

הנהגת הנהלת

הנהלת הנהלת

הנהלת הנהלת

May 22
1930

געקליבענע שריפטן

II.

אונטער דער רעדאקציע פון ב. לאקער

B. BOROCHOW:
SELECTED WRITINGS

Published by the Borochow Branch 14,
Jewish National Workers Alliance,
189 Second Ave., New York City.

Copyright, 1928
by Liuba Borochow
Tel Aviv, Palestine

Astoria Press, 61 E. 4th St., New York

ב. בארשכאוו

געבוירן אין זאלאטאנאש, 21 יוני 1881,
געשטארבן אין קיעוו, 17 דעצעמבער 1917.

אינהאלט

זייט

IV	— — — — —	ביבליאגראפיע
V	— — — — —	הקדמה

צו זיין אַנדענק

		מ. א. באַראַכאָוו : זכרונות פון ב. באַראַכאָוו'ס
XI	— — — — —	קינדער־ און פרייע יוגנט־יארן
XXX	— — — — —	ליובע באַראַכאָוו : דיין אָפּשיד
XXXIII	— — — — —	י. בן צבי : פון די גרינדונגס־טעג
XLIX	— — — — —	ש. קאפלאַנסקי : באַראַכאָוו אין דער געשיכטע פון אונזער באַוועגונג

ערשטע אַפטיילונג : גרינדונגס־צייט

2	— — — — —	פאַרבאָמערקונג : ב. ל.
3	— — — — —	די ראָל פונ'ם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאָליזירונג פונ'ם מעריטאָריאַליזם
36	— — — — —	פראַיעקט־פראָגראַם פון י. ס. ד. א. פ. פּועליציון
50	— — — — —	אַ נייע פּשוט־פראָגראַם

צווייטע אַפטיילונג : צווישן קאַנטר־רעוואָלוציע און וועלט־מלחמה

68	— — — — —	פאַרבאָמערקונג : ב. ל.
69	— — — — —	צו דער נאַציאָנאַלער פראָגע אין בעלגיע
92	— — — — —	די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע און דער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס
153	— — — — —	די אַנטי־ציוניסטישע קאָנצענטראַציע
171	— — — — —	די שוועריקייטן פונ'ם פּועליציוניזם
179	— — — — —	וואָס קען מען מאַן קעגן דער אַרויסשטויסונג ?

דריטע אַפטיילונג : וועלט־מלחמה און רעוואָלוציע

188	— — — — —	פאַרבאָמערקונג : ב. ל.
189	— — — — —	די עקאָנאָמישע אַנטוויקלונג פונ'ם אידישן פאָלק
204	— — — — —	נאַציאָנאַלע אָנמאַכט און נאַציאָנאַלע זעלבסט־הילף
209	— — — — —	אין קאָמף פאַר אידישע רעכט
258	— — — — —	מויט'ן פנים צו דער ווירקלאַטקייט
263	— — — — —	ארייַזשראַל אַלס לאַנד פאַר אידישע מאַסן
267	— — — — —	דער מעראַריסט און דער וועכטער
271	— — — — —	ארייַזשראַל אין אונזער פראָגראַם און טאַקטיק
275	— — — — —	צוויי שטרעמונגען אין פּועליציוניזם
281	— — — — —	דער סאָציאַליזם פון די היגע פּועליציון
284	— — — — —	ציוניסטישן און פּועליציוניסטישן
293	— — — — —	„איבערגעשאצט אַלע ווערטן“
298	— — — — —	פון באַסטאָן ביז פילאַדעלפיע

בילדער : ב. באַראַכאָוו, ליובע און בער באַראַכאָוו, באַראַכאָוו אין עלטער פון דריי יאָר, באַראַכאָוו אין יאָר 1900.
פאַקסימילע פון ב. באַראַכאָוו'ס כתב־יד.

ביבליאגראפיע

די „ראל פונ'ם ארבעטער-קלאס..." איז געווען געדרוקט אין „פראלעטארישן געדאנק" נומ. 3 (פערבואר 1907) און אין „פארווערטס" נומ. 1 (מאי 1907); דער „פראיעקט-פראגראם" — אין „פארווערטס" נומ. 2 (יולי 1907); „א נייע פשרות-פראגראם" — אין „פארווערטס" נומ. 2 און 3 (יולי 1907).

„צו דער נאציאנאלער פראגע אין בעלגיע" — אויס'ן זאמלבוך „יונגט שטימע", ארויסגעגעבן פונ'ם פארטויי-פארלאג „דער האמער", ווילנע, 1908.

„די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראציע און דער עמיגראציע-אנס-קאנגרעס" איז דערשינען אלס א בראזשור אינ'ם עסטרייכישן פארטויי-פארלאג „בילדונג", סטאניסלוי, 1911 (געדרוקט אין קראקע). — אויפ'ן אויסערן שער-בלאט איז דער נאמען פון דער בראזשור: „די אידישע עמיגראציע-אנס-פאליטיק (די רעגולירונג א. אז. וו.)".

„די אנט-ציוניסטישע קאנצענטראציע" איז געווען געדרוקט אין פעטערס-בורגער „ראסוועט" (אין רוסיש), אין 1911; 1918 ארויסגעגעבן געווארן אלס בראזשור דורכ'ן פארלאג „וואסמאק", פעטערסבורג.

„די שוועריקייטן פונ'ם פועל-ציוניזם" — „אידישער ארבעטער", לעמבערג, 1913, נומער 49-50 (יובל-נומער).

„וואס קען מען טאן קעגן דער ארויסשטויסונג?" — א ניט פארענדיקטער כתב-יד, געשריבן קנאפ פאר דער וועלט-מלחמה.

„די עקאנאמישע אנטוויקלונג פונ'ם אידישן פאלק" — „אידישער קעמפער", ניו יארק, 1916; 1918 ארויסגעגעבן אלס א בראזשור אין אדעס און ווארשע.

„אין קאמף פאר אידישע רעכט" איז דערשינען אלס בראזשור, ארויס-געגעבן פונ'ם אידיש-נאציאנאלן ארבעטער-פארבאנד פון אמעריקע, ניו יארק, 1916. די בראזשור אנטהאלט אויך בייטראגן פון א. משעריקאווער (די געשיכטע פון אידישער עמאנציפאציע אין מערב-איייראפע; די אידישע רעכטלאזיקייט אין רוסלאנד) און פון ד. בן-גוריון (די אידישע רעכטלאזיקייט אין רומעניע; די רעכטלאכע לאגע פון די אידן אין מערקוו). מיר האבן אויסגעלאזן די דאזיקע קאפיטלאך און עטלאכע שורות אין דער הקדמה, וואס באציען זיך אויף זיי.

„ארייזשוראל אין אונזער פראגראם און טאקטיק" איז אן אויסצוג אויסן רעפערט, וואס באראכאוו האט געהאלטן אויפ'ן דריטן צוזאמענפאר פון די רוסישע פועל-ציון אין קיעוו, סעפטעמבער 1917, פארצייכנט און אפגעדרוקט דורכ'ן דעלעגאט און סעקרעטאריאט-מיטגליד פון דער קאנפערענץ, חבר ש. הער, אינ'ם „פעטראגראדער טאגבלאט" נומער 123, פונ'ם 13טן אקטאבער, 1917.

„מיט'ן פנים צו דער ווירקלאכקייט" — „אידישער קעמפער", 4טן מאי, 1917. (וועגן די איבעריקע ארטיקלען פון דער דריטער אפטיילונג, זע ביים סוף פון יעדן ארטיקל.)

הקרמה

זייט צען יאָר, זייט דעם טאָג פון ב. באַראַכאָו'ס אזוי יונגן און פריצייטיקן טויט, רעדט מען וועגן א פולער אויסגאבע פון זיינע ווערק. אָבער ביז היינט איז דאָס געבליבן א חלום. ס'זיינען ארויסגעגעבן געוואָרן איינצלענע אַרבעטן: אין רוסלאַנד, „אונזער פלאַטפאָרם“ און „דער ווירטואליזם“ (דער לעצטער אין רוסיש); אין בערלין האָט אַ פאַראייניקטער באַראַכאָרסקאַמיטעט אין 1923 ארויסגעגעבן די אינטערעסאַנטע אויספאַרשונג „די אידישע אַרבעטער־באוועגונג אין ציפערן“. די פועל־ציון פאַרטיי אין אמעריקע האָט אפילו ארויסגעגעבן אַן ערשטן בוך פון באַראַכאָו'ס פועל־ציון־שריפטן, אין וועלכן ס'איז אַריינגענאָנגען דער וויכטיקסטער טייל פון זיין טעאָרעטישער אַרבעט אינ'ם גרינדונגס־פּעריאָד פון דער פועל־ציון באוועגונג.* אָבער מער ווי די דאָזיקע התחלה איז, צום באַדויערן, ניט ארויסגעקומען.

און אזוי איז ביז איצט, איבער צען יאָר נאָך באַראַכאָו'ס טויט, זיין נייטיקע ירושה געבליבן ניט צונויפגעזאַמלט, נע ונר איבער איינצלענע אויסגאַבן, זאַמליכער, באַשורן, זשורנאַלן, צייטונגען, וואָס זיינען צום גרויסן טייל א יקר המציאות. ס'זיינען פאַרהאַן אפילו אַרבעטן, וואָס האָבן נאָך קיינמאָל די ליכטיקע וועלט ניט געזען.

צום טייל איז דער דאָזיקער טרויעריקער פאַקט צוריקצופירן אויף די אַביעקטיווע אומשטענדן, אין וועלכע די פועל־ציון־באוועגונג האָט זיך געפונען אין אַלע די יאָרן. די נאָך־מלחמה־צייט, די רעוואָלוציאָנערע גע־שעענישן, די אויפטרײסלונגען, וואָס זיינען פאַרגעקומען אינ'ם אידישן לעבן, די שפּאַלטונג פון דער באוועגונג פון איין זייט און פון דער אַנדערער זייט די קאָלאָסאַלע אויפגאַבן, וואָס דוקא די איצטיקע צייט האָט אויף איר אַרויפגעלייגט סיי אין ארץ־ישראל, סיי אין די איבעריקע לענדער, — דאָס אַלץ האָט איר ניט געלאָזט קיין גענוג מעגלאַכקייטן און רו, אַז זי זאָל זיך קענען פאַרנעמען מיט'ן צונויפזאַמלען און אַרויסגעבן אין אַ פאַסיקער פאָרם באַראַכאָו'ס שריפטן און אזוי אוועקשטעלן אים יענעם שטאַלצן לעבעדיקן דענקמאָל, וואָס ער האָט זיך אַליין געשאַפן אין די ווייניקע, אָבער אַרבעטס־און קאמף־רייכע יאָרן פון זיין רײפן לעבן. דערפון איז אָבער אַרויסגעקומען אַ מאַדנער מצב. באַראַכאָו לעבט אין דער באַוועג־נונג, זיין נאָמען איז פאַר טויזנטער אַ פּאָן, אַ סימבאָל פאַר זייער לעבנס־

(*) ד. ב. באַראַכאָו „פועל־ציון־שריפטן“, ערשטער בוך, 1920, פועל־ציון פאַרלאַג, ניו יאָרק. אין דעם בוך זיינען אַריין די פּאָלגנדע אַרבעטן: „די קלאַסן אינטערעסן און די נאַציאָנאַלע פּראָגע“, „וואָס ווילן די פועל־ציון“, „אונזער פלאַטפאָרם“. אונזער באַנד איז דער המשך פון דעם דאָזיקן ערשטן בוך.

קוס און לעבנס-אויפגאבע; ער האט געהאט די זעלטענע זכיה, אז זיין גאמען זאל אריינגעוועבט ווערן אין דער באצייכענונג פון א גאנצער באוועגונג, שיעור ניט פון א וועלט-אנשוואונג — באראכאוויוס. אויב עמיצער וויל זיך אבער באקענען גרינדלעך מיט זיין לעבנס-ווערק, לערנען דעם „באראכאוויוס“ פונ'ם ערשטן קוואל, פון באראכאוו'ן אליין, און דער-קענען אים אין אלע פאזן און מדרגות פון זיין אנטוויקלונג, איז דאס כמעט אן אוממעגלעכע זאך. דער דערמאנטער ערשטער בוך פועלי-ציון-שריפטן קען אים באקענען בלויז מיט'ן ערשטן פערטן פון באראכאוו'ס מעארע-טיש-אידעאישער ארבעט, אין די יארן 1905—1907. אויס די איבעריקע צען יאר זיינען צו קריגן — און אויך ניט לייכט — בלויז איינצלענע, ארויגעריסענע זאכן, וואס קענען ניט פארפולן דאס גאנצע בילד. אזוי האט זיך געשאפן, אויב מ'קען אזוי זאגן, א צווייטערנדיקער באראכאוו, א גאלה — דער באראכאוו פון „אונזער פלאטפארם“, און א נסתר — דער באראכאוו פון די גאנצע עלף יאר, זינט זיין אוועקפאר פון רוסלאנד ביז זיין צוריקקום אהין נאכ'ן פאל פונ'ם צאריזם.

דער דאזיקער מצב האט געעפנט טיר און טויער פאר אלערליי מיס-פארשטייענישן און איבערטרייבונגען. פון צוויי זייטן האט מען מטשטש געווען באראכאוו'ס אמת'ן בילד. פון איין זייט האבן „הונדערט-פראג-צענטיקע“ מאגאפאליסטן אויף באראכאוויוס קאנאניזירט — און וואל-גאריזירט! — יעדעס ווארט, וואס שטייט אין די שריפטן פונ'ם ערשטן פערטן. „אונזער פלאטפארם“ — דאס איז דאס לעצטע ווארט; רעווי-דירסטו אן אות פון דער דאזיקער תורה שבכתב, ביסטו אן אפיקורס, א בוגד אין הייליקן גייסט פון באראכאוויוס.* פון דער אנדערער זייט האבן געשוואוירענע קריטיקער זיך צוגעוואוינט צו פארטלענערן, יא, מבטל צו זיין באראכאוו'ס באדייטונג. אויך זיי אידענטיפיצירן זיין לעבנס-ווערק מיט דער „פלאטפארם“ און ווייזן אן אויף דער פארעלטערטקייט פון געוויסע טיילן פון דעם דאזיקן ווערק, אויף דיספראפארציעס אין זיין אויפבו, אויף איבערחזרונגען און פאלעמישע עקסקורסן, וואס זיינען צו פארשטיין בלויז אויס דער צייט און סביבה, אין וועלכער די ארבעט איז געשריבן געווארן און וואס קענען ניט פארדעקן דעם בלייבנדיקן וויסנ-שאפטלאכן און אידעאישן ווערט פונ'ם גרעסטן טייל פון זיינע גרונד-געדאנקען.

הצד השוה שבהם: זיי אינגאנצן — יעדער צד צוליב אנדערע מאטיוון — באראכאוו'ס גאנצע ווייטערדיקע אנטוויקלונג, זיי מעקן אויס

* איין-איינציקן יוצא מן הכלל האט מען יא דערלאזט — ניון, דערחויבן צו א הייליקן געבאט: די אפשאצונג פון דער פרינציפיעלער דערלאזבארקייט און פונ'ם פראקטישן ווערט פון דער באטויליקונג פון פועלי-ציון אין ציוני-סטישן קאנגרעס. דא איז דוקא פארהייליקט געווארן דער שפעטערער באראכאוו, דער אַנטי-קאנגרעסיסט. פארום זיך אויף דער צום טייל גלענצנדער אַרגומענט-טאציע פון „אונזער פלאטפארם“ פאר באטויליקן זיך אין קאנגרעס, ווערט פון דעם דאזיקן קרייז באטראכט פאר א גימקלענערער גיידת.

דעם גאנצן לעצטן יארצענדליק אויס זיין לעבן און לעבנס-ארבעט און דערמיט באנייען זיי דעם גרעסטן חטא קעגן דעם דאזיקן אומרויפן גייסט, וואס האט נישט געוואוסט פון שטילשטאנד און אינטעלעקטועלער געזעטיקטקייט, נאך וועמעס בולט'סטער כאראקטער-שטריך ס'איז געווען: זוכן, פארשן און — אויב נויטיק — רעווידירן. מאכן א סוף — ריכטיקער אן אנהויב פון א סוף צו דעם געשילדערטן מצב, איז די אויפגאבע פון דעם דאזיקן באגד.

* *

עטלעכע ווערטער וועגן דער אויסוואל פונ'ם מאטעריאל. דער ערשטער טייל, „צו זיין אנדענס“, איז מער ווי א בלויע דעקאראציע לכבוד באראבאוו'ס צענטן יאָרצייט. זיין אויפגאבע איז בעיקר, לייכטער צו מאכן פאר יענע לייענער, וואס האבן נישט דורכ-געמאכט אליין, אדער כאטש מיטגעלעבט מיט דירעקטן אינטערעס דעם אזוי רייכן אין געשעענישן — סיי אינ'ם אלגעמינעם, סיי אינ'ם אידישן לעבן — צייט-אפשינט צווישן די צוויי רוסישע רעוואלוציעס — 1905 און 1917. — צו פארשטיין די באדינגונגען און אטמאספערע, אויס וועלכער ס'איז ארויסגעוואקסן און אין וועלכער ס'האט זיך אָפגעשפילט באראבאוו'ס טעאָרעטישע און פאליטישע טעמינקייט, און אויף דעם אופן לייכטער אריינצוטראכטן זיך אין די פראבלעמען, וואס ווערן באהאנדלט אין באראבאוו'ס שריפטן. מיר גלויבן, אז דער דאזיקער טייל איז א גוטער אריינפיר אינ'ם אייגנטלעכן בוך, אין וועלכן באראבאוו אליין האט דאס וואָרט.

דא איז די אויסוואל נישט געווען קיין לייכטע. ווארום דער מאטע-ריאל איז אזוי גרויס, אז אויסשעפן אים אין איין באגד, איז געמרי אויס-געשלאסן. פון פארויס האבן מיר געמוזט ארויסנעמען פון דער איצטיקער אויסגאבע די פילאזאפישע, ליטעראריש-קריטישע, קולטור-היסטארישע, אל-געמיינ-פילאזאפישע, עטישע א. א. געביטן, אויף וועלכע באראבאוו האט אויסגעשפרייט זיין שריפטשטעלערישע טעטיקייט. יא, אפילו די ארבעטן פון אן אלגעמיינ-געזעלשאפטלעכן כאראקטער — רוסישע רעוואלוציע, וועלט-פאליטישע און מלחמה-פראגן וכדומה — האבן דערווייל געמזט בלייבן אן א זייט. אונזער אויסוואל האט זיך געמוזט באגרעניצן אויף יענע ארבעטן, וועלכע האבן א דירעקטן שייכות צום מהות און צו די אויפגאבן פון דער אידישער ארבעטער-באוועגונג און אין א ברייטערן פארנעם פון דער אידישער פאלקס-פאליטיק בכלל; מיט אנדערע ווערטער: מיר האבן זיך באגרעניצט אויף אן אויסוואל פון באראבאוו'ס פועל-ציוניסטישע שריפטן.

און אויך דא האבן מיר זיך געמוזט שטארק מצמצם זיין און נישט ארייננעמען פון איין זייט אלע ארבעטן פונ'ם פאר-פועל-ציוניסטישן פעריאד, פון דער אנדערער זייט די צום טייל היינט נאך ווערטפולע בריף און ארטיקלען (אין „ראזסוועט“, „ווארהייט“ א. א.) אויס די פאר-מלחמה-

יארן און דעם גרעסטן טייל ארטיקלען איבער די פארשידענע פראגן פון אלגעמיינער און פראלעטארישער אידישער פאליטיק און דער מלחמה צייט. אפילו די ארטיקלען איבער דער געשיכטע פון דער אידישער ארבעטער-באוועגונג און פונ'ם פועל-ציוניזם האבן מיר געמוזט לאזן פאר א צווייטן באנד. לסוף האבן מיר — צוליב פינאנציעלע און פארלאנגס רעכטלאכע טעמים — נישט איבערגעדרוקט „די אידישע ארבעטער-באוועגונג אין ציפערן“.

מיר רעכענען אָבער, אז דער איצטיקער באנד, צוזאמען מיט דעם ערשטן באנד פועל-ציון-שריפט, און מיט דעם נאָר וואָס דערמאָנט בוד, קען שוין געבן דעם אויפמערקזאָמען לייענער אַ גענוג קלאָר בילד וועגן באַראַכאָוו'ן אַלס נאַציאָנאַל-פּראָלעטאַרישן טעאָרעטיקער, פּאָליטיקער און קעמפער.

* *

דער שרייבער פון די שורות — און מיט אים זיכער די גאנצע פועל-ציון-וועלט-באוועגונג — פילט אַ טיפּע דאַנקבאַרקייט צום באַראַכאָוו-ברענטש 14 (ניו יאָרק), פונ'ם אידיש-נאַציאָנאַלן ארבעטער-פאַרבאַנד, וואָס האָט גענומען אויף זיך, אונטערצוטראָגן די דאָזיקע מתנה די פאַדערער פון באַראַכאָוו'ס נאָמען צו זיין צענטן יאָרצייט. קיין שענערן אופן, ווי צו פייערן דעם אָנדענק פונ'ם פירער, וועמענס נאָמען זייער אָרגאַניזאַציע טראָגט, האָבן די חברים נישט געקענט אויסקלייבן, ווי לאָזן אים ריידן דירעקט, אויף זיין אופן, צו דער אידישער ארבעטערשאפט און צו דער זוכנדיקער אינטעליגענץ און יוגנט. לאָמיר האָפּן, אז די פאַרשפּרייטונג פונ'ם ספר וועט זיין אַזעלכע, וואָס וועט מעגלאַך מאַכן, באַלד אַרויסצוגעבן ווייטערע בענדער.

איד דאַנק אויך האַרציק אַלע מיטאַרבעטער, בפרט דעם ליבן פאַטער און דער פרוי פון אונזער באַראַכאָוו, דעם חבר משה אהרן באַראַכאָוו און דער חברה ליובע באַראַכאָוו. זייערע ליבעפולע שורות וועלן זיכער נאָך שענער און טייערער מאַכן דעם ספר אין די אויגן פון זיינע טויזנטער תלמידים. חבר י. בן-צבי (ירושלים) האָט צוגעשטעלט אַ גרויסן טייל פונ'ם מאטעריאַל; חבר ר. פלאַטראַט — דער איניציאַטאָר פון דער גאַנצער אויסגאַבע — האָט אַוועקגעגעבן אַ סך צייט און מו, כדי צו דערמעגלאַכן דאָס דערשיינען פונ'ם בוך; חבר ברוד צוקערמאַן האָט אויף זיך גענומען אַ טייל איבערזעצונגס- און קארעקטור-אַרבעט, די חברים ישראל מערע-מינסקי און יצחק זאָר האָבן מיטגעהאַלפּן אין דער איבערזעצונגס-אַרבעט, חבר י. שניידער — אין דער טעכנישער צוגרייטונג פונ'ם מאטעריאַל.

זיי אַלעמען מיין חבר'שן דאַנק.

ב. לאָקער.

ניו יאָרק, יאָנואַר 1928.

צו זיין אַנדענק

זכרונות

פון ב. באראכאו'ס קינדער-און פריע יוגנט-יארן

געשריבן פון זיין פאטער

מ. א. באראכאו

ווערטער חכר ב. לאָקער :

איך בין געבעטן געוואָרן צו שרייבן די ביאָגראַפֿיע פון מיין זון באַרי, צוליב דעם בוך, וואָס ווערט אַרויסגעגעבן צו זיין צענטן יאָרצייט, אונטער אייער רעדאַקציע. ווי ניט אין ערך אַ לייכטערע אויפגאַבע וואָלט געווען, ווען עס זאָל זיין פאַרקערט, אַז עס וואָלט אויסקומען באַרי'ן צו שרייבן זיין פאָטער'ס לעבנס-באַשרייבונג! אָבער דער שיקאַל פּרענט דאָך ניט ביי אונז, וואָס איז גלייכער און וואָס איז לייכטער. אַלזאָ, נעם איך אויף זיך די אויפגאַבע, וואָס עס איז בשום אופן ניט צו ערוואַרטן, אַז זי זאָל געלייזט ווערן אויף אַ געהעריקן אופן. די שוועריקייט פאַר מיר צו ספּראַווען זיך מיט דער אויפגאַבע, הענגט אָפּ פון פיל אורזאַכן, און איינע פון די באַדייטנדסטע איז די, וואָס איך האָב קיין מאָל ניט גע-דענקט, אַז מיר וועט אַמאָל אויסקומען אַזעלכעס צו שרייבן, און, ממילא, האָב איך קיינע פאַרצייכענונגען אין דער דאָזיקער ריכטונג ניט געמאַכט און אין פאַרלוירן פון יאָרן און אונטער דעם דרוק פון שווערע קלעפּ פון שיקאַל זיינען אָפּגעווישט געוואָרן פון מיין זכרון גענצלאַך אָדער טייל-ווייז פיל מאָמענטן פון באַרי'ס לעבן, וואָס וואָלטן געקענט האָבן אַ באַ-דייטונג פאַר דער דערמאָנטער אויפגאַבע. דאָך, ווי געזאָגט, אַנטזאָג איך זיך ניט פון דער פאַרלאַנגטער אַרבעט, אין דער האָפנונג, אַז ביי אַ גע-וויסער אָנשטרענגונג פון מיין זכרון און טיילווייז מיט דער הילף פון דעם זכרון פון מיין פרוי, וועט מיר געלינגען אַרויסצוברענגען אַזעלכע עראינע-רונגען, וואָס נאָר מיר, אַלס זיינע עלטערן, האָבן זיי געקענט באַזיצן. און ווען שפּעטער וועט אימיצער פון זיינע חברים און פריינט, צווישן וועלכע ער האָט אין זיין אויסוואַוס מער פאַרקערט, ווי ביי זיינע עלטערן, אויב אימיצער פון זיי, זאָג איך, וועט אויף זיך נעמען אָנצושרייבן אַ פול-שטענדיקע ביאָגראַפֿיע, וועלן אים פילייכט מיינע עראינערונגען העלפן אין זיין אַרבעט, און דאָ וועט שוין האָבן כראי געווען מיין אָנשטרענגונג. אַזוי ווי אָבער איך בין ניט קיין פראַפּעסיאָנעלער שרייבער, און די אַרבעט פון שרייבן מוז ביי מיר געטאָן ווערן, ווי דער העברעער וואָלט זיך אויסגעדריקט: בשעה שלא יום ולא לילה, איז די צייט צו קורץ פאַר

מיר אַנצושרייבן, אפילו אין די גרעניצן פון מיין קאמפּעטענץ, א פולע ביאָגראַפיע פון באַרי'ן; אויסער דעם איז אפשר נישט דער פּלאַץ אין דעם געפלאַנטן זאמל-בוך פאַר א פולער ביאָגראַפיע. אַלזאָ, האָב איך באַשלאָסן אַנצושרייבן איצט אזוי פיל קאפיטלאַך, וויפיל עס וועט זיך לאָזן. און איר, ווערטער חבר לאַקער, וועט זיך קענען באַנוצן מיט אלע קאפיטלאַך, אָדער מיט אזוי פיל, וויפיל איר וועט געפינען פאַר צוועקמעסיג, לויט די אומשטענדן.

אום אָבער צו זיין מער-ווייניקער באַוואָרנט, אז מיין שרייבן זאָל זיין באַזאָרגט מיט דער מעגליכסטער אַביעקטיוויטעט, וואָס אזא אַרבעט פאַר דערט, וועל איך זיך באַנוצן מיט דער זעלבער מעטאָדע, ווי מאַנכע שריי-בער טוען, אמת, מערסטנס אין הומאַריסטישע אַרבעטן (דער וועג-ווייזער אין דעם איז, דאָכט זיך, געווען מענדעלע מוכר ספרים), צו שרייבן ווי אַ דריטע פערזאָן. פיליכט וועט דאָס ביז אַ געוויסן גראַד אויך פאַרלייכטערן די עמאַציאָנעלע שוועריקייטן.

ערגעכנסט,

משה אהרן באַראַכאַוו.

דעצעמבער, 1927.

1. בער באַראַכאַוו'ס געבורט

אין צייטן פון אַ שווערער פינסטערניש איז אויסגעקומען בער באַראַכאַוו'ן אַנצוקומען אויף דער ליכטיקער וועלט.

די באַמבע, וואָס האָט צעריסן אַלעקסאַנדער דעם צווייטן אין שטיקער, איז אויך געווען אַ סיגנאַל פאַר די פינסטערע כחות פון דעם רוסישן פאָלק צו צערייסן אין שטיקער דאָס לעבן פון זייערע אידישע שכנים. עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ כוואַליע פון פאָגראַמען, אמת, נאָך נישט אין אזא מאָס און נישט מיט יענער גרויזאמקייט און ברוטאַליטעט, צו וועלכער די וויסנשאַפט פון פאָגראַמעווען האָט זיך אַנטוויקלט מיט אַ פאַר צענדליק יאָר שפעטער, דאָך אָבער שווער גענוג, אום אַנצואוואַרפן אַ שרעק אויף די אידן פון דער גוואַלדיק גרויסער צו יענער צייט רוסישער אימפעריע.

די סטאַטיסטיק פון יענער צייט האָט געהאַט צו פאַרציילענען נאָר אַ דריי-פיר גרויסע פאָגראַמען און אַ פאַר צענדליק קלענערע פאָגראַמעלעך; דאָך האָט דער שרעק פאַר דער ווידערהאַלונג פון די פאָגראַמען באַהערשט אַלע אידישע געמיינער, און נישט געקוקט אויף דעם, וואָס די מאַכטהאַבער האָבן אַרויסגעלאָזן וואָרונגען, אז נייע פאָגראַמען וועלן שטרענג באַ-שטראַפט ווערן, האָט דער אידישער פאָלקס-אינסטיטוט געפילט, אז די וואָרונגען זיינען נאָר לפנים, אָבער אז אין תוך גענומען קענען זיי נישט ערוואַרטן קיין באַשיצונג פון דער רעגירונג אין פאַל פון ווידערהאַלונג פון פאָגראַמען. האָט מען כסדר געלעבט אין טויט-שרעק. אויף ביינאַכט, אָדער אוועקגייענדיק פון הויז, פלעגט מען ערגעץ פאַרשטעקן די מער

ווערטפולע זאכן אין אזעלכע פלעצער, וואו מען האט געדענקט, אז דער פאגראממשטיש וועט זיי ניט קענען געפינען.

אומבאגרייפלאך זונדערבאר איז דעם מענטשנ'ס נשמה! זיין ביסל אַרעמקייט פלעגט ער זוכן צו באהאלטן. בעת דאָס לעבן, דאָס טייערסטע פון אלץ, האָט געמוזט בלייבן אומבאשיצט!

אַט אין יענער אומרואיקער צייט האָבן די עלטערן פון בער באַראַכאָוו געוואוינט אין זאָלאָטאַנאַש, פאָלטאַווער גובערניע, און צוזאַמען מיט אלע אירן דאָרט און אומעטום אין רוסלאַנד, געלעבט אין שרעק. יעדן אָוונט ניט גלויבנדיק, אז מען וועט דערלעבן דעם מאָרגן, און אין דערוואַרטונגען פון די מעגלעכסטע אומגליקן האָבן זיי דערוואַרט דאָס אָנקומען פון זייער ערשט קינד.

עס איז אַלזאָ קיין וואונדער ניט, אז אין אַ געוויסן זונטיק ביינאַכט, דעם 21טן יוני ('ו' תמוז), אין יאָר 1881, האָט זיך דער צוקונפטיקער „גאון פון פאָלטאַווע" באַוווּן אויף דער ליכטיקער וועלט אלס אַן אומ-צייטיק, ניט אַנטוויקלט נייגעבוירן קינד, אַזוי אז דאָס אירישן אים האָט געמוזט אָפגעלייגט ווערן; מען האָט אים פאַר לאַנגע וואָכן געמוזט האַלטן אין פּעדערן און וואַטע, ביז מען האָט אים ערשט אַרום שבת נחמו געקענט אַריינברענגען בכריתו של אברהם אבינו.

2. בער באַראַכאָוו'ס ערשטע ריזע

אויסער די דירעקטע אומגליקן, וואָס אונזער פאָלק האָט געליטן פון די פאָגראַמען, האָבן די לעצטע פאַראורזאכט אומציייליקע רואינרנדע נאַכפאָלגן. זיי האָבן אַרויפגעוואָרפן אַ פחד אויף דער אירישער באַ-פּעלעקערונג אין די קלענערע שטעט און דערפער. אַן אָפהענטיקייט, אַן אַפאָטיע צו יעדער באַשעפטיקונג. ווער עס האָט ניט געהאַט קיין באַ-שעפטיקונג — האָט ניט געוואוסט צו וואָס צו נעמען זיך; הגם אין געוויינלעכע צייטן, וואָלט ער זיך געקענט ווי עס איז אַיינאַרדענען. פילע, וואָס זיינען יאָ געווען באַשעפטיקט, פלעגן ליקווידירן זייערע געשעפטן, אום צו זיין וואָס ווייטער פון מעגלעכן אומגליק. ווער עס האָט געקענט, איז געגאַנגען נאָך אויסלאַנד. אויב ניט — איז אַמאָוויניקסטן אין אַ גרויסער שטאָט. עס האָט זיך געדאַכט, אז וואו עס איז דאָ אַ גרויסע אירישע באַפּעלעקערונג איז מען זיכערער פון פאָגראַמען. עס זיינען זאָגאַר געווען פאָלן, וואָס איינוואוינער פון איין שטעטל האָבן עמיגרירט אין אַן אַנדער שטעטל, דענקענדיק מיט דעם אויסמידן אַ מעגלעכקייט פון איבערלעבן אַ פאָגראַם.

די פאַמיליע פון בער באַראַכאָוו איז אין פּרילינג פון 1881 געקומען אין זאָלאָטאַנאַש, צו באַזעצן זיך דאָרט. בער באַראַכאָוו'ס פאָטער, משה אהרן באַראַכאָוו, האָט געפלאַנט דאָרט אויפצופענען אַ אירישע שולע. די אומזיכערע לאַגע האָט אָבער געווירקט אויף די עלטערן פון ב. באַראַכאָוו צו מאַכן אַן ענדערונג אין זייערע פלענער און אומצוקערן

זיך צוריק אין פּאָלטאָווע.

קיין גרויסארטיקע און צופיל מעכל האָבן זיי, אמת, ניט געהאט, דאָך האָבן זייערע אומשטענדן זיי ניט ערלויבט צו ליידן דעם אומפאַר- מיידלאַכן פאַרלוסט, אויב מען זאָל די מטלטלין פאַרקויפֿן: אַלזאָ איז באַשלאָסן געוואָרן צו פירן די זאַכן אין פּאָלטאָווע, און טאַקע ווידער, כּדי צו שפּאַרן הוצאות — האָט מען געדונגען אַ פּור, וואָס זאָל אַלעמען און אַלץ פאַרנעמען און אָפּפירן אויף ראש השנה קיין וועליקי בורושני, אַ דאָרף ניט ווייט פון פּאָלטאָווע, צו די עלעטרן פון ב. באַראַכאָו'ס מוטער, כּדי פון דאָרט נאָך יום טוב אַריבערצופאַרן אין פּאָלטאָווע.

אזוי האָט דאָס צווייטע מאָנאטנדיקע קינד דורכגעמאַכט מיט דער באַטייליקונג פון זיינע עלטערן אַ צווייטאַניקע ריזע אין אַ בויד, אַנ- געלאָרן מיט אַ בעט, אַ טיש, עטלעכע בענקלאַך און נאָך אנדערע מטלטלים. דער רעזולטאַט פון אַזאַ אימפּראָוויזירטער נסיעה איז געווען, אַז דאָס קינד האָט זיך גוט פאַרקילט (עס איז געווען אין אַלול-צייט). די איינציקע פּאזיטיווע ווירקונג פון יענער נסיעה איז פיליכט געווען דאָס, וואָס אין זיינע שפּעטערע יאָרן האָט זיך ביי אים באַוווּזן אַ גרויסע נייגונג צו נסיעות...

זיין פאַרקילונג האָט זיך גראד פון אָנפאַנג אין קיינע געוויינלעכע סימפּטאָמען ניט אַרויסגעוויזן. דאָס קינד פלעגט ביינאַכט זייער וויינען. ווייבער, וואָס „ווייסן“, האָבן פאַראויסגעזאָגט, אַז אזוי וועט ער וויינען, ביז ער וועט אַלט ווערן דריי חדשים. ווען די דריי חדשים זיינען דורכ- געגאַנגען און דאָס קינד האָט ניט אויפגעהערט צו וויינען יעדע נאַכט, האָבן די זעלבע ווייבער, וואָס „ווייסן“, געזאָגט נביאות, אַז אזוי וועט ער וויינען, ביז ער וועט אַלט ווערן זעקס מאָנאַטן. עס זיינען אַפילו געווען אַזעלכע, וואָס האָבן „געטרייסט“, אַז אין מאַנכע פּאַלן וויינט אַ קינד ביז אַ יאָר.

אין גיכן איז אָבער דער מוטער פון דעם קינד קלאָר געוואָרן די אמת'ע סבה פון זיין וויינען: ביי אים האָט זיך אַנטוויקלט אַ געשוויר אויפ'ן העלזל. קיין צווייפל, אַז דאָס איז געווען אַ פּועל'יצא פון זיין ערשטער נסיעה.

צו דעם קרעדיט פון די ווייבער, וואָס „ווייסן“, זאָל דאָ געזאָגט ווערן, אַז אויף וויפיל ב. באַראַכאָו'ס פאָטער געדענקט, איז זיין איינדרוק, אַז פ ו נ ק ט צו זעקס חדשים האָט דאָס קינד אויפגעהערט וויינען און האָט זיך פּלעטענדיק באַרוואַקט.

3. בארי לייענט רוסיש צו דריי יאָר

ווען בארי ווערט אַלט צוויי יאָר מיט דריי חדשים באַקומט ער אַ שוועסטערל. ער ווערט מיט איר זייער פאַראינטערעסירט און ער העלפט אויס זיין מוטער אין אויפפאַסן אויף איר. צו יענער צייט האָט אין יעדער הויז געמוזט זיין אַ „דינסט“: בארי'ס מוטער אָבער קען זיך

בארעכעוו אלס קינד פון דריי יאָר (1884)

ניט ערלויבן צו שאפן זיך מיט אנדערע, און אויסער אין די קריטישע צוויי־דריי וואָכן, ווען עס איז אוממעגלעך צו באַניין זיך אָן זייטקער הילף, טוט באַר׳ס מוטער אין הויז אלץ אַליין. דער קליינער באַרי וואונ־דערט זיך, פאַרוואָס זיין מוטער האָט ניט קיין ניאַניע פאַר זיין שוועסטערל. ער זעט, אז אין יעדער וואוינונג אין הויף איז דאָ אַ ניאַניע צום קינד. די מוטער דערקלערט אים, אז עס איז אַן אומרעכט אַרױפֿצולייגן אייגענע אַרבעט אויף פרעמדע; אַזוי לערנט זיך אויס דאָס קינד פון זיינע יונגע יאָרן צו וויסן, אז יענע, וואָס לייגן אַרױף זייער אַרבעט אויף אנדערע, ניט קיין אייגענע מענטשן, פירן זיך ניט מענטשלעך, און ער דערפילט נאָך שטאַרקער די נויטיקייט צו העלפֿן זיין מוטער אָפֿצוהיטן זיין קליין שוועסטערל.

צו דערזעלבער צייט פאַראַינטערעסירט ער זיך מיט דער אַרבעט פון זיין פאָטער, וואָס לערנט מיט זיינע תלמידים. דאָס ערשטע אינטערעסירט אים דאָס זינגען. די קינדער זינגען דעם טראָפּ פון דער סדרה און דער הפטרה, און באַרי ציט זיי נאָך אויף זיין דין קול׳כל. ער הויבט אָן בעטן אַ ביכל פון זיין פאָטער, און ווען ער קריגט עס, לויפט ער צו זיין מוטער, פרענט ביי איר די באַדייטונג פון יעדן בוכשטאַב, און אין געציילטע עטלעכע טעג, אין עלטער פון דריי־פיר יאָר, לייענט ער שוין געלויפֿט אין זיין ביכעלע.

כאָטש די ערשטע צוויי־דריי יאָר האָט מען מיט אים אין הויז גערעדט אידיש, דאָך האָט זיך די לאַנגע פלוצלונג געענדערט. צו יענער צייט האָט מען אָנגעהויבן אין נימנאָזיע אַרױסווייזן אומטאַלעראַנץ צו יענע אידישע תלמידים, וואָס האָבן געהאַט אַ אידישן אַקצענט, אַלס רעזולטאַט פון זייער אידיש ריידן. און מען פלעגט זיי וואַרפֿן אויף די איינטריט־עקזאַמענס, ניט געקוקט, וואָס זיי פלעגן גוט וויסן די שפראַך גופא. די ווירקונג פון דעם דרוק האָט זיך גלייך דערפילט אויך אויף דעם קליינעם באַרי, ווייל מען האָט מיט אים גלייך אָנגעהויבן ריידן רוסיש אין הויז. באַרי האָט זיך אָבער באַלד אַריענטירט, און באַזונדערס — ווען ער האָט געקראָגן זיין ביכעלע, האָט „געזוברעט“ יעדע דערציילונג, און שוין לערנט ער זיין שוועסטערל, וועלכע איז אויך דערוויילע אונטער־געוואקסן און רעדט שוין רוסיש מיט איר ברודער׳ל, אַזוי נאַטירלעך, אז ווען זייער מוטער שפּאַצירט מיט זיי אין שטאָט־גאַרטן, נעמען זיי די שפּאַצירנדע קריסטן אָן, לױט זייער שפראַך, פאַר קריסטלעכע קינדער.

4. באַרי הייבט אָן אַלף־בית

אומגעפער צו יענער צייט האָבן זיך אָנגעהויבן צו באַווייזן נייע מעטאָדן אין אידישן לערנען. פון דער נאַטירלעכער מעטאָדע פון עברית־בעברית האָט מען נאָך דאָן קיין אַנונג ניט געהאַט. אמת, עס האָבן זיך שוין דאָן, אָדער עטוואָס שפעטער, גענומען דערטראָגן אין גלות ידיעות

פון „שפה-ברורה“ געזעלשאפטן אין ארץ-ישראל, און אפילו וואו ניט וואו אין די גלות-לענדער, אָבער דאָס אַלץ איז געווען באַצוועקט פאַר דער-וואַסענע, ניט פאַר קינדער. אַ ביכל אונטער'ן נאָמען „מסילה חרשה“, וואָס האָט געגעבן העברעאישע ווערטער און זאַצן איבערזעצט אין רוסיש, האָט זיך פאַרשלאָפּט אין פּאַלטאָוע, און די פּאַרטגעשריטענע לערער האָבן זיך אויף דעם אַרויפגעוואָרפן, ווי אויף אַ וויכטיקן געווינס פאַר דער ערציאונג. פון אַזעלכע און ענלאַכע ביכלאַך, וואָס זיינען פון צייט צו צייט אַרויסגעגאַנגען, האָט באַרי אָנגעהויבן זיין אידישע בילדונג, וועלכע, אַרויסגעהאַלפן פון זיינע רוסישע קענטנישן, האָט דערמעגלאַכט, אַז איידער ער איז נאָך פיר יאָר אַלט געווען האָט ער שוין געזאָגט גאַנץ פיין עברי און אַפילו ערוואָרבן אַ סאָלירן, פאַר זיין עלטער, ווערטער-שאַץ אין העברעאיש. אַזוי אַרום האָט אים כאַטש אין דעם אָפּגעגאַלטן, אַז דעם אַלץ בית מית דעם קמץ אַלץ אַ האָט ער גענצלאַך אויסגעמיטן.

5. באַרי'ס צווייטע ריזע

ב. באַראַכאָוו'ס פּאָטער האָט געדאַרפּט פאַרן אין וואַרשע אין די אינטערעסן פון דרוקן דעם „ספר השמות“ פון יחזקאל בן יוסף מאַנדעל-שטאַם (דער פּאָטער פון דעם באַרימטן אויגן-ספעציאַליסט און ציוניסטישן פירער, דר. מאַקס מאַנדעלשטאַם פון קיעוו). אַזוי ווי אין געוויינלאַכע צייטן, אין מיטן זמן, איז פאַר אים געווען שווער אַוועקצופאַרן, האָט ער אונטערגענומען די ריזע אין דער ביז-הזמנים-צייט פון פסח. כדי די פאַמיליע, וואָס איז באַשטאַנען פון אים אַליין, פון זיין פרוי חיה רייכיל, און צוויי קינדער — באַרי און נאָרי, זאָלן ניט דאַרפן פסח בלייבן אַליין, איז באַשלאָסן געוואָרן, אַז ער וועט זיי אַלעמען נעמען מיט זיך און ער וועט זיי אָפּשטעלן אין קרעמענטשוק, ביי זיין משפּחה. עס איז אויך אָפּגערעדט געוואָרן, אַז דערנאָך זאָל די פרוי מיט די קינדער אַריבערפאַרן קיין פּראָכאַראָווע (צווישן קרעמענטשוק און קיעוו), וואו זיי האָבן אויך געהאַט משפּחה. דאָס איז טאַקע ניט ווייט פון זאָלאָטאַנאַש, באַרי'ס געבורט-שטאַט.

אין פּראָכאַראָווע האָבן זיי געדאַרפּט פאַרברענגען, ביז דער פּאָטער וועט זיך אומקערן פון וואַרשע. די ריזע איז געווען זייער אינטערעסאַנט, ווייל דער דניעפּר איז געווען דעמאָלט זייער ברייט צעגאַסן. באַזונדערס האָט זיך דער קליינער באַרי (ער איז דעמאָלט אַלט געווען אַ יאָר זיבן אַכט) געפילט גוט, ווען עס איז אויסגעקומען צו פאַרן אויף אַ געוויינלאַכער פישער-שיפל פון קאַניעוו (די געענטסטע סטאַנציע) ביז פּראָכאַראָווע. דאָ האָט ער געזען דאָס וואַסער אַזוי גאַנט צו זיך, אַז מען קען עס ממש מיט די הענט אָנטאַפּן. היינט האָט ער דאָ געהאַט די בעסטע געלעגנהייט צו באַקענען זיך מיט די אַלע פאַרמען פון וואַסער-ברעגן, אין וועלכע ער האָט געהאַט אַ שטאַרקע טעאָרעטישע ידיעה פון די געגאָראַפישע ביכער, אין וועלכע ער איז געווען שטאַרק באַהאַונט. דאָ דערזעט ער פאַר זיך

אן אינזל, דאָ אַן אויסגוס, און נאָך, און נאָך.

זייענדיק שוין אויפ'ן פלאץ ביי דער מומע און פעטער, האָט ער כסדר גערעדט מיט זיי וועגן זיינע איינדרוקן. די איינדרוקן האָבן אים אזוי באהערשט, אַז אפילו ביים עסן פלעגט ער מער ריידן וועגן זיי, ווי באשעפטיקן זיך מיט עסן. פון זיין דערציילן זיינען אָפט אַרויסגעקומען גאַנץ קאָמישע געשעענישן. אזוי, ויצנדיק איינמאָל ביים טיש, האָט ער דער מוטער דערמאָנט אַ געוויסן פלאץ, וואו ער האָט זיך פאַראינטערעסירט מיט אַ ברעגפאַרמע, און פרעגט ביי דער מוטער, אויב דאָס איז אַ פאַליר אָסטראָוו (האַלב-אינזל) אָדער אַ מים (אַ האַלב-אינזל אין אַ קליינער פאַרמע). די מומע, וואָס איז געווען אַ פראַסטע אידענע, רופט זיך אָן: פּע, חיה רייכיל, פאַרוואָס לאָזטו אים ריידן ביים טיש וועגן מיאוס'קייטן? דער קליינער באַרי האָט גלייך פאַרשטאַנען, אַז זיין מומע האָט צונויפֿ-געמישט „מים“ מיט „מיש“ (מויז). ער האָט זיך צולאַכט און האָט איר, ווי זיין שטייגער, תיבה אויפגעקלערט איר טעות.

אין פראַכאַראָוקע איז געווען אַ גרויסער לאַגער פון געהילץ, וואָס האָט באַלאַנגט צו אַ זאָלאַטנאַשער כּוּחַר, ביי וועמען באַראַכאָו'ס פעטער, חיים מרדכי לאַנדא, איז געווען אַן אָנגעשטעלטער. דאָרט איז געווען נאָך אַן אָנגעשטעלטער, מיכל וועללול, אַ למדן און אינטעליגענט, צייטנווייז אויך אַ שרייבער אין העברעאיש. ער האָט זייער ליב באַקומען דעם קליינעם באַרי'ן און פלעגט אים גערן מיטנעמען. ווען ער האָט דערפּולט זיינע פאַרשידענע פליכטן, אַרום די גרויסע הויכע הויפּנס מיט פאַרשידענע געהילצן, וועלכע מען האָט געדאַרפט זוכן צו פאַרפעסטיקן און פאַרהיטן פון אַ מעגליכער קאָטאָסטראָפּע איבער דער דראַענדער פאַרגרעסערונג פון דער פאַרפלייצונג.

אין נידעריקערע פלעצער זיינען שוין אַ סך שייטערן געהילץ גע-שטאַנען גאַנץ טיף אין וואַסער. צו אַזעלכע פלעצער פלעגט מען מוזן צור-פאַרן מיט אַ שיפּל, און מיכל וועללול האָט ניט געקענט אַנטזאָגן דעם קלוגיגקײַט אינטערעסאַנטן באַרי'ן זיין פאַרלאַנג, צו נעמען אים מיט זיך אויפ'ן שיפּל. נאָך עטלעכע אַזעלכע קורצע נסיעות האָט זיך באַרי געפילט גאַנץ היימיש אין שיפּל, פלעגט דאָרטן פריי אַרומשפּאַצירן, בעת מיכל וועללול פלעגט זיצן ביים רודער און מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט אויס-הערן באַרי'ס שילדערונגען פון זיין נסיעה אויפ'ן פאַראַכאָר.

אין איינער פון אַזעלכע נסיעות האָט באַרי באַמערקט אַן „אינזל“ גאַנץ ווייט פון דעם פלאַץ, וואו זיי זיינען אַרומגעפאַרן, און האָט געבעטן מיכל וועללולען צופאַרן אַהין, כדי צו האָבן די מעגליכקייט צו באַטראַכטן דעם אינזל פון דער גאַנצער. מיכל וועללול, וואָס האָט געוויינלאַך גערן דערפּולט זיינע פאַרלאַנגען, האָט דאָס מאָל זיך אָפּגעזאָגט צו פאַרן אַהין. באַרי איז זיך גאַנץ רואים צוגעגאַנגען צום אַנדער ברעג פון שיפּל און האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן באַרט. מיכל וועללול איז טויט געוואָרן פון שרעק און, ניט קענענדיק אוועקלאָזן דעם רודער, האָט ער זיך אָנגעהויבן

בעטן ביי בארין, אז ער זאל אראפגיין פון בארט. אויף דעם האט אים בארי געענטפערט: פארט צום אינזל, וועל איך ארונטערגיין פון בארט. אמת, בארי האט דערנאך פארלוירן די געלעגנהייט אנטוויילצונעמען אין ווייטערע נסיעות מיט מיכל וועלוועלען, אבער זיין שטרעבונג צו זיין צוועק האט ער גלענצנד דורכגעפירט.

ווען די מוטער, מוסרנ'דיק אים, האט אים געזאגט: זע, וואָס דו האָסט זיך אָנגעמאַכט: מיכל וועלוועל וויל דיר שוין מער מיט זיך נישט נעמען, האט ער געענטפערט: ס'איז שוין נישט אינטערעסאַנט, דאָס וואָסער פאַלט שוין אָפּ, און ער וועט שוין מער נישט דאַרפן פאַרן, און דער פאַפּא וועט באלד קומען פון וואַרשע און מיר וועלן סיי ווי דאַרפן פאַרן אַהיים.

6. בארי „פארט“ קיין ארץ-ישראל. ער פארלירט זיינע קאלאָשין.

בארי ווערט שנעל פארטיק מיט'ן אלפאבעט און הויבט אָן לייענען ביכער. געלייענט האט ער אלץ. אלע ביכער, וואָס האָבן זיך געפונען אין הויז, ביי פריינט, אפילו אין דער שטאָט־ביבליאָטעק. ער איז אויך גיך געוואָרן דער מיטלפונקט פון זיינע חברים, אידישע ווי נישט־אידישע. נישט נאָר קינדער פון זיין עלטער, נאָר אויך עלטערע קינדער פלעגן זיך אַרומ־קלייבן אַרום דעם קליינעם באַרין. וועלכער פלעגט פריער דורכלייענען עפעס פון בוך און דערנאָך פלעגט ער זיי דערקלערן אלץ, וואָס ער האָט גערעכנט, אז זיינע צוהערער האָבן נישט גענוי פאַרשטאַנען.

ווי געזאָגט, ער פלעגט נישט איבערקלייבן: איז געקומען צום האַנט אַ בוך, וואָס ער האָט נישט פאַרשטאַנען, האָט עס אים נישט אָפּגעהאַלטן פון לייענען עס איינמאַל און צוויי מאַל און אָפט מערערע מאַל, און ווען ער האָט ענדלעך אָנגעהויבן באַגרייפן מער ווייניקער דאָס געלייענטע, פלעגט ער ערשט דאָן קומען צו דער מוטער און צום פאָטער און בעטן דערקלערן די ערטער, וואָס זיינען אים געבליבן אומפאַרשטענדלעך.

מער פון אלץ האָט ער זיך אין זיינע ערשטע קינדערשע יאָרן אינ־טערעסירט אין ביכער מיט רייזע־באַשרייבונגען. די באַשרייבונגען פון זשול ווערן און מיין ריד פון איין זייט, און דער אינטערעס, וואָס האָט זיך אין אים דערוועקט דורך דער היימישער חב־ת־ציון־דיקער אַטמאָספערע פון דער אַנדערער זייט, האָט אויף אים אַזוי געוויקט, אז אין אַ געוויסן טאָג (ער האָט דעמאָלט געקענט זיין אַלט אַ יאָר 9—10) איז ער אַוועק מיט איינעם אַ שטענדיקן צוהערער פון זיינע דערציילונגען, צו זוכן דעם וועג נאָך ארץ ישראל. דער רעזולטאַט פון יענער „נסיעה“ איז געווען, אז די צוויי רייזנדע, וואָס האָבן גראַד אויסגעקליבן אַ קאַלטן האַרבסטיקן טאָג און וואָס האָבן זיך אונטערגענומען צו מאַכן די רייזע מיט זייערע אייגענע פיס, זיינען געפונען געוואָרן הינטער'ן שטאַט, און שפּעט ביי־נאַכט זיינען זיי געבראַכט געוואָרן דורך פרעמדע, יעדער צו זיינע עלטערן.

וואָס האָבן שוין געהאַלטן אין אַרומזוכן זיי מיט גרויס שרעק.
אויף דער „נסיעה“ האָט ער פאַרלאָרן זיינע קאַלאַשן, וואָס זיינען
געבליבן שטעקן אין איינעם פון די טיפּע זומפן, וואָס די „רייזנדע“ האָבן
באַגעגנט אויף זייער וועג. ער האָט דערפאַר באַקומען מער ווי די פאַר-
דינטע באַלוינונג...

7. באַרי „פאַרלירט“ זיינע אונטערוועש

דורך זיין ליבשאַפט צו לערנען יעדן, ווער עס האָט נאָר געפילט די
נויטיקייט פון וויסן, פלעגט אים אָפט אויסקומען צונויפקומען זיך מיט
קינדער פון אַרעמסטע עלטערן, ווייל גראַד אַזוינע האָבן ניט געהאַט קיין
מעגלעכקייט צו קריגן קיין אונטערריכט. איינמאָל באַקאנט זיך מיט אַזעלכע
עלעמענטן, פלעגט ער שוין ווערן מיט זיי גאַנץ גאַנענט באַפריינדעט,
אַרומפירן זיך מיט זיי, וואו נאָר און ווען ער האָט געהאַט אַ געלעגנהייט
דערצו, און צו יעדער צייט טאַקע ווידער באַלערנען זיי, ווי עס האָט זיך
נאָר געלאָזן.

איינמאָל אין אַ הייסן זומער־טאָג איז ער אַוועק מיט אייניקע
אַזעלכע פון זיינע פאַרערער צו דעם טייך וואַרקסלע באָדן זיך. ער האָט
דאָ געמוזט זיין אין איינעם פון די ערשטע קלאַסן גימנאַזיע. ער האָט
זייער לאַנג פאַרבראַכט ביים טייך, די מוטער האָט זיך שוין אָנגעהויבן
באַאומרויסקן: זי האָט געוואוסט, אַז ער האָט זיך שוין געמוזט, אין
בעסטן פאַל, גוט אויסהונגען, און דאָרט ביים טייך איז ניטאָ אַזאַ פלאַץ,
וואו מען קען עפעס קויפן צום עסן. ענדלאַך איז ער דאָך געקומען אַהיים
און די מוטער האָט גלייך באַמערקט, אַז פון אונטער זיינע אויבערשטע
קליידער זעט זיך אַרויס דאָס נאַקעטע לייב.

— וואו איז דיין העמד, און וואו האָסטו אַהינגעטאָן דייע גאַטקעס?

— האָט די מוטער אָנגעהויבן אין אויפגעגונג אים אויספרעגן.

— פאַרלוירן, — איז געווען זיין ענטפער.

— וואָס הייסט, דו האָסט פאַרלוירן? ווי פאַרלירט מען דאָס

אונטערוועש? אפּשר האָט מען דאָס ביי דיר צוגע'גנב'עט?

— ניין, ניט צוגע'גנב'עט.

— וואָס דען, באַרינקע? זאָג דעם אמת, איך וועל דיר גאָר ניט טאָן.

— איך האָב מיין אונטערוועש אַוועקגעגעבן צו . . . — און רופט

אַן אַ געוויסן נאָמען פון איינעם פון זיינע חברים, וועלכן זיין מוטער האָט

אויך געקענט, און האָט געוואוסט, אַז ער איז אַ נויטבאַדערפטיקער.

— פאַרוואָס'זשע האָסטו מיר געזאָגט ניט קיין אמת? דאָס האָט

דיר דיין חבר געהייסן זאָגן אַ ליגן, צי דו האָסט אַליין אָפּגעקלערט, מיר

אַזוי אָפּצונאָרן?

— איך האָב גאָר ניט געקלערט, אַז דו וועסט מיר פרעגן וועגן דעם,

פאַרנעסן קלערן וועגן דעם. נו, האָסט מיר געפרעגט, האָב איך דיר

געזאָגט?

— אַד, דו מוזט דאָך שוין זיין הונגעריק, וואָס האָסטו זיך אַזוי
לאנג געזאַמט?

— ער האָט לאנג ניט געוואָלט נעמען, האָב איך אים געמוזט אַיינ-
ריידן. איך האָב אים דערקלערט, אז ער האָט דאָך ניט אינדערהיים קיין
אַנדער העמד אויסער דער צעריסענער, וואָס איז געווען אויף אים. אוי,
איז זיין העמד געווען צעריסן! און קיין גאטקעס האָט ער נאָר ניט
געהאַט. ער האָט מיר געזאָגט: דיין מאמע וועט דאָך דיר שלאָגן. האָב
איך אים געזאָגט: ניין, מיין מאמע וועט מיר ניט שלאָגן; זי וועט מיר
געבן אַנדערע וועש.

8. בארי הויבט אָן פאַרדינען געלט פון לעקציעס און מאכט זיין
לענגסטע נסיעה נאָך ארץ ישראל

ווען מען דאַרף אין גימנאַזיע זיך נוקם זיין אָן אַ לערער, איז באַרי
פון די ערשטע אַנטייל צו נעמען אין דער דורכפירונג פון דעם אַקט; ער
געפינט אָבער אויך אַלע מאָל אַ וועג, ווי אַזוי אַרויסצודרייען זיך פון
שטראָף.

עפעס האָט ער זיך פאַרזינדיקט, און דער לערער (דאָכט זיך דער
דייטש) זעצט אים אַרײַן אין קאַרצער. ער געפינט אַ מעגלאַכקייט אַרויס-
צוקריכן דורך אַ פענסטער, מישט זיך אויס מיט אַנדערע גימנאַזיסטן, וואָס
זיינען אויף אַ קורצער צייט פאַרהאַלטן געוואָרן, און צוזאַמען מיט זיי
גייט ער זיך אַרויס פון גימנאַזיע.

צו יענער צייט האָט ער זיך אָנגעהויבן פילן אַביסל מער אומאַפהענגיק.
ער געפינט זיך נאָך אין אײַנעם פון די נידעריקע קלאַסן; לױט די רעגלן
פון גימנאַזיע קען ער נאָך ניט קריגן קיין רעקאַמענדאַציע פון דעם
דירעקטאָר אָדער פון די לערער אַלס רעפּעטיטאָר; אָבער זיין פאַטער,
וואָס גיט העברעאישע לעקציעס, באַקומט ביי זיינע באַקאַנטע אײַניקע
תלמידים פאַר אים. בארי איז דאָן אין דעם פעריאָד פון אַריבערגיין פון
קינדהייט צו יונגער ריפּוקייט. זייענדיק אַלע מאָל צוגעלאָזן און פריינטלאַך
מיט וועמען נאָר ער קומט אין באַרירונג, נעמט נאָנץ אָפּט דאָס קינדערשע
אין אים די אויבערהאַנט, און ער פאַרברענגט מיט זיינע תלמידים אין
פאַרשידענע שפּילערייען, לערנענדיק זיי ניט נאָר זייערע געגנשטאַנדן, נאָר
אויך קינדערשע קונצן און שטיפערייען. די עלטערן פון אַזעלכע תלמידים
באַקלאָגן זיך אויף אים פאַר זיין פאַטער, וועלכער רעדט אים אויס, דער-
קלערנדיק אים אַז ער האַנדלט ניט ריכטיק. בארי פאַרטיידיקט זיך, אַז
קינדער דאַרפן לערנען פון פאַרגעניגן. דורך שפּיל (ער איז שוין ביי יענער
צייט גוט אינפאַרמירט וועגן די לערעס און מעטאָדן פון רוסיאַ, פעסטאָר-
לאַצי א. ד. ג.), דאָך, אַזוי ווי זיין פאַטער באַשטייט, אַז ער האַנדלט ניט
ריכטיק, ווערט בארי'ן איבערדריסן דאָס גאַנצע לערנען מיט די קינדער
לױט דעם מוסטער, ווי מען וויל אים אַנצייגן.

זיין פאָטער, טיילווויז לויט פרינציפ און טיילווויז מיט דעם פאָר
לאַנג צו ווירקן אויף זיין זון, אז ער זאל זיך פילן זעלבסטשטענדיק און
ממילא פירן זיך „לייטשער“, לאַזט אים זיין דער זעלבסט איבער זיינע
פארדינסטן, אזוי אז ביי בארין'ן הויבט זיך אן באווייזן אן אייגענער רובל.
איצט, ווען בארי איז ארויס בשתיקה פון גימנאזיע-קארצער, וויסנדיק
אז סיי פון די באַזמטע פון גימנאזיע און סיי פון זיין פאָטער וועט ער
קיין „דערמוטיקונג“ פאָר זיין אנטלויפן ניט באַקומען, זייענדיק אויך ניט
צופרידן מיט זיין ראָלע אלס ניט קיין אנערקענטער לערער, דערוועקט זיך
ביי אים זיין ניט באַפרידיקטער און דאָך ניט אויסגעלאָשענער באַנער —
און ער באַשליסט צו מאַכן אַ צווייטן פרוואו פאָר אַ רייזע נאָך ארץ-ישראל.
דאָס מאַל האָט ער טאָקע געהאַט געלט, און ער איז פאַרשוואונדן
געוואָרן...

די עלטערן זיינע האָבן איבערגעלעבט אַ צאָל אומרויאַקע טעג, פאַרשנ-
דיק און זוכנדיק אַ שפור צו זייער פאַרשוואונדענעם זון — פון איין זייט,
און פון דער אנדער זייט — טוענדיק אַלץ מעגלעכס צו פאַרדעקן דאָס
געשעענע, כדי די באַזמטע פון גימנאזיע זאָלן זיך ניט דערוויסן וועגן
זיין פאַרשווינדן. — ביז בארי'ס פאָטער האָט דערהאַלטן פון ניקאָלאַיעוו
אַ בריוו, אין וועלכן די גאַנצע פאָבלעמע איז אויפגעלייזט געוואָרן.
אין ניקאָלאַיעוו, וואוהין בארי איז געקומען מיט'ן באַן און וואו זיינע
געלט-מיטלען זיינען אויסגעשעפט געוואָרן, האָט ער זיך געווענדעט צום
ראַבינער, אים דערקלערט דעם צוועק פון זיין רייזע און זיין וואונש, צו
פאָרן נאָך ארץ ישראל.

דער ראַבינער, ה' באַגראָוו, גראַד אַ יוגנט-פריינט פון בארי'ס פאָטער,
האָט אים פריינטלאַך אויפגענומען, האָט אים דערקלערט די אוממעגלעכ-
קייט דורכצופירן איצט זיין פאַרלאַנג. צו דערוועלכער צייט האָט ער אים
אויך דערקלערט, אז ער איז זיין פאָטער'ס אַ פריינט, און צוגעזאָגט אים,
אז ער וועט שרייבן צו זיין פאָטער וועגן אים און אז קיין ביז וועט אים
ניט געשען. דאָס אַלץ האָט ה' באַגראָוו געשריבן צו בארי'ס פאָטער,
האָט אים דערקלערט, ווען זיי קענען דעוואַרטן בארי'ס צוריקער, און
ער האָט אים אַריינגעזעצט אין באַן און אוועקגעשיקט אַהיים. צום גליק
פון אַלעמען זיינען דאָס מאַל קיין רעפּרעסיווע מיטלען געגן בארי'ן ניט
אנגענומען געוואָרן: די עלטערן האָבן געטראַכט, אז דאָס איז ביי זייער
זון אַן אינערלאַכער דראַנג נאָך דעם צויבערהאַפטן לאַנד, וועלכן מען קען
מיט קיין רעפּרעסיעס ניט אויסוואַרצלען. זיי האָבן אויך זיך באַמיט צו
פאַרגלעטן דעם פאָל אין גימנאזיע — אַביסל דורך פאַרדעקן דעם אמת
אין טיילווויז דורך פראַטעקציע, און דער גאַנצער ענין איז אַריבער בשלום.

9. באַרי'ס צופיל לייענען ברענגט טרויעריקע רעזולטאַטן

ווען בארי איז אריין אין גימנאזיע, האָט ער זיך גענומען פלייסיק צו
שטודירן אַלע אויפגאַבן פון די לערער: אָבער צו דער זעלבער צייט

לייענט ער זייער פיל. ווען ער עסט, קוקט ער מיט א האלב אויג צום עסן און די אנדערע האלבע אָדער אַנדערהאלבן אויגן זיינען אַריינגעטאָן אין בוך. אין א קורצער צייט דערפילט ער, אז עפעס קומט פאַר מיט זיינע אויגן אומגעוויינלאַכס. ער ווערט עקזאמינירט פון א ספעציאליסט, וועלכער געפינט אויס, אז ער האָט גענצלאַך פאַרלוירן די קראַפט פון זיין רעכטן אויג. ער דערקלערט אים, אז צו דעם אויג קען מען שוין ניט העלפן, אָבער ער מוז לייענען וואָס ווייניקער, כדי צו פאַרהיטן דאָס צווייטע אויג פון אַן ענלאַכער קאַטאַסטראָפּע.

10. די צוגרייטונג צו אַן אינקוויזיציע

דערווייל פאַראינטערסירט זיך באַרי מיט די סאַציאַלע פראַגן, וואָס ווערן באַהאַנדלט אין דער אונטער-ערדישער ליטעראַטור. אמת, זיין פאָטער איז אַן אַפיציעלע פּערזאָן. אַלס לערער שטייט ער אונטער דער דירעקטער אויפזיכט פון די באַזאָממע (דיעקטאָר און אינספּעקטאָר) פון פּאָלקס-בילדונג. אַלס אַזעלכער מוז ער זיין זייער צופאַרלעסלאַך; ער מוז זיין אַ פיינט פון אַלע, וואָס טרעטן אַרויס געגן דער עקזיסטירנדער אָרדנונג; עס טאָר זיך אין זיין הויז ניט געפינען קיין אומלעגאַלע ליטעראַטור. אָבער נאָך דערפאַר איז ער פאַררעכנט אַלס אַזאַלער געזעץ-היטער, און עס איז אים לייכטער ווי אַנדערע צו נעמען אַן אַנטייל אין פאַרשידענע אונטער-ערדישע ענינים. ווען עס ווערט אַ חשד, אז מען האָט געוואָרפן אַן אויג אויף דעם קאָנספּיראַטיוון דרוק, פירט מען אַלץ פאַרויכטיק אַריבער ביינאַכט צום לערער באַראַכאָוו, וועמען קיינעם וועט נאָר ניט אַיינפאַלן צו פאַררעכטיקן אין קאָנספּיראַציע. און די פּאָליציי, איבערפאַלנדיק דעם פּלאַץ, וואו מיט אַ טאָג פריער האָט זיך געפונען דער דרוק, גייט אַוועק מיט אַ נאָז.

אַ געוויסן קאָנספּיראַטאָר קריטשעווסקי ווערט ענג אין דעם קוואַרט טאַל, וואו מען האָט אויף אים געוואָרפן אַ פאַרדאַכט, אז ער איז ניט כּשר; ער ווערט אַריינגענומען פון די באַראַכאָווס אַלס עקסטערן קוואַרטיראַנט, באַזאָרגט זיך מיט אַ מענטשלאַכן שאַרבן און שטעלט אים אַוועק אויפ'ן פענסטער, כדי אַפּצואַווענדן יעדן פאַרדאַכט פון זיך.

די פּאָליציי מאַכט אַ באַזוך ביי אַ געוויסער סאַציאַליסטקע, פריילין פערלין, און מען געפינט ביי איר קאָמפּראַמיטירנדע ברייף פון איר חתן פיאַלקאָוו, אַ קאָנספּיראַטאָר-טעראָריסט. עס גיט זיך איין חברה צו לאָזן אים וויסן באַצייטנס, איידער ער קומט צו זיין כּלה, וואו פּאָליציי דערוואַרט אים שוין. קומט ער באַלד אין דעם זיכערן הויז פון דעם לערער באַראַכאָוו, וואו חיה רייכיל באַראַכאָוו טוט אים איבער, הייסט אים אויסקוקן ווי אַ קראַנקן, וועלכן מען מוז פירן אונטערן אָרעם, און אַזוי אַרום ברענגט זי אים אין אַ זיכערן פּלאַץ און פון דאָרט פירט מען אים שוין אַוועק מיט אַ פּור צו אַ וואַקזאַל פון אַן אנדער סטאַנציע, ווייל אויפ'ן פּאָל-טאַווער וואַקזאַל ווארט שוין אויף אים די פּאָליציי.

אט די און ענלאכע זאכן זעט צו דער קליינער בארי, פרעגט זיך נאך וועגן אלץ, באקענט זיך מיט אומלעגאלער ליטעראטור. פון דער ליטעראטור און פון געשפרעכן דערוויסט ער זיך, אז ווען מען ארעסטירט אימיצן פון די סאציאליסטן, סטארעט מען זיך פון אים ארויס- באקומען נעמען פון זיינע חברים; אז פאליציי שטעלט זיך אפילו נישט אפ פון מאטערן מיט כל'ערליי ענווייס, כדי דורך דעם צו צווינגען די ארעסטירטע ארויסצוגעבן זייערע חברים. בארי'ס פאנטאזיע שטעלט אים פאר, אז אים קען אויסקומען צו זיין אין א לאגע, וואו ער וועט שטיין קעגן אזא נסיון.

איין מאָל דערזעט די מוטער ביי בארי'ן אויפ'ן האנט א גרויסע, טיפע אייטערנדיקע וואונד. — פון וואנען איז דאָס צו דיר געקומען. בארינקע? — זוכט די אנשטנדיקע מוטער צו דערגיין, און געפינט אויס, אז דאָס האָט ער זיך געגרייט, צו קענען אויסהאלטן שמערצן פון אינ- קוויזיציעס, און כדי צו זיין זיכער, אז ער וועט זיינע חברים נישט פאר- ראטן, האָט ער זיך געברענגט די האנט אויף א ליכט, ביז ער האָט זיך אינערלאך איבערצייגט, אז ער וועט קענען אויסהאלטן די ג ר ע ס ט ע י ס ו ר י ס און דאָך פארבלייבן א טרייער, איבערגעבענער חבר.

11. באַרי אַנטזאָגט זיך אַרייַנצוטרעטן אין אַניווערזיטעט

כמעט אלע לערער פון דער גימנאזיע האָבן באַרי'ן זייער ליב געהאט פאר זיין שאַרפן מח און קלוגע איינפאלן, וואָס ער פלעגט אַרויסווייזן, אפילו ווען ער האָט אויף זיך געהאַט א שולד פון איבערטרעטן די דיסציפלין. דער לערער פון דייטש, א גרויסער געלערנטער, האָט געזאָגט צו זיין מוטער: דיין זון האָט זייער א טייערע קאָפּ, ער איז אויך זייער א וואוילער; אָבער ער דערלויבט זיך שוין צופיל. ער העלפט אַרויס אנדערע, ווען מען טאָר דאָס נישט טאָן, און לאָזט זיך נישט דיסציפלינירן. איר האָב אים זייער ליב פאר זיינע גרויסע מעלות, אָבער איר מוזט אויפ- פאסן אויף אים, ער זאָל פאָלגן נאטשאַלסטוואָ. אויב נישט, וועלן אים זיינע אלע מעלות נישט העלפן און ער וועט נישט קענען פאַרטזעצן זיין בילדונג. דער פראַנצויזישער לערער האָט זיך אויסגעדרוקט, אז ער וואָלט זיך געשאצט איבערגליקלאָך, ווען ער האָט אזא זון ווי באַראַכאָוו.

אפילו דער דירעקטאָר פון גימנאזיע, מאַרקאָוו, א באַוואוסטער אַנטי- סעמיט, אז ער האָט געדאַרפט רעקאָמענדירן איינעם פון זיינע בעסטע פריינט, א ק ר י ס ט, א גוטן רעפּעטיטאָר פאר זיינע קינדער, האָט צו אים געשיקט דעם א י ר י ש ז גימנאזיסט באַראַכאָוו, וואָס איז געווען קעגן געזעץ. דאָך האָט זיך דער אַנטיסעמיטיזם אַרויסגעוויזן אין א סך האַנדלונגען בנוגע באַרי'ן.

דער קורס פון לאַטיין ענדיקט זיך אין זעקסטן קלאַס. די שריפטלאַכע אַרבעטן פון די עקזאַמענעס ווערן פריער דורכגעקוקט פון די לערער און דעם דירעקטאָר; זיי שטעלן אַוועק זייערע צייכנס. די אַרבעטן ווערן

פון זייערע קעגנער זאל זיך אפטרעגן. די פאליציי האט עס אבער בא-
מערקט און א לאז געטאן זיך צום שלאכט-פלאץ. בארי האט אויסגערופן
צו זיינע לייט: „עי, חברים, פון וועמען, פון וועמען, אבער פון דער
פאליציי קענען מיר געוויס קיין גערעכטיקייט ניט דערווארטן. טראגט
זיך אפ באצייטנס.“ ער האט אלע חברים אוועקגעלאזט אין פאראויס
און דערנאך האט ער זיך שוין אויך געלאזט לויפן. איינער פון די נאכ-
יאגער, א שנעלער לויפער, האט אים אנגעיאגט, אנגעטראטן אויפ'ן
קאלאש; בארי האט גלייך אראפגעווארפן דעם געפלאצטן קאלאש פונ'ם
פוס און איז ווייטער געלאפן. דער נאכיאגער האט זיך אפגעשטעלט אויפ-
הייבן דעם קאלאש, א ווארף געטאן אויף בארי'ן, אבער דער קאלאש איז
פארבייגעפלוין. בארי האט זיך אומגעקוקט און באמערקט, אז איצט איז
זיין נאכפאלגער עטוואס ווייטלאך פון אים; ער האט בלייזשנעל אראפ-
געכאפט דעם צווייטן קאלאש און גלייך געטראפן מיט אים זיין פאר-
פאלגער אין פנים, אזוי, אז יענער האט זיך פארדרייט און בארי'ן איז
שוין אויף אזא אופן געלונגען צו אנטלויפן אין גאנצן. אזוי ארום האט
בארי פארלירן נאך א פאר קאלאשן, אבער דאס מאל האט ער שוין
קיין באליונג ניט באקומען...

13. בארי, נאך פאר זיין חתונה, מאכט זיין פאטער פאר א זיידן.

בער באראקאוו האט זייער פרי אנגעהויבן צו שרייבן. געשריבן האט
ער וועגן פארשידענע ענינים און איז פארשידענע שפראכן, אבער מער
פון אלץ אין רוסיש. דאס איז דאך געווען די איינציקע שפראך, אין
וועלכער ער האט געקענט דערווארטן. אז מען וועט אים דרוקן, ווייל אלס
געלערנטער איז ער באוואוסט געווארן דורך רוסישע געלערנטע.*

ער שיקט א פילאסאפישע אפהאנדלונג דעם זשורנאל „רוסקאיא
מיסל“. מען דריקט אים אויס זייער א שמייכלהאפטע מיינונג וועגן זיין
ארבעט, אבער מען ווייזט אן געוויסע טעמים, פארוואס גראד איצט קען
מען זיין ווערק ניט דרוקן; טעמים, אין קיין פאל פון אים, בארי'ן, ניט
אפהענגיקע; אבער זיין לאגע ווערט ניט לייכטער. ער קריגט דערמאנטערונג
גען און אפילו צוזאגן, אבער ווייטער פון דעם גייט עס ניט.

איינמאל קומט אריין בארי'ס פאטער צום באוואוסטן העברעאישן
געלערנטן און פרוכטבארן שרייבער, אלכסנדר זיסקינד ראבינאוויטש, וועל-
כער איז איצט אין ארץ ישראל, אבער צו יענער צייט (ארום יאר 1900)
האט ער געוואוינט אין פאלטאווע. רופט זיך אן ראבינאוויטש צו מ. א.

* אין אנדערע עראינערנען וועגן בארי'ן, וועלכע דער שרייבער פון
די שורות האט געשיקט צו ה' רעוואזקין פאר א זאמליבוך, וואס די לינקע
פועליציון גיבן ארויס, ווערט באשריבן ווי אזוי א געוויסער רוסישער פראפעסאר
לעסעוויץ האט בארי'ן געהאלפן דורכצושלאגן זיך א וועג צו בארימטקייט אלס
געלערנטער.

באַראַכאַוו: „מזל-טוב אייך פאַר אייער אייניקל פון באַר'ן.“ באַרי איז צו יענער צייט ניט נאָר ניט געווען פאַרהייראַט, ער איז נאָך אַפילו ניט געווען פאַר'קנס'ט. מאַמענטאָן האָט זיך דער לערער באַראַכאַוו פאַר-לאָרן. ער האָט אָבער גלייך פאַרשטאַנען, אז אַזאַ מזל טוב וואָלט אים ה' ראַבינאַוויטש ניט אָפּגעגעבן, און טאַקע גלייך גייט צו אים ראַבי-נאַוויטש צו מיט אַ בוך (אָן אַלמאַנאַך אין רוסיש, אַרויסגעגעבן פון דעם קרעמעטשונער ראַבינער פריידענבערג), ווייזט אים אָן אַרטיקל פון באַר'ן און זאָגט: „איר זינדיקט דאָר אויך אונטער אין אַזעלכע זאַכן.“

14. נאָכ'ן קעשענעווער פאַגראָם

אויב אין 1881 האָבן באַרי'ס עלטערן צוזאַמען מיט אים עמיגרירט פון זאַלאַטאַנאַש קיין פּאָלטאַווע, האָט אָבער דער קעשענעווער פאַגראָם באַוואויגן זיינע עלטערן צו נעמען דעם וואַנדער-שטעקן פאַר גאָר אַ ווייטער נסיעה. זיי האָבן באַשלאָסן צו עמיגרירן נאָך אַמעריקע. עס האָבן זיך אָנגעהויבן פאַרהאַנדלונגען און איבערדענקונגען, אויב אַלע זאָלן גלייך פאַרן, אָדער נאָר געוויסע מיטגלידער פון דער משפּחה זאָלן דערווייל פאַרן. באַרי האָט אָבער דערקלערט, אז ער קען בשום אופן ניט פאַרן. אונטער דער צייט איז ער אַ חתן געוואָרן פאַר דער איצטיקער מוטער פון זיינע צוויי קינדער, ליובאַ באַראַכאַוו, דעמאָלט ליובאַ מעלצער. אמת, ניט ער, ניט זיינע עלטערן אָדער זיין כלה'ס עלטערן זיינען געווען אין אַ לאַגע, אז מען זאָל קענען עמיגרירן אַלע צוזאַמען, און נאָך מיט אַ פאַרגרעסערטער משפּחה. דאָר, ביי אַ געוויסער אַנשטרענגונג פון יעדנס זייט וואָלט מען עס געקענט ווי עס איז דערמעגלעך. עס האָט זיך אָבער גלייך אַרויסגעוויזן, אז אויסער דעם דערמאָנטן מאַטיוו, וואָס באַרי האָט לפנים אָנגעגעבן צו זיינע עלטערן, איז געווען זייער אַ טיפע סכּה, וועלכע קיינער און קיין זאך האָט ניט געקענט באַזייטיקן.

נאָך דעם קעשענעווער פאַגראָם פון פּסח 1903 האָט זיך פאַרשפּרייט אַ פאַגראַם-שרעק צווישן אַלע אידן אין רוסלאַנד, און דאָ און דאָרט האָבן זיך אָנגעהויבן גרינדן זעלבסט-שוץ-געזעלשאַפטן. פון זייטיקע קוואַלן האָבן זיך באַרי'ס עלטערן דערוואוסט, אז ער טיילט אויס געווער צו מיטגלידער פון דעם זעלבסט-שוץ. זיי האָבן אָבער ביי אים קיין זאך ניט געפרעגט וועגן דעם, ווייל דאָס איז געווען גאַנץ קאָנספּיראַטיוו און עס איז צו זיי איבערגעגעבן געוואָרן בסודי סודות. אָבער דער פּעריאָד באַלאַנגט שוין צו דער צייט, ווען באַרי איז שוין געבליבן אין רוסלאַנד און זיינע עלטערן זיינען אַוועקגעפאַרן קיין אַמעריקע. וועגן דער טעטיקייט און דעם פּלאַץ, וואָס באַרי האָט פאַרנומען אין דער זעלבסט-שוץ-באַוועגונג, וועלן שוין געוויס זיינע חברים קענען געבן מער אינפּאָרמאַציע און אַ בעסערע אָפּשאַצונג. אַלזאָ קענען מיט דעם אייגנטלעך פאַרענדיקט ווערן די זכרונות, וואָס זיין פאָטער האָט אונטערנומען צו שרייבן וועגן אים.

ד י י ן א פ ש י ד

(אויס'ן „בוך פון אונזער לעבן“)

„אין אזא צייט איז ניט שווער צו שטארבן!“ — האָסטו אויסגערופן אין שטארקער באַגייסטערונג, לייענענדיק די ידיעות וועגן די געשעענישן אין רוסלאַנד, אין מערץ 1917. כ'האָב זיך דערשראָקן פאַר דיין מוטיקער באַציאונג צום טויט, הגם פון קיין פחד האָסטו קיינמאָל ניט געוואוסט... ס'האָט זיך געצויגן קיין רוסלאַנד. אבער נאָך עטלעכע חדשים האָט געדארפט געבוירן ווערן אונזער צווייט קינד. האָסטו גובר געווען דיין באַגער און באַשלאָסן אָפּצולייגן די נסיעה קיין רוסלאַנד און זיך איבער צונעבן דיין ווינסשאַפטלעכער אַרבעט.

האָבן אָבער דייענע חברים אָנגעהויבן זיך רופן. יעדן טאָג פלעגן קומען טעלעגראַמעס. איינמאָל, דריי ביינאַכט, ווען דו ביזט געקומען פון אַ פאַרזאַמלונג און איך האָב זיך געוויזן די לעצטע צוויי טעלעגראַמעס, וואָס רופן זיך אַהין, האָסטו אויסגערופן: „איך קען דאָס ניט מער איבערטראַגן: איך מוז פאַרן.“ און וואָכן לאַנג האָב איך געוויינט, אָן אויפהער: וואָס זאָל איך טאָן? פאַרן מיט זיך? בלייבן?

דו האָסט מיר פאַרגעלייגט, צו בלייבן. אָבער וואָס וועט דאָ זיין מיט מיר, מיט די קינדער? ווי זאָל איך דאָ בלייבן מיט די צוויי קינדער לאַך אָן זיך? ס'וועט דאָך קיין שמייכל ניט קומען איבער מייענע ליפן די גאַנצע צייט, וואָס דו וועסט זיין דאָרט אין רוסלאַנד און איך מיט די קינדער דאָ אין אַמעריקע. וויי, וואָס פאַר אַ טעות איך האָב געהאַט! נאָאָו בין איך געווען. כ'האָב ניט געוואוסט, וואָס ס'וואָרט אויף מיר! זע, אפילו ווען ס'שטאַרבט אַוועק דער טייערסטער מענטש אין לעבן, לערנט זיין פרוי נאָך יאָרן ווידער שמייכלען — הגם אפילו אַנדערש, ווי אַמאָל — אבער דאָך שמייכלען און זיך פרייען מיט דער זון, מיט דער בלום, מיט'ן זאַנפטן ווינטל, וואָס בלאָזט.

— „און טאָמער וועט זיך זיך טרעפן אַן אומגליק?“ — האָב איך פאַר זיך געוויינט.

— „אַן אומגליק קען זיך טרעפן אומעטום, אויך גייענדיק אין גאס.“
און דו זאָגסט מיר אַנטשלאָסן:

— „אַ סאָדאַט בין איך. מ'רופט מיך און איך מוז גיין!“
זיינען מיר אַלע געפאַרן, דו, איך און אונזער ליכטיק מיידעלע, וואָס איז נאָך ניט אַלט געווען קיין פינף יאָר און וואָס האָט אַזוי מורא געהאַט פאַר רוסלאַנד, וואו „מ'שיסט“ און „מ'הונגערט“.

ליובע און בער באַראַכאָוו

איד האב געקוקט אויפ'ן קינד און דאס הארץ האט מיר פארקלעמט.
וועט זי מיר ניט ערגעץ וואו פארלוירן גיין? אויפ'ן וועג? אין רוסלאנד?
דאס הארץ האט אין מיר געצימערט.

— קינד מיינס, זאל פאפא אליין פארן אין רוסלאנד און מיר זאלן
דא בלייבן? צי זאלן מיר אלע פארן אין רוסלאנד?
— איד וויל, אז מיר זאלן אלע בלייבן דא. וועט ער פארן אליין,
וועט ער בענקען נאך אונז. וועלן מיר אלע פארן — וועלן מיר דערטרונקען
ווערן.

— קינד מיינס, ווען פאפא וואלט דעמאלט ניט געפארן אין רוסלאנד,
וואלט ער זיכער ניט אזוי שנעל פארלאזט דאס לעבן און אונז. —
— דאס שיה וועט אונז ברענגען אין צפון-איייראפע און פון דארט
וועלן מיר זוכן א וועג צו קומען אין רוסלאנד.

אבער איד דארף דאך געלעגן ווערן, אין עטלעכע וואכן בלויז. אד,
ווי שלעכט מיר איז. אזוי פיל יארן האבן מיר אפגעלעבט אן זיכערקייט
מיט'ן מארגנדיקן טאג. איצט צום ערשטן מאל האבן מיר זיך עפעס
ווי ס'איז איינגעארדענט. און פלוצים אלץ איבערלאזן, וואגלען ווייט,
ווייט, צו מלחמה, רעוואלוציע, פיין און שרעם.

צו וואס האב איד נאך וואס איבערגעקומען די שווערע קראנקהייט,
די געפערלאכע אפעראציע? וואס ווארט אויף אונז? וואס וועט ווערן
פון די קינדער? וואס וועט זיין מיט אונז?

דו אבער האסט אינגאנצן געלעבט מיט'ן געדאנק וועגן רוסלאנד.
ס'האט דיר געצויגן אהין, דו האסט קיין רו ניט געפונען. עלף יאָר
ביזטו דארט ניט געווען.

* * *

מיר זיינען אריבערגעפארן דעם אָקעאן. איד בין געבליבן אין שוועדן.
דו ביזט געפארן ווייטער. איד ווארט אויף דינע בריוו. איד ווארט
אויף א קינד.

האסטק אנטוויקלען זיך די געשעענישן.

* * *

דעם ערשטן אויגוסט ווערט געבוירן אונזער זונעלע. דו האסט נאך
ניט באקומען די דערלויבעניש, אריינצופארן אין רוסלאנד. באקומענדיק
די טעלעגראמע, אז דאס קינד איז געבוירן, קומסט צוריק קיין סטאקהאלם.
פריילאך, לוסטיק, אויפגעראמט. „איד דאנק דיר, טייערע, וואס דו האסט
געבוירן אזא פראכטיק באשעפעניש.“

— איד וואלט עס קיינמאל ניט וועלן איבערלאזן! אזוי וואלט איד
עס שטענדיק וועלן טראגן אויף די הענט, — האסטו געזאגט דעם דריטן
טאג נאך דיין צוריקקומען, דריקנדיק צום הארצן דיין קליינינקן זונעלע.

און דו האסט זיך געגרייט צו פארן אין רוסלאנד.

— ווי וועסטו בענקען נאך אונז. — האב איד געזאגט מיט פרייד

און שמאַרץ. און טיף אין האַרצן האָט עפעס אָנגעהויבן וועבן זיך אַ שטיקל האָפענונג, אפשר וועט דיין שטאַרקע ליבשאַפט דיך אָפהאַלטן, אַוועק-צופאַרן אין רוסלאַנד אָן אונז.

— וואָס קען מען טאָן? איצט איז אַ צייט, ווען מ'מוז פאַרבייגן דאָס פריוואַטע לעבן. אַט האָב איר אַזוי פיל יאָרן אָפגעאַרבעט אויף מיינע פאַרשונגען, און איצט מוז איר זיי איבערגעבן דער צענזור, אין פרעמדע הענט.

און דו ביזט פון אונז אַוועקגעפאַרן. נאָך ביי דיין לעבן זיינען פאַר-לויפן געוואָרן דיינע פאַרשונגען. און פונ'ם לעבן ביזטו אַוועק איינזאַם, ווייט פון אונז דרייען, ווייט פון מיר, פון דיין קליינער טעכטערל, ווייט פון דיין זונעלע, דעם פיר-הרשים'דיקן.

פון די גרינדונגס-טעג

(יוגנט-זכרונות)

1

בער באַראַכאָוו'ן האָב איך גענטער געקענט זינט זיינע יוגנט-יאָרן, ווען ער איז אַלט געווען צוועלף אָדער דרייצן יאָר. אין דער היים און צווישן חברים פלעגט מען אים רופן פאַרצויגן אויף רוסיש — „באריא“, און ערשט אין אַ שפּעטערער תקופה פון זיין לעבן, ווען ער איז, אין צוזאַמען, האָנג מיט זיינע אנשוואונגען און זיין געזעלשאַפּטלאכער טעטיקייט, אַריבערגעגאַנגען פון רוסיש אויף אידיש, האָט זיך אויך זיין נאָמען גע- ביטן אויף „בערל“. אָבער די שפּראַך, וואָס אין איר האָט ער גערעדט און געטראכט, די שפּראַך פון גאס און שול, וואָס אין איר איז אויפ- געוואקסן און דערצויגן געוואָרן דער רוב פון דער אידישער יוגנט אין אוקראַינע אין די ניינציקער יאָרן פונ'ם פאַרגאַנגענעם יאָרהונדערט, — איז געווען די רוסישע.

באַראַכאָוו'ס עלטערן זיינען פונ'ם פריערדיקן דור פון השכלה. דער פאָטער איז געווען אַ העברעאישער לערער אין פאָלטאווע — איצט איז ער אַ העברעאישער לערער אין אַמעריקע — און האָט פאַרדינט זיין ברויט דורך שווערער אַרבעט טאָג און נאַכט, סיי אין שולן, סיי אין פריוואַטע לעקציעס. אונטער'ן צאָרשן פאָליטישן רעזשים, וואָס האָט גע'רודפ'ט מיט באַזונדערע נזרות די שמרעכונג פון די אידן נאָך בילדונג, פלעגט מען עס באַטראַכטן פאַר אַ גרויס גליק, אויב איינעם האָט זיך אַיינגעגעבן אַרייַן צוברענגען זיין זון אין אַ רעגירונגס-גימנאַזיע. און קוים איז אַזאַ בחור אַריין אין גימנאַזיע, פלעגט זיך דער פאָטער געוויינלאַך שוין ניט שטאַרק אינטערעסירן מיט זיין אידישער דערציאונג.

אזוי האָבן מיר געהאַט אין פאָלטאווע מענטשן, איבערגעגעבענע דעם געדאַנק פון חבת ציון, וואָס האָבן אלע יאָרן געקעמפט קעגן דער אַסימילאַציע. קוים האָט זיי אָבער צוגעשפּילט דאָס גליק, אַרייַנצוברענגען זייערע קינדער אין די רעגירונגס-שולעס (רוסישע, נאַטירלאַך), האָבן זיי פאַר- נאַכלעסיקט זייער אידישע דערציאונג. אַן ענלאַכע זאַך האָט געטראָפּן מיט'ן יונגן באריא.

די אוקראַינישע גובערניע-שטאט פאָלטאווע האָט זיך ניט אויסגע-

צייכנט מיט קיין מאסן-באפעלקערונג און רעש'דיקייט. אחוץ עטלעכע מילן, האָט זי ניט פארמאָגט קיין פאבריקן, נאָר בלוז קליינע מלאכה; אויך מיט קיין גרויסן מסחר האָט זי זיך ניט געקענט באַרימען, אחוץ עטלעכע „יארדן“ זומער-צייט, ווי למשל דער באַקאנטער יאָרד אויפ'ן נאָמען פון אליהו הנביא. די דאָזיקע רואיקע און שטילע שטאָט האָט גע- לעבט בעיקר פונ'ם מסחר מיט די אַרומיקע שטעטלאַך און דערפער. פון דעם האָבן געצויגן זייער פרנסה דער רוב אידן, אַנדערע האָבן זיך באַ- שעפטיקט מיט מלאכה און פשוט'ער אַרבעט. מחמת דעם פעלן פון אַ לעבעדיקער עקאָנאָמישער באַוועגונג און פון אַ קענטיקן פראָלעמאָריאַט, האָט זיך דאָ ניט אַנטוויקלט קיין זעלבשטענדיקע אַרבעטער-באַוועגונג, ניט ביי אידן, ניט ביי דער איבעריקער באַפעלקערונג. אָבער אויב ס'איז נישט געווען קיין ממשות'דיקער יסוד פאַר דער אַנטוויקלונג פון דער פראָ- לעמאָרישער באַוועגונג, האָט שוין געזאָרגט דערפאַר די צאָרישע רעגירונג, וואָס האָט אויסגעקליבן די דאָזיקע שטילע שטאָט פאַר אַ פאַרשיקונגס- אָרט, פאַר אַ מין נעמאָ פאַר רעוואָלוציאָנערן. אזוי האָט געוואָלט דער גורל, אַז דאָ, אין פאַלטאָווע, זאָלן זיך קאָנצענטרירן דורך דער גזרה פון דער מאַכט אַ סך פון די בעסטע כחות פון דער רוסישער אינטעליגענצ, מענטשן ווי דר. וואַלענשטיין (פון דער אַלטער רעוואָלוציאָנערער פאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ“) מיט זיין פרוי, קאַראַלענקאַ מיט זיין הויזגעזינד, ביי וועמען ס'איז געווען אַ מין פאַרזאַמלונגס-פלאַץ פאַר אַלע אָנהענגער פונ'ם פרייהייטס-געראַנק; אַהער פלעגט מען פאַרשיקן אויך פאַליטישע „פאַרברעכער“ פון דער נייער תקופה, די גרינדער פון דער איסקרא און פון דער סאָציאַל-רעוואָלוציאָנערער פאַרטיי, טאַלסמאַ'ס אָנהענגער א. א. צווישן אַנדערע געדענק אידן, למשל, מאַרטאָו, ברוך סטאַלענער א. א. וו. אַ דאָנק איר באַזונדערן מזל האָט בכן פאַלטאָווע זוכה געווען צו ערשטראָגניקע אינטעלעקטועלע כחות, וואָס האָבן רעפּרעזענטירט פאַרשידענע שטראָמען אין דער רוסישער רעוואָלוציע. זייער איינפלוס איז געווען שטאַרק אויף די מוחות פונ'ם יונגן דור, באַזונדערס אויף דער אירישער יוגנט, וואָס האָט זיך דערצויגן אין צוויי רעגירונגס-נימנאָזיעס און איין רעאַל-שול. איך געדענק נאָך פון מיינע קינדער-יאָרן די אָפטע לעקציעס אויף סילאָזאָפּישע, געזעלשאַפטלעכע, עקאָנאָמישע, קולטורעלע און פאַלי- טישע טעמעס, וואָס פלעגן אָפּגעהאַלטן ווערן צום טייל לענאַל, על פי רוב אָבער נישט-לענאַל, אין פרויאַטע הייזער, שולן און בתי-מדרשים.

פאַלטאָווע איז אָבער נישט נאָר געווען אַ רעוואָלוציאָנערע סביבה, פול מיט אַלגעמיינע סאָציאַלע און מענשליכע אידעען, נאָר אויך אַ צענטער פון דער יונגער אירישער נאַציאָנאַלער באַוועגונג. די חבתי-ציון האָט זיך געשאַפן אַ נעסט אין פאַלטאָווע נאָך אין די אַכציקער יאָרן, און באַראָר- כאַו'ס פאָטער, משה אהרן באַראַכאָו, איז געווען איינער פון יענעם אינ- טימן קרייז, וואָס האָט דורכגעטראַכט און אויסגעטראָגן דעם ציוניזם אין פאַלטאָווע. האַנט אין האַנט מיט דער פראַקטישער באַוועגונג פאַר ארץ-

ישראל (ס'לעבן נאך צווישן אונז אין ארץ ישראל עמלאכע פון די ערשטע בילוי'ם, צווישן זיי אויך פאלטאוער), האט דא אויפגעשפראצט אויך א קולטורעלע באוועגונג און א גייסטיקע פאראינטערעסירונג מיט דער אידישער געשיכטע, מיט דער נייער נאציאנאלער באוועגונג, די קולטור-ווערטן פונ'ם אידנטום, העברעאישער דערציאונג, מאדערניזירטע שולן, אידישע ביבליאטעקן א. א. וו.

צווישן די דאזיקע צוויי שטראמען איז אויפגעוואקסן און דערצויגן געווארן באַריא, וואס איז געווען באשענקט מיט אויסערנעוויינלאכע פיזיאיקייטן. ער האט איינגעזאפט אין זיך די שטראלן פון דער סאציאליסטישער באוועגונג און די שטראלן פון דער נאציאנאלער באוועגונג. צווישן „איסקרא“*) פון איין זייט און „בני משה“ און חובבי ציון פון דער צווייטער זייט, האט ער געמוזט זיך אויסהאקן זיין וועג. אין א גלייכער לאגע האבן זיך געפונען א סך פון דער יוגנט אין זיין צייט, און אויך אין פריערדיקן דור. א טייל זיינען אוועק רעכטס, א טייל לינקס. אבער סיי די, סיי די האבען זיך נאכגעשלעפט נאך א פארטיי קערז און און האבן צוגעמאכט די אויגן, כדי נישט צו זען, וואס ס'טוט זיך אין צווייטן לאגער. די חסידים פון דער אסימילאציע האבן זיך נישט וויסן נישט קיין נעמען און וועגן דער עקזיסטענץ פון דער נאציאנאלער פראגע. זיי האבן געטאן ווי דער שטרויס-פויגל, וואס באהאלט דעם קאפ און טראכט, אז קיינער זעט אים נישט. די אנהענגער פונ'ם אידישן נאציאנאליזם ווידער האבן מיט געוואלט ארויסגערופן פון זייער קרייז דעם פראבלעם פון קלאסן-קאמף, וואס עקזיסטירט אין דער אידישער און נישט-אידישער וועלט, און האבן אים אפגעלייגט אויף לעתיד לבוא, צי ווייל זיי האבן אומבאוואוסטערהייט געהאט אן אומקלארע ראיה, צי ווייל זיי האבן בכונה אליין פארשמעלערט זייער האַרצאָנט. נישט די ערשטע און נישט די צווייטע האבן נישט געגעבן דער זוכנדיקער יוגנט קיין פולן ענטפער אויף אלע אירע באדערפנישן און ספקות. א סך האבן געפילט די סתירה פון די געגעבענע תשובות און די איינזייטיקייט פון די צוויי שטראמען, ביז ס'האט זיך דורכגעבראכן א וועג א נייער שטראם, און זיך דערוואַרבן עקזיסטענציעלעכט אין דער אידישער ווירקלאכקייט. דער דאזיקער נייער שטראם, וואס געמט ארום ביידע פראגן, די נאציאנאלע און די סאציאלע, איז — דער פועלי-ציוניזם, אָדער דער סאציאליסטישער ציוניזם. פאלטאוע איז געווען איינער פון די פונקטן, וואס פון זיי האט זיך ארויסגערופן דער דאזיקער קוואל, און באַראַכאָו — איינער פון די גרויסע מייסטער, וואס האט געגעבן דעם יוגנט שטראם זיין ריכטונג. נאך בעת ער האט געלערנט אין גימנאזיע, האט ער זיך מחוץ פון די ווענט פון דער גימנאזיע צוגעגרייט פאר זיין שפעטערדיקער טעטיקייט. שוין פון קינדווייז אן האט ער זיך צוגעפונען צוויי גייסטיקן פארמעגן:

*) אזוי איז דעמאלט אנגערופן געווארן די סאציאליסטישע פארטיי, נאך איר אומלעגאלן אויסלענדישן אָרגאַן „איסקרא“ (דער פונק).

אין מאטעמאטיק, נאטור-וויסנשאפט, שפראכן, געשיכטע, סאָציאלאָגיע, עקאָנאָמיע, עטיק, לאַנגווי, פילאָזאָפיע א. א. וו. די דאָזיקע תקופה האָט זיך געצויגן ביז צו זיין ניינצענטן לעבנס-יאָר. אין יענער צייט איז בערל נאָך געשטאַנען מחוץ פון וועלכער ס'איז פאַרטיי. אָבער ער האָט זיך שוין דעמאָלט אויסגעצייכנט מיט זיין באַזונדערן געזעלשאַפּטלאַכן חוש. מ'האָט אין אים שוין דעמאָלט געקאָנט דערקענען דעם שפּעטערן גייסטיקן פירער פון זיין דור. ווען בערל איז אַלט געווען זיבעצן אָדער אַכצן יאָר האָט ער צונויפגעקליבן אַרום זיך אַ גרופּע יונגע לייט, פון זיין עלטער און אינגערע פון אים, און האָט געלערנט מיט זיי פילאָזאָפיע און היסטאָריע. באַראַכאָו האָט זיך אויסגעצייכנט דורך טיפּקייט און דרייסטיקייט, דורך זיינע געדאַנקען גופא און דורכ'ן אופן, ווי ער האָט זיי אַרויסגעבראַכט. איך געדענק נאָך גוט יענע צייט, ווען מ'פלעג זאָגן אין שטאָט: „מ'סען ניט קריגן אין שטאָט די ווערק פון קאַנט און שאַפּענהויער, אַ סימן — אז באַראַכאָו מיט זיין חברה באַשעפּטיקן זיך גראַד מיט דער דייטשער פילאָזאָפיע.“ אַן אנדערסטמאָל איז געוואָרן אַן אויסכאַפּעניש אויף ספרים וועגן עטיק — אַ סימן אז באַראַכאָו מיט זיינע חברים האַלטן גראַד ביי עטיק. זיינע לעקציעס וועגן איבסען — ווי וועגן די דריי גרויסע מאַראַ-ליסטן נישטע, שטירנער און גיא, — האָבן זיך קונה שם געווען נאָך אין זיינע יונגס-יאָרן. איך געדענק, אז ס'איז אַמאָל געקומען קיין פּאָלשאַווע דער אַלטער פּראָפּעסאָר פון פילאָזאָפיע לעסעוויטש. באַראַכאָו, דעמאָלט אַכצען יאָר אַלט, האָט זיך ניט צוריקגעהאַלטן אַרויסצוגיין אין אַ פּאָלעמיק מיט'ן באַרימטן פּראָפּעסאָר, וועלכער האָט זיך טאַקע אויף אים דערקענט און אים געלויבט אין די אויגן.

דאָס אַלץ איז געווען אין דער „פאַר-היסטאָרישער“ תקופה, ד. ה. פאַר באַראַכאָו'ס געזעלשאַפּטלאַכער טעטיקייט. דאָס איז אָבער געווען זיין פילאָזאָפיש-טעאָרעטישע צוגרייטונג צו זיין שפּעטערער טעטיקייטס-תקופה. ווען ער איז געווען אין אַכטן קלאַס גימנאַזיע (אַרום 1900 בערך), איז שטאַרקער געוואָרן זיין פאַרבינדונג מיט דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פאַרטיי, און ער האָט זיך אין איר אָנגעשלאָסן אין פּאָלשאַווע, שפּעטער אין יעקאַטערינאַסלאַוו. אזוי ווי בעיקר איז זיין טעטיקייט פאַרגעקומען אין יעקאַטערינאַסלאַוו, זיינען מיר ניט באַקאַנט די פרטים פון יענער תקופה.* איך ווייס בלויז, אז ער האָט זיך אויסגעצייכנט מיט זיינע

(*) אין זיינע זכרונות (וואָס וועלן פּובליקירט ווערן אין אַ שפּעטערן באַנד), דערציילט באַראַכאָו, אז אין יאָר 1900 האָט ער צוזאַמען מיט שמעון דאָבין געגרינדעט אַ ציוניסטיש-סאָציאַליסטישן אַרבעטער-פאַריוו. דער ערשטער עפּנטלאַכער אַרויסטריט פונ'ם פאַריוו איז געווען די אָרגאַניזאַציע פונ'ם זעלבסט-שוץ (אגב דעם ערשטן זעלבסט-שוץ בכלל) בעת דעם קליינעם פּאָגראַם אין שטאָט, פּסח 1901; דער צווייטער אַרויסטריט איז געווען אַ סטרויק פון מענער-שניידער, סוכות 1901. 1905-1908 האָט זיך באַראַכאָו דערווייטערט פון די פּעלי-ציוו צוליב דעם, וואָס זיי האָבן זיך, חגם ניט אָפּיציעל, געשטעלט אויפ'ן שטאַנדפּונקט פון „ניט-פּראָלע-לעטאַריזירונג“. (זע ווייטער, זייט 190, אָנמערקונג. — ב. 5.)

לעקציעס אין ענגע קרייזלעך, סיי צווישן דער אינטעליגענץ, סיי צווישן די ארבעטער. זיין ארבעט אין דער רוסישער סאציאל־דעמאָקראַטישע פּאַרטײ אױס אין ווינטער 1901-1900. אָבער באַריא האָט, זעט אױס, נישט גע- פונען קיין פּולע באַפרידונג אין דער דאָזיקער ארבעט: צי דערפאַר, ווייל ער האָט געדאַרשט אונטערצוטונקען און פאַרטיפּן זיך אין די קאַמ- פּליצירטקייטן פון דער סאציאַליסטישער תורה און צו שעפּן פונ'ם ערשטן, לעבעדיקן קוואַל — און ער האָט נישט באַפרידיקט זיין דורשט פון אַ צווייטער אָדער דריטער כּלי און מיט'ן דרייען זיך אַרום די גרולי הדרו; אָדער גאָר, ווייל ער האָט נישט געפונען אין דער פאַרטיי און אין איר ליטעראַטור קיין באַפרידיקנדיקע תשובה אויף דער נאַציאָנאַלער אידישער פּראַגע, וואָס האט אים נישט צורו געלאָזט. ער האָט געהאַט גענוג מוט, נישט צו באַהאַלטן די ספּקות און איבערטראַכטענישן, וואָס האָבן אים גע- פייניקט, און דורכדעם האָט ער אַרויסגערופן געגן זיך דעם חשד מצד די דאָגמע־היטערס.

דער קעשענעווער פּאָגראַם איז אַראָפּגעפאַלן ווי אַ דונער אויף דער אידישער יוגנט ביים אָנהויב פונ'ם צוואַנציקסטן יאָרהונדערט. מיט אַ פּאָס פון בלוט האָבן די געשעענישן אונטערגעשטראַכן די סתירה צווישן דער פאַלשער טעאָריע פון העכסטן קאָסמאָפּאָליטיזם און דעם פּראַבלעם פון דער ווירקלאַכקייט. די דאָזיקע געשעענישן האָבן אויך געגעבן אַ שטאַרקן שטויס דער פאַראַינטערעסירונג פון בערל'ען מיט'ן נאַציאָנאַלן פּראַבלעם און דעם איבעררייסן די פאַרבינדונגען מיט'ן גאָלדענעם וועג, וועלכער פירט צום תהום פון אַסימילאַציע.

איך גערענק ווייטער, אַז בערל'ס פאַראַינטערעסירונג איז געוואקסן אין צוואַמענהאַנג מיט'ן וכוה, וואָס האָט זיך דערוועקט אַרום ביקערמאַנ'ס אַנטי־ציוניסטישן אַרטיקל „אָ סיאָניזמו אי פאַ פּאָוואָדו סיאָניזמא“, וועל- כער איז ערשינען אין זשורנאַל „רוסקאיע באַגאטסטוואו“ אין 1902. באַראַכאָו האָט געשריבן אַן אויספירלאַכן ענטפּער־אַרטיקל, און איידער ער האָט אים איבערגעגעבן צום דרוק האָט ער אים פאַרגעלייענט עטלעכע מאל פאַר אַ געקליבענעם פובליקום פון די בעסטע כחות פון די פאַרשידענע פאַרטייען. די דאָזיקע לעקציעס האָבן אַרויסגערופן שאַרפע וכוחים און אַ טעאָרעטישע פאַרטיפונג אין דער נאַציאָנאַלער פּראַגע. די השפּעה פון די דאָזיקע לעקציעס, אין וועלכע באַראַכאָו האָט געגעבן אַן אַנאַליז פון די באַגריפּן: נאַציאָנאַליזם און אינטערנאַציאָנאַליזם, קאָסמאָפּאָליטיזם און אַסימילאַציע, קלאַס און נאַציע א. א. וו. אויף דער פּאָלטאווער יוגנט איז געווען אַ שטאַרקע. באַראַכאָו'ס תשובה ביקערמאַנ'ען האָט נישט זוכה געווען צו דערשיינען. (דער טעם איז געווען, וואָס די אַלגעמיינע רוסישע צייטונגען און זשורנאַלן זיינען געלעגן אין די הענט פון אַסימילאַטאָרישע אידן אָדער פון אַזעלכע רוסן, וואָס האבן זיך אין די דאָזיקע פּראַגן גערעכנט מיט דער מיינונג פון זייערע אידיש־אַסימילאַטאָרישע פריינט און לעזער, און האָבן דעריבער נישט געגעבן קיין פּלאַץ פאַר אַזעלכע שטאַרקע

נאציאנאלע געדאנקען, וואס האבן געפונען זייער אויסדרוק ביי באראבאוו'ן.) אבער דער עצם אויפקלערונג און דער ברייטער וכוח, אין וועלכע ס'האבן זיך באטייליקט סיי אידן סיי „גויים“, חברים פון „איסקרא“ און פון דער סאציאל-רעוואלוציאנערער פארטיי, ציוניסטן און עקסטרעמע אסימילאטארן — דער עצם אויפקלערונג פון דער דאזיקער פראגע האט געגעבן באראבאוו'ן א רייכן מאטעריאל פאר זיינע שפעטערע ארבעטן אויפ'ן געביט פון באהאנדלען די אלע באגריפן, למשל אין „אונזער פלאטפארם“, „קלאסן-אינטערעסן און נאציאנאלע פראגן“, אין א מאסע אנדערע ארבעטן.

בעת דעם ראזיקן וכוח האט באראבאוו, אויף וויפיל איד געדענקט, זיך צוריקגעצויגן פון יעדער פרקטישער ארבעט און זיך אומגעקערט צו זיין טעאָרעטישער ארבעט, צו לייענען און שרייבן, רעפעראטן און חברים-שמועסן. צו יענער תקופה געהערן זיינע ערשטע ארבעטן. וואס זיינען דערשינען אין דרוק, ווי „וועגן דעם כאראקטער פונ'ם אידישן שכל“, און די שריפט „צו דער פראגע וועגן ציון און טעריטאריע“ (1905, נאכ'ן זעקסטן ציוניסטישן קאנגרעס).

א נייע געדערונג איז פארגעקומען ביי בערל'ען אין צוזאמענהאנג מיט'ן אונגאנדערקרויס. ער האט אָנגענומען א שטעלונג קעגן דעם טעריטאָריאַליזם און האט באשלאָסן צו ווירמען זיינע כחות צו פראקטישער ארבעט. דאס איז געווען סוף 1904. יונג און פול מיט פרישן כח, האט זיך באראבאוו אריינגעווארפן אין דער אַניטאַציע פאר'ן ציוניזם. ער האט זיך אַרויסגעוויזן אלס א גלענצנדער רעפערענט און ערשט-קלאַסיקער דעבאַטאַנט. ער איז דורכגעפארן די מייסטע שטעט פון ליטע און פוילן, איז דערנאך אַרומגעפארן איבער שטעט פון אוקראינע, וואַלין און פאָדאָל, און אין משך פון עטלעכע חדשים האט ער זיך דערווארבן א גרויסן נאָמען איבער דער גאנצער ברייט פונ'ם תחום. אינטערעסאַנט איז, אז אויף דער דאזיקער נסיעה האט באראבאוו געהאַלטן זיינע לעקציעס אויף רוסיש (אפילו אין ווילנער שול), ווייל ער האט נאך ניט באהערשט אין א גע-נוגדער מאַס אידיש.

באראבאוו'ס נסיעות האבן אים געבראַכט אין פארבינדונג מיט די אידישע מאַסן, מיט וועלכע ער האט זיך ניט געקענט באקענען אין פאָל-טאווע. דא האט ער זיך אויך צום ערשטן מאל באקענט מיט דער אידישער אַרבעטער-פארטיי „בונד“, וועלכער איז אפילו געווען עלטער אין יאָרן. האט אָבער אָנגענומען א גענאטיווע שטעלונג צום עיקר-פראַבלעם פונ'ם אידישן אַרבעטער אלס איד און צו זיין שטרעבן נאך נאציאנאלער בא-פרייאונג און נאך דער פארויכערונג פון זיין צוקונפט אויף א פעסטן באַדן, נאך עקאָנאָמישער זעלבסטשטענדיקייט.

אין די געגנטן, אין וועלכע ס'זיינען געווען קאנצענטרירט די אידישע מאַסן, בפרט די אַרבעטנדיקע. האט באראבאוו געפונען דעם זיכערן באַדן פאר דער סינאָמיטישער באַוועגונג. וועלכע ער האט פון שטענדיק אָן גע-טראָגן אין האַרצן. זיינע באַגעגענישן און זיין דערפארונג מיט די אַרבעטנ-

דיקע און דענקענדיקע פאלקס-מאסן אין פוילן, ליטע און דעם דרום-מערב'דיקן ראיאן, האָט באַרייכערט זיין גייסטיקן פארמעגן דורך דער פראקטישער באקאנטשאפט מיט'ן מצב פונ'ם אידישן פאלק. באַוואַפנט מיט די דאָזיקע כליר'זין און מיט דעם דאָזיקן וויסן, איז באַראַכאָו אַרייַן-געטראָטן אין דער גרינדונגס-תקופה פון דער פארטיי, אין דער צווייטער העלפט פון תרס"ה (1905).

2

די דאָזיקע תקופה, ביי וועלכער מיר האַלטן איצט, איז די תקופה פונ'ם אָנהויב פון דער קאָנסאָלידירונג פונ'ם פועלי-ציוניסטישען אָרער ציוניסטיש-סאָציאליסטישן געדאַנק. פאַראיינען און אָרגאַניזאציעס האָבן אַרויסגעשפראַצט פון זיך אַליין גלייכצייטיק אין אַלע עקן פון רוסלאַנד און מחוץ רוסלאַנד: אין ווילנע, וואַרשע, אָדעס, מינסק, קרים, יעקאַטערינאָ-סלאָו, ראָסטאַוו, אין צענטראַל רוסלאַנד, א. א.

אַלע די דאָזיקע אָרגאַניזאציעס האָבן זיך ריפערענצירט לויט זייערע אנשויאונגען און מאַטיוון, און נאָר דער איינציקער צענטראַלער געדאַנק — דער פראָלעטאַרישער ציוניזם, די פאַראייניקונג פון די צוויי שטרעבונגען, ציוניזם און סאָציאַליזם, צו אַן איינהייט — האָט זיי פאַראייניקט צו אַ באַזונדערער באַוועגונג, וואָס איז געווען אַנדערש ווי די גאַנץ-אַסימילאַ-טאַרישע, אָדער דריטל- און פערטל-אַסימילאַטאַרישע פראָלעטאַרישע באַ-וועגונג פון איין זייט, און די אַלגעמיינע נאַציאָנאַלע באַוועגונג, וועלכער ס'האָט געפֿעלט יעדע פאַרשטענדעניש פאַר קלאַסן-אינטערעסן און יעדע סאָציאַלע באַזירונג — פון דער צווייטער זייט. דער רוב פאַראיינען זיינען שוין דעמאָלט געווען באקאַנט אונטער'ן נאָמען „פועלי-ציון“.

די דאָזיקע פועלי-ציוניסטישע באַוועגונג האָט זיך פאַנאָדערעגעטיילט לויט דריי מאָמענטן: ערשטנס, לויט איר שטעלונג צום פאָליטישן קאמף „אויפ'ן אָרט“. לויט'ן דעמאָלטיקן פאַרטייזש-אָרגאַן האָבן זיך די חברים בכך צוטיילט אין פ.ק.י.ס.ט. (ראשי תיבות פון פאָליטישער קאמף) און אַנטי-פ.ק.י.ס.ט. צווייטנס, לויט דער שטעלונג צו דער פראַגע וועגן דער נאַציאָנאַלער שפראַך — העברעאיש און אידישיסמן. דריטנס, לויט דער שטעלונג צו ארץ ישראל און אונגאַרע (נאָך אַ קורצער צייט האָט פאַרנומען דעם פלאַץ פון אונגאַרע די „טעריטאָריע“). צוליב פאָלקייט דאַרף איר דאָ נאָך דערמאָנען צוויי עיקרים, בנוגע וועלכע די באַוועגונג האָט זיך פאַנאָדערעגעטיילט: אין דער שטעלונג צום ציוניסטישן קאָנגרעס און צו דער סאָציאַליסטישער וועלט-אנשויאונג. אָבער די חילוקי דעות בנוגע דעם קאָנגרעס איז געקומען צום אָפּענעם אויסדרוק ערשט אין אַ שפּעטערער תקופה, און דער אונטערשייד אין דער וועלט-אנשויאונג (סאָציאַליסטיש, סאָציאַל-דעוואָלוציאָנער, מאַרקסיסטיש, רעוויזיאָניסטיש) האָט אַפילו געשפילט אַ וויכטיקע, אָבער דאָך ניט קיין אַנטשיידנדיקע ראָלע. באַזונדערס איז אָפּגעווישט געוואָרן די באַדייטונג

פון די אידעאלאגישע חילוקים, זינט דער „סיימוז“ איז געקומען אויף דער וועלט.

די ערשטע פארמאציע, וואס האט זיך באלד קאנסאלידירט, איז געווען די מינסקער ריכטונג, וואס האט זיך אויסגעצייכנט מיט איר נענא-טיווער שטעלונג צום פאליטישן קאמף. זיי האבן זיך באגרעניצט בלויז אויף עקאנאמישער טעטיקייט און האבן זיך געוואלט האלטן ווייט פון פאליטיק. אין דעם פרט האבן די מינסקער ניט געוואונען כמעט קיין שום אנהענגער אין די פארשידענע טיילן פונ'ם תחום און זיינען געבליבן פאראייניגט. אלע איבעריקע פאראיינען זיינען געווען געשטימט פאר'ן פאליטישן קאמף.

די צווייטע מחיצה איז, ווי נעזאגט, געווען די שפראכלאכע. א סך פאראיינען, בעיקר אין ליטע, זיינען געווען העברעאישע, ד. ה. זיי האבן אונטערגעשטראכן, אז העברעאיש איז די נאציאנאלע שפראך. אנדערע — ווי למשל די מינסקער ריכטונג, און דוכט זיך אויך די פוילישע חברים, זיינען מער געווען גענייגט צו אידיש. אין אוקראינע, ווי למשל אין פאליטאוו, אויב כ'האב ניט קיין טעות, אין יעקאטערינאפאל, איז געווען א פאזיטיווע שטעלונג צו העברעאיש, הגם דאָרט איז קיינמאל ניט געווען קיין נעגאטיווע שטעלונג צו אידיש. אָבער דעם אמת מוז מען זאָגן, אז אין דרום-רוסלאַנד (פאליטאוו, קרים) זיינען דאָס אלץ געווען אַבסטרעקטע פראַגן, ווייטע פון דער קאנקרעטער ווירקלעכקייט; ווארום די הערשנדיקע שפראך צווישן די אידישע מאַסן איז געווען ניט העברעאיש און ניט אידיש, נאָר — רוסיש.

דער דריטער מאַמענט, וואָס האט צוטיילט די באַוועגונג, איז געווען די פראַגע: „ציון אָדער טעריטאָריע“. זי האָט צוריסן די באַוועגונג אין צוויי טיילן, וואָס זיינען כמעט ניט געווען פאַרבונדן צווישן זיך. דער ערשטער האָט באַוווּזן צו אָרגאַניזירן זיך דער טעריטאָריאַליסטישער טייל, וועלכער האָט אין זיין צייט אַרויסגעגעבן די באַקאַנטע „דעקאַלאַציאָן“, וואָס די פאַלעסטינישע פּועל־ציון פלעגן זי רופן אויף ליצני'ישן לשון „דאָס ס.ס. י'שע בענטשערל“, צוליב דעם מיניאַטור-פאַרמאַט, אין וועלכן זי איז געווען געדרוקט. דאָס באַוווּזן זיך פון די טעריטאָריאַליסטישע ס.ס. (ציוניסטיש-אַציאָליסטיש) אין אַז אָרגאַניזירטער פאַרם, האָט איבערראַשט די פאַלעסטינישע פּועל־ציון, ווייל די לעצטע האָבן נאָך ניט באַוווּזן זיך צו אָרגאַניזירן. אַ דאַנק דעם דאָזיקן ביישפּיל האָט זיך אָנגעהויבן דער פראַצעס פון אָרגאַניזירונג ביי די פאַלעסטינישע פּועל־ציון: אין דער פאַלמאָווער גובערניע, אין פּוילן, ליטע, קרים, אין דרום-מערב־דיקן ראַיאָן. שווער איז אויך געווען די אויפגאַבע פון די ארץ-ישראל'דיקע פּועל־ציון; ווארום אומעטום האָבן זיי געהאַט אַ טאַפּעלע און דרייפאַכע מלחמה: אין ליטע מיט'ן „בונד“ און מיט די „מינטשוקעס“ (מינסקער פּועל־ציון, וואָס זיינען געווען קעגן פאַליטישן קאמף), אין פּוילן מיט'ן „בונד“ און מיט די פ. פ. ס., אין דרום-רוסלאַנד מיט די „איסקראַ“ און מיט די ס. ר.,

און אויפ'ן נאנצן פראָנט איז נאך צוגעקומען אַ נייער שונא — אַ ציוניסטישע אַנטי-פּאַלעסטינישע פּאַרטיי, די פּאַרטיי ס. ס. און אַזוי האָט זיך אין דער דאָזיקער מלחמה און אונטער דעם דאָזיקן דרוק אַנטוויקלט אַ טיפּער אינערלעכער פּראָצעס, די קאָנ-סאָלידאציע פון די אינערלעכע כחות צו איין ארץ-ישראל'דיקער פּועלי-ציון-פּאַרטיי.

אין יענעם מאָמענט האָט זיך געדארפֿט צונויפקומען דער זיבעטער ציוניסטישער קאָנגרעס, דער ערשטער נאָך הערצל'ס טויט און נאָך אונאַנדע. בעת דעם דאָזיקן קאָנגרעס, אויף וועלכן ס'האָבן זיך באַגעגנט פּועלי-ציון פון אַלע ריכטונגען און פון אַלע לענדער, איז אויף דער באַראַטונג אין ציוריד געלייגט געוואָרן דער יסוד צו אַן אייניקער פּאַרטיי. אין דער דאָזיקער באַראַטונג האָט זיך באַטייליקט אויך באַראַכאָוו. און דעמאָלט, גלויב איך, איז ביי אים געבוירן געוואָרן דער אינערלעכער באַשלוס, צו פאַרבינדן זיין גורל מיט'ן גורל פון דער נייער באַוועגונג, פון דער ארץ-ישראל'דיקער פּועלי-ציון-פּאַרטיי.

אין יענעם מאָמענט האָט אָבער די יונגע באַוועגונג באַקומען אַ שטאַרקן קלאַפּ פון אינווייניק, אַ קלאַפּ, וואָס האָט געדראָעט זי חרוב צו מאַכן און פאַרטיליקן. דאָס איז געווען אַ נייע שפּאַלטונג אינערהאַלב דער פּועלי-ציון פּאַרטיי. ס'האָט זיך געשאַפֿן די פּאַרטיי סיימיסטן אָדער י. ס. (יידישע סאָציאַליסטן). די דאָזיקע פּאַרטיי איז באַשאַפֿן געוואָרן דורך אַ זיווג פון צוויי פאַקטאָרן: פון איין זייט די אינטעליגענץ פון דעם קרייז, וואָס איז געווען באַקאנט אונטער'ן נאָמען „אויפֿלעבונג“ („וואָואַרזשדעניע“), על פי רוב סטידענטן, וועלכע האָבן באַקומען זייער בילדונג אין אויסלענדישע אוניווערזיטעטן, און פון דער צווייטער זייט אַ גרויסער טייל פון דער אַרבעטער-מאַסע, וואָס האָט זיך אָנגעשלאָסן אָן די פּועלי-ציון. די סכנה פון דעם דאָזיקן קלאַפּ איז געווען גרעסער ווי די סכנה פון די י. ס.; די לעצטע זיינען לכל הפחות געווען באַקאנט מיט זייער קלאָרער, גענאטיווער שטעלונג צו ארץ ישראל, און די מאַסע האָט אויף זיי געקוקט ווי אויף קעגנער און געוואוסט זיך צו רעכענען מיט זיי ווי מיט אַזעלכע. די סיימיסטן אָבער האָבן קיינמאָל ניט מודה געווען וועגן זייער גענאטיווער שטעלונג צו ארץ ישראל, נאָר פאַרקערט, זיי האָבן הויך פּראָקלאַמירט, אַז אין זייערע שורות איז דאָ פּלאַץ פאַר עקסטרעמע פּאַלעסטיניסטן, פונקט ווי פאַר עקסטרעמע טעריטאָריאַליסטן. ביי זיי איז נאָך ניט געקומען די צייט צו פאַרענטפערן די דאָזיקע פראַגע: ארץ-ישראל אָדער טעריטאָריע, און זי שטייט ניט אויפֿן סדר היום, כל זמן מיר האָבן נאָך ניט דערגרייכט די נאַציאָנאַל-פּערסאָנאַלע אַוויטאַניזם, און נאָך נישט. די דאָזיקע אויטאָנאָמיע איז, סיי צייטלאַך, סיי לאַגיש אַ פאַרבאדיגט פאַר דער פאַרווירקלאַונג פון דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע, אָן אַ חילוק, צי זי וועט פאַרווירקלאַכט ווערן אין ארץ ישראל אָדער אין אַן אַנדער לאַנד. דער קאמף מיט די י. ס. איז געווען אַ סך

שווערער ווי דער קאמף מיט די ס. ס. אין זיין צייט. די ס. ס. האבן קאקעטירט מיט זייער אַרטאָדאָקסאַל - מאַרקסיסטישער שטעלונג צו דער גאַנצער נאַציאָנאַלער פראָגע און האָבן זיך וואָס ווייניקער באַנוצט מיט נאַציאָנאַלער אַרגומענטאַציע, בשעת די י. ס. האָבן, פאַרקערט, אונטער-געשטראָכן זייער נאַציאָנאַלע זייט, זיך אַ סך פאַרנומען מיט'ן נאַציאָנאַלן פראָגראַם אין גלות און פראַקלאַמירט אַן אומ'ברחמנות'דיקן קאמף קעגן דער גאַנצער אַסימילאַציע פון „איסקראַ" און פ. פ. ס. און קעגן דער האַלבער אַסימילאַציע פונ'ם „בונד". דאָס אַלץ האָט זיי פאַרשאַפט אַ גוטן נאָמען צווישן די מאַסן פון די פּועל־ציון, און אין משך פון אַ קורצער צייט האָבן זיי געוואונען אַ העלפט פון דער פאַרטיי־אָנהענגערשאַפט; די פּועל־ציון זיינען געשטאַנען פאַר דער סכנה ניט נאָר פון אַ שפּאַלטונג, נאָר פון אַ פולער צעפאַלונג.

צו די אַלע אויבן־דערמאָנטע שונאים איז בכן צוגעקומען נאָך אַ קעגנער, וואָס איז געווען געפערלאַכער פון זיי אַלע. און אין דעם דאָזיקן פראָצעס פון אינערלאַכער מלחמה קעגן דער ליקווידאַציע פונ'ם פאַלעס־טיניזם, פונקט ווי אונטער'ן דרוק פון דער אויסערלאַכער מלחמה קעגן דער אַסימילאַציע איז געבוירן געוואָרן די פאַרטיי פּועל־ציון.

באַראַכאָו איז צוריקגעקומען פונ'ם זיבעטן ציוניסטישן קאָנגרעס, וואוהין ער איז געפאָרן צוזאַמען מיט זיין פרוי ליובע, פונקט צו דער ריכטיקער צייט, ווען ס'איז אויסגעבראָכן די ערשטע רוסישע רעוואָלוציע און די כוואַליע פון פאָרגראַמען, וואָס איז געקומען נאָך איר. פאַרנדיק אין אויסלאַנד איז באַראַכאָו נאָך געשטאַנען אין די שורות פונ'ם אַל־געמיינעם ציוניזם; *) קומענדיק צוריק האָט ער זיך גלייך געשטעלט אין די שורות פונ'ם פראַלעמאַרישן ציוניזם און געשטעלט זיך פאַר אַ ציל, צו שטאַרקן די דאָזיקע שורות, וואָס זיינען צעבראָכן געוואָרן דורכ'ן לעצטן פאַרראַט פון די סיימיסטן.

אַפציעל איז באַראַכאָו צוגעטראָטן צו דער פאַרטיי אויף דער ראַיאָן־באַראַטונג אין פּאָלטאַווע (נאוועמבער, 1905), וואו ער האָט זיך באַטייליקט אין'ם אויסאַרבעטן דאָס נאַציאָנאַל־אַפּיאָליסטישע פראָגראַם פון דער פאַרטיי. די פּאָלטאַווער באַראַטונג איז געווען אַ ווענד־פונקט אין'ם גורל פון דער פאַרטיי; זי האָט געגעבן אַ נייעם שטויס דער מלחמה מיט דער סיימיסטישער ליקווידאַציע און געשאַפן אַ נייע סטראַטעגישע פעסטונג פאַר'ן פראַלעמאַרישן פּאָלעסטיניזם. זי האָט ניט בלויז באַשאַפן אַ נייעם פּועל־ציוניסטישן ראַיאָן, נאָר געגעבן נייע לאָזונגען און געשאַפן אַ נייע קאמפ־טריבונע, דעם רוסישן זשורנאַל „עוורעיסקאָיאַ ראַבאָטשאַיאַ כראַניקאַ", וועלכער איז פון אָנהויב געווען בלויז דער אַרגאַן פונ'ם פּאָל־טאווער ראַיאָן, און ערשט שפעטער איז ער פאַרוואַנדלט געוואָרן אין צענטראַלן אַרגאַן פון דער באַוועגונג אין רוסלאַנד. אויף דער דאָזיקער באַראַטונג, וואָס איך בין געווען איינער פון אירע צונויפֿרופער און אָנפירער,

(*) זע די באַמערקונגען זייט XXXVI און 190: — ב. 5.

האָב איך צום ערשטן מאל באַגעגנט מיין יוגנט־פריינט בער באַראַכאָו אַלס פאַרטיי־חבר.

באלד נאָך דער באַראַטונג האָט זיך באַראַכאָו מיט זיין גאַנצן פרישן יוגנט־כח אַריינגעוואָרפן אין קאַמף קעגן די ס. ס. און סיימיסטן; זיין עיקר ציל איז נאטירלאַך געווען ניט דער צונויפֿשטויס גופא און דער ווערטער־נצחון, נאָר אַ סך אַ וויכטיקערע זאַך, די צוגרייטונג פונ'ם אל־רוסלענדישן צוזאַמענפאַר און די קאָנסטיטואירונג פון דער אַלרוסלענדישער פאַרטיי.

דאָס איז געווען אין סאַמע ברען פון דער רעוואָלוציע. בעת דער פּאַל־טאָווער באַראַטונג האָט זיך אָנגעהויבן דער גרויסער פּאָליטישער סטרייק (די ערשטע האָבן פאַרסטרייקט די באַן־אַרבעטער). באלד איז אָבער אויס־געבראַכן אַ שורה בלוטיקע פּאָגראַמען אויף די אידן. מיר איז אויסגעקומען צו זען מיט מיינע אויגן די רעוואָלטאַטן פונ'ם שרעקלאַכן פּאָגראַם אין יעקאַטערינאָפּלאָוו. איך בין אָנגעקומען אַהין צוליב פאַרטייעניגן אויף מאַרגן נאָכ'ן פּאָגראַם און האָב זיך באַטייליקט אין דער לויף פון זיבעציק פּאָגראַם־קדושים.

פון פּאָלטאָווע זיינען מיר, באַראַכאָו און איד, געפאַרן אַלס דעלעגאַטן פון דער באַראַטונג צו דער קאָנפערענץ פונ'ם דרום־מערב־ראַיאָן, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין בערדיטשעוו אין דעצעמבער, 1905. אַהער זיינען געקומען פאַרטרעטער פון פּועל־ציון פון די ראַיאָנען פון סיעוו, פּאָדאָל, וואָלין און בעסאַראַביע. אונטער אויסערגעוויינלאַכע באַדינגונגען איז די באַראַטונג זיך צונויפֿגעקומען: בעת אין דרויסן זיינען אַרומגעפּלויגן, ווי ווילדע חיות, די קאָזאַקן און זיך נאָכגעיאָגט נאָך יעדן, וואָס האָט זיך דערוועגט שפּעט אין אָונט אַרויסצוגיין אין גאַס און איז שוין דערמיט אַליין געוואָרן חשוד, אַז ער האָט אַ שיכות צו די „דעמאָ־קראַטן“. האָבן מיר זיך צונויפֿגעקוועטשט אין אַ קליין צימערל און ביים שיין פון אַ צאָנקענדיקן ליכטל האָבן מיר טעג און נעכט פאַרבראַכט אין טעאָרעטישן קאַמף.

באַראַכאָו איז פונקט געווען שווער קראַנק און האָט געמוזט ליגן אין בעט. די טעג זיינען געווען קאַלטע און נאַסע, און די נסיעה איז פאַר אים געווען געפּערלאַך. אָבער ווער וועט דאָס זיך רעכענען מיט פערזענלאַכע סכנות, בעת ס'רופט דער אינטערעס פון דער פאַרטיי? אין מיטן דער קראַנקהייט, ביי אַ הויכער טעמפּעראַטור, פאַרלאָזט ער זיין משפּחה און פאַרט מיט מיר צו דער קאָנפערענץ. ער איז הייזעריק און קען קוים אויס־ריידן אַ וואָרט. צווישן איין זיצונג און דער צווייטער בין איך אים באַהילפֿיק ביים אָנווענדן פאַרשידענע רפואות צום האַלץ און דערנאָך קערט ער זיך אום צום קאַמפֿ־פּלאַץ.

ניט קוקנדיק אויף דער קראַנקהייט, ווערט באַראַכאָו דער הויפּט־וואָרט־פירער פונ'ם פּאַלעסטינישן צד און די צענטראַלע פערזענלאַכקייט פון דער גאַנצער קאָנפערענץ. פונ'ם צד שכנגד זיינען געקומען אַלע גדולים

צו דער גרויסער שלאכט: איך געדענק נחום שטיף (וועלכער איז, ראכט זיך, דעמאלט באקאנט געווען אונטער'ן נאָמען מאַרק), וואָלדימיר פּאַבריקאַנט (א סטודענט טעכנאָלאָג פון פּאַלטאָווע, איינער פון די הויפט־פירער פון „וואָרשאַווערניע“), ישראל־זרובבל א. א. דער קאמף האָט זיך געצויגן לאַנג, איבער צען טעג. פאַרמעגל איז די פאַרטיי אפילו נאָך געבליבן גאַנץ אָבער אינ'ם ראיאָן זיינען שוין געווען צוויי צדדים, און גאָר אין גיבן איז פאַרגעקומען די פאַקטישע שפּאַלטונג. און איך בין פעסט איבער־צייגט, אויפ'ן יסוד פון מין באַטייליקונג און פון מיינע ידיעות וועגן דעם דעמאָליטקן מצב, אז ווען ניט באַראַכאָו'ס קומען צו דער קאָנפּערענץ און ווען ניט די פריער־אָפּגעהאַלטענע פּאַלטאָווער באַראַטונג, וואָלט דער דאָזיקער גאַנצער גרויסער ראיאָן אָועק מיט די סיימיסטן, און דער רעשט פון דער פּועל־ציון פאַרטיי וואָלט אינגאַנצן אונטערגעגאנגען.

ד בערדיטשעווער שפּאַלטונג איז געווען נאָך אַ רינגעלע אין דער קאָנסאָלידירונג פון דער פאַרטיי. באַראַכאָו איז אַרומגעפאַרן אין ליטע און אין פאַרשידענע שטעט פונ'ם דרום־מערב־ראַיאָן, האָט צוגעגרייט דעם באָדן טעאָרעטיש, און האָט פאַרבונדן די אַלע פונקטן מיט אונזער צייט־ווייליקן צענטראַל־קאָמיטעט, וואָס איז געשאפן געוואָרן אין פּאַלטאָווע. מיר זיינען אויך געווען פאַרבונדן מיט פוילן, קרים, צענטראַל־רוסלאַנד. אזוי זיינען צוביסלאַך צוגעגרייט געוואָרן די פאַרבינדונגען און דער מאַטעריאַל פאַר'ן ערשטן אַלרוסישן צוזאַמענפאַר, וואָס איז באקאנט אַלס דער פּאַלטאָווער צוזאַמענפאַר. דער צוזאַמענפאַר האָט זיך געעפנט פורים תרס"ו (1906) און האָט געלייגט דעם יסוד פאַר דער אַלרוסלענדישער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פאַרטיי פּועל־ציון.

דער פּאַלטאָווער צוזאַמענפאַר האָט זיך באַשעפטיקט מיט צוויי ענינים: מיט'ן קלאַר מאַכן די יסודות פונ'ם פּועל־ציוניזם און מיט'ן פעסטשטעלן די אָרגאַניזאַטאָרישע פּרינציפן פון דער פאַרטיי. צען טעג האָט זיך געצויגן די קאָנפּערענץ און האָט זיך געענדיקט אין איילעניש — אונטער'ן דרוק פון באַלאַגערונגס־צושטאַנד, אָבלאָועס אין דער גאַנצער שטאַט, נאָכשפיאָנירונגען מצד שפיאָנען און אפּשר אויך פּראָוואַקאַטאָרס — מיט דער וואָל פונ'ם צענטראַל־קאָמיטעט, אויף וועלכן ס'איז אַרויפגעלייגט געוואָרן די אויפגאַבע, ניט נאָר דורכצופירן די באַשלוסן פונ'ם צוזאַמענ־פאַר, נאָר אויך צו באַארבעטן די אידעאישע און טעאָרעטישע יסודות פונ'ם פּועל־ציוניזם. צווישן די מיטגלידער פונ'ם צ. ס. איז געווען אויך באַראַכאָו.

דער צוזאַמענפאַר איז אויסגעשפירט געוואָרן דורך פּאָליציי, און עטלעכע פון די אָנפירער זיינען אַרעסטירט געוואָרן פאַר אַ געוויסער צייט, צווישן זיי אויך באַראַכאָו. די אַנדערע מיטגלידער פונ'ם צ. ס. האָבן אָבער באַוויזן אַרויסצובאַקומען זיך פון פּאַלטאָווע און האָבן זיך פאַרזאַמלט אין קאנסטאַנטאַנינאָפּאָל, כדי צו באַארבעטן דאָס טעאָרעטישע פּראָגראַם פון דער נייער פאַרטיי. אָבער נאָך אַ טאָג אַדער צוויי האָבן מיר דערזען, אז

אין דעם קליינעם שטעטל זיינען די באדינגונגען פאר דער ארבעט זייער שווערע מחמת דער סכנה פון אויסשפיאנירונג מצד דער פאליציי. מיר האבן דעריבער אריבערגעטראגן אונזער ארבעטס-פלאץ אין א ווייטערן פונקט, וואס איז געווען ווייטער פונ'ם תחום המושב און פון די זוכנדיקע אויגן פון דער צארישער פאליציי. מיר זיינען אוועקגעפארן קיין מעלי-טאפאל, די הויפט-שטאט פון קרים, וואו ס'האט געוואוינט פעליקס מענטשיקאווסקי (א מיטגליד פונ'ם צ. ק., היינט ארבעט ער אין ארץ-ישראל ביי דער ציוניסטישער אנדארישער פארזוך-סטאנציע און איז ווייט פון פאליטיק). דא האבן מיר פארבראכט קרוב צו דריי וואכן מיט דער באארבעטונג און פארמולירונג פון „אונזער פלאטפארם“.

אויסערלאך האבן מיר איינגעארדנט אונזער ארבעט אזוי, אז מען זאל זי אין שטאט ניט באמערקן. מיר זיינען די גאנצע צייט געזעסן אין א באזונדער צימער; עסן פלעגן מיר גיין יעדערער באזונדער, כדי מ'זאל אויף אונז ניט ווערן אויפמערקזאם. דעמאלט זיינען גראד פארגעקומען לעקציעס פון סיימיסטן, אבער בלויז אויף איינער פון זיי איז באראכאוו ארויסגעטראטן אין דער דיסקוסיע און איז באלד פארשוואונדן, כדי מען זאל ניט געוואר ווערן, אז מיר געפינען זיך אין שטאט.

דער אינערלאכער סדר פון אונזער ארבעט איז על פי רוב געווען אזעלכער: באראכאוו האט פארגעלייענט, דערנאך האבן זיך אנגעהויבן וכוחים, ביז מען געקומען צו א געוויסער מסקנה. אלץ איז פארצייכנט און פראטאקאלירט געווארן און אזוי זיינען מיר געגאנגען פון איין פראגע צו דער צווייטער. פראגן זיינען געשטאנען פאר אונז א סך: נאציאנאליזם און אינטערנאציאנאליזם; נאציע און קלאס; פילאזאפישער אנאליז פון די יסודות פון נאציאנאליזם, — זיין סטאטיק און דינאמיק; די פראגע פון אסימילאציע און קאנקורענץ (דאס איז געווען איינער פון די גרונט-שטיינער, אויף וועלכן די סיימיסטן האבן אויפגעבויט זייער טעאָרעטישן בנין); דער סאציאל-עקאנאמישער אנאליז פון די פראלעטארישע פאר-טייען אין אידישן פאלק; די יסודות פון דער פערסאנאלער אויטאנאמיע פון א פאלק וואס געפינט זיך אין דער מינאריטעט, און די יסודות פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע, און, ניט צום סוף, די קומענדיקע רעאליזירונג פונ'ם ציוניזם דורך דער אנשטרענגונג פון דעם ארבעטנדיקן קלאס, ניט נאר אלס ציל נאר אלס בהדרגה-דיקער רעזולטאט פון זיין נאציאנאלער און קלאסן-פארפעסטיקונג. די דאזיקע פארפעסטיקונג קומט אויף צוויי וועגן: דורך דער שטארקונג פון זיין פאזיציע דא וואו ער לעבט און ווירקט איצט, און דורך דער שאפונג פון זיין פאזיציע דארט, אין דעם לאנד פון זיין צוקונפט.

דער דאזיקער גאנצער מאטעריאל, וואס האט זיך אנגעזאמלט אויס באראכאוו'ס רעפעראטן און אויס די וכוחים, האט געדינט אלס רויער מאטעריאל פאר באראכאוו'ן, וועלכער האט אויפגעבויט פון אים איין סימעטרישן בנין און אים אנגערופן מיט'ן באשיידענעם נאמען „אונזער

פלאטפארם.

דער דאזיקער גאנצער טעאָרעטישער בנין, וועלכער האָט זיך געשטיצט בלויז אויף דער גלות-ווירקלאַכקייט — ווייל דעמאָלט האָבן מיר דאָך נאָך ניט געהאט קיין שום אַרבעטער-פּאָזיציע אין ארץ ישראל — איז ניט געווען און האָט ניט געקענט זיין קיין פולער, ווייל אין אים האָט געפעלט זייער אַ וויכטיקער עיקר: די באַזירונג אויף דער קאָנסרעטער אַרבעט און דעם קאָנסרעטן לעבן פון ארץ ישראל. צוליב דעם היסטאָרישן אמת דאָרף געזאָגט ווערן, אַז דעמאָלט האָבן זיך שוין יאָ געהאט אַנ-געהויבן די ערשטע פאַרבינדונגען צווישן אונז אין חוץ לאַרץ און די ערשטע חלוצים אין ארץ ישראל. דער שרייבער פון די דאָזיקע זכרונות איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט געהאט באַזוכט אויף אַ קורצער צייט ארץ ישראל אין זומער 1904. דעמאָלט האָב איך זיך פאַרבונדן מיט די ערשטע עולים פון די ליטווישע חלוצים. עטלאַכע חלוצים פון האָמעל, מיטגלידער פון דעם זעלבסט-שוין, וואָס זיינען נאָכ'ן פאַגראַם אַוועקגעפאַרן קיין ארץ ישראל, האָב איך באַגעגנט אין דער פערמע סערזשעראַ, דעם פאַרשטאַרבנעם חבר יחזקאל חאַנקין אין ראַשון-לציון אָדער פתח-תקוה, די ברידער ישראל און אליעזר שוחט ביי דער אַרבעט אָדער שמירה איז די וויינגערטנער פון ראַשון-לציון. דאָס איז געווען סוף תרס"ד. אָבער בעת דער גרינדונג פון דער פאַרטיי, ווינטער תרפ"ו, זיינען שוין געקומען אין לאַנד צענדליקער פון די נייע חלוצים פון פוילן, ליטע, און דרום-רוסלאַנד, בפרט פון ראָסטאָוו. די דאָזיקע גאַנצע עליה איז געווען פון איין זייט אַ פראַקטישער ענטפער אויף דער טעריטאָריאַליסטישער ליטווי-דאַציע — און דאָ האָט געשפילט אַ ניט קליינע ראָל דער רוף פון אוסישקין און וויטקינ'ס בריוו, — פון דער צווייטער זייט זיינען צענדליקער חברים פון דעם זעלבסט-שוין באַלד נאָך די שרעקלאַכע פאַגראַמען אין דרום-רוסלאַנד געפאַרן קיין ארץ ישראל.

בעת דעם צוזאַמענפאַר, און נאָך פריער, זיינען מיר געשטאַנען אין פאַרבינדונגען מיט די ערשטע חלוצים אין ארץ ישראל, און זייערע בריוו זיינען פאַרעפנטלאַכט געוואָרן אין אונזערע אידישע און רוסישע צייטונגען. איך געדענק, אַז מיר זיינען פריער געשטאַנען אין פאַרבינדונג מיט ראָס-טאָווער חלוצים וואָס זיינען אַוועקגעפאַרן באַלד נאָך די פאַגראַמען, שפּעטער, אין דעם ווילנער פּעריאָד, מיט חבר ד. בן-גוריון. אָבער אונזערע פּאָזיציעס אין לאַנד זיינען געווען אַרעמע, און נאָך אַרעמער אונזערע ידיעות וועגן דעם, וואָס עס קומט פאַר אין לאַנד. און דאָס האָט גורם געווען צו אַ סך פּעלערן אין דער טעאָרעטישער באַגרינדונג פון „אונזער פלאַטפארם“. פון דאנען נעמט זיך, למשל, באַראַכאָוו'ס אַפּאָזיציע קעגן אַפּענהיימער'ס געדאַנק פון קאָאָפּעראַטיווער קאָלאָניזאַציע, ביי וועלכער ער האָט זיך אַ צייט לאַנג געהאַלטן. איך וויל דאָ ניט קריטיקירן און אַפילו ניט איבער-געבן דעם תמצית פון באַראַכאָוו'ס שיטה. פונדעסטוועגן דאָרף דאָ באַ-מערקט ווערן, אַז איינער פון די גרונט-עיקרים וואָס איז פון אָנהויב געווען

דער באזונדערער קנין פון די פועל־ציון און איז שפעטער אנגענומען געוואָרן פון דער גאנצער אַרבעטערשאַפט אין לאַנד און אַלע אירע פּאַר־בינדעטע אין חוץ לאַרץ, דער געדאַנק, אז די גאולה פונ'ם אידישן פּאָלק און דער אויפבויע פון ארץ ישראל איז מעגלעך נאָר דורכ'ן אַרבעטער־קלאַס, — דער דאָזיקער געדאַנק איז צום ערשטן מאל ארויסגעזאָגט געוואָרן אין „אונזער פּלאַטפאָרם“.

די פּלאַטפאָרם איז געדרוקט געוואָרן שטיקערווייז. דער אָנהויב אין די דריי נומערן פון „יעוורעיסקאַיאַ ראַביאַטשאַיאַ בראַניקאַ“, דער חמשד אין דעם צווייטן נומער „מאָלאָט“, וואָס איז דערשינען אין סימפּעראַפּאַל. די דאָזיקע צוויי זשורנאַלן זיינען דערשינען אין רוסיש, און אזוי איז די „פּלאַטפאָרם“ פאַרשפּרייט געוואָרן בלויז אין רוסישן אָריגינאַל. מיט'ן אַריינדרינגען פון דער באַוועגונג פון דרום־רוסלאַנד קיין פּוילן און ליטע האָט זיך אָבער דערפילט דאָס באַדערפניש אַרויסצוגעבן די „פּלאַטפאָרם“ אין אידיש. עס איז באַשטימט געוואָרן אַ רעדאַקציע אין לאָדזש, אויף אַרויסצוגעבן די „פּלאַטפאָרם“ אין דער איבערזעצונג פון זלמן רובאַשאַוו (זומער 1906). דער פּלאַן איז אָבער ניט אויסגעפירט געוואָרן, אזוי אז בלויז דער סוף פון דער „פּלאַטפאָרם“ איז דעמאָלט דערשינען אין אידיש אין ווילנער „פאַרווערטס“ („די ראַל פון דעם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאָליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם“). די גאַנצע „פּלאַטפאָרם“ איז איבערזעצט געוואָרן אין אידיש ערשט נאָך דער מלחמה. אונטער די קאָפיטלאַך פון דער „פּלאַטפאָרם“ פלעגט באַראַכאָוו זיך באַנוצן מיט דעם פּסעוודאָנים „שטענדיקער“, אָדער „פאַסטאַיאַני“.

די פּאָלטאָווער תקופה האָט זיך געענדיקט מיט אַ פּאָליטאָניקער קאָאָסטראַפּע. די פּאָליציי האָט אויסגעשפּיאַנירט דעם געווער־לאַגער פון דעם פועל־ציוניסטישן זעלבסט־שוץ. עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ שאַרפע אויספאַרשונג וועגן די ענינים פון דער פאַרטיי. דער שרייבער פון די שורות האָט געמוזט אַנטלויפן פון פּאָלטאָווע און די צאָרישע רעגירונג האָט אויס געקומען אַרעסטירט זיינע עלטערן און די גאַנצע משפּחה. שפעטער זיינען אַרעסטירט געוואָרן אויך דער אָפיציעלער אַרויסגעבער פון דער „בראַניק“, ל. מעלצער, אַ ברודער פון ליובע באַראַכאָוו, און באַראַכאָוו גופא. די איבעריקע מיטגלידער פון צ. ק. האָבן באַוויזן צו אַנטלויפן און אַריבערצופירן דעם צ. ק. קיין ווילנע. דאָס איז געווען די פאַדערונג פון באַראַכאָוו פאַר זיין אַרעסט. אזוי האָט זיך דער צענטער פון אונזער אַרבעט אַריבערגעטראָגן קיין ירושלים דליטע.

עס איז כראַי צו דערמאָנען, אז אויך אין דער פּאָלטאָווער טורמע האָט באַראַכאָוו געפונען אַ מעגלאַכקייט פאַר פּאָליטישער אַרבעט. צווישן די אַרעסטאַנטן האָבן זיך געפונען אַ סך פּויערים, וואָס זיינען אַרעסטירט געוואָרן צוליב דער אנאַרשיסטיש־רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג, און באַראַכאָוו האָט פאַר זיי געהאַלטן אַ שורה לעקציעס אויף פּאָליטישע און געזעלשאַפּט־לאַכע טעמעס; וועגן די יסודות פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע און קלאַסן־

קאמף, נאציאנאלער עקאנאמיע און סאציאליוזם. ניט קיין סך ווייסן, אז אין דער אוקראינישער סאציאל־דעמאקראטיע האָט זיך געשאפן אַ באַזונדערע ריכטונג, וועלכע האָט פאַראייניקט די נאציאנאַל אוקראינישע שטרעבונגען מיט'ן סאציאַליסטישן געדאַנק און האָט אָנגענומען אַלס אַ יסוד באַראַכאָוו'ס געדאַנקען, וועלכע זיינען אַרויסגעזאָגט געוואָרן אין דער בראַשור „קלאַסן-אינטערעסן און נאציאנאַלע פראַגע“. די דאָזיקע ריכטונג האָט זיך אַפילו אָנגערופן „באַראַכאָוויסטן“.

אַ לאַנגע צייט איז באַראַכאָוו געזעסן אין טורמע, אָבער אויך פון דאָרט איז ער געשטאַנען מיט אונז אין פאַרבינדונג, ביז עס האָט זיך אונז צום סוף מיט גרויסע שוועריקייטן איינגעגעבן צו באַפֿרייען אים אויף ערבות ווינטער תרס"ז. נאָך אַ געוויסער צייט איז ער אַוועק אין אַין אויסלאַנד.

דערמיט האָט זיך פאַרענדיקט די פּאָלטאווער תקופה, די גרינדונגס-תקופה פון דער פּאַרטיי, און עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ נייע תקופה, אין וועלכער די פּאַרטיי איז געוואָרן אַ מאַסן-פּאַרטיי, וואָס האָט געלעבט און געווירקט צווישן די אידישע מאַסן פֿונ'ם תּחום המושב.

ש. קאפלעאנסקי:

באַראַכאָוו אין דער געשיכטע פון אונזער באַוועגונג

איד האָב געפרואוּט זיך פאַרטיפן אין באַראַכאָוו'ס שריפטן, אויסצורגעיפנען, וועלכע ווערטן אין זיינע שאפונגען טראָגן אויף זיך דעם חותם פון אייביקייט, און וועלכע טיילן פון זיין געדאַנקען-בנין זיינען בלויז קינדער פון זיין צייט און תקופה און וועלן מיט זיי אַוועקגיין. איד האָב זיך אָפגעזאָגט פון דעם דאָזיקן פּראוואו. לייענענדיק, וואָס באַראַכאָוו האָט געשריבן מיט צוואנציק יאָר און נאָך מער צוריק, האָב איד זיך פון דאָס ניי איבערצייגט, אַז אַ סך פון באַראַכאָוו'ס געדאַנקען, וועלכע האָבן אונז דעמאָלט, און אפילו ערשט מיט צען יאָר צוריק, אויסגעזען זייער ווייט פון דער ווירקלאַכקייט, ווי אַ פאַריבערגייענדיקער טריבוט פון דעם דענקער און קעמפער צום גייסט פון זיין צייט און צו די באַדערפֿ-נישן פון פּאָלעמיק, — האָבן שפּעטער באַקומען אַ נביאישן ווערט. און פונקט ווי אין טאָג פון באַראַכאָוו'ס טויט איז געווען צורפּרי, אָפּצושאַצן אים און זיין היסטאָריש ווערק, אזוי, דוכט זיך מיר, פאַרמאָגן מיר נאָך היינט אויך ניט די נויטיקע דיסטאַנץ צו זיין גייסטיקער אַרבעט, וואָס זאָל מאַכן מעגלאַך פאַר אונז צו באַטראַכטן זיין פּערזענלאַכקייט און זיינע אויפטואונגען אין זייער אמת'ן היסטאָרישן ליכט.

מיר וועלן ניט געטריי זיין צום גייסט פון אונזער פאַרשטאַרבנעם פירער, אויב מיר לאָזן זיך אויפ'ן וועג פון קאַנאָניזירן, פון פאַרשפּרייטן אַ טלית פון קדושה און פון אייביקן אמת איבער אַלץ, וואָס באַראַכאָוו האָט געשריבן און געזאָגט. פאַר מיר איז קלאָר, אַז פונקט ווי מיר, וועלן די קומענדיקע דורות אין דער אירישער סאָציאַליסטישער באַוועגונג ניט נאָר לערנען פון באַראַכאָוו'ן, נאָר אויך קריטיש זיך ראַנגלען מיט אים. אויך היינט איז פאַר אונז ניט פאַרבאָרגן, אַז ניט אַלע טיילן פון באַראַכאָוו'ס תורה זיינען פון אַ גלייכן ווערט, און אויפ'ן שטח פון אייביקייט זיינען דאָ תּחומים און גרעניצן. אַפּטמאָל דוכט זיך מיר, אַז די אויס-פאַרשונג, די פאַנאָדערשיידונג פון דעם דענקער און דעם מסביר, פון דעם ווייטן אויסקוקער און דעם סביבה-צוגעבונדענעם צייטמענטשן, אַז דוקא די היסטאָרישע און וויסנשאַפּטלאַכע קריטיק וועט פאַר אונז אויפֿ-דעקן די אמת'ע גאונות פון באַראַכאָוו.

אויב מיר ווילן דאָך זיך אַליין זאָגן, וואָס איז באַראַכאָוו געווען פאַר אונז און פאַר אונזער דור, וואָלט איד געזאָגט, אַז ער איז געווען דער

פארשער און דער דענקער פון דער אנואג-
 תקופה אין דער פועל-יציוניסטישער בא-
 וועגונג. דער גורל האט איבערגעריסן זיין לעבן אינ'ם מאמענט,
 ווען מיר זיינען געשטאנען אויפ'ן שוועל פון דער תקופה פון פארווירק-
 לאכונג. מיר קענען דעריבער ניט וויסן, צי די אויבן-כאראקטעריזירטע
 ראָלע איז געווען דער רעזולטאט פון זיין פערזענלעכן מהות, אָדער פון א
 היסטאָרישער סיטואַציע. אין דער געשיכטע פונ'ם אידישן סאָציאליזם
 וועט אָבער באַראַכאָוו פארנעמען בעיקר דעם דאָזיקן אָרט. אין דער אנואג-
 תקופה, אין די צען יאָר פון זוכן, פון דיפערענציאציע און קאָנצענטראַציע
 פון די צעשפרייטע כחות אין אלע גלות-לענדער, אין די צען אָרגאניזירונגס-
 יאָרן פונ'ם וועלט-פאַרבאַנד פועל-ציון, האָבן מיר פאַרמאָגט צוויי פער-
 זענלאַכקייטן, וועלכע האָבן סימבאָליזירט די עיקר-דיקע עלעמענטן פון
 דער תקופה — דעם גייסט פון רעוואָלוציע און אַנטקעגן דער אידישער
 און סאָציאליסטישער ווירקלאַכקייט און דעם גייסט פון רעוואָלוציע-
 ציאָנערער פאַרשונג.

נחמניסירט אין איז געווען דער אנואגער פון רעוואָלט קעגן
 דעם גלות און קעגן דער געזעלשאַפט, וואָס לעבט אויף עקספּלואַטאַציע;
 דער קעמפער קעגן די אלטע מענטשלעכע לעבנס-פאַרמען און קעגן דער
 קראַנקהאַפטער ירושה פונ'ם אידישן פאָלק. ער איז געווען דער פלאַ-
 מענדיקער פאָקל פונ'ם סאָציאליסטישן ציוניזם, דער טרענער פונ'ם מאַ-
 ראַלישן פאָטאָס פונ'ם נייעם שטראָם אין אידישן סאָציאליזם,
 וועלכן ער האָט פאַרבונדן מיט די טיפענישן פון דער אידישער געשיכטע
 ביז צו די וואָרצלען פון דער אידישער נבואה. באַראַכאָוו איז
 געווען דער טרענער פונ'ם אידישן אָנאַליז און
 אינטעלעקטועלן פאָטאָס פונ'ם פראַלעמאָרישן ציוניזם.
 די ערשטע טריט פון דער פועל-ציון-באוועגונג זיינען פאַרבונדן מיט'ן
 אַנטפּלעקן די אידישע עקאָנאָמיק, מיט'ן אַנאַליז פון אונזער נאַציאָנאַלער
 עקאָנאָמיק אין גלות דורכ'ן מעסער פון סאָציאליסטישער קריטיק. באַראַ-
 כאָוו האָט די דאָזיקע פועל-ציוניסטישע קריטיק דערהויבן צו דער
 מדרגה פון אַ שיטה און מיט זיין מאַרקסיסטישער חריפות און בקיאות
 האָט ער אונז געגעבן אַן עקאָנאָמישן פירוש צום ציוניסטישן געדאַנק און
 האָט באַלויכטן דעם וועג פון דער אידישער אַרבעטער-באוועגונג, וועלכע
 דערקענט אירע קלאַסן און נאַציאָנאַלע אויפגאַבן. ס'איז אַ פאַרדינסט
 פון באַראַכאָוו און פון זיין גרויסער גייסטיקער אַרבעט, אויב דאָס סאָ-
 ציאַליסטישע אַרץ-ישראל איז געוואָרן אין באַוואוסטזיין פון טויזנטער
 אידישע אַרבעטער און סאָציאליסטן אַ היסטאָרישע נויטווענדיקייט.

אפשר קענען בלויז יענע פון אונז, וואָס זיינען אויפגעוואַקסן און
 דערצויגן געוואָרן אין יענער תקופה פון דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציע
 און פון דער גאָלדענער צייט אין דער אַנטוויקלונג פון דער סאָציאליסטי-
 שער באַוועגונג אין מערב-אייראָפּע, אַפּשאַצן, וואָס דער פאַרשער און

דענקער באַראַכאָוו האָט אויפגעטאָן פאַר דער פּועל־ציון־באַוועגונג און אין אַ הויכן מאָס אויך פאַר דער גאַנצער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג, וואָס זוכט איר נאַציאָנאַלן תּיקון. דער רעוואָלוציאָנערער רצון איז אין יענער צייט סטימולירט געוואָרן דורך דער וויסנשאַפטלאַכער פּאַרשונג; דאָס דערקענען די כּחות, וואָס באַהערשן דאָס געזעלשאַפטלאַכע לעבן, איז געוואָרן אַ קוואַל פון אמונה אינ'ם באַפרייאונגס־קאַמף. דער אינטער־לעסטעלער פּאַטאָס האָט געבוירן דעם רעוואָלוציאָנערן פּאַטאָס און האָט געגעבן די קעמפער כּח, צו שטאַרקן זיך איבער דעם אכזריות־דיקן שונא. דעם דאָזיקן פעסטן גלויבן אין דעם וויסנשאַפטלאַכן און היסטאָרישן אמת פון פּועל־ציוניזם האָט באַראַכאָוו דעמאָלט געגעבן זיינע חברים. דעריבער איז באַראַכאָוו ניט געבליבן בלויז דער באַשאַפער פון אַ שיטה, דער פּאַרשער, וואָס איז איינגעשלאָסן אין זיין אַרבעטס־צימער, — ער איז געוואָרן אַ לערער און קעמפער, אַ פירער און וועג־ווייזער. אין דער צייט פון דער טעריטאָריאַליסטישער און סיימיסטישער פאַרווירונג האָט ער זיך באַוווּן צווישן אונז און איז געוואָרן דער רעטער פונ'ם פּועל־ציוניסטישן געדאַנק אין רוסלאַנד און דער גרינדער פון דער רוסלענדישער פּאַרטיי. די כּוואַליעס פון גלויבן און בטחון, וואָס באַראַכאָוו האָט אַרויסגערופן אין דער מעטראָפּאָליע פון דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג, האָבן זיך פאַרשפּרייט אויך איבער עסטרייך און אַמעריקע און האָבן געשטאַרקט די הענט פון אונזערע חברים אין די דאָזיקע לענדער. און ווען מיר האָבן זיך מיט צוואַנציק יאָר צוריק צוזאַמענגעקליבן אין האַג, צו גרינדן דעם אַלגעמיינעם פּועל־ציון־פּאַרלאַמענט, איז שוין ביי זיין ווינעלע געשטאַנען דער אינגסטער און צאָרטסטער צווייג פון דער באַוועגונג — די ארץ־ישראָל־דיקע פּועל־ציון פּאַרטיי, וואָס איז באַשאַפן געוואָרן דורך באַראַכאָוו'ס תּלמידים און טרענער פון זיין וואָרט.

אזוי זיינען מיט באַראַכאָוו'ס נאָמען פאַרבונדן אויך די ערשטע טריט פון אונזער רעאַליזירונגס־אַרבעט אין ארץ־ישראָל. אמת, עס וואָלט געווען אַ ניט־היסטאָרישע נוזמא צו זאָגן, אז דער פּראָצעס פונ'ם ווערן פון דער אידישער געזעלשאַפט אין ארץ־ישראָל אַנטוויקלט זיך פינקטלאַך, ווי באַראַכאָוו האָט פאַראויסגעזען, אָדער אז מיר גייען שטענדיק אין די וועגן, וואָס באַראַכאָוו האָט אָנגעוויזן. אין די פּראָגן פון פאַרווירקלאַכונג זיינען מיר זיך זייער אָפט, נאָך ביי זיין לעבן, פאַנאָרערגעגאַנגען מיט אונזער גרויסן חבר. דער גאַנג פון די געשעענישן האָט שטאַרק געענדערט דעם אויסזען פון די ענינים, וועגן וועלכע מיר פלעגן זיך מיט אים מתוכּה זיין. עס וואָלט געווען אַן אַקט פון תּמימות אָדער פון סעקסאַנטישער איינזייטיקייט, היינט צו דערקלערן מיט זיכערקייט, וואָס עס וואָלט געווען באַראַכאָוו'ס שטעלונג אין דער אָדער יענער אַקטועלער סיטואַציע. די שווערע און אחריות־פולע אויפגאַבע, צו רעאַליזירן די בשורה פון רעוואָלוציע, וואָס מיר האָבן געבראַכט דעם אידישן אַרבעטער און דעם אידישן פּאָלק אין די לעצטע צענדליקער יאָרן, צו געבן אַ ממשות־דיקן אויסדרוק

צו די אידעאלן, וועלכע מיר האָבן פראַקלאַמירט אין דער תקופה פון אָנזאָג, אין אַ ווירקלאַכקייט, וואָס ווערט אויסגעהאַקט פון די שטיינער פון ארץ־ישׂראל, — די דאָזיקע אויפגאַבע ליגט אויף א ו נ ז. מיר וועלן אַ סך לערנען פון באַראַכאָוו'ס גויסטיקער ירושה. מיר וועלן אָבער זיין שלעכטע און לאַיווצל'דיקע יורשים, אויב מיר וועלן זיך אָפּזאָגן פון אונזער חוב צו פאַרשטאַרקן, צו פאַרפּעסטיקן מיט אונזערע אייגענע כחות דעם פאַרמעגן, וואָס אונז האָט איבערגעלאָזן יענער מענטש, וואָס האָט געטראָגן אונזער פאָן, דער מענטש, וואָס איז געווען דער הערשער אין אונזער געדאַנקען־וועלט אין דער תקופה פון בשורה און אָנזאָג פונ'ם סאַציאַליסטישן ציוניזם.

באַרעכאוו אין יאָר 1900

ערשטע אפטיילונג :

גרינדונגס - צייט

פארבאמערקונג

מיט די ארבעטן, וואס גייען אריין אין דער דאזיקער אפטיילונג, פארענדיקט זיך דער ערשטער פעריאד פון באראבאוו'ס שאפן אויפ'ן געביט פון דער פועלי-ציוניסטישער מעארע. דער ארטיקל „די ראל פונ'ם ארבעטער-קלאס אין דער רעאליזירונג פונ'ם מעריטאריאלוזם" איז פאקטיש דער אפסלום פון „אונזער פלאטפארם". די גאנצע אפטיילונג בילדעט איין איינהייט מיט די ארבעטן, וואס זיינען אריינגעגאנגען אינ'ם ערשטן כאנד פון באראבאוו'ס פועלי-ציון-שריפטן (זע הקדמה).

פונקט ווי „אונזער פלאטפארם" בכלל, איז אויך דער לעצטער קאפיטל (און „א נויע פשוט-פראגראם") געשריבן אונטער אומשטענדן, וואס האבן ניט דער-לויבט צו לייגן גענוג אכט אויף פראפארציע און ארכיטעקטאניק. די ארבעטן זיינען געבוירן געווארן אינ'ם סאמע ברען פון די פאליטישע געשעענישן און אינ'ם לידינשאפטלאכן אידעאישן געראנגל מיט די שכנות'דיקע פראלעטארישע ריכטונגען, וואס איז אזוי לעבעדיק געשילדערט אין בן-צב'ס „זכרונות".

אין „די ראל פונ'ם ארבעטער-קלאס אין דער רעאליזירונג פונ'ם מעריטא-ריאלוזם" פראווט באראבאוו פארמולירן ק א נ ק ר ע ט די אויפגאבן פון קאמף און אקטיוויטעט פונ'ם אידישן ארבעטער-קלאס בנוגע אריזשיראל. זיין בייסנדיקע קריטיק איז געווענדעט אין א גלויכער מאס קעגן די ס. ס. ביי וועלכע דער פראלעטאריאט האט בנוגע דעם מעריטאריאלוזם גארניט וואס צו טאן, ביז די בירגערלאכע מעריטאריאליסטן וועלן ניט ארויסגעפונען א מעריטאריע און באקומען זי דורך דיפלאמאטיע, ווי קעגן די „סימיסטן", ביי וועלכע דער מעריטאריאלוזם איז בכלל אפגערוקט אין א ווייטער צוקנפט, „עד ביאת הסיום". תיכף'דיקער קאמף און תיכף'דיקע ארבעט פאר דער רעאליזירונג פונ'ם ציוניזם — דאס איז באראבאוו'ס עיקריגעדאנק. אגנעמענדיק א פריארי אריזשיראל אלס די געגעבענע מעריטאריע, וואו ס'הויבט זיך שוין אן קאנצענטרירן די אידישע עמיגראציע, זעט באראבאוו די אויפגאבע פונ'ם תיכף'דיקן אידישן פראלעטאריאט אינ'ם קאמף פאר דער גארמירונג פון פרייהייט פון איינוואנדערונג מצד זייערע רעגירונגען, אין דער פינאנציעלער מיטהילף פון די פראפעסאנעלע פאריינען פאר דער עמיגראציע אין א"י, אין דער שאפונג פון ספעציעלע פאנדן, אינפארמאציע-ביוראס א. א. די אייגנטלאכע אויפגאבע, צו דערגרייכן די מ ע ר י מ ט א ר י א ל ע פ א ל י מ י ש ע א ו י מ א נ א מ י ע פאלט אבער אויס אויפ'ן רעוואלוציאנערן קאמף פונ'ם אידישן ארבעטער-קלאס אין אריז-ישראל גופא.

באראבאוו איז אין יענער צייט קעגן „קינסטלאכער קאלאניאזאציע". דעם פראלעטאריאט שטעלט ער בעיקר „ב א פ ר י ו י ע נ ד י ק ע" און נאר צום מייל „שאפנדיקע" אויפגאבן. ער האט שפעטער — בפרט בעת דער וועלט-מלחמה און רוסישער רעוואלוציע — אין א הויכן מאס מאדיפיצירט די דאזיקע שטער-לונג (זע דריטע אפטיילונג).

פאר א סך וועט זיין ניי באראבאוו'ס דעמאלטיקע מיינונג, אז די נאציאנאלע מינדרהייטן בכלל, און בפרט די אידישע מינאריטעטן, וואס וועלן פארבלייבן אין גלות נאך דער רעאליזירונג פונ'ם ציוניזם, וועלן זיך סוף כל סוף אסימילירן. אין דער נאציאנאלער אויטאנאמישער האט ער געזען בלויז א מיטל, צו פארקלענערן די רייבונגען צווישן מאיארטישע און מינאריטעט און דערמיט צו פארלויכטערן דעם אסימילאציע-פראצעס (זע „פראגראם-פראעקט", זייט 48). ביים פעלן פון נאציאנאלן דרוק האט ער געגלויבט אין דער אסימילאציע פון עקאנאמיש און קולטורעל אפגעשטאנענע פעלקער (אפילו מערהייטן) צו העכער-שטיינדיקע שכנים. אויף דעם יסוד האט ער פארויסגעזאגט די אסימילאציע פון די אראבער צו די אידן אין א"י.

דער דאזיקער גאנצער געדאנקען-קאמפלעקס איז פון דער פארמיט אפיציעל ניט אנגענומען געווארן. באראבאוו אליין האט אים שפעטער רעווידירט.

די ראָל פון דעם אַרבעטער-קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם

„יעדער צוועק קאָן דערגרייכט ווערן נאָר דורך דעם, וואָס ס'אָנטשפּרעכט זיין אינערלאכער נאָטור: רעוואָלוציאָנערע צוועקן קאָנען נישט דער-גרייכט ווערן דורך דיפּלאָמאַטישע מיטלען“, (פון לאַסאַל'ס ברויוראומבוים מיט מאַרקסן). „דער מעריטאָריאַליזם איז אַ דעמאָקראַטי-טוישע רעוואָלוציע אינ'ם אידישן לעבן“ (אונזער פּלאַטפאָרם).

דער אַרבעטער-קלאַס רעגולירט דורך זיין באַוואוסטזיניקן אַריינמישן זיך נישט אַלע מאָמענטן פון די סטיכיש-פּליסנדרע פּראָצעסן, ער רעגולירט נאָר די באַפרייענדע מאָמענטן — יענע, אין וועלכע עס אַנטהאַלט-זיך די דעמאָקראַטיזירונג פון דער מאָדערנער געזעלשאַפט. די פּראָצעסן פון קאָפיטאַליזירונג און דעמאָקראַטיזירונג — דאָס זיינען די צוויי זייטן פון דער פאָרקומענדער אַנטוויקלונג.

אין דער אידישער איינוואַנדערונג אין פאַלעסטינע, וואָס קאָנצענטרירט זיך סטיכיש, ווי אויך אינ'ם סטיכיש-פאָרקומענדן וואוסס פון די אידישע פּאָזיציעס אין פאַלעסטינע, און דאָסגלייכן אין דער סטיכישער אויטאָנאָמיזירונג פון דער אידישער עקאָנאָמיק אין פאַלעסטינע — דארפן מיר אונטערשיידן דווע ביידע פּראָצעסן. דער פּראָצעס פון קאָפיטאַליזם-רונג אָדער אָנזאמלונג פון די פּראָדוקטיוו-קרעפטן דריקט זיך אויס אין דעם פארמערן זיך פון די אידישע איינוואַנדערער און ישובים אין פאַלעסטינע, אין דער ווירשאַפטלאכער אַנטוויקלונג פונ'ם לאַנד, וועלכע וועט, ווי ס'ווערט באַוווּזן אינ'ם 8-טן קאָפיטל פון „אונזער פּלאַטפאָרם“, זיין אָפּהענגיק פון דעם וועלט-מאַרק, און נישט פון די באַדערפנישן פון די אָרטיקע איינוואוינער, און וועט זיך געפינען אין דעם פאָקטישן רשות פון דער אידישער באַפּעלערונג.

דיזער פּראָצעס איז אַ שאַפּענדער אין דעם זין, וואָס ער באַשאַפט דעם אינהאַלט און די מאַטעריעלע באַזע פון דער קונפטיקער אויטאָנאָמער אידישער געזעלשאַפט. דאָס איז אַ פּראָצעס, אַ סטיכישער, ד. ה. ער וועט פליסן און אַנטוויקלען זיינע טענדענצן פון זיך אליין, אָביעקטיוו,

ניט אָפּהענגיג פון קיינע קינסטלאַכע פּלאַנען און פּראָיעקטן; צי פאַר-
לאַנגען מיר דעם דאָזיקן פּראָצעס, אָדער ניין, צי שטרעבן צו אים די
אידישע מאַסן באַוואוסטזיניק, אָדער גאָר אומבאָוואוסטזיניק וועלן זיי
אריינגעצויגן ווערן אין אים — ער וועט סיי ווי סיי פאַרקומען און ער
פאנגט זיך שוין אָן אין אונזער צייט.

אָבער די אידישע בורזשואזיע מיט זיך באַוואוסטזיניק אריין אין
דיון סטיכישן שאַפּנדן שטראָם פון די געשעהענישן און אָרגאניזירט אים
באַוואוסטזיניק אין הסכם מיט אירע צילן. די אויבער-אַנשטאַלט, וועלכע
וועט אָנפירן מיט אַט דער זייט טעטיקייט פון דער אידישער בורזשואזיע,
איז דער ציוניסטישער קאָנגרעס. די אויפגאבע פונ'ם ציוניסטישן קאָנגרעס
איז — רעגולירן די איבערוואַנדערונג פון דעם אידישן קאפיטאַל נאָך
פאַלעסטינע און פאַרגרינגערן זיין אָנזאַמלונג און אַנטוויקלונג אינ'ם לאַנד.
דאָס איז די אויפגאבע פון דעם בורזשואזן ציוניזם.

פון דער אַנדער זייט, דער סטיכישער פּראָצעס פונ'ם פאַרברייטערן
און פאַרשטאַרקערן די אידישע פּאָזיציעס אין פאַלעסטינע וועט אין זיין
גאנצן מהלך זיך תמיד אָנשטויסן אויף א ווידערשטאַנד מצד די אַלטע
לעבנס-פאַרמען ווי אין גלות, אזוי אויך — באַזונדערס — אין פאַלעסטינע.
וואָס מער אָפּגעשטאַנען און רעאַקציאָנער ס'איז די פּאָליטישע סטרוקטור
פון די אויסוואַנדערונגס-לענדער, אַלץ שווערער וועט זיין דעם אידישן
עמיגראַנט זיין טרויעריקער, מיט דערנער פאַרזייטער, וועג צו די נייע
מקומות, אַלץ מער צרות און עינים דערווארטן אים אויף דיון וועג. וואָס
מער אַזיאַטיש עס זיינען די לעבנס-פאַרמען אין פאַלעסטינע גופא, אַלץ
לענגער וועט אָפּגעהאַלטן ווערן, אַלץ קרענקלאַכער וועט פליסן דער פּראָ-
צעס פון דער עקאָנאָמישער אויטאָנאָמיזירונג פון דעם אידישן לעבן אין
פאַלעסטינע.

און אַט אזוי, גלייכצייטיק מיט דער אַנטוויקלונג פון דער אידישער
איינוואַנדערונג אין פאַלעסטינע, גלייכצייטיק מיט דעם, ווי עס וועלן אַלץ
מער ריף ווערן יענע שאַפּנדע טענדענציעס, וועלכע זיינען אָנגעוויזן אין
אונזער פּראָגנאָז — וועט אויך וואַססן די באַדערפניש צו באַפרייען דיון
סטיכישן פּראָצעס פון די באַדינגונגען, וואָס האַלטן אים אָפּ, די באַדערפ-
ניש צו דעמאָקראַטיזירן דעם לעבן דאָ, אין גלות, און אין פאַלעסטינע. דער
וואַסס פון די אידישע פּאָזיציעס אין פאַלעסטינע וועט ביסלאַכווייז ארי-
בערטראָגן דעם שווער-פונקט פונ'ם גאנצן אידישן לעבן אין פאַלעסטינע,
ווייל טאקע גאָר אין אַט דעם לאַנד וועט נאָכ'ן צוויי-טויזנט יאָרדיקן גלות
צום ערשטן מאָל זיך אָנהויבן צו בויען אַן עקאָנאָמיש-אויטאָנאָמיע זעלבסט-
שטענדיקע אידישע געזעלשאַפט, ווייל טאקע גאָר דאָ וועלן ענדלאַך די
אזוי לאַנג און אַכזריות'דיק איינגעשמידטע כחות באַקומען אַ מער ברייטערן
פלאַץ, וואו זיי וועלן קענען זיך שאַרפער ארויסווייזן און פריי פאנאָדער-
שפילן. די וויכטיקסטע אינטערעסן פון דער אידישער באַפעלקערונג אין

גלות וועלן זיין צוגעשמירט צו די באדינגונגען פון דעם לעבן אין פאלעם-טינע און צו די באדינגונגען פונ'ם אריבערפארן אהין. דיזע באדערפניש, צו באפרייען די באדינגונגען, בכדי די שאפנדע פראצעסן פונ'ם אָנזאמלען די אירישע פאָזיציעס אין פאלעסטינע זאָלן קענען פריי פליסן — וועט זיך שטארק ארויסווייזן ביי אלע פאראינטערעסירטע קלאסן פונ'ם אירישן פאָלק: אי ביי א באדייטענדן טייל פון דער מיטעלער בורזשואזיע, אי ביי דער קליין-בורזשואזיע, אי ביי די זיך פראָלעטאריזירנדיקע מאסן. נאָר אממערסטן אקטיוו, אממערסטן ווירקנד וועט די באדערפניש זיין ביי דעם פראָלעטאריאט — ביי יענעם קלאס, וועלכער איז מער ווי אלע אנדערע פיזיק. צו שמידן זיין גליק אקטיוו און זעלבסטשטענדיק, — ביי יענעם קלאס, וועלכער נעמט טאקע אויף זיך די באוואוסטזיניקע רעגולירונג פון אלע באפרייענדע פראצעסן פון אונזער לעבן. און ביי דעם ארבעטער קלאס, ווייל ער איז אממערסטן פיזיק צו אַרגאניזאציע און דיסציפלין, וועט זיין אויך דער גרעסטער כח, די גרעסטע מעגלאכקייט, צו קעמפן פאר דער באפרידיקונג פון זיין דאָזיקער באדערפעניש.

דיזער פראָגנאָז, וועלכער איז אַנטוויקלט געוואָרן אין „אונזער פלאט-פאָרם“, פירט צום באשלוס, דאָס דער טעריטאָריאליזם איז א פראָצעס, וועלכער קומט פאר מיט א היסטאָרישער צווייטער גענעראציע-קריזיס. דאָס הייסט: אויף וויפיל עס איז בכלל מעגליך פאָראויסצוזען די צוקונפט אין דער היסטאָרישער אַנטוויקלונג פון דער מענשהייט, האָבן מיר גענוג יסודות צו באהויפטן, דאָס דער טעריטאָריאליזם וועט פאר-ווירקלאכט ווערן: אָבער ווי אזוי, דאָס הייסט אין וועלכע באשטימטע פארמען, דורך וועלכע באשטימטע סטאדיען און ווען נעמליך וועט דער טע-ריטאָריאליזם פארווירקלאכט ווערן, דאָס ווייסן מיר ניט, נאָר מיר ווייסן וואו, אויף וועלכער טעריטאָריע, און אויך ווייסן מיר אין אַלגעמיינע שטריכן יענעם סטיכישן פראצעס, וועלכער וועט ברענגען צו אונזער ציל, צו דיזן וויכטיקסטן נאציאָנאַלן פונקט פון אונזער פראָגראם-מינימום. מיר וועלן אָנ-מערקן אין דיזן סטיכישן פראצעס צוויי זייטן. פון איין זייט איז עס אַן אומאויסצוהערליכער געזעץ, נאָג פון דער עקאָנאָמישער אויטאָנאָמיי-זירונג פון דער קינפטיקער אירישער געזעלשאפט, וועלכע אַנטוויקלט זיך אי-נערלאָך, — דאָס איז א שאפנדער מאָמענט, וואָס קומט פאר דורך דער אירישער איינוואַנדערונג, וועלכע קאָנצענטרירט זיך סטיכיש; דיזער פראצעס וויקלט נאָר ביסלאַכווייז פאנאנדער זיינע פאָטענציעס. פון דער אנדער זייט איז עס א קאטאסטראָפאָלער פראצעס פון פאָליטישער און עקאָנאָמישער באפרייאַונג, וועלכער פליסט דורך אין דער פאָרם פון קאטאסטראָפּעס און איבערקערענישן — קליינע אָדער גרויסע — און וואָס אין זיין רעזולטאַט וועט זיך אויך באקומען די פאָליטישע טערי-

טאָריאלע אויטאָנאָמיע פאַר דעם אידישן פּאָלק אין פּאַלעסטינע*). אַט
דיזער פּראָצעס פון באַפרייאַונג רעגולירט זיך, הויפטזעכלאך, דורך דער
טעטיקייט פונ'ם פּאַלעסטיאַנישן און, נעמלאך, דורך דעם קלאַסנאָמאָ.

אַלס דער רעזולטאַט פון דעם סטיכישן פּראָצעס, וועלכן מיר האָבן
פאַראויס דערקענט אין אונזער פּראָגנאָז, וועט די טעריטאָריאלע אויטאָ-
נאָמיע פאַר'ן אידישן פּאָלק אין פּאַלעסטינע אָנקומען אומפאַרמיידלאַך;
אַבער וועלכע שטערונגען און מניעות וואָרטען אונטער דיזן פּראָצעס
אויף זיין וועג, ווייסן מיר ניט, און מיר קאָנען נאָר טיילווייז זיי פאַראויס-
זען. די אויפגאַבע פון דעם באַוואוסטזיניקן אַריינמישן זיך פונ'ם אַר-
גאַניזירטן געזעלשאַפטלאַכן רצון אין דעם סטיכישן פּראָצעס פון דער
רעאליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם איז צו באַזייטיקן די אַלע שטערונגען
און מניעות און אויך, דערקענענדיק די געזעצן פון דיזן פּראָצעס, אַנ-
צופירן מיט אים ווי מעגלאַך ערפאַלגרייכער.

לאָמיר קורם כֹּל, באַטראַכטן די צווייטע זייט, דאָס אָנפירן מיט'ן
גאַנג גופא פון דעם סטיכישן פּראָצעס פון דער רעאליזירונג פונ'ם טערי-
טאָריאַליזם.

אין וואָס באַשטייט דיזער סטיכישער פּראָצעס? וואָסערע זיינען
זיינע אַממערסטן אַלגעמיינע שטריכן, וועלכע אונז האָט זיך אַיינגעגעבן
אויפצודעקן דורך אונזער פּראָגנאָז?

די אידישע עמיגראַציע ווענדעט זיך סטיכיש אין די לענדער פון
דעם אַנטוויקלטן אַדער זיך אַנטוויקלענדיקן מאָדערנעם גרויסן קאפיטאַל,
און כל זמן די אויסוואַנדערונגס-באַדערפניש ביי די ברייטע אידישע מאַסן
געפינט פאַר זיך אַ באַפרידיקונג אין די דאָזיקע לענדער (אין ענגלאַנד,
פאַראייניקטע שטאַטן, דרום אַפריקע), ביז יענער צייט איז אוממעגלאַך
צו טראַכטן וועגן דעם קאָנצענטרירן די אידישע אַיינוואַנדערונג, ווי וועגן
אַ רעאַלן פאַסט; ביז יענער צייט איז די טעריטאָריאַליסטישע קאָלאָניאַציע
נאָר אַן אידעע, נאָר אַ פאַרלאַנג. אַבער אַליין דער צוטערט אין דיזע
לענדער פון דעם אַנטוויקלטן קאפיטאַל ווערט אַלץ מער שווער, רייך-
עקאָנאָמיש ווייזן אַרויס דיזע פריערדיקע אַיינוואַנדערונגס-לענדער אַלץ

(*) די קליינע איבערקערענישן ווערן אָנגערופן רעפּאָרמערס, און
די גרויסע, וועלכע ענדערואַרטן דעם קלאַסן אַדער נאַציאָנאַלן באַשאַפער פון
דער הערשאַפט אין לאַנד, וועלכע רייסן אַרויס די ממשלה פון די הענט פון
אין קלאַס אַדער נאַציע לטובת דעם אַנדער קלאַס אַדער נאַציע, ווערן אָנגערופן
רעוואָלוציאָנערס. דערביי דאַרף מען נאָמינאַל געדענקן, דאָס די
„ממשלה פון אַ נאַציע“ הייסט די ממשלה פון אַיינעם אַ וועלכן עס איז קלאַס
פון דיזער נאַציע: למשל, ביי היינטיקן מאָג געפינט זיך פּוילן אונטער דער
ממשלה פון די רוסן, פּעאַדאַל, און אַזוי וועט באַקומען
אויטאָנאָמיע, וועט זי באַפרייט ווערן פון דער ממשלה פון די זון קלאַס
פון דער רוסן שער נאַציע, — און אויף אַזאָ אופן, איז באַקומען
טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע — אַ רעוואָלוציע, אויב אפילו די ממשלה וואָלט
איבערגעגאָנגען צו די פּוילישע פּעאַדאַלן.

א מער שטארקערן ווידערשטאנד די פרעמדע איינוואנדערער, און צוגלייך מיט דעם וואקסן די יודישע און פאליטישע שוועריקייטן פאר'ן אריינ- פאר. דער אלטוועלטלעכער עמיגראציע-שטראם, וועלכער באשטייט פון וואנדערער פון אלע פעלקער פון דער „אלטער וועלט“, קערט זיך אפ אין נייע לענדער פון דער ברייטער ערד-ארבעט. צוזאמען מיט דעם קערט זיך אפ אין די לענדער פון דער ברייטער ערד-ארבעט אויך די אידישע עמיגראציע-אנטי-וואלע. נאר די אידישע עמיגראנטן, וועלכע זיינען נישט מסוגל גלייך איבערצוגיין צו די באשעפטיקונגען פון ערד-ארבעט, שטויסן זיך דא באלד אן אויף אן עקאנאמישן ווידערשטאנד, וועלכן עס איז אומ- מעגלעך גובר צו זיין: די קאנקורענץ אויף דעם אלטוועלטלעכן ברויט- מארק שטויסט זיי ארויס. די אויסוואנדערונגס-באדערפניש ביי אידן ווערט דאך נישט שוואכער און פאדערט דרינגענד א באפרידיקונג. — דאס איינ- ציקע לאנד, אין וועלכער עס איז מעגלעך די אידישע איינוואנדערונג, בלייבט פאלעסטינע, וואו עס הויבן זיך שוין טאקע אן סטיכיש קאנ- צענטרירן דער אידישער קאפיטאל און די אידישע ארבעטס-קראפט. א דאנק די באדינגונגען פונ'ם עקאנאמישן צושטאנד פון פאלעסטינע, א דאנק דער ווירטשאפטלעכער און קולטורעלער סטרוקטור פון איר ארטיקער באפעלקערונג, און א דאנק די באציאונגען צווישן איר און דעם וועלט- מארק. — וועלן די אידן זיין דער עקאנאמיש און קולטורעל הערשנדרער עלעמענט אין פאלעסטינע. אזוי וועט זיך סטיכיש אויפבויען דער עקא- נאמיש-אויטאנאמער אידישער ישוב אין פאלעסטינע. אט דעם ש א פ ע נ ד ע ז פראצעס וועט אנטשפרעכן אויך דער בא פ ר י י ע נ ד ע ר פראצעס פונ'ם קלאסנקאמף צווישן דעם אידישן קאפיטאל און ארבעטס- קראפט אין פאלעסטינע: דער קלאסנקאמף צווישן דעם אידישן פראלע- טאריאט און דער בורזשואזיע וועט ברענגען צו א קאמף צווישן דעם אידישן פראלעטאריאט און דער טערקישער ביוראקראטיע, און וועט פא ר ו ו י ק ל ט ווערן דורך דעם נאציאנאלן קאמף צווישן דער אידישער באפעלקערונג אין פאלעסטינע (צוזאמען מיט דער ארטיקער) געגן דער טערקישער הערשאפט. אין רעזולטאט פון דיזן באפרייענדן פראצעס פון פאליטישן קאמף, וואס איז זיין אוואנגארד וועט שטיין דער ארבעטער- קלאס—וועט אויסגעקעמפט ווערן די טעריטאריאלע פאליטישע אויטאנאמיע פאר דעם אידישן פאלק אין פאלעסטינע.

פון דיזן קורצן איבערבליק איז שוין קלאר די ראל פון דעם פרא- לעטאריאט, אלס דעם באוואוסטזיניק, אקטיוון עמפענדן קלאס, — דעם קלאס, וועלכער פירט זיין אייגענע זעלבסטשטענדיקע קלאסן-פאליטיק, די פאליטיק פון קלאסנקאמף. אין אונזער פארשטיין דעם טעריטאריאליום איז דער קלאסנקאמף פון דעם פראלעטאריאט א נויטווענדיקער, אומפארמייד- לעכער ארגאנישער עלעמענט, אן וועלכן דער טעריטאריאליום קאן נישט פארווירקלעכט ווערן: נאר מער, אין אונזער היסטארישער פערספעקטיוו פיגורירט דער פראלעטאריאט אלס די צענטראלע און הויפט-אקטיווע

פערזאן.

דערמיט אונטערשיידט זיך שארף אונזער פראגראם פון דעם, ווי עס פארשטייען דעם ענין די ס. ס. און י. ס., וועלכע נויטן דעם ארבעטער-קלאס נאך אונטערצושטופן די בורזשואזיע, געבן איר עצות אדער אג' צייגונגען, ווי די ס. ס., אדער נאך מיט גוואלט געגן איר רצון, שטופן זי צו דער טעריטאריאליטישער ארבעט, ווי עס שילדערן זיך טאקע דעם ענין די סימאוזעס. ביי זיי ש ט ו פ ט דער פראלעטאריאט אט די בורזשואזיע צו דער טעריטאריאליטישער פראקטיק — ד. ה. דער פרא-לעטאריאט געפינט זיך פון ה י נ ט ז, און די בורזשואזיע פון פ א ר נ ט, אינ'ם אוואנגארד. ביי אונז אבער צ י י ט צו דער פרא-לעטאריאט די בורזשואזיע צו דער טעריטאריאליטישער ארבעט, — ד. ה. די בורזשואזיע געפינט זיך פון הינטן און דער פראלעטאריאט פון פ א ר נ ט, אינ'ם אוואנגארד. ביי זיי איז אקטיוו נאך די בורזשואזיע — זי ארבעט, פירט אן דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען וכדומה, דער ארבעטער-קלאס אבער רעדט נאך און אגיטירט. ביי אונז, אבער, אין אונזער פראגנאז זיינען אקטיוו ביידע קלאסן, יעדערער אויף זיין שטייגער, נאך אממערסטן אקטיוו איז דער פראלעטאריאט: ניט נאך ער אגיטירט, נאך ער קעמפט, אין יענעם פשוט'ן און קלארן זין פון ווארט, ווי למשל דער ארבעטער-קלאס אין רוסלאנד, וועלכער, קעמפנדיק אוממיטלבאר געגן די פארשטייער פון קאפיטאל, קעמפט גלייכצייטיק אויך געגן דער רוסישער רעגירונג.

פון וואנערוועג נעמט זיך עס דינער אונטערשייד צווישן אונז י. ס. ד. א. פ. „פועליציון“ מיט די אנדערע, אין אמת'ן גערעדט, רעוויזאניסטישע שטרעמונגען, וועלכע געפינען זיך מיט אונז אין א גאנצער שכנות פון דער רעכטער זייט, — ד. ה. מיט די ס. ס. און י. ס.? דער שורש פון דיזן אונטערשייד ליגט דערין, וואס לויט דער פארשטעלונג פון אונז זערע שכנים מצד רעכטס, איז דער טעריטאריאליזם נאך אן עקאנאמישער, נאך א שאפנדער פראצעס אינ'ם אידישן לעבן; זיי פארשטייען דעם טעריטאריאליזם אלס די באשאפונג פון א נייער אידישער אויטאנאמער געזעלשאפט. דערמיט גופא שטעלן זיי זיך א לגמרי אומגעלאכע אויפגאבע, ווייל שאפן וואס עס זאל ניט זיין, איז אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט דער פראלעטאריאט ניט בכח, ווייל מיר לעבן נאך ניט אין דעם פעריאד פון דער סאציאליסטישער שיער דיסטאטור פון דעם פראלעטאריאט (*). אזוי ווי בכלל אין דער קאפיטאליסטישער ארדנונג איז די סטיכמעט מיט אירע ווילדע סתירות מכריע די באוואוסטזיניקייט, איז שוין לחלוטין א שטות צו שטעלן זיך פאר אן אויפגאבע — באשאפן א נייע געזעלשאפט, אפילו באשאפן די באדינגונגען פאר דעם אנטשטיין

(*) אזוי ממש שילדערט זיך דעם ענין דער ה' ס. אין זיין פשוט לעבערלאכן ארטיקל „איבער די רעאליזירונג פון טעריטאריאליזם“ („דער ניוער וועק“, נומ. 20, 21).

פון אזא געזעלשאפט, ווייל אין תוך אריין איז עס איינס און דאסזעלבע: קוים זיינען פאראן אלע באדינגונגען, איז שוין דערמיט אלץ פאראן. באַ-שאפן די באדינגונגען פאר דעם אנטשטיין פון אַ נייער געזעלשאפט — הייסט שוין באשאפן די געזעלשאפט גופא. נאָר מענטשן, וועלכע ווייסן ניט קיין אלהיבית אין דער מאדערנער וויסנשאפט פון ערקענטניס-לערע, קאנען מיינען, אז באשאפן די באדינגונגען אונטערשיידט זיך מיט עפעס פונ'ם באשאפן דעם באדינגטן.

די שאפנדע פראצעסן אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט זיינען אינגאנצן סטיכישע פראצעסן, ד. ה. זיי פליסן דורך אין זייערע וויכטיקסטע שטריכן לגמרי אומאפהענגיק פון דעם באוואוסטזיניקן און ארגאניזירטן געזעלשאפטלאכן אריינמישן זיך; סטיכיש וועלן באשאפן ווערן די באַ-דינגונגען פאר דער אידישער עקאנאמיש-אויטאנאמער געזעלשאפט, סטיכיש וועט באשאפן ווערן אויך די געזעלשאפט גופא. אין דיזע שאפנדע סטיכישע פראצעסן, וועלכע פליסן דורך א ו מ א ו י פ ה ע ב ל א ד, גיבן זיך אונטער דעם באוואוסטזיניקן רעגולירן נאָר די איינצעלהייטן; אין דעם טאקע באשטייט נעמלאך די אויפגאבע פון דער בורזשואזיע. אַט פאַר-וואס ביי אונזערע שכנים מצד רעכטס פירט אויס די בורזשואזיע די נאנצע רעאלע ארבעט פון דער באוועגונג, און דער פראלעטאריאט קומט אַפּ נאָר מיט'ן ריידן; אַט פאַרוואס ביי זיי ווערט פריער דערגרייכט די פאליטישע אויטאנאמיע — דער „טשארטער“, און די עקאנאמישע אויטא-נאמיע ווערט באשאפן דערנאך; אַט פאַרוואס ביי זיי איז איבערגעדרייט מיט די פיס ארויף דאָס מאטעריאליסטישע פארשטיין פון דער געשיכטע; אַט פאַרוואס ביי זיי איז אויפ'ן לינקן זייט איבערגעקערט די קלאסן-פאליטיק פון דעם פראלעטאריאט; אַט פאַרוואס עס באאומרואיקן זיי אזוי שטארק די דיפלאמאטיע און די פינאנצן.

נאָר אונזער פאַרשטעלונג, אין געגנטייל, איז דער טעריטאריאליזם. אַלס אַן עקאנאמישע איבערקערעניש, אַלס די באשאפונג פון אַ נייער גע-זעלשאפט, — די אויפגאבע פונ'ם סטיכישן פראצעס, און אים רעגולירט טיילווייז די בורזשואזיע דורכ'ן אלגעמיינ-ציוניסטישן קאנגרעס, וועלכער שטעלט פאר מיט זיך, צוגלייך ווי אַ פארלאמענט (האָט דער קאנגרעס, פאַרשטייט זיך, אין נאָך ד ע ר ו ו י י ל נאנץ ווייט פון צו זיין אַ פארלאמענט), אַ כלי-זיוין פון דער בורזשואער פאליטיק. מיר וועלן נאָר קעמפן פאר דעם, אז דאָס דאזיקע כלי-זיוין זאל זיין ווי מעגלאך נוצלאכער אויך פאר דעם ארבעטער-קלאס. אַ ב ע ר א ו נ ז ע ר א י י ג ע נ ע א ו י פ נ א ב ע א י ז ד ע ר ט ע ר י ט א ר י א ל י ז מ, אַ ל ס אַ ב א פ ר י י ע נ ד ע ר פ א ל י ט י ש ע ר פ ר א צ ע'ס. פאַר-שטייענדיק דעם טעריטאריאליזם אַלס אַ ד ע מ א ק ר א ט י ש ע ר ע ו ו א ל ו צ י ע אין דעם אידישן לעבן, באהויפטן מיר, דאָס ער וועט פארווירקלאכט ווערן נאָר דורך דעם קלאסנקאמף פונ'ם אידישן פראַ-לעטאריאט. אַנצופירן מיט'ן קלאסנקאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט

— אט דאס איז די איינציקע אויפגאבע פון י. ס. ד. א. פ. „פועלי-ציון“ ווי בכלל דער קאמף פון דעם ארבעטער־קלאס, פירט אויך דער קאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט סוף כל סוף צום סאציאליזם, — דעריבער איז דער סאציאליזם אונזער פראגראם־מאקסימום. אזוי ווי דער קלאסני־קאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט אויף זיין וועג צום סאציאליזם פירט צו דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע אין פאלעסטינע, דעריבער נעמען מיר אריין דיון פונקט, אלס איינעם פון די וויכטיקסטע, אין אונזער פראגראם־מינימום. פאר אונז איז דער טעריטאריאל־לייז פאליטישע פאדערונג, דאס איז — די טעריטאריאלע פאליטישע אויטאנאמיע, אלס דער ווייטער רעזולטאט פונ'ם סטיכישן פראצעס, אלס די קרוין פון דער פאליטישער רעוואלוציע, אין וועלכער עס וועט בראש מארשירן דער ארבעטער־קלאס. אין פולן הסכם מיט אונזער אלגעמיינעם מאטעריאליסטישן בליק אויף דער געשיכטע, וועט די עקאנאמיש־אויטאנאמיע אידישע געזעלשאפט זיין דער יסוד, דער באזיס, אויף וועלכן עס וועט ערשט שפעטער, צום סוף, זיך דערהויבן דער אויבן־בנין פון דער פאליטישער טעריטאריאלער אויטאנאמיע; אנשטאט פינאנצן און דיפלאמאטיע — שפילט אין אונזער פראגנאז די אנגעזעענסטע ראל דער קאמף און די זעלבסט־טעטיקייט פון דעם פראלעטאריאט.

איצט ווענדן מיר זיך צו דער אנדער זייט פון דער פראגע — צום קאמף מיט די איינצעלנע שטערונגען און מניעות, וועלכע קאנען זיך אונז טרעפן אויפ'ן וועג. דא באווייזן זיך קורס־כל די ריזן־יודישע מניעות, וועלכע שטערן דעם אריינפאר גופא פון די אידישע איינוואנדערער אין פאלעסטינע. מיר ריידן וועגן יענעם פארבאט אויפ'ן אריינפאר פון די רוסישע און עסטרייכישע אידן, וועלכער איז ארויפגעלייגט געווארן דורך דעם סולטאן. ביי היינטיקן טאג פארבלייבט אט דער פארבאט אויפ'ן פאפיר, און די אידן, אין א גאנץ גרויסער צאל, פארן אריין אין פאלעסטינע, ניט באגעגענדיק קיינע ממשות'דיקע שטערונגען. נאר מיט דער צייט, בעת אין פאלעסטינע וועט זיך מיט א העלישן פלאס־פייער פאנאנדער־פלאקערן און ארויסווייזן זיינע רעוואלוציאנערע טענדענצן דער קאמף פון די קלאסן צווישן די אידישע איינוואנדערער, וועט די טערקישע רעגירונג אננעמען ערנסטערע מיטלען צו באגרענעצן דעם אריינפאר פון די רוסישע און עסטרייכישע אידן. דאך, אזעלכע מיני באגרענעצונגען קאנען ניט האבן קיין פאקטישע באדייטונג דערפאר, ווייל זיי וועלן זיך שטיצן אויף די ריזן־פאליטישע חשבונות פון די טערקישע ערשער, און ניט אויף די באדערפנישן פון די פאלקס־מאסן, מיט וועלכע פאלעסטינע איז באזעצט. און אט דעריבער וועט מען דעם ווידערשטאנד פונ'ם סולטאן קאנען גרינג גובר זיין. „די מלוכות, וואו די אידן וואוינען אין א גרויסער צאל, זיינען פאראינטערעסירט אין דער לעזונג פון דער אידישער עמ־נראציע. מיט דער דעמאקראטיזירונג פון דיזע מלוכות (רוסלאנד און

עסטרדיך) וועט אלץ שטארקער אנהויבן צו דערשיינען דיזע פאראינטערע-
סירטיקייט. און שטיצנדיק זיך אויף איר, וועלן זיך די אידן דערשלאגן
דערצו, דאס דיזע מלוכות זאלן איינברעכן דעם סולטאנ'ס ווידערשטאנד.
„דער סולטאן האט נישט געקאנט אסר'ן דעם אריינפאר אין פאלעסטינע פון
די ענגלישע אדער אמעריקאנער אידן; אבער די רוסישע און עסמריכישע
רעגירונגען פארטיידיקן נישט די רעכט פון זייערע אונטערטאנען-אידן“ (*).
נאך אין גלות, מיט העלפנדיק דורך זיין קלאסנאמף דער דעמאקראטיזירונג
פון די מלוכות וואו ער געפינט זיך, באשאפט דער אידישער פראלעטאריאט
די פאראויסזעצונגען פונ'ם אויסקעמפן אפגענע טירן אין פאלעסטינע.

ווייטער, דערשלאגנדיק זיך פרייע רעכט אריינצופארן אין פאלעסטינע,
נויטיקט זיך דער אידישער איינוואנדערער פון די מער דעמאקראטישע
לענדער פון אייראפע אויך אין געוויסע גארטאניעס פאר דער אומבאריר-
לאכקייט פון פערזאן און באוועגונג. און דיזע גארטאניעס וועלן געגעבן
ווערן אין א גענוגער מאס דורך דעם שוץ פון יענע דעמאקראטישע
מלוכות, אין וועלכע די אידן וועלן גערעכנט ווערן פאר בירגער. דאס וועט
אבער נאך אין דער ערשטער צייט אויסקומען צו שטיצן זיך אויף דעם
שוץ פון דער מעטראפאליע; אבער די אממערסטן וויכטיקע און ממשות'-
דיקע פרייהייטן וועט די אידישע באפעלקערונג אין פאלעסטינע מוזן אויס-
קעמפן ביי דער טערקישער רעגירונג דורך א הארטגעקיגן קאמף. בראש
פון אט דער גאנצער באוועגונג וועט שטיין ווידער טאקע דער רעוואלוציא-
נערער ארבעטער-קלאס.

פון דעם גאנצן סכום פארוויקלטע באדינגונגען קאנען מיר אויך
פאראויסזען דעם אריינמישן זיך פון די אייראפייאישע רעגירונגען אין די
אינערלאכע באציאונגען צווישן פאלעסטינע און דער טערקישער רעגירונג.
פונ'ם שטאנדפונקט פון דער היסטארישער אנטוויקלונג — אין צוזאמען-
האנג מיט די אינטערעסן פונ'ם וועלט-מארק, וועלכע וועלן זיין אזוי ענג
פארבונדן מיט פאלעסטינע — דארפן מיר אנערקענען, דאס לסוף וועט
דער אלפעלקערלאכער אריינמישן זיך זיין גינסטיק פאר דער באפרייאונג
פון פאלעסטינע פון אונטער דער טערקישער ממשלה, פאר דער דעמא-
קראטיזירונג פונ'ם לעבן אין פאלעסטינע און פאר'ן דערגרייכן די טערי-
טאריאלע פאליטישע אויטאנאמיע. נאך אזוי ווי אין דעם אוואנגארד
פון דער באפרייאונגס-באוועגונג צווישן דער פאלעסטינער באפעלקערונג
וועט שטיין דער פראלעטאריאט, און די גאנצע באוועגונג וועט געפירט
ווערן אונטער דעם סאציאליסטישן צייכן, — קאן אין די ערשטע צייטן
דער אריינמישן זיך פון די בורשואזע רעגירונגען טראגן א פיינטלאכן
כאראקטער פאר אונז. נאטירלאך, העלפנדיק טערקיי געגן דעם פאלעס-
טינישן פראלעטאריאט, וועלן די אייראפייאישע רעגירונגען נאך נישט זיין
בכח מיטצוהעלפן אריינבריינגען אמת'ע רו אינ'ם לאנד. סוף כל סוף

(*) זע „אונזער פלאטפארם“, קאפאטל ח.

וועט דער ארבעטער-קלאס, דורך זיין עקשנות'דיקן קאמף, זיך דערשלאגן אויך ביי די פאראינטערעסירטע פעלקער א גרינדלעכן איבערבוני פונ'ם לעבן אין פאלעסטינע אויף דעמאקראטישע יסודות, אויפ'ן גרונט פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע. אין דיווער הינזיכט קאן דער אידישער פראלעטאריאט האפן אויף מיטהילף מצד דעם אלוועלטלעכן ארבעטער-קלאס. מיר זאגן עס, ניט מחמת אונזער אנערקענען די סאלידאריטעט; עס וואלט געווען לעבערלאך צו טראכטן, דאס צוליב דער סאלידאריטעט מיט דעם סאציאליסטישן פראלעטאריאט אין פאלעסטינע וועט דער ארבעטער-קלאס פון דער גאנצער וועלט ארויסטרעטן צו פארמיידן די פאדערונגען פון דער אידישער באפרייאונגס-באוועגונג און וועט נעמען אויף זיך אלע יענע גרויסע שווערע קרבנות, וועלכע עס פאדערט דער קאמף מיט דער בורזשואזיע. נאך, מיר ווייזן אן אויף אן אנדער, אביעקטיוון פראצעס: דער ארבעטער-קלאס פון דער גאנצער וועלט ווערט אלץ שטארקער דורכגעדונגען מיט דעם אנטי-מיליטאריסטישן באוואוסטזיין — פשוט דערפאר, ווייל די בורזשואזע מלחמות און די ארמיען שלענגען איין א סך פראלעטארישע כחות, מענטשן און בלוטיקע געלט (שטייערן) לטובת דעם מלחמה-בורזשעט. פארשטענדלעך, מיר קאנען האפן, דאס די אייראפיי-אישע ארבעטער וועלן זען ניט צו דערלאזן, די בורזשואזע רעגירונגען פון אייראפע זאלן שיקן זעלנער — רעקרוטירטע פון דעמזעלבן ארבעטער-פאלק — און א באוואפנטן פאלק (וועלכער איז געבויט אויף די געלט פון דעמזעלבן ארבעטער-פאלק) אויף צו העלפן דער טערקישער ביורא-קראטיע גען דעם אידישן פראלעטאריאט.

אויב אבער ביז יענער צייט, ווען די ברייטע אידישע מאסן אין פאלעסטינע וועלן באוואוסטזיניק ארויסטרעטן צו פארמיידן די פאדערונג פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע, וועט טערקיי שוין אליין מאכן א פארטשריט אין דער דעמאקראטישער ריכטונג — וועט באדייטענד פאר גרינגערט ווערן דער אידישער באפעלקערונג אויסצוקעמפן די טעריטאריאלע אויטאנאמיע, און דאס וועט פארגרינגערט ווערן אלץ מער, וואס דעמא-קראטישער עס וועלן זיין די טערקישע אנשטאלטן אין יענער עפאכע.

נאך אן אממערסטן ממשות'דיקע און אקטיווע אונטערשטיצונג וועלן ארויסווייזן דער קעמפנדיקער אידישער באפעלקערונג פון פאלעסטינע יענע אידן, וועלכע וועלן נאך זיין אין גלות. דא וועט ווירקן די סאמע דירעקטע, די סאמע בלוטיקע פאראינטערעסירטקייט פונ'ם אומגעהויערן רוב פון די אידישע פאלקס-מאסן אין דער לעזונג פון דעם עמיגראציאנס-פראבלעם. וואס שטארקער עס וועט זיך אלץ ארויסווייזן די אוממעגלאכ-קייט אריינצוקומען אין די פריערדיקע לענדער פון דער אידישער איינ-וואנדערונג, וואס מער פאלעסטינע וועט בלייבן דאס איינציקע לאנד, וועלכע איז נאך אומשטאנד אריינצונעמען אין זיך די אידישע איינוואנדער-רונג, — וועט דער שווער-פונקט פון די אינטערעסן, מיט וועלכע עס איז פול דאס אידישע לעבן, זיך אלץ מער אריבערטראגן קיין פאלעסטינע. די

באדינגונגען פונ'ם אריינפאר קיין פאלעסטינע, די באדינגונגען פונ'ם לעבן אין לאנד וועלן אלץ נאענטער אנדערן די גאנצע אידישע באפעלקערונג פון גלות, וואס על פי רוב באשטייט זי פון פאטענציעלע עמיגראנטן, די בלוטיקע לייבלאכע פאראינטערעסירטקייט וועט ארויסרופן אן אנטשפרעכנדע דע סעטיקייט, וועלכע וועט זיך אויסדריקן אין באשטימטע פאליטישע דערשיינונגען — אין אגטירן צו אננעמען געוויסע מיטלען, אין ארויס-שטעלן אנטשפרעכנדע פאדערונגען, אין פארשפרייטן לאזונגען, אין וואל-קאמפאניעס, אין באשטימטע מאסן-פראטעסטן א. א. ו. אויף אזא דרך, קאן די אידישע באפעלקערונג פון די גלות-לענדער זיך דערשלאגן ביי אירע רעגירונגען, זיי זאלן יורדיש באשיצן די אממערסטן עלעמענטארע רעכט פון די אידישע איינוואנדערער אין פאלעסטינע און אפפנען טירן אין פאלעסטינע, זי קאן מאכן אויפמערקזאם די מיינונג פון דער אייראפעאישער געזעלשאפט אויפ'ן צושטאנד פון די ענינים אין טערקיי און פאלעסטינע, אויסנוצן די אלפעלקערלאכע פאראינטערעסירטקייט אין די אידן און מזרח-פראגן. פארשטענדלאך, אז וואס גרעסערע פרייהייט פון נאציאנאלער זעלבסט-באשטימונג עס וועט פארמאגן די אידישע באפעלקערונג אין גלות, אלץ גרינגער וועט איר זיין אויסצודריקן אירע אינטערעסן און פארטיידיקן זיי, אלץ א שטארקער און באדייטנדערע אונטערשטיצונג וועט ארויסווייזן די אידישע באפעלקערונג פון גלות דער אידישער בא-פעלקערונג פון פאלעסטינע. און מיט דעם פאליטישן ווילן פונ'ם אי-דישן פאלק וועט מען זיך אלץ מער רעכענען, וואס מער ארגאניזירט עס וועט זיין אט דער ווילן גופא. דעריבער נעמען מיר אריין אין אונזער פראגראם א גאנצע רייע פון נאציאנאלע פאדערונגען דא, אויף די ערטער, אין גלות, און די גרעסטע פון דיזע פאדערונגען איז — די נאציאנאלע פאליטישע אויטאנאמיע. עס איז אוממעגלאך מיט ער-פאלג צו ארגאניזירן דעם געזעלשאפטלאכן ווילן אויפ'ן באדן פון אויס-געטראכטע פלענער און פראיעקטן, און דער ארגאניזירטער געזעלשאפט-לאכער ווילן קאן ערשיינען נאר דארט, וואו ער שטיצט זיך אויף סטיכישע אביעקטיווע פראצעסן, וועלכע קומען שוין פאר, פליסן שוין און נויטיקן זיך נאר אין פלאנמעסיקער רעגולירונג. אזוי, למשל, כלזמן עס קומט פאר נאר א סטיכישע צעזייטע אויסוואנדערונג, — איז מעגלאך נאר צו רעגולירן די אויסוואנדערונג, אבער ניט קאנצענטרירן זי, עס איז מעגלאך אנצונעמען מיטלען צו באשיצן די עמיגראנטן, צו פארהיטן זיי פון פאר-פאלגונגען, — גוואלדטאטן און רמאות, — אבער ניט ריכטן זיי אויף איין ארט. פלאנמעסיק קאנצענטרירן די איינוואנדערונג איז מעגלאך נאר דאן, ווען די איינוואנדערונג הויבט שוין אן אליין זיך סטיכיש צו קאנ-צענטרירן אויף א באשטימטער טעריטאריע. די ס. און י. ס. פאר-שטייען דאס אבער ניט. דעריבער זיינען זייערע פלענער צו ארגאניזירן דעם געזעלשאפטלאכן ווילן פונ'ם אידישן פאלק אומאפיש געבויט: זיי גלוסט זיך צו ארגאניזירן דאס אידישע פאלק צוליב דיפלאמאטיע און צו-

ליב אַנזאַמלען געלט־מיטלען. עס איז אַ שטות איינצושמועסן זיך, דאָס די אַרגאַניזירטע אידישע געזעלשאַפטלעכע מיינונג זאָל קאָנען כלומר'שט אַ פּאָדער טאָן אַ טעריטאָריע. אַ טעריטאָריע איז אַ שטאָט און נישט ערד, אָבער נישט קיין פּאָליטישער אַנשטאָלט און נישט קיין פּאַראַגראַף פון דער געזעצגעבונג — דעריבער קאָן די טעריטאָריע נישט דינען אַלס אַ פּאָליטישער לאָזונג: אונזער לאָזונג איז — אַ טעריטאָריאַלע פּאָליטישע אַרױסאַג — מייע אויף יענעם שטיק ערד, וועלכער וועט אונז פאַרגעשטעלט ווערן דורך דעם סטיכישן פּראָצעס.

אַטאַז איז ביי אונז דער צוזאַמענהאַנג צווישן די סטיכישע פּראָצעסן פון דער אידישער דינאַמיק און אונזער פּלאַנמעסיקער אַרבעט דאָ און דאָרט. אַ צוזאַמענהאַנג אַ סטיכישער, און נישט קיין געקײנסטלעכער, אַ צוזאַמענהאַנג אַ היסטאָרישער, און נישט קיין געאָגראַפישער, אַ צוזאַמענהאַנג אַ רעוואָלוציאָנערער, און נישט קיין דיפּלאַמאַטישער.*

און טאַקע דערפאַר, וואָס דיזער צוזאַמענהאַנג איז אונז געגעבן גע־וואָרן סטיכיש, און איז אַלס אַזעלכער פּאַראָאויסגעזען אין אונזער פּראָגנאָז, קומט אונז נישט אויס אים צו זוכן און ספּעציעל צו דערווייזן. דאָרט, וואו מענטשן זוכן פלייסיק אַ צוזאַמענהאַנג צווישן פאַרשיידענע זייטן פון זייער טעטיקייט אָדער פאַרשיידענע טיילן פון זייער פּראָגראַם — באַווייזט שוין דיזער זוכן גופא, דאָס די זאך איז עפעס נישט גלאַט. איינס פון די ביידע: אָדער מיר האָבן אַ קאָנקרעטן פּראָגנאָז און אַ קלאָר־אַנגעמערקטע היסטאָרישע פּערספּעקטיוו — דאָן איז דער צוזאַמענהאַנג צווישן דער קעגנוואָרט און צוקונפֿט, צווישן דער אַרבעט דאָ און דער אַרבעט דאָרט ממילא גע־געבן געוואָרן און ווערט פאַרווירקלעכט אין דער היסטאָרישער פּערספּעקטיוו פון דער אַנטוויקלונג פונ'ם סטיכישן פּראָצעס: אָדער, פאַרקערט, דעם צוזאַמענהאַנג דאָרף מען ערשט פּעסמשטעלן מיט עפעס אַן אַנדער, גע־קײנסטעלטן אופן, — הייסט עס, דאָס קיין פּראָגנאָז איז נישטאָ; אויף אַזאַ אופן איז, אָבער, אויך נישטאָ קיין צוזאַמענהאַנג, און די אַלע פאַר־זוכן אויסצוגעפינען אים מוזן אומפאַרמיידלעך פּלאַצן. און אויך אין דיזן פונקט, ווייט זיך העל אַרויס דער שאַרפער אונטערשייד צווישן אונזער לינקן פליגל פונ'ם פּראָלעטאַרישן ציוניזם און די, וועלכע געפינען זיך אויף זיין רעכטן פּלאַנק, די ציוניסאַצ. און סיימיסטן. די ס. ס. — יענע זאָגן זיך טאַקע פּרינציפיעל אָפּ איינצוזען אַ צוזאַמענהאַנג צווישן דער אַרבעט אין גלות און אויף דער טעריטאָריע, זיי געפּעלט בעסער צו ריידן מכּח פאַרשיידענע „צוויי פּלאַכטייטן“, אין וועלכע עס דרייט זיך דער קלאַנסקאַמף דאָ און די טעריטאָריאַליסטישע קלאַניזאַציע דאָרט. פיל פון די ציוניסאַצ. זיינען זיך אָפּן מודה ומתודה, דאָס ביי זיי איז נישטאָ און עס קאָן גאָר נישט זיין קיין פּראָגנאָז, דאָס ביי זיי איז נישטאָ און עס קאָן גאָר

(* גענויער וועגן דעם — אין „אונזער פּלאַטפאָרם“, קאָפּיאל ח.

ניט זיין קיין קלאַרע היסטאָרישע פערספעקטיוו. דער הער בערטאָלדי, דער אָנגעזעענסטער פאַרשטייער פון דיעזער שטרעמונג, וועלכע גיט אַרויס אַפֿן דעם ס.ד.ס.'יום אַ סמיכה אויף היסטאָרישער און סאָציאלער אַרימקייט, באַרימט זיך אַפילו מיט דעם, וואָס ביי אים פעלט אַ פראַגנאַז; דיעזע לעכערלאַכע גאווה דערגייט ביי דעם הער בערטאָלדי ביז דעם, דאָס אַפילו דעם אַוואַנטירטן, מיט וואָס עס איז אַזוי דורך און דורך דורכגעווייקט די נאָנצע אירעאָלאָגיע פון די ציוניסטן-סאָציאליסטן, קלינט ער זיך איין אַרויסצושטעלן אַלס עפעס אַ העכסט פיינע און חשוב'ע מעלה.*

(*) מיר קאָנען זיך ניט אַפּאָגן פון צו אַנטאָן זיך אַ פאַרגעניגן און ברענגען אייניקע ציטאטן פון די מליצות/דיקע אַרטיקלען פון דיין טעריטאָריאַ ליכטישן „מעאָרעטיקער“, וועלכער ליוקט אַפֿ די מעגלאַכקייט פון אַ טעריטאָריאַ ליכטישער מעאָריע. „נאָר אַ שטרענגער היסטאָרישער מאַטעריאַליסט“, — זאָגט ער אויף להכעיס זיין חבר אברהם'ן — „האָט געקענט קומען צום שלום, אַז פאַר אַ גענויעס סאָציאָלאָגישעס פאַראַויסזען פעלט אין טעריטאָריאַליזם אַ וויכטיקער עלעמענט — די פראַגרעסיווע אַנטוויקלונג פון די פראָדוקצאַנס-קרעפטן; „נאָר אַ שטרענגער מאַטעריאַליסט האָט געקענט קומען צו דער איבערצייגונג, אַז דער וויסנשאַפֿטלעכער טעריטאָריאַליזם אין זיין פון אורזאָלאַכן פאַרשטיין פון די ערשיינונגען וועט מוזן נאָכחינקען דעם פראַקטישן, אַז אונזער טעאָריע... וועט מוזן לערנען פון דער פראַקטיק און ניט אומגעקערט. נאָר אַ מאַטעריאַליסט האָט געקענט אויסרופן, אַז עס איז וויסנשאַפֿטלעך, אַז צו גלויבן אין אַינסטערמיטאָריאַליזם, אַז עס איז וויסנשאַפֿטלעך, דען גלויבן הייסט איינצום, ניט האָבן אַ מאַרקסיסטישע קייט פון אורזאָכן און ווירקונגען און דאָך שרעקן, און דאָך קעמפֿן...“ (קורסיוו פון מחבר) (”דער ניוער וועג“, נומ. 21, „וואָס מער באַוואוסט זיין“). אין דעם 13טן נומער „דער ניוער וועג“, זייט 555, ווענדט זיך דער ה' בערטאָלדי שטאַלץ צו די בונדאָוועס (ד. ה. אייגנטלאַך צו אונז, ווייל מיר האָבן די ערשטע אַרויסגערוקט דיזע פאַרוואַרפֿן די ס.ס., און די בונדאָוועס האָבן זיי שוין שפּעטער אונטערגעכאַפט). „אין דעם הינזיכט, — זאָגט בערטאָלדי, — „מוז איך צוגעבן די בונדיסטן, זיינען מיר ווירקלאַך אומאַפּיסטן, אַוואַנטיריסטן, פראַזשעקטאָרן און א. וו. און א. וו. עס וועט אונז אַנדאָי ניט איינמאַל אויסקומען צו באַשטימען אַ לאַנד און עס נאָכדעם צו וואַרפֿן, ווי עס האָט אונז שוין פאַסירט מיט פאַלעסטינע, אַנצונעמען אַ באַשטימטן קאָלאָניאַליזאַנס-פּלאַן און אים אומקערדען, ווי עס האָט אונז נאָך ניט פאַסירט, ווי עס קען אַבער לויכט פאַסירן. אונדעסמיינען, קען איך זיי טרויסטן, זיינען מיר אַקוראַט אַזוינע אומאַפּיסטן, ווי זיי וועלן זיין אין אַ ספּערע פון סאָציאַלן אַנטאָניאַטיזם און אַנטאָניאַטיזם, און אַזוי אַלן ווי דער שטאַנד אויפֿן אַנדערן טאַג נאָך דער סאָציאַלער רעוואָלוציע“ (קורסיוו פון מחבר). און ווירקלאַך, אַ האַסטיקע פּאַנטאָזיע איז ביי דעם הער בערטאָלדי. די ראל פון די ס.ס. איז, זעט איר, שוין איצט פּינטלעך אַזא, ווי די ראל פון דעם פראַלעטאַריאַט-דיקטאַטאָר אויפֿן שוועל פון דער קומענדער סאָציאַליסטישער אָרדנונג. אַ רחמנות אויף דער קינפטיקער מענטשהייט, וועלכע איז פאַר'משפט פאַר אַ קרבן פון די עקספּערימענטן אַ לאַס.ס.ס. זיי האָבן, פאַרשטייט איר, פאַרוואַרפֿן פאַלעסטינע, נאָך דעם ווי זיי האָבן זיי איין מאל אָנגעצויכנט — נאָטירלאַך, דאָס זיי האָבן דערצו אַ וויכטיקן מאַטיוו: דאָס, וואָס דר. הערצל האָט דערקלערט, אַז פאַלעסטינע איז ניט דערגרייכבאַר. וועט אַ וועלכן עס איז זאָגנוויל'ן געפֿעלן ווערן עפעס זאָגן, וועלן זיך די ס.ס.

נאך די ציוניסטן-סאציאליסטן זיינען, לכל הפחות, די לעצטע צייט אפגעהארגען; די סיימיסטן אבער, וועלכע האבן אזוי פיל אנגעטומלט מיט זייער נייגעפונענעם „צוזאמענהאנג“, וועלכע האבן דורך דער מינדלשאכער אגיסטאציע פאנאנדערגעפויקט אויף דער גאנצער וועלט, דאס ביי זיי איז שוין ענדלעך פאראן דער לאנג ארויסגעקוקטער צוזאמענהאנג, דערמאנען שוין אפילו ניט אין זייער ליטעראטור איצט וועגן דיין צוזאמענהאנג. פון דעם אלעם איז צו זען, דאס די לעזונג פון דער פראגע אי וועגן דעם צו-זאמענהאנג, אי אפילו וועגן דעם טעריטאריאליום גופא, לייגן זיי אפ קלוג, עד ביאת הסיים. איבעריקענס, האלטן זיי נאך אלץ אין איין חור'ן זייער פראגע: „דורך דער נאציאנאל-פאליטישער אויטאנאמיע צו דער טעריטאריאלער“, אן קיינע ווייטערדיקע פירושים. דאך איז קלאר, אז אי ביי די ס. אי ביי די י. ס. שפילט די ראל פון א ווירקלאכן בריק צווישן דער קעגנווארט און דער צוקונפט — די די פ ל א מ א ט י ע: די נפאמיניה איז נאך דאס, וואס ווי די ס. ס. האפן, וועלן די אונטער-האנדלונגען מיט די מלוכות מכת טעריטאריאליסטישע עסקים פירן די פרייע טעריטאריאליסטישע ארגאניזאציעס, און ווי די י. ס. האפן, וועט זיי פירן דער סיים, וועלכער וועט פארמעגן א פאליטישן אויטאריטעט.* נאך דער אידעאלאגיע פון אונזערע שכנים מצד רעכטס זיינען די אונטער-האנדלונגען מיט די בורזשואזע רעגירונגען אן א ו ס פ א ר מ י י ד-ל א כ ע ר ת נ א י, אן וועלכן דער טעריטאריאליום איז פשוט אומ-אויספירבאר.

ביי אזא לאגע איז גאנץ פארשטענדלעך, וואס אין זייער פראפאגאנדע און אגיסטאציע, וועלכע זיי פירן צווישן דעם אידישן פ ר א ל ע ט א ר-י א ט (!), אין זייערע לאזונגען און אויפרופן מוז זיך אנטהאלטן דער סם פון טיפער ערשיטערונג, אדער טאקע גאר פון ד ע מ א ר א ל י ז י ר ו נ ג. וואוהין און צו וואס רופן זיי דעם אידישן פ ר א ל ע ט א ר י א ט? — דאס איז פאר זיי די געפערלאכסטע פראגע. לכתחילה קאן זיך אויסווייזן, דאס די ס. ס. רופן דעם אידישן פראלעטאריאט צום טעריטאריאליום; אבער ביי זיי איז דאך איצט ניטא קיין שום פ ר א ל ע ט א ר י ש ע ארבעט, וועלכע זאל האבן א שייכות צום טערי-

א כאפ געבן אפצוזאגן זיך פון די פריערדיקע טעריטאריעס און אנגעמען נייע. דערפאר אבער, זעט איר, בנוגע די קאלאניזאציעס-פ ל ע נ ע ר, איז שוין זייער פאזיציע דערווייל א שטאנדאפמע: אט איז שוין באלד גאנצע 4 חדשים, און זיי האלטן זיך נאך אלץ אן די פראיעקטן פון דעם הער ס. וואס פאר א צוזאמענהאנג צווישן דעם געגנווארט און דער צוקונפט קאן שוין זיין דארט, וואו מענטשן גרייטן זיך צו בויען זייערע פלענער ווי האנדלן!

*) אדער, ווי עס דריקט זיך אויס דער חבר פ. פאלעסטינען, די נפאמי-מינה איז דאס, וואס פאר די ס. ס. איז דער טעריטאריאליום א פ ר י ו ו א ט ע א ו נ ט ע ר נ ע מ ו נ ג, און פאר די י. ס. איז ער א ק א ז י א נ ע א ו נ ט ע ר נ ע מ ו נ ג.

טאראליזם. באמת, וואס ליגן זיי פאר צו טאן פאר'ן טעריטאריא-ליזם? פירן דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען, פארנעמען זיך מיט קאלאניאליזאנס-פראיעקטן — אבער מיט דאס אלץ קאנען זיך דאך ניט באשעפטיקן ארבעטער-ארגאניזאציעס! רעגולירן די אידישע א ו י ס - ו ו א י נ ד ע ר ו נ ג : אבער כל זמן עס איז ניטא קיין טעריטאריע, ד. ה. כל זמן עס קומט ניט פאר קיין סטיכיש-קאנצענטרירטע א י י נ ו א ג - ד ע ר ו נ ג , האט דאס רעגולירן פון דער עמיגראציע קיין שום שייכות ניט מיט'ן טעריטאריאליזם. — נאך מער, פירנדיק צו דער צעזיאוונג פון דער עמיגראציע, איז עס פשוט דער היפך פונ'ם טעריטאריאליזם; דירעקט דארהיין זיך די טעריטאריאליסטישע ארבעט אויסדריקן אין רעגולירן די א י י נ ו א ג ד ע ר ו נ ג , וואס עס וואלט שוין ממילא פירן צום רעגולירן די א ו י ס ו א ג ד ע ר ו נ ג . מיט זייערע לאזונגען און אויפפירן טראגן די ס.ס. אריין אן ערשיטערונג אין דעם טעריטאריאליסטישן באוואוסטזיין פון די ארבעטער-מאסן: רופן צום טעריטאריאליזם און אין דערזעלבער צייט רופן צו דער צעזיאוונג פון דער עמיגראציע — דאס הייסט פירן א זעלבסט-מערדערישע פראפאגאנדע. נאך די ס. ס. טוען נאך עטוואס ערגערס: זיי רופן די אידישע ארבעטער אונטערצוהאלטן די דיפלאמאטישע פאליטיק פון די בורזשוואזע טעריטאריאליסטן. אויב אט די גאנצע דעמאראליזירונג פעלט אין דער פלאפלעריי און אגיטאציע פון די סיימיסטן, איז עס נאך דערפאר, וואס דער טעריטאריאליזם איז ביי זיי ניט מער, ווי פון מראית-עין וועגן. די טעריטאריאלע אויטאנאמיע דינט ביי זיי ניט מער, ווי פאר אן אגיטאציע-דעקאראציע, וועלכע ברענגט געוויס דעם ארבעטער-קלאס אויך ניט ווייניק שאדן, לערנענדיק אים פאר-שפרייטן לאזונגען, אין וועלכע עס ליגט זיך ניט אריין קיין שום קאנ-קרעטער אינהאלט. די סיימיסטן רופן דעם אידישן פראלעטאריאט צו דער גאנצנאל-פאליטישער אויטאנאמיע אין גלות; דעם טעריטאריאליזם אבער שטעלן זיי ארויס אלס א ווייטן אידעאל, וואס דער וועג צו אים איז לחלוטין אומבאשטימט און ניט דייטלאך. דערפון שטאמט אויך א צווייטע סכנה פון דער סיימיסטישער אגיטאציע: אפלייגנדיק די רעאלי-זירונג פונ'ם טעריטאריאליזם ביז דער אומבאשטימטער צוקונפט, ליגן זיי אפ נאך ווייטער דעם סאציאליזם, פאר וועמען די טעריטאריאלע אויטאנאמיע דינט דאך נאך אלס א פריערדיקע שטופע.

די סיימיסטישע אגיטאציע פארגלעט אויף אזא אופן דעם אונטער-שייד צווישן דעם טעריטאריאליזם און סאציאליזם, ארויסשטעלנדיק דיזע ב י י ד ע אויפגאבן אלס מאקסימאלע און אגזייבענענדיק ביידע פראג-גראמען מיט אזעלכע פאנאנדערגעשוואמענע און טונקעלע שטריכן, וועלכע האלטן איין אין זיך א סכנה אינגאנצן צו פארטונקלען, ווי דעם טעריטאריא-ליסטישן, אזוי אויך דעם סאציאליסטישן באוואוסטזיין פון די ארבעטער-מאסן. אויסטיילנדיק מיט דער גאנצער ענערגיע פון זייער פראפאגאנדיס-טישן טאלאנט, באלייכטנדיק מיט דער גאנצער קראפט פונ'ם אנאליז, וועלכן

זיי פארמאגן, מער ניט ווי איין פונקט פון זייער פראגראם-מינימום (נעמ' לאך: „סיים“), זייען די י. ס. א געפערלאכן מאמענטאליום אין די רייען פונ'ם פראלעטאריאט, געוויינען אים צו, צוליב דער נוממא'דיק-איבער-געשאצטער קעגנווארט צו פארגעסן די צוקונפט. די היסטארישע פער-ספעקטיוו פון די סיימיסטן האקט זיך איבער ביי דער העל-שיינענדער רצועה פון די נאענטסטע פאדערונגען און אלץ איבעריקע שווימט ארום אין דער נעבליקער ווייטעניש פון די „היסטארישע אידעאלן“ (טעריטאריאליום און סאציאליום), וואוהין עס זיינען פאר דעם מאדערנעם מענטשן טיר און טויער פארשטעלט.

צו וואס-זשע רופן מיר דעם אידישן פראלעטאריאט? א גרויסן טעות האט יענער, וועלכער שרייבט אונז צו דעם אויפרוה צו עמיגרירן קיין פאלעסטינע, דאס לאזן מיר איבער, ווי מיר האבען שוין ניט איינמאל אנגעוויזן, פאר דעם סטיכישן פראצעס.

צוליב קלארקייט וועלן מיר דערמאנען די באציאונג פון דער ס. ד. צו דער קאנצענטראציע פון די קאפיטאלן און פראדוקציע. איינזענדיק אין דער קאנצענטרירונג פון דער פראדוקציע דעם וויכטיקסטן פון די סטיכישע כחות, וועלכע פירן צו דער רעאליזירונג פון דעם סאציאליום, ווענדן זיך, פונדעסטוועגן, ניט די ס. ד. מיט אן אויפרוה צום ארבעטער-קלאס — קאנצענטרירן די פראדוקציע און די קאפיטאלן. נאר די ס. ד. רופט דעם פראלעטאריאט מיטצוהעלפן דעם אלעם, וואס פארגיכערט און פארגרינגערט די אנטוויקלונג פון די פראדוקטיווקרעפטן — נמצא, אויך דער קאנצענטרירונג פונ'ם קאפיטאל, קעמפן קעגן דעם אלעם, וואס שטערט און דריקט די אנטוויקלונג פון די פראדוקטיווקרעפטן און די קאנצענטריר-ונג פונ'ם קאפיטאל. אזוי רופן אויך מיר דעם אידישן פראלעטאריאט מיטצוהעלפן דעם אלעם, וואס פארגיכערט און פארגרינגערט די קאנ-צענטרירטע אידישע איינוואנדערונג קיין פאלעסטינע — דיין וויכטיקסטן סטיכישן פאקטאר פון דער רעאליזירונג פונ'ם טעריטאריאליום, און צו קעמפן קעגן דעם אלעם, וואס שטערט און דריקט דיין איינוואנדערונג. אלס די ס. ד. ארגאניזאציע פונ'ם אידישן פראלעטאריאט, רופן מיר אים צו זעלבסט-טעטיקייט אין אלע אירע געשטאלטן, צו דער אנטוויקלונג און פארטיפונג פונ'ם קלאס-באוואוסטזיין, צום קלאס-נ-קאמף. דאס איבעריקע וועט ממילא צוקומען א דאנק די סטיכישע טענדענצן פון דער אידישער דינאמיק. אונזער אויפרוה צום טעריטאריאליום איז דער אויפרוה צום קלאסנקאמף: אונזער אויפרוה צום סאציאליום איז אויך דאסזעלבע.

אין זיין גאנצער טעריטאריאליסטישער ארבעט און קאמף וועט דער אידישער פראלעטאריאט, הנם א צוזאמענגעבונדענער מיט דער ברייטער מאסע פון דער קליין-בורזשואזיע, זיין פונדעסטוועגן לגמרי זעלבסט-שטענדיק. צוזאמען מיט דעם, ווי עס וועט בכלל סטיכיש אריבערגעטראגן ווערן דער שווער-פונקט פונ'ם אידישן לעבן פון גלות קיין פאלעסטינע,

וועט אויך אהין ביסלאכטווייז זיך אריבערטראגן די סטראטעגישע באזע פון דעם אידישן קעמפערן פראלעטאריאט. דער אידישער פראלעטאריאט אר-גאניזירט זיך סטיכיש אין דעם אנטוויקלונגס-פראצעס פון דער קאפיטאליס-טישער ווירטשאפט און פאראייניקט זיך דערביי, אפגעטיילט פון די אר-בעטער פון אנדערע נאציאנאליטעטן, אין באזונדערע נאציאנאלע ארגאני-זאציעס. די אורזאך פונ'ם באזונדערן ארגאניזירן זיך פון דעם אידישן ארבעטער-קלאס אין דאס, וואס עקאנאמיש איז זיין נאציאנאלע עקזיסטענץ א באזונדערע, — א איזאלירטע. ווייל עס שטייגט די עקאנאמישע איזא-לירונג פון דעם אידישן לעבן, דעריבער פארשטארקט זיך די באדערפניש אויך אין א באזונדערער פאליטישער ארגאניזאציע: און ווייל דיזע איזאלירונג פארשפרייט זיך אויף דער אידישער ווירטשאפט אין אלע גלות-לענדער, ווייל אומעטום ווערט ארויסגערופן די אייגנארטיקע אל-וועלטלאכע אידן-פראגע (די „קאנסאלידאציע פון דער אידן-פראגע“) — דעריבער אנטשטייט אויך א באדערפניש צו פאראייניקן די אידישע פראלעטאריער פון אלע גלות-לענדער אין איין אלעוועלטלאכער ארגאניזאציע. ווייל די סטראטעגישע באזע (*) פון דעם אידישן ארבעטער-קלאס איז אומעטום גלייך אומנארמאל, אומעטום גלייך אומבאפרידיקט, פאדערט אומעטום פון דעם אידישן ארבעטער א צורגרויסע פארשווענדונג פון כחות אינ'ם קאמף, און איז גורם אומעטום, אז דיזער קאמף זאל זיין זייער ניט-פראדוקטיוו: ווייל די עמיגרציע-אנס-פראצעסן אינ'ם אידישן לעבן בא-רירן אלע אידישע פראלעטאריער פון אלע לענדער, און ווייל דער סטיכישער פראצעס פון דער קאנצענטרירונג פון די אידישע עמיגרנטן אין פאלעסטינע טראגט אריבער דעם שווער-פונקט פונ'ם גאנצן אידישן לעבן — א דאנס דעם אלעם וואקסט אויס אין דער פארהעלטניש צו דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע אין פאלעסטינע גלייכע, טיף סאלידארע און געמיינזאמע אויפ-גאבן פאר אן אלוועלטלאכער ארגאניזאציע פונ'ם אידישן פראלעטאריאט. ביז איצט האט קיין שום אידיש-פראלעטארישע פארטיי זיך ניט געשטעלט אט די אלע היסטארישע אויפגאבן — און אט פארוואס, און אט צוליב וואס מיר, י. ס. ד. פועלי ציון, ארגאניזירן דעם אידישן פראלעטאריאט אין גלות און אין פאלעסטינע.

די ארגאניזאציע פון דעם אידישן פראלעטאריאט פארטיידיקט אלע זיינע אינטערעסן און צוליב דעם באנוצט זי זיך נאך מיט איין מיטל — מיט'ן קלאסנקאמף. דער קלאסנקאמף פונ'ם פראלעטאריאט נעמט אן פארשידענע פארמען: עקאנאמישע סטריקן, די טעטיקייט פון די פרא-פעסיאנעלע פאראיינען, באיקאט, קאאפעראציע, דער פאליטישער קאמף אינ'ם פארלאמענט און אויפ'ן גאס, כל-ערליי פאליטישע דעמאנסטראציעס, פאליטישע סטריקס און אויפשטאנדן.

(*) וועגן דער סטראטעגישער באזע גענויער — אין „אונזער פלאטפארם“ קאפיטל ג'.

וואס אנבאלאנגט דעם פאליטישן קאמף, זיינען זיינע פארמען אפהענגיק ניט פון די קאנקרעטע לאזונגען און צילן, נאר פון דער במציאות'דיקער פארהעלטניס פון די געזעלשאפטלאכע כחות. למשל, בכדי אויסצוקעמפן דאס אלגעמיינע וואלרעכט קאן דער ארבעטער-קלאס זיך באנוצן מיט פאר-שידענע מיטלען — מיט'ן קאמף אין פארלאמענט, מיט א פאליטישן סטרייק, מיט דעמאנסטראציעס (מיטינגען, פראצעסיעס איבער די גאסן, פעטיציעס) א. ד. ג. — דאס ווענדט זיך אן דעם, אויף וויפיל גרינג אדער שווער עס איז אין אט דעם מאמענט צו דערגרייכן א באפרידונג, און פאלגלעך, אן דעם, וואס פאר אן אנשטרענגונג פון כחות און וואס פאר א קאמבינאציעס פון זיי עס פאדערט זיך צוליב דעם קאמף. די לאזונגען אבער זיינען אפהענגיק פון די אנ-רייפנדע באדערפנישן ביי דעם ארבעטער-קלאס. — וויבאלד די פארמען פון דעם פאליטישן קלאסנקאמף זיינען ניט אפהענגיק פון זיינע קאנקרעטע לאזונגען, הייסט עס, אז אריינטראגנדיק אין אונזער פראגראם נייע פונקטן, נייע און באזונדערע פאדערונגען, זיינען מיר נאר ניט מחויב אויסצוטראכטן צוליב זיי וועלכע עס איז בא-באזונדערע פארמען פון קלאסנקאמף. אזוי, למשל, ווען מיר, י. ס. ד. א. פ. פועל-ציון, שמעלן ארויס די פאדערונגען פון א גארנאטירטער פרייהייט פאר דעם אריינפאר קיין פאלעסטינע, אדער א מער ווייטערע פאדערונג פון א טעריטאריאלער פאליטישער אויטאנאמיע אין פאלעסטינע — רופן מיר נאר ניט די אידישע פראלעטאריע צו קיינע באזונדערע אופנים פונ'ם קאמף, פון וועלכע מען האט קיינמאל ניט געהערט. מיר מאכן פולער אונזערע לאזונגען און אונזער פראגראם, מיר טראגן אבער ניט אריין קיינע שינוים אין דעם קלאסנקאמף. דאס פארשטייען ניט די י. ס. ס., וועלכע שמעלן זיך פאר, דאס פאר דעם טעריטאריאליזם פאדערן זיך כלומר'שט אזעלכע פארמען פון קלאסנקאמף פונ'ם פראלעטאריאט, וועלכע זיינען נאך אין דער געשיכטע ניט געהערט און ניט געזען געווארן.

אן פאליטישע גארנאטיעס איז אוממעגלעך א ברייטער שטראם פון דער זיך קאנצענטרירנדער איינוואנדערונג און א פרייע אנטוויקלונג פון דער אידישער ווירטשאפט אין פאלעסטינע: פאליטישע גארנאטיעס ווערן דערגרייכט דורכ'ן פאליטישן קאמף; אייניקע פון זיי ווערן דערגרייכט שוין דורכ'ן קאמף דא, אין גלות — דהיינו א גארנאטירטער פרייער אריינפאר קיין פאלעסטינע, און אייניקע וועלן דערגרייכט ווערן נאר דורכ'ן קאמף דארט: צוערשט וועט די סטיכישע אנטוויקלונג פון דער אידישער ווירטשאפט אין פאלעסטינע פליסן ביי ניט-פרייע באדינגונגען, וועט זיין געדריקט, און נאר אין רעזולטאט פון א הארטנעקיקן באפרייאונגס-קאמף וועלן באשאפן ווערן פרייע באדינגונגען פאר דעם ווייטערדיקן אומ-געשמערטן וואוקס פון דער אידישער געזעלשאפט. און ווייל בראש פון

אט דער גאנצער באפרייאונגס־באוועגונג וועט שטיין דער פראלעטאריאט, — זאגן מיר דעריבער, אז דער קלאסנקאמף פונ'ם אידישן פראלעטאריאט איז די וויכטיקסטע ארגאניזירנדע געווער, וואס העלפט בכלל דער באַ־וואוסמזיניקער טעריטאריאליסטישער טעטיקייט ארויסצובאווייזן זיך. דורך דעם פאליטישן קאמף פונ'ם אידישן פראלעטאריאט ווערן באשאפן די רעכטלאכע גאראנטיעס און פרייהייטן, ד.ה. אומדירעקט רעגולירט זיך די אידישע איינוואנדערונג אין פאלעסטינע.

און וואס אנבאלאנגט דעם עקאנאמישן קאמף, קאנען דורך אים די אידישע ארבעטער געוויסערמאסן דירעקט רעגולירן די איינוואנדער־רונג פון דער אידישער ארבעטס־קראפט אין פאלעסטינע. דהיינו, וואס מער עס וועט רייזן ווערן די באדערפניש אין אן אלוועלטלאכער ארגאניזאציע פונ'ם אידישן פראלעטאריאט, וועט זיך ארויסווייזן אויך די באַ־דערפניש צו פאראייניקן אלע עקאנאמישע ארגאניזאציעס פונ'ם אידישן ארבעטער־קלאס אין איין אלוועלטלאכעם גאנצע. עס וועלן זיך פאראייניקן איינער מיט'ן צווייטן די אידישע פראפעסיאנעלע פאר־אייניגונגן אין פארשידענע לענדער און וועלן איינער דעם אנדערן אונטערשטיצן מיט וואס נאר מעגליך. אט דיזע פאראייניקטע פראַ־פעסיאנעלע פאראייניגונגן, אויסברענגענדיק א טייל פון זייערע מיטלען אויף צו פארבעסערען די לעגע פון זייערע מיטגלידער אויף די ערטער, וועלן דעם אנדערן טייל פון זייערע מיטלען באנוצן אויף צו פארברייטערען פאר זייערע מיטגלידער דאס אריבערפארן קיין פאלעסטינע, ד.ה. זיי וועלן גרינדן פאנדרן פאר די עמיגרנטן, אינפארמאציע־און סטאטיסטישע ביוראס, קאנטארן אויף אויסצוזוכן ארבעט וכדומה. ווייל דער שווער־פונקט פון דעם אידישן לעבן וועט זיך אלץ מער אריבערטראגן קיין פאלעסטינע, וועלן די אידישע פראפעסיאנעלע פאראייניגונגן מיט דער צייט גע־צוואונגען זיין צו גרינדן זייערע אפטיילונגען אין פאלעסטינע און אויף אזא אופן דערפילן די אויבן־אנגעוויזענע פונקציעס. — די איבערוואנדערונג פון דער אידישער ארבעטס־קראפט קיין פאלעסטינע גייט אריין, ווי אן ארגאנישער טייל, אינ'ם אלגעמיינעם סכום פון יענע שאפונג פון מענטשן, פון וועלכע עס ווערט צונויפגעשטעלט דער סטיכישער פראצעס פון דער רעאליזירונג פונ'ם טעריטאריאליזם, אלזא, די זעלבסטשטענדיקע עקאנאמישע ארגאניזאציעס פונ'ם אידישן פראלעטאריאט וועלן טיילווייז רעגולירן אויך די שאפונג פון דעם מאמענטן פון דער רעאליזירונג פונ'ם טעריטאריאליזם. די דערגרייכונג פון רעכטלאכע גאראנטיעס און פאליטישע פרייהייטן פאר דער איינוואנדערונג פון די אידן אין פאלעסטינע און פאר דער אנטוויקלונג פון דער אידישער ווירטשאפט אין לאנד גייט אריין, ווי אן ארגאנישער טייל, אינ'ם אלגעמיינעם סכום פון יענע באַ־פרייענדע מאמענטן, פון וועלכע עס ווערט צונויפגעשטעלט דער סטיכישער פראצעס פון דער רעאליזירונג פונ'ם טעריטאריאליזם. הייסט עס, דער זעלבסטשטענדיקער (אין פארבאנד מיט די פראלעטאריע פון

אנדערע פעלקער און טיילווייז אויך אין פארבאנד מיט די ברייטע מאסן פון דער אידישער קליין-בורזשואזיע) פאליטישער קאמפ פונ'ם אידישן פראלעטאריאט וועט רעגולירן די באפרייענדע מאמענטן פון דער רעאליזירונג פונ'ם טעריטאריאליזם.

איצט איז שוין ניט שווער זיך קלאר מאכן אונזער פארהעלטניס צו דעם בורזשואזן ציוניזם. דא דארף מען, קודם כל, באמערקן, דאס די בורזשואזע טעריטאריאליסטן און ציוניסטן, וועלכע זיינען אין אלגעמיין מסכים מיט'ן שטאנדפונקט פון סטיכישן פראצעס, מאכן, פונדעסטוועגן, אן אויסנאם פאר די קאלאניאלן ציאניס-פראצעסן; זיי האלטן, דאס די קאלאניאליזאציע קאן פארוויקלאכט ווערן נאר ביי דעם בכיוון/דיקן אריינמישן זיך פונ'ם ארגאניזירטן געזעלשאפטלאכן רצון. דיווערסעס לייגט אויך אינ'ם יסוד פון אלע ס.ר.ס. 'ישע און י.ר.ס. 'ישע בנינים. אפטמאל נעמט ער אן אזא מין פארם: מען דארף איינארדנען נאר די ערשטע טריט אינ'ם ענין פון דער אידישער קאלאניאליזאציע, מ'דארף פלאנמעסיק און באוואוסטזיניק דורכשלאגן א וועג, און דערנאך וועט זיך שוין ממילא אנהויבן דער סטיכישער פראצעס פון קאלאניאליזאציע אין א ברייטן מאס-שטאב. דא האבן מיר פאר זיך דאסזעלבע, וואס מיר האבן אויבן דער-קלערט — א השערה וועגן דער נויטיקייט צו שאפן באדינגונגען פאר דעם סטיכישן אנטשטיין פון דער נייער געזעלשאפט. מיר באהויפטן, דאס אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט זיינען אויך די קאלאני-זאציאנס-פראצעסן אינגאנצן סטיכישע און דאס די אממערסטן קלוגע קאלאניאליזאציע איז ניט יענע, וועלכע ווערט געפירט אממערסטן „קלוג", נאר יענע וועלכע פאסט זיך צו דער ריכטונג פון די סטיכישע איבער-וואנדערונגען פון די פאלקס-מאסן. און אין דעם איבערצייגט אונז רי געשיכטע פון אלע קאלאניאליזאציעס אין דער נייער צייט. די באזעצונג פון אמעריקע, דרום-אפריקע און אויסטראליע איז פארגעקומען סטיכיש: די געצוואונגענע, אדער די פראטעקציאנעלע באזעצונג פון די נייע לענדער דורך דער מאכט פון די אייראפייאישע רעגירונגען האט ניט געבראכט צו קיינע רעזולטאטן, כל זמן אין די קאלאניעס האט זיך ניט געפונען אזא מין זאך, וואס זאל צוציען די ברייטע פאלקס-מאסן, וועלכע ווענדן זיך אין זייערע איבערוואנדערונגען אין דער ריכטונג, וואס געפינט זיך צווישן דער גרעסטער צוציאונג און דעם קלענסטן ווידערשטאנד. אין דרום-און צענטראל-אמעריקע איז, עד היום, א העכסט שיטערע ווייסע באפעלקערונג, און די גראנדיזע קאלאניאליזאציע פון די פאראייניקטע שטאטן איז, ווי עס איז אלעמען באוואוסט, פארגעקומען א וועלכן עס איז פלאן. די בא-זעצונג פון דרום-אפריקע איז פארגעקומען קעגן דער ווירקונג פון די מלוכות, און איז אממערסטן ערפאלגרייך אוועק נאכדעם, ווי מען האט דארט אנטדעקט אלמאזען און גאלד-גראבנס. דיווערסעס צווייטער פאקטאָר האט מיט זיך באדינגט אויך די קאלאניאליזאציע פון אויסטראליע. ווי ווייט ניטוויירדיק עס איז די פלאנמעסיקייט אין פארגלייך מיט'ן סטיכישן

סטימול אינ'ם ענין פון קאלאניזאציע, באווייזט זיך באשיינפערלאך, ווען מיר פארגלייכן די אומערפאלגרייכע, הגם פלאנמעסיק-פארטרראכטע קאלאני-זאציע פון אוגאנדע דורך די ענגלענדער, מיט דעם וואונדערלאך-געשווינטן וואוס פון דער באזעצונג אין קאליפארניע, וועלכער איז באדינגט דורך דעם, וואס מען האט דארטן אנטדעקט גאלד. אלע מלוכה-פארזוכן פון די פאראייניקטע שטאטן צו קאלאניזירן דעם ווייטן מערב האבן זיך אויס-געלאזן מיט גארניט, ביז עס האט זיך ניט געריכטעט די עמיגראציע פון די גאלד-זוכער אין קאליפארניע; דיווער, „מענטשלאכער שטויב“, אראפ-זעצנדיק זיך אונטערוועגנס אין די מדבריות פונ'ם „ווייטן מערב“, האט סטיכיש געשאפן באדינגונגען פאר דעם וואוס פון מענטש-זוכע ישובים אין דיזן טייל פון די פאראייניקטע שטאטן. צו דעם האט מיטגעהאלפן אויך די איבערוואנדערונג פון די מארמאנער, וועלכע איז פארגעקומען גענוי די תחבולות פון דער רעגירונג. די קאלאניזאציע פון ארגענטינע און פאטאגאניע האט כמעט ניט עקזיסטירט ביז דעם לעצטן פערטל פונ'ם 19טן יארהונדערט, ווען דער אגרא-קריזיס אין אייראפע, וועלכער איז געווען באדינגט דורך דעם סטיכישן וואוס פונ'ם אינדוסטריעלן קאפי-טאליזם, האט גלייכצייטיק פארטריבן אי די אייראפעאישע קאפיטאלן, אי הונדערטער טויזנטער פויערים אין די נייע לענדער פון דער ברייט זיך אנטוויקלענדער ערד-ארבעט.

די מלוכה שטעלט מיט זיך געוויס פאר איינע פון די מעכטיקסטע פארמען פון ארגאניזירן דעם געזעלשאפטלאכן רצון; נאך אין דיווער פארם, א האר ניט ווייניקער ווי אין יעדער אנדערער, זעט זיך ארויס דער סטיכיש-אנטאגאניסטישער כאראקטער פון די געזעלשאפטלאכע פארהעלטניסן. דערהויבנדיק זיך איבער דער גאנצער געזעלשאפטלאכער סטרוקטור שפיגלט אפ אין זיך די מלוכה אינגאנצן די דיסהארמאניע פון דער ערשטער, און איר טעטיקייט און גורל זיינען אויך סטיכישע, פונקט ווי איר יסוד איז סטיכיש. דעריבער איז זי, ווידער טאקע, ביכולת נאך צו רעגולירן די סטיכישע פראצעסן, אבער ניט אימפראוויזירן זיי. צור-לייגנדיק דיזן אלגעמיינעם געדאנק צו די ערשיינונגען פון קאלאניזאציע, דארפן מיר זאגן, דאס, למשל, ניט די קאלאניזאציע פון אלזשיר איז א פועל-יוצא פון דעם, וואס אלזשיר איז פאליטיש אונטערטעניק פראנקרייך, נאך להיפך, די עמיגראציע-אנס-באדערפניש פון די פראנצויזישע פויערים, וועלכע האבן פארלארן זייער ערד אין א גאנצער רייע ניט-געלונגענע רע-וואלוציעס, און די באדערפניש פונ'ם יונגן פראנצויזישן קאפיטאל צו פארברייטערן דעם נאציאנאלן מארק, — האבן געצוואונגען זיך פראנקרייך צו דעראבערן אלזשיר. פונקט דאסזעלבע קאנען מיר זאגן אויך מכה דער באזעצונג פון סיכיר און דאס אייננעמען פון טורקעסטאן דורך דער רוסישער רעגירונג, מכה דאס אייננעמען פון נייזעלאנד דורך די ענגלענדער, מכה דעם פארבאפן פון קארעא און ליאדאו, דאס פארנעמען פון פארמאזא און א טייל סאכאלין מצד דער יאפאנישער רעגירונג. קאלא-

ניזאציע און עמיגראציע זיינען ביי היינטיקן טאג אונטערוואָרפן און פאָלגן די געזעצן פון דער איבערוואַנדערונג פונ'ם קאפיטאַל, וועמען עס דינט אויך די מלוכה. „דער קעניג דענקט און דער קרעמער לענקט“, ווי עס דריקט זיך שאַרף אויס ניטשע. רערביי אָבער טוט עס דער „קרעמער“ גופא סטיכיש, זייענדיק אַריינגעצויגן אין דעם קרייזגאַנג פונ'ם ווילדן און אייגנארטיקן קאפיטאַל*.)

דער גאַנצער מאַסיווער אַפאָראַט פון דער מלוכה-אַרגאַניזאַציע מיט איר גאַנצער צווינגענדער מאַכט איז מאַכטלאָז אינ'ם קאַמף קעגן דער סטיכטישע. נאָר די בורזשואַזיע, וועלכע איז דורכגעדרונגען מיט'ן סחורות-פעטישזיג, האָט פאַר זיך באַשאַפן אַן אָפגאַט אויך פון דער מלוכה, פון דיזן, באַמט, בלינדן כל־זיוין אין די הענט פון דער סטיכישער עוואָלוציע — אַ כל־זיוין, וועלכער האָט לחלוטין ניט קיין שום פראַגנאַז, אַ כל־זיוין, וועלכער לעבט אויסשליסלאַך פון די אינטערעסן און שטרעבונגען פונ'ם פאָליטישן מאַמענט. די קאָלאָניאַציע איז ביז איצט תמיד געווען אַפֿ-הענגיק, ניט פונ'ם ווילן און השבונות פון דער רעגירונג, איר ערפאָלג אָדער אומערפאָלג פלעגט שטענדיק באַשטימט ווערן, אומאָפהענגיק פון דער מלוכה-ווירקונג, דורך די סאָציאַל־עקאָנאָמישע באַדינגונגען פון די אַיינזאָלנע פאָליטישע אַרבעטער און דער סאָציאַל־עקאָנאָמי-שער סטרוקטור פון דער אַרבעטער און דער אַרבעטער-מאַסע. און פונדעסטוועגן, לייגן אַרויף די בורזשואַזיע שטרעמונגען אינ'ם טעריטאָריאַל-ליום (און די ס.ס. און סיימיסמ, וועלכע שטייען צו זיי צו) אַלע זייערע האַפנונגען אויף דער רעגירונג.**)

דאָ ליגט דער ערשטער פונקט, וועלכער באַשטימט אונזער פאַר-העלטניס צו די בורזשואַזיע ציוניסטן. מיר וועלן קעמפן קעגן יענער ציוניס-טישער טעטיקייט, וועלכע שטיצט זיך אויף דער דיפלאַמאַטיע, מיר וועלן קעמפן קעגן אַלע טראַדיציעס פון הערצלאַ'ס טשאַרטערזיס. פון דער צוויי-טער זייט, וועלן מיר קעמפן קעגן דער פאָליטיק פון דער ציוניסטישער קאָנספיראַציע, וועלכע האָט ברעח אונטערגערישע פאַרמען פון פאַרכאַפן

*) איבעריקנס שטעלט פאַר די קאָלאָניאַציע פון נייע וויסנע לענדער אין איין הינזיכט באַזונדערע באַקוועמלאַכקייטן — פאַרשטייט זיך, ניט בכדי אימפּראָוויזירן, נאָר בכדי צו רעגולירן: דאָס איז — דאָס פּעלן פּוֹן אַ סטיכטישער אַרבעטער פון צונופּגעלייגטע און אַוינגעפּעסטיקטע סאָציאַלע פאַרמען. אַ דאָנק דעם, ווייזט אַרויס די געזעלשאַפּטלאַכע מאַטעריעלע און גייסטיקע קולטור אַ סך מער פראַגערסיווע שטריכן, און די אַנטוויקלונג קומט ביי זיי פאַר פיל גרינגער און מיט ווייניקער יסורים, ווי אין די אַלטע געזעלשאַפּטן, וואו עס האָבן זיך, מער אָדער ווייניקער, אַוינגעהויט די איבערלעבונגען פון די אַפּשאַרבנדע סאָציאַלע פאַרמען. אויף דיזן פאַקט בויען די ס.ס. הרים וגבעות. נאָר די צרה אין, ווידער שאַקע, אין דעם, וואָס די נייע געזעלשאַפּטן ווערן ניט געשאַפן קינסלאַך. (***) „טשאַרטער“, „דיפלאַמאַטיע“, „סוים“ — דאָס זיינען אַלץ פאַרשידענע נוסחאות פון איין און דעמזעלבן פאָליטישן פעטישזיס.

פאלעסטינע דורך שפיצזיניקע פלענער, צוגלייך אויך, גענו דער קאנספיראציע-טיווער דיפלאמאטיע, מיט וועלכער עס פארנעמען זיך נאך אלץ די ציונים-טישע רעדל-פירער, פירנדיק פאר'ן נאז די לייכט-גלויביקע פאלקס-מאסע, און אפגארנדיק זיך אליין. דערפון, אבער, איז ניט גערונגען, דאס די חובבי-ציון'דיקע פאליטיק פון „קליינע ארבעט" וועט געפינען אין אונז א פריינד — פארקערט, עס איז ניטא נאך א זאך, וואס זאל אונז זיין מער פיינטלאך און העסלאך. האלטנדיק, דאס די אויפגאבע פון די בור-זשואזע ציוניסטן איז צו רעגולירן דעם סטיכישן פראצעס פון דער קאפיטאל-ליזירונג פון פאלעסטינע דורך דער אידישער איינוואנדערונג, וועלן מיר אונטערהאלטן דאס אלץ, וואס הארמאנירט מיט דיזער אויפגאבע.

ברייט אוועקשטעלן די אינפארמאציע אין פאלעסטינע — ווי שאפן אינפארמאציע-ביוראס און ליטערארישע אינפארמאציע, ארגאניזירן אויס-פארשונגען און אויסזוכונגען אין פאלעסטינע, און דער עיקר סאציאל-עקאנאמישע דערפארשונגען, שאפן סטאטיסטישע ביוראס, קאנטארן אויף געבן יורדישע הילף די איינוואנדערער, ארגאניזירן קליין און גרויס-קרעדיט (חויז אגראריא-פאליטיק'עס), וועלכע פירן צו א קינסטלאכן פאנאנדער-בלאזן פון די מקחים אויף ערד), — דאס אלץ וועט ביי אונז געפינען די ענערגישסטע שטיצע. דאס אלץ, וואס עס פארגרינגערט און פארגיכערט די איבערוואנדערונג פונ'ם קאפיטאל אין פאלעסטינע, דאס אוועקשטעלן די קאפיטאליסטישע אונטערנעמונגען אויף מאדערנע טעכנישע יסודות און אויפ'ן באדן פון דער פרייער געזעלשאפטלאכער איניציאטיוו, דאס איינ-אָרדנען ערפארונגס-סטאנציעס און מוסטער-ווירטשאפטן, וועלכע וועלן דינען אלס א צענטער פון דער טעכנישער נאכאמונג און פאר'ן אביעקט פון דער טעכנישער קאנקורענץ מצד די אידישע איינוואנדערער, וועלכע וועלן אויף אזא אופן העלפן דעם וואוקס פון די פראדוקטיוו-קרעפטן אין לאנד; דאס אלץ, וואס עס העלפט מיט דער עקאנאמישער אויטאנאמיוזירונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין פאלעסטינע — די ארענדע פון ציונו דורך אנשטאלטן, וועלכע עס האט געשאפן די ציוניסטישע ארגאניזאציע, יעדע קאפיטאליסטישע קאנצעסיע — אט דאס זיינען, לויט אונזער מיינונג, די גאנץ גענוג ברייטע טעטיקייטס-ראמען פונ'ם ציוניסטישן קאנגרעס. דאס איז די ספערע פון זיין ווירקונג. גענוג דער מלוכה-אפוטרופוסות און פילאנטראפיע, פאר דער פרייער געזעלשאפטלאכער איניציאטיוו — אט אזא איז אונזער טאקטיק, בנוגע דער רעאלער ארבעט פון קאנגרעס אין פאלעסטינע. מיר וועלן שטרעבן צו דעם, אז די ציוניסטישע טעטיקייט פון דער בורזשואזיע זאל טראגן א העל-אויסגעדריקטן, ניט פארמאסקירטן פראקטישן קאמערציעלן באראקטער. אויפ'ן באדן פונ'ם גינסטיקן סטיכישן פראצעס וועט דיזע טעטיקייט אליין שאפן אויך די נויטיקע כחות און וועט צוציען די קאפיטאל, און אויב איר אלע נעמט זיך דירעקטיוו איז דאס גלייך פון פאלק, דארף איר נאכענסטס ער ציל שטענדיק זיין

— ר י ו ת .

אָט דאָס זיינען די אויבערשטע פרינציפן פון אונזער נעמיניזאמער טעטיקייט מיט דער ציוניסטישער בורשואַויע. אַלס פאַרשטייער פון דעם פּראָלעטאַריאַט קאָנען מיר, נאַטירלעך, ניט אָרגאַניזירן אַזעלכע מיני קאָמערציעלע אונטערנעמונגען, מיר קאָנען אויך קיין אַנטייל ניט נעמען אין זייער אָרגאַניזירן; מיר זיינען אָבער בכח זיי אונטערצוהאַלטן מאַראַליש. דאָס איז דיזעלעכע פּאַזיציע, וועלכע עס פאַרטרעט בכלל די ס.ד.י.ע כּנוגע צום אָרגאַניזירן געזעלשאַפּטלעכע אַרבעט פאַר אַרבעטסלאָזע — זי איז ניט בייכולת צו אָרגאַניזירן דיזע אַרבעט, זי העלפט זיי אָבער, ווי ווייט עס איז נאָר מעגלעך. פונקט אזוי האַלטן אויך מיר אונטער דאָס אַלץ, וואָס עס שטעלט צו, אין ברייט-קאָפיטאַליסטישע און ניט פּילאַנטראַפּישע פאַרמען, אַרבעט פאַר אונזערע אַרבעטסלאָזע עמיגראַנטן.

זעלבסט-פאַרשטענדרלעך, דאָס אונז וועט אויסקומען צו פירן מיט די בורשואַזע ציוניסטן אַן עקשנות'דיקן קאַמף ניט נאָר אויפ'ן באָדן פון אונזער פאַרשטיין די רעאַלע אַרבעט פונ'ם קאָנגרעס, נאָר אויך אויפ'ן באָדן פון יענע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע קאָנפליקטן, וועלכע וועלן זיך פאַנאַנדערשפּילן אין פּאָלעסטינע. עס איז גרינג צו זען, דאָס דער קלאַסנ-קאַמף אין פּאָלעסטינע וועט זיך זייער געשווינט אַנטוויקלען — אונטער דער ווירקונג פון צוויי שטענדיקע פאַקטאָרן. ערשטנס, די מאַסע, וועלכע וואַנדערט אַרײַן אין פּאָלעסטינע, קומט פון יענע לענדער, וואו די קלאַסן-אַנטאַגאָניזמען האָבן שוין לאַנג באַקומען אַ העלן און שאַרפן אויסדרוק. דער אַרבעטער, וועלכער פאַרט קיין פּאָלעסטינע, האָט נאָר ערב זיין אַוועקפאַרן איבערגעלעבט שטורמישע צוזאַמענשטויסן מיט'ן בעל-הבית און האָט זיך געפונען אין דער אָדער יענער, פּאָליטישער אָדער עקאָנאָמישער אַרבעטער-אָרגאַניזאַציע אין די גלות-לענדער; ער קומט אין פּאָלעסטינע מיט אַ מער אָדער ווייניקער קלאַרן קלאַסן-באַוואוסטזיין. דער אונטער-נעמער, וועלכער וואַנדערט איבער קיין פּאָלעסטינע, ברענגט אויך מיט זיך דערפאַרונג און געוואוינהייט אינ'ם קאַמף געגן די אַרבעטער; ביידע קומען זיי אין לאַנד שוין פאַרטיקע, ניט צווייפלענדע, שונאים. צווייטנס, די אַפ-הענגיקייט פון דער יונגער אידישער ווירטשאַפּט אין פּאָלעסטינע פונ'ם וועלט-מאַרק, פונ'ם וועלט-קאָפיטאַל דאַרף ווירקן, עס זאָלן געשווינד און טיף פאַרשאַרפט ווערן די קלאַסן-אַנטאַגאָניזמען; דער וועלט-קאָפיטאַל, אַלס די העכערע אַנטוויקלונגס-פאַרם פונ'ם מאָדערנעם ווירט-שאַפּטלאַכן טיף, אַנטהאַלט אין זיך אויך די העכסטע אָנשטרענגונגס-מדרגה פון זיינע אינערלעכע געגנזאַצן און זייער פרוכט — פון די אַנטאָ-גאַניזמען. דעריבער, אַרייַנרייסנדיק זיך אין אַ וועלכע עס איז פּעאַדאַלע ווירטשאַפּט און געמיינשאַפּט, צעשפאַלט איר געשווינד דער וועלט-קאָפיטאַל, נאָר דער ליניע פונ'ם קלאַסן-אַנטאַגאָניזם, און דאָס קומט פאַר אַלץ גע-שווינדער, וואָס שפּעטער דאָס דאָזיקע לאַנד פאַלט אַרונטער אונטער דער

ממשלה פונ'ם וועלט-מאָרק. כאַמח, דער וועלט-קאָפיטאַל האָט אַן עקאָ-
נאָמיש-נ י ו ו ע ל י ר נ ד ע (אויסגלייכענדע) טענדענץ, ער שטרעבט
אויפצוהויבן אַלע טעריטאָריאַלע ווירטשאַפטן, וועלכע ער האָט נאָר פאַר-
כאַפּט, ביז צו איין און דער זעלבער מדרגה פון דער טעכניק — און צו-
זאַמען מיט דעם אויך פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג; און וואָס שפּע-
טער עס טרעט אַרויף אַ וועלכעס עס איז לאַנד אויף דער אַרענע פון
דער וועלט-קאָנקורענץ, אַלץ שטאַרקער קומט אים אויס אָנצושטרענגען
זיינע כחות, בכדי פון איר ניט אַראָפּגעטריבן צו ווערן; דאָס וואָס עס
פעלט אינ'ם כחות, ווערט דאָ אָנגעיאַגט און אָפּגעצאָלט אינ'ם איכות. דאָס
זעצן מיר אין רוסלאַנד, אין יאַפּאַן (טיילווייז אויך אויך כינע און פּערסיע).
אַט אַזאַ, אויב ניט נאָך אַ מער אינטענסיווערע אַנטוויקלונג פון די
קלאַס-אַנטאָנאָמיזמען ערוואַרטעט אויך פאַלעסטינע. צו דעם קאַמף אין
פאַלעסטינע קאָנען ניט בלייבן גלייכגילטיק, ניט דער אירישער פּראָלע-
טאַריאַט און ניט די אירישע בורזשואַזיע אין די גלות-לענדער — ווייל
דער שווער-פונקט פון די אינטערעסן פון דיזע ביידיע קלאַסן טראַגט זיך
ביסלאַכווייז איבער קיין פאַלעסטינע. דאָ איז דער צווייטער פונקט פונ'ם
קאַמף צווישן דעם פּראָלעטאַרישן און בורזשואַז ציוניזם. שוין ביי היינ-
טיקן טאַג פאַרטונקלען מיט אַלע כחות די בורזשואַזע ציוניסטן פון איין
זייט די קלאַס-גענוואַצן אין פאַלעסטינע, אַרויסשטעלנדיק אויפ'ן ערשטן
פּראָנט די פיקציע פון „נאַציאָנאַלער ברודערשאַפט“ און „איינהייט פון
די נאַציאָנאַלע אויפגאַבן“, דערקלערנדיק די קלאַס-שנאה צווישן די אירישע
איינוואוינער אין פאַלעסטינע אויסשליסלאַך מיט דער רעוואָלוציאָנערער
אַנטיאַציע אין רוסלאַנד: פון דער אַנדער זייט, האַלטן זיי אונטער מיט
אַלע מעגלאַכקייטן די פאַלעסטינישע בורזשואַזיע אין אירע אַרויסטרעמונגען
געגן די פּראָלעטאַרישע אַרגאַניזאַציעס. בלי שום ספק וועלן די בורזשואַזע
ציוניסטן זיך סטאַרן אויסצונוצן די טעטיקייט פון דעם קאָנגרעס, בכדי
צו ווירקן אויף די באַוואוסטזיניקע אַרבעטער-איינוואַנדערער, און מיר
דאַרפן אויך אָנווענדן אַלע אָנווערע כחות צו מאַכן אומשעדלאַך דעם קאָנ-
גרעס פון דיזער זייט. דעם ספּעציפישן כל-יזין פון דער בורזשואַז-ציוניס-
טישער פּאָליטיק וועלן מיר דאַרפן סטאַרען זיך אויסצונוצן, בכדי צו
פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון די געדונגענע אַרבעטער פון אַלע נאַציאָ-
נאַליטעטן אין פאַלעסטינע. וואָס ברייטער עס וועט זיין אַוועקגעשטעלט
די אַרבעט פונ'ם קאָנגרעס אין פאַלעסטינע, אַלץ אַ גרעסערן פאַסטישן
דרוק וועט ער קאָנען מאַכן אויף די אַרטיקע און אָנגעפאַרענע אַרבעטער,
און אַלץ מער באַדן וועלן מיר האָבן פאַר'ן תשובה-דרוק אויפ'ן קאָנגרעס
— דורכ'ן קלאַסנאַמף.

לסוף, בנוגע דעם פּאָליטישן קאַמף פאַר דער טעריטאָריאַלער אויטאָ-
נאָמיע געגן דער טעריטאָרישער רעגירונג שטייען אונז פאַר באַציאָנגען צו
די בורזשואַזע ציוניסטן פיל מער פיינטלאַכע, איידער פריינטלאַכע. אַוואַי
איז די אירישע בורזשואַזיע אויך פאַראינטערעסירט צו באַפרייען פאַלעס-

טינע פון דער טערקישער ממשלה, — אָבער אויך דאָ, ווי אומעטום, זאָגט זיך אַרויס, שוין ביי היינטיקן טאָג, די כאַראַקטעריסטישע בורזשואַזע פּחדנות, האַלבקיט און נייט־אויסגעהאַלטנקייט. ווי מיר האָבן שוין אויבן געזען, שילדערן זיך דאָס רוב בורזשואַזע ציוניסטן די רעאַליזירונג פונ'ם ציוניזם אַלס אַ פּרידלעכען אומקערענקלעכען פּראָצעס פון אַן עקאָנאָמיש־קולטורעלער „עראָבערונג“; נאָך אפילו יענע מינדערהייט פון די בורזשואַזע ציוניסטן, וועלכע חלומ'ט וועגן אַ רעוואָלוציאָנערן „פאַרכאַפּן“ פאַר לעסטינע, וויל זיך צוגרייטן צו דיזן „פאַרכאַפּן“ בשתיקה, אַזוי, דאָס די טערקישע רעגירונג זאָל קיין צייט נישט האָבן אַנצונעמען מיטלען. דעריבער קוקט מען אינ'ם ציוניסטישן לאַגער מיט מורא און שנאה אויף אונזער אָפּגעהערציגקייט, פאַר זיך באַשולדיקנדיק אונז טיף אין האַרצן אין „פּראָ־וואַקאַציע“; נאָך דערווייל ציטערן זיי עס אַרויסצורידן הויך, האַפּנדיק, דאָס מיר וועלן דאָך קלוגער ווערן און אויפהערן צו וועקן דעם חשד פון די טערקישע מושלים. אָבער דאָס לעבן וועט גיך צוקלאַפּן דיזע מורא און האַפּנונג — און דאָן וועלן די בורזשואַזע ציוניסטן אָנהויבן צו ריידן, און דאָן וועלן זיי אויפהויבן אַ „ווצעקו“... זיי וועלן זיך מיט כל המיטלען אָפּגרענעצן פון דער „צעהיצטער לייכטזיניקער יונגט“ — פאַרנעסנדיק דאָס מיר האָבן זיך שוין לאַנג אָפּגעגרענעצט פון זיי; זיי וועלן דערקלערן אויף זייער קנעכטיש־לייבעראַלן לשון וועגן זייערע אויסשליסלאַך־פּרידלעכע כוונות, און וועלן, ווי בכלל אַ ליבעראַלע פאַרטיי אין אונזערע צייטן, מיט זייער טאַקטיק נאָר אָפהאַלטן דעם פּראָצעס פון פאַלעסטינער באַפֿרייאַונג; פון דער אַנדער זייט, אָבער, וועט זיי דאָס לעבן צווינגען געוויסערמאַסן מיטצוהעלפּן דעם קעמפּענדן פּראָלעטאַריאַט פון פאַלעסטינע. אין דיזער גאַנצער צוויי־פּנים־דיקער פּאָליטיק וועלן זיי זיך סטאַרען, ווי דאָס ליבע־ראַלע בינערטום פון אַלע פעלקער אין דער מאָדערנער וועלט, צו באַקומען פון דער רעוואָלוציע וואָס מער נוצן פאַר זיך, פאַררעטעריש איבערלאָזנדיק דעם פּראָלעטאַריאַט אליין אויפ'ן שלאַכטפּעלד, ווען זיי וועט זיך נאָר אויסראַכטן, דאָס זיי האָבן שוין באַקומען אַלץ, וואָס עס איז נויטיק בכדי צו הערשן. די לעקציעס פון דער רוסלענדישער רעוואָלוציע און פון אַלע אַנדערע, וועלכע זיינען פאַרגעקומען פאַר איר, האָבן אויף אונז אַ גענוגן רושם געלאָזט: מיר ווייסן, דאָס איז דער קינפטיקער פאַלעסטינישער רע־וואָלוציע וועט אונז אויסקומען צו פירן אַ פּאָליטישן קאַמף אויף צוויי פּראָנטן מיט אַ מאָל: געגן דער טערקישער ביוראָקראַטיע און געגן דער אידישער בורזשואַזיע. די רעוואָלוציע, די דעמאָקראַטישע נאָך איר כ א - ר א ק ט ע ר, וועלן מיר זיך סטאַרען פאַרוואַנדלען אין אַ דעמאָקראַטישער נאָך אירע ר ע ז ז ל ט א ט ו . מיר וועלן קעמפּן פאַר דער פולער אומ־באַגרענעצטער פּאָלס־ממשלה אין פאַלעסטינע.

אונז שטייט נאָך פאַר צו באַזייטיקן אייניקע מיספאַרשטענדיגן.

קעגן אונזער באַהויפטונג, דאָס דער טעריטאָריאַליזם ווערט פאַרווירק־לאַכט דורכ'ן קלאַסנקאַמף פונ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט, שטעלט מען אַרויס

די דערווידערונג, דאָס יעדער קאמפּ צווישן קלאַסן איז אַ קאמפּ פאַר דער מאַכט און פאַר די פּראָדוקצאַנס-מיטלען, בעת אָבער אין דעם טעריטאָריאַ-ליום זיינען פאַראַינטערעסירט פאַרשירענע קלאַסן פונ'ם אידישן פּאָלק, און דעריבער איז אויפ'ן באָדן פונ'ם טעריטאָריאַליזם אוממעגלעך אַ קאמפּ צווישן דעם פּראָלעטאַריאַט און דער בורזשואַזיע.*) דיווער בליק איז אַ רעוויזאָניזם פון דעם סאַמע ערגסטן סאַרט; ווען דאָס וואָלט געווען ריכטיק, וואָלט די עקזיסטענץ פונ'ם פּראָלעטאַריאַט אַ רישי ש'ן ציוניזם געווען אַ לחלוטין דיקע שטות/עריי, און אין דער רעאַליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם וואָלט דער אַרבעטער-קלאַס אויסגעקומען עפעס נאָר ווי אַ מין נאַכשלעפּעניש נאָך דער בורזשואַזיע.**) בכדי צו צעשלאָגן דיווע חקירה, וועלן מיר נעמען אַלס אַ ביישפּיל די רוסישע רעוואָלוציע. אויך דאָ איז פאַראַינטערעסירט ווייט ניט נאָר דער פּראָלעטאַריאַט, אויך דאָ איז די באַפרייאונגס-באַוועגונג, אזוי צו זאָגן, אַ נאַציאָנאַלע; אויך אין רוסלאַנד געפינט זיך די מאַכט ניט ביי דער בורזשואַזיע. צי איז דען פון דעם אַלעם געדונגען, דאָס די רוסישע רעוואָלוציע קומט פאַר ניט דורכ'ן קלאַסנקאַמפּ. נאָר דורך דיפּלאָמאַטיע? צי הייסט עס דען, דאָס דער רוסלענדישער פּראָלעטאַריאַט פירט ניט בשעת דער רעוואָלוציע זיין זעלבסטשטענדיקע קלאַסן-פּאָליטיק? יא, דערניצן באַמיען זיך, אויף אַלער-ליי אופנים, צו איבערצייגן אונז די אַלע קליינברוגערלאַכע אידעאָלאָגן און פּראָזאָדן, אָבער קיין סאַציאַל-דעמאָקראַט אין רוסלאַנד וועט זיך ניט שטעלן אויף אזא שטאַנדפּונקט. און מיר דאַרפן קאָמפּענאַריש אָפּוואַרפן יעדן ענלאַכן בורזשואַזן בליק אויף דעם טעריטאָריאַליזם. עס איז כלל ניט ריכטיק, דאָס כלומר/שט יעדער קלאַסנקאַמפּ איז אַ קאמפּ פאַר דער מאַכט. אין דעם רעזולטאַט פון די קלאַסן-אַנטאַגאָניזמען טרעפט אָפּט, אז די מאַכט גייט איבער פון איין קלאַס צום צווייטן, אָבער דירעקט קאָנטראַסט צווישן די קלאַסן שטעלן פאַר זיך און פאַר-ווירקלאַכן אַנדערע צילן — אַנ'ערד, צו פאַרבעסערן איינפאַך די לאַגע פון די אונטערדריקטע שיכטן פון דער געזעלשאַפּט. מיר נעמען אַלס אַ ביישפּיל דעם קאמפּ פאַר דער רעגירונגס-פאַרזיכערונג פון די אַרבעטער, פאַר דער פאַבריקס-אינספּעקציע, פאַר דעם 8-שעה/דיקן אַרבעטס-טאַג — דירעקט קאָנטראַסט האָבן די אַלע פּאָדערונגען ניט ברעה צו פאַרכאַפן די מאַכט, אָדער די פּראָדוקצאַנס-מיטלען. אפילו די פּאָליטישע פּאָדערונגען פון פרייהייט פון פאַראיינען און קאָאָליציעס שטעלן פאַר זיך ניט דירעקט דיווע אויפנאָבע. ווען דער אידישער אַרבעטער קעמפט קעגן דעם רוסלענדישן אַבסאָלויטיזם, גרייפּט ער דאָך אָן צוליב דעם אומ-מיטלעכאַר, דורך זיינע סטרייקס וכדומה, די אידישע בורזשואַזיע (אַפּ-

*) אזא איז דער שטאַנדפּונקט פון די ס. ס. למשל, אינ'ם אַרטיקל פון א. ב., „קלאַסנקאַמפּ און טעריטאָריאַליזם“ (דער ניווער וועג, נומ. 19, ז. 19-20).

**) אזא בכבוד'יקן אַרט פאַרנעמט טאַקע באַמט דער אַרבעטער-קלאַס אין דעם פּראָגראַם פון די ס. ס.

טער — די קליין-בורזשואזיע), וועלכע ליידט דאך אויך שרעקלאך פון דעם אבסאָלויטזם און וואָלט גערן געווען פטור צו ווערן פון אים, וועלכע פירט זאָנאַר, נאָך איר שטייגער נאָך, אַ קאמף געגן דעם עקזיסטירענדן רעזשים. אין מער אָבער וויכטיקע פאלן פון זיין קאמף קאן דער אַרבעטער-קלאַס אויסמיידן זיין גאַנצסטן שונא אין דער פערזאָן פון די בעלי-בתים-אונטערנעמער, זיך אַ לאָז טאָן, אַ מאָל מיטציענדיק נאָך זיך אויך די בעלי-בתים, אויף די פאַרשטייער פון דער פאליטישער מאכט (למשל, אויף דער פעאַדאַלער ביראָקראַטיע) — און אויך דאָס הייסט קלאַסנקאַמף. דער אידישער אַרבעטער וועט קעמפן אויסצופירן ביי דער רוסישער, עסטרייכישער און אנדערע רעגירונגען, זיי זאָלן פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון זייערע אונטערטאָנען אין פאַלעסטינע; דער אידישער פראָלעטאַריאַט וועט באַפֿרייען די באַפֿעלקערונג פון פאַלעסטינע פון דער שליטה פון דער טערקישער ביראָקראַטיע, אָדער (מעגלעך) פון דער טערקישער בור-זשואַזיע; און דאָס אַלץ גייט אַריין אין דעם קרייז פון יענע דערשיינונגען, וועלכע טראָגן דעם נאָמען קלאַסנקאַמף; דאָס אַלץ וועט זיין אַ קלאַסנ-קאַמף אין אַלע זיינע פאַרמען פון דער עקאָנאָמישער און פאליטישער אָר-גאַניזירונג און זעלבסט-טעטיקייט פונ'ם פראָלעטאַריאַט.

אַרויסגייענדיק פון דיזן טעות, דאָס דער טעריטאָריאַליזם איז כלומרשט אינגאַנצן אַ נאַציאָנאַלע באַוועגונג, דאַרף מען קומען צום וואָרזאָשדענישן באַשלוס, דאָס פאַר דער רעאַליזירונג פון דעם טעריטאָריאַליזם פאַדערט זיך, ניט אַ פרייע קלאַסן-אַרגאַניזאַציע פונ'ם פראָלעטאַריאַט, נאָר אַ באַ-זונדערע צווינגענדע נאַציאָנאַל-פאליטישע אָרגאַניזאַציע פון דעם גאַנצן אידישן פאָלק אינ'ם געשטאַלט פון אַ סייס. נאָך אונזער פראָגנאַז קומט אויס, דאָס די נאַציאָנאַל-פאליטישע אויטאָנאָמיע וואָלט געקאָנט זיין זייער נוצלאַך פאַר'ן רעגולירן די איינוואַנדערונג, וועלכע קאָנצענטרירט זיך סטיכיש אין פאַלעסטינע, אָבער ניט מער; אויך אָן דעם סייס וועט דער סטיכישער פראָצעס טאָן דאָס זייניקע. — אויב אָבער עס זאָל ניט זיין קיין סטיכישער פראָצעס, וועלן קיינע „סיימען“ אים ניט באַשאַפן און ניט זיין בכח פאַרצושטעלן אים אַלס אַזעלכן. אַרויסשטעלנדיק די פאַדערונג פון אַ נאַציאָנאַל-פאליטישער אויטאָנאָמיע, פאַרשטייען מיר עס ניט אַלס אַ מיטל פאַר דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע, נאָר אַלס אַ זייער וויכטיקן זעלבשטענדיקן ציל; ביידע צילן, וועלכע זיינען מאַקסימאַלע, ד. ה. אַממערסטן ווייטסטע אין אונזער נאַציאָנאַלן מינימום-פראָגראַם — די נאַציאָנאַל-פאליטישע אויטאָנאָמיע אין גלות און די טעריטאָריאַל-פאָ-ליטישע אויטאָנאָמיע אין פאַלעסטינע — זיינען צוויי באַזונדערע אויפ-גאַבן. זיי קאָנען באַטראַכט ווערן אומדירעקט, פונ'ם שטאַנדפונקט פון זייער ווייטער קעגנזייטיקער ווירקונג, אַלס מיטלען איינס צוליב דאָס אנדערע: זאָס הייסט, אַז וואָס מער רעכט מיר וועלן האָבן אין גלות, אַלץ גרינגער וועט אונז זיין צו דערווערבן רעכט אין פאַלעסטינע, און וואָס מער רעכט מיר וועלן האָבן אין פאַלעסטינע — אַלץ פולער און

ברייטער וועלן זיין אונזערע אמת'ע און ניט נאָר פאפירענע רעכט אין גלות. ביי די סימאָוועס ווערט צווישן דער נאַציאָנאַל-פּאָליטישער און דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע פעסטגעשטעלט אַ צוזאַמענהאַנג פון אַ סיבה און אַ פּעל-יוצא (אַביעקטיוו), פון אַ מיטל און צוועק (סוביעקטיוו): ביי אונז, אָבער, איז אַ צוזאַמענהאַנג פון גענווירקונג. דאָס איז אָבער ניט קיין פּראָגראַם-צוזאַמענהאַנג, נאָר אַ רייז-סימבישער. ער ווירקט ניט אויף אונזער פּראָגראַם, אין וועלכן ביידע פאָדערונגען פיגורירן אַלס ניט-אַפהענגיקע איינע פון דער אַנדערער.

לסוף, דארפן מיר נאָך באַטראַכטן די פּראָגע, אויף וואָס פאַר אַן אופן קאָן דער קלאַסנקאַמף פונ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט, וועלכער ווערט געפירט אויף אַ העכסט אומנאַרמאַלער סטראַטעגישער באַזע, פירן צו אַזאַ גראַדירע-זען רעזולטאַט, ווי אַ טעריטאָריעלע אויטאָנאָמיע פאַר דאָס אידישע פּאָלס. אונזער טעאָריע וועגן דער אומנאַרמאַליטעט פון דער אידישער סטראַטעגיי שער באַזע איז גרינג צונויפצומישן מיט דער תורה פון די ס. ס., אַז דער קליין-פּראָדוקציאָנס-פּראָלעטאַריאַט קאָן כלומר'שט ניט זיין, ווי זיי דריקן זיך אויס, דער „טרעגער פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג“, קאָן זיך ניט דערנענטערן צום סאָציאַליזם. נאָר דיזע צונויפמישונג וואָלט געווען אַ טיפער טעות. עס איז כאַראַקטעריסטיש פאַר דאָס העכסט-אויבער-פּלעכלאָכע דענקען צו דערקלערן, ניט די פּאָליטיק דורך דער סאָציאַלאָגיע, ניט די פּאָטענץ דורך דער ווירקלאַכקייט, ניט די אויפגאַבע דורך דער באַדערפניש, ניט די צוקונפט דורך דער גענוואָרט, נאָר פונקט קאפּויר. ביי די ס. ס. ניט טאָקע כּלל די ערפאַרשונג פון דער אויפגאַבע צו דער באַדערפניש, פון דער פּאָטענץ צו דער ווירקלאַכקייט: למשל, זיי דערווייזן, דאָס דער טעריטאָריאַליזם איז ווינשבאַר און מעגלאַך, און דערפון דרינגען זיי אַרויס, דאָס די טעריטאָריאַליסטישע באַוועגונג וועט זיך אַנטוויקלען און פאַרענדיקן מיט ערפּאָל. אָפּגעבנדיק דעם חשבו'סטן אָרט דעם „משאַר-טער“, בויען די ס. ס. די סאָציאַלאָגיע אויף דער פּאָליטיק און ניט פאַר-קערט, ווי עס פאָדערט דער געזונטער שכל. פונקט אזוי שמועסן זיי זיך איין, דאָס זיי האָבן עפּעס וויכטיקס אויפגעטאָן מיט זייער תורה וועגן דער אוממעגלאַכקייט פאַר דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט צו גיין צום סאָ-ציאַליזם. די דייטשע קליין-בורזשואַווע, למשל, קאָן דאָך אויך ניט זיין די „טרעגערין פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג“ — צי הייסט עס דען, דאָס זי דאַרף האָבן אַ טעריטאָריע? דער סאָציאַליזם איז אַן אויפ-גאַבע פון דער צוקונפט, און דער אידישער פּראָלעטאַריאַט איז די ווירק-לאַכקייט פון דער גענוואָרט. און אויב מען זאָל דערלאָזן אזוי ווי די ס. ס., דאָס דער אידישער פּראָלעטאַריאַט גייט כלומר'שט ניט צום סאָציאַליזם, דאָן קאָן עס דינען אַלס אַ באַווייזן נאָר פאַר אַן איי-נ-טעליגענטן, באַוואוסטזיניקן אַרבעטער, וועלכער איז באַקאַנט מיט דער טעאָריע פונ'ם מאַרקסזיסם, און דערצו נאָך שלעכט באַקאַנט: דאָס קאָן אָבער בשום אופן ניט דינען אַלס אַ

מאטיוו, וועלכער זאל טרייבן די ברייטע פראלעטארישע מאסן אויפ'ן וועג פונ'ם טעריטאריאליום. אויב דער אידישער ארבעטער קאן נישט זיין איצט קיין „טרעגער פון דער סאציאליסטישער באוועגונג“, דאן איז לעכערלאך ארויפצואווארפן אויף אים איצט סאציאליסטישע אויפגאבן: אויב נאך אויף דער טעריטאריע וועט ער זיך אויסהיילן פון זיין חולאת, פון „ניט-אינדוסטריאליזירונג“, — וועט ער דאך נאך דארטן אויך ווערן סאציאליסטיש. אויב אבער דער אידישער ארבעטער פירט פונדעסטוועגן יא א פראלעטארישע קלאסנפאליטיק און קעמפט פאר'ן סאציאליום א פילאזאפיע, נאך אין גלות — ווי דאס איז טאקע באמת — דאן צופאלט זיך די גאנצע ס.ס.'ישע חקירה ווי א פוסטע פראזעאָלאָגיע. דער אידישער פראלעטאריאט איז אויך א מאדערנער פראלעטאריאט — עס פארשטייט זיך, נישט אין יענעם פארשפייצט-טיפזיג-פילאָזאָפיש-אומפארשטענדלעכן זין, ווי די ס.ס. באנוצן, גלייך נאך קוויטסקי'ן, דאס ווארט „מאדערנער“, נאך אין יענעם זין, דאס דער אידישער פראלעטאריאט פירט א מאדערנעם קלאסנקאמף אין אלע זיינע פאליטישע און עקאנאמישע פארמען. און פירן פירט ער אים, נישט צוליב דעם, בכדי צו גיין צום סאציאליום, נאך מחמת דעם, וואס די אנטוויקלונג פונ'ם קאפיטאליזם פארשאפט די געגנט זאצן צווישן די ארבעטער און די בעליבתים; און דערפאר, ווייל דער אידישער פראלעטאריער פירט א קלאסנקאמף, דעריבער גייט ער צום סאציאליום: דורך זיין קלאסנקאמף העלפט ער מיט צו קאנצענטרירן דעם קאפיטאל און צו פארשאפן די סאציאלע קלאסן-אנטאגאניזמען. נאך, וועט מען זאגן, די אידישע ווירטשאפט ווערט רואנירט מחמת דער קאנצענטרירונג פונ'ם קאפיטאל, און פירנדיק א קלאסנקאמף געגן זייערע עקס-פלאטאטאָרס, גראבן אונטער די אידישע ארבעטער גלייכצייטיק אי זייער אייגענע עקזיסטענץ, אי די עקזיסטענץ פונ'ם אידישן קאפיטאל. זייער ריכטיק: נאך צו הייסט עס דען, דאס דער אידישער פראלעטאריאט איז נישט קיין „טרעגער פון דער סאציאליסטישער באוועגונג“? ניין, דאס הייסט נאך, אז זיין לאגע אין גלות איז טיף טראגיש און פול מיט סתירות. דאס איז אבער כלל נישט קיין אויסנאמלאכע דערשיינונג: דאס וואס עס איז ביי אירן א כראנישע קרענק, באגעגענען מיר אפט אין א שארפער פארם אויך ביי אנדערע פעלקער. וויפיל צענדליק-טויזנטער „טרעגער פון דער סאציאליסטישער באוועגונג“ אין רוסלאנד זיינען איצט ארויסגעשליידערט אויף יענער זייט פון עקאנאמישן לעבן און זיינען אונטערווארפן אלע יסורים פון ארבעטסלאזיקייט!

אבער וואס הייסט עס? א דאנק די שארפע קרענקלאכע באדינגונגען פון דער רוסישער רעאקציע איז די סטראטעגישע באזע פונ'ם רוסלענדישן פראלעטאריאט צייטווייליק העכסט-אומנאָרמאל און נישט-פראדוקטיוו; א דאנק די כראנישע קרענקלאכע באדינגונגען פונ'ם גלות — דער עקס-טעריטאריאליטעט, דער נאציאנאלער קאנקורענץ און דער איזאלירונג, איז

די סטראטעגישע באַזע פונ'ם אידישן פראַלעטאַריאַט שטענדיק אומנאַרמאַל און ניט־פראַדוקטיוו. ניט־פראַדוקטיוו איז זי ניט אַ ב ס אַ ל ו ט, נאָר פ אַ ר ה ע ל ט נ י ס מ ע ס י ס: דער אידישער אַרבעטער דורך זיין קאמפּ פאַרבעסערט אויך זיין לאַגע, נאָר דיזע פאַרבעסערונג טראַגט נאָך אַ מער צייטווייליקן כאַראַקטער און איז נאָך מער אומזיכער, איידער ביי זיינע ניט־אידישע חברים; און חוץ דעם, יעדע אַפילו אומבאַדייטנדע פאַרבעסערונג פאָדערט שטענדיק פון דעם אידישן אַרבעטער אַזאַ אומ־געווערע פאַרשווענדונג פון כחות, וועלכע ווערט קוים באַלוינט דורך די רעזולטאַטן.

נאָר אומנאַרמאַל איז די סטראטעגישע באַזע פונ'ם אידישן אַרבעטער־קלאס אין גלות נעמלאַך דערפאַר, וואָס דאָ באַשעפטיקט ער זיך אין די ענדלאַכע שטאַפלען פון דעם ווירטשאַפּטלאַכן פראָצעס (*), דערפאַר וואָס דאָס אידישע ווירטשאַפּטלאַכע לעבן האַלט זיך אויף אין די הינטער־געסלאַך פון דער קאפיטאַליסטישער געזעלשאַפט. נאטירלאַך, דאָס אין גלות קאָן דער אידישער אַרבעטער דורך זיין קלאַסנקאַמפּ נאָר מיטהעלפֿן דעם פראַלעטאַריאַט פון אַנדערע נאַציעס: בעת אָבער אים קומט אויס צו פאַרטיידיקן וועלכע עס איז זיינע אייגענע באַזונדערע אינטערעסן, אפילו די העכסט נויטיקע, העכסט גערעכטע, איז ער ניט בכח לחלוטין צו נאָרניט זיך דערשלאָגן, אויב ער שטיצט זיך ניט דערביי אויף דער פאַראינטערעסירטקייט פון אַנדערע, ניט־אידישע גרופֿן אין דיזעלביקע פאַ־דערונגען. למשל, מיר האָפֿן צו דערשלאָגן זיך אַ פרייען אַריינפאַר קיין פאַלעסטינע, ד. ה. אַז די רוסישע רעגירונג, דהיינו, זאָל פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון אירע אידישע אונטערטאָנען אין טערקיי. עס פאַרשטייט זיך, דאָס וועט ניט פאָדערן פון דער רוסישער רעגירונג קיין באַזונדער גרויסע אָנשטרענגונג פון קרעפטן: נאָר אפילו אַטידעם אומבאַדייטענדן רעזולטאַט וואָלטן מיר זיך ניט דערשלאָגן דורך אונזער קאַמפּ, ווען די רוסישע געזעלשאַפט וואָלט אליין ניט געווען פאַראינטערעסירט אין דער לעזונג פון דער אידי־פראַגע און אין דעם פאַרגרינגערן די אידישע עמי־גראַציע. אָדער אַן אַנדער ביישפּיל: מיר רעכענען צו באַקומען אַ גאַנצע רייע נאַציאָנאַלע רעכט און אפילו אַ נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע, לאַמיר זאָגן. ווידער טאַקע אין רוסלאַנד: און אויך אין דיזן ענין פאַר־לאָזן מיר זיך נאָר אויף דעם, וואָס פונקט אין אַזעלכע פאַדערונגען זיינען פאַראינטערעסירט אַנדערע אונטערדריקטע נאַציאָנאַליטעטן, וועלכע כאַ־וואוינען רוסלאַנד, און וואָס מיט דער צייט וועט אויך אין די רייען פונ'ם

(*) וועגן די באַגריפֿן „ענדלאַכע“, „ערשטע“ און „צווישן־לינגדע“ שטאַפלען פונ'ם ווירטשאַפּטלאַכן פראָצעס — זע „אונזער פלאַטפאָרם“, קאָפּיטל א. דעם דאָזיקן אונטערשייד האָבן מיר גענומען ביי „בעס־באוועק“; נאָר פונקט דאָס, וואָס ער, דער אָנהענגער, פון דער טעאָריע פון „גרעניץ־נצון“, רופט אַן ערשטע שטאַפלען, הייסט ביי אונז מאַרקסיסטן, ביי אונז אָנהענגער פון דער טעאָריע פון „אַרבעטס־ווערט“ — ענדלאַכע שטאַפלען, און לחיפֿך.

רוסלענדישן פראלעטאריאט אריינדרינגען דאס באוואוסטזיין פון דער נויט ווענדיקייט אין ראדיקאלע נאציאנאלע רעפארמעס.

דאס, וואס דאס אידישע לעבן אין גלות איז אפהענגיק פונ'ם לעבן פון די ארומיקע פעלקער, איז אויך ניט קיין אויסנאם-צופאל אין לעבן. דער פוילישער אדער דער ארמענער פראלעטאריאט וואלטן אויך ניט גע-קאנט אליין, און דער הילף פון אנדערע עלעמענטן, פארטיידיקן זייערע באזונדערע נאציאנאלע פאדערונגען. נאך פונדעסטוועגן, מיט זייערע אייגענע כחות, און דער הילף מצד אנדערע, קאנען דער פוילישער אדער דער ארמענער פראלעטאריאט דערגרייכן פאר זיך פיל מער, איידער דער אידישער פראלעטאריאט און דאס גאנצע אידישע פאלק אין גלות מיט אייגענע כחות. הן בנוגע דער עקסטרעמיטאריאליטעט, הן בנוגע דער אפהענגיקייט פון די ארומיקע פעלקער און הן בנוגע דער אומנאראליטעט פון דער סטראטעגישער באזע פאר'ן קלאסנקאמף, שטייען דאס אידישע פאלק און דער אידישער פראלעטאריאט פיל נידעריקער פון די אנדערע פעלקער און אונטערשיידן זיך שטארק פון זיי. נאך דיזער אונטערשייד איז ניט אין מ ה ו ת, נאך אין דער מ ד ר ג ה, ער איז ניט אזוי פיל אן איכות'דיקער, וויפיל א כמות'דיקער. אויך אנדערע פעלקער זיינען טיילווייז עקסטרעמיטאריאל, אין דעם זין וואס כמעט ביי אלע פעלקער זיינען פאראן טיילן, וועלכע זיינען צעזיט איבער פרעמדע טעריטאריעס און וואוינען דארט אין א מיעוט, אבער די אידן זיינען מער פון אלע עקסטרעמיטאריאל; אויך ביי די אנדערע פעלקער טרעפט א מאל, דאס די קלאסן-סטרוקטור איז אומנארמאל (אזוי, למשל, זיינען די ארמענער מער באשעפטיקט אין די ענדלאכע שטאפלען, איידער אין די ערשטע), אבער ביי די אידן איז די קלאסן-סטרוקטור אממערסטן אומנארמאל; אויך די אנדערע פעלקער זיינען מער אדער ווייניקער אפהענגיק פון די ארומיקע, די אידן אבער זיינען אפהענגיק פון די ארומיקע פעלקער מער איידער א וועלכעס עס איז אנדער פאלק.

אט דיזע אומגעהויערע כמות'דיקע אפגעשטאנענקייט פונ'ם אידישן פאלק וועט ביסלאכווייז אלץ מער פארשווינדן, וואס מער עס וועט וואקסן די סטיכישע איינוואנדערונג אין פאלעסטינע. אין פאלעסטינע וועלן די אידן מיט דער צייט אריינדרינגען אויך אין די ערשטע שטאפלען פון דעם ווירטשאפטלאכן פראצעס; נאך וויכטיקער פאר אלץ איז דער אומשטאנד, וועלכער איז פון אונז שוין אנגעוויזן, דאס, וואס די אידישע ווירטשאפט אין פאלעסטינע וועט זיך אנטוויקלען כמעט אומאפהענגיק פון דער ארטיקער באפעלקערונג און פון דער אנטוויקלונג פון טערקיי. אויף אזא אופן, וועט אויך די סטראטעגישע באזע פונ'ם אידישן פראלעטאריאט, אריבערטראגנדיק זיך קיין פאלעסטינע, פארלירן אירע ספעציפישע אנאמאליעס, און דער קלאסנקאמף פון די אידישע ארבעטער וועט ענדלאך ווערן גענוג פראדוקטיוו. דער נארמאלער אידישער פראלעטאריאט אין א נארמאלער, ניט פאר-קירצטער און ניט אפגעשטאנענער נאציאנאלער ווימשאפט, וועט דורך זיין

קלאסנקאמף קענען זיך דערשלאגן צו דיזן גראנדעזן רעזולטאט — צו דער טעריטאריאל-פאליטישער אויטאנאמיע פאר'ן אידישן פאלק אין פאלעסטינע. ער וועט קענען גובר זיין אלע מכשולים און באפרייען זיך און דעם גאנצן אידישן פאלק.

אין דיזער ארבעט זיינער וועט זיך דער אידישער ארבעטער-קלאס שטיצן ניט אויף פראיעקטן, און ניט אויף פלענער, און ניט אויף דיפלא-מאטיע — נאר בלויז אויף זיין קאמף און אויף די סטיכישע פראצעסן פון דער קאנצענטרירטער איינוואנדערונג. די ראדיקאלע מהפכה אינ'ם אידישן לעבן וועט פארקומען ניט דורך דעם באוואוסטזיין און אגיטאציע פון פארטייען, ניט דורך סיימען און ניט דורך קאנגרעסן, נאר דורכ'ן סטיכישן פראצעס. סיימען אבער, צוזאמענפארן און פארטיי-ארגאניזאציעס קאנען נאר העלפן דעם סטיכישן פראצעס, אבער ניט פארבייטן אים.

פראיעקט-פראגראם פון צ. ק. פון י. ס. ד. א. פ. „פועל-ציון“

די אלגעמיינע פארמולן פון דער פארטיי

- (1) דאס פראגראם-מאקסימום פון פארטיי איז — די פארגעזעל-שאפטלאכונג פון די פראדוקצאָנס-מיטלען און די איבערבוואונג פון דער געזעלשאפט אויף סאָציאליסטישע יסודות; דער איינציקער וועג, וועלכן די פארטיי אנערקענט — איז דער פאליטישער קלאסנקאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט אין די רייען פון דער אלגעמיינער סאָציאל-דעמאקראטיע.
- (2) דער וויכטיקסטער פונקט פון דעם פראגראם-מינימום פון דער פארטיי, וועלכער אונטערשיידט זי פון אנדערע סאָציאל-דעמאקראטישע פארטייען — איז די פאָדערונג פון א טעריטאָריאלער אויטאָנאָמיע אויף דעמאקראטישע יסודות פאר'ן אידישן פאלק אין פאלעסטינע.
- (3) דיזן פונקט פון זיין פראגראם-מינימום, צוגלייך ווי אויך זיינע אלע אנדערע פאָדערונגען, פארווירקלאכט דער אידישער פראלעטאריאט דורכ'ן קלאסנקאמף.
- (4) צווישן דעם קלאסנקאמף און דער פאליטישער דערציאונג פון דעם אידישן פראלעטאריאט אין גלות פון איין זייט, און זיין קלאסנקאמף אין פאלעסטינע פון דער אנדער זייט — עקזיסטירט א דירעקטער, זיך ניט-איבעררייסנדיג סטיכישער צוזאמענהאנג, וועלכער שטיצט זיך אויף דער סטיכיש זיך קאנצענטרירנדיג איינוואנדערונג פון אידן קיין פאלעסטינע.

מ ב א

דער הויפט-באוועגונגנדיגער נערוו פון דער געשיכטע — די אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו-קרעפטן פון דער געזעלשאפט, שטויסט זיך אָן אין איר גאנג אויף פארשידענע מכשולים, אָפטמאל אויך אליין זיי אַרויס-רופנדיק, און מיט דער צייט צעשמערט זי דיזע מכשולים. דער קרענקלאכער צוזאמענשטויס מיט אזעלכע מכשולים באשאפט גלייכצייטיק אויך קרענק-לאכע געזעלשאפטלאכע פראגן און רופט אַרויס ברייטע געזעלשאפטלאכע באוועגונגען, וואָס האָבן בדעה זיי צו לעזן; אין אונזער צייט שטעלן זיך אוועק בראש פון אזעלכע באוועגונגען — פאליטישע פארטייען און געזעל-שאפטלאכע אָרגאניזאציעס, אַלס די אויסדריקער פון דעם אָרגאניזירטן געזעלשאפטלאכן רצון. די י. ס. ד. א. פ., וועלכע אָרגאניזירט די רעוואָ-לוציאָנערע באוועגונג פון דעם אידישן פראלעטאריאט, שטרעבט צו געבן

אן ענטפער אויף אלע ברענענדע פראגן פון אונזער צייט; די וועגן און שטרעבונגען פון דער פארטיי געפינען זיך אין דער ריכטונג פון דער אַנט־וויקלונג פון די פראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער מאָדערנער און קינפטיקער מענטשהייט. אין איר טעטיקייט רעכנט זיך די פארטיי מיט די אינ־טערעסן פון דעם פראַלעטאריאַט — דעם קלאַס פון לוינ־ארבעטער, אַרויס־גייענדיק פון דער איבערצייגונג, דאָס דער פראַלעטאריאַט איז דער איינ־ציקער קלאַס, וועמענס אינטערעסן עס זיינען אינגאנצן בהסכם מיט דער אַנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער געזעלשאַפט, דאָס נאָר ער איז בכה ראדיקאַל צו לעזן אלע קרענקלאכע פראגן פון דעם געזעל־שאַפטלאַכן לעבן, נוצר צו זיין אלע מכשולים, וועלכע שטערן דער אַנ־זאַמלונג און דעם וואוקס פון דעם מענטשנ'ס הערשאַפט איבער דער נאַטור און געשיכטע.

די סאציאלע פראגע פון אונזער צייט

אלע פראגן פון אונזער צייט האָבן זייער שורש אין די אינערלאַכע ווידערשפּרוכן פון דעם קאפיטאַליסטישן פראָדוקציאָנס־אופן. דער קאפי־טאַליסטישער פראָדוקציאָנס־אופן באַדייט פון איין זייט, אַ הויכע מדרגה פון פראָדוקטיוויטעט פון דער געזעלשאַפטלאַכער אַרבעט, אַ שנעלן וואוקס פון דעם מענטשנ'ס הערשאַפט איבער דער נאַטור און אַ קאָלאָסאַלע עקאָנאָמיזירונג פון דער מענטשאַכער ענערגיע; דיווער פראַצעס דריקט זיך אויס אין דער אַלץ שטייגענדער קאָנצענטרירונג און סאציאַליזירונג פון דער פראָדוקציע. פון דער אַנדער זייט, שטיצט זיך דער קאפיטאַליזם, אַלס דער סחורות־דיקער פראָדוקציאָנס־אופן, אויף דאָס פערזענלאַכע אייגנטום פון די מיטלען פון פראָדוקציע און פארקער — אויף דיין יורדישן אויסדרוק פון יענע פראָדוקציאָנס־פאַרהעלטנישן, וועלכע זיינען אויסגעוואקסן אויפ'ן באַדן פון די פריערדיקע, ניט־קאָנצענטרירטע פראַ־דוקציאָנס־אופנים. דאָס פערזענלאַכע אייגנטום אויף די מיטלען פון דער פראָדוקציע אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַלץ וואַקסענדיקער סאציאַליזירונג אירער — באַשאַפט די עקספּלואַטירונג פון דער אַרבעטס־קראַפט; ד. ה. די אייגנטימער פון די מיטלען פון פראָדוקציע און פארקער — די קא־פיטאַליסטן — פאררעכענען אין זייער טובה יענעם מערוערט, וועלכן עס שאַפן די אַרבעטער, וואָס זיינען אָפּגעריסן פון די פראָדוקציאָנס־מיטלען. דאָס פערזענלאַכע אייגנטום אויף די פראָדוקציאָנס־מיטלען, וואָס עס כאַראַקטעריזירט די קאפיטאַליסטישע פראָדוקציאָנס־באַציאָנונגען — אַנט־שפּרעכט ניט די קאָנצענטרירנדע טענדענצן פון דער אַנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו־קרעפטן, ווערט אַלץ אַ גרעסערע מניעה פאַר זיי און פירט צו דער אַנאַרכיע פון דער פראָדוקציע, צו איר ניט־פלאַנמעסיקייט. דיווער קאָנפליקט צווישן דער אַנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו־קרעפטן און דעם צושטאַנד פון די פראָדוקציאָנס־באַציאָנונגען, דאָס וואָס עס ווערט פאַר־

שווענדט איבעריקע מענטשלעכע ענערגיע און דער מענטש איז סמיכיש פארשקלאפט דעם אנטאגאניסטישן שטראם פון דעם געזעלשאפטלאכן לעבן — דאס ברענגט ארויס אויף דער וועלט די אלגעמיינע סאציאלע פראגע פון אונזער צייט.

די פראדוקציע־אנטי־פאליטישע פראגמענטן פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט, שטיצנדיק זיך אויף עקספּלואַטאציע און קאָנקורענץ, אַרייַנטראַגנדיק צו פאַלונג און אַנאַרכיע אין אַלע ספּערן פונ'ם געזעלשאפטלאכן לעבן, צו שפאַלטן זיי אומעטום, דורך אַ גרינטלאַכן אינערלאַכן ווידערשפּור, צווישן די רעאַקציאָנערע און אַפּלעבנדע פאַרמען פון פראָדוקציע פונ'ם אינדיווידוֹ דעלן און די אַנוואַקסנדע, רעוואָלוציאָנערע פאַרמען פון קאָנצענטרירונג און סאָציאַליזירונג. דווער אינערלאַכער אַנטאָגאָניזם באַשטימט די סאָציאַלע סטרוקטור פון דער מאָדערנער געזעלשאפט, צעטיילנדיק זי אויף קלאַסן מיט קעגנזעצלאַכע אינטערעסן און פיינטלאַכע אידעאָלאָגיעס. פון איין זייט איז דער טרעגער פון אַלץ אינדיווידועלעס, אַנאַרכישעס, פּרוואַט־אייגנטומלעכעס — דער רעאַקציאָנערער קלאַס פון דער בורזשואַזיע און גרויסע ערד־אייגנטימער, וועלכע נעמען אַן אַלץ אַ מער דייטלאַכערן קאָפיטאליסטישן אַנאַליז; פון דער אַנדער זייט, איז דער טרעגער פון אַלץ קאָלקטיוויסטישעס, קאָנצענטרירטעס, סאָציאַליסטישעס — דער רעוואָלוציאָנערער קלאַס פון לויז־אַרבעטער; צווישן זיי — פאַרשידנאַרטיקע איבערבלייבונגען פון די פאַרגאַנגענע סאָציאַלע פאַרמאָציעס און דעקלאַסירטע פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט — די שטאַטישע און דאַרפישע קליין־בורזשואַזיע, די זיך־פראָלעטאַריזירנדע מאַסן, דער לומפן־פראָלעטאַריאַט — קלאַסן מיט אַ ניט־ווירדיגער סאָציאַלער ווירקונג און מיט אַ ניט־שטאַנדאהאַפטיקער געזעלשאפטלאַכער פּיויאָנאַמיע: אַט אַ אינדי־ווידואליסטישע, אַט אַ סאָציאַליסטישע, אַט אַ רעאַקציאָנערע, אַט אַ רעוואָלוציאָנערע. דער קאַמף צווישן דיזע קלאַסן אין אַלע זיינע קאָמבינאַציעס פאַרשאַרפט זיך אַלץ מיט דער אַנטוויקלונג פון די פראָדוקטיווע־קערעפטן פון דער מאָדערנער געזעלשאפט. די קאָנצענטרירונג פון דער פראָדוקציע קומט פאַר דורך דער אומ'ברחמנות־דיקער אינדיווידועלער קאָנקורענץ, וועלכע שטויסט אַרויס די קליין־בורזשואַזיע — די שטאַטישע און דאַרפישע — פון אירע עקאָנאָמישע פּאַזיציעס און פירט צו דער פראָלעטאַריזירונג פון די ברייטע פאַלקס־מאַסן. מיט'ן גאַנג פון דער קאפיטאליסטישער פראָדוקציע געפינט די אינדיווידועלע קאָנקורענץ זיך אַ קאָרעקטיוו אין אַלע מעגלעכע פאַרמען פון גרופּן־קאָנקורענץ, וועלכע ניט נאָר וואָס זי באַזייטיקט ניט די אַנאַרכיע פון דער פראָדוקציע, נאָר, להיפך, פאַרשטאַרקט זי נאָר.

די אלגעמיינע באַזונדערהייט פון דער קאפיטאליסטישער אַנטוויקלונג — די אומאויפהערגלעכע פאַרהעלטניסמעסיקע פאַרמערונג פון דעם שטענדיקן טייל פון קאפיטאַל, וועלכער רעאַליזירט זיך אין די פראָדוקציע־אנטי־מיטלען אויפ'ן חשבון פון דעם זיך־בייטענדיקן טייל, וועלכער ווערט רעאַליזירט

אין דער מענטשלעכער ארבעטס-קראפט — וואָס ס'איז גינסטיק א דאָנק דעם כמות מענטשלעכע ענערגיע וואָס זי פאָרהיט, ווייט אַרויס אויך איר שלעכטע זייט אין דעם, וואָס די באַדערפניש פון דעם קאָפיטאַל אין אַרבעטס-קראַפט שטייט אָפּ פון דעם רואינירונגס-פראָצעס פון קליינע אייגנטימער; אָהער קומט צו אויך דאָס, וואָס די מער הויכע אַנטוויקלונגס-מדרגה פון דער טעכניק שאַפט אַ ברייטן פעלד פאַר דער קינדער-און פרויען-אַרבעט. אויף אַזאַ אופן דערשיטערט דער קאָפיטאַליזם די משפּחה און דאָס קליינע אייגנטום, און צוזאַמען מיט דעם ברענגט ער אַרבעטס-לאָזיקייט, פאַרגרעסערט די רעזערוו-אַרמיי און שמעלט אַוועק ברייטע מאַסן פון פראָלעטאַריאַט און פון די צווישנשטייענדע קלאַסן אין אַן אַלץ מער שווערע אָפּהענגיקייט פון דעם קאָפיטאַל. דיזע אָפּהענגיקייט פאַר-שאַרפט זיך נאָך מער אַ דאָנק די קריזיסן, וועלכע שפּילן זיך פאַנאַנדער פון צייט צו צייט, וואָס זייער שורש ליגט אין דער אַנאַרכיע פון דער פראָדוקציע, וועלכע באַזייטיקט יעדע מעגלעכקייט פון אַ הסכם צווישן דער געזעלשאַפטלעכער פראָדוקציע און קאָנסום. די קריזיסן — דיזע אומ-פאַרמיידלעכע באַגלייטער פון דעם קאָפיטאַליסטישן פראָדוקציאָנס-אופן — פאַרגרעסערן די קאָדערן פון אַרבעטסלאָזע ביז קאַלאַסאַלע מאַסשטאַבן און מאַכן העכסט אומזיכער דעם קיום אַפילו פון יענע אַרבעטער, וועלכע פאַר-נעמען נאָך, מער אָדער ווייניקער, פעסטע פאַזיציעס בעת'ן רואיקן פליסן פון דעם עקאָנאָמישן לעבן. אין צוזאַמנהאַנג מיט אַלע אָנגעוויזענע אומשטענדן ווערט טיפּער און ברייטער דער תּהום צווישן די עקספּלואַטאַט-טאָרס און די עקספּלואַטירטע, וואָססט דער סאָציאַלער מהלך צווישן די פאַרמעגנדע און נישט-פאַרמעגנדע. זייענדיג אויסגעגראָבן דורך די אינער-לאַכע ווידערשפּרוכן פון דעם פראָדוקציאָנס-אופן, אַנטוויקלט זיך דיזער מרחק אין צוויי קעגנזעצלאַכע ריכטונגען: פון איין זייט, דאָס אומ-אויפהערלאַכע פאַרהעלטניסמעסיקע (און אין דער צייט פון קריזיסן אויך אַבסאָלוטע) פאלן פון דעם וואוילשטאַנד פון פראָלעטאַריאַט, די שטייגנדע נישטזיכערהייט זיינע און די לאַסט פון דער אָפּהענגיקייט פון קאָפיטאַל — דאָס אַלץ וועקט זיין אומצופרידנהייט מיט דער עקזיסטירנדער זאָר-לאַגע; און פון דער אַנדער זייט, דער אומאויפהערלאַכער אַבסאָלוטער וואוקס פון דער צאָל און געשלאַסנהייט פון פראָלעטאַריאַט, אין וואָס עס דריקט זיך אויס דער אומאויפהערלאַכער שטייגן פון דער באַדייטונג פונ'ם פראָ-לעטאַריאַט אין דעם פראָדוקציאָנס-פראָצעס גופא אַנשטאָט דער בור-זישואַזיע, וועלכע פאַרלירט אַלץ מער אירע אָרגאַניזירנדע פונקציעס, פאַר-וואַנדלט זיך אין אַ פאַראַזיט פון דער געזעלשאַפט, ווערנדיק צעריסן דורך דער אינערלאַכער אומאויפהערלאַכער קאָנקורענץ, — דאָס גיט דעם פראָ-לעטאַריאַט כּח צוליב'ן קאמף מיט דעם עקזיסטירענדן סדר און די ערכות פאַר זיין ענדלאַכע נצחון. די עקאָנאָמישע יסודות פון דער קאָפיטאַליסטי-שער ווירטשאַפט געפינען פאַר זיך אַן אַנטשפּרעכענדן אויסדרוק אין דעם בוי פון דעם מאָדערנעם שטאַט: ער שמעלט מיט זיך פאַר די אַר-

גאנצאציע פון דער קלאסן-הערשאפט פון דער בורשואזיע. נאָר דאָס פאָליטישע לעבן פון אונזער צייט טראָגט אויף זיך פיל סמנים פון יענעם פערקאָד, בעת די בורשואזיע האָט נאָך געקעמפט פאַר דער מאַכט קעגן דעם פעאַדראַליזם. די קאָפיטאַליסטישע פראָדוקציע, אַלס די העכערע מדרגה פון דער אַנטאָגאָניסטישער אַנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו-קראַפטן, איז געצוואונגען אין איר פליסן גובר צו זיין קורס-כל דעם ווידערשטאַנד פון די פריערדיקע סאָציאַלע פאָרמען; כל זמן עס נעמט אויף זיך דינע אויפגאבע דער קלאַס פון דער בורשואזיע, פילט ער אויס אַ רעוואָלוציאַ-נערע ראָל, פאַרניכטנדיק די פעאַדראַלע פאָליטישע אָרגאַניזמען און איינ-פירנדיק אַנשטאָט זיי די דעמאָקראַטישע: פאַרלאַמענטאַריום און די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פון דער אויספירנדיקער (עקזעקוטיווער) מאַכט פאַר'ן פאָלק. פון דעם מאָמענט אָבער, ווי אויף דער סצענע טרעט אַרויס אַ נייער רעוואָלוציאַנערער קלאַס — דער פראָלעטאַריאַט, ווערט די בורשואזיע שטאַטלעכקייט רעאַקציאָנער, און דעם אַרבעטער-קלאַס קומט אויס צו קעמפן פאַר דער פאַרווירקלאַכונג, נאָך אין די ראַמען פון דער קאָפיטאַליס-טישער אָרגאַניזם, פון דעם אַם מערסטן פולן אַרויסבאווייזן זיך פון דער דעמאָקראַטיע, פאַר'ן איבערגעבן דעם פאָלק די גאַנצע געזעצגעבנדע, אויס-פירנדע און געריכטלעכע מאַכט און פאַר דער פאַרניכטונג פון אַלע פאָרמען פון דרוק און פרווילעגייס. דער פראָלעטאַריאַט נעמט אויף זיך אַלע באַפרייענדע אויפגאַבן, וועלכע זיינען ניט געלעזט דורך דער בורשואזיע און פאַרווירקלאַכט זיי דורך זיין קאַמף. דערביי גייט אַרויס דער אַר-בעטער-קלאַס פון זיינע נויטיקסטע און גאָעטסטע אינטערעסן און שטרעבט אויפצוהויבן זיין וואוילשטאַנד שוין ביי היינטיקן טאָג, און נאָר אין דער אַנטוויקלונג פון זיין קאַמף ווילקען זיך פאַר אים פאַנגאָדער אַלץ מער ברייטערע באַפרייאַונגס-פערספעקטיוון. טראָגנדיק לכתחילה אַ ריין עקאָ-נאָמישן באַראַקטער, ווענדט זיך מיט דער צייט דער קלאַסנקאַמף פון דעם פראָלעטאַריאַט אויך געגן דעם עקזיסטירענדן פאָליטישן סדר און באַקומט אויך אַליין אַ פאָליטישן באַראַקטער. אין דעם סך-הכל ווערט דינער קאַמף פאַר דער מאַכט געלעזט דורך דעם דירעקטן ווירקן פון דעם אַר-בעטער-קלאַס אויף דער הערשנדער בורשואזיע דורך סטרייקן און אויפ-שטאַנדן; נאָר שטרעבנדיק צו פאַראַלזירן די בורשואזיע נוצט אויס דער פראָלעטאַריאַט צוליב זיין קלאַסנקאַמף גלייכצייטיק אויך יענע כל-י-זיין פון מאַכט, וועלכע זיינען געשאפן דורך דער בורשואזיע: דעם פאַר-לאַמענטאַריום און אַנדערע דעמאָקראַטישע אייגנריכטונגען. דורך זיין קלאַסנקאַמף רעגולירט דער אַרבעטער-קלאַס דעם סטיכישן באַפרייאַונגס-פראָצעס פון דער געזעלשאַפט-דעמאָקראַטיזירונג, וועלכע איז אַן אומ-פאַרמיידלעכער פועל-יוצא פון דער אומאויפהערהלעכער קאָנצענטרירונג און סאָציאַליזירונג פון דער פראָדוקציע. אין זיין פאָליטישן קאַמף ערווערבט דער אַרבעטער-קלאַס פאָליטישע דערפאַרונג און פאַרפעסטיקט זיין דיס-ציפלין, וועלכע וועט דינען אַלס דער מעכטיקער קאַמף-מיטל בעת'ן קומענ-

דען פארכאפן די מאכט דורך דעם פראלעטאריאט. דער קאנפליקט צווישן דער אנטוויקלונג פון די פראדוקטיווקרעפטן און דעם צושטאנד פון די פראדוקציעאָנס-באציאונגען, טראגט אין זיך נופא די טענדענצן, וואָס פירן צו זיין לעזונג.

די סאציאלע פראגע וועט פריער אָדער שפעטער געלעזט ווערן דורך דעם, וואָס די קאנצענטרירנדע טענדענצן וועלן לנגריי מנצח זיין די אנארכישע און אינדיוידועלע פראדוקציעאָנס-פאָרמען; מיט אַ היסטאָרי-שער אומפאָרמיידלעכקייט דערנענטערט זיך דער מאָמענט פון דעם פולן קראך פון דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט. אין דיון מאָמענט, וועט דער אַרבעטערקלאַס, דערגרייכנדיק דעם קולמינאציעאָנס-פונקט פון זיין אנטוויקלונג, פארכאפן די מאכט אין זיינע הענט און, אויסנוצנדיק זיין דיקטאטור, וועט ער פאָרניכטן די קלאַסן-סטרוקטור פון דער געזעלשאפט און דאָס פערזענלעכע אייגנטום אויף די מיטלען פון פראדוקציע און פאַרקער, וועט באַזייטיקן יעדע מעגלעכקייט פון עקספּלואַטאציע און אינ-דיווידועלער קאָנקורענץ.

אין דיון מאָמענט וועלן פאלן די צאמען און מכשולים, וועלכע שטערן אין פארהאלטן די אנטוויקלונג פון די פראדוקטיווקרעפטן פון דער גע-זעלשאפט; די שליטה איבער דער פראדוקציע וועט איבערגיין צו דעם באַוואוסטזיניק און ארגאניזירטן געזעלשאפטלעכן רצון. דעם אַרט פון דער קאפיטאליסטישער אָרדנונג וועט פארנעמען די סאציאליסטישע.

אינטערנאציאנאליזם און נאציאנאליזם פון פראלעטאריאט

אין דעם שוים פון דער קאפיטאליסטישער אָרדנונג רייפן אָן אומ-אויפהערלאך טעכנישע, עקאָנאָמישע, און פאָלגלעך אויך אידעאָלאָגישע פאַרבארגנונגען פון אַט דער מהפכה. פארכאפנדיק אַלץ אַ גרעסערן שטח פון דעם ערד-קוגל, פאראייניקנדיק די ביזאָהער צעוואָרפענע געזעלשאפטן, ווירטשאפטן און מערק אין איין וועלט-ווירטשאפט און וועלט-מאַרק, שטעלט אַוועק דער קאפיטאליזם דעם אַרבעטערקלאַס פון אַלע לענדער און פעלקער אין איינגאָרטיקע באַדינגנונגען פון עקאָנאָמישן קיום און דערמיט נופא פירט ער גלייך צו דעם, אַז די אַרבעטער-באַוועגונג זאָל אָננעמען אַן אינטערנאציאנאָלן כאַראַקטער. אנערקענענדיק דיזע אומ-פאַרמיידלעכע אנטוויקלונגס-טענדענצן, האָבן די אַרבעטער-פאַרטייען פון אַלע לענדער און נאַציעס שוין לאַנג אַרויסגערוקט דעם לאַזונג פון דער אינטערנאציאנאָלער ברודערשאפט פון פראלעטאריאט. דאך שטעלט מיט זיך ניט פאַר דער וועג פון אנטוויקלונג פונ'ם אַרבעטערקלאַס צום פולן אומבאַגרעניצטן אינטערנאציאנאליזם קיין גראַדע, אויסגעהאַלטענע ליניע, נאָר זי מערט זיך אָפט אָפּ פון פאַרשידענע זייטן, בייקומענדיק דעם אינערלעכן ווידערשטאַנד פון קאָנקורענץ צווישן די אַרבעטער נופא. די אויסקריסטאליזירונג פון דעם קלאַסן-באַוואוסטזיין פון פראלעטאריאט איז

א קרענלאכער און פול מיט אינערלאכן קאמף פראצעס, וועלכער פאר-
וויקלט זיך העכסט און דיפערענצירט זיך דורך יענע באזונדערע באדינגונגען,
אין וועלכע יעדער באזונדער פאלק איז געשטעלט געווארן אין דעם
גאנג פון זיין געשיכטלאכער אנטוויקלונג. דער קאפיטאליסטישער פרא-
דוקציאנס-אופן, קומענדיק צו פארנעמען דעם ארט פון די פריערדיקע
אדער אפגעשטאנענע אופנים, האט געפונען די מענטשהייט ניט אן אייניקע,
נאר א צעטיילטע אויף פעלקער: די פארשידנהייטן פון די פעלקער
זיינען ארויסגעוואקסן פון פארשידנהייטן אין יענע קבוצים פראדוקציאנס-
באדינגונגען, אין וועלכע עס האבן זיך צונויפגעלעבט און אנטוויקלט די
באזונדערע פעלקער.

פונ'ם סכום באדינגונגען פון דעם פראדוקציאנס-לעבן זיינען לכתחילה
געווען אים מערסטן ווירקענד די נאטירלאכע (פיזיש-קלימאטישע, געא-
גראפישע, ראסאָווע) באדינגונגען; מיט דער צייט, וואָס מער עס וואַקסט
די טעכניק, אלץ אַ גרעסערע ווירקונג באַקומען די געזעלשאַפֿטלאַכע באַ-
דינגונגען, די אינערלאַכע און אויסערלאַכע, צו וועלכע עס ווערט אויך
פאַר'חשבונ'ט דער צושטאַנד פון די פראָדוקציאָנס-באַציאָנונגען, וואָס האָט
זיך אויסגעאַרבעט צו דעם איצטיקן מאָמענט אין דעם געגעבענעם געזעל-
שאַפֿטלאַכן גאַנצן גופא, ווי אויך די לאַנג, וואָס דיזעס געזעלשאַפֿטלאַכע
גאַנצע פאַרנעמט צווישן די אַרומיקע געזעלשאַפֿטלאַכע גאַנצע. דער אַל-
געמיינער רעזערוואַר פון אַלע פראָדוקציאָנס-באַדינגונגען אין דער טערי-
טאָריע: די פאַרמען פון געזעלשאַפֿטלאַכן לעבן און די סאַציאַלע אינ-
טערעסן טראָגן אַ נאַציאָנאַלן כאַראַקטער אויף אַזויפיל, אויף וויפיל זיי
האָבן אַ וועלכע עס איז פאזיטיווע אָדער נעגאַטיווע, דירעקטע אָדער אומ-
דירעקטע, גאַנצע אָדער ווייטע שייכות צו דער טעריטאָריע. צופאַסנדיק
זיך צו דיזע טעריטאָריאַלע פראָדוקציאָנס-באַדינגונגען, דיפערענצירט דער
קאפיטאליזם זיינע פאַרמען לויט די נאַציאָנאַליטעטן, און גלייכצייטיק מיט
דער בהדרגה'דיקער אויסבילדונג פון אַ וועלט-מאַרק און אַ וועלט-ווירט-
שאַפֿט בילדן זיך אויס אונטער זיי טעריטאָריאַל-נאַציאָנאַלע ווירטשאַפֿטן,
וואָס דורך זייער צונויפשמעלצונגס-פראָצעס וועט פאַרקומען די אַנט-
וויקלונג פון דעם וועלט-קאפיטאַל. צוזאַמען מיט דעם רוקט אַרויס די
אַנטוויקלונג פון דעם קאפיטאליזם די נאַציאָנאַלע פראָגן פון אונזער צייט,
וועלכע אַנטשטייען יעדן מאָל, בעת עס קומט פאַר אַ קאנפליקט צווישן
דער אַנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו-קערעפטן און דעם צושטאַנד פון די
אויסערלאַכע געזעלשאַפֿטלאַכע פראָדוקציאָנס-באַדינגונגען. אין דעם יסוד
פון דיזע קאנפליקט ליגט די ניט-גענוגקייט פון דער קאַנצענטרירונג פון דער
פראָדוקציע, וועלכע איז דערגרייכט ביי דער היינטיקער אַנטוויקלונג פון די
פראָדוקטיוו-קערעפטן; עס זיינען נאָך ניט קאַנצענטרירט די פראָדוקציאָנס-
מיטלען, און נאָך ווייניקער זיינען קאַנצענטרירט אירע באדינגונגען. אין
דעם רעכטלאַכן געביט דריקט זיך אויס דיזע הנחה אינ'ם סעפעראַטן
אייגנטום: סעפעראַטע פערזענלאַכע אייגנטום איז דער יסוד פון די

קלאסן־אנטאגאניזמען, און סעפערעאטע קאלעקטיווע, דאס נאציאנאלע פאר־מעגן פון א טעריטאריע, אלס א רעזערוואוואר פון די פראדוקציאנס־באדינגונגען — איז דער יסוד פון די נאציאנאלע אנטאגאניזמען. — אזוי ווי די באציאונג פון פארשידענע קלאסן פון דער נאציע צו דער טעריטאריע איז פארשידן, און פארשידן זיינען די קלאסן־אינטערעסן, וואס זיינען צוזאמענגעבונדן מיט דער טעריטאריע, זיינען דעריבער אויך די נאציאנאלע אינטערעסן פארשידן ביי פארשידענע קלאסן פון דער נאציע, א דאנק וואס די נאציאנאלע אנטאגאניזמען קענען ניט פארשטאנען ווערן אנדערש, ווי אין צוזאמענהאנג מיט דער פארשידנהייט און קאמף פון די קלאסן־אינטערעסן. די נאציאנאלע אינטערעסן פון דעם פראלעטאריאט ווערן בא־שטימט דורך דעם, וואס די טעריטאריע דינט אים פאר אן ארבעטס־פלאץ און מיט דער אנטוויקלונג פון די קלאסן־אנטאגאניזמען קריגט זי פאר דעם פראלעטאריאט א נייע באדייטונג פון א סטראטעגישער באזע אין זיין ארגאניזירטן קאמף קעגן קאפיטאל.

דער נאציאנאלער קאמף ווערט תמיד געפירט צוליב די מאטעריעלע באדינגונגען פון דעם פראדוקציאנס־לעבן פון דער נאציע, אנדערש גערעדט, צוליב איר מאטעריעלן באזיץ. דער נאציאנאלער קאמף דריקט זיך אויס אין סך־הכל אין די דערשיינונגען פון נאציאנאלער קאנסורענץ, וועלכע באדינגט די נאציאנאלע אונטערדריקונג פון אונזער צייט. דער נאציאנאלער דרוק הענגט שווער איבער דעם פראלעטאריאט פון א אונטער־דריקטער נאציע, פארהאלט דעם גאנג פון זיין אנטוויקלונג און פארקריצט זיין ארבעטס־פלאץ און סטראטעגישע באזע. מיט דער אנטוויקלונג פון דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט ווערט דער קלאסנקאמף פון פרא־לעטאריאט אָפגעפארבט גלייכצייטיק אין א צווייענדיקער פארב: אין א אינטערנאציאנאלע, אויף אזויפיל אויף וויפיל דער קאפיטאליזם כאפט ארום און פאראייניקט אלע געזעלשאפטן פון דער מאָדערנער וועלט, אומ־אָפהענגיק פון די באדינגונגען פון זייער פראדוקציאנס־לעבן; אין א נאציאנאלע אויף אזויפיל, אויף וויפיל עס עקזיסטירן פארט פארשידענע קבוצים פון פראדוקציאנס־באדינגונגען ביי פארשידענע נאציעס.

דער קלאסנקאמף פון פראלעטאריאט פון אונטערדריקטע נאציעס פירט מיט א היסטארישער נויטווענדיקייט דערצו, אז אין זיין פראגראם זאלן אריינגעטראגן ווערן פונקטן, וועלכע זיינען נוגע דער נאציאנאלער באפרייאונג, ד. ה. אין סך־הכל דאס אומענדערן פון זיין סטראטעגישער באזע אין יענער ריכטונג, וואס איז מער גינסטיק פאר זיין קלאסנקאמף. דאס פראגראם־מאקסימום פון יעדן באוואוסטזיניקן פראלעטאריאט איז די סאציאליזירונג פון די פראדוקציאנס־מיטלען און איבערבוואונג פון דער געזעלשאפט אויף סאציאליסטישע יסודות; דאס פראגראם־מאקסימום איז אינטערנאציאנאל. אין דעם פראגראם־מינימום אָבער פון די פרא־לעטארישע אָרגאניזאציעס צווישן די אונטערדריקטע נאציעס, גייט אריין, אין איין שורה מיט די אלגעמיינע אינטערנאציאנאלע פאָדערונגען פון

דער ארבעטער-דעמאָקראַטיע, אויך די באַפֿרייאַונג פון אונטער דעם נאָצי־נאַלן דרוק, אויף וויפיל דאָס איז בכלל מעגליך אין די ראַמען פון דער קאָפיטאַליסטישער ווירטשאַפֿט.

די נאָציאָנאַלע פּאָדערונגען פון פּראָלעטאַריאַט

די נאָציאָנאַלע פּאָדערונגען פון פּראָלעטאַריאַט ווערן דורך אים פאַרווירקלאַכט, גלייך ווי זיינע אַלע אַנדערע פּאָדערונגען, אין פּראָצעס פון זיין קלאַסנאָמף; אויך זיי טראָגן אַ ריין־פּאָליטישן כאַראַקטער, ווייל דער מאָדערנער שטאַט דינט אַלס דער אַלגעמיינער און וויכטיקסטער דורכ־פירער פון דעם נאָציאָנאַלן דרוק. די פּאָליטישע נאָציאָנאַלע פּאָדערונגען פון פּראָלעטאַריאַט פאַסן זיך צו צו די טענדענצן פון אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער מענטשהייט.

דערזעלבער קאָפיטאַליסטישער פּראָדוקציאָנס־אופן, וואָס האָט גע־בוירן די נאָציאָנאַלע פּראָגע, צונויפֿשטויסנדיק די זיך פאַרכרייטערנדע און קאָנצענטרירנדע פּראָדוקטיוו־קרעפטן מיט דער פאַרשידנהייט פון די פּראָ־דוקציאָנס־באַדינגונגען און מיט דער שמאַלקייט פון זייער ספּערע — פירט דעסגלייכן צו דער אויסבילדונג פון געדיכטע איינאַרטיקע נאָציאָנאַל־טעריטאָריאַלע ווירטשאַפֿטן און מלוכות אָדער געגנטן, אין וועלכע עס וועלן באַזייטיקט ווערן יעדע נאָציאָנאַלע הילוקים און עס וועלן פאַרשווין די נאָציאָנאַלע מינדערהייטן, צי דורך אַסימילאַציע, צי דורך אַ לגמרי־דיקער אַלזייטיקער אַרויסשטויסונג און עמיגראַציע. די ווייטערדיקע קאָנצענטרירונג פון דער פּראָדוקציע וועט ברענגען אויך צו דער פאַראַייניקונג פון די באַזונדערע טעריטאָריאַלע ווירטשאַפֿטן אין איין סמיכיש־אַרגאַניזירטן אַלגעמלעכאָכן פּראָדוקציאָנס־גאַנצן. דיזע אומביגזאַמע טענדענצן ווערן אָבער אָפּגעהאַלטן דורך די דערשיינונגען פון נאָציאָנאַלן דרוק, וועלכער פאַרהיט מיט גוואַלט דעם קיום פון נאָציאָנאַלע מינדערהייטן, איזאָלירנדיק זיי פון דער אַרומיקער ספּערע פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען; נאָר די אַנט־וויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן וועט פריער אָדער שפעטער בייקומען דיזע מכשולים. די אָנגרייפונג פון נאָציאָנאַלע קאָנפליקטן, אַריינבריינגענדיק אין אַ כראָנישער רואינירונג דאָס גאַנצע געזעלשאַפֿטלאַכע לעבן אין אַ מלוכה מיט אַן איבערגעמישטן נאָציאָנאַלן באַשטאַנד פון דער באַפעלקערונג, באַשאַפט די נויטווענדיקייט פון אַן עפנטליך־רעכטלאַכער פאַנאַנדער־גרענצונג פון די ספּערן פון די נאָציאָנאַלע אינטערעסן, און די שטייגנדע געזעלשאַפֿטס־דעמאָקראַטיזירונג גיט אַ מעגליכקייט פאַר אַזאַ אַרט פאַנאַנדערגרענעצונג. די פרייהייט פון נאָציאָנאַלער זעלבסט־באַשטימונג וועט עפענען אַ ברייטן וועג די ניוועלירנדע און טעריטאָריאַליזירנדע טענדענצן פון דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן.

דער פּראָצעס פון איינשלינגען אָדער אַרויסשטויסן די נאָציאָנאַלע מלוכות אָדער געגנטן, וועט דורכגיין דורך די נאָציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָ־

נאָמיס פאַר אַלע פעלקער, וועלכע וואוינען אין די איצטיקע מלוכות און געגנטן מיט אַ איבערגעמישטער נאציאָנאַלער באַפעלקערונג. צו דיזן אַרט מלוכות געהערן, אין דער ערשטער ריי, עסטרייך און רוסלאַנד, וואו די ווייטערדיקע אַנטוויקלונג פון די נאציאָנאַלע קאָנפליקטן וועט טאקע ברענגען מיט אַ היסטאָרישער נויטווענדיקייט צו דער פאַנאָרענערנצונג פון די נאציאָנאַלע אינטערעסן אין דער פאַרם פון נאציאָנאַלער גלייכ־באַרעכטיקונג און נאציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע.

אַזוי ווי אַט די זייט אַנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו־ערעפטן באַווייזט זיך אַרויס העלער ווי אַלץ אויף די אינטערעסן פון פראָלעטאַריאַט פון אונטערדיקטע נאַציעס, דעריבער רוקט ער דער ערשטער אַרויס אין זיין פראָגראַם־מינימום קלאָרע פאַדערונגען פון נאציאָנאַלער גלייכבאַרעכטיקונג און נאציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע; נאָר שפּעטער שטייט צו צו דיזע פאַדערונגען אויך דער פראָלעטאַריאַט פון די הערשנדע נאַציעס, ווייל נאָר די באַפרידיקונג פון די דאָזיקע פאַדערונגען באַפרייט די אַנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו־ערעפטן פון יענע מכשולים, וועלכע אַנטשטייען מחמת דער נאציאָנאַלער פראַגע.

די אידן־פראַגע

די אָנגעוויזענע טענדענצן באַקומען אַן אייגנאַרטיקע פאַרם אין דער אַנטוויקלונג פון דעם אידישן פאָלק, וועלכער שטעלט מיט זיך פאַר אומעטום, אַ דאָנק זיין עקסטרעמיטאַריאַליטעט, אַ מאַכטלאָזע נאציאָנאַלע מינדערהייט; בעת זיין שטרעבונג אַריינצודרינגען און באַזעצן זיך אין דער ספּערע פון פראָדוקציע־באַדינגונגען פון די אַרומיקע פעלקער, קאָן זיך דאָס אידישע פאָלק ערגעץ ניט, באַגלייך ווי אַנדערע נאציאָנאַלע מינדערהייטן, שטיצן אויף דער הילף פון אַ בירדערלאַכער נאציאָנאַלער מערהייט, וואָס פאַרנעמט אַ וועלכע עס איז טעריטאָריע. דיזער אומשטאַנד לייגט אַרויף די חתימה פון אַ באַזונדערער אַנאָמאַליע אויף דער גאַנצער געשיכטע פון דעם אידישן פאָלק אין גלות, און די ווידערשפּרוכן פון דער קאָפיטאַליסטישער אָרדנונג האָבן אויך געמוזט געבוירן באַזונדערע ספּע־ציפישע אַנאָמאַליעס אין דער ווירטשאַפּטלאַכער אַנטוויקלונג פון דעם מאָדערנעם אידישטום.

די אידישע קליין־בורזשואַזיע ווערט אַרויסגעשטויסן פון איין זייט, דורך דער אָלגעמיינער סיכָה — דורך דער ווירקונג פון דעם קאָפיטאַליזם בכלל, פון דער אַנדער זייט, דורך איר ספּעציעל־אידישער נאציאָנאַלער סיכָה, וואָס איר מקור איז די עקסטרעמיטאַריאַליטעט פונ'ם אידישן פאָלק — דורך דער ניט־צוגעפאַסטקייט אויסצוהאַלטן די נאציאָנאַלע קאָנקורענץ.

ווערנדיק רואינירט אין דעם פרוכטלאָזן קאַמף געגן דער גרויס־אינדוסטריע, גייען אַרויס די אידישע מאַסן אויף דעם אַרבעטס־מאַרק, וואו זיי באַגעגענען אַ קאָנקורענץ מצד די זיך־פראָלעטאַריזירנדע מאַסן פון

אנדערע נאציאנאליטעטן, און דערצו געפינען זיי שוין פארנומענע דורך דעם ארטיקל פראלעטאריאט יענע אלע פראדוקציע-צווייגן, וואס זיינען אים מערסטן נאענט צו די גרינדלעכע ווירטשאפטלעכע פראצעסן.

די אידן פארנעמען אבער צווייגן, אים מערסטן נאענטע צו די ענדלעכע פונקטן פון די פארקער-פראצעסן און צו קאנסום.

ארום דיזע גרינדלעכע ווירטשאפטלעכע סיבות גרופירן זיך אייניקע בייזייטיקע פאקטארן: פיזישע שוואכקייט, דאס פעלן פון טעכנישע ידיעות, ווי אויך צייטווייליקע מניעות (שבת, ביעלארטשנע טראדיציעס וכדומה). אט דיזע פאקטארן פארהאלטן נאך מער דאס אריינטרעטן פון אידן אין די דאזיקע מער פאדערשטע צווייגן: אין דערוועלטער צייט ציען זיך אריין די ארטיקע זיד-פראלעטאריזירנדיקע עלעמענטן, שוין מחמת דער געוואונהייט אליין (לויט דעם מאסן-געזעץ), אלץ מער אין די פאדערשטע צווייגן.

אויף אזא אופן איז די אידישע ארבעט לגמרי ארויסגעשטויסן פון דער אויסארבעטונג פון פראדוקציע-מיטלען (געווער און מאטעריאלן פון פראדוקציע, וועגן און מיטלען פון פארקער); און אפילו אין דער פרא-דוקציע פון קאנסום-מיטלען איז די אידישע ארבעט ארויסגעשטויסן פון דער מאשין-פראדוקציע און איז אינגאנצן אריינגעטריבן אין דער קליינער און מאנאפאסטור-פראדוקציע.

א דאנק יענעם אלגעמיינעם געזעץ פון דער קאפיטאליסטישער אנט-וויקלונג, וואס דער שטענדיקער קאפיטאל וואקסט פארהעלטניסמעסיק אויפ'ן חשבון פון דעם בייטענדן קאפיטאל — וואקסט פארהעלטניסמעסיק די אויסארבעטונג פון פראדוקציע-מיטלען אויפ'ן חשבון פון דער פרא-דוקציע פון קאנסום-פראדוקטן.

אין צוזאמענהאנג מיט דיון אלגעמיינעם געזעץ, מחמת די ספעציעלע באזונדערהייטן פון די אידישע זיד-פראלעטאריזירנדע מאסן, בלייבן איבער פאר דער אידישער ארבעט די סאמע אפגעשטאנענע ווירטשאפטלעכע צווייגן, וואס ווערן אינטענסיוו ארויסגעשטויסן.

דער אידישער פראלעטאריאט איז אויף אזא אופן דערווייטערט פון די וויכטיקסטע פראדוקציע-נערוון אין לאנד און קאן דעריבער ניט פירן קיין ריכטיקן און דערפאלגרייכן קאמף געגן קאפיטאל.

א דאנק דער נאציאנאלער קאנקורענץ, וועלכע ווערט פארוויקלט דורך א ריי אנדערע בייזייטיקע און צייטווייליקע פאקטארן, קריגן ניט די בא-דערפנישן פון די אידישע ברייטע מאסן קיין גענוגע באפרידיקונג, הן אין כמות און הן אין איכות. דאס רופט זיך אפ העכסט קרענקלאך אויף די באדינגונגען פון דער עקאנאמישער אנטוויקלונג און דעם קלאסנקאמף פונ'ם אידישן פראלעטאריאט, באשאפנדיק אן עקסטע אומבאפרידנהייט פון זיין ארבעטס-פלאץ און פארשמעלערנדיק זיין סטראטעגישע באזע אין עקאנאמישער און פאליטישער הינזיכט.

אויף אזא אופן רייפט אן ביי אלע קלאסן פון דעם אידישן פאלק

אלץ מער און מער אַ דויערנדער און קרענקלאכער קאָנפליקט צווישן דער באַדערפניש און דער מעגלאַכקייט, וועלכער געפינט זיין אויסדרוק און אויסגאנג אין דער וואַקסנדער אידישער עמיגראַציע, וואָס ווענדט זיך לבתחילה אין די לענדער פון דעם גרויס־אינדוסטריעלן קאפיטאַל. אין דיווערסיפיקאַציע אירער לעזט ניט די אידישע עמיגראַציע דאָס נאַציאָנאַלע פראָבלעם און טראָגט זי נאָר אַריבער אין נייע ערטער, וואו עס אַנט־שטייען אינעם די שטענדיקע באַגלייטער פון דער אידישער אַנאַמאַליע: נאַציאָנאַלע קאָנקורענץ, אינאַלאַציע און דאָס עמיגראַציע־פראָבלעם. גלייכצייטיק מיט דעם, ווי די אידישע פאָלקס־מאַסן פאָלן אונטער, אויף אַן אלץ גרעסערן שטח פון דעם ערד־קוגל, דער אלץ מער אינטענסיווער און אַלזייטיקער אַרויסשטויסונג, פאַרלירט די אידן־פראָגע כסדר איר צע־וואַרפנקייט איבער פאַרשידענע לענדער און קאָנסאָלידירט זיך אין איין אַלגעמיינע אידן־פראָגע.

טעריטאָריאַליזם

דיווערסע עמיגראַציע, וואָס קאָנסאָלידירט די אַלגעמיינע אידן־פראָגע, אַנטהאַלט אין זיך אויך די טענדענצן פון איר לעזונג. דער אידישער עמיגראַציע־שטראָם, וועלכער האָט זיך ביז דער לעצטער צייט צוזאַמען מיט דער אַלגעמיינע עמיגראַציע־וואַלע, וואָס איז געבוירן דורך דעם געזעץ פון באַפֿעלקערונג פון דער קאפיטאַליסטישער געזעלשאַפט, געווענדט אין די לענדער פון דער גרויס־אינדוסטריע, הויבט זיך אַן שפּע־טער, צוזאַמען מיט דיווערסע אַלגעמיינע וואַלע, אַפּצוקערן אין די לענדער פון דער זיך ברייט־אַנטוויקלענדער לאַנדווירטשאַפט. נאָר די אידן, אַלס שטענדיקע שטאַטי־אינוואַזיער, וואָס זיינען ניט מסוגל אַריבערצוגיין דירעקט צו דער לאַנדווירטשאַפט, ווערן דאָ גלייך אַרויסגעשטויסן אַ דאָנק דער קאָנקורענץ אויף דעם אַלגעמיינעם ברויט־מאַרק — און די איינציקע לאַנד, וואוהין עס קאָן גיין די ברייטע אידישע אימיגראַציע, בלייבט פאַלעסטינע, וואו די אידן וועלן כסדר דורכמאַכן דעם אַריבערגאנג פון די געוויינלעכע פאַר זיי ענדלעכע שטאַפלען פון פראָדוקציע צו די גרינדלעכע און ערשטע — צו דער אויסאַרבעטונג פון די מיטלען און מאַטעריאַלן פון פראָדוקציע. אַ דאָנק דעם מעמד פון פאַלעסטינע אויפ'ן וועלט־מאַרק, און דאָסגלייכן דער ווירטשאַפטלעכער און קולטורעלער סטרוקטור פון איר אַרטיקער באַפֿעלקערונג, וועלן די אידישע ישובים אין פאַלעסטינע זיין עקאָנאָמיש ניט־אפּהענגיק פון דער אַרטיקער באַפֿעלקערונג. צוליב דיווערסע אומשטענדן ווערט פאַלעסטינע דער צענטער פון דער זיך סטיכיש־קאָנצענטרירטער אידישער אימיגראַציע, וואָס איז איר רעזולטאַט וועט זיך אין דיין לאַנד צונויפלייגן אַן עקאָנאָמיש־אויטאָנאָמישער אידישער ישוב. אזוי פאַרווירקלעכט זיך סטיכיש דער טעריטאָריאַליזם אַלס אַן עקאָנאָמישע מהפכה אין'ם אידישן לעבן. דיין פראָצעס וועט באַגלייטן דער קלאַסי־

קאמף צווישן דער אידישער ארבעט און קאפיטאל אין פאלעסטינע, וועלכער וועט בריינגען די באפרייאונג פון פאלעסטינע פון אונטער דער טערקישער ממשלה אויף די יסודות פון טעריטאריאל-פאליטישער אויטאנאמיע. אזוי וועט, דורך דעם קלאסנקאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט, פארווירקט לאכט ווערן דער טעריטאריאליוזם, אלס א פאליטישע מהפכה אינ'ם אידישן לעבן.

רעכענענדיק זיך מיט דיזע טענדענצן פון דער אידישער עמיגראציע, נעמט אריין דער אידישער פראלעטאריאט פון אלע לענדער דעם טעריטאריאליוזם אין זיין פראגראם-מינימום, פארשטייענדיק דעם טעריטאריאליוזם טאקע אלס א פאליטישע פאָדערונג פון טעריטאריאלער אויטאנאמיע פאר די אידישע ישובים אין פאלעסטינע. אזוי בילדט זיך אויס דער פראג-לעטארישער ציוניזם אלס די באפרייענדע סאציאלע און נאציאנאלע בא-וועגונג פון די אידישע ארבעטער פון אלע לענדער, וועלכע שטעלט זיך פאר אן אויפגאבע, ניט קריגן א' טעריטאריע, און ניט איר קינסטלאכע קאלאניזירונג, נאר פלאנמעסיק צו רעגולירן די באפרייענדע פראצעסן, וועלכע פארגרינגערן די סמיכישע קאנצענטרירונג פון דער אידישער אימיגראציע אין פאלעסטינע.

מיט דער פארברייטערונג און פארפעסטיקונג פון דער נייער טעריטאריאל-נאציאנאלער אידישער ווירטשאפט אין פאלעסטינע, וועט די אידישע באפעלקערונג פון די גלות-לענדער אלץ מער אָנווערן דעם כאראקטער פון א היילפלאַזער עקסטעריטאריאלער נאציע, וועלכע איז מאכטלאז גענוי דער נאציאנאלער אויטאנאציע, און וועט זיך אלץ שטארקער דערנענטערן צו דעם טיפ פון געוויינלאכע נאציאנאלע מינדערהייטן. גלייך ווי אלע נאציאנאלע מינדערהייטן, וועלכע שטיצן זיך אויף זייערע ברידערלאכע טעריטאריאלע מערהייטן, וועט דער טייל פון דעם אידישן פאלק, וואָס בלייבט אין גלות, קריגן די מעגלאכקייט אריינצודרינגען אין די ארומיקע ספערן פון די פראדוקציאנס-באדינגונגען, און דורך נאציאנאלער גלייכ-בארעכטיקונג און נאציאנאל-פאליטישער אויטאנאמיע, וועט ער איבערגיין צו אַסימילאציע.*

פאראויסערקענענדיק אלע אויבנאנגעוויזענע טענדענצן פון דער גע-שיכטלאכער אנטוויקלונג פון די סאציאלע און נאציאנאלע פראגן, די ראָל

(*) אנערקענענדיק אוינשטימוק, דאָס די אָנרופונג פון די נאציאנאלע קאנפליקטן און די געזעלשאפטס-דעמאָקראטיזירונג פירן אומפאַרמיידלאַך צו דעם, עס זאלן עפנטלאַך-רעכטלאַך פאָנאָדערעגערענצט ווערן די ספערן פון די נאציאנאלע אינטערעסן אין דער פאַרם פון נאציאנאלער גלייכבאַרעכטיקונג און נאצ-פאליטישער אויטאנאמיע, איז זיך פונדעסטוועגן דער צ. ק. פאָנאָדערעגערענצט אין די מיינונגען בנוגע דער פראגע (1) צי די קאנצענטרירונג פון דער פראג-דוקציע פירט אומפאַרמיידלאַך צו דער אויסבילדונג פון אויטאריטיקע נאציאנאלע מלוכות, און (2) צי די נאציאנאל-פאליטישע אויטאנאמיע פירט צו דער אַסימי-לירונג פון די נאציאנאלע מינדערהייטן בכלל און פון דער אידישער, וואָס בלייבט איבער אין גלות, בפרט.

און אנטייל פון דעם פראלעטאריאט אינ'ם רעגולירן פון דיזע טענדענצן, אויפקלערנדיק זיך דעם אנטוויקלונגס־גאנג פון די אינטערעסן פון די אידישע פראלעטאריער פון אלע לענדער און פון דעם פראלעטאריאט פון אלע נאציעס, שטעלט די י. ס. ד. א. פ. פאך איר אויפגאבע, ארגאניזירנדיק דעם אידישן פראלעטאריאט און אָנפירנדיק מיט זיין קאמף אין די רייען פון דער אַלגעמיינער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, אָנווייזנדיק אים די גאנצע ברייטקייט פון זיינע קלאָרע פערספעקטיוון — פאָרגרינגערן די אידישע אַרבעטער זייערע פאַרוויקלטע און פאַרפלאַנטערטע היסטאָרישע וועגן.

אין איר קאמף פאַר די גאַנצמסעטע און ווייטמסעטע, עקאָנאָמישע און פאָליטישע, סאָציאַלע און נאָציאָנאַלע אינטערעסן פון דעם אידישן פראָ־לעטאריאט וועט די י. ס. ד. א. פ. שטענדיק שאַרף אונטערשטרייכן די זעלבסטשטענדיקייט פון זיינע אינטערעסן, קעגנשטעלנדיק זיי דער גאנצער בורזשואַזער וועלט בכלל און דער אידישער בורזשואַזיע בפרט. אונטער־האַלטנדיק אלע באַפרייענדע באַוועגונגען פון דער בורזשואַזיע, הן סאָציאַלע און הן נאָציאָנאַלע, וועט אָבער די י. ס. ד. א. פ., נאָך אירע כחות נאָך אויפקלערן דעם פראלעטאריאט די האַלבקייט און דעם פאַררעטערישן כאַראַקטער פון דער בורזשואַזער דעמאָקראַטיע אין אלע אירע פאַרמען, און וועט דערציען דעם אידישן פראלעטאריאט אין דער ריכטונג פון קלאָרן קלאַס־זעלבסטבאַוואוסטזיין און זעלבסטשטענדיקער קלאַס־אַקטיוויטעט.

א נייע פשרות-פראגראם

די „אידישע סאציאליסטישע ארבעטער פארטיי“ האָט עד היום נאָך נישט פאַרעפנטלעכט איר פראַגראַם. און איצט איז דערשינען אַ זאַמלבוך „סערפ“, וואו עס זיינען אויסגעדריקט געוואָרן די זאָגענאָנטע „סימיס-טישע“ פּרינציפן, אין דעם אַרטיקל „אונזערע אויפגאַבן“ פון מ. באָריסאָוו, און אין דעם „פראַיעקט-פראַגראַם פון דער אידישער סאציאליסטישער ארבעטער פארטיי“. וואס-זשע נישט אונז דאָס דאָזיקע שפאַגל-נייע פראַגראַם?

ערשטנס, האָבן מיר צו טאן מיט אַ „סאציאליסטישער“ פארטיי, דעריבער אינטערעסירט אונז, ווי פאַרהאַלט זי זיך צו דער קלאַסן-אנשוואונג פון דעם פראַלעטאַריאַט בנוגע דער געזעלשאַפֿטלעכער אַנטוויקלונג פון דער מענטשהייט. דאָס הייסט, ווי פאַרהאַלט זיך די נייע פארטיי צו דעם „היסטאָרישן מאַטעריאַליזם“, ווי קוקט זי אויף די טענדענצן פון דער קאָפיטאַליסטישער אַנטוויקלונג, ווי באַטראַכט זי דעם קלאַסנקאַמף? אין רוסיאַנד האָבן זיך אַלע פאַרטייען, וועלכע שטייען אויפֿ'ן קלאַר-אויסגעדריקטן קלאַסן-שטאַנדפּונקט פונ'ם פראַלעטאַריאַט, ד.ה. פון דעם לויטן-אַרבעטער-קלאַס, תמיד אָנגערופן „סאציאַל-דעמאָקראַטישע“ פארטייען — כּמשל, די ס.ד. פון פּוילן און ליטע, לעט. ס.ד., אוקראַינישע ס.ד., י. ס.ד. (פּועל-יציון) און אַנדערע. דויע אַלע פארטייען זיינען שטרענג-מאַרקסיסטיש, זיי אָנערקענען דעם היסטאָריש-מאַטעריאַליסטישן סדר פון פאַרשטיין די געשיכטע און דעם מאַרקסיסטישן אַנאַליז פון די יסודות און פון דער אַנטוויקלונג פון דער קאָפיטאַליסטישער ווירטשאַפֿט. די צוקונפֿט פון דער גאַנצער מענטשהייט, ווי אויך פון איינצעלנע נאַציעס ווערט, לויט דער מיינונג פון די דאָזיקע (סאציאַל-דעמאָקראַטישע) פארטייען, געשאַפֿן דורכ'ן קאַמף פון דעם לויטן-אַרבעטער-קלאַס. און פאַרקערט, אין איר רוסיאַנד שוין פון לאַנג איינגע-פירט, דאָס סתם „סאציאַליסטישע“ רופן זיך אָן אַזעלכע פארטייען, וועלכע פאַרברייטערן דעם באַגריף „אַרבעטער-קלאַס“ (אָדער פראַלעטאַריאַט) און פאַרשטייען אונטער אים אויך אַלע אַרבעטנדע עלעמענטן פון דער קליין-בורזשואַזיע, און באַזונדערס דאָס אַרבעטנדע פּוערטום; אַזוי, דהיינו, האָבן מיר די פ. פ. ס. די סאַצ. פאַר. „פראַלעטאַריאַט“, די רוסישע פ. ס. ר., די רומענישע סאַצ. פאַר. „דאַשנאַקצוטיין“ וכדומה. (די ספּע-ציעל רוסישע פארטייען פון דיון סאָרט שטאַמען פון די אַמאַליקע „נאַ-ראַדניקעס“). די דאָזיקע פארטייען לינקענען אין דעם מאַטעריאַליסטישן

שטאנדפונקט אויף דער געשיכטע און פארבייטן אים מיט א פסיכאלאגיש-רעאליסטישן שטאנדפונקט. — נאָר אויב די ציוניסטן סאָציאליסטן האָבן זיך געגעבן אַן אומבאַשטימטן נאָמען, זייענדיק נאָך אינגאנצן סאָציאַל-דעמאָקראַטיש — איז דאָס פשוט דערפאַר, ווייל די ס. ס., מחמת זייער אינערלאַכער טבע, זיינען זיך בכלל נוהג אַלץ צו טאָן בחפזון, און אומ-געלומפערט; אויב די ס. ס. זאָגן עפעס אַרויס, דאַרפן מיר, חלילה-וחס, נאָר ניט מיינען, דאָס זיי האָבן דערביי אַ באַשטימטע כונה; די סיימאָור צעס אַבער, ווי מיר ווייסן, טוען דאָך אַלץ באַטראַכטערהייט — און דעריבער פרעגן מיר טאַקע, וואָס מיינען זיי מיט דעם נאָמען פון זייער פאַרטיי? איז דער נאָמען גופא: „סאָציאַליסטישע פאַרטיי“, איז די ווירק-לאַכע טאַקטיק פון די סיימאָורצעס, וועלכע זיינען גרויסע מחותנים מיט די ס. ר., איז לסוף אייניקע ערטער פון זייערע אַרטיקלען אין „וואָרד ראַזשדעניע“, „פּאַלס-שטימע“ און „סערפ“, ווייזן אונז, דאָס מיר האָבן דאָ צו טאָן מיט אַ מין „נאַראַדניקער“-פּראָגראַם פון דעם ס.ר. י'שן אַרט; אַבער פון דעם פּראָיעקט-פּראָגראַם גופא קאָן מען דאָס קלאָר און דייטליך ניט אַרויסדרינגען. אַזוי, לַמשל, שרייבט זיך דאָ: „די סאָצ. פאַרטיי פאַרטרעט אומעטום באַוואוסטזיניק די אינטערעסן פון אַרבעט“* — און דער לעזער ווייס ניט, צי פון סתם אַרבעט, צי פון לויז-אַרבעט. ווייטער געפינען מיר אַן עכט ס.ר. י'שן אויסדרוק: „אַבער דערזעלבער פּראָצעס פון קאָפיטאַליסטישער אַנטוויקלונג באַשאַפט אַ גאַנצע רייע נעגאַ-טיווע דערשיינונגען“** — נאָר דאָס ס.ר. י'שע ווערטל „נעגאַ-טיווע דערשיינונגען“ ווערט אויף דער צווייטער זייט פאַרבייטן מיט אַ כמעט סאָציאַל-דעמאָקראַטישן און מאַרקסיסטישן באַגריף — „און דאָ ווערט אויפגעדעקט דער גרינדלעכער ווירדערשריד פון דער קאָפיטאַליסטישער אַרדנונג“. זייער ריכטיק: די סאָציאַל-דעמאָ-קראַטיע רעדט טאַקע ניט וועגן „פּאָזיטיווע און נעגאַטיווע זייטן פונ'ם קאָפיטאַליזם“, נאָר זי אַנאַליזירט זיינע אינערלעכע ווירדער-שרידער. מיט איין וואָרט, דאָס נייע פּראָגראַם האָט גאָנץ קלוג אויס-געמיידט צו באַנוצן אַזעלכע קלאָרע און דייטלאַכע אויסדרוקן, וועלכע וואַלטן שוין אַן קיין ספק באַוווּזן דער וועלט דעם אַמת'ן פּרצוף פון די י. ס.

היין דעם, בנוגע דער אַגראַר-פּראָגע אין רוסלאַנד, וואו ס'וואַלט זיך בולט'ער ווי אַלץ געקאָנט אַרויסווייזן צי זיינען זיי ס. ר. אַדער „נאַראַד-ניקעס“, האָבן זיי געלאָזן די הויפט-מאָמענטן פאַר אַ דיסקוסיאָנס-פּראָגע, וואָס עס וואַלט מער געפאַסט פאַר די ס. ר., ביי וועלכע עס איז נאָך אַ מחלוקת וועגן „נאַציאָנאַליזאַציע“ און „מוניציפּאַליזאַציע“ פון דער ערד. אַבער בשום אופן פאַסט עס ניט פאַר ס. ר., ביי וועלכע עס עקזיסטירט

* זאמלבוך „סערפ“, ז. 261.

** דאָרט.

א געמיינזאמער, פון זיי אלעמען אנערקענטער שטאנדפונקט — „סאָ-ציאלאָזאציע“; און אפילו דער פונקט פון דער ערד-קאָנפֿיסקאציע (§ 44) איז ביי זיי (ביי די י. ס.) אויסגעדריקט העכסט ניט קלאַר. דאָרט זאָגט זיך: „די קאָנפֿיסקאציע פון שטאטלאַכע, אודיעלע, קאבינעטנע, צער-קאווע, מאָנאָסטירישע און פֿריוואַט-אייגנטומלאַכע ערדן“... די ס. ד. וואָלטן קיינמאָל ניט געשריבן סתם פֿריוואַט-אייגנטום, ווייל עס עקזיסטירט אַ געוויסער מאַקסימום פון פֿריוואַט-אייגנטום, וועלכער דאָרף, לויט דעם ס. ד. פֿראַגראַם, ניט קאָנפֿיסקירט ווערן; און ס. ר., וועלכע פֿאָדערן די קאָנפֿיסקאציע פון דער גאַנצער ערד, רעכענען אַרײַן אויך דאָס שטאַטישע ערד-אייגנטום, און בכלל זאָגן זיי די גאַנצע ערד און חשבונען ניט אויס קיינע פרטים. ווען די י. ס. זאָלן לכל הפחות זאָגן די גאַנצע פֿריוואַט-אייגנטומלאַכע ערד, וואָלטן מיר נאָך געהאַט אַ סימן בכדי צו וויסן ווער זיי זיינען, אזוי אַבער מוזן מיר ווייטער קוועטשן מיט די פֿלייצעס, ניט וויסנדיק וועמען האָבן מיר פֿאַר זיך: צי ס. ד. צי ס. ר.

צווייטנס, האָבן מיר צו טאָן מיט אַ אידישער פֿארטיי. דאָ שווימען אַרויף גאַנץ נאַטירלאַכע פֿראַגן: ווי פֿאַרהאַלט זיך די נייע פֿארטיי צו דאָס אידישע נאַציאָנאַלע פֿראַבלעם, מיט וואָס אונטערשיידט זי זיך אין אירע נאַציאָנאַלע פֿאָדערונגען פֿונ'ם בונד, פון די ס. ס., פון י. ס. ד., ווי פֿאַרהאַלט זי זיך צום טעריטאָריאַליזם? ווי פֿאַרשטייט זי די נאַציאָנאַלע אידישע פֿאָדערונגען אין גלות?

פון דעם נייעם פֿראַגראַם קאָנען מיר זען, אז די פֿארטיי איז טעריטאָריאַליסטיש; אזוי, ראשית, זאָגט זיך דאָרט, דאָס די סיבה פון די אידישע אַנאַמאָליעס באַשטייט אין דער עקסטעריטאָריאַליטעט פון דעם אידישן פֿאָלק*, ושנית האָבן מיר דאָרט אפילו אזא זאָך**): „פֿאַר די אידן איז די נאַציאָנאַלע אַוטאָנאָמיע אויף די ערטער אין גלות נאָר אַן איבערגאַנגס־שטופּע און דער פֿראַצעס פון דער היסטאָרישער אַנטוויקלונג, וועלכער פֿאַרעסטיקט די אַויטאָנאָמיע יסודות פון דעם נאַציאָנאַלן לעבן, רוקט אַרויס אַלץ אַנטשיידענער די היסטאָרישע נויטווענדיקייט פון דער טעריטאָריעלער קאָנצענטרירונג פון די אידן“. נאָר ווי ווייט איז דיווער טעריטאָריאַליזם פון יעדער רעאַליסטישער אַויפפאַסונג! שוין אַלײַן דער באַגריף אפילו פון היסטאָרישער נויטווענדיקייט איז ביי דער נייער פֿארטיי עפעס אַ גאַנץ מאָדנער. היסטאָרישע נויטווענדיקייט רופן זיי אָן דאָס, וואָס ס'איז היסטאָריש ווינשבאַר; ווי אַן ערך דאָ און אויך אין אַן אַנדער אָרט, וואו עס רעדט זיך וועגן דער נאַציאָנאַל־פֿאַליטישער אַויטאָנאָמיע, זאָגט זיך, דאָס די נאַציאָנאַל־פֿאַליטישע אַויטאָנאָמיע באַקומט פֿאַר'ן אידישן פֿראַלעטאַריאַט און פֿאַר'ן גאַנצן אידישן פֿאָלק אַ באַדייטונג פון אומ-

(*) דאָרט, ז. 6.

(**) דאָרט, ז. 266.

באדינגטער היסטארישער נויטווענדיקייט" (*).

ווי ביי די ס. ס., אזוי איז אויך אין דעם פראגראם פון י. ס. א. פ. דער טעריטאריאלזם נאר א פרומער וואונש, אבער ניט קיין היסטארישע נויטווענדיקייט, אין דעם זין פון א היסטאריש-אומפארמיידלאכן פראצעס; ווי ביי די ס. ס., אזוי איז אויך ביי די סימאוזעס ניטא קיין רמז אויף די היסטארישע וועגן, ווי צו רעאליזירן דעם טעריטאריאלזם. די נפקא מינה באשטייט נאר אין דעם, וואס די ס. ס. מאטערן זיך נעבאך אומזיסט אויסצוטראכטן דעם „גרויסן עקאנאמיש-טעכנישן“ קאלאניזאציאנס-פלאן, וועלכער זאל זיי שוין ענדלאך געבן די מעגלאכקייט אריבערצוגיין „פון געדאנק צום טאט און צו די געפארן פונ'ם טאט“, — די י. ס. א. פ. אבער עסט זיך גאנץ ווייניק אפ דאס הארץ איבער דעם, וואס ביי איר פעלט א טעריטאריאליסטישע פראקטיק, און לייגט אפ די פארוויקלאכונג פונ'ם טעריטאריאלזם ביז יענער צייט, וועגן וועלכער די מאדערנע מענטשהייט קאן זיך נאך קיין שום באגריף ניט שאפן.

אין דעם פראיעקט-פראגראם לעזן מיר א פאלגענדן דעקערט: „דער אידישער פראלעטאריאט, און צוזאמען מיט אים אויך דאס גאנצע אידישע פאלק, ריכטעט זיך מיט דעם אביעקטיוון גאנג פון דער היסטארישער אנטוויקלונג צו דער טעריטאריאלער קאנצענטראציע און צו דער פאר-קערפערונג פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע דאָרט און דאָן, וואו און ווען (אונזער קורסיוו). עס וועט דערצו אָנ-גערייפט ווערן די רעאלע קאמבינאציע פון די אנטשפרעכנדע היסטארישע קרעפטן“ (**). ס'פארשטייט זיך, אז דאָס איז אַן ענטפער אויף „בענטש-ליכט“, אבער ניט אויף אַן ערנסטע פראגראם-פראגע.

בנוגע צו דעם, ווי אויבערפלעכלאך עס פארהאלטן זיך די סימאוזעס צום טעריטאריאלזם, איז העכסט כאראקטעריסטיש דער לייט-אָרטיקל פון ה' באָריסאָוו (אין זייער זאמלבוך „סערפ“), וואו פון 54 זייטן זיינען סך-הכל צוויי געווינדעט דער באַליבטונג פון דעם טעריטאריאלזם. מער ווי דיע 2 זייטן — 3-51 — און א פאָר ווערטער אינ'ם פראַיעקט-פראגראם איז קיין וואָרט ניטא איבער'ן טעריטאריאלזם אין דעם גאנצן זאמלבוך, וועלכער באשטייט פון 281 זייטן. ביי באָריסאָוו'ן לעזן מיר: „דער אויסבילדונגס-פראצעס פון די נאציאנאלע מינדרהייטן, אַוואָן-פאָר-זיך, איז איינע פון די נעגאטיווע זייטן פון דער קאפיטאליסטישער אָנט-וויקלונג, ער שלענגט אַיין איבעריקע סאָציאלע ענערגיע און רופט אַרויס רייבונגען, וועלכע שטערן דער נאָרמאלער אַנטוויקלונג פונ'ם קלאַסנקאמף. דערפון דרינגט שוין אַרויס ממילא, אַז מיר זיינען טעריטאריאליסטן“ (***) ווייטער זאגט ער: „די איינציקע לעזונג פון דער אידן-פראגע איז די טעריטאריאלע קאנצענטראציע פון די אידישע מאַסן, און א רעאלער בריק

(*) דאָרט.

(**) דאָרט, ז. 267.

(***) דאָרט, ז. 51.

דערצו איז די בהדרגה'דיקע קאנצענטרירונג פון דער אידישער עמיגראציע. מיר וועלן זיך דא נישט נעמען איבער'חור'ן די אלע מאטיוון, מחמת וועלכע מיר האלטן נישט נאך די לעזונג, נאר אפילו די שטעלונג גופא פון דיזער פראבלעם פאר זייער דערווייטערטע פון דעם איצטיקן מאמענט, עס וועט אבער קומען א מאמענט, ווען . . . דער טעריטאריאלן וועט ווערן אן ארדנונגס-אויפגאבע פונ'ם אידנטום: עס וועט דאן זיין . . . א פראדוקט פון א נאציאנאלער אויפלעבונג און פון א פרייער אנטוויקלונג פון די אידישע אינערלאכע פאלקס-כחות" (*). און צום סוף: „מיר וועלן קעמפן מיט אלע טעריטאריאליסטישע פראיעקטן און אונטערנעמונגען, וועלכע ווערן ארויסגערופט אין דעם איצטיקן מאמענט. . . מיר וועלן אבער אין דער זעלבער צייט פריידיקן אונזער ענדלאכן נאציאנאלן אידעאל און מיט אים באלייכטן אלע וואונדן און חסרונות פון אונזער היינטיקן נאציאנאלן לעבן, וועלכע זיינען אזוי ארגאניש פארבונדן מיט דער עקסטרעמיטאריאליטעט פון דער אידישער נאציע. — אזוי סינטעזירן מיר אונזער מאקסימאלע נאציאנאלע פראגראם מיט אונזער פראגראם-מינימום" (**). אט דאס איז אלץ, וואס דער הויפט-טעאָרעטיקער, אויף וועלכן די פארטיי האָט זיך פארלאָזן, ער זאל דערציילן פאר'ן עולם איר פראגראם, האָט געפונען פאר נויטיק צו זאגן וועגן טעריטאריאליזם! דער סיימיסטישער „סינטעז" צווישן דער גענווארט און צוקונפט, צווישן דעם גלות און דער טעריטאריע באשטייט, זעט איר, אין דעם, וואס די סיימאָוועס וועלן פריידיקן און אָנטיילן דעם טעריטאריאליזם. נישט וואס צו זאגן, א גוטער סינטעז, — אפילו דער ס.ס.'ישער איז שוין אויך פיל בעסער!

אין זייער מינדלאכער אַניטאַציע האָבן די סיימאָוועס אָקארשט נאָך נישט לאָנג געשריען, דאָס ביי די ס.ס. איז נישטאָ קיין רעאליזאציע, און דערניצן טאקע ליגט. לויט דער דאמאלסדיקער סיימיסטישער אַניטאַציע, דער הויפט-חסרון פון דער ס.ס.'ישער טעאָריע. ווען עס איז אבער גע-קומען צו זייער אייגענעם תירוץ אויף דער קשיה האָט זיך אַרויסגעוויזן, דאָס די סיימיסטישע רעאליזאציע באשטייט פשוט אין דעם, וואס זי זאָגט, דאָס מען דאַרף נאָך קיין רעאליזאציע נישט האבן, — דער ענטפער באַ-שטייט אין דעם, דאָס אַן ענטפער איז נאָר לַחלוּטין נישט נויטיק און די קשיה איז נאָר קיין קשיה נישט. . .

ביי די סיימיסטן קומט אויס, דאָס דער טעריטאריאליזם איז ענדלאך צום סאציאליזם, און זיי זאָגן אונז צו א היבשן מהלך ביז'ן טעריטאריאליזם: פריער אַ לאַנגע וועג ביז'ן סיים און ערשט נאכדעם אַ לאַנגע וועג צו דער טעריטאריאלער קאנצענטרירונג. עס פארשטייט זיך, אויב מענטשן אינטערעסירט איצט נאָך ווייניק דער טעריטאריאליזם, מעג מען אים אפלייגן נאָך אויף ווייטער — ביז די מענטשהייט וועט אינגאנצן אומ-
 * דאָרט, ז. 52-3.
 ** דאָרט, ז. 53.

קומען אינאיינעם מיט דעם אָרגאַנישן לעבן אויף דער ערד. עס איז דאָ אָבער גאַנץ לעבערלאָך צו שאַפן אַ פראַגראַם פאַר אזאָ מיין ווייטן אידעאַל. בעת מיר זאָגן, למשל, וועגן סאַציאַליזם, אז ער איז אַ ווייטער היסטאָרישער אידעאַל, און אז איצט קאָן מען נאָך ניט צוקומען צו זיין רעאַליזירונג, — ווייזן מיר דאָך אָן פונדעסטוועגן אויף די רעאַלע אָביעקטיווע טענדענצן, דורך וועלכע דער סאַציאַליזם ווערט בהדרגה'דיק, שטופנווייז פאַרווירקלאַכט אינ'ם געזעלשאַפּטלאַכן לעבן; מיר ווייזן אָן אויף דער וואַסנדר פראַג-דוקציאָנס-קאָנצענטרירונג, אויף דער סאַציאַליזירונג פון דער אַרבעט און מיטאַרבעט; מיר ווייזן אָן אויף דעם וואַקס פון פראַלעטאַריאַט און פון זיין סאַציאַלער קראַפט און באַדייטונג, אויף דער סאַציאַלער אָפּשוואַכונג און פאַראַזיטירונג פון דער בורזשואַזיע; מיר לייגן ניט אָפּ די רעאַליזירונג פון סאַציאַליזם און די פראַגע נופאָ וועגן איר, — מיר ווייזן אָן, אז דער סאַציאַליזם פאַרווירקלאַכט זיך שוין איצט, אז אַלע זיינע עלעמענטן און באַשטאַנדטיילן ווערן שוין אין דער מאַדערנער אָרדנונג געשאַפן, און די סאַציאַלע רעוואָלוציע וועט נאָך פאַרמולירן און דערפירן ביי'ן סוף דינע שוין פאַרגעקומענע טענדענצן. דאָסזעלבע טוען מיר, י. ס. ד., אויך בנוגע דעם טעריטאָריאַליזם — מיר ווייזן אָן, דאָס שוין איצט הויבט זיך אָן אין פאַלעסטינע אַ פראַצעס פון עקאָנאָמישער אויטאָנאָמיזירונג פון דעם אידישן ישוב, דאָס דינער ישוב ווערט אַלץ פּעסער און געדיכטער, דאָס שוין איצט הויבט זיך אָן אין פאַלעסטינע יענער קלאַסנקאַמף, וועלכער וועט מיט דער צייט ברענגען אויך צו דער פאַליטישער אויטאָנאָמיע פאַר דיון ישוב. וואָס אָבער טוען די י. ס.? ווייזן זיי דען אָן אויף באַשטימטע אָביעקטיווע טענדענצן, דורך וועלכע עס ווערט שוין סטיכיש פאַרווירק-לאַכט דער טעריטאָריאַליזם? אפילו וועגן דער נאַציאָנאַל-פאַליטישער אויטאָנאָמיע, וועגן זייער „סיים" האָבן זיי עס כמעט ניט דערווייזן; אפילו דער „סיים" איז ביי זיי ניט מער ווי אַ וואונש — אַ פּשיטא שוין דער טעריטאָריאַליזם. זיי האָבן אפילו מיט איין וואָרט ניט דערווייזן, אז דאָס אידישע לעבן ווערט אויטאָנאָמיזירט דאָ אין גלות; נאָר לאַמיר אַפילו דערלאָזן, אז דאָס איז ריכטיק, און דאָס אידישע לעבן ווערט דאָ שוין יאָ אויטאָנאָמיזירט, — צי דען אָבער האָבן מיר שוין דערין אַ גאַראַנטיע, אז דאָס אידישע לעבן ווערט שוין איצט אויך טעריטאָריאַליזירט?

צוויי מאָל איינס פון די צוויי.

איינס פון די צוויי, — אָדער די סימאָוזעס זעען שוין דעם וועג ווי צו רעאַליזירן דעם טעריטאָריאַליזם — דאָן מוזן זיי אויך שוין אָנ-צייכענען די רעאַלע דערשיינונגען אינ'ם אידישן לעבן, וואו עס ווייזט זיך אַרויס די כסדר'דיקע טעריטאָריאַליזירונג פונ'ם אידישן פאָלק, ווי דאָס טוען די י. ס. ד.; אָדער זיי זעען נאָר איצט ניט דעם וועג צו דער פאַרווירקלאַכונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם —

דאָן איז אויך איינס פון די צוויי — אָדער זיי טראַכטן ערנסט וועגן

דעם טעריטאָריאַליזם, שטרעבן טאַקע צו אים און ער איז ביי זיי כאַמט

א ווינשבאָרער אידעאַל — דאָן מוזן זיי זוכן פאַרשידענע וועגן און פלענער, ווי דעם טעריטאָריאַליזם אויסצופירן, טאָן ווי די ס. ס., וועלכע זיינען טאַקע אמת'ע טעריטאָריאַליסטן, נאָר זיי האָבן ליידער ניט קיין קלאָרן באַגריף וועגן דעם וועג צו זיין פאַרווירקלאַכונג; אָדער די סימאָוועס לייגן זיך אָפּ דעם טעריטאָריאַליזם ביז די ווייטע קינפטיקע דורות, ווי זיי טוען עס כאַמת, — דאָס הייסט אָבער, אַז דער טעריטאָריאַליזם אייננאָם לאַך אינטערעסירט זיי קנאַפּ און, דאָס ער איז ביי זיי ניט מער ווי אַן אַניטאַציאָנס־דעקאָראַציע.

מיר קאָנען מיטפילן, אויב איר ווילט, מיט די ס. ס. אין זייערע אינערלעכע ליידן און ספקות, מיר פאַרשטייען אַפילו די ס.ס.'ישע אומ־געלומפערטע גענג און זייער גאַנצע כאַפעניש; אונז איז אָבער העכסט פאַרדעכטלאַך דער גראַבער ליגן, וועלכער שטעקט אינ'ם סימיסטישן פראַגראַם, דער פרעטענציעזער אַפּאַרטוניזם, וועלכער לאָזט זיי ניט אינ' גאַנצן אַפּצוואַנגן זיך פונ'ם טעריטאָריאַליזם און דיקטירט זיי זייערע קאָמ־פראַמיסן און פשרות. יאָ טעריטאָריאַליזם און ניט טעריטאָריאַליזם, אַליין טעריטאָריאַליסטן און קעמפן געגן יעדן טעריטאָריאַליזם, אי, „קעמפן געגן טעריטאָריאַליסטישע פראַיעקטן“, אי „א י ג נ א ר י ר ז די טערי־טאָריאַליסטישע אַרגאָניזאַציעס“ (*). — וואָס באַדייטעט דיזער חלום? אינגאָרנדיק קעמפן, קעמפנדיק אינגאָרירן — וואָס איז דאָס פאַר אַ פראַזעאָלאָגיע?

דיזער קאָמפראַמיס אָבער דערקלערט זיך דורך דער זעלבער סיבה, וועלכע גיט אונז צו פאַרשטיין די סימיסטישע שווינדלעריי בונגע דעם קלאַסנקאַמף און דעם באַגריף „פראַלעטאַריאַט“. דער סימיסטישער אינ־טעליגענץ אין תוד אַריין גענומען, אַרט דער טעריטאָריאַליזם פונקט אזוי טיף, ווי עס אַרט אַז ערד דער סאַציאַליזם דעם קיזער פון דייטשלאַנד (וועלכער רעדט אויך וועגן סאַציאַליזם!) — מען מוז דאָך אָבער פאַר־כאַפּן די מאַסע, וועלכע האַלט זיך נאָר אַלץ צו שטאַרק פאַר די טעריטאָריאַ־ליסטישע טראַדיציעס. דערזעלבער קונץ, ווי פריער: אום צו באַוואַקן די מאַסע רעדט מען מכה דעם אַרבעטער־קלאַס און טאָן טוט מען אינאיינעם מיט די נאַראַדניקעס; מען רעדט טאַקע מכה טעריטאָריאַליזם, און טאָן טוט מען ווי די בונדיסטן, נאָר מיט אַ ברייטערן פראַגראַם דאָ, אין רוסלאַנד. איצט וועלן מיר אַ קוק געבן. וואָס הערט זיך עפעס ביי זיי וועגן דעם „סיים“, אויף וועלכן זיי האָבן זיך די מאַנאָפּאָליע גענומען. „די אידישע סאַציאַליסטישע אַרבעטער פאַרטײ“ גיט איר זעלבסטשטענדיקע לעזונג דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין רוסלאַנד — גיט אונז אַנצוהערעניש דער הער באַריסאָוו — „אונז רופט מען אַז „סימיסטן“, „סימאָוועס“ — באַרימט ער זיך. — „מיר האָבן גאָרניט געגן דעם נאָמען. ס'איז אָבער נוי־טיק אַנצוואווייזן אויף זיין ניט־גענויקייט, דערויף, וואָס ער כאַפט ניט אַרום

ניט נאָר דעם גאַנצן אינהאַלט פון אונזערע אַנשוואַונגען, נאָר אפילו ניט זייער מהות. פון דעם גאַנצן בילד איז אַרױסגענומען געוואָרן נאָר איין שטריך, און עס וואָלט ניט זיין קיין גרונד צו ריידן וועגן דעם גאַנצן בילד נאָר דעם איין שטריך נאָר (*). ווי אָבער אַנדערש קאָן מען אָנרופֿן די י. ס. א. פ., ווען צום ביישפּיל אין דעם לייטאַרטיקל, אונטער'ן ברייטן טיטל „אונזערע אויפגאַבן“, ווערט פאָרט גערעדט... נאָר וועגן „סיים“? ווען איר זוכט אומזיסט אין דער גאַנצער ליטעראַטור פון די סיימאָוועס, זיי זאָלן אייד אױסטייטשן זייער באַגריף וועגן אַרבעטער-קלאַס, וועגן טעריטאָריאַליזם — און איר געפינט נאָר „סיים“, „סיים“ און „סיים“ — און דערצו נאָך אַן קיין שום וואַריאַציעס, מיט די זעלבע פירושים, וועלכע מיר האָבן פון זיי געהערט שוין פאַראַיאָרן. אפילו, אויב אייד געפֿעלט, האָבן מיר פאַראַיאָרן געהערט מער געדאַנקען, איידער איצט. דענסטמאַל איז נאָך געווען לכל הפחות „נאַציאָנאַלע עקספּלואַטאַציע“, „ענטאַרטונג און אויפֿלעבונג“. — איצט זעען מיר שוין דאָס אויך ניט; פריער האָבן מיר נאָך געקאַנט זאָגן — סיימאָוועס זיינען וואַרפֿאָזשיענער צעס וכדומה: איצט אָבער ווייסן מיר — אַז סיימאָוועס זיינען סיימאָר צעס, און מער גאָר ניט! בכלל קומט אױס נאָכ'ן שכל הישר, אַז אויב אַ פאַרטיי האָט אַ „זעלבסטשטענדיקע“ לעווונג פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע, דאַרף זיך אין איר פראַגראַם אױסדריקן אויך איר זעלבסטשטענדיקע שטעלונג פון דיזער פראַגע; ביי די סיימאָוועס אָבער הױבט זיך עס גאָר ניט אָן. נעמען מיר אַן ערך פאַלגענדע שטעלן: „די אומענדלאַך פאַר קומענדע אַנטוויקלונג פון דער קאָפיטאַליסטישער פראָדוקציע... פאַר ענגט אַלץ מער פאַר דער בורזשואַזיע פון יעדער געגעבענער נאַציע די גרענעצן פון איר נאַציאָנאַלער ווירטשאַפט... זי שטרעבט אונטערצו וואַרפֿן אונטער איר הערשאַפט אַנדערע נאַציאָנאַלע אָרגאַניזמען.“ (**)

דאָ האָבן מיר נאָך יאָ צו טאן מיט אַ ניט גאָר געוויינלאַכן באַגריף פון „נאַציאָנאַל-ווירטשאַפטלאַכע אָרגאַניזמען“, און עס וואָלט אורדאי קיין עולה ניט געווען, מיר זאָלן וויסן דעם פירוש פון דעם, אָבער ניט אינ'ם פראַגראַם און ניט אין דער ליטעראַטור פון דער פאַרטיי איז דיזער באַגריף ניט אױסגעטייטשט, און אַלץ איבעריקע אינ'ם פראַגראַם וועגן דער שטעלונג פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע איז שוין אויף אַזױפֿיל שאַבלאַנע און וואַכעדיק, דאָס אונטער די סיימיסטישע ווערטער וואָלטן זיך קאַנען אונטערשרייבן אַלע פראַלעמאַטישע פאַרטייען, אפילו די באַלשעוויקעס פון דער ר. ס. ד. א. פ., וועלכע זיינען באַוואוסט מיט זייער עקסט פיינטלאַכער פאָזיציע צו יעדן נאַציאָנאַלן פראַגראַם. „דיזע אַגרעסיווע טענדענצן פון די בורזשואַזע קלאַסן רופן אַרויס אַדער גרױזאַמע מלחמות אַדער בעוואַפנטן שלום; אי דאָס ערשטע, אי דאָס צווייטע ליינט זיך אַן מיט זיין גאַנצן לאַסט

(*) דאָרט, ז. 7.

(**) דאָרט, ז. 262-63.

אויף די ארבעטענדע מאסן און דריקט זיך אויס אין דעם, וואס די בור-
זשוואזע פון די הערשנדע נאציעס עקספּלאוואטירט די שוואכערע נאציעס.
אויסנוצנדיק זייער עקאנאמישע, פאליטישע און קולטורעלע אויבערמאכט,
אוזורפירן די הערשנדע נאציעס אין פערזאן פון זייערע עקספּלאוואטירנדע
קלאסן אלע מעלות פון דיווער שטאַטס-ארגאניזאציע צוליב זייערע צוועקן,
איגאָריזירנדיק די באַזונדערע אינטערעסן פון די נאציאָנאַלע מינדערהייטן,
וועלכע וואוינען אין דער זעלבער מלוכה. די בורזשואַזיע פון די אונטער-
דריקטע נאציעס . . . שטרעבט אַרױפצואוואַרפן די גאַנצע קלאַס פון דעם
נאַציאָנאַלן דרוק אויף די נײַט־פאַרמעגנדע קלאַסן. חוץ דעם, מיט איר
פּרױדקױן פון איבערקלאַסן-פּאָליטיק און פון פאַרגעסן די קלאַסן-אַנטאָ-
גאָניזמען מחמת דעם אַלגעמיינעם שונא, פרובט זי זיך צו פאַרטונקלען
דאָס קלאַסן-באַוואוסטזײַן פון פּראָלעטאַריאַט און דעאָרגאַניזירן זיינע
רייען. דױזע עקספּלאוואטאַטאָרישע און שאָווינסטישע שטרעבונגען פון דער
בורזשואַזיע באַגעגענען אָבער אַן אַלץ ענערגישערן ווידערשטאַנד מצד דעם
וואַקסענדיגן כּח און באַוואוסטזײַקייט פון פּראָלעטאַריאַט.* — אַלמע
ווערטער, וועלכע דערווייזן גאַרניט און קאָנען גאַרניט אונטערצײכענען,
שוואַכע ווערטער, מיט וועלכע יעדער, אפילו דער ערנסטער אַנטי־נאַציאָנאַל-
ליסט, קאָן מסכים זײַן.

הגם די טעאָרעטישע באַגרינדונג פון דער נאַציאָנאַלער
פּראָגע איז אין דעם נייעם פּראָגראַם העכסט שוואַך געשטעלט, דאָך זיינען
די פּראַקטישע נאַציאָנאַלע פּאָדערונגען דער בעסטער טײל פון פּראָגראַם.
דאָ זאָגן אַרױס די סײַמאָוועס אויב ניט קײן נייעס, דאָך פאַרט אַן
אייגענעם וואָרט. פונדעסטוועגן פעלט אויך דאָ קלאַרקייט און דײַטלעכ-
קייט, און אויך דאָ איז זיך ניט באַגאַנגען אַן גאַנץ וויכטיקע פעלערן.
אזוי למשל לעזן מיר אין אָפּטיילונג 4: „די אנערקענונג פון גלײַכ-
באַרעכטיקונג פון די שפּראַכן פון אַלע אַזאָיאַוויסנאַס נאַ-
ציעס אין שולע, אין געריכט און אַדמיניסטראַציע,
אין פרױוואַטע דאָקומענטן, אין טעלעגראַפישן פאַרקער, אויף עפּנטלעכע
פאַרזאַמלונגען און בכלל, איבעראַל אינ'ם געזעלשאַפּט-
לעבן“ (אונזער קורסיוו). און אין § 23 האָבן מיר
שוין אַ באַגריפּענדיג: „אויב אַ געגעבענע נאַציע
דערנױכט אין אַ וועלכן ס'איז אַרט אַ באַשטימטן,
פונ'ם געזעץ באַשטעטיקטן, פּראָצענט פון דער באַפּעלקערונג, מוזן
די אָרגאַניזאַציען פון דער אָרטלעכער מאַכט באַנוצן
זיך מיט דער שפּראַך פון דיווער נאַציע אין אַלע מינדלעכע און שריפט-
לעכע פאַרהעלטנישן מיט אירע מיטגלידער.“ (אונזער קורסיוו). דאָ
ליגט אַ בולט'ע סתירה, און אַ גאַנץ לעכערלעכע. פריער אַלע נאַציעס
אַזאָיאַוויסנאַס, און איצט שוין גאַראַלעכע נאַציעס,

וועלכע דערגרייכן א געוויסן פראצענט. אבער דאס איז נאך פון די קליינסייטן.

פיל וויכטיקער זיינען די גרענעצן פון דער קאמפוטעטע נ"י, וועלכע דארף אפגעגעבן ווערן, לויט דעם נייעם פראגראם, צו די נאציאנאל-אויטאנאמיע איינריכטונגען. דא רעדט זיך אזוי: „די ענינים און באדערפנישן, וועלכע זיינען שייך אוממיטלכאר אויסצושליסן און נאך נאר א וועלכע ניט איז געגעבענער נאציע, גייען אריין אינ'ם קרייז פון קאמפוטעטע פון אויטאנאמיע איינריכטונגען“ (*), און ווייטער אין § 24: „יעדער פאלק, וועלכער וואוינט אין רוסלענדישע גרענעצן. . . קאנסטרוירט זיך אין אן אויטאנאמיע גרופע, וועלכע בא-פרידיקט און רעגולירט פאלקס זעלבסטשטענדיק אלאירע נאציאנאלע באדערפנישן.“ — און נאך אין אנדערע § § זעען מיר, דאס לויט דער סיימיסטישער מיינונג, נעמט ארום די נאציאנאלע אויטאנאמיע אלאירע נאציאנאלע ענינים. ס'איז דאך אבער זעלבסטפארשטענדיג, אז אויב דער נאציאנאלער דרוק און קאמף שטאמען ניט פון איינפאכן ווילקיר אדער קאפריז, נאר פון טיפע אינטערעסן-קאנפליקטן, האט במילא קיין זין ניט דער געדאנק, דאס א וועלכער ס'איז נאציאנאלער אינטערעס באזירט נאר איין נאציע, און מער קיינע ניט. למשל, די שולע: עס קומט דאך פאר א קאמף איבער דער שולע, — הייסט עס, אז ניט נאר די אונטערדריקטע, נאר אויך די הערשנדע נאציעס זיינען פאר-אינטערעסירט אין דעם, מיט וועלכער שפראך מען באנוצט זיך אין דער דערציאונג פון דער יוגנט. דארף לויט דער סיימישער פארמולע אויסקומען (אויב זיי וועלן זיין קאנסעקווענט), דאס די דערציאונג און איבערהויפט די קולטורעלע ענינים ליגן אויסער דער קאמפוטעטע פון דער נאציאנאלער אויטאנאמיע. און וואס ס'איז מער פון אלץ מערקווירדיק, איז דאס, וואס אינ'ם פראגראם, וואו עס טאר קיין איבעריק ווארט און קיין אומדייטלעכער אויסדרוק ניט געברויכט ווערן, ריידן די סיימאן צעס וועגן „אלע נאציאנאלע ענינים, וועלכע באזירן אויסשליסליכע און נאך נאר די געגעבענע נאציעס“, — וואס ס'איז ניט מער ווי א שטות. און אין דעם לייט-א-רטיקל געפינען זיי פאר נויטיק דוקא אנצואווייזן אויף די אומבאשטימטקייט פון דער נאציאנאלער קאמפוטעטע. „עס וואלט געווען אומזיסט פטר'ן צייט, — זאגט הער בא-ריסאוו, — „אויב איינער וואלט זוכן אזא אבסטראקטן, איין מאל פאר אלע מאל געגעבענעם קריטעריום, לויט וועלכן מען זאל קאנען אן שום טעות באשטימען די קאמפוטעטע-ספערע פון א געגעבענער נאציע.“ — היינט פאר וואס-זשע „פטר'ט מען אומזיסט צייט“ אינ'ם פראיעקט-פראגראם, דארט, וואו אלץ דארף זיין אויסגעדריקט קורץ, שארף און אן טעות — און מען האט מורא אפצושטעלן זיך גענויער אויף דער פראגע

אינ'ם לייט-ארטיקל, דאָרט וואו יעדן ענין מען דוקא און מען דארף אפילו באטראכטן באריכות?

אבער גאָר אַן אַ קריטעריום קאן מען דאָד פאָרט ניט בלייבן, דעריבער
 ניט אונז ה' באריסאָוו גאָר אַ מאַדעם קריטעריום: „אַלס דער איינציקער
 קאָמפּעטענטער אַרגאַן צו באַשטימען די מציאות פון אַזעלכע באַדערפנישן
 (וועלכע גייען אַרײַן אין דער נאַציאָנאַלער קאָמפּעטענץ-ספּעכער. — ד.)
 זיינען נאָר די נאַציאָנאַלע גרינדונגס-פאַרזאַמלונגען... און די נאַציאָנאַלע
 סיימען.“ עפּעס כ'לעבן אַ מאַדנע פאַרטיי, וועלכע זאָגט זיך אָפּ פון
 אַרױסצושטעלן אירע אייגענע פאַדערונגען און פאַרלאָזט זיך אויף אַ
 פאַרזאַמלונג. אונז איז דאָ קשה, מיר פאַרשטייען ניט: לױט דעם איינ-
 פאַכן שכל קומט אויס, אַז די גרינדונגס-פאַרזאַמלונג וועט באַשטיין פון
 פאַרשידענע פאַרטייען און פּראַקציעס, און אויב קיינע פון דיזע פאַרטייען
 וועט ניט אַרױסטרעטן מיט א י ר ע באַשטימטע קריטעריען אָדער לכּל-
 הפּחות מיט אַ דייטלאַכער איבערצייילונג פון די קאָמפּעטענץ-ענינים פון
 דער גרינדונגס-פאַרזאַמלונג וועט דאָד די לעצטע אַליין ניט קאָנען באַ-
 שטימען איר קאָמפּעטענץ: און אויב אַן אַנדער פאַרטיי וועט טאָסע יא
 אַרױסטרעטן מיט אַזאָ קלאָרן און גענויען פאַרשלאָג, — אַ שיינעם פנים
 וועט שוין האָבן די סיימיסטישע פּראַקציע. ס'איז דאָד לעכערלאַך אָפּ-
 צוואַגן זיך פון טראַכטן און פאַרלאָזן זיך אויף דעם קאַלעקטיוון געדאַנק:
 אויב איר וועל ניט טראַכטן, און דו וועסט ניט טראַכטן און ער וועט ניט
 טראַכטן — ווער זשע וועט טראַכטן? פון הימל וועט. דאָד דער קאַלעקט-
 טיווער געדאַנק ניט אַראָפּפאַלן! בכלל איז ביי די י. ס. דער סיים עפּעס
 אַ חידושים'דיקער אַרױס-זומים. אין אַלע ענינים פאַרלאָזט מען זיך
 אויף אים. ווי מען זאָל רעאַליזירן דעם טעריטאָריאַליזם — וועט אָנווייזן
 דער סיים, די קאָמפּעטענץ פונ'ם סיים גופא, וועט אָנווייזן דער סיים. צי
 וועט שוין ניט אויסקומען פאַר איין וועג דעם סיים צו דערקלערן אונז,
 וואָס זיינען עס — אַליין די סיימאָוצעס...

אין דער באַשטימונג פון דער קאָמפּעטענץ, אויב מען זאָל זיך מיט
 איר פאַרלאָזן אויף די נאַציאָנאַלע גרינדונגס-פאַרזאַמלונגען, וועלן אומ-
 באדינגט אויסברעכן קאָנפליקטן צווישן פאַרשידענע נאַציעס. ווי אַזוי
 זשע וועלן דיזע קאָנפליקטן געלעזט ווערן? לױט דעם נייעם פּראָגראַם
 קומט אויס (§ 27). אַז לכּתחילה וועלן זייער קאָמפּעטענץ באַשטימען אַליין
 די נאַציאָנאַלע גרינדונגס-פאַרזאַמלונגען, און ערשט נאָכדעם „באָקומען זיי
 די באַשטעטיקונג אין דעם סדר פון דער אַלגעמיינער געזעצגעבונג (ד. ה.),
 פון שאַטס-פאַרלאַמענט); דערביי ווערט דורכגעפירט אַ גענויער
 הסכם פון די פאַרשידענע רעזאַלוציעס, וועלכע זיינען אָנגענומען פון די
 באַזונדערע נאַציאָנאַלע גרינדונגס-פאַרזאַמלונגען, ווי צווישן איינאַנדער,
 אַזוי אויך מיט די אַלגעמיינע יסודות פון דער דעמאָקראַטישער אָרדנונג,
 וועלכע זיינען באַשטימט דורך די אַלגעמיינ-שטאַטלאַכע געזעצן.“ דער
 סיימיסטישער פאַרשלאָג איז, לױט אונזער מיינונג, צו פיל געדרייט. אַנ-

שטאט דעם, דער שטאטס פארלאמענט זאל זיך שפעטער מאטערן צו קאמבינירן און אין הסכם ברענגען די פארשידענע פארלאנגען פון די בא-זונדערע נאציאנאלע גרינדונגס-פארזאמלונגען, — וואס עס קאן נאך פאר-פלאנטערן די ארבעט און דעמאראליזירן די באפעלקערונג — איז פיל איינפאכער, דער שטאטס-פארלאמענט זאל לכתחילה באשטימען די קאמי-פעטעניץ פון די נאציאנאל-אויטאנאמע איינריכטונגען. סיי ווי סיי פאר-לאזן זיך דאך די סימאווזעס אויפ'ן שטאטס-פארלאמענט, אלס די אויבער-שטע אינסטאנץ. און אזוי ווי אונזער פארשלאג איז פיל איינפאכער, וועט עס טאקע אזוי זיין. עס פארשטייט זיך, אז יעדער אויטאנאמער נאציא-נאלער פאראיין דארף האבן דאס רעכט אריינצוגיין אין פארלאמענט יעדעס מאל ווען ער וועט דארפן, מיט א פעטיציע איבער דער פארברייטערונג פון זיין קאמפעטעניץ.

ווי אזוי אבער ווערן איינגעארדנט די קאנפליקטן צווישן די נאציאנאל-אויטאנאמע אינסטיטוטן פון פארשידענע פעלקער אדער צווישן זיי און די טעריטאריאל-אויטאנאמע איינריכטונגען? דערצו דינט אין דעם נייעם פראגראם א „באזונדער אויבערשטער געריכט“. ווי אזוי אבער ווערט צוזאמענגעשטעלט דזער אויבערשטער געריכט — וועגן דעם איז קיין ווארט ניטא ניט אינ'ם פראגראם-פראיעקט און ניט אינ'ם ליט-ארטיקל. מיר רעכענען פאר דאס בעסטע, אז פאר אזא איינריכטונג זאלן דינען שיעור די געריכטן (בית-דין-שלישי), וועלכע זאלן יעדעס מאל איינגעארדנט ווערן ספעציעל צו יעדן קאנפליקט.

איצט, ספעציעל וועגן די אידישע נאציאנאלע פאדערונגען. מיר זיינען ערהיים געוואוינט געווען צו טראכטן, דאס ביי די י. ס. איז מער קיינע אנדערע נאציאנאלע פאדערונגען אויסער דעם „סיים" ניטא — ווייל אייננטלאך האבן זיי דאך איבער'ן „סיים" דעם גאנצן רעש זייערן אויפ-געהויבן אין דער אידישער גאס. איצט, אבער, קומט ה' באריסאוו און גיט אונז צו וויסן, אז „ניט נאך וואס זיי זעען ניט אינ'ם סיים אן ענדלאכע רפואה פון דער נאציאנאלער אנאמאליע פון אידן, נאך דעם סיים אליין מאלן זיי זיך אויס, ניט אלס אנהויב, נאך להיפך, אלס ענדע פון א גאנצער נעץ איינריכטונגען, וועלכע וועלן לעזן די אלטגעלאכע באדערפנישן פונ'ם נאציאנאלן קיום."*) וואס-זשע זיינען דאס עפעס פאר איינריכטונגען? ניט מער און ניט ווייניקער ווי... די אידישע קהילה. אי, וועט איר דאך פרעגן: סטייטש, די קהילה איז דאך ניט מער ווי א ייז איינריכטונג — וואריזשע איז די צוגעזאגטע „גאנצע נעץ"? איז דער תירוץ א גאנץ פשוט'ער — עס וועלן דאך זיין א סך קהילות: אין קישענעו באזונדער, אין ווילנע באזונדער, אין ווארשע ווייטער אן אנדערע און אין מאזעפעווקע ווידער אן אנדערע... אמת טאקע, דאס די פאדערונג פון „סיים" אליין אין זיך זעלבער גענומען, איז גאר א קנאפע גארנטיע פאר די אידישע

נאַציאָנאַלע רעכט אין גלות, דאָס ער אַליין נויטיקט זיך אין אַ גאַנצע רייע דעמאָקראַטישע שטאַטס־רעכטלאַכע פאַראויסזעצונגען און גאָראַנטיעס — און דאָס האָבן מיר טאַקע תמיד אַרויסגעשטעלט געגן די סיימאָוזעס (ח' פאַסטאָיאַני אין „אונזער פלאַטפאָרם“, וכדומה): דעריבער האָבן מיר טאַקע שטענדיק אָנגעוויזן, אַז אַינזאַלירט פון די נויטיקע גאָראַנטיעס, בלייבט דער „סיים“ אַן אומטאָפּיע ביי די י. ס. מיר פאָדערן אַלע מאָל אויסער דעם „סיים“ און גלייכבאַרעכטיקונג פון שפּראַך, אויך אַ פּראָפּאָגאַנדאַ ציאָנעלע פאַרטרעטונג פון אַלע נאַצי־עס אין די געזעצגעבערישע, געריכטלאַכע און אַדמיניסטראַטיווע אָרגאַנען. דיזע וויכטיקסטע פאָדערונג, אַז וועלכער מיר האָבן נאָך קיין גאָראַנטיע גיט פאַר די אינטערעסן פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן און באַזונדערס פאַר אירן — פעלט אין דעם נייעם פראָגראַם; און דעריבער קומט טאַקע פאַרט אויס, אַז די י. ס. שטעלן זיך פאַר דעם סיים אַלס אַן אַלץ הייליגער רפואה פאַר אירן. ער קריגט ביי זיי אַ צורה פון אַ מין פעטיש, וועלכער איז באַרופן צו היילן גיט נאָר די חסרונות פונ'ם אידישן לעבן, נאָר, ווי עס ווייזט אויס, אויך די דעפעקטן פונ'ם י.ס.־ישן דענקען. כל זמן די ווירק־לאַכע מאַכט איז אויסער דעם רשות און דער ווירסונג פון אַ געוויסער אונטערדריקטער גרופע, קאָן איר אויטאָנאָמיע זייער ווייניק העלפן. ווייל אויטאָנאָם ווירקט זי נאָר אויף אירע אינערלאַכע ענינים, אָבער גיט אויף אויסערלאַכע שיכטן. זי קאָן נאָר בעסער פאַרזאָרגן אירע אינ־טערעסן, נאָר גיט פאַרטיידיקן זיי.

אומגעלומפערט איז צוזאַמענגעשטעלט דאָס צעמל פון די קאָמפּעמענצ־ענינים פון דעם אידישן סיים (§ 38). מיר האָבן למשל, פונקט ג): „אָרגאַניזירן די פראָפּעסיאָנעלע בילדונג, בכדי אויפצוהויבן די טעכנישע פאַרבאָרייטונג פון אידישע אַרבעטער“ און באַזונדער דערפון דעם פונקט ו): „אָרגאַניזירן די פאַרשפּרייטונג פון לאַנדווירטשאַפטלאַכע קענטניסן צווישן דער אידישער אַרבעטנדער באַפעלקערונג“; ס'קומט אויס, פונקט ווי די לאַנדווירטשאַפטלאַכע קענטניסן וואָלטן כלומר'שט גיט אַריינגיין אונטער'ן באַגריף „פראָפּעסיאָנעלע דערציאָונג“. די סיימאָוזעס האָבן אַריינגעטראָגן אין זייער צעמל נאָר איין פאָדערונג, וועלכע אונטערשיידט זיי פונ'ם בונד — דאָס איז פונקט ה): „אַנפירן די עמיגראַציאָנס־און אומוואַנדערונגס־ענינים בכדי צו . . . רעגולירן דיזע וויכטיקע דערשיינונג פונ'ם אידישן פאָלקס־לעבן אין דער ריכטונג פון טעריטאָריאַלער קאָנצענטראַצירונג פון די אידישע פאָלקס־מאַסן.“ אָבער אזוי ווי דער נאַציאָנאַלער סיים קאָן דאָך בשום אופן גיט באַקומען קיין פעלקער־רעכטלאַכע (אינטער־נאַציאָנאַלע) קאָמפּעמענצ, ווייל די רוסישע מלוכה בלייבט פאַרט, הגם אַ פּעדעראַציע, דאָך אַן איינהייטלאַכער סאָווערענער פעלקער־רעכטלאַכער סוביעקט, קאָן שוין במילא דער אידישער סיים גיט פירן קיין קאָלאָניאַל־ציאָנס־פאָליטיק אויסער די גרענעצן פון רוסלאַנד און האָט גיט דאָס רעכט צו פירן אונטערהאַנדלונגען מיט אַנדערע מלוכות. דערפון מוזן מיר אַרויס־

דינגען, דאס ענטוועדער די סיימאווצעס רעכענען צו קריגן א טעריטאָריע אין רוסלאַנד גופא, אויב זיי ריידן ערנסט, אָדער דער „סיים“, אַלס אַ וועג צום טעריטאָריאַליזם, איז ווידער ניט מער, ווי אַ ריינע אַגיטאַציאָנס־דעקאָראַציע. פון דער אַנדער זייט, פּעלֶט ביי די סיימאווצעס יעדער רמז אויף יענע פונקציעס פון דער אידישער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, וועלכע געהערען צו דער רעליגיע. אין § 12 פאָדערן זיי צו אָפּטיילן די רעליגיע פון דער נאַציאָנאַליטעט. נאָר דאָס איז גרינג צו פאָדערן אַבסטראַקט, אין דעם ווירקלאַכן לעבן אָבער שפּילט נאָך די רעליגיע עדהיום און וועט נאָך לאַנג שפּילן אַ גרויסע ראָל. אזוי דהיינו, די פאָדערונג פון 42 שעה רו אַ וואָך — באַדייטעט ביי די קריסטלאַכע אַרבעטער זונטיק־רו (מיט אַ טייל שבת), ביי די מוסולמענישע — פרייטיק־רו (מיט אַ טייל דאָנערשטיק), ביי די אידישע — שבת־רו (מיט אַ טייל פרייטיק); מען דאַרף אויך ניט מיינען, דאָס כשר עסן איז שוין אינגאַנצן ניט אינטערעסאַנט פאַר דער אידישער פאָלקס־מאַסע. אויב די פראַגע פון כשר, פון מצה, א. ז. וו., קאָן מען נאָך פונדעסטוועגן אינגאַנצן אוועקגעבן דער רעליגיעזער קהילה, באַ־שטייט שוין מיט'ן שבת־רו ניט אזוי איינפאָך. אין פלוג קאָן זיך אויס־ווייזן, אז אויב מיר זאָלן דורכפירן אַ געזעץ, דאָס יעדער אַרבעטער מעג זיך רוען דעם טאָג, וועלכן ער וויל, — איז שוין דינע פראַגע לגמרי גע־לעזט: נאָר ערשטנס, האָבן מיר דאָ אַ גרויסע שוועריקייט מצד דער בורזשואַויע פון די הערשנדע נאַציעס, וועלכע וועט מחמת קאָנקורענץ־טעמים שטאַרק קעמפּן געגן אַזאַ געזעץ; און צווייטנס, ווען עס וועט זיך שוין אָפּילו איינגעבן דורכצופירן אַזאַ געזעץ, מוז נאָך די פאַבריק־אינ־ספּעקטור זיין מחויב אַכטונג צו געבן, אז יעדער אַרבעטער זאָל אומבאַדינגט פּייערן איין טאָג אין וואָך, ווייל פאַר דעם אַרבעטער־קלאַס איז העכסט וויכטיק, קיינער זאָל ניט טאָרן אַרבעטן מער ווי לויט דעם געזעץ. זעלבסט־פאַרשטענדלאַך, דאָס אויב יעדער אַרבעטער וועט זיך קאָנען באַשטימען זיין פרייען טאָג, ווי זיין האַרץ גלויבט, וועט קיין שום אינספּעקטור אין דער וועלט ניט קאָנען פאַרהיטן די אַרבעטער פון לויז־ברעכעריי און פון עקספּלאָאטאַציע און די אויבער־שעה'דיקע אַרבעטן. דעריבער מוז פּעסט באַשטימט זיין איין טאָג, אָדער, לויט די אונטערשיידן פון דער רעליגיע, אייניקע געוויסע טעג צוליב רו. דאָס וועט מוזן זיין די זאך פון דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, און אינעם איינריכטונגען וועלן אויך דאַרפן איינשטעלן אַ פאַבריק־און ווערקשטאַט־אינספּעקטור. בכלל, מוזן אייניקע פּאָרטיס פון דער אַרבעטער־געזעצגעבונג געהערן צו דער קאָמפּעטענץ פון די נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמיע אינסטיטוטן.

אָבער ניט קוקנדיק אויף די אָנגעוויזענע פעלערן, איז דאָך דער נאַציאָנאַלער טייל פון דעם נייעם פראַגראַם — דער בעסטער און דער קלאַרסטער. און אזוי ווי די איבעריקע וויכטיקע טיילן פון דעם י. ס. 'ישן פראַגראַם טראָגן אַ בולט'ן באַראַקטער פון פשוטות און שווינדלעריי, באַקומט זיך ניט ווילנדיק אַזאַ איינדרוק, דאָס איינגטלאַך איז אין דעם נייעם פראַגראַם,

חויז דער נאציאנאל־פאליטישער אויטאנאמיע, גארניט ניטא. אפילו דער ריון פאליטישער טייל פון פראגראם טראגט אויף זיך די סימנים, אין בעסטן פאל, פון געאילטער בחפזונ'דיקער ארבעט, און אפשר טאקע פון עס־הארצות אין שטאטס־וויסנשאפט (זעלבסטפארשטענד־לאך, אין דער דעמאקראטישער הינזיכט). ס'איז אוממעגלאך בקיצור אַנ־צוצייכענען אלע וויכטיקע און קלענערע פעלערן, וועלכע די מחברים פון פראיעקט־פראגראם האבן אין אים דערלאזן. מיר וועלן נאך אָנווייזן אויף די מער בולט'ערע חסרונות.

אין § 4, וואו ס'רעכענען זיך אויס די גאראנטיעס פון פערזאן־אומ־באריירלאכקייט, איז ניט אָנגעוויזן די געהיימנים און פרייהייט פון קארעס־פאָנדענץ: אין § 5, לעזן מיר אַן אומגעלומפערטן זאץ: „די פאָלקאָמענע פאָרווירקלאַכונג פון דער אַמ־ט'ער פאָלקס־הערשונג, וועלכערס לע־צ־ט ער אויסדרוק איז די דעמאָקראַטישע רעפּובליק.“ וואָס איז דאָס פאַר אַ שפּראַך? אפילו די צענזור־באדינגונגען קאָנען אזא שפּראַך ניט באַ־רעכטיקן. ס'קומט עפעס אויס, אז די „אַמ־ט'ער פאָלקס־הערשונג“ קאָן בכלל האָבן פאַרשידענע אויסדרוקן: נענטערע און ווייטערע, און ערשט דער לעצטער פון זיי איז די דעמאָקראַטישע רעפּובליק, — אז אַן אַמ־ט'ער פאָלק־הערשונג קאָן זיך כלומר'שט אויסגיין אין אַן אנדער פאַרם, אַחוץ די דעמאָקראַטישע רעפּובליק! אינ'ם § 6 ווערט ניט דערמאָנט די פאַרע־רונג פון דיעטן (געהאלט פאַר די דעפּוטאַטן), פון דעם, אז די וואָלן מוזן פאַרקומען אין ימי־טובים, און עס ווערט ניט אָנגעוויזן דער משך פון דעם דעלעגירטן פּולמאַכט (אין דאָס רוב סאָציאַליסטישע פראָגראַמען ווערט אָנגעצייכנט אַ צווייאַריקער משך). אין § 8 פעלט דער געריכט פון געשוואָרענע און דער דיסקוסיאָנס־יסוד אין דער אויספאַרשונג. דאָס לעצטע באַדייטעט ניט נאָר אַז די לכתחילה־דיקע אויספאַרשונג זאָל אַנ־געפירט ווערן אומבאדינגט בפרהסיא און עפנטלאך (דאָס פאָדערן די סיימאָוצעס אויך), נאָר אַז די פאַרשטייער פון דער פאַרטיידיקונג זאָלן אַנטײל נעמען צוזאַמען מיט דער פראָקוראַטור און אויף גלייכע רעכט מיט איר אין דיזער לכתחילה־דיקער אויספאַרשונג. עס ווערט ניט דערמאָנט אינ'ם נייעם פראָגראַם וועגן דער אומבאדינגטער אָפּשאַפונג פון לייב־שטראַף (צ. ב. אין קאָטאָרגע, וואו די אַבליגאַטאָרישע ארבעט פון די אַרעסטירטע מוז פאַררעכנט ווערן פאַר אַ מין לייב־שטראַף). עס ווערט ניט דערמאָנט די פאָדערונג, אַז די פאַרשיקונגס־ערטער זאָלן געשטעלט ווערן אונטער'ן קאָנטראָל פון פּסיכיאַטרישע און פאָלקס־בילדונגס אינ־סטיטוטן. להיפּד, פיגורירן אין דעמזעלבן פונקט פון דעם נייעם פראָגראַם, אויף איין שורה מיט דיזע וויכטיקע פעלערן, אַזעלכע קלייניקייטן, ווי פאַר'משפּט'ן בתנאי און באַפרייען פאַר'ן טערמין — קלייניקייטן, וועלכע אפילו די רוסישע מיניסטאָרן זיינען שוין אויך מסכים...

אין דער אָפּטיילונג 5, וועגן דער אַרבעטער־געזעצגעבונג, געפינען מיר גארניט וועגן דעם אינסטיטוט פון פאַבריק־אינספּעקטריסן (צוליב אַכטונג־

געבן אויף די אינטערעסן פון די ארבעטערינס), וועגן דעם געזעצגעבערישן פארהיטן די אינטערעסן פון הויזדינסטן. וועגן שיערס-געריכטן און אויסגלייכונגס-קאמערן (אום צו לעזן די איינצעלנע קלענערע קאנפליקטן צווישן ארבעטער און אונטערנעמער), וועגן די רעכט פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען, וועגן דעם, אז די שטאטלאכע און געביטלאכע אינסטיטוטן זאלן פארזארגן ארבעט פאר די ארבעטסלאזע. עס ווערט אפילו מיט איין וואָרט ניט דערמאָנט די פרויען-פראַגע, וועלכע קאָן אָבער מיט דער אייגן פאכער גלייכבארעכטיקונג ניט געלעזט ווערן.

דערפאר אָבער האָבן די סיימאָוועס באַגליקט די בירגער מיט אַ סך וואָלן. לױט'ן § 6 ווײַלט ער אין פאַרלאַמענט, לױט'ן § 7 ווײַלט ער שוין אין „אָלע אינסטיטוטן, וועלכע עקזיסטירן נאָר אין דער מלוכה.“ לױט'ן § 8 ווײַלט ער די ריכטער, און אויך די פּערזאָנען פון אַרמיניסטראָ-טיווע שטעלעס, לױט'ן § 14 ווײַלט ער אין די געביטס-אינסטיטוטן, לױט'ן § 27 אין די נאַציאָנאַלע סיימען, לױט'ן § 32 אין די קהילה קאָמיטעטן, לױט'ן § 34 אין די געביטס-קהילה קאָמיטעטן. מען מעג זיין, זעט איר, וויפיל איר ווילט דעמאָקראַטיש, מען דאַרף דאָך אָבער אַמאָל אויפ'ן בירגער אויך רחמנות האָבן: וועלנדיק זיין אַ גוטער בירגער און אויספירן זיינע געזעלשאַפטלאכע פליכטן, וועט דאָך דעם בירגער געבאָד קיין צייט ניט בלייבן צוליב זיינע אייגענע געשעפטן, ער וועט דאָך פאַרשילטן די דעמאָקראַטיע אויב היינט וועט אים אויסקומען צו קלייבן אַ ריכטער, מאַרגן אַ פּריסטאָו, איבערמאָרגן אַ גובערנאַטאָר, שפּעטער אַ פּאַסטירערקעטאָר, א. ז. וו. כ'לעבן, נאָך גוט, וואָס די סיימאָו-צעס האָבן דעם בירגער ניט מכבד געווען מיט אַבליגאַטאָרישע וואָל-פליכט... די סיימאָוועס זיינען ניט געקומען צום שכל אָנצואַווייזן, אַז אין די איינריכטונגען און שטעלעס, וועלכע פאָדערן אַ ספּעציעלע פאַר-באַרייטונג, געניטקייט אָדער אויפבילדונג, קאָן קיין דיר עס ער וואָלדעכט ניט געברויכט ווערן, אַז דעריבער מוז דאָ איינגעפירט ווערן אַן אנדער וואָלדער. דער פּרינציפ דאַרף זיין: דער בירגער ווײַלט אַליין נאָר די אויבערשטע און אונטערשטע אינסטיטוטן פון יעדן געזעצגעבערישן פאַך (פון דער שטאַטס-מאַכט, פון דער טעריטאָריעלער און נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע און פון דער מוניציפאַלער זעלבסטפאַרוואַלטונג, און אויך די נידעריקערע ריכטער: די אַרמיניסטראַציע און די העכערע ריכטערישע אינסטאַנצן מוזן שוין אָבער געוויילט ווערן אויפ'ן אומדירעקטן שטייגער. אַזוי דהיינו, דאַרפן די מיניסטאַרן פונ'ם פאַרלאַמענט געוויילט ווערן, די נידעריקסטע פּאָליציי — פון די מוניציפאַליטעטן, די אויבערשטע אינ-סטאַנצן מוזן פון די אונטערשטע געוויילט ווערן א. א. וו.).

אין פאַרגלייך מיט די אָנגעוויזענע חסרונות מאַכט שוין נאָר אַ לעכערלאַכן איינדרוק, ווען אין דעם פּראָיעקט-פראַגראַם, וואו עס ווערט ניט דערמאָנט דער געריכט פון געשוואָרענע, דער צווייט-אָריקער פאַר-לאַמענט, די ארבעט פאר ארבעטסלאזע, לעזן מיר פונדעסטוועגן צום סוף

די העכסט־וויכטיקע פאָדערונגען וועגן באַלייכטונג און קאנאָליזאציע...
עס פעלט נאָך די אַסעניזאציע און די רעגולירונג פון פראַסטיטוציע.
אנב אורחא, וועגן פראַסטיטוציע און אַלקאָהאָליזם וואָלט טאָקע געוויס
וויכטיקער געווען עפעס צו זאָגן.

איינס פון די צוויי: אָדער דער פראַיעקט־פראַגראַם דאָרף אָנצייכענען
נאָר די אַלגעמיינע שטריכן, ווי אַ שטייגער דער פריערדיקער פראַיעקט־
פראַגראַם פון די י. ס. ד. — דאָן ווי קומט אַהער באַלייכטונג און קאנאָלי־
זאציע? אָדער דער פראַיעקט־פראַגראַם ווייזט שוין אַן דעטאַל און אויס־
פירלאָך אַלע פאָדערונגען פון פאַרטיי — פאַר וואָס זשע פעלט די פרויען־
פראַגע, די רעכט פון פראַפעסיאָנעלע פאַראיינען, וכדומה?

צווייטע אפטיילונג :

צווישן קאנטר-דעוואַלוציע און וועלט-מלחמה

פאַרבאַמערקונג

אין דער אָפּטוילונג גייען אַרײַן אַרבעטן אויס דער צייט זינט באַראַכאַנױס אַוועקפאַר פון רוסלאַנד (1907) ביז צום אויסברוך פון דער וועלט־מלחמה. די דאָזיקע אַרבעטן זײַנען אַנטשטאַנען אונטער למריר אַנדערע באַדינגונגען, ווי בעת דעם ערשטן פּעריאָד. באַראַכאַנױס אַלײַן איז געוואָרן עלטער און אויס־געוויפּטער. אין אויסלאַנג שטײט זײַן אַרבעט נישט מער אַזוי דירעקט אונטער דער השפּעה פון די טעגלעכע פאַדערונגען פונ'ם פאַרשטײע־קאַמף. דער קאַמף גופא האָט אָנגענומען אַן אַנדערן באַראַקטער. פון אײַן זײט איז די פאַרשײ ענדגילטיק קאַנסאַלדירט, דער אַנגרײַ פון די שכנות־דיקע פאַרשטײען אויפ'ן פּועליציוניזם איז אָפּגעשלאָגן. פון דער אַנדערער זײט איז די רעוואָלוציאָנערע אַנטוויקלונג אין רוסלאַנד בכלל ציוטווייליק אָפּגעשטעלט, אין אַלע רעוואָלוציאָנערע קרייזן הערשט אַ דעפּרעסיע. די אידישע סאַציאַליסטישע און דעמאָקראַטישע אינטעליגענץ — אויף וויפיל זי שטײט נישט בכלל אָפּ פון געזעלשאַפטלעכע ענינים — וואָרפט זיך אויף קולטור־מרגעריי און אָלגעמײנער כלל־טערוי.

דאָס אַלץ בלייבט נישט אָן אַ ווירקונג אויף באַראַכאַנױס אַרבעטן. זײַ מראַגן שוין דעם „שטורם“ און דראַנג־באַראַקטער“ ווי אין ערשטן פּעריאָד, זײַ זײַנען אָבער דערפאַר אויך אויסגעוויפּטער, סײַטעמאַטישער, פרייער פון פאַ־לעמישן באַלאַסט און ווידערהאַלונגען. און וואו ס'איז יאָ דאָ פאַלעמוק, איז עס ווײַניקער אַרום מעאַרעטישע חילוקי דעות ווי אַרום קאַנקרעטע מעשים (ווי די עמיגראַציע־פּאַליטיק פון די ס. ס. אָדער די אַנטי־ציוניסטישע קאַצענטראַציע אין דער כלל־טערוי).

דאָ זײַנען מיר טאַקע בײַ אַ ווײַטערן חילוק. אינ'ם ערשטן פּעריאָד איבערוועגט די אַבסטראַקציע, דאָס פאַרמולירן פראַבלעמען, סאַציאַלאָגישע אָדער עקאָנאָמישע געזעצן, און פעקטשטעלן בהכנס מוט זײַ באַשטימטע טענדענצן און געזעצן אינ'ם אידוישן לעבן. אינ'ם צווייטן פּעריאָד איבערוועגט די טענדענצן צו קאַנקרעטן קייט; אַלזײַטיק אויסצופאַרשן באַשטימטע, קאַנקרעטע פאַקטן, פעקטשטעלן זייערע צוזאַמענהאַנגען און געזעצמעסיקייטן און ערשט אויף דעם יסוד צו בויען אַלגעמײנע סקסנות. אינ'ם ערשטן פּעריאָד: „קלאַסן־אינטערעסן און נאַציאָנאַלע פראַגע“, אינ'ם צווייטן — „די נאַציאָנאַלע פראַגע אין בעלגיע“.

אָדער: אינ'ם ערשטן פּעריאָד, אין „אונזער פלאַטפאָרם“, דער (באמת קלאַסישער) אַנאַליז אַרויסגענידן פון אַלגעמײַן־אָנגענומענע פאַקטן — פון דער אידישער עקאָנאָמיק און פון דער אומנאָרמאַלער „סמראַעגישער באַזע“ פונ'ם קלאַסנקאַמף פונ'ם אידוישן פראַלעטאַריאַט. אינ'ם צווייטן פּעריאָד, „די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג אין ציפּערן“ — אַן אויספאַרשונג (אויפ'ן יסוד פון אַ קלאַסאַלן רײַען מאַטעריאַל) פון דער קאַנקרעטסטער פאַרם פונ'ם קלאַסן־קאַמף בײַ אידן, פון די עקאָנאָמישע צונויפּשטײען צווישן קאַפיטאַל און אַרבעט, און ערשט דערפון קומט אַרויס אַ קלאַר רעליעף בילד פון דער „סמראַעגישער באַזע“ פונ'ם קלאַסנקאַמף אויף דער אידישער גאַס.

אָבער פונקט ווי אינ'ם ערשטן פּעריאָד, אַזוי ווײַזט זיך אונז באַראַכאַנױס אויך דאָ אַלס דער פאַנאַטישער און אומדערשראַקענער אמת־זוכער און שונא פון פאַראַלעמבוינדדיקע, פאַרפלאַכנדיקע פאַרמולעס און שלאַג־ווערטער. ווער ווי ער זעט נאָך אינ'ם קלאַסנקאַמף דעם טרױבנדיקן כת פון אַלע געזעלשאַפטלעכע באַציאונגען און דעם איינציקן וועג פונ'ם אַרבעטער־קלאַס, צו דערגרייכן זײַנע היסטאָרישע צילן? אָבער ער דעוועט אינ'ם אידוישן לעבן אַ פאַליטישע קאַנ־צענטראַציע פון כחות, נישט אויף דער קלאַסן־ליניע, נאָר אויף דער ליניע פון שנאט ציון — דעקט ער אויף אירע לעצטע מאַטעריעלע און מאַטעפּאַליטישע וואָרעלען און רופט קעגן דער אַנטי־ציוניסטישער צו דער נאַציאָנאַלער קאַנ־צענטראַציע. ד. ה. צום באַוואוסטן אַרײַנטראַגן דעם ווײַטן ציוניסטישן פער־ספעקטיוו אין אַלע צווייגן פון פאַקט־אַרבעט. („די אַנטי־ציוניסטישע קאַנ־צענטראַציע“ איז בכלל העכסט סימפּטאָמאַטיש פאַר באַראַכאַנױס אידעאָלי־ע־אָנטוויקלונג אין דעם פּעריאָד).

באַראַקטערישט פאַר זײַן אמת־פאַנאַטיזם ווי פאַר זײַן שטאַרקן חוש פאַר רעאַליטעטן איז זײַן שטעלונג צום פלאַן וועגן עמיגראַציע־קאַנגרעס. ער באַקעמפט דעם ס.ס.ס.׳ן „דיפּלאַמאַטשן“ שפּיל מיט די ווײַנער קהלה־אַסמײַ־לאַטראָן און לאַכט אָפּ פון זייער נאַאיוון גלויבן, אַז דאָס איז „דעמאָקראַטישע“ עמיגראַציע־אַנס־פּאַליטיק. אָבער ער איז לגמרי נישט קעגן אַ קאַנאַקראַציע מיט דער בורזשאַוואַזיע אויפ'ן עמיגראַציע־געביט, הגם ער ווײַזט, אַז אַ לאַנגע צייט נאָך וועט דער נישט־דעמאָקראַטישער צד האָבן אין איר דעם אידישע־געוויכט. אָבער ער וויל נישט קיין אינזעל; די דעמאָקראַטישע זאַל זיך זײַן באַוואוסט וועגן די גרעניצן פון איר כח, וויל דאָס איז דער איינציקער וועג, די גרעניצן אויסצור־ברײַטערן און דעם כח צו פאַרשטאַרקן.

צו דער נאציאנאלער פראגע אין בעלגיע

עס איז זייער וויכטיק צו דערפארשן די נאציאנאלע פראגע אין אלע אירע שאטירונגען. פאר אונז, אידישע פראלעטאריער, וועלכע וואוינען אין רוסלאנד, עקזיסטירט א נאציאנאלע פראגע אין רוסלאנד — פאר אונז, אידישע פראלעטאריער, וועלכע ווויסן, אז אונזער בע-סערע עקאנאמישע און פאליטישע צוקונפט ליגט אין פאלעסטינא, עקזיס-טירט א נאציאנאלע פראגע אין טערקיי בכלל און אין ארץ-ישראל בפרט. אבער דיזע ביידע נאציאנאל-פראגן, וואס בארירן אונז אמטיפסטן, — די רוסלענדישע און די טערקישע, זיינען אנטשטאנען ביי ניט גענוג הויך אנטוויקלטע פראדוקטיווערעפטן, ניט אויף דער העכסטער מדרגה פון דער קאפיטאליסטישער אנטוויקלונג. טערקיי איז שטארק אפגע-שטאנען אין אלע הינזיכטן, זי פארדינט בשום אופן ניט דעם נאמען פון א קאפיטאליטיש לאנד. רוסלאנד געהערט שוין געוויס צו דער אלוועלטלאכער משפחה פון די לענדער, וועלכע ציען זייער חיונה, עקס-פלאטירנדיק די ארבעטס-קראפט פונ'ם לויז-ארבעטער, אבער דאך האט זי נאך אנ'איבערגרויסע לאנדווירטשאפטלאכע באפעלקערונג און טראגט נאך הויפטזעכלאך דעם כאראקטער פון אן אגרארוירטשאפטלאכן גאנצן. אונזער נאציאנאלן פראגראם מוזן מיר צופאסן צו די איצט געגעבענע באדינגונגען פון די ביידע לענדער. דער פראלעטאריאט קומט אבער אין דער ווייטער צוקונפט, און מוז בויען זיין פראגראם ניט נאר שטיצנדיק זיך אויף דער קעגנווארט, נאר אויך אויף די טענדענצן פון דער צוקינפטיקער אנטוויקלונג.

ווי אזוי עס וועלן אבער אויסקומן די נאציאנאלע פארהעלטנישן אין דער צוקונפט, קאנען מיר וויסן נאר דאן, ווען מיר וועלן דערפארשן די פארטגעשריטענע לענדער, וואו ס'עקזיסטירט אויך די דאזיקע פראגע און האט באקומען איר ווייטערדיקע אנטוויקלונג. אויב מיר ווילן אויס-מיידין פוסטע השערות און זיך שטיצן אויף גרינדלאכן פאקטישן מאטע-ריאל, קומט אונז אויס זיך צו ווענדן גלייך צו דיזע פארטגעשריטענע לענ-דער. איינע פון זיי — נעמליך עסטרייך — האט מען אין דער רי-סישער און אידישער ליטעראטור שוין גאנץ גענוי באשריבן; אזוי ווי מיר קאנען זאגן, דאס די קעגנווארט פון עסטרייך איז פאר רוסלאנד א גאנץ נאנטע צוקונפט — ווייל עסטרייך געפינט זיך ניט אויף א פיל העכערער מדרגה פון דער קאפיטאליסטישער אנטוויקלונג, ווי רוס-לאנד, — איז טאקע זייער נוצלאך זיך צו פאנאנדערקלייבן אין די עסט-רייכישע צושטאנדן. דאס האט מען, זאגן מיר, שוין גענוג געטאן אין

דער ליטעראטור. אבער, ווידער טאקע, אונז מוז אינטערעסירן ניט נאר די נעכסטע צוקונפט פון דער נאציאנאל-פראגע; ניט נאר מיר ברויבן צו באלייבטן די לאגע אין עסטרייך, וואו דער נאציאנאלער קאמף פלא-קערט שוין זייט זעכציק יאָר און קאָן נאָך אלץ ניט קומען צו אַ באַ-פרידיקנדיגן אויסוועג; אונזער אויפגאבע איז ניט נאר צו דערפארשן, ווי עס זעט אויס דוועם וויכטיקע פראבלעם דאָרט, וואו עס איז נאָך גאנץ ווייט פון זיין לייזונג; ניין — מיר מוזן נאָך זוכן, פילייכט זיין נען פאראן אזוינע לענדער, וואו דער נאציאנאלער קאמף האָט אמאָל געברענט, און איצט האָט ער זיך איינגעשטילט; מיר מוזן אַ קוק געבן, ווי עס זען אויס די נאציאנאלע פארהעלטנישן אין אזעלכע לענדער.

אזא לאַנד עקזיסטירט; דאָס איז בעלגיע. מיר האָבן אַט ערשט געזאָגט, דאָס איז דער נאציאנאלער הינזיכט אין עסטרייכ'ס קעגנווארט — רוסלאַנד'ס נאָענטע צוקונפט; מיר קאנען אויך זאָגן, דאָס איז דער נאציאנאלער הינזיכט, אין בעלגיענ'ס קעגנווארט — רוסלאַנד'ס ווייטערע צוקונפט. לערנענדיק די באדינגונגען פון עסטרייך, באקומען מיר די מעגליכקייט, צו שאפן זיך אַ קלאָרערן באגריף מכת די אנטוויקלטע פארמען פונ'ם נאציאנאלן קאמף; לערנענדיק די בעלגישע באדינגונגען, הויבן מיר אָן צו פארשטיין, צו וואָס עס ברענגט דער נאציאנאלער פאָרשן.

דעריבער געפינען מיר פאר נוצלאך, צו באקענען די חברי-לעזער מיט דעם דאָזיקן קליינעם לאַנד, וועלכעס האָט אין זיך אזוינע גרוי-סע קרעפטן, מיט'ן קליינעם פּאָל. וועלכער ניט אונז אזעלכע גרויסע ביישפילן אין אלע הינזיכטן פונ'ם געזעלשאפטלאכן לעבן*.)

אין דער קאפיטאליסטישער הינזיכט איז בעלגיע (אויסער ענגלאַנד) דאָס אנטוויקלטסטע לאַנד אין אייראָפּא.

דאָס קאנען מיר זען פון די פּאָלגנרע ציפערן: די מיטלע געדיכטקייט פון דער באפעלקערונג איז געווען אין 1890 יאָר (ווען אין פיל לענדער זיינען געווען גלייכצייטיק פולע

*) מיר ברוינגען די נאָכפאלגנדיקע ציפערן בנוגע בעלגיע פון דער אפיציעלער בעלגישער סטאטיסטיק, וועלכע איז דערשינען אויפ'ן גרונט פון דער פאָלקסצילונג פון 31 דעצעמבער, 1900 יאָר, אין צוויי גרונטע בענדער. די ציפערן, וועלכע אַנבאלאנגען דייטשלאַנד, זיינען גענומען געוואָרן פון דער דייטשלאַנדישער סטאטיסטיק פון 1895 יאָר, בנוגע וועלכע מיר האָבן אויס-גענוצט אַנדערע קאמפילאטיווע ווערק, און די עסטרייכישע ציפערן געמען מיר פונ'ם זעקס-און-זעכציקסטן באַנד פון דער אפיציעלער עסטרייכישער סטאטיסטיק (אויפ'ן גרונט פון דער פאָלקסצילונג פון 31 דעצעמבער, 1900 יאָר). ווימער, איז זייער וויכטיק אַנצואווייזן אונזערע לעזער, דאָס די בעלגישע סטאטיסטיק גיט אָן נאָר אַ בייזשע ציפערן און וועג-ניס-וועגן די פאראַנציענטן מיר אַלזאָ אַליוו אויסגערעכנט. אוי-סער דעם, געפינען זיך אין דער אפיציעלער אויסגאבע דרוק פּעלער, וועלכע ארונדן אויסגעקומען אויסצובעסערן דורך פארשידענע פאָר-גלייכונגען, וואָס האָט אונז אָבער אומעטום געלונגען.

אדער טיילווייזע ציילונגען): אין עסטרייך 79,6 מענטשן אויף איין קוואַדראַט־קילאָמעטער, אין פרייסן 86, אין גאנץ דייטשלאַנד 91,5, אין האָללאַנד 138,7, אין ענגלאַנד (מיט אועלס) 192, אין בעלגיען — 206; (אין רוסלאַנד איז די ציפער געווען אין 1897 יאָר — 19). אַביסל שפּערטער איז די מיטעלע געדיכטקייט געווען אין דייטשלאַנד (אין 1895 יאָר) 105 מענטשן אויף אַ קוואַדראַט־קילאָמעטער, און אין בעלגיען 240 אויף אַ קוואַדראַט־קילאָמעטער.

אַבער די געדיכטקייט פון דער באַפעלקערונג קען נאָך ווייניק וואָס געבן. דעריבער וועלן מיר אָנווייזן אייניקע וויכטיקערע, שוין ריין עקאָנאָמישע ציפערן.

מיר ווייסן, דאָס ביז דער לעצטער צייט איז די קאָפיטאַליסטישע אַנטיקלאָנג געגאנגען אַזוי, דאָס די אינדוסטריע האָט וואָס ווייטער, אַלץ מער אָפּגערוקט אָן אַ זייט די לאַנדווירטשאַפט; דעריבער איז ביז יעצט יענעס לאַנד און יענעס פּאָלס מער אַנטוויקלט, וועלכעס נעמט אַ גרעסערן אַנטייל אין דער אינדוסטריע, און אַ קלענערן אין דער לאַנדווירטשאַפט. לאַמיר פאַרגלייכן אין דער הינזיכט אייניקע לענדער.

עסטרייך איז אַ שטאַרק אָפּגעשטאַנענעס לאַנד, אויב מיר וועלן זי נעמען אין דורכשניט, ד. ה. אין מיטעלע ציפערן: אַבער אין עסט־רייך גופא זיינען פאַראַן צוויי הויך אַנטוויקלטע פעלקער — די דייטשן און די טשעכן. זעען מיר פון דער סטאַטיסטיק, דאָס אין 1900 יאָר האָבן פון 100 פּערזאָנען, וואָס באַשעפטיקן זיך מיט וועלכען עס איז געשעפט, זיך באַטייליקט:

אין דער אינדוסטריע	אין דער לאַנדווירטשאַפט	
האַנדל און טראַנספּאָרט		בוי די דייטשן
51,7	33,5	
45,8	43,1	בוי די טשעכן

אין דייטשלאַנד אין 1895 יאָר האָט די לאַנדווירטשאַפט נאָך געשפּילט אַ גאנץ גרויסע ראָלע: פון 100 מענטשן, וואָס האָבן איבער־הויפט וועלכע עס איז באַשעפטיקונג, האָבן זיך 36,2 באַשעפטיקט אין דער לאַנדווירטשאַפט. אין בעלגיען אַבער זיינען פון 100 באַשעפטיקטע פּערזאָנען אין 1900 יאָר סך הכל 22,7 געווען פאַרנומען אין דער לאַנדווירטשאַפט, 44,6 אין דער אינדוסטריע אַלליין, און די איבעריקע 32,7 זיינען געווען פאַרנומען אינ'ם האַנדל, אין טראַנספּאָרט, אין די פרייע באַרופן, אין פּריוואַטן, עפּנטלאַכן און רעגירונגס־דינסט.

בשעת ביי די דייטשן אין דייטשלאַנד און אין עסטרייך זיינען אין דער לאַנדווירטשאַפט פאַרנומען אַביסל מער פון אַ דריטל, זיינען אין בעלגיען ווייניקער פון אַ פערטל באַשעפטיקט אין דער אַגראַר־פּראָדוקציע.

בעלגיען איז אַ שטאַרק אינדוסטריאַל־לויזערעס לאַנד, פיל מער ווי עסטרייך און אפילו ווי

ד י י ט ש ל א נ ד .

דאָס זעלבע טרעט אַרויס, אויב ניט אין אַזוינע בולטע שטריכן, דאָך אויך אינ'ם פּראָצענט פון די אינדרוסטריעלע לויט-אַרבעטער.

פון 100 פערזאָנען, וועלכע זיינען באַשעפטיקט אין דער אינדוסטריע איז די צאָל לויט-אַרבעטער:

אין דייטשלאַנד, 1895 יאָר — 75,1 (ד.ה. 3 אַרבעטער אויף 1 בעל-הבית אין דורכשניט).

ביי די עסטרייכער דייטשן אין 1900 יאָר — 78,3 (ד.ה. כמעט 4 אַרבעטער אויף איין ב"ב).

ביי די עסטרייכער טשעכן אין 1900 יאָר 80,9 (ד.ה. 4 אַרבעטער אויף 1 ב"ב).

אין בעלגיען אין 1900 יאָר 82,6 (ד.ה. מער ווי 4 אַרבעטער אויף 1 ב"ב אין דורכשניט).

דאָס באַווייזט, אַז אין בעלגיען איז שטאַרק אַנטוויקלט גראַדע די גרויסע אינדוסטריע (ווייל דאָס קומט אויס נאָר אין דורכשניט מער אַרבעטער, ווי אין דייטשלאַנד), און אַז די בעלגיעשע באַפעלקערונג האָט זיך שטאַרק און העכסט נאָרמאַל (לויט'ן קאָפיטאַליסטישן שטייגער) פּראָלעטאַריזירט.

בעלגיען איז אָבער ניט גלייכמעסיק אַנטוויקלט אין דער אינדוסטריעלער הינזיכט. בעלגיען איז אַדמיניסטראַטיוו צוטיילט אויף 9 פּראָוווינצן, וועלכע מיר וועלן דאָ צוזאַמענשטעלן לויט דער צאָל פון זייער באַפעלקערונג:

ט א ב ע ל ע

פּראָווינץ	צאָל איינוואוינער אין 1866 יאָר	צאָל איינוואוינער אין 1900 יאָר
בראַבאַנט	813,552	1,263,535
ענאָ	845,438	1,140,954
מזרח-פלאַנדריען	805,835	1,029,971
ליעזש	557,194	826,175
אַנטווערפּען	465,607	819,139
מערב-פלאַנדריען	642,217	805,236
נאַמיר	302,778	346,512
לימבורג	195,302	240,796
ליוקסעמבורג	199,910	219,210
גאַנץ בעלגיען:	4,827,833	(*7,074,910)

(*) פּאַלעסטינע איז אַקוראַט אַזוי גרויס, ווי בעלגיע; פּאַלעסטינע'ס אויבער-פלעכע האָלט ביי 29,000 קוואַדראַט-קילאָמעטער, און בעלגיע'ס פלעכע אויך דאָס

אין בעלגיען זיינע אָ פ י צ י ע ל אַנערקענט דריי שפראכן — די פראנצויזישע, די פלעמישע און די דייטשע; דינע דריי שפראכן הייסן אויף דעם אָפיציעלן רעגירונגס־לשון „די דריי נאציאנאלע שפראכן פון בעלגיע“; דאָ דאָרף מען אָבער ניט האָבן קיין טעות און ניט מיינען, דאָס דערמיט אַנערקענט די רעגירונג דריי נאציעס; ניין — זי רעכנט, אַז אין בעלגיען איז א י י נ נאציע, נאָר די א י י נ נאציע רעדט אויף ד ר ר י י ש פ ר א כ ו; אַזוי ווי די דייטשן זיינען אין אַלע פראַ-ווינצן נאָר אַ קליינער מיעוט, און די צוויי מערהייטן זיינען די פלעמען מיט די פראנצויזן, וועלן מיר צעטיילן די 9 פראָווינצן אויף צוויי קאטעגאָריעס: 5 פלעמישע פראָווינצן, וואו די מערהייט באַשטייט פון פלעמען (אַנטווערפן, בראַבאַנט, מערב־פלאַנדריען, מזרח־פלאַנדריען און לימבורג), און 4 פראנצויזישע פראָווינצן, וואו די מערהייט באַשטייט פון פראנצויזיש־שפּרעכנדע (ענאָ, לעזש, ליוקסעמבורג און נאָמור). אין די 5 פלעמישע פראָווינצן זיינען (אין 1900) די נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע 2,790 טויזנט פערזאָנען, און די גאַנצע באַפעלקערונג זייערע איז 4,159 טויזנט, ד. ה. די פלעמען זיינן דאָרט ניט ווייניקער, ווי 67 פראָצענט פון דער באַ־פעלקערונג; אינגאנצן וואוינען אין בעלגיען 2,822 טויזנט נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע; ד. ה. אין די איבעריקע 4 פראָווינצן וואוינען נאָר די איבעריקע 32 טויזנט נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע — נאָר און נאָר אַ קליינער מיעוט.

איצט נעמען מיר באַטראַכטן די עקאָנאָמישע לאַגע פון די פלעמישע און פון די פראנצויזישע פראָווינצן. אין פלוג קאָן זיך אויסווייזן, דאָס די פלעמישע פראָווינצן זיינען העכער אַנטוויקלט, ווי די פראנצויזישע, ווייל די ערשטע זיינען פיל געדיכטער באַפעלקערט; אין די פלעמישע פראָווינצן קומט אויס 282 פערזאָנען אויף אַ קוואַדראַט־קילאָמעטער, אין די פראנצויזישע אָבער נאָר 172; פונדעסטוועגן, ווי מיר האָבן שוין פריער באַמערקט, קאָן די געדיכטקייט פון דער באַפעלקערונג נאָר ווייניג דינען אויף צו באַווייזן, צי אַ געוויסע געגנט איז מער אָדער ווייניקער קאָפיטאַליסטיש אַנטוויקלט. דעריבער וועלן מיר מוזן נענטער באַטראַכטן די עקאָנאָמישע סטרוקטור פון גאַנץ בעלגיען און פון די פלעמישע און פראנצויזישע פראָווינצן.

זעלבן אָבער די מיטעלע געדיכטקייט פון בעלגיען איז 240 מענטשן אויף אַ קוואַדראַט־קילאָ, און אין פאַלעסטינע סך הכל 24 מענטשן אויף אַ קוואַדראַט־קילאָ. מען דאָרף אָבער ניט מיינען, אַז אין בעלגיען איז אומעטום די גלויכע געדיכטקייט. אין דער גרעסטער פון די ניין פראָווינצן — ליוקסעמבורג — וועלכע פאַרגעמט אַ זעקסטחלק פון בעלגיען, איז די באַפעלקערונג נאָר שיטער, — סך הכל 50 מענטשן אויף אַ קוואַדראַט־קילאָ; אין פאַלעסטינע זיינען אָבער פאַראַן ערשער, ווי יפּוֹר־ירושלים געביט, וואו די באַפעלקערונג איז פיל געדיכטער, ווי אין ליוקסעמבורג. און בעלגיען וואוינען יעצט העכער 7 מיליאָן מענטשן; ד. ה. אַז מיט דער ווייטערער אַנטוויקלונג פון פאַלעסטינע וועט זי אויך קענען פאַרגעמען מער פון 7 מיליאָן איינוואוינער (יעצט האַלט זי נאָר 700 טויזנט).

אין בעלגיען איז (אין 1900 יאר):

ט א ב ע ל ע II.

7,074,910	די גאנצע באפעלקערונג
3,071,301	די באשעפטיקטע באפעלקערונג (ד. ה. די, וועלכע לעבט פון אייגענע חכסות*)
1,372,251	די באפעלקערונג, וועלכע איז באשעפטיקט אין אינדוסטריע
1,133,590	פון איר — אינדוסטריעלע לויין-ארבעטער
697,372	די באפעלקערונג, וועלכע איז באשעפטיקט אין דער לאנדווירטשאפט

לאמיר איצט דיזע ציפערן אויסדריקן אין פראצענטן.

ט א ב ע ל ע III.

א י נ ג א נ ז ב ע ל ג י ע ו :

44.6	דער פראצענט פון די אינדוסטריעל-באשעפטיקטע אין פארגלייך מיט אלע באשעפטיקטע
36.9	דער פראצענט פון די אינדוסטריעלע לויין-ארבעטער אין פארגלייך מיט אלע באשעפטיקטע
82.6	דער פראצענט פון די אינדוסטריעלע לויין-ארבעטער אין פארגלייך מיט די אינדוסטריעל-באשעפטיקטע
22.7	דער פראצענט פון די לאנדווירטשאפטלאך-באשעפטיקטע אין פארגלייך מיט אלע באשעפטיקטע

די לאנדווירטשאפטלאכע בעלגישע באפעלקערונג, ווי מיר האבן שוין געזאגט, איז זייער קליין, א ביסל מער פון א פינפטל; זי באשטייט פון זעלבסטשטענדיקע פויערים און פון באטראקעס. די צאל פון די זעלבסט-שטענדיקע פויערים (אריינגערעכנט אהער אויך די ארענדאטאָרס) איז אין גאנץ בעלגיען 449,902, און פון די באטראקעס 247,470, ד. ה. 3 באט-ראקעס קומען אויס אויף 5 זעלבסטשטענדיקע. דערפון איז לייבט צו פארשטיין, דאָס די בעלגישע לאנדווירטשאפט טראָגט א ק ל י נ ע מ כאַראַקטער. דער גרויסער רוב פון די לאנדווירטן זיינען קליינע פויערימ-לאך — און, ווי ס'איז באוואוסט, זיינען די קליינע פויערים אין מערב-אייראָפּע אומעטום זייער רעאקציאָנער, שרעקלאך אָפּגעשטאַנען אין אלע הינזיכטן. אין בעלגיען, ווי אומעטום, שטיצן זיך גראדע די רעאקציאָנערע און קלעריקאלע פארטייען הויפטזעכלאך אויף די פויערים. דאָס מוזן מיר האָבן אין זינען, ווען מיר וועלן אַריבערגיין צו פארגלייכן דעם פלעמישן טייל פון בעלגיען מיט'ן פראנצויזישן.

(*) צו דער נ י מ - ב א ש ע פ מ י ק מ ע ר באפעלקערונג ווערן אין בעלגיען צוגערעכנט: קינדער און פרויען און אלטע, וועלכע פארדינען זיך ניט אליין, ווי אויך אזוינע, וואָס לעבן פון פרוואַטער אָדער עפנטלאכער צדקה. אלע איבעריקע רעכענען זיך פאר באשעפטיקט.

וואָס קומען פאר אין דער אידישער עמיגראַציע און אין יענעם לאַנד, וואו

טאבעלע IV.

1900 יאר

פראווינץ	די צאָל פֿון שטעטלעך	די צאָל פֿון איינוואוינער	די צאָל פֿון שטעטלעך	די צאָל פֿון איינוואוינער	די צאָל פֿון שטעטלעך	די צאָל פֿון איינוואוינער	די צאָל פֿון שטעטלעך	די צאָל פֿון איינוואוינער	די צאָל פֿון שטעטלעך	די צאָל פֿון איינוואוינער
די פֿולקסלע	356660	141014	115852	80814	395	325	823	227	193	284
אונטערפֿען . . .	583692	226328	189351	112900	388	324	836	193	284	318
גראבא . . .	386463	169939	134119	109871	439	347	788	284	318	455
מערב-פלאנדערן	499112	209571	171705	158616	419	345	819	318	455	
מזרח-פלאנדערן	95566	22215	13471	43456	232	135	590	455		
לימבורג . . .										
די פֿראַנצויזישע	528604	307431	263843	80254	581	499	859	152	111	405
פראַווינצען :	395083	208404	181002	42979	541	470	870	111	405	211
א . . .	90447	24864	15979	36637	274	177	64	405	211	
לוקסעמבורג . . .	145669	62485	45258	31845	429	331	774	211		
נאמיר . . .										
אין אלע 5 פֿלעמישע	1921493	769067	624498	505657	400	325	812	263		
פראַווינצען צוזאמען										
אין גאנץ בעלגיע	3071301	1372251	1133590	697372	446	369	826	227		
אין אלע 6 פֿלעמישע	1149808	603184	509092	191715	524	442	84	167		
פראַווינצען צוזאמען										

קוקנדיק אויף די לעצטע עמודים, און הויפטזעכלאך אויף די אונטערשטע דריי שורות, זען מיר, דאס הגם גאנץ בעלגיען איז שטארק אינאדערמיט און אפילו אין די צוויי קלענסטע און אפגעשטאנענסטע פראווינצן, לימבורג און לוקסעמבורג — איז די אגראר-באפעלקערונג אויך פיל ווייניקער פון א העלפט, דאך קען מען באמערקן וועזנטלאכע אונטערשיידן צווישן דעם פלעמישן און דעם פראנצויזישן טייל פון בעלגיען. אין דעם פלעמישן טייל איז אין דורכשניט דער פראצענט פון דער לאנדווירטשאפט לאכער באפעלקערונג אויף 10 (גענוי — 9,6) גרעסער, ווי אינ'ם פראנצויזישן.

צווייטן טייל; פארקערט, דער פראצענט פון דער אינדוסטריעלער באפעלקערונג איז אינ'ם פלעמישן טייל אויף 12.4 קלענער, ווי אינ'ם פראנצויזישן טייל, ד.ה. דער פראנצויזישער טייל איז פיל מער אינדוסטריאליזירט, ווי דער פלעמישער; דאס פלעמישע פאלק איז א גוזמא מער באשעפטיקט אין דער לאנדווירטשאפט, ווי דאס פראנצויזישע. אין איינצלענע פראווינצן איז דער אונטערשייד נאך קלערער. נעמען מיר די פלעמישע פראווינצן מערב און מזרח-פלאנדריען מיט 28.4 פראצענט און 31.8 פראצענט אנדער באפעלקערונג, און די פראנצויזישע פראווינצן ענא און ליעזש מיט זייערע 15.2 און 11.1 פראצענט. ד.ה. אין די גרעסטע פלעמישע פראווינצן, אינ'ם צענטער פון דער פלעמישער באפעלקערונג, באשעפטיקט זיך נאך כמעט א דריטל מיט לאנדווירטשאפט; פארקערט, אין די גרעסטע פראנצויזישע פראווינצן, אינ'ם צענטער פון דער פראנצויזישער באפעלקערונג, זיינען די לאנדווירטן פיל ווייניקער פון א זעקסט-האלק (*). — דאסזעלבע קענען מיר באמערקען בנוגע די פראצענטן פון די לוינ-ארבעטער, ד.ה. בנוגע דער אינדוסטריעלער פראקטאריזירונג: אינערהאלב דער אינדוסטריע אלעין איז דער פראצענט פון דער פלעמישער פראקטאריזירונג אויף 3.2 נידעריקער, ווי די פראנצויזישע פראקטאריזירונג, און אין פארגלייך מיט דער גאנצער באפעלקערונג דריקט זיך אויס די פלעמישע אינ-דוסטריעלע פראקטאריזירונג אין 32.5 פראצענט, און די פראנצויזישע — אין 44.2 פראצענט, ד.ה. ביי די פראנצויזן איז דער באטרעפנדער פראצענט אויף 12 גרעסער. ביי די פראנצויזן איז דער אינדוסטריעלער פראקטאריאט שוין כמעט א העלפט פונ'ם גאנצן פאלק, ביי די פלעמען אבער נאך נישט קיין דריטל.

לאמיר נאך זעהן דעם פראצענט פון די יודעיספר אין בעלגיע, פון די, וועלכע קענען לעזן און שרייבן: אין 1900 יאָר איז געווען דער פראצענט גראמאטע:

(*) מען קען אונז איינזעהן, דאס א פראנצויזישע פראווינץ — ליוקסעמבורג — האט א שטארקע לאנדווירטשאפט, אבער פון דער טאבעלע 1 קאן דער לעזער באלד איינזעהן, דאס לויט איר באפעלקערונג איז ליוקסעמבורג די קלענסטע פראווינץ פון גאנץ בעלגיע, און דערפאר קען זי גאר נישט באווייזן: זי איז אין 5 מאל קלענער פון ענא, מזרח-פלאנדריען אדער בראבאנט, און 15 מאל קלענער פון זוי אלע דריי צוזאמען.

ט א ב ע ל ע V.

די פראנצויזישע פראווינצן :		די פלעמישע פראווינצן :	
68	ענג	68	אנטווערפן
74	ליעזש	70	בראבאנט
80	ליוקסעמבורג	61	מערב-פלאנדריען
79	נאמור	61	מזרח-פלאנדריען
		68	ליסבורג

פון וועלכער זייט מיר קומען ניט צו צו די ביידע פעלקער, איבער-צייגן מיר זיך ווידער און ווידער, דאס די פלעמען זיינען מער אפגעשטאנען, און די פראנצויזן מער אנטוויקלט אין אלע הינזיכטן. אבער דער גאנצער אונטערשייד איז דאך שוין אין 1900 יאָר געווען ניט אזוי גרויס: ווי ניט ווי, דאך זיינען ביידע פעלקער די אנטוויקלטסטע אין גאנץ אייראפע (אויסער ענגלאנד), דאך שטייען זיי שוין איצט גאנץ גאָענט איינער צום צווייטן. זיי זיינען כמעט גאנץ גלייך. דער אונטערשייד צווישן די פלעמען און פראנצויזן איז נאָך אַ ביסל קלענער, ווי דער אונטערשייד צווישן די טשעכן מיט די דייטשן אין עסטרייך, און אַ גוזמא פיל קלענער, ווי דער אונטערשייד צווישן בעלגיען און דייטשלאַנד אַן ערד.

אויך אין דער צאָל זייערער זיינען ביידע פעלקער כמעט גלייך (אין 1900 יאָר): אזוינע, וואָס ריידן נאָר פלעמיש, איז אין גאנץ בעלגיען 2,822,005, און אזוינע וואָס ריידן נאָר פראַנצויזיש — 2,574,805. די פלעמען זיינען טאקע אַ מערהייט, נאָר דאָך איז די פראַנצויזישע מינדערהייט כמעט גלייך צו דער מערהייט. בעלגיען באַשטייט פון אַ נאָציאנאַלער מערהייט און אַ נאציאנאַלער מינדערהייט. אבער די עקאָ-נאָמיש שטאַרקערע, די קולטורעל-אַנטוויקל-טערע און דעריבער אויך די פאָליטיש-הערשנדע נאצייע איז ניט, ווי אומעטום, די מערהייט, נאָר פאַרקערט די מינדערהייט — די פראַנצויזן.

די איצטיקע לאַגע איז אָבער ניט אימער געווען אין בעלגיען. מיט 3—4 הונדערט יאָר צוריק, ווען בעלגיען איז געווען פאַראייניקט מיט האַלאַנד, האָבן ביידע לענדער צוזאַמען געהייסן נידערלאַנדען; דאן איז די הערשנדע נאצייע געווען — די האָלאַנדער, און אזוי ווי די פלעמען ריידן דיזעלעכע שפראך, ווי די האַלענדער (איצט עקזיסטירט אַ קליינער אונטערשייד צווישן האַלענדיש און פלעמיש), האָבן די פלעמען אנגעהערט צו דער הערשנדער נאצייע, און די איצטיקע פראַנצויזישע באַ-פעלקערונג פון בעלגיען, וועלכע רופט זיך אַן וואַלאָנען, איז דאן געווען אונטערדריקט. אין יענע צייטן איז גראַדע די פלעמישע אינ-דוסטריע געווען די העכסטע און באַרימטסטע אין דער גאנצער

ווען די ענגלענדער האָבן געוואָלט אַריינפירן ביי זיך די טעקסטיל-אינדוסטריע, האָבן זיי געמוזט אָנקומען צו די פֿלעמישע מייסטערס, וועלכע האָבן אויסגעלערנט די ענגלענדער, ווי אזוי מען דאַרף פירן דיזע אינדוסטריע. דאמאלס זיינען די פֿלעמישע מאַלער, רעמבראַנט, וואַנ-דייק און אנדערע געווען די גרעסטע אין דער וועלט, און דאָס וואַלאַנישע פּאָלק האָט גאָר קיינעם ניט אינטערעסירט; דאָס איז געווען אַ שוואַכס, אַ שטייַלס, און האַלב-וויילדעס פּויעריס-פּאָלק. פון דער צייט אָבער, ווען דער וועלט-האַנדל פון די נידערלאַנדען איז געפאַלן, ווען די נידערלאַנדישע האַפּנס אַמסטערדאַם, ראָטערדאַם, אַנטווערפן האָבן גע-מוזט אָפּגעבן די אויבערהאַנט צו די ענגלישע האַפּנס, איז די פלעמישע אינדוסטריע געפאַלן צוזאַמען מיט דער האַלענדישער, און אַפילו נאָך שנעלער, ווי די האַלענדישע, און די וואַלאַנישע קולטור האָט אָנגעפאַנגען אַלץ מער זיך צו הויבן אין דער הויך צוזאַמען מיט דער אַנטוויקלונג פון פראַנקרייך, וועלכע האָט שטענדיק געהאַט אַ שטאַרקע ווירקונג אויף די וואַלאַניען. אינ'ם משך פון 18טן יאָרהונדערט האָבן זיך די פלעמען אַלץ שטאַרקער אָפּגעגרענעצט עקאָנאָמיש פון די האַלענדער, און אַלץ מער אונטערגעפאַלן אונטער'ן אַיינפלוס פון די וואַלאַניען.

די וואַלאַנישע אַנטוויקלונג איז געווען אַ פּועל-יוצא פון דער פראַנ-צויזישער, ווייל די וואַלאַנישע שפראַך איז זייער נאָענט צו דער פראַנ-צויזישער: דער אונטערשייד איז פיל קלענער, ווי למשל, צווישן רוסיש און אוקראַיניש; דער אונטערשייד פון וואַלאַניש און פראַנצויזיש איז דערזעלבער, אַן ערד, ווי צווישן דעם ליטווישן און פּוילישן אידיש. די יונגע וואַלאַנישע בורזשואַזיע, די הענדלער, די אינדוסטריעלע אונטער-נעמער, די אינטעליגענץ האָבן באַקומען זייער עקאָנאָמישע שטיצע, ווי אויך זייער גייסטיקע חיונה פון פראַנקרייך, און דעריבער האָבן זיי פאַר-וואָרפן זייער אייגענע, די וואַלאַנישע שפראַך, און איבערגענומען די פראַנ-צויזישע. דיזעלבע שפראַך האָבן זיי פאַרשפּרייט איבער גאַנץ בעלגיע, ווייל זיי זיינען געוואָרן די הענדלער, די אונטערגעמער, די אינטעליגענטן אויך אין די פלעמישע פראַווינצן, און זיי האָבן פאַרכאַפט אַלע וויכטיקסטע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס צווישן די פלעמען. אזוי האָבן זיך די פלעמען עקאָנאָמיש אָפּגעטיילט פון די האַלענדער. דערצו האָט נאָך מיטגעהאַלפן דער אומשטאַנד, וואָס ביידע בעלגישע פעלקער — די פלעמען און די וואַלאַניען, זיינען געבליבן קאטאליש לויט זייער גלויבן, בשעת די האַלענדער האָבן זיך שוין לאַנג אָפּגעגעבן דער רעליגיעזער רעפּאָרמאַציע. אָבער דיזער אידעאָלאָגישער מאָמענט איז געווען ניט מער ווי אַ צוגאַב צום עקאָנאָמישן: וואָס מער בעלגיען האָט זיך אינדוסטריאַליזירט, און האַלאַנד האָט אַלץ שנעלער פאַרלאָרן איר אַמאָליקע הענדלערישע און קאָלאָניאַל-טאָרישע מאַכט, אַלץ שווערער איז געפאַלן דער האַלענדישער דרוק אויף ביידע פעלקער פון בעלגיען — ביז זיי זיינען אין 1830 יאָר, גלייכצייטיק מיט דער פראַנצויזישער יולירעוואָלוציע. אויפגעשטאַנען גענן דעם האַלענ-

דישן יאָר און אַראָפּגעוואָרפן אים פון זיך. זייט 1830 יאָר איז בעלגיען א זעלבסטשטענדיקע מלוכה.

אין דער דאָזיקער נאציאנאלער רעוואָלוציע האָט די וואָלאָנישע בורזשואַזיע געהאַט די אויבערהאַנט, און די פלעמען זיינען געווען פול-שטענדיק אונטער דער וואָלאָנישער העגעמאָניע. אויף אזא אופן האָט די וואָלאָנישע בורזשואַזיע פאַרשטאַרקט איר פריער ערוואָרבענעם עקאָנאָמישן און קולטורעלן איינפלוס דורך דער פאליטישער הערשאַפט. די פאנצויזישע שפראך איז געוואָרן די רעגירונגס-שפראך, זי האָט באַהערשט די שולן, די ליטעראַטור, דאָס געריכט, דאָס גאַנצע עפנטלאַכע לעבן. דאָס רוב באַאָמטע זיינען געווען פון וואָלאָנען. און ווען אַ פלעמער האָט שוין אַפילו יא געקאָנט דערגרייכן צו אַן אַדמיניסטראַטיווער שטעלע, האָט ער אויך געמוזט קענען פראנצויזיש.

לאנג האָט דאָס אָבער ניט געקאָנט דויערן. דאן זיינען די הערשנדע וואָלאָנען געווען נאָך אַ פיל קלענערע מינדערהייט, ווי איצט. אין 1900 יאָר זיינען די פלעמען געווען מיט $3\frac{1}{2}$ פראצענט מער, ווי די פראנצויזן, אין 1866 יאָר (דעם ערשטן יאָר, ווען די בעלגישע סטאַטיסטיק האָט אָנגעהויבן ציילן די שפראכן) זיינען די פלעמען געווען נאָך מיט $7\frac{1}{2}$ פראצענט מער פאַר די פראנצויזן, און אין 1830 יאָר איז דער אונטערשייד אין צאָל געווען, אַן שום ספק, נאָך גרעסער און נאָך מער לטובה פון דער פלעמישער מערהייט. וואָס מער די פלעמען האָבן זיך אינדוסטריעל אָנטוויקלט, אַלץ שווערער איז זיי אויסגעקומען איבערצוטראָגן די פראנצויזישע הערשאַפט. עס האָט זיך פאנאָדערגעפלאַקערט אַ שטאַרקע נאציאנאלע קאנקורענץ צווישן די פלעמען מיט די פראנצויזן, די פלעמישע בורזשואַזיע האָט אָנגעהויבן שטרעבן צו פאַרכאַפן אונטער איר איינפלוס דעם פלעמישן מאַרק, אַרויסצושלעפן די פלעמישע מאַסע פאַרברויכער און קויפער פון אונטער דער וואָלאָנישער בורזשואַזיע — עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ שטאַרקער קאַמף איבער דער ש פ ר א ד. די פלעמען האָבן געפאָדערט, זייער שפראך זאָל אנערקענט ווערן פון דער רעגירונג און זי זאָל זיין גלייכ-באַרעכטיקט מיט דער פראנצויזישער. עס איז געקומען, נאָך אַ שטאַרקן ווידערשטאַנד, דערצו, דאָס די פראנצויזן האָבן געמוזט נאכגעבן, און אין 1873 און 1878 יאָר האָבן די פלעמען אויסגעקעמפט אַ גאַנצע רייע גינסטיקע געזעצן. זייער שפראך איז איצט אנערקענט געוואָרן פאַר גלייכבאַרעכטיקט: די באַאָמטע און ריכטער מוזן א ו מ ע ט ו ם קענען פלעמיש און פראנצויזיש, יעדער בירגער מעג רידן אין אַלע רעגירונגס-אַנשטאַלטן אויף ביידע שפראכן (זאָגאַר נאָך אויף דייטש), אַלע געזעצן, פאַראָרדנונגען און ד. גל. ווערען פאַרעפנטליכט אין ביידע שפראכן, און די פלעמען האָבן אייגענע פאַלקס-שולן, וואו די למודים ווערן געפירט אין פלעמיש. — איצט זיינען נאָך געבליבן אייניקע קלענערע שטרייט-פונקטן, נאָר אין זיי איז שוין די בורזשואַזיע ניט באזונדערס שטאַרק פאַראינטערעסירט, און מען קען זאָגן, דאָס דער נאציאנאלער גערודער האָט זיך שוין איינגעשטילט

אין בעלגיעז.

דעם קלארסטן סימן דערפון קאן מען זען דערין, וואס דער אַר-
נאניזירטער אַרבעטער-קלאס האָט אין בעלגיעז קיין מאָל נישט געוואוסט
פון אַ שטאַרקער נאַציאָנאַל-פּראָגע. די בעלגישע אַרבעטער-פּאַרטיי האָט
זיך אָרגאַניזירט אינ'ם משך צייט פון 1879 ביז 1885 יאָר, ד. ה. שוין
נאָך דעם, ווי די פּלעמען האָבן באַקומען דאָס וויכטיקסטע, וואָס זיי האָבן
געדאַרפט.

די פּלעמען האָבן געפאָדערט נאַציאָנאַלע גלײַכבאַרעכטיג-
קױנג, אָבער נישט קיין נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע. פאַרוואָס? — ביי אונז,
אירן, האָט מען זיך איינגערעדט, דאָס די אויטאָנאָמיע איז דער עיקר;
לאַמיר זען, צי דאָס איז אזוי אין בעלגיעז. דאָ עקזיסטירט נישט קיין שפּור
פון נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע אין דעם זין, דאָס אַ גאַנץ פּאָלק
זאָל צונויפּשטעלן אַן אויטאָנאָמען פאַרבאַנד; אָבער אין בעלגיעז איז תּמיד
געווען ברייט אַוועקגעשטעלט די אַרטיקלע אַוויטאָנאָמיע, די
די טעריטאָריאַלע, — אזוי ברייט, דאָס די אַרטיקע זעלבסט-פאַרוואַלטונג
האָט שטענדיק געשטעלט פּעסעט גרענעצן פאַר די צענטראַליסטישע טענ-
דענצן פון דער קעניגליכער רעגירונג. אין די פּלעמישע געגנטן, וואו די
פּלעמען זיינען אין אַ גרויסער מערהייט, זיינען זיי די בעל-בתיים איבער
דער אַרטיקער זעלבסט-פאַרוואַלטונג, און קאנען אויף אזא אופן אינגאַנצן
אָדער כמעט אינגאַנצן אויטאָנאָם באַפּרידיקן זייערע נאַציאָנאַלע באַ-
דערפנישן; דאָסזעלבע מיט די וואַלאָנען אין די וואַלאָנישע געגנטן. ווייל
ביידע פעלקער זיינען נישט עקסטערטאָריאַל, נאָר פאַרקערט, יעדער פון
זיי באַזעצט באַזונדערע געביטן, דעריבער איז פאַר זיי אַבסאָלוט נישט
נויטיק די נאַציאָנאַלע אַוויטאָנאָמיע. אויף אזא אופן
זענען מיר, דאָס אַ נאַציאָנאַלער קאמפּ צווישן צוויי פעלקער האָט זיך איינ-
געשטילט אַ דאָנק דער נאַציאָנאַלער גלײַכבאַרעכטיג-
קױנג און ברייטער אַרטיקער זעלבסטפאַרוואַלטונג*.

אָבער כדי צו באַגרינדן די אַבסאָלוטע נויטווענדיקייט פון נאַציאָנאַלער,
און נישט טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע פאַר אַלע פעלקער, טענה'ט מען,
דאָס די נאַציעס ווערן מיט'ן גאַנצן פון דער קאָפיטאָליסטישער אַנטוויקלונג
אומפאַרמיידליך אַלץ מער צונויפּגעמישט, אזוי, אַז אויף איין און דער
זעלבער טעריטאָריע מוזן וואָס ווייטער וואוינען אַלץ מער נאַציעס צוזאַמען.
ווען דאָס וואַלט זיין ריכטיק בנוגע אַלע פעלקער און אין אַלע באַדינגונגען,
וואַלט דאָס געוויס דינען אַלס געניגנדרע באַווייזן פאַר דער אַבסאָ-
לוטער נויטיקייט פון נאַציאָנאַלער, און נישט נאָר טעריטאָריאַלער
אויטאָנאָמיע פאַר אַלע פעלקער. אויב עס איז אָבער גאָר נישט ריכטיק,

(*) צווישן אַרטיקער זעלבסט-פאַרוואַלטונג און טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע
איז דער אַנטערשייד נישט אזוי אין אינהאַלט ווי אין דער פאַרשפּרייטונג; אויב
מיר האָבן צו מאַכן מיט אַ גרויסן געביט מיט מיליאָנען אַוינוואוינער, רופּט
מען דאָס טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע.

דאס איז דער טבע פון דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט ליגט, די נאציעס זאלן זיך פארמישן, אדער, אויב עס וועט זיך ארויסווייזן, דאס די גלויב-בארכעטיקונג איז די והותר, כדי די צונויפגעמישטע פעלקער זאלן קומען גאר צו אן אנדער פועל-יוצא, איידער מען שטעלט זיך פאר בכלל, דאן איז די פראגע ניט אזוי איינפאך, דאן מוזן מיר פילייכט קומען גאר צו אנדערע פאלגן.

לאמיר אלץ זען, ווי אזוי האבן זיך אנטוויקלט די פאקטישע שפראכן-פארהעלטנישן אין בעלגיען פאר דער לעצטער צייט. די בעלגישע סטאטיסטיק האט ערשט פון 1866 יאר אנגעהויבן בארעכענען די שפראכן, און דעריבער וועלן מיר פארגלייכן די ציפערן פון 1866 יאר מיט די ציפערן פון 1900 יאר. אזוי ווי אין די פראווינצן ליוקסעמבורג און נאמיר זיינען גאר ווייניק פלעמען, ווייניקער פון 1 פראצענט (אין ליוקסעמבורק קומט אויס 1 פלעמער אויף 330 איינוואוינער, און אין נאמיר 1 פלעמער אויף 167 איינוואוינער), וועלן מיר דיוע ביידע פראווינצן ניט אנגעבן אין די ווייטערדיקע טאבעלן.*

אין 1866 יאר האט זיך די בעלגישע באפעלקערונג געטיילט לויט די שפראכן אויפ'ן פאלגענדן אופן. (די צאלן וועלכע זיינען ווייניקער פון 1000, האבן מיר ארויסגעווארפן):

ס'פארשטייט זיך, דאס די לעצטע קאטעגאריע — וועלכע קענען ריידן אי פראנצויזיש, אי דייטש, אי פלעמיש, געהערן שוין דאס רוב צו די הויכגעבילדעטע, וועלכע האבן ספעציעל געלערנט די שפראכן, — און דאס האט ווייניק שייכות צו דער נאציאנאל-פראגע. דאך וועלן מיר נאך דארפן האבן אויך די דאזיקע קאטעגאריע.

מיר גייען אריבער צום 1900 יאר.

אזוי ווי אין 1900 יאר האט די בעלגישע סטאטיסטיק נאך אויס-גערעכנט די צאלן בנוגע דעם ערוואקסענעם מיינל פון דער באפעלקערונג, אינ'ם עלטער פון 15 יאר און העכער, האט זי באקומען העכסט אינטערעסאנטע מאטעריאלן. אן וועלכע עס וואלט זיין גאר שווער צו פאנאדערקלייבן זיך אין דער פראגע, — מיר ברענגען נאך איין

(*) אין 1866 יאר האט מען אין בעלגיען צוגערעכנט אפילו די קינדער, וואס זיינען אלט ווייניקער פון 2 יאר (און אויך די שטומע) צו דער שפראך פון זייערע עלטערן אדער פארמאגן (אפיקעקונעס). אין 1900 יאר האט מען אזוינע קינדער אין שטומע צוגערעכנט צו די, וועלכע ריידן נאך קיין שפראך ניט, דעריבער קומט אויס א ביסל נישט גענוי די פארגלייכונג פון די ציפערן, גאר דער מענט איז שטענדיק נישט גרעסער פון א צוואנציקסט חלק פון יעדער איינצלנער ציפער, ווייל אזוינע קינדער איז אין בעלגיע ווייניקער ווי 5 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. — מיר האבן געפרוואווט נאך אויסמיינען דעם מענט און אויסרעכענען גענויערע ציפערן; אבער די בעלגישע סטאטיסטיק איז דערצו ווייניק צוגעפאסט, און מיר האבן געמוזט ווארפן אין מיטן דיוע אומפרוכטבארע און שווערע ארבעט.

טאבעלע .vi.

פאראייניגט							
נאמען	אויפגעטאן	אויפגעטאן	אויפגעטאן	אויפגעטאן	אויפגעטאן	אויפגעטאן	אויפגעטאן
אנטווארפן	3887	430403	—	28592	—	—	—
מזרח-פלאנדערן	7837	744251	—	51819	—	—	—
מערב-פלאנדערן	27559	564840	—	48677	—	—	—
לויסבורג	8734	173282	—	12476	—	—	—
בראבאנט	216098	456175	1933	130722	2084	—	2092
לינקש	499103	21490	10793	16338	7793	—	—
קנא	810260	15476	—	17566	—	—	—
גאנץ בעלגיום	2041784	2406491	35356	308361	20448	1625	4966

טאבעלע אין אבסאלוטע ציפערן און דאן וועלן מיר שוין אריבערגיין צו די פארגלייכונגען. סך-הכל איז געווען אין בעלגיע אין 1900 יאָר 4,571,045 דערוואַקסענע, עלטער פון 15 יאָר; לויט דער שפראך האָבן זיך די דער וואַסער געטיילט אויף פאָלגנדן אופן:

(*) די נוימע טאבעלע גיט אָן די פראָצענטועלע פאָרעלמינישן. — מיר חזר'ן איבער, אַז דאָס גרויסע רוב פראָצענטן האָבן מיר אַליוו געמוזט אויסרעכענען, און אויב אַפילו די בעלגישע אַפֿיציעלע סטאַטיסטיק האָט אויס- גערעכנט די פראָצענטן (נאָר פאַר גאָנץ בעלגיע), זיינען אויך אירע רעכענונגען גוט גענוי און אַמאָל אַנטהאַלטן זיי אויך גרויזן. דעריבער מוזן מיר געבן דעם לעזער אַזוי פיל ציפערן, כדי ער זאָל קענען אַליוו זען, צי מיר האָבן ריכטיק באַקומען די פראָצענטן, וועלכע זיינען נויטיק צו די פאָרגלייכונגען. — אין דיווער ניימער טאבעלע שטעלט פאַר יעדער איינצלענער וואַסער אַ קאָלעקטאָר עמוד פון ציפערן אַזאַנע אַזוי ווי מיר, פאַר אַ גאַנץ יאָר; דעריבער איז די סומע פון יעדן איינצלענעם ווערטיקאַלן עמוד גלויב צו 100 פראָצענט.

טאבעלע .vii

1900 יאר

מספר חשבונית		שם הלקוח		כתובת		מספר חשבונית		שם הלקוח		כתובת	
13024	3581	1798	104041	3675	630224	10035	3840	—	—	—	—
2189	—	—	116638	—	843142	8164	2189	—	—	—	—
1316	—	—	123121	—	605575	26932	1316	—	—	—	—
16411	1818	10011	23906	—	187340	8306	16411	—	—	—	—
			336847	3008	524030	305159					
4162	—	27694	46237	9863	15972	683060	—	—	—	—	—
—	—	2269	43828	—	13231	1033959	—	—	—	—	—
42889	7238	66487	801587	28314	2822005	2574805	—	—	—	—	—

פון דער טאבעלע 9 זעען מיר, דאס פאר די לעצטע 34 יאר, פון 1866 ביז 1900, איז אין אלע פלעמישע פראווינצן אדער געוואקסן די צאָל נאָר פֿראַנצויזיש שפּרעכנדע, אָדער זי איז געבליבן די זעלבע. געוואקסן איז זי, אנב, ניט שטאַרק. אין אַנטווערפן איז זי געקאָסן פון 0.9 פראָצענט ביז 1.2 פראָצענט ביי אלעמען און 1.5 פראָצענט ביי די דערוואַקסענע. אָבער אין די איבעריקע פלעמישע פראווינצן איז די צאָל נאָר־פראַנצויזיש־שפּרעכנדע געבליבן די זעלבע; אין מערב־פלאַנדריען און אין לימבורג איז זי אפילו אביסל פאַרקלענערט געוואָרן. נאָר, פאַרשטייט זיך, פון אַזוינע קליינע פאַרענדערונגען, וועלכע דריקן זיך אויס פאַר 40 יאר אין צענטע חלקים פון א פראָצענט, קען מַען נאָר ניט אַרויספירן. מיר האבן דאָס פאַלקאָמע רעכט צו זאָגן, דאָס אין די פלעמישע פראווינצן איז די צאָל נאָר־פראַנצויזיש־שפּרעכנדע געבליבן פאַרהעלטניסמעסיק די זעלבע.

עטוואָס גאַנץ אַנדערעס באַמערקן מיר ביי די פֿלעמען. די

טאבעלע VIII

1900 יאר.

פראצענט	אויף דאס קינד	אויף דאס קינד	אויף דאס קינד	אויף דאס קינד	אויף דאס קינד	אויף דאס קינד	אויף דאס קינד
אומגעפער 8239	414730	3114	90090	1559	2990	11936	אומגעפער 8239
5915	572413	—	99875	—	—	3623	מורח-פלאנדריען
18242	405115	—	104269	—	—	2080	מערב-פלאנדריען
6202	122292	—	26280	—	—	1265	לימבורג
230328	338222	2571	274803	8950	1588	15219	בראבאנט
493049	10881	6700	39787	23674	—	3949	ליקטש
763863	10480	—	34311	2022	—	—	ענא
1896003	1874722	18385	673554	57279	6251	39570	גאנץ בעלגיע

צאל נאָר-פלעמיש-שפרעכנדע האָט זיך גראַדע אין די פלעמישע פראַווינצן פאר 36 יאָר שטאַרק פאַר-הלענערט: אין אַנטווערפּען איז די דאָזיקע צאָל געפאלן פון 92.3 פראָ-צענט ביז 76.8 פראָצענט, — ד.ה. אויף 15½ פראָצענט; אין מורח-פלאַנדריען איז די צאָל נאָר-פלעמיש-שפרעכנדע געפאלן אויף 10½ פראָצענט; אין מערב-פלאַנדריען אויף 13 פראָצענט; אין לימבורג אויף 11 פראָצענט, און אין בראַבאַנט — אויף 17 פראָצענט.

דאָרט וואו כמעט די גאַנצע באפעלקערונג באשטייט פון פלעמען, פאַרשווינדט

באמערקונגען צו טאבעלע 9.

אין דער צאָל פון די נישט-שפרעכנדע אויף די דריי שפראכן זיינען אין 1866 יאָר אַרײַן נאָר די שטומע און די אויסלענדער, אין 1900 אָבער אויך די קינדער, וועלכע זיינען נאָך נישט אַלט קיין צוויי יאָר.
כדי אויסצורעכענען די פראָצענטן פאַר גאַנץ בעלגיע, האָבן מיר אַראָפּגעוואָרפן די נישט-שפרעכנדע (ד.ה. אויך די קינדער אינגער פון צוויי יאָר); אַזוינע נישט-שפרעכנדע זיינען דאָן געווען אין בעלגיע 350,263; דאָס האָבן מיר געטאָן צוליב דעם, עס זאָל זײַן לײכטער צו פאַרגלײַכן מיט די פראָצענטן פון 1866 יאָר.
דערוואַקענע הייסן יענע, וועלכע זיינען עלטער פון 15 יאָר.

C. IX 27202E

ה'אמאלאנדאנגען אין די בעלזשע אגודע! אינם זיך צום פון 1866 א"ל, א"ל, 1900 א"ל, א"ל.

[illegible]

ערנעץ אָט דער פאָלק — עס פארשווינדט לאַנגזאַם, אויף איין פראָצענט אין דריי יאָר, נאָר זיי פארשווינדן דאָר. אויב ס'זאָל אזוי דויערן נאָך אַ פאָר הונדערט יאָר, וועט אינגאנצן אומקומען פון דער וועלט די פלעמישע נאציע. דאָס גייט אָבער נאָר די ערשטע צייט אזוי לאַנגזאַם; וואָס ווייטער, לויפט דער פארשווינדונגס־פראָצעס אַלץ שנעלער, — אין וואָס דער לעזער וועט זיך איבערצייגן צום סוף פון דעם אַרטיקל.

וואוהין פארשווינדן אָבער די פלעמען? לאָמיר זען די פערטע האַרד־זאָנטאַלע שורה פון די פראָצענטן, יענע, וועלכע רידן פלעמיש און פראַנצויזיש. זייער צאָל איז אוממעטום פאר די 34 יאָר שטאַרק געשטויגן. אין בראַבאַנט האָט זיך דיווע קאטעגאָריע פאַרדאָפלט, אין לימבורג אין ביידע פלאַנדריען איז זי געוואָרן 2½ מאָל גרעסער, און אין אַנטווערפּען כמעט דריי מאָל גרעסער, ווי זי איז געווען 34 יאָר צוריק. אָט וואוהין עס פארשווינדן די פלעמען: זיי לערנען זיך אויסריידן פראַנצויזיש.

מיר האָבן שוין פריער געזען, אז די פלעמען זיינען אַ מערהייט אין בעלגיע. לאָמיר אַ קוק טאָן, צי זיי וועלן שטענדיק בלייבן אַ מערהייט? אפשר זיינען זיי שוין איצט, אין תוך אַרײַן גענומען, ניט קיין מערהייט? כדי דאָס צו דערניין, וועלן מיר אַביסל פאַרענדערן אונזער טאַבעלע; מיר וועלן זען, וויפיל פראָצענט רידן איבערהויפּט פלעמיש — ד.ה. מיר וועלן נעמען ניט נאָר יענע, וועלכע רידן נאָר־פלעמיש; ניין, מיר וועלן צו זיי צוגעבן יענע, וועלכע רידן, חוץ פלעמיש, אויך אַן אנדער שפראַך. דאָס זעלבע וועלן מיר טאָן מיט די פראַנצויזן: צו יענע, וועלכע רידן נאָר־פראַנצויזיש, צו זייש. וועלן מיר צוגעבן יענע, וועלכע רידן, חוץ פראַנצויזיש, אויך אַן אנדער שפראַך.

פרוואוון מיר דאָס טאָן בנוגע צו מזרח־פלאַנדריען; דער לעזער קאָן דאָס מאַכן גאַנץ לייכט, אַראַפּשרייבנדיק פון דער 11טער טאַבעלע די אַנטשפּרעכנדע ציפערן און דערנאָך ציוניפליגנדיק זיי.

אין מזרח־פלאַנדריען האָבן גערעדט אין 1866 יאָר:

פֿלעמיש:		פֿראַנצויזיש:	
נאָר־פלעמיש	92.3%	נאָר פראַנצויזיש	0.9%
פלעמיש און פראַנצויזיש	6.4 "	פראַנצויזיש און פלעמיש	6.4 "
פלעמיש און דײַטש	0.0 "	פראַנצויזיש און דײַטש	0.0 "
אַלע דריי שפראַכן	0.1 "	אַלע דריי שפראַכן	0.1 "
סך הכל פלעמיש	98.8%	סך הכל פראַנצויזיש	7.4%

אין מזרח-פלאנדריען האָבן גערעדט אין 1900 יאָר :

פֿלעמיש :		פֿראַנצויזיש :	
נאָר-פלעמיש	81.8%	נאָר-פראַנצויזיש	1.8%
פלעמיש און פראַנצויזיש	11.3 "	פראַנצויזיש און פלעמיש	11.3 "
פלעמיש און דייטש	0.0 "	פראַנצויזיש און דייטש	0.0 "
אַלע דריי שפראַכן	0.4 "	אַלע דריי שפראַכן	0.4 "
ס"ה האָבן גערעדט פלעמיש		ס"ה האָבן גערעדט פאַרנע.	
93.5%		12.5%	

אין מזרח-פלאנדריען האָבן פון 100 דער וואָס ענע גערעדט
אין 1900 יאָר :

פֿלעמיש :		פֿראַנצויזיש :	
נאָר-פלעמיש	83.8%	נאָר-פראַנצויזיש	0.9%
פלעמיש און פראַנצויזיש	14.6 "	פראַנצויזיש און פלעמיש	14.6 "
פלעמיש און דייטש	0.0 "	פראַנצויזיש און דייטש	0.1 "
אַלע דריי שפראַכן	0.5 "	אַלע דריי שפראַכן	0.5 "
סך-הכל ריידען פלעמיש		סך-הכל ריידן פראַנצויזיש	
98.9%		16.1%	

פאָלאַנד וועלן מיר אָנרופן „נאָר-פלעמיש-שפּרעכנדע“ יענע, וועלכע
ריידן קיין אַנדער שפראַך ניט, אַויסער פלעמיש, און איינפאך „פלעמיש-
שפּרעכנדע“ יענע, וועלכע ריידן איבערהויפּט פלעמיש, אומאפהענגיק פון
דעם, צי זיי ריידן נאָך אַ וועלכע עס איז אַנדער שפראַך, צי ניט. דערפון
איז קלאָר, אַז „פלעמיש-שפּרעכנדע“ איז תמיד מער, ווי „נאָר-פלעמיש-
שפּרעכנדע“, ווייל די לעצטע זיינען נאָר אַ טייל פון די ערשטע. —
דאָסעלבע מכה „פראַנצויזיש-שפּרעכנדע“ און „נאָר-פראַנצויזיש-שפּרעכנדע“
— ווייל די לעצטע זיינען נאָר אַ טייל פון די ערשטע.

אויף אזא אופן זעען מיר, דאָס אין מזרח-פלאנדריען זיינען אין 1866
יאָר די פראַנצויזיש-שפּרעכנדע געווען אין 13 מאָל ווייניקער, ווי די
פלעמיש-שפּרעכנדע, און אין 34 יאָר אַרום זיינען זיי שוין געווען סך הכל
אין 7½ מאָל ווייניקער, ווי די פלעמיש-שפּרעכנדע; אויב מיר נעמען אָבער
די דער וואָס ענע, זעען מיר, דאָס צווישן זיי זיינען די פראַנ-
צויזיש-שפּרעכנדע שוין נאָר אין 6 מאָל ווייניקער, ווי די פלעמיש-שפּרעכנדע.

לויט דעם זעלבן שטייגער, ווי דער לעזער האָט צוזאמען מיט אונז
אוינגערעכנט די פארהעלטנישן פאַר מזרח-פלאנדריען, קאן ער אויך אַויס-
רעכענען די פארהעלטנישן פאַר די איבעריקע פלעמישע פראַווינצן. דאָן
וועט ער זען, דאָס אויב אין אַנטווערפּען זיינען די פלעמיש-שפּרעכנדע
געווען אין 1866 יאָר אין 14 מאָל מער, ווי די פראַנצויזיש-שפּרעכנדע,
זיינען שוין אין 1900 יאָר געווען די פלעמיש-שפּרעכנדע נאָר אין 6 מאָל
מער, ווי די פראַנצויזיש-שפּרעכנדע. אין מערב-פלאנדריען זיינען די

פלעמיש-שפרעכנדע געווען אין 1866 יאר נאך אין 9 מאָל, אין 1900 יאר שוין נאך אין 5 מאָל, און ביי די דערוואַקסענע שוין נאך אין 4 מאָל צאָל-רייכער, ווי די פראַנצויזיש-שפרעכנדע; און דאָס זעלבע אויך אין ליט-בורג און אין בראַכאָנט. זעען מיר, אַלזאָ, דאָס ביי די דערוואַקסענע פלעמער גייט דער פאַרשווינדונגס-פראָצעס נאָך שנעלער, ווי ביי דער גאַנצער באַפעלקערונג.

און דאָס איז ניט שווער צו באַגרייפן: קינדווייז ויצט אַ קליינער פלעמער ביי זיך אין דער היים, און רעדט נאָך פלעמיש; ווען ער הויבט זיך אָבער אָן צו לערנען, פאַרשטייען אַליין זיינע עלטערן, אַז מען דאַרף אים אויך לערנען יענע שפראַך, וועלכע איז די שפראַך פון דעם קול-טורעלסטן און אַנטוויקלטסטן עלעמענט אין דעם לאַנד — די שפראַך פון די וואָלאָנען, און מיר זעען, אַז די דערוואַקסענע פלעמער פאַרלירן נאָך שנעלער זייער שפראַך, אָדער זיי ערלערנען נאָך מער די פראַנצויזישע שפראַך.

די פלעמער אַסימילירן זיך מיט די פראַנצויזן, און די דערוואַקסענע פלעמער אַסימילירן זיך נאָך מער, ווי די קינדער.

איצט וועלן מיר זיך ווענדן צו גאַנץ בעלגיע, און דורכמאַכן מיט אירע פראָצענטן די זעלבע פראָצעדור, וואָס מיר האָבן דורכגעמאַכט, אַלס ביישפּיל, מיט מזרח-פלאַנדריען. אין גאַנץ בעלגיען זיינען געווען אין 1866 יאר 49.2 פראָצענט פראַנצויזיש-שפרעכנדע און 55.3 פראָצענט פלעמיש-שפרעכנדע; צום 1900 יאר האָט זיך שוין די צאָל פון די פראַנצויזיש-שפרעכנדע פאַרגרעסערט ביז 51.7 פראָצענט, און די צאָל פון די פלעמיש-שפרעכנדע האָט זיך פאַרעלע-נערט ביז 54.4 פראָצענט; דאָך בלייבט די פלעמישע באַפעלקערונג אַמערהייט.

איצט נעמען מיר די דערוואַקסענע באַפעלקערונג. צווישן די דער-וואַקסענע זיינען די פראַנצויזיש-שפרעכנדע אין 1900 יאר געווען 58.4 פראָצענט, און די פלעמיש-שפרעכנדע זיינען שוין געווען סך-הכל 56.7 פראָצענט, ד.ה. שוין אויף 1.7 פראָצענט ווייניקער, ווי די פראַנצויזיש-שפרעכנדע.

ד.ה. אין דער גאַנצער באַפעלקערונג, אַריינגערעכנט אַהער אויך די קינדער, שאַפן נאָך די פלעמיש-שפרעכנדע אַ מערהייט; אָבער צווישן דער דערוואַקסענער באַפעלקערונג זיינען זיי שוין געוואָרן אַ מינדערהייט.

דאָס באַווייזט אַם בולט'סטן, ווי ווייט עס איז פאַרגאַנגען דער פראָצעס פון דער אַסימילאַציע. און וואָס ווייטער גייט ער אַלץ שניע-לער. אַזוי, נעמען מיר די צאָל נאַר-פּלעמיש-שפּרעכנ-

ד ע אין גאנץ בעלגיען פאר עטלאכע יאָר: *

פון 100 איינוואוינער אין בעלגיען האָבן גערעדט נאָר-פלעמיש:

אין 1866 יאָר	49.8 פראָצענט
אין 1880 "	47.5 "
אין 1890 "	45.2 "
אין 1900 "	41.8 "

דאָס הייסט: פון 1866 יאָר ביז 1880 יאָר, אין אַ משך פון 14 יאָר, זיינען פון די פלעמען אָפגעפאלן (פאַרדעלטניסמעסיק) 2.3 פראָצענט; פון 1880 ביז 1890 יאָר — אין אַ משך פון 10 יאָר, אויך 2.3 פראָצענט (די זעלבע צאָל, ווי פריער אין אַ משך פון 14 יאָר); און אינ'ם משך פון 10 יאָר פון 1890 ביז 1900 יאָר זיינען שוין אָפגעפאלן פון די פלעמען (פאַרדעלטניסמעסיק) גאנצע 3.4 פראָצענט. יעדע ווייטערדיקע 10 יאָר פאלט אָפ אַלץ מער, און דעריבער האָבן מיר פריער געזאָגט, דאָס די אַסימילירונג פון די פלעמער וועט זיך אַנטוויקלען פיל שנעלער, ווי עס קאָן זיך אויסווייזן אין פלוג.**)

די פלעמישע מערהייט אַסימילירט זיך מיט דער וואַלאָן-נישער מינדרהייט, און גראדע דאָרט, וואו די פלעמען שטעלן פאַר גאָר אַ גרויסע מערהייט, אין די פלעמישע פראָווינצן. אויב דער לעזער וועט זיך געבן אַ טרחה אויסצורעכענען די פראָצענטן פאַר די וואַלאָנישע פראָווינצן לויט די אַבסאָלוטע ציפערן, וואָס מיר האָבן פריער אָנגעגעבן (אין די טאבלען 6—8), וועט ער זיך קענען לייכט איבערצייגן, דאָס אין די וואַלאָנישע פראָווינצן זיינען די פראַנצויזיש-שפּרעכנדע אַ גרויסע מערהייט, ווי פריער. עמיץ קאָן מיינען, דאָס די פלעמען לערנען זיך אויס ריידן פראַנצויזיש ניט דערפאַר, ווייל זיי אַסימילירן זיך, נאָר דער-פאַר, ווייל פראַנצויזיש איז איבערהויפט אַ קולטורעלע וועלט-שפּראַך, וועלכע מען לערנט ניט נאָר אין בעלגיען, נאָר זאָגאר אויך אין רוסלאַנד אדער אין יאַפּאַן. ער דאַרף אָבער ניט פאַרנעסן, דאָס די פראַצענטן וועלכע מיר האָבן געבראַכט, באַווייזן. אַז די פלעמישע פאַלס-מאַסן הויבן אָן צו ריידן פראַנצויזיש.

*) די ווייטערדיקע ציפערן נעמען מיר גלויבן פון דער אָפיציעלער סטאַטיסטיק. מיר האָבן לבתחילה געזען צו באַשמעטיקן די ריכטיקייט פון די דאָזיקע ציפערן.

**) יעדער פראָצעס, וועלכער האָט נאָר אַ צוקונפט, גייט אַזוי — פון אַנפאַנג לאַנגזאַם, און דאָן אַלץ שנעלער און שנעלער. דאָס זעלבע וועט זיין, צום ביישפּיל מיט דער אידישער איינוואַנדערונג נאָך פאַלעסטינע: פריער איז זי, אין די 80-ער און 90-ער יאָרן געגאנגען לאַנגזאַם, אין 1905-1906 פיל שנעלער, דאָן זיך אויף אַ וויילע אָפגעשטעלט, און איצט הויבט זיך ווידער אָן נאָך אַ שטאַרקער אידן-אינוואַנדערונג אין פאַלעסטינע.

ווען די פלעמישע נאציאנאליסטן האבן געקעמפט פאר די רעכט פון דער פלעמישער שפראך, האבן זיי געהאפט, דאס די גלייכבארעכטיקונג וועט ברענגען צו דער נאציאנאלער זיך פארשטארקן ביי די פלעמען. עס האט זיך אבער ארויסגעוויזן, דאס אן אפגעשטאנענערעס פאלק קאן פארהיטן זיין קולטור נאך כל זמן עס איז אונטערדריקט, אז אויב עס באקומט אמת'ע גלייכבארעכטיקונג הויבט עס אן זיך צו אסימילירן מיט דער אנטוויקלטער באפעלקערונג.

מיר רעזומירן אונזערע באטראכטונגען. אין בעלגיע האבן זיך ארויס געוויזן פאלגענדע נאציאנאלע באציאונגען :

(1) די נאציאנאלע גלייכבארעכטיקונג האט ניט נאך ניט פאר פערטיקט די שוואכערע נאציע אין איר אפגעזונדערטקייט, נאך פארקערט, זי האט געבראכט צום פארשווירן פון דער נאציע, צו דעם, זי זאל זיך אסימילירן מיט דעם שטארקערן פאלק.

(2) די פארמישונג פון די נאציעס האט געפירט מיט'ן גאנג פון דער קאפיטאליסטישער אנטוויקלונג ניט צו נאציאנאלער באזונדערהייט און אויטאנאמיע, נאך דורך גלייכבארעכטיקונג צו דער אסימילאציע.

(3) דאס איז מעגלעך נאך דערפאר, ווייל צווישן ביידע פעלקער איז ניטא קיין שטארקער עקאנאמישער אונטערשייד, ווייל ביידע פעלקער האבן זיך עקאנאמיש נאך אנטוויקלט; ביי אן אומגארמאלער נאציע וואלט אזא אסימילאציע געווען אוממעגלעך.

(4) ווען אין איין לאנד טרעפן זיך אן אפגעשטאנענערע, מער לאנד ווירטשאפטלעכע נאציע מיט א מער פארטגעשריטענער, מער אינדוסטריאל ליזירטער, הויבט זיך אן א קאמף, וועלכער ברענגט דערנאך צו גלייכבארעכטיקונג און דורך דעם צו נאציאנאלער אסימילאציע.

דאסזעלבע, קאנען מיר האפן, וועט פארקומען מיט דער צייט אויך אין עסטרייך, אין רוסלאנד, אין טערקיי בכלל און אין פאלעסטינע בפרט.

וואס אנבאלאנגט אונזער פראגראם, ווערט אונז קלאר, דאס ניט אלע מאל איז נאציאנאלע אויטאנאמיע דער עיקר; דאס ברייטע ארטיקע זעלבסטפארוואלטונג צוזאמען מיט נאציאנאלער גלייכבארעכטיקונג זיינען גענוג, צו באפרידיקן די נאציאנאלע באשרעבונגען פון אן אונטערדריקטן פאלק, אויב דער דאזיקער פאלק איז נאך אפגעשטאנען אין זיין עקאנאמישער סטרוקטור, אבער ער ליירט ניט פון קיין ספעציפישע אנאמאליען אין דער הינזיכט. דאס איז וויכטיק צו האבן אין זינען, אומעטום, סיי ווען מיר ריידן וועגן דער נאציאנאלער פראגע אין רוסלאנד, סיי ווען מיר ריידן וועגן דער נאציאנאלער פראגע אין עסטרייך, צי אין טערקיי.

ספעציעל אבער מכה אונזערע אויפגאבן אין פאלעסטינע, קומען מיר צו דער איבערציינונג. דאס איז בייבארגלעך וועלן זיך אנטוויקלען די נאציאנאלע פארהעלטנישן אזוי ווי אין בעלגיע, מוז דאסזעלבע אויך פאר קומען אין פאלעסטינע, ד. ה. דארט וועט זיך אויך א מעהר אפגעשטאנענע,

מער לאנדווירטשאפטלאכע נאציאנאלע מערהייט אסימילירן מיט א מער אנטוויקלטער, מער אינדוסטריאליזירטער נאציאנאלער מינדערהייט: די אראבער וועלן זיך אסימילירן מיט די אידן. דערפון איז קלאר, דאס א ויב אומעטום הערשן די זעלבע אנטוויקלונגס-געזעצן, ווי אין בעלגיע, איז פאר אונז, טעריטאריאליסטן, גאר ניט נויטיק, אידן זאלן אין פאלעסטינע באלד פון אָנפאַנג שאפן א מערהייט: זיי דארפן דאָרט פארנעמען די וויכטיקסטע עקאנאמישע פאזיציעס, און אויב די אידן וועלן אפילו ניט זיין קיין מערהייט אין פאלעסטינע, אויב זיי וועלן אפילו ניט אריבער-גיין גלייך און איינפאך צו דער לאנדווירטשאפט, באדייטעט עס דאך ניט קיין סכנה פאר דער אידישער באפעלקערונג אין פאלעסטינע, — ביי איין באדינגונג: אידן זאלן ניט פארבלייבן אויך אין פאלעסטינע ביי זייער געוויינלאכער לופט-ווירטשאפט.

דאס איז אלץ גערעדט אויף דעם פאל, א ויב אומעטום הערשן די זעלבע אנטוויקלונגס-טענדענצן, ווי אין בעלגיע. אָבער אין דער דאָזיקער פראגע איז שוין דאָ ניט קיין אָרט אריינצוגיין. צו דער פראגע וועלן מיר זיך אומקערן אן אנדערש מאל.

די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראציע און דער עמיגראציע-אגאנס-קאנגרעס

1. אין וואס באשטייט די עמיגראציע-אגאנס-רעגולירונג?

וואס הייסט רעגולירן די עמיגראציע? — אלע אנערקענענע, אז די עמיגראציע איז א „סטיכיאישער פראצעס“; דיווער אויסדרוק האט אבער צוויי באדייטונגען, וועלכע ערגענצן איינע די צווייטע. ערשטנס, הייסט דאס, אז דער עמיגרירנדער עלעמענט שטעלט זיך נישט קיין ווייטן צוועק, וואס זאל באהערשן זיין באוואוסטזיין און זיינע באוועגונגען. צווייטנס, אבער, הייסט דאס, אז די עמיגראציע פאלגט נישט אין איר גאנג קיין שום פלא און דער סיסטעם, אז זי גייט כאאטיש און פארשווענדט דערביי א גוזמא מענטשלעכע קרעפטן, זי קאסט פיל איבעריקע טרערן און בלוט. רעגולירן די עמיגראציע הייסט אלזא — צונעבן איר דעם צוועק און דעם פלא, וועלכע פעלן איר. מיט אנדערע ווערטער באדייט אויך די רעגולירונג פון דער עמיגראציע צוויי זאכן, וועלכע ערגענצן איינע די צווייטע. ערשטנס, ווען מען רעגולירט די עמיגראציע, קאן מען דערביי שטרעבן צו שטעלן פאר איר א געוויסן צוועק, אפווענדן זי פון אירע וועגן, אויף וועלכע זי גייט ביז אהער, און ריכטן זי אין נייע לענדער. דאס הייסט אבער נישט מער און נישט ווייניקער, ווי פארוואנדלען די עמיגראציע אין קאלאניזאציע, אויסנוצן דעם פליסנדן מענטשלעכן מאטעריאל צוליב קאלאניזירן נייע לענדער. צווייטנס, אבער, קען עס הייסן, אז מען שטעלט זיך נישט קיינע ווייטערע אויפגאבן, ווי נאך פארשפארן יענע יסורים און אומגליקן, וועלכע די עמיגראציע מאכט אן מחמת איר כאאטישן באראקטער.

וואס הייסט רעגולירן די אידישע עמיגראציע?

וואס אנבאלאנגט אונז אידן, רעדט מען ביי אונז וועגן רעגולירן די עמיגראציע הויפטזעכלאך אינ'ם צווייטן זין. עס איז טאקע גאנץ קלאר, אז דערווייל קען מען ביי אונז נאר ווייניק טראכטן וועגן אזא רעגולירונג פון דער עמיגראציע, וועלכע זאל באשטיין אין קאלאניזירן נייע לענדער. ווייל מען רעגולירן די וואנדערונג, מיינט מען דערמיט באהערשן דעם גאנצן עמיגראציע-שטראם, פארענטפערן א גרויס פאלקס-פראג-בלעם, היילן טיפע פאלקס-וואונדן, ברענגען הילף דער ברייטער וואנדערונגס-מאסע. קאלאניזירן די גאנצע עמיגרירנדע מאסע איז אבער בכלל אומ-

מעגלאך, איבערהויפט פאָדערט עס אומגעהויערע קאָפיטאַלן און אויס-
געצייכנטע מענטשלעכע קרעפטן, וואָס פֿעלן אויך ביי אַנדערע זעלבסט-
שטענדיקע מעכטיקע אומות און בפרט נאָך ביי אידן. נאטירלעך פאָדערט
יענער מין רעגולירונג ווען מען זוכט נאָר בריינגען אַזוי מיליאָנען
הילףדיגע מיגראַנטן, פיל ווייניקער קרעפטען, גייסטיקע
און מאַטעריעלע, איידער קאָלאָניאַזאַציע, ווארים קאָלאָניזירן הייסט ביי אַזאַ
שטאַטישן פאָלק ווי אידן, ניט נאר אַפּקירעווען די אידישע עמיגראַנטן אין
אַנדערע לענדער, נאר אויך אָפּווענדן זיי צו גאָר אַנדערע נייע אומגעוויינט-
לעכע באַשעפטיקונגען און פרנסות. קאָלאָניזירן הייסט געבן די מעגלעכ-
קייט אַ גרויסן טייל פון דעם אידישן פאָלק אַריבערגיין צו לאַנדווירט-
שאַפט און באַזעצן זיך געדיכט אויף אַ באַזונדערער טעריטאָריע. ס'איז
לייבט פאַרשטענדלעך, אַז אַזאַ אויפגאַבע, ריכטיקער געזאַגט אַזאַ איבער-
קערעניש — אין די יסודות פון אידישען לעבען, פאָדערט אַ לאַנגע צייט,
נאָנצע דורות מוזן אַרבעטן אויף דעם, ביז די קאָלאָניאַזאַציע זאָל ברענגען
צו אַ געוויסן תכלית. ס'איז אויך בכלל נאָך אַ האַרעב שאלה, צי קען מען
באָוואוסטזיניק און פּלאַנמעסיק פילעס דערגרייכן אויף דעם קאָלאָניאַז-
ציאָנסטעביט, און בפרט נאָך ביי אידן. דאָס איז אָבער נאָר אַ זייטיקע
קשיא, אונז אינטערעסירט אַצינד אַנ'אַנדער זייט פון דער פראַגע, און
דאָס איז דער פאָקט, אַז ווען מען רעדט ביי אונז מ'כ'ח רעגולירען
די עמיגראַציע, מיינט מען דערמיט קודם כל די
אַרגאָניזירונג פון דירעקטער הילף פאַר
די עמיגראַנטן. וועגן קאָלאָניאַזאַציע קען מען
אויך דערביי טראַכטן, לכל הפחות פאַר אַ ווייטערע צוקונפט, בשום אופן
ניט גלייך אַנפאַנגען פון קאָלאָניאַזאַציע.

וואָס גיט די עמיגרציע דעם אידישן פאָלק?

רעגולירנדיק די אידישע וואַנדערונג אויף אירע איצטיקע וועגן,
וועלכע זי גייט פון זיך זעלבסט, טראַגט מען אַרײַן אויך געוויסע שנויים
אין דעם עקאָנאָמישן מצב פון דער עמיגרירנדער מאַסע, אָבער אַלנפאַלס
נאָר אַזוינע שנויים, וועלכע הענגען אָפּ פון דער עמיגרציע זעלבסט, און
ניט פון אונזערע באָוואוסטזיניקע צוועקן. אַלײַן די עמיגרציע שטעלט
מיט זיך אויך פאַר, ווען ניט אַ ראַדיקאַלע איבערקערעניש, איז דאָך אַ טי-
פע פאַרענדערונג אין די באַשעפטיקונגען און אין די פרנסות פון די אידישע
מאַסן: טיילווייז גייען זיי אַריבער אויף די נייע פלעצער אין די הער-
כערע פאַרמען פון די זעלביקע פראַדוקציאָנס-צווויגן, אין וועלכע זיי האָבן
זיך באַשעפטיקט אויף די ערטער פון זייער פריערדיקער וואוינונג, די קליי-
ניקע דאָרינקע מלאכות פון רוסישן תחום המשב, פון גאַליציען און פון
רומעניען ווערן אין אַמעריקע פאַרביטן אויף ריזיקע קאָפיטאַליסטישע אונ-
טערנעמונגען מיט הונדערטער און טויזנטער אַרבייטער, מיט די פאָלקאמ-
טע טעכנישע פאַרבעסערונגען, וואָס זיינען נאָר מעגלעך אין די אידישע

פאכן. — אין שניידעריי, שוסטעריי און סטאליערפאד, אין דער טאכאס אינדוסטריע. די עמיגראציע גיט אלזא די מעגלאכקייט א געוויסן, גאנץ גרויסן טייל פון דער אידישער באפעלקערונג צו שטייגן אויף א העכערער מדרגה גיט פארענדערנדיק די עצם באשעפטיקונגען אירע, אנטאנדערן קלענערן טייל עפנט זי אויך דעם וועג צום איבערגאנג אין די פעסטערע און אויסזיכטסרייכערע צווייגן פון דער פראדוקציע: אזוי, צום ביישפיל, באקומען אידישע עמיגרנטן געוויסערמאסן א צוטריט צו לאנדווירטשאפט אין אמעריקע, צו בערגבויען אין ענגלאנד, א. ד. גל. און ווען אפילו די עמיר גראציע פארענדערט גיט די יסודות פון דער אידישער עקאנאמיק — דאס רוב פארבלייבן דאך אונזערע עמיגרנטן ביי זייערע שטענדיקע פרנסות, ביי האנדלעריי און האנדל. — דאך ווערט דורך די עמיגראציע באפרידיגט א וויכטיקער טייל פון דער אידישער נויט. מענטשן, וואס האבן פארלארן דעם באדן אין די אלטע לענדער, באקומען א נייעם באדן פאר זיך און דאדורך באפרייט די עמיגראציע יענע אידישע מאסן, וואס בלייבן אויף די ערטער, פון איבעריקער עקאנאמיע און איבעריקער דחקות. אלזא, איז די עמיגראציע א מעכטיקער פארטשייטפאקטאָר אין דעם אידישן לעבן. זי ווירקט גיט רעוואלוציאנער, זי שטעלט מיט זיך גיט פאר קיין מהפכה אין ווירטשאפטלאכער הינזיכט, אבער א פראגרעס אלפאלס. מיר האבן דאס רעכט ספקן, צי וועלן די פארבעסערונגען, וועלכע די וואנדערונג ברענגט מיט זיך, האבן א גרויסע ממשות פאר די ווייטערדיקע צוקונפט. מיר מעגן מיינען, אז די עמיגראציע גיט גיט קיין צופרידנשטעלנדיקע לעזונג, פאר דעם אידישן ווירטשאפטס-און ארבעטס-פראבלעם; מיר קענען זיין איבערצייגט, אז דער באדן וועלכע די אידישע וואנדערער ערווערבן זיך, זאגן מיר, אין אמעריקע, איז גיט קיין פעסטער און סוף כל סוף וועלן אויך אונזערע אמעריקאנער ברידער מוזן אנהויבן טראכטן מכה נייע ערטער פאר זיך, ווייל זייערע אויסזיכטן אין אמעריקע וועלן אויסגעשעפט ווערן. יעדנפאלס אבער דערווייל איז די עמיגראציע א וואלטאט פאר דעם אידישן פאלק. די עמיגראציע ראטעוועט א געוויסן טייל אידישע מאסן פון הונגער, דחקות און אימה, און עפנט פאר זיי ברייטערע לעבנס-מעגלאכקייטן. עס איז זייער וויכטיק צו האבן אין זינען דעם דאזיקן צווייענדיקן כאראקטער פון דער אידישער עמיגראציע — וואס זי איז ערשטנס, גיט קיין ראדיקאלע, נאך א פאליטישער ווערע פאר ענטפערונג פון געוויסע, וואס זי שטעלט מיט זיך דאך פאר א געוויסן באפריייענדן ענטפער. און דאזיקער פראגע.

צוויי עקסטרעמען אינ'ם פארשטיין די אידישע עמיגראציע. — דער אומאפטימישער קוק אויף איר.

אט דיזער רעאליסטישער קוק אויף דעם אידישן עמיר-גראציאנס-פראבלעם אונטערשיידט אונז פון די צוויי אנטקעגנעזעצטע

אנשויאונגען, וואס הערשן ביי געוויסע שטרעמונגען אינ'ם אידנטום, פון דעם אַוֹטאָמאָטישן און פון דעם פֿיִלאָסאָפֿישן קוק אויף די וואַנדערונג. צו די אומאפֿיסטן געהערן אַ גרויסער טייל מער-ריטאָריאַליסטן, און צווישן זיי קודם כל די ס. ס. פֿילע מעריטאָריאַליסטן מיינען, אַז די עמיגרציע איז דער איינציקער אַנטוויקלונגס-פּאַקטאַר אין דעם אידישן לעבן, אַז זי טראַגט אין זיך גופא די מעריטאָריאַליסטישע צוקונפט פון דעם אידישן פּאָלק, און אַז דורך דער עמיגרציע און נאָר דורך איר ווערן געלייזט אַלע פּראָבלעם, וואָס מאַטערן און פֿיניקן אונזערע מאַסן. כל זמן די מעריטאָריאַליסטן פּאַרבלייבן ביי אַזעלכע באַהויפֿ-טונגען בנוגע די ווייטע צוקונפט, קען מען זיי נאָך אין געפערלאַכן אומא-פֿיסן ניט באַשולדיקן, אָבער ווען זיי טראַגן אַריבער דעם זעלביקן קוק אויף די קעגנוואָרט, באַלד ווי זיי שטרעבן צו קאָנצענטרירן די גאַנצע פּאָלקס-ענערגיע אויף די פּראָבלעם פון עמיגרציע, באַלד ווי זיי פֿריידיקן דעם אינדיפערענטן צו אַלע לעבעדיקע אינטערעסן פון די לענדער וואו אירן וואוינען, ווערט זייער אומאפֿיסן איינזייטיק און בפרוש שער-לאָר. ביי אַזא מין מעריטאָריאַליסט שטאַרבט אַפּ יעדעס געפיל צו דעם, וואָס קומט פאַר אין די לענדער וואו אירן לעבן, אים אינטערעסירט נאָר די עמיגרציע, ווייל זי, די עמיגרציע, איז די איינציקע רעטערן פון פּאָלק. זיי מאַלן זיך ניט אויס קיין אַנדערע אָרגאַניזאציע פון די פּאָלקס-מאַסן, ווי נאָר אַזא, וואָס דינט צוליב דער עמיגרציע. דער גאַנצער מח זייער רער איז באַהערשט און דער האַריוואָנט פאַרדעקט דורך דאָס קאַלאָסאַלע וואַנדערונגס-פּראָבלעם. דערפון מוזן דירעקט ליידן אַלע אַנדערע פּאָלקס-באַדערפענישן אין אידנטום, וועלכע ליגן אויסערהאַלב דעם קרייז פון עמיגראַציאָנס-פּראָבלעם. דערפון מוז ליידן אַלליין די עמיגרציע, ווייל מען באַהאַנדלט זי איינזייטיק און מען ליגט די אויפֿמערקזאַמקייט נאָר אויף יענער זייט אירער, וועלכע מראַגט אין זיך די ראַדיקאַלע פערספּעקטיוון. עס מוז פאַרלאָזט ווערן דער גרויסער רוב פון די וואַנדערונגס-מעגלאַכקייטן, וואָס זאָגן ניט צו אַזוי גיך אַזא ראַדיקאַלע לייונג. דער מחבר פון דיזע יטורות איז אַלליין אַ ציוניסט, אויך, הייסט דאָס, אַ מעריטאָריאַליסט, און באַטראַכט די עמיגרציע אַלס די באַפֿרייאַונגס-ברענגענדע קראַפט אין דער אידישער צוקונפט. אָבער ניט די עמיגרציע איז איר גאַנצן, נאָר אַ גע-געוויסן צווייג פון איר. ניט דעם גאַנצן וואַנדערונגס-שטראָם. נאָר אַ גע-וויסע כּוואַליע אין אים, און דאָס אויך ניט סתם, נאָר ביי געוויסע באַ-דינגונגען, וועלכע ליגן אויסערהאַלב פונ'ם עמיגראַציאָנס-פּראָבלעם. דער גרויסער קערפּער פון דער אידישער וואַנדערנער מאַסע בלייבט דערווייל נאָר לחלוטין אומבאַרירט פון דיזער ציוניסטיש-קאָלאָניאַליזאָרישער פער-ספּעקטיוו, ער וועט זיך נאָך לאַנג גיין מיט זיין וועג, ער פאַדערט אַ באַ-זונדערע אָרגאַניזירונג און קראַפט אנשטרענגונג, כדי איר צו רעגולירן און פּלאַנמעסיק אויסנוצן. דער מחבר געהערט צו יענער שטרעמונג אין דער אידישער אַרבעטער-באַוועגונג, וועלכע שטרעבט צו פאַרענטפּערן אַלע נויטן

פון דעם אידישן פאלק, ארגאניזירן אים אומעטום, וואו עס וואוינט, און פאר-
פעסטיקן זיין פאזיציע אין אלע געביטן פון געזעלשאפטלאכן לעבן.

דער פילאנטראפישער קוק אויף די אידישע עמיגראציע

ווי די ערשטע ריכטונג, די איטאליענישע, איבערמרייבט שרעקלאך
די באדייטונג פון דער עמיגראציע פאר דעם אידישן לעבן און אינגארט
דאס אלעס וואס האט נישט קיין שייכות צו איר, אזוי שטארק איבערמרייבט
אויך די צווייטע ריכטונג, וועלכע זעט נישט איין אין דער עמיגראציע
קיין שום פאקטאר פון דער נאציאנאלער צוקונפט, און סטארעט זיך צו
פארקלענערן ווי ווייט מעגלאך איר האלען. די עמיגראציע, טענה'ט מען,
איז נאר א קלייניקייט. זי בארירט נישט דאס פאלק, נאר איינצלע יחידים,
און רעגולירן די עמיגראציע הייסט נישט טאן א גרויסע פאלקס-ארבעט,
פארבארייטן א ליכטיקערע צוקונפט פאר דעם פאלק נאר פארקערט, דאס
הייסט נאר העלפן די איינצלע מענטשן, עטוואס לייכטער מאכן זייער
טרויעריקן שיקאל. שטייענדיק אויף אזא פילאנטראפישן שטאנדפונקט,
האט מען פשוט מורא צו ריידן וועגן וועלכע נישט איז נאציאנאלע אר-
גאניזאציעס און נאציאנאלע פערספעקטיוו אין דער עמיגראציע-אנס-דע-ג-
לירונג. מען ציטערט פאר יעדער שפור פון באנייטערונג און אידעאלאזם
איז אט דער ארבעט. אינטערעסאנט איז אנצוואויזן, אז צו דינער פילאנ-
טראפישער ריכטונג געהערן נישט נאר די מערב-איראפעאישע אידישע
פילאנטראפן, קאפיטאליסטן, נישט נאר די בורזשואזיע פון מזרח, נאר אויך
— אייניקע בונדאוועס, אייניקע פון יענע מענטשן, וואס האלטן זיך פאר
די הייסעסטע פאלקס-עמפער, וועלכע געהערן צום בעסטן דעמאקראטישן
יחוס. אזוי זאגט ה. וו. מ., אז „די עמיגראציע איז א פאלקס-צרה“ (*).

און דעריבער מוז מען דא איילן און העלפן.

די עמיגראציע איז א פאלקס-צרה... א מערב אייראפייאישער פילאנ-
טראפ האלט אויך אין איין קלאגן זיך אז די עמיגראציע איז א צרה.
די נפקא מינה פון גביר צום בונדיסטישן טאלייראן באשטייט נאר אין
דעם, וואס פאר דעם צווייטן איז דאס א פאלקס-צרה, בעת פאר דעם ערשטן
איז דאס גלאט א צרה, פון וועלכער ער קען נישט פטור ווערן. גלייך
ווי דער בעל צדקה, אזוי איז אויך דער בונדיסט אומפייאיק איינצוזען אין
דער עמיגראציע א וואלטאט, א רעטוג פאר א גרויסן טייל פון אידישן
פאלק. גלייך מיט די גבירים ואדירים ציטערט ער ממש, מען זאל חלילה
נישט מאכן קיין צו גרויסן רעש ארום דער עמיגראציע-פראגע, מען זאל

(*) „אטקל ב.“, נומ. 4, ז. 8. דאסזעלבע מיט די זעלביגע ווערטער, זאגט
אויך ארויס ה. וו. מעדעס אין „יעו. אב.“, נומ. 8. — נאטירלאך האלטן זיך
נישט אלע געזינגנס-גענאסן פון ה. וו. מעדעס פאר די זעלבע מיינונג; אזוי
שטייט ה. פ. ליבמאן („צויטפראגן“ נומ. 2). אויף אנ'אנדער שטאנדפונקט, וועל-
כער איז פיל געמער צו אונזערן.

ניט אנטדעקן אין איר קיין ווייטגייענדיקע אויסזיכטן פאר'ן אידנטום. ער פארשטייט ניט, אז די עמיגרציע איז א דירעקטער היפוך פון א צרה, אז זי איז א היילונג, א רפואה פאר די פאלקס-צרות, זאל זיין א סמ"י כישע רפואה, וועלכע קאסט אפטמאל אויך צו טייער און פאָדערט אמאל מער אפפער איידער ווען זי וואלט געווען פלאנמעסיס ארגאניזירט און רעגולירט. ווען א פילאנטראפ, זאל זיין א סאציאל-דעמאקראטישער פילאנטיסט, טראגט, טרעט צו, צו דער עמיגרציע-פראגע, וויל ער אויסגעפינען א רפואה קעגן א חלאת, ווייל ער קוקט אויף די עמיגרציע, ווי אויף א קרענק. ווען מיר טרעטן צו צו דער עמיגרציע-פראגע, ווילן מיר אויס-נוצן וואס בעסער, וואס ברייטער, די וואויל-ברענגענדיקע ברכה, וואס איז טיילווייז געגעבן געווארן אין דער עמיגרציע. מיר ווילן די רפואה קרעפטיקער, דערפאלגרייכער מאכן. מיר ווילן ניט איבערטרייבן די היילנדיקע ווירקונג פון דער עמיגרציע, ווי דאס טוען די אוטאפיסטן, מיר זיינען אבער ווייט פון לייקענען איר אויסלייזנדיקע קראפט.

וואס זשע הייסט דאס אצינד רעגולירן די עמיגרציע? פאר דעם ראמאנטיקער הייסט דאס מאכן די עמיגרציע פאר א ווערקצייג צו באפרייען דאס גאנצע פאלק, באהערשן זי כחומר ביד היוצר, קירעווען זי לויט זיין ווילן און לויט זיינע צוועקן, כדי צו קאלאניזירן די עמי-גרינדע מאסן אויף א באזונדערער טעריטאריע. פאר דעם פילאנטראפישן בעל-צדקה הייסט דאס, ווי ווייט מעגליך צו היילן א פאלקס-קראנקהייט, און פאר אונז הייסט דאס אויסצוגעפינען און אויסצונוצן די יעניקע היילנדע קרעפטן פון דעם עמיגרציע-שטראם, דורך וועלכע ער וועט אָנווערן זיין כאאטישן כאראקטער און ארויסווייזן פאר דעם פאלק די גאנצע וואויל-טראגנדיקע אויסזיכטן, וועלכע ער ברענגט אויך אליין פון זיך, אויך אצינד, אן אונזער הילף. מיר ווילן באוואוסטזיגן מאכן די עמיגרציע ציאנס-כוואליעס, מיר ווילן זיי באפרייען פון די שטערונגען, וואס שטייען איר אויפ'ן וועג. פון דער אנדערער זייט, שטרעבן מיר אויך צו בא-שרענקען די עמיגרציע אויף אזוי פיל, אויף וויפיל זי שטאמט פון אזוינע אומנאָרמאלע באדינגונגען וועלכע וואלטן קענען אָפגעשאפן ווערן דורך א נעוויסע אנטערענונג און דורך א רעגלמעסיקער ווירקונג.

אינדירעקטע רעגולירונג פון דער אידישער עמיגרציע

יענע הינדערנישן און שטערונגען, וועלכע די עמיגרציע באגעגנט אויף איר וועג שטאמען פון צוויי מינים סבות: פון איין זייט זיינען דאס אומשטענדן וואס קענען בשום אופן ניט באאיינפלוסט ווערן דורך וועלכע ניט איז עמיגרציע-פאליטיק. און צווייטנס, אזוינע וואס וואלטן קע-נען דורך איר יא אָפגעשאפן אָדער אָפגעשוואכט ווערן. צו די ערשטע געהערט קורם כל די פאליטישע לאגע אין די אויסוואנדערונגס-לענדער, און ספעציעל דאס פאספארטן-סיסטעם; ווען דיזעס סיסטעם וואלט אָפגע-

שאפן ווערן, וואלטן די עמיגרנטן פטור געווארן פון א גאנצער רייע יסורים, זיי וואלטן קענען פריי פארן און וואלטן ווייניקער ברויכן אויס- געריסן צו ווערן ביים „גנב/ענען די גרעניץ“ פון די הענט פון שווינדלע- רישע „שווארצערס“ און פון די גרעניץ-באאמטע. דאס פאספארטיסיסטעם צאפט אויס א היפש ביסל געלט און בלוט ביי אונזערע וואנדערנדיקע מאסן. ווייטער געהערט אהערצו די אימיגראציאנס-געזעצגעבונג פון די איינוואנ- דערונגס-לענדער. אויך א סדרה הינדערנישן, וואס קען ניט באזייטיקט ווערן דורך קיין שום עמיגראציאנס-פאליטיק, ווערט באשאפן דורך די אל- געמיינע אומוויסנקייט פון דעם פאלק, און דאס וואלט געקענט באזייטיקט ווערן נאך דורך די געזעצגעבערישע פארשפרייטונג פון אלגעמיינער אומ- באצאלטער פאלקס-בילדונג. אין די איינוואנדערונגס-לענדער שטויסן זיך די עמיגרנטן אפט אן אויף פינטלאכע באציאונג מצד די ארטיקע אר- בעטער, וואס באיקאטירן די אויסלענדער און ווילן זיי ניט צולאזן צו די ארטיקע ארבעטער-פאראיינען. אין דעם זיינען פיל שולדיק יענע באדינ- גונגען, וועלכע צווינגען דעם איינוואנדערער צו ווערן אינ'ם נייען לאנד א לוינדריקער און סטרייק-ברעכער; נאך מער איז אבער דערין שולדיק די קאנקורענץ וועלכע הערשט אין אלגעמיין צווישן ארבעטער פון איין און דעמאלט פאך; דאן העכערן די עמיגרנטן דעם פרייז פון די דירות דורך דעם, וואס זיי באזעצן זיך אין געדיכטע מאסן אין איינע און די זעלביקע שטעט און קווארטאלן. אויף וויפיל אַט-די אלע אומשטענדן שטאמען פון די אינערלאכע באדינגונגען פון דער אידישע וואנ- דערונג, קען זיך א פארנינפטקע עמיגראציאנס-פאליטיק באמיען זיי אויסצובעסערן; אבער אחוץ דעם זיינען דא נאך שולדיק אויך די איינגעבוירענע נישט-אידישע ארבעטער, דער מאנגל ביי זיי פון קלאסן- באוואוסטזין און סאלידאריטעט-געפיל, און דא קען אלזא די עמיגרא- ציאנס-פאליטיק אלס אזעלכע גארנישט אויפטאן. און אַט-די אלע הינ- זיכטן קען עטוואס דערגרייכט ווערן אָדער דורך די דעמאקראטיזירונג פון דער געזעלשאפט, אָדער דורך די אנטוויקלונג פונ'ם פראָלעטארישן קלאַסן- באוואוסטזין, אָדער עס קען בכלל דורך קיינע מיטלען גארנישט דערגרייכט ווערן כל זמן עס עקזיסטירט די קאפיטאליסטישע אָרדנונג. און דאָס הייסט, אז ווער עס וויל ווירקלאך רעגולירן די עמיגראציע, מוז אויך שטרעבן צו דעם, אז די געהעריקע אויפמערקזאמ- קייט זאל געלייגט ווערן אויף די אלגעמיינע פאליטישע טעטיקייט. קעמ- פענדיק פאר די דעמאקראטישע רעכטס-פארמען, ארבעטנדיק אויף דער דעציאונג פון דעם קלאסן באוואוסטזין ביי די ארבעטער, דערגרייכט מען אנב אויך א סך אזוינע דערפאלגן, וועלכע פירן צו דער א י נ ד י - ר ע ק ט ע ר ר ע ג י ר ו נ ג פ ו ז ד ע ר ע מ י ג ר א צ י ע, אינדירעקט ווערט די עמיגראציע רעגולירט דורך דעם, וואס דער פאליטישער פראגרעס פון די אויסוואנדערונגס-לענדער שוואכט אפ יענע פאסטאָרן (רעכטלאַזיקייט, פאָגראַמען א. ד. ג.), וועלכע רופן

ארויס ביי אידן שוין א צו גרויסעס עמיגראציע-באדערפעניש; ווייטער שאפט ער אפ אייניקע מכשלים, וואס שטערן דעם פרייען גאנג פון דער עמיגראציע. און דריטנס, דער וואוסס פון דעם קלאסן-סאלידאריטעט ביי די ניט אידישע ארבעטער ווירקט שוין פיל שוואכער פיל ווייניקער באדייטענדיג, אבער אויך אין דער זעלבער ריכטונג, באזייטיקנדיק א קליינעם טייל שוועריקייטן, וועלכע שטערן די אידישע עמיגראנטן אין די איינוואנדער-רונגס-לענדער. מיר אונטערשטרייכן אט דיווערסירן די עמיגראציע-פראגע טאג ניט פארנעמען די פולע אויפמערקזאמקייט און די גאנצע ענערגיע פון פאלק, אז אפילו פאר דער עמיגראציע אליין וועט זיין געזינטער, ווען מען וועט אין אכט נעמען אויך אלע אנדערע באדערפענישן פון דעם גלות-אידנטום און ניט באשרענקען זיך בלויז מיט איר.

די בירגערלאכע און נאציאנאלע עמאנציפאציע פונ'ם אידישן פאלק איז א נויטיקער תנאי פאר דער ראציאנאלער לייוונג פון דעם עמיגרא-ציע-פראבלעם.

דירעקטע עמיגראציע-רעגולירונג

א פיל ברייטערן פעלד פון קאנקרעטע אויפגאבן, וואס האבן חוץ דעם א גלייכן שייכות צו דער עמיגרירנדער מאסע, שטעלט מיט זיך פאר די דירעקטע רעגולירונג פון דער עמיגראציע. בשעת די אינדירעקטע רעגולירונג קען טיילווייז אויך אונמיטלעכאר היילן יענע וואונדן, וועלכע רופן ארויס די עמיגראציע, קען, הייסט דאס, פאר-בייטן מיט זיך די עמיגראציע און זי דורך דעם אויך קלענער מאכן, קען די דירעקטע רעגולירונג ניט אפשוואכן די עמיגראציע, ווייל זי היילט בשום אופן ניט יענע אנאמאליען, וואס רופן ארויס די עמיגראציע, און פאר וועלכע די עמיגראציע גיט די רפואה. די דירעקטע רעגולירונג שטרעבט איינפאך צו באזייטיקן יענע הינדערנישן, וועלכע שטייען אויפ'ן וועג פון די עמיגראנטן, און אויב זי וואלט דערגרייכן איר צוועק, אויב זי וואלט דיווערסירט אפשאפן, וואלט מיר מען לאגיש (א פראגראם) דער-ווארטן, אז די עמיגראציע זאל זיך ערשט פארגרעסערן, ווייל אונז וואלט לייכטער ווערן צו עמיגרירן, עס וואלט געווען ביליגער און באקוועמער צו פארלאזן די אלטע היים, און זיכערער וואלט ווערן די צוקונפט אין די נייע היימען.

אין וואס באשטייט קאנקרעט אזא דירעקטע עמיגראציע-רעגולירונג? אום צו פארענטפערן דיווערסאל, מוזן מיר זיך קלאר מאכן, וואס שטערט דעם עמיגראנט אין זיין רייע, ווי אויך איידער דער רייע און נאך איר, ווען ער קומט שוין אויף די ערטער. פון וואנען שטאמט זיין שוואכקייט, צוליב וועלכער ער קען ניט בייקומען די פארשידענע מכשלים אויף זיין וועג. שוואך איז דער עמיגראנט אין פילע הינזיכטן, וועלכע מען קאן פארטיילן אין דריי הויפט-גרופן: עס פעלן אים ידיעות מכה די ארבעטס-דאזן לעבנס-באדינגונגען אין די נייע לענדער, ער קען ניט

די שפראך, די געזעצן, די געזעלשאפטלאכע פארהעלטנישן ניט אין יענע לענדער, וואוהין ער פאָרט, ניט אין יענע, דורך וועלכע אים קומט אויס צו איבערפאָרן; צווייטנס, פעלט אים א י י נ פ ל ו ס, יענע פאָר-ליטישע אָדער עקאנאָמישע מאַכט, וועלכע וואָלט צווינגען די אַרומיקע וועלט צו רעכענען זיך מיט אים און באַהאַנדלען אים, ווי אַ מענטשן צו אַלעמען גלייך; דריטנס, איז ער אַרים, עס פעלן אים מזומנים, געלט - מ י ט ל ע ז, וועלכע וואָלטן דאָך קענען פיל אויסהעלפן אים, ניט קונדליק אויף זיין אומוויסנקייט און אַנמאַכט. און דאָס אַלעס שטאַמט דערפון, וואָס דער עמיגראַנט איז על פי דרך הטבע איינזאַם, פאָר-איינזאַלט, מוז אַנקומען צו זיינע אייגענע שוואַכע קרעפטן און מיטלען, וואָס די עמיגראַנטן-מאַסע שטעלט מיט זיך פאָר און קען נאָר פארשטעלן אַ דעאָרגאַניזירטע טשערעדע, וואו יעדער איינצלענער מוז זאָרגן וועגן זיך און ציטערן פאָר זיך. אויסהעלפן די עמיגראַנטן אין אָט די אַלע הינזיכטן, געבן זיי די פעלנדע קענטנישן. איינפלוס און געלט — צו דעם איז נויטיק אַ געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציע, זאָל זיין די מלוכה אָדער אַ פרייע פרווואַטע איינריכטונג, אָבער נאָר אַן אָרגאַניזאַציע, און בשום אופן ניט יחידים, קען ברענגען די עמיגראַנטן די נויטיקע הילף. איינצלענע פערזאָנען קענען העכסטנס נעמען אויף זיך די איניציאַטיוו צו שאַפן אַזוינע אָר-גאַניזאַציעס.

די ערשטע אויפגאַבע פון דער דירעקטער עמיגראַציאָנס-רעגוליר-ונג איז — געבן דעם עמיגראַנט די פעלנדע ידיעות. עס מוזן געגרינדעט ווערן אינפאָרמאַציאָנס-ביוראָס צו געבן דעם עמיגראַנט נאָך איי-דער ער פאָרט אַוועק, גענויע און זיכערע אויסקונפט וועגן די אַרבייטס-און לעבנס-באַדינגונגען אין יענע לענדער, וואוהין ער וויל פאָרן און אין יענע פראָדוקציאָנס-צווייגן, אין וועלכע ער וויל אַריינטרעטן. דער עמי-גראַנט מוז באַקומען די מעגלעכקייט זיך פריי און באַוואוסטזיניק אויס-קלייבן דאָס לאַנד, די שטאָט אָדער די באַשעפטיקונג, זיך אָפגעבנדיק אַ קלאָרן דין וחשבון אין דעם, וואָס אים פאַסט אַמבעסטן. ווייטער מוזן די אינפאָרמאַציאָנס-ביוראָס באַקאנט מאַכן דעם אויסוואַנדערער מכה די בי-ליגסטע מאַרשרוטן, מכה די הוצאות הדרך, די ביליגסטע אָדער באַ-קוועמסטע שיפן און אייזנבאַנען, אכסניות א.ד.גל, מכה די קאָנטראָל-סטאַנציעס, די מעדיצינישע אונטערזוכונגען אין די קאָנטאַרן, האַפנס און אין די איינוואַנדערונגס-שטעט, מכה די רעכטן און פליכטן, וואָס די גע-זעצן גיבן און לייגן אַרויף די וואַנדערער אין פאַרשידענע לענדער. אָט די ביוראָס מוזן געבן זייערע אויסקונפטן גאַנץ אומזיסט אָדער פאָר אַ קליינעם געצאָלט, זיי מוזן אָבער גענוג רייך זיין כדי אויסצוהאַלטן אין די ביוראָס באַצאָלטע סקערעטאַרן, וועלכע דאַרפן זיין געניט אין דעם פאָך און אָפגעבן דער רעגולירונגס-אַרבעט די גאַנצע צייט און די גאַנצע אויפ-מערקזאַמקייט. אויסער די אוממיטלעכאַרע אויסקונפטן אין די אינפאָרמאַ-ציאָנס-ביוראָס מוזן די רעגולירונגס-אָרגאַניזאַציעס אַרויסגעבן אַ פּעריאָדי-שע אינפאָרמאַציאָנס-ליטעראַטור, רעגיסטרירן די עמיגראַציע, פירן און

פארעפנטלאכן א גענויע עמיגרציענסטאטיסטיק. אזוינע אנשטאלטן מוזן אויך געגרינדעט ווערן אין בי טראנס-מיגרציעאנס-לענדער, איבער וועלכע די עמיגרנטן פארן דורך, און נאך מער אין די איינוואנדערונגס-לענדער, ווייל נאך דא, אויפ'ן ארט, קען מען אים בעסטן וויסן די ארבעטס-פארהעלטנישן פון יעדן מאמענט, כדי דער עמיגרנט זאל גלייך נאך זיין אַנקומען קענען געוואָר ווערן, וואו און אויף וועלכע באדינגונגען ער קען קריגן ארבעט. די עמיגרציעאנס ארגאניזאציע מוז גרינדן אומזיסטע און גוטע שפראך-קורסן נאך די בעסטע פּעדאגאגישע מעטאָדן, ווי אין די גרע-סערע שטעט פון די אויס- און איינוואנדערונגס-לענדער, אזוי אויך אויף די שיפן, וואו דער עמיגרנט, נאך דעם, ווי ער איז אָפּגעקומען זיין ים-קראנקייט, האָט אַביסל פרייע צייט בשעת דער רייזע. מיט דיזע קורסן דארפן אויך פארבונדן זיין לעקציעס איבער די לעבנס-באדינגונגען פון די נייע לענדער. אויך איז אפשר מעגלעך, אז אין די עקזיסטירנדע און נייגעגרינדעטע פראפעסיאנעלע שולן זאל דער למוד זיין צוגעפאסט אויך געוויסערמאָסן צו די עמיגרציעאנס-באדערפענישן, אָבער דאָס איז שוין אפילו טעכניש א גאנץ שווערע זאך.

די צווייטע אויפגאבע איז — געבן די עמיגרנטן יענעם פאליטישן און ווירטשאפטלאכן איינפלוס, וועלכן זיי באַזיצן אַליין ניט. קורס כל מוז דאָ די עמיגרציעאנס-ארגאניזאציע באַזאָרגן, אַז די עמיגרנטן זאָלן קענען לייכטער און ביליק באַקומען די אויסלענדישע פּעסער, אַז די פרויען און קינדער פון די אַוועקפאַרנדיקע זאָלן ניט דאַרפן אויסגעריסן ווערן צוליב אַ פאַס, עמיגרנטן, וואָס דאַרפן שטיין צום פרויוויר, זאָלן באַפרייט ווערן פון מיליטער-דינסט (אָדער פון דעם 300 רובל-שטראַף, ווי אידישע זין אין רוסלאַנד), — און פון דער צווייטער זייט זאָלן די איינוואַנדערער זיך לייכטער קענען נאַטוראַליזירן, ד. ה. באַקומען דאָס בירגער-רעכט אין זייער נייעם היים. אויפ'ן וועג פון דעם עמיגרנט מוזן די רעגולירונגס-אַנשטאַלטן זאָרגן צו באַשיצן אים קעגן די אַלע מעגלעכע שווינדלען און אומרעכטן, וואָס ער ליידט מצד די שיפס-געזעלשאַפטן און מצד זייערע אַגענטן, וועלכע באַגייען זיך מיט די עמיגרנטן אויף דעם שענדלעכסטן אופן. דער עמיגרנט זאָל ניט אויסגעמוטשעט, ניט דערנידעריקט ווערן אין זיינע מענטשאַלע געפילן, ווייטער זאָל ער בכלל ניט מוזן אַנקומען צו יענע חברה-לייט, וואָס צאָפן ביי אים אַרויס דאָס ביסל געלט און אַפּטמאַל אויך דאָס ביסל בלוט, וואָס ער באַזיצט. דאָסגלייכן מוז מען זיך דערשאַגן מענטשאַלע און געזעלשאַפֿע באַהאַנדלונג פון די עמיגרנטן דורך די פאַרשיידענע בעאַמטע אין וועג, אויפ'ן איינזאָן און אין די שרעקלעכע (פּרייסישע) קאָנטראָל-סטאַנציעס, אין די קאָנטאָרן ביי דער מעדיצינישער אונטערזוכונג, פון די מאַטראָסן אויפ'ן שיף, פון די איינ-וואַנדערונגס-בעאַמטע אין די האַפּנס פון די נייע לענדער. מיט אַנדערע ווערטער, עס מוז אַרגאַניזירט ווערן ברייטע יורדישע הילף פאַר די עמי-גראַנטן, ווי נאך איידער זייער אַפּפּאַרן, אזוי אויך אין וועג און נאך דעם אַנקומען אין דעם נייעם אָרט. עס מוז איינגעאָרדנט ווערן אויך

ערנסטע מעדיצינישע הילף די עמיגרנטן, באזונדערס קעגן דער ים־קראנק־
הייט אויף די שיפן. מ'דארף איינארדנען גרינדלעכע סאניטארע אויפ־
זיכט, כדי וואנדערער זאלן פארברענגען דעם וועג אין געזונטע באדינ־
גונגען אויף די שיפן, זיי זאלן קריגן געזונטע שפיין אויף די וואקסאלן
פון די אייזנבאנען און אויף די שיפן (פאר פרומע אידן ספעציעל —
כשר עסן), זיי זאלן ניט דארפן שלאפן, ווי די הינער, אין שמוציקע דושנע
אכסניות און קאיוטן. מען דארף פועל'ן, אז די דאקטוירים, וואס דינען ביי
די שיפס־געזעלשאפטן און אונטערזוכן די עמיגרנטן, זאלן זיי דערביי
באהאנדלען היגעניש, זאלן צום ביישפיל, מיט דיזעלבע פינגער, וואס
האבן זיך אט ערשט געפארעט אין קראנקע, טראכאמאטישע אויגן, ניט
קריכן אומגעוואשענערהייט צו די געזונטע אויגן פון אנדערע פאסאזשירן.
און ווען דער עמיגרנט קומט שוין אן אויפ'ן ארט, האבנדיק דורכגעגאנגען
גען די שבע מדורי הנינום פון דעם וועג און פון דער איינוואנדערונגס־
אונטערזוכונג מוזן די רעגולירונגס־אנשטאלטן אויסנוצן זייער איינפלוס
כדי אויסצומידן די ארבייטסלאזיקייט פון די עמיגרנטן, זען, זיי זאלן
ניט פאלן צו לאסט אויף דער ארטיקער באפעלקערונג אלס בעטלער און אויף
די ארטיקע ארבעטערשאפט אלס לויז־דריקער אדער גאר שטרייק־ברעכער.
צוליב דעם מוזן די רעגולירונגס־אנשטאלטן אין די איינוואנדערונגס־לענד
דער באזארגן די ארבעטס־פארמיטלונג, ד. ה. העלפן די עמיגרנטן צו
געפינען ארבעט אויף גוטע באדינונגען; אויך איז צו דעם צוועק זייער
וויכטיגס ווערט, עס זאלן געגרינדעט ווערן איינוואנדער־הייזער, וואו דער
אימיגרנט זאל קענען בליק אדער אין קרעדיט, אדער גאר אומזיסט
פארברענגען די ערשטע צייט, ביז ער ארדנט זיך איין אין דעם נייעם
לאנד; אויך האט מען שוין געפרוואוט מיט דערפאלג (צ. ב. אין פאריז
האט דאס איינגעארדנט ראטשילד פאר די אידישע עמיגרנטן) צו בויען
אזוינע ווערקשטאטן, וואו די עמיגרנטן זאלן גלייך באקומען ארבעט,
ביז מען וועט פאר זיי ניט אויסזוכן קיין אנדער שטעלע. דורך דעם קען
נען די רעגולירונגס־ארגאניזאציעס אפילו עטוואס געווינען אין הכנסות,
ווייל די עמיגרנטן באצאלן מיט ארבעט פאר די דינסטן מצד די אג־
שטאלטן.

די דריטע אויפגאבע איז — ברענגען דעם עמיגרנט דירעקטע געלט־
הילף, נאטירלעך, ניט אויף יענעם שענדלעכן אופן, ווי די אידישע „סקא־
מיטעמן" אין מערב־איראפע זינען יוצא פאר'ן עמיגרנט מיט א פאר
גראשן, וואס מען גיט אים, ער זאל וואס גיכער אוועקפארן און פאר־
שווינדן, נאר אויף קאמערציעלע יסודות, דאס זאל זיין ווירקלעכע און
ערלעכע הילף. ה. בעטאלדי האט אין גאנצער סעריע ארטיקלען זייער שוין
און קלאר באוויזן, אז אזא מין הילף איז מעגלעך דורכצופירן אין לעבן,
אויב מען זאל זיך נאר נעמען, ווי געהעריק, אויסנוצן יענעם געלט־שטראם,
וועלכן עס שטעלט מיט זיך פאר די עמיגרציע. ה. בערטאלדי ווייזט
נעמלעך אויף, אז דאס זיינען, אייגנטלעך, צוויי געלט־שטראמען:

ערשטנס פירן עמיגראנטן געלט מיט זיך, מיט דעם דאזיקן געלט האלטן זיי אויף די כל-ערליי אגענטן, די פארשידענע קאנטארן, די באאמטע און די דאקטוירים פון די שיפס-געזעלשאפטן, זיי צאלן אויס מיט דעם געלט די הוצאות הדרך און שיפס-קארטן (אויב אפילו ניט אינגאנצן, ווען די שיפס-קארטן ווערן געקויפט אויף אויסצאלונגען), און דאך פארבלייבט ביי דער עמיגראנטן-מאסע נאך עטוואס מזומנים ביים אריינפארן אין דאס נייע לאנד; צווייטנס, שיקן די עמעגראנטן, נאך דעם, ווי זיי האבן זיך שוין איינגעארדנט אלס לאנד, היפשע סומען אהיים צו די קרובים, און ביי אט-דעם געלט רייבן זיך ווידער פארשידענע אגענטן און גלאט זייט-קע גוטע ברידער, וואס איבערמיטלען דאס געלט צו די אדרעסאטן און לאזן ביי זיך א גרויסן טייל דערפון, אויסנוצנדיק די אומוויסנקייט און די אָנמאכט פון די עמיגראנטן און זייערע משפחות.* אָט דעם דאָפלטן רוה פון די עמיגראנטן-געלטער וואלט מען קענען ביי א ראציאָנאלער, פארנינפטקער פאליטיק ארויסרייסן פון די שווינדלערישע הענט, און אויף דעם באדן אוועקשטעלן א צוועקמעסיק סוחר'יש איינגעארדנטן פיר-נאנץ-אינסטיטוט. דער דאזיקער פינאנץ-אינסטיטוט מוז אַרומנעמען פאַל-גענעד פונקציעס: נעמען אויף זי די פארמיטלונג (קאמיסיע) פון פארקויפן שיפס-קארטן, און באנוגענענדיק זיך מיט א קלענערן ריוח, ווי די פריוואט-טע קאמיסיעאָנס-קאנטארן: עטוואס ביליקער פארקויפן די שיפס-קארטן פאר די עמיגראנטן; דערשלאגן זיך ראבאט (ערמעסיקונג) פון אייזנבאן-בילעטן פאר אויס- און איינוואנדערער; באזארגן ביליקער, בא-קוועמער און זיכערער די ספעדיציאָן פון באגאזש; גרינדן וועקסל-ערשטייב-לאך צו בייטן געלט פאר די עמיגראנטן לויט'ן ריכטיקן קורס, כדי זיי זאלן ניט פארלירן דערביי ווי זיי פארלירן לע"ע ביים בייטן; געבן די עמיגראנטן קליינעם קרעדיט אויף די אָדער יענע צרכים; אַסעקורירן (פארסטראכירן) עמיגראנטן קעגן פארשידענע אומגליקן, וואָס ווערן בא-דינגט דורך די עמיגראציע (קעגן שיפסבורד, קעגן בא'גנב'עט ווערן איז וועג א. ד. ג.), און הויפטזאכלאך קעגן יענעם שרעק, פון וועלכן קיין וואנדערער איז ניט באוואָרנט — דאָס איז קעגן דער ניט-אַריינלאָזונג אין לאַנד. ווען יעדער עמיגראנט זאל זיך קעגן דעם פאַרויכערן נאך פאַר'ן אפפאַרן, קען ער, אין פאַל אויב ער ווערט ניט אַריינגעלאָזן און צוריק-געשיקט, באקומען א געוויסע סומע פאַר דער צוריקרייזע, אָדער פאַר די ווייטערדיקע רייזע אין אַנ'אנדער לאַנד אָדער צוליב אומקערן די הוצאות, וואָס די וואַנדערונג האָט אים אָנגעמאַכט. דאָס וואָלט אויסגעלייזט פילע הונדערטער עמיגראנטן, וואָס ווערן יעדן יאָר צוריקגעשיקט אַהיים, פון איבעריקע ליידן און ראגות. אויך דעם צווייטן געלט-שטראָם, וואָס פליסט פון די עמיגראנטן אַהיים צו די קרובים, קען דער פינאנץ-אינסטיטוט רעגולירן דורך דעם, וואָס ער וועט אויף זיך נעמען דאָס אַריבערשיסן

(*) בערשאַלדי. דעמאָקראַטישע עמיגראַציאָנס-פּאָליטיק, 3 „דער פּריוונט“, נומ. 15, 1910.

פון אַט דאָס געלט; דערביי וועט ער אויך באקומען אַ געוויסן רויה, אַלנפאלס אַ פיל קלענערן פאר יענעם. וועלכן עס ציען דערפון די פרי-וואַטע באַנקען און בפרט נאָך די שוויגערלישע חברה-לייט.

2. דורך וועמען און ווי אזוי קען די עמיגראציע רעגולירט ווערן?

ווער און דורך וועלכע מיטלען קען דורכפירן דאָס פראָגראַם; וואָס קען און וועט דאָ מאַכן די מלוכה?

פון יענע געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע קענען אויף זיך נעמען דורכפירן אַטראַדאָס פראָגראַם אינגאַנצן אָדער טיילווייז, קומען אין באַטראַכט פאַלגנדיקע פיר: די מלוכה, די נאַציאָנאַל-אויטאָנאָמאַע איינריכטונגען, די פראַפּע-סיאָנעלע פאַראַיאַנען און סתם פרייע געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציעס (קאָפיטאַליסטישע, פילאַנטראָפישע און נאַציאָנאַלע). וואָס אַנבאַלאַנגט די מלוכה, קען זי דאָ אויפטאן מער פון אַלעמען, ווייל זי באַזיצט אַם מייסטן די נויטיקע קרעפטן (ידיעות, איינפלוס און קאָפיטאַל). די מלוכה קען גרינדן די בעסטע אינפאַרמאַציאָנס-ביוראָס, איינריכטן אַן עמיגראַנטן-אינספּעקציע, וועלכע זאָל באַזאָרגן די יורדישע און מעדיצינישע הילף פאר די עמיגראַנטן. זי קען דורך אַ צוואַנגס-שטייער אויף יעדן עמיגראַנט — שאַפן אַ פינאַנציעלן אינסטיטוט, און ווען דערצו וואַלטן נויטיק זיין אַקציאָנערע קאָפיטאַלן און גרויסע הילות, קען אויך די מלוכה אַמבעסטן זיכערן די קאָפיטאַלן מיט אירע אַבליגאַציעס, א. ד. גל. די מלוכה באַזיצט דעם נויטיקן אויטאָריטעט און צוטרוי ביי די פאַלקס-מאַסן, און ווען זי זאָל זיין גענוג דעמאָקראַטיש, קען מען ביי איר פּוועלן אַ גינסטיקע עמיגראַנטן-געזעצגעבונג; אָפּשאַפונג פון דעם פאַס-פאַרטזיססטעם, פאַרשידענע לאַגאַטעס פאַר אויסוואַנדערער ביי די אייזן-באַנען, אַזאָ עמיגראַנטן-אינספּעקציע, וואָס זאָל זיין לחלוטין אומאָפהענגיק פון די עקספּלאַטאַטאָרישע שיפס-קאָמפאַניעס, כדי די אינספּעקטאָרן זאָלן האָבן דעם גענוגנדן מוט און ערלאַכקייט ווירקלאַך צו פאַרטיידיקן די איג-טערעסן פון די וואַנדערער. און הגם די געזעצן און צוואַנגס-מיטלען פון דער מלוכה באַציען זיך נאָר אויף דעם שטח פון איר אייגענער טערי-טאָריע. דאָך האָט זי אויך דעם געהעריקן איינפלוס צו שטעלן זיך אין אַב-ליגאַטאָרישער פעלקער-רעכטלאַכער פאַרבינדונג מיט אַנדערע מלוכות, אום אויפ'ן גרונט פון אינטערשטאַטלאַכע אָפּמאַכן צו באַשיצן די עמיגראַנטן אויך אין יענע לענדער, דורך וועלכע זיי קומט אויס צו פאַרן.

דאָס אַלעס איז די מלוכה פיזיק אויפצוטאן; צי וועט זי אָבער דאָס אויך טאן. און ווען יא, אין וועלכן מאָס וועט זי עס טאן, הענגט אָפּ פון פאַרשידענע באַדינגונגען. וואָס זיינען ניט גלייך אין יעדן שטאַט אָדער צו יעדער-צייט. בכלל, ווי דעמאָקראַטיש עס זאָל ניט זיין אַ קאָ-פיטאַליסטישע אויסוואַנדערונגס-מלוכה, וועט זי דאָך תמיד מער פאַר-

היטן די אינטערעסן פון די קאפיטאליסטישע שיפס קאמפאניעס, איידער די אינטערעסן פון די אויסוואנדערנדע מאסן. אויף וויפיל ביי געוויסע באדינגונגען די אינטערעסן פון די שיפס-קאמפאניעס פאָדערן אַליין די רעגולירונג פון דער עמיגרציע, קענען זיי לייכט פועל'ן, די רעגירונג זאל באווייליקן פאר די עמיגרנטן אזוינע לגאטעס, וועלכע זאלן די עמיגרנטן שטופן צו באנוצן זיך מיט די היימישע שיפן, ניט אַנקומענדיק צו די אויסלענדישע האפנס, אזוי שטרעבן, צום ביישפיל, איטאליען און עסטרייך צו העכערן דעם מצב פון זייער אייגענעם דאמפשיף-פארט דורך דעם, וואס זיי גיבן פארשידענע פריווילעגיעס און שוץ פאר יענע עמיגרנטן, וועלכע פאָרן דורך די היימישע האפנס מיט היימישע שיפן. דייטשלאנד דערגייט אין דער הינזיכט אזוי ווייט און אכזריות'דיק, אז זי צווינגט פאליציאיש יעדן וואנדערער, וואס פארט איבער אירע גרעניצן, צו וואנדערן ניט אנדערש, ווי דורך די דייטשע פארטן. אויך רוסלאנד פראוואט די לעצטע צייט צו רעגולירן די עמיגרציע צו גונסטן פון די רוסלענדישע (הויפטזעכלאך ליבוער) שיפס-געזעלשאפטן, און די פון מיניסטעריום צונויפגערופענע עמיגראציע-אנס-באראטונג האט אפילו אויסגעארבעט א געזעץ-פראיעקט, וועלכער וועט געבן עטלעכע אומבאדייטנדיקע פארבעסערונגען פאר יענע עמיגרנטן, וואס פאָרן דורך רוסישע האפנס; אָבער די רעגירונג וויל גאר קנאפ זארגן פאר יענע, וואס פאָרן דורך אויסלענדישע האפנס. — די איינוואנדערונגס-מלוכות האבן ווידער טאקע גאר אנדערע אינטערעסן, וואס באשטימען זייער עמיגראציע-פאליטיק, וועלכע באשטייט אן אנדערש מאָל אין דעם, דאָס די רעגירונג גיט פארשידענע לגאטעס פאר קאלאניסטן, אָבער פיל אפטער באשטייט זייער עמיגראציע-פאליטיק אין ארויסגעבן ווי ווייט מעגלאך באשרענקונגס-געזעצן קעגן דער איינוואנדערונג. — עס איז בלי ספק, אז די מאדערנע מלוכות, וואס מער זיי דעמאקראטיזירן זיך, מוזן אלץ מער זיך אָפזאָגן פון דעם אלטפרענקישן קוק אויף די עמיגרציע, ווי אויף א פארברעך מצד דעם בירגער און א שאדן פאר דער מלוכה, זיי ווערן דורך די אנטוויקלונג געצוואונגען ביסלאכווייז אפצושאפן יענע געזעצן, וועלכע האָבן זיך באַ מיט צו באשרענקען די אויסוואנדערונג*); אויף נאך א ווייטערער דעמאקראטיזירונגס-מדרגה הויבט שוין אז די רעגירונג פארשטיין, אז די עמיגרציע איז אין געוויסע הינזיכטן ניט נאָר אַן אומפארמידילאכע צרה, נאָר אויך א וואויל-ברענגענדע דערשיינונג אינ'ם פאָלקס-לעבן, וועלכע מען דארף וואָס פרייער מאַכן, וואָס ברייטער אויסנוצן צוליב דעם פאָלק. צו אַזאָ מיין קוק האָט שוין דערגרייכט ענגלאנד און געוויסערמאָסן איטאליען. אין דיווע לענדער עקזיסטירט שוין א גאנץ גוט איינגעאָרדנטע עמיגראנט-אינפארמאציע פון דער רעגירונג, און עמיגרנטן-אינספעקציע און אויך פינאנציעלע אינסטיטוטן, וועלכע לייסטן פאר די עמיגרנטן

(*) אַמאל פלעגט מען אפילו שרעקלאך באשטרעפן די אויסוואנדערער אָדער זייערע פאָרבלעבענע קרובים.

פארשידענע קליינע דינסטן. שטיצנדיק זיך אויף די דאזיקע ביישפילן. טענה'ן אייניקע אידישע פובליציסטן, אז אויך פאר אונזער עמיגרציע מוזן מיר שטרעבן צו פאראינטערעסירן די מלוכה, און מיינען, אז די איינציקע ווירקזאמע פאָרם פון דער עמיגרציע איז דעגולירונג אין די שטאַטלאַכע*.) אָבער, ערשטנס, פארשטייען זיי אליין אויך, אז פון דער איצטיקער מלוכה-אַרדנונג אין רוסלאַנד, און אפילו אין עסטרייך, קען מען כמעט גאָרניט דערוואַרטן. צווייטנס, מוזן אין די דאזיקע צוויי לענדער די אינטערעסן פון מיליטער-דינסט און אין רוסלאַנד פון דעם פאָר-פאַרט-סיסטעם און אנדערע פאָליציאישע ריזיקטן נאָך זייער אַ לאַנגע צייט דינען פאַר אַ ריזיקע שטערונג אין יעדן פאַרוואַנדטן ערנסט צו רעגולירן די עמיגרציע; ד. ה. אין דיוע לענדער וועלן פיל ריזיקטן, וועלכע האָבן קיין שום שייכות ניט מיט די באַדערפענישן פון די וואַנדערנדיקע מאַסן, נאָך זייער לאַנג באַשטימען די פאָליטיק פון דער רעגירונג בנוגע צו דער עמיגרציע. און ווען אפילו די מלוכה-אַרדנונג וועט זיך מיט דער צייט פאַרפאַלקאָמען און וועט מער אַכטונג געבן אויף די לעבנס-נויטן פון די מאַסן בכלל און פון די עמיגראַנטן בפרט, וועט דאָך אויך דעמאָלט די רעגירונג מער באַזאָרגן די אינטערעסן; פון די שיפס-קאָמפאַניעס ווי פון די פאָלקס-מאַסן; אַחוץ דעם, וועט זי די אידישע אינטערעסן אויך אין דעם פרט, ווי אין אַלע איבעריקע הינזיכטן, באַפרידיקן פיל שוואַכער און מיט פיל ווייניקער חשק, איידער די אינטערעסן פון די עמיגראַנטן פון אנדערע פעלקער.

וואָס קענען אויפטאָן די אויטאָנאָמע נאַציאָנאַלע איינריכטונגען?

הגם באַדייטנד ווייניקער, ווי דער שטאַט, קענען דאָך די אויטאָנאָ-מע נאַציאָנאַלע איינריכטונגען פילעס אויפטאָן אין דער הינזיכט פון רעגולירן די עמיגרציע. ניט באַזינדיק דעם איינפלוס פון אַ זעלבסט-שטענדיקער מלוכה קענען זיי געוויס ניט אַרויסגעבן קיין געזעצן מכה דער עמיגרציע, קענען אויך ניט אַריינערעסן אין אינטערשטאַטלאַכע אָפּמאַכן; אָבער אַלנפאַלס וואַלט זיי גרינג זיין צו שאַפן אַ געהעריקע איי-פאַרמאָציע, מינדלאַכע און ליטעראַרישע, אַוועקשטעלן אין די האַפּט פון זייער מלוכה עמיגרציע-אינספּעקטאָרן, גרינדן פינאַנציעלע עמיגראַ-ציע-אינסטיטוטן, אַזוי ווי צ. ב. די טשעכישע נאַציאָנאַלע באַנק „באָ-העמיא“ האָט דאָ ניט לאַנג געגרינדעט ביי זיך אַנ'אַפּטילונג ספּעציעל צו באַזאָרגן די פינאַנציעלע נויטן פון די טשעכישע עמיגראַנטן. אויך אין דער הינזיכט איז קלאַר, אז אידן, כל זמן זיי באַזיצן ניט קיין נאָ-ציאָנאַלע אויטאָנאָמיע און קיין אַרגאַנען פון נאַציאָנאַלער זעלבסטפאַרוואַל-טונג, קענען דערווייץ גאָרניט דערוואַרטן אין אַמידער ריכטונג. די קהלה

* צו דעם קוק נייגן זיך ה' ליטוואַק („צייט פראַגן“ נומ. 1.) און ה' וו. מ. („אַטקל. ב." נומ. 4).

אבער, וועלכע וועט מיט דער צייט בילדן דעם יסוד פון דער נאציאָ-נאלער אויטאָנאָמיע, איז דערווייל נאָך גאָר ניט נאציאָנאַל, נאָר כמעט אויסשליסלאַך רעליגיעז, אין געוויסע לענדער (ווי אין רוסלאַנד) איז איר יודישע לאַגע נאָך גאָר ניט באַשטימט, און דעריבער באַזיצט זי בכלל צו ווייניק אויטאָריטעט און קאָפיטאַל צו רעגולירן די אידישע וואַנד-דערונג. אונזערע קהלה-איינריכטונגען מוז מען ערשט ראַדיקאַל איר בערבויען. זיי דעמאָקראַטיזירן, נאציאָנאַליזירן און סעקולאַריזירן (פאַר-וואַלטאָכן, עולם'ש מאַכן), פריער איידער מען וועט זיי קענען אויס-נוצן צוליב דער עמיגרציע-רעגולירונג. דערווייל אבער קען מען פון זיי העכסטנס פאַרערן, זיי זאלן עטוואָס מער אַכטונג געבן אויף די עמיגרציע און זאלן אַנטייל נעמען אין יענע פרייע געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע קענען צו דעם צוועק געבילדעט ווערן.

די עמיגרציע-רעגולירונג און די פּראָפּעסיאָנעלע פאַראיינען.

ביי נאָרמאַלע און פרייע אַנטוויקלונגס-באַדינגונגען פון דער אַר-בעטער-באוועגונג פאַרנעמען זיך די פּראָפּעסיאָנעלע פאַראיינען צווישן אַנדערע, אויך מיט ריזע-אונטערשטיצונג פאַר זייערע מיטגלידער; אבער אזוי ווי דער ווירקונגס-קרייז פון דיזע פאַראיינען גייט ניט אַרויס אויסערהאַלב פון די מלוכה-גרעניצן, באַשרענקט זיך אזא מיין אונטער-שטיצונג נאָר מיט דער אינערלאַכער וואַנדערונג פון די אָרגאַניזירטע אַרבעטער, ד. ה. אינערהאַלב דעם שטאַט. דאָך איז מעגלאַך אז ווען די אידישע אַרבעטער-באוועגונג וועט פון דאָס ניי אָנפאַנגען וואַקסן, זאלן זיך די אידישע פּראָפּעסיאָנעלע פאַראיינען פון די אויסוואַנדערונגס-לענדער (אָדער די אידישע סעקציעס פון די אַלגעמיינע פּראָפּעסיאָנעלע פאַראיינען) שטעלן אין פאַרבינדונג מיט די אַנטשפּרעכנדיקע פאַראיינען פון די איינוואַנדערונגס-לענדער, כדי צו אונטערשטיצן געמיינזאַם יענע אידישע אָרגאַניזירטע אַרבעטער, וואָס פאַרן אוועק איבער'ן ים. ווייטער, עקזיסטירן אומעטום ביי גוט איינגעאָרדנטע פּראָפּעסיאָנעלע אָרגאַניזאַ-ציעס, אינפאַרמאַציע-און פאַרמיטלונגס-ביוראָס פאַר די, וואָס זוכן אַרבעט, גאַנץ גלייך, צי זיינען די אַרבעטס-זוכנדע אָרגאַניזירט, צי ניט. אַט די דאָזיקע ביוראָס קענען זיך אויך שטעלן אין פאַרבינדונג מיט די פאַראיינען פון מעבר לים, כדי אַגב אויך צו אינפאַרמירן יענע אַרבעטער, וואָס ווילן עמיגרירן: ווען מען באַטראַכט אַט די דאָזיקע רעגולירונגס-אַרבעט פון די פּראָפּעסיאָנעלע פאַראיינען גאַנץ אַבסטראַקט, קען זי זיך אויסווייזן גאַנץ פשוט און גאַנץ מעגלאַך. אבער קאָנקרעט אַנטשטייען דאָ אפילו ביי די בעסטע פאליטישע באדינגונגען גרויסע שוועריקייטן.

ערשטנס, איז זייער שווער צו באַשטימען, פאַר וועלכער פאליטיק זאלן זיך האַלטן די אַרבעטער-פאַראיינען פון פאַרשידענע לענדער בנוגע צו

דער עמיגרציע, בעת פאר די אויסוואנדערונגס-לענדער שטעלט מיט זיך פאר די עמיגרציע געוויס א ווינשנסווערטע דערשיינונג, א'ערלייכטערונג פאר דעם לעבן און קאמף פון די ארבעטער, וואס בלייבן אין דער היים, — איז דאס פאר די איינוואנדערונגס-לענדער אין פילע הינזיכטן גאר אנדערש. א גאר נייעס לאנד, מיט א ווינציקער ארבעטערשאפט, נויטיקט זיך טאקע אין נייע ארבעטער, כדי צו אנטוויקלען די דארטיקע ווירטשאפט און כדי די פארגרעסערונג פון דער צאל ארבעטער זאל זיי געבן מער כח אין קאמף קעגן דעם קאפיטאל; אבער אין א לאנד מיט א שוין אויס-געוואקסענער אינדוסטריע שטעלט מיט זיך פאר יעדער נייער ארבעטער נאר א נייע קאנקורענץ-געפאר פאר די ארטיקע ארבעטער; און אויך די ארטיקע אינדוסטריע ליידט דאן פון דעם, וואס אירע קליינע קאנקורענטן, די הויז-על-מלאכות האלטן זיך אויף דער שרעקלאכער עקספלאטאציע פון די אַנמעכטיקע נייראיינגעוואנדערטע ארבעטער. די פראפעסיאנעלע פאראיינען פון די אויסוואנדערונגס-לענדער זיינען פאראינטערעסירט אין פא'רלייכטערן די עמיגרציע, בשעת די פראפעסיאנעלע פאראיינען פון די איינוואנדערונגס-לענדער נויטיקן זיך אפטמאל, פארקערט, אין באשרענ-קען די איינוואנדערונג; דעריבער וועלן די אויבאנגעוויזענע פארבינדונגען צווישן די פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס פון פארשידענע לענדער זייער זעלטן פירן צו א ווירקלאכן אויסגלייך. פאר דער גאנצער ארבעטער-באוועגונג איז, נאטירלאך, זייער וויכטיק, אז די ארגאניזאציעס פון פאר-שידענע לענדער, זאלן זיך צונויפריידן און גיין אויף קעגנזייטיקע פשרות, אזוי, אז די אויסוואנדערונג זאל אפילו אין א געוויסן מאס געהאלטן ווערן אין ענגערע גרעניצן, אבער דערפאר זאלן די איינוואנדערנדע ארבעטער געניסן דעם שוץ און די הילף פון די ארטיקע פאראיינען; עס איז וויכטיק, אז דער אנגעקומענער ארבעטער זאל קענען אריינטרעטן אין פאראיין און ניט ברויכן צו ווערן א לוינדריקער אָדער א סטרייכערעכער. אבער דאך קענען מיר ווייניק-וואס דערווארטן פון אזוינע אונטערהאנדלונגען. דאס ווערט באזונדערס באשיינפערלאך, ווען מיר קוקן זיך צו צו דעם גורל פון יענער רעזאלוציע איבער די עמיגראציע-פראגע, וועלכע איז אנגענומען געווארן אויף דעם אינטערנאציאנאלן סאציאליסטישן קאנגרעס אין שטוט-גארט. אין דער דיסקוסיע האבן די פארטרעטער פון די אויסוואנדערונגס-לענדער זייער ענערגיש געפאדערט די פאלקאמע פרייהייט פון איינוואנ-דערונג, און זיי זיינען טאקע געווען גערעכט, ווייל באשרענקונגען קעגן די אימיגראציע ווידערשפרעכן די פרינציפן פון פראלעטארישער סאלידא-ריטעט; אבער די פארטרעטער פון די איינוואנדערונגס-לענדער, און בא-זונדערס פון די אמעריקאנער סאציאליסטן, האבן געפאדערט געוויסע באשרענקונגען קעגן דער אימיגראציע, און זיי זיינען אויך געווען גערעכט, ווייל דער אריינפאר פון נייע רויע אומוויסנדע אָדער אַנמעכטיקע ארבע-טער, שטעלט מיט זיך פאר א'איביקע סכנה פאר די ארטיקע, מיט אזוי פיל מי אויפגעבויטע ארבעטער-ארגאניזאציעס. און דאס איז דאך

אויך שערלאך פאר די אנטוויקלונג פון דער פראלעטארישער סאלידארייטעט. די פארטרעטער פון די איינוואנדערונגס-לענדער האבן אויפ'ן קאנטינענט געבילדעט א קליינע מינדרהייט און האבן פיל נאכגעגעבן דער מערהייט, אבער אין אמעריקע אליין האט די שטומגארטער רעזאלוציע קיין שום ערפאלג נישט געהאט, און די ארבעטער פון די פאראייניגטע שטאטן פארבלייבן, ווי פריער, ביי זייערע פאדערונגען צו באשרענקען די איינוואנדערונג.

צווייטנס, זיינען די אידישע פראפעסיאנעלע פאראיינען ווייניק פיזיש דערצו, אנטוויקלונג פארהאנדלונגען מיט די ארבעטער-ארגאניזאציעס פון מעבר לים און צו דערגרייכן ווירקזאמע אפמאכן מיט זיי. די אידישע פאראיינען וועלן קיין מאל נישט זיין זעלבסטשטענדיק, זיי וועלן אריינגיין, אלס טייל, אין די אלגעמיינע פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס פון רוסלאנד, עסטרייך, רומעניע, און און דער הסכמה פון אט די גרעסערע אינטערנאציאנאלע פאראיינען, פון זייערע צענטראל-פארוואלטונגען וועלן זיי נישט טאן זיך באשעפטיקן מיט עמיגרציע-אנס-רעגולירונג. דאס האנדלט זיך דאך נישט וועגן קוואליטעט און אומאנאמע פון די אידישע סעקציעס אין די פראפעסיאנעלע פאראיינען, דאס איז די רייד מכה א העכסט וויכטיקער און פאראנטווארטלעכער פאקטאָר צו נאכגעציע פונקציע, ווי די ריזע-אונטערשיצונג און ארבעטס-אינפארמאציע פאר ארבעטער, וועלכע פאן איבער'ן אקעאן: און דיעזע פראגע וועט באגעגענען זייער פילע שוועריקייטן מצד די צענטראלע פאראיינען, וועלכע וועלן קוים מסכים זיין, אז די אידישע ארבעטער זאלן געניסן אזוינע גרויסע, טייער-קאסטנדע פריווילעגיעס אין פארגלייך מיט זייערע חברים פון אנדערע נאציעס, ביי וועלכע די עמיגרציע איז פיל שוואכער, ווי ביי אידן.

דריטנס, זיינען די אידישע פראפעסיאנעלע פאראיינען, מחמת דעם קליין-האנדווערקערישן כאראקטער פון דעם גרויסן רוב אידישע ארבעטער אין מזרח-איראפא, און צוליב דעם סעזאנלעכע-אראקטער פון דער אידישער ארבעט, איבערהויפט צו ווייניק שטאנדעראפט און צו שוואך פינאנציעל, כדי צו אונטערנעמען מיט ערפאלג אזא ווייטע און ברייטע אינפארמאציע און אונטערשיצונגס-טעטיקייט, וועלכע פאדערט זיך פאר דער עמיגרציע צו אין ווייטע לענדער.

פערטנס, — און דאס איז פילייכט די הויפט-זאך, — איז די פינאנציעלע לייסטונגס-פיזיקייט פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען אפילו אין בעסטן פאל זייער באשרענקט, מיט די סומען, וואס זיינען אויפגעזאמלט פון ארבעטער-גראשנס, מוזן זיי אנפירן סטרייקן, אויסהאלטן ארבעטסלאזע א.א.וו. א.א.וו. — אלץ וועט יעדנפאלס בלייבן פאר די עמיגרציע-אנס-אונטערשיצונג נאך א קליינער פראצענט פון זייער בודזשעט, און דיעזע באשרענקונג פון זייער טעטיקייט באגעגנט זיך נאך מיט א צווייטער באשרענקונג — נעמלאך, וואס די גאנצע וואנדערונגס-רעגולירונג, וועלכע קען אנגעפירט ווערן פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען און בכלל פון די

ארבעטער-אַרגאַניזאַציעס, קען זיך באַציען נאָר אויף די אַרבעטער-עמיגראַציע: פון די אינפאַרמאַציאָנס-דינסטן פון דיווע פאַראיינען קענען אפילו געניסן אַלע אַרבעטער, אָבער מיט זייער דירעקטער פינאַנציעלער אונטערשטיצונג האָבן דאָס רעכט זיך צו באַנוצן נאָר די אַרגאַניזירטע אַרבעטער, וועלכע געהערן צו די דאָזיקע אַרגאַניזאַציעס און צאָלן אין זיי רעגלמעסיק זייער מיטגלידס-שטייער. דאָס הייסט, אַלזאָ, אַז די פּראָ-פעסיאָנעלע פאַראיינען פון די אידישע אַרבעטער וועלן אפילו אין דער בעסערער צוקונפט קענען נאָר אין אַ קליינעם מאָס דערפילן די אויפגאַבן פון דער עמיגראַציאָנס-רעגולירונג און דאָס אויך נאָר פאַר אַ פאַרשווייגט דענד קליינעם טייל פון אַלע אידישע עמיגראַנטן, ווייל נאָטירלאך באַשטייט דער אומגעהייערער רוב עמיגראַנטן ניט פון אַרגאַניזירטע אַרבעטער. ס'איז אויך קלאָר, אַז די וואַנדערנדע הענדלער און קליינע מייסטערלאך קענען פון די פּראָפּעסיאָנעלע פאַראיינען שוין אַבסאָלוט קיין שום נוצן ניט באַקומען.

די פרייע געזעלשאַפטלאַכע איניציאַטיוו.

פון די פיר פאַרמען געזעלשאַפטלאַכע אַרגאַניזאַציעס, וואָס מיר האָבן איבערגעצייגט, וואָלט אַלזאָ די מלוכה זיין פייאַיק נעמען אויף זיך אויסצורפירן דאָס גאַנצע פּראָגראַם פון דער דירעקטער עמיגראַציאָנס-רעגולירונג, אָבער די מלוכה וועט דאָס נאָך אַזוי גיך ניט טאָן און דערווייַל איז אויף איר דאָ ווייניק וואָס צו האָפּן; די נאַציאָנאַל-אויטאָנאָמע איינריכטונגען וואָלטן קענען אויספירן אַ וויכטיקן טייל פון דעם פּראָגראַם, אָבער דער-ווייַל, כּל זמן אַזוינע איינריכטונגען עקזיסטירן נאָך גאָר ניט ביי אונז, קען די קהלה, — דיווע קערן פון דער צוקונפטיקער אויטאָנאָמיע, — אויף זיך נעמען נאָר אַ קליינעם טייל פונקציעס. און העכסטנס, צוטרעטן און מיטהעלפן יענע רעגולירונגס-אַרגאַניזאַציעס, וואָס וועלן אויף זיך פריי נעמען דעם גאַנצן ענין. און צום סוף די פּראָפּעסיאָנעלע פאַראיינען, וועלכע קענען דערווייַל נאָך לחלוטין גאָר נישט טאָן אין דער הינזיכט, וועלן אויך שפעטער זייער ווייניק פייאַיק זיין צו דערפילן פון דעם גאַנצן פּראָגראַם. און ווען מיר גייען אַריבער צו די פּרירייע געזעלשאַפטלעכע איניציאַטיוו, וואָס מיר קורסירן פּעסמאַטעל, אַז וואָס ווייניקער עס קענען אין דיווער הינזיכט אויפמאָן די איבעריקע דריי געזעלשאַפטלאַכע איניציאַטיוו, קרייזט פון די עמיגראַנטן זאָלן געהעריק באַפרידיקט ווערן. ווי מיר האָבן אַט ערשט געזען, וועלן די מלוכה, די געמיינדע, די פּראָפּעסיאָנעלע פאַראיינען לע"ע כמעט גאָר נישט קענען אָדער ניט וועלן מאַכן; דעריבער קומט אויס דער פרייער געזעלשאַפטלאַכער איניציאַטיוו צו נעמען אויף זיך דאָס גאַנצע אויבנגעשילדערטע פּראָגראַם פון דער דירעקטער עמיגראַציאָנס-רעגולירונג.

צי קען זי דערפילן די אויפגאבן פון דער עמיגרציע־נס־רעגולירונג?

דאָ מוזן מיר ווידער דערמאָנען דעם דאָפֿלטן כאַראַקטער פון דער עמיגרציע ביי אירן — וואָס זי איז פון איין זייט אַ וואַלִיטאַט פאַר דאָס פאַלס, און פון דער צווייטער זייט דאָך ניט קיין ראַדיקאַלע לייוונג פון פאַלס־נויט, נאָר ניט מער ווי אַ פאַליאַטיוו. די עמיגרציע איז אַ העכסט־וואַלִיטאַט־גענערירטער פאַליאַטיוו, אָבער דאָך אַ פאַליאַטיוו. און דאָס זעלבע וואָלט אויך זיין די ברייטע און אַלזייטיקע עמיגרציע־נס־רעגולירונג, ווי מיר האָבן זי אויבן געשילדערט אין אונזער פראָגראַם: אַזאַ מין רעגולירונג וואָלט ברענגען אַ קרעפטיקע רפואה קעגן די צרות, פון וועלכע עס ליידעט אונזער עמיגרציע, אָבער בשום אופן ניט קיין ראַדיקאַלע היילונג פון דיזע צרות: דאָס וואָלט געווען אַ שיינער, אַ ווירקזאַמער פאַליאַטיוו קעגן אַ געוויסן טייל פון די פאַלס־ליידן, אָבער, נאָך דעם אַלעם, דאָך ניט מער ווי אַ פאַליאַטיוו. דאָס האַרבע, אומבאַרמ־האַרציקע לעבן האָט שוין לאַנג אונז געזאָלט אַנלערנען, אז אין דעם איז קיין שום סתירה ניטא, אַז מיר ברויבן האָבן פאַליאַטיוו, ווייל קיין ראַדיקאַלע לייוונג פון אונזערע פראָגן קענען מיר יעצט ניט דערגרייכן און ניט דערוואַרטן, אָבער דאָסזעלבע לעבן האָט שוין אויך גענוג דייטלאַך באַווויזן, אז ווען מען מוז זיך באַנוגענען מיט פאַליאַטיוו, קען מען אויך שטרעבן די דאָזיקע פאַליאַטיוו מאַכן וואָס קרעפטיקער און וואָס דער־פאַלגרייכער. אַ לעזער, וועלכער איז געוואוינט צו דענקען איינזייטיק און מעטאָפֿיזיש — „יא — יא, ניט — ניט, און אַלעס איבעריקע שטאַמט פֿונ'ם שטן“ — וועט דאָס, פֿילייכט, ניט פאַרשטיין, ווי קענען מיר ריידן וועגן אַ פאַליאַטיוו, ווי וועגן אַ ברכה, — אָבער די אידישע מאַסן פאַרשטייען דאָס פון זייער לעבן, ווי ווייט ווינטשנסווערט וואָלט זיין אַ גוטער פאַליאַטיוו אין דער עמיגרציע־נס־פראָגע. אַ ראַדיקאַלע לייוונג איז דאָ פשוט אוממעגלאַך, ווייל די עמיגרציע מוז זיין אַ סטיכיאַישער פראָצעס. און דעריבער מוז אין איר אויך הערשן אַן אַנאַרכיע, אַ געוויסער תהו ובהו, כל־זמן עס עקזיסטירט די אַלגעמיינע עקאָנאָמישע אַנאַרכיע פון דער קאָפיטאַליסטישער פראָדוקציע. וואָרים די וואַנדערונגס־אַנאַרכיע איז ניט מער ווי אַ פרט פון דער אַלגעמיינער אַנאַרכיע, די עמיגרציע איז נאָר אַ צווייטע זייט פון יענער דערשיינונג, וועלכע הייסט אַרבעטסלאָז־זיקייט. עס איז שוין גענוג באַוואוסט, אַז מכה אַ ראַדיקאַלער לייוונג פון דער אַרבעטסלאָז־פראָגע איז ניטא וואָס צו ריידן אין דער קאָפיטאַליסטישער געזעלשאַפט.

דאָ זיינען בכלל נאָר מעגלאַך פאַליאַטיוו. הייסט דאָס דען אַז מיר דאַרפן זיך אָפּמאַכן און זיך אָפּשאַקלען אינגאַנצן פון די מעגלעכע פאַליאַטיוו דערפאַר, ווייל זיי זיינען נאָר פאַליאַטיוו? קיין בר־דעת וועט דאָס ניט פאַדערן. דאָס איז איבערהויפּט דער תהו ובהו, דער כאָאָס פון דער מאַדערנער אַרדנונג, דאָס איז דאָך איר טראַגעדיע און איר אינער־

לאכער ווידערשפרוד, וואס זי רופט ארויס שווערע פראבלעמען. זי שאפט שארפע קאנפליקטן און העכסט-אנגעשטרענגטע באדערפנישן ביי די ברייטע מאסן. זי ברענגט דערצו, אז דיוע באדערפנישן זאלן זיך נויטן אין באלידער הייל און זאלן שרייען צום הימל, — און אין דערוועלבער צייט עפנט זי ניט קיין שום דירעקטע וועגן צו מילדערן דיוע שרייענדיקע נויט, קיין שום מיטלען צו באפרידיקן די ברענגענדסטע באדערפענישן. און ביי אונז אידן קומט נאך צו צו דעם די טראגעדיע פון דעם גלות, זיין באזונדערע אייגנארטיקע אנארכיע, זיינע אייגנטימלאכע אינערלאכע ווידערשפרוכ. פון דער צוזאמענווירקונג פון די דאזיקע צוויי סבות, — פון דער קאפיטאליסטישער אנארכיע מיט דער גלות-אנמאכט אנטשטייט ביי אונז א דאפלטער אפגורנט צווישן דער ריזיקייט פון די פראבלעמען און דער ווינציקייט, אומבאדייטנדיקייט פון זייער מעגלאכער פארענטפערונג. הייסט עס דען אבער, אז מיר טארן ניט רירן מכה ר א ד י ק א - ל ע פ א ל י א ט י ו ו ? פונקט דער היפל! ווייל עס זיינען דא די קאלאסאלע באדערפענישן און ווייל די מעגלאכע ענטפערן אויף זיי שטימען גיט מיט זייער גרויסקייט, דוקא דערפאר מעג מען רירן וועגן פאליאטיוון פון פארשידענער קראפט. — און וואס נעענטער עס קומט צו דער ענטפער צום פראבלעם, וואס קלענער דער אפגורנט, אלץ קרעפטיקער איז דער פאליאטיוו, אויף וועלכן דער ענטפער ווייזט אן. אזוי, מאלן מיר זיך אויס אזא צושטאנד, ווען די אנמאכט פון גלות זאל שוין מער ניט ווירקן, עס זאל פארבלייבן פאר אונז אידן, ווי פאר אלע איר בעריקע פעלקער נאך די קאפיטאליסטישע אנארכיע, מיר זאלן זיך אין אלע הינזיכטן אויסגלייכן מיט די אימית העולם, — דאס וואלט זיין דער ראדיקאלסטער פאליאטיוו אנטקעגן אונזערע פאלקס-צרות. און דיווער פאליאטיוו איז דער ציוניזם. מיר קענען זיך אבער אויך מאלן קלענערע פאליאטיוון. און דאס אויך איז פארשידענעם גראד. דער ר א - ד י ק א ל ס ט ע ר פ א ל י א ט י ו ו פאר אונזער עמיגראציע-אנס-פראבלעם איז די קאנצענטרירטע קאלאניזאציע, וועלכע פירט צו דער פאר-ווירקלאכונג פון ציוניזם. דאס וואלט זיין אזא פאליאטיוו, וואס וואלט מיט זיך פארשטעלן אן'אמת'ע איבערקערעניש אין די טיפסטע יסודות פון דעם אירישן לעבן. דאך שטעלן מיר זיך פאר, און א גרויסער טייל פון דעם אירישן פאלק גלויבט אין דעם, — אז די דאזיקע מהפכה קען דורכגיין און דער הייל פון וועלכער ניט איז מלוכה-מאכט, און בלויז דורך ענערגישער טעטיקייט פון א פרייער געזעלשאפטלאכער ארגאניזאציע (ווי דער ציוניסטישער קאנגרעס, פארשידענע ציוניסטישע אונטערנעמונגען, דער וועלט-פארבאנד „פועל-ציון“, פאלעסטינע-ארבעטער-פאנד א. ד. ג.); נאטירלאך, איז דערצו נויטיק די דאזיקע ארגאניזאציע זאל פירן א פארניפטקע פאליטיק, זי זאל זיך צופאסן צו די לעבנס-באדינגונגען, צו די סטיכיאישע, פון איר באוואוסטזיניקן ווילן אומאפהענגיקע פראצעסן,

דיזע ארגאניזאציע ארבעט. און יענער, ווער עס גיט נאך צו, אז דורך פרייע געזעלשאפטלאכע איניציאטיוו קען דורכגעפירט ווערן אזא ראדי-קאלע ארבעט, ווי די ציוניסטישע, מוז אויך מסכים זיין, אז פיל ווייני-קער קרעפטיקע פאליאטיוון קענען אויך דערפילט ווערן דורך פרייע געזעלשאפטלאכע ארגאניזאציעס. ווען עס וואלט דערפילט געווען דאס גאנצע פראגראם פון דער דירעקטער עמיגראציאנס-רעגולירונג, וואלט דער-מיט געוויס אריינגעטראגן געווארן אין דאס עמיגראציאנס-געביט א רא-דיקאלע פארבעסערונג. דעריבער קענען מיר אויפשטעלן די פראגע: אויף וויפיל איז מעגליך א פרייע געזעל-שאפטלאכע ארגאניזאציע זאל דורכפירן א ראדיקאל פאליאטיווע עמיגראציאנס-רעגולירונג? און—ווי אזוי דארף געבויט ווערן יענע ארגאניזאציע, וועלכע זאל זיין פיילאיק דאס דורכצופירן?

אויף ווי ווייט קען א פרייע ארגאניזאציע רעגולירן די אידישע וואנדערונג?

עס איז קלאר, אז א פרייע ארגאניזאציע קען ניט מאכן דאס, וואס מיר האבן אויבן באצייכנט אלס אינדיקאטע עמי-גראציאנס-רעגולירונג: זי קען ניט אפשוואכן די רעכטלאזיקייט, די פאגרא-מען, דעם אנטיסעמיטיזם, וועלכע פארשטארקן די אידישע עמיגראציע; זי קען נאך דינדיקע רעגולירן די וואנדערונג ד. ה. נאך דער-לייכטערן איר נאנג. און פון יענע צוויי צילן, וועלכע ס'קען פארפאלגן די עמיגראציאנס-רעגולירונג, — די פארקלענערונג די וואנדערן — האט די דירעקטע רעגולירונג א שייכות נאך צו דעם צווייטן ציל; דעריבער קען א פרייע געזעלשאפטלאכע איניציאטיוו נאך דערלייכטען די עמיגראציע, און אויב זי וואלט זיך געשטעלט דעם צוועק, די וואנדערונג אפצושוואכן, זי קלענער צו מאכן, וואלט זי אין דער ריכטונג גאר נישט דערגרייכט. די פארקלענערונג און די דערלייכטערונג פון דער עמיגראציע, ווען מען נעמט זיי ביידע צוזאמען, בילדן מיט זיך דאס, וואס מען קען אָנרופן די נארמאליזירונג פון דער עמיגראציע; פון דער נארמאליזירונג קען, הייסט דאס, א פרייע ארגאניזאציע דורכפירן נאך די פאליטיקע זייט. דאס אליין איז אָבער אויך א ריזיקע אויפ-גאבע, דאס איז אזא ברייטעס פעלד, דאס דערצו ברויכט מען גאנץ אומ-געוויינלאכע קראפט-אנשטרענונג און באמת היסטארישע באגייסטערונג, אויב מען שטרעבט צו דערפילן זי אין איר גאנצן אומפאנג. ה' וו. מ. האלט אין איון איבער/חזר', אז די רעגולירונג פון דער עמיגראציע איז אן'ארימע „פראצע“, ווייל דא האנדלט זיך דאך נאך וועגן שיפס-קארטן און באגאזש, ניטא פון וואס נתפעל צו ווערן, מען טאך אָבער ניט אריי-

טראָגן קיין שום „ראַמאַנטיזם“, קיין שום באַגייסטערונג. גאַנץ דאָסזעלבע וואָלט מען קענען מיט דער זעלבער קלוגקייט און געלאַסנקייט באַהויפטן אויך מכה דער טעטיקייט פון דער פראַפעסיאָנעלער אָדער קאָאָפּעראַטיווער אָרגאַניזאַציע פון דעם אַרבעטער־קלאַס. דאָס אַלעס, מעג מען טענה'ן, איז דאָ די לאַנגווייליקסטע פראָזע — פינף קאָפּיקעס שכירות, אַ האַלבע שטונדע פונ'ם אַרבעטס־טאָג, מיט אַ גראַשן ביליקער בולבעס, בעסער געבאָקענע בולקע — ניטאָ פון וואָס נתפּעל צו ווערן. אַ ראַמאַנטיקער איז יעדערער, ווער עס באַגייסטערט זיך צוליב אַזוינע קלייניקייטן! מיר קענען נאָר איינווענדן דעם ה' וו. מ., אַז אַלעס גרויסעס אינ'ם לעבן אַנטשטייט און באַשטייט פון אַלטעגלאַכע קלייניקייטן און פון לאַנגווייליקער פראָזע. די נפּקא מינא איז אַבער, אויף וועלכע סאָציאַלע ברייט ליקער פראָזע. און וועלכע היסטאָרישע ווייט ס'פאַרשפּרייטן זיך די דאָזיקע „קליי־ניקייטן“. און היות די עמיגרירנדיקע מאַסן שטעלן מיט זיך פאַר אין סאָציאַלער הינזיכט אַ ברייטע געזעלשאַפטלאַכע שיכט, און אין היסטאָרישן זין האָט די עמיגראַציע פאַר זיך אויך אַ גאַנץ לאַנגע צוקונפט — קען מען ממילא די רעגולירונגס־אַרבעט ניט נידעריקער שעצן, ווי אַנ'ערד די קאָאָפּעראַטיווע, און ביליקע שיפּס־קאַרטן ניט נידעריקער, ווי ביר־ליקן קאַרטאַפּל. פּראַווו מיר זיך נאָר פאַרשטעלן, וואָס פאַר אַן אַרבעט דאָס איז — רעגולירן די עמיגראַציע, ווי מיר האָבן זי אויסגערעכנט אויבן אין דעם רעגולירונגס־פראָגראַם. אַנ'אָרגאַניזאַציע, וועלכע זאָל דאָס אַלעס דערפילן, מוז זיין אַזוי קרעפטיק, אַזוי עלאַסטיש, באַוועגליך און ברייט פאַרצווייגט, זי זאָל קענען שריט ביי שריט פאַלגן נאָכ'ן עמיגראַנט אויף זיין דאָרנדיקן וועג, שטענדיק גרייט זיין צו איילן אים צו הילף באלד ווי ער ליידט עטוואָס אין וועג, אָדער אים טרעפט זיך וועלכע ניט אין סכנה, די אָרגאַניזאַציע דאַרף דאָ תמיד שטיין מיט אָנגעגארטלטע לענדן, באַוואָפנט מיט איר גאַנצן איינפלוס און מיט איר גאַנצער באַגייסטערונג — יא, באַגייסטערונג, כדי צו אונטערשטיצן יעדן ליידנדן וואַנדערער, צו פאַרטיידיקן זיין מענטשלאַכע ערע, צו שיצן זיינע לעבעדיקסטע אינטערעסן. ווער קאָן אַנרופן פראַזאָאיש אַזאַ אָנגעשטרענגטע אַרבעט, ווער וועט האָבן די העזה אויסצולאָכן די באַגייסטערונג, וואָס עס פאַדערט זיך כדי צו שאַפן אַזאַ אָרגאַניזאַציע? ווער וועט לייקענען, אַז דאָ פאַר־דערט זיך הייסע ליבע צו דעם פּאָלע. טיפּער גלויבן אין די היילנדע קראַפט, אין די היסטאָרישע אויסזיכטן פון דער עמיגראַציאָנס־באַוועגונג, אַז די פירער פון אַזאַ אָרגאַניזאַציע מוזן זיין דורכגעדרונגען מיט דעם שטאַרקסטן און וואַרעמסטן אינטערעס צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע?

די מיטלען פון אַזאַ פרייער געזעלשאַפטלאַכער אָרגאַניזאַציע.

יא, דאָ איז נויטיק באַגייסטערונג. אַ פרייע געזעלשאַפטלאַכע אָר־גאַנצזאָציע באַזיצט נאָר צו שוואַכע מיטלען, כדי זי זאָל קענען עטוואָס ראַדיקאַלעס אויספירן אָן דער געהעריקער באַגייסטערונג, נאָר דורך די

מעכאנישע קראפט פון איר רעגולירונגס-אפאראט. וואָס אמבאלאנט ידועות, איז אפשר נאָך מעגלעך, אזאָ אַרגאָניזאציע זאָל זיי באַזיצן נאָך מער און נאָך בעסערע, זיכערערע, איידער אַ מלוכה-איינריכטונג; זי זאָל באַקומען דורך אירע פאַרצווייגטע פיליאלן אין דער גאַנצער וועלט די אויספירלעכע אינפאָרמאציע צוליב אירע קליענטן-עמיגראַנטן; וואָס אַמבאלאנט אָבער קאָפיטאַל און איינפלוס, קען זי זיך געוויס ניט גלייכן צו אַ מלוכה אָדער צו די אַרגאַנען פון נאַציאָנאַלער זעלבסטפאַרוואַלטונג. די גאַנצע ווירקונג און איינפלוס פון אזאָ פרייער אַרגאַניזאציע קען זיך שטיצן נאָך אויף פּאָליטיקע מיטלען, וועלכע זי באַזיצט. ערשטנס, קען זי בויען אויף דער מאַכט פון אירע קאָפיטאַלן, — נאַטירלעך אויב די לעצטע זיינען גענוג גרויס. ניט באַזיצנדיק קיין שום צוואַנגס-מיטלען, מוז זי צוציען צו זיך דעם צוטרוי פון די עמיגראַנטן און די אַכטונג פון די רעגירונגען, פון די שיפס-קאָמפאַניעס נאָך דורך איר רייכקייט, נאָך דורך איר קרעדיטפייאָקייט, מיט אירע קאָפיטאַלן קען זי זיך באַ-נוגענען מיט קלענערן ריוה, ווי די פּריוואַטע קאַנטאַרן, און אויף אזאָ אופן בייקומען זיי דורך קאַנקורענץ: זי קען אויך פאַר די שיפס-קאָמפאַ-ניעס פאַרשטעלן מיט זיך אַ מער זיכערן קאַנטראַהענט, ווי די פינאַנציעל שוואַכערע פּריוואַטע אונטערנעמער. ד. ה. קעגן די חברה-לייט, וועלכע עקספּלאַטירן די עמיגראַנטן-מאַסע, קען די פרייע אַרגאַניזאציע פירן נאָך אַ קאַנקורענץ-קאַמף, און ניט דירעקט פאַרפּאָלן זיי מיט דער מאַכט פון געזעץ. דאָן ווייטער, ווען זי וועט זיך שוין דערווערבן דאָס פאַרטרויען פון די מאַסן און אַ גרויסן אויטאָריטעט, וועט זי קענען אויך אַנווענדן קעגן די צופיל עקספּלאַטאַטאָרישע שיפס-געזעלשאַפטן דעם מיטל פון באַיקאַט: ד. ה. זי קען פאַרעפנטלעכן די נעמען פון יענע קאָמפאַניעס אָדער פון יענע שיפן, אויף וועלכע מען באַהאַנדלט שענדלעך די עמיגראַנטן, פון יענע קאַנטאַרן וועלכע באַשווינדלען-זייערע קליענטן; זי קען דערקלערן אויף זיי אַ באַיקאַט. אונטער דער באַיקאַט-דראָאָנג וועט זי אימשטאַנד זיין צו צווינגען די קאַנטאַרן און קאָמפאַניעס מאַכן די אָדער יענע הנחות פאַר די עמיגראַנטן. אַן איינפלוס-רייכע רעגולירונגס-אַרגאַניזאציע וואָלט געקענט אפילו פועל'ן, אַז די שיפס-קאַרטן פון יענע געזעלשאַפטן, וועלכע האָבן זיך מיט איר געשטעלט אין פאַרבינדונג און האָבן באַוויליקט גע-וויסע הנחות, פאַר די עמיגראַנטן, זאָלן אויף זיך טראָגן אַ ספּעציעלן צייכן אָדער צעטל מיט דעם שטעמפל פון דער רעגולירונגס-אַרגאַניזאציע: אזאָ צעטל ("לעיביל") ווערט אָפט געברויכט פון די אַמעריקאַנער פּראָפּער-סיאַנעלע פאַראיינען (ווערט אָנגעקלעפט אויף די סחורות), כדי אָנצו-ווויזן, אַז דער קונה מעג דאָ זיכער זיין. דאָס די סחורה שטאַמט פון ערלעך-כע הענט. אויף אזאָ אופן וועלן די עמיגראַנטן קויפן נאָך יענע שיפס-קאַרטן, ד. ה., נאָך פון יענע שיפס-קאָמפאַניעס, אויף וועלכע די אַרגאַ-ניזאציע האָט געגעבן איר הכשר. — אויסערדעם, האָט נאָך די אַרגאַני-זאציע אין איר רשות דאָס מיטל פון יורדישער היף; ווען זי באַמערקט מצד די קאָמפאַניעס, וועלכע ניט איז מיסברויכן און עבירות, וועלכע מען

קען געזעצליך פארפאלגן, קען זי, שטיצנדיק זיך אויפ'ן געזעץ, צוציען די קאמפאניע צום געריכט און צווינגען זי איינצוהאלטן די רויבערישע אפעטיטן.

וועלכע פאליטישע שטערונגען קען א פרייע ארגאניזאציע ניט ביוקומען?

ס'איז קלאר, אז כרי צו באנוצן אט די אלע מיטלען, דעם פֿינאנציעלן דרוק, דעם גייסטיקן איינפלוס אויף די מאסן, דעם באקאנט (און „לעיבל“) און די יודישע אריינמישונג, מוז די רעגולירונגס-ארגאניזאציע, קודם כל לעגאל זיך זירט ווערן אין אלע לענדער, וואו איר וועט אויסקומען צו ארבעטן: מיט אנדערע ווערטער, זי מוז פועל'ן, די רעגירונגען זאלן אפיציעל געבן זייער הסכמה אויף איר עקזיסטענץ און אויף איר ארבעט. דערביי וועט אומבאדינגט ענטשטיין א גאנצע רייע שוועריקייטן, וועלכע די רעגולירונגס-ארגאניזאציע איז ניט בכח אפצושטאפן. ערשטנס, האבן מיר שוין געזען, אז די רעגירונגען פאלגן אין זייער עמיגראציע-פאליטיק גאנץ אפט אזוינע אינטערעסן, וועלכע האבן גאר ניט צו טאן מיט די באדערפענישן פון די וואנדערנדע מאסן, און ווייל די פרייע רעגולירונגס-ארגאניזאציע ווערט, א דאנק דער לעגאליזירונג, אפהענגיק פון די רעגירונגען, וועט זי זיך אויך מוזן רעכענען מיט אט דיזע פארשידענע מלכח-אינטערעסן. אזוי, אין רוסלאנד וועט די אדמיניסטראציע געוויס שטרעבן אויסצונוצן די רעגולירונגס-ארגאניזאציע שטאלטן צוליב אירע פאליצייאישע צוועקן, די אנשטאלטן וועלן מוזן אכטונג געבן אויף די מיליטערי-פליכטן און אויף די פאליטישע כשרות פון די עמיגראנטן, אין עסטרייך — אויף זייערע מיליטערי-פליכטן. אין די פאראייניקטע שטאטן פון נאָרד אמעריקע וועט מען מוזן זיך רעכענען מיט די איינוואנדערונגס-באשרענקונגען, און ס'איז א גרויסע פראגע, ווי אזוי די אמעריקאנער רעגירונג וועט נאך בכלל א קוק טאן אויף די טעטיקייט פון דער רעגולירונגס-ארגאניזאציע. דער לעצטער פארבאט מצד דער אמעריקאנער רעגירונג קען דאס אריינפארן פון די גאלוועסטא-נער אימיגראנטן, ווייל דיזע אימיגראנטן זיינען כלומרשט „פארקאנטראקט טירטע ארבעטער“, קען אויך סטראשן יעדער אנדערער רעגולירונגס-ארגאניזאציע. נאטירלאך שטאמט דיזער קלאפ פון דער יט"א פון איר אייגענעם פעלער, וואס זי האט עס ניט באזארגט לכתחילה צו באקומען די הסכמה פון דער אמעריקאנער רעגירונג. ס'איז אפילו פאר אלעמען געווען גאר אומדערווארטטעט, און מען האט געמיינט, אז די רייכע מומע האט מסתמא אלעס פון אנפאנג איינגעארדנט. היינט ווייזט זיך גאר ארויס, אז זי האט געטריבן לעבערלאכע דיפלאמאטיע, אפילו בנוגע צו דער אמעריקאנער רעגירונג, און דאס ווייזט, ווי נויטיק עס איז צו בא-טאנען, אז די רעגולירונגס-ארגאניזאציעס מוזן זיין לעגאליזירט (ניט נאָר אין רוסלאנד) און מוזן זיך רעכענען מיט די געזעצן פון אלע לענדער,

וואו זיי ווילן ארבעטן.

צווייטנס, ווייל די ארגאניזאציע דארף זיין פאלקאם לעגאל, וועט זי בשום אופן ניט קענען אינגאנצן אפשטאפן די הילפלעזיקייט פון די עמי-גראנטן: כל זמן עס עקזיסטירט דאס פאספארטן-סיסטעם אין רוסלאנד, איז רומעניע, דער מיליטעריינסט אין רוסלאנד, עסטרייך, אונגארן און רומעניע, כל זמן עס וועלן דויערן די פאליטישע פארפאלגונגען קעגן איינצלע פערזאנען אין רוסלאנד. וועט א געוויסער טייל עמיגראנטן נאך אלץ זיין געצוואונגען אַנקומען צו די „אגענטן“, צו די „שווארצערס“, און וועט ניט קענען געניסן פון די וואוילטאטן פון דער רעגולירונג. אַט-די אלע אומשטענדן שאפן מיט זיך די גרעסטע שוועריקייט פאר דער עמי-גראציאָנס-רעגולירונג און די פרייע ארגאניזאציע דארף זיך שוין פון אַנפאַנג אַז אַפּאָגן פון דעם געדאַנק — אינגאנצן אַפּצושטאָפּן די געהיימע אַגענטן און אינגאנצן צו באַשיצן די עמיגראנטן קעגן עקספּלואַטאַציע. — אויך אין איר יורדישער אַריינמישונג אין די עמיגראציע נאַטירלעך באַשרענקט מיט די ראַמען פון די עקזיסטירנדיקע געזעצן; שאפן נייע געזעצן קען זי ניט, דאָס ליגט ניט אין איר רשות. זי קען נאָר אויסנוצן יענע הנחות, וועלכע דאָס געזעץ האָט שוין אַליין געגעבן די עמיגראנטן, און וועלכע די לעצטע קענען אָבער ניט געניסן מחמת זייער אומוויסנדיקייט און אַנמאַכט.

וועלכע היסטאָרישע גרעניצן קען די דירעקטע רעגולירונג ניט אַריבערשרייטן?

דאָס איז אלץ גערעדט געוואָרן מכּה דעם, וועלכע פּאָליטישע גרע-ניצן ווערן געשטעלט דער רעגולירונגס-אַרבעט דורך דעם וואָס אין איר רייסן זיך אַריין די פאַרשידענע זייטיקע מלוכה-אינטערעסן. אָבער איז אַט די גרעניצן וואָלט דאָך אַ פרייע רעגולירונגס-אָרגאַניזאַציע געקענט פיל לייסטן ביי דער איבערגעבנקייט צו דער זאַר, ווען זי זאַל אָנגעפירט ווערן פון קאָמפּעטענטע מענטשן מיט אַ ברייטן קוק אויף די געזעל-שאַפטלעכע פּראָגן און מיט טיפּן אינטערעס צו דער עמיגראציע. פון אַנפאַנג, ווען די קאפיטאַלן און דער איינפלוס זיינען נאָך אומבאַדייטנד, קען זי ווייניק וואָס אויפמאַן, אָבער מיט דער צייט קען זי פיל קראַפט דערווערבן און דערפילן אלץ אַ גרעסערן טייל פון דעם דירעקטן רעגו-לירונגס-פּראָגראַם. ווען מיט דער צייט וואָלטן אויך די רעגירונגען זיך געענדערט און דעמאָקראַטיזירט, וואָלטן אויך פאַלן פילע פּאָליטישע שטע-רונגען פון יענע, וואָס מיר האָבן אַט ערשט אויסגערעכנט. עס בלייבט אָבער אַ געוויסער היסטאָרישער גרעניץ, וואָס אים וועט קיין שום די-רעקטע רעגולירונגס-אַרבעט ניט קענען אַריבערטרעטן, און דיווער גרעניץ איז יענער ראַדיקאַלסטער פּאָליאַטיוו פאַר דער עמיגראציאָנס-פּראָג, וועל-כער באַשטייט אין קאַנצענטרירטער קאָלאָניאַציע. ביז צו דיזן ראַ-דיקאַלן מיטל צו ליזן דאָס עמיגראציאָנס-פּראָבלעם קען מען בשום אופן ניט דערגרייכן דורך די דירעקטע רעגולירונג פון דער עמיגראציע. דיווע

רעגולירונג קען אריינטראגן אין דעם וואנדערונגס-שטראם א געוויסע פלאנמעסיקייט, אפשוואכן דעם כאאס, וואס הערשט אין אים, אבער ניט צוגעבן אים אויך אן אויס-ליגנדן צוועק, ניט אפסירעווען דעם שטראם אין נייע פוסטע אדער שיטער-באזעצטע לענדער. פארוואס דאס די עמיגרציע אין קאלאניזאציע איז די דירעקטע רעגולירונג ניט בכח.

דער געדאנק וועגן באהערשן די עמיגרציע.

דא שטויסן מיר זיך גלייך אן אויף דער פראגע, צי איז עס מעגליך און אויף וויפיל מעגליך צו באהערשן די עמיגרציע. היות די עמיר-גרציע איז א סטיכיאישער פראצעס, פרעגט זיך אין אלגעמיין, אויף וויפיל און ווי אזוי איז עס מעגליך א סטיכיאישן פראצעס צו באהערשן, צו מאכן אים פאר א ווערקצייג אין די הענט פון דעם באוואוסטזיניקן מענטשלעכן רצון? ס'איז קלאר, אז יעדע געשעעניש אין דער נאטור און אין דער געזעלשאפט, צו וועלכער דער ציל-באוואוסטער מענטש האט זיך נאך ניט צוגערייט, איז א סטיכיאישער פראצעס, און די מאכט פון דעם מענטשן איבער די נאטור באשטייט טאקע גראד אין דעם, וואס דער מענטש לערנט זיך אויס אלץ ברייטער צו באהערשן די דאזיקע סטיכיאישע פראצעסן. אויף אזא אופן מוז מיר צוגעבן, אז דער אויסדרוק „סטיכיאישער פראצעס“ זאגט נאך ניט דאס דער מענטש מיט זיין בא-וואוסטזיין קען דא גאר ניט אויפטאן; דער אויסדרוק ווייזט אן ניט מער ווי, אז דער פראצעס, וועלכן מען מיינט, איז דערווייל נאך ניט בא-הערשט פון דעם מענטשן. ווען מיר וועלן געברויכן פשוטע באגריפן און ניט אריינ'חקר'ען זיך אין די פילאזאפישע דיסקוסיעס איבער די בא-גריפן, באהערשט דער מענטש די סטיכיאישע פראצעסן פון דער נאטור דורך דעם, וואס ער דערקענט און נוצט אויס די געזעצמעסיקייט פון דינע פראצעסן; דער מענטש קען קינסטליך צוזאמענשטעלן, קאמבינירן דינע געזעצמעסיקייטן און די פראצעסן, כדי צו באקומען די ווירקונגען, וועלכע ער ווינטשט. אבער ער איז בכלל ניט אים שטאנד קינסטליך צו שאפן גאר נייע, ניט עקזיסטירנדיקע פראצעסן און דיקטירן דער נא-טור אויסגעטראכטע געזעצמעסיקייטן. צוועקמעסיק צו קאמבינירן די גע-זעצן פון דער נאטור, באהערשן זי דורך קלוגע אונטערטעניקייט — דאס איז אלעס, וואס דער בשר ודם קען דערגרייכן. אבער אין דעם געזעל-שאפטלעכן לעבן איז ער היום די מאכט פונ'ם מענטשלעכן באוואוסטזיין נאך מער באגרעניצט דאדורך, וואס פילע פון די סטיכיאישע פראצעסן אין דער קאפיטאליסטישער ארדנונג טראגן א כאאטישן כאראקטער, וואס איז זיי הערשן אינערלעכע ווידערשפרכן און אנארכיע. איך וועל דא ווידער אויסמירן אריינצולאזן זיך אין פילאזאפישע (דערקענטנס-טעא-רעטישע) חקירות, ווי אזוי און אין וועלכן זין קען מען ריידן וועגן אנארכיע און כאאס דארט, וואו געוויסע טיפגרייפנדיקע געזעצמעסיקייטן

זיינען דאך שוין פעסטגעשטעלט געווארן: אין דעם ריין-פראקטישן זין, וועלכער אינטערעסירט אונז דא, באדייט די אנארכיע, דער תהו ובהו אינ'ם געזעלשאפטלאכן לעבן גאר ניט אנדערעס, ווי דאס, אז אזוינע באאטישע פראצעסן לאזן זיך ניט באהערשן פון דעם מענטשנס ווילן. דאס זיי ווילן ניט פאלגן זיינע צוועקן. ווי מיר האבן פריער געזען, איז די עמיגראציע-אנארכיע ענג פארבונדן מיט דעם אלגעמיינעם תהו ובהו פון דער פראדוקציע: דערפון איז קלאר, אז אפפירן באוואוסטערהייט דעם עמיגראציע-אנארכישטראם אויף נייע וועגן איז דער ארגאניזירטער געזעלשאפטלאכער רצון ניט מסוגל. אינגאנצן באהערשן אים איז אויס-געשלאסן. הייסט דאס דען אבער, אז דא קען מען גאר ניט דערגרייכן, און אז מען מוז זיך לחלוטין אפזאגן פון באהערשן די עמיגרציע? איד מיין דאס ניט.

אין די געזעלשאפטלאכע פראצעסן קען דער מענטש ניט קאמבינירן די געזעצמעסיקייטן לויט זיין ווילקיר, אבער ארייטראגן מער באוואוסטזיין, מער פלאנמעסיקייט, מער אָרדנונג אין זייער גאנג קען ער דאך, — זלכספארשטענדלאך, ניט דער יחיד איז דאס בכה, נאָר אַ קרעפטיקע געזעלשאפטלאכע אָרגאניזאציע. אַט דאָס איז טאקע דער אונטערשיד פון באהערשן צו רעגולירן: באהערשן באדייט מער מאכט, רעגולירן — ווייניקער מאכט. באהערשונג איז די ווייטערדיקע און הער-כערע שטופע פון דער רעגולירונג: דער אונטערשיד איז אין כמות, און ניט אין איכות. רעגולירן הייסט שוין טיילווייז באהערשן. דינע בא-הערשונג ווערט אבער באשרענקט דורך דעם, וואָס דער מענטש קען די וואַנדערונג ניט אָנפירן לויט זיין ווילן. ער איז נאָר אימשטאַנד זי רע-גולירן, זי עקאָנאָמישער מאַכן, פאַרשפּאַרן די קרעפּטן, וועלכע זי פאַר-שווענדט, פאַרשפּאַרן די יסורים, וועלכע זי מאַכט אָן: קורץ, די פרייע געזעלשאפטלאכע אָרגאניזאציע מוז נאָכפאלגן נאָך דעם עמיגראציע-אנא-שטראם אויף יענע ריכטונגען, וועלכע ער נעמט אָן אַליין פון זיך, זי קען אים ניט פאַרשרייבן אזוינע ריכטונגען, וועלכע זי געפינט פאַר בעסער. אזוי ווי די וואַנדערונג ווענדט זיך דערווייל ניט אין איין איינציקן צענטער, נאָר זי גיסט זיך, פאַרקערט, פאַנאָדער אויף אַלע שבעה ימים, מוז אויך די רעגולירנדע אָרגאניזאציע זיך צופאַסן צו אַט דעם סטיכייאישן גאנג פון דער עמיגרציע, צו איר צווייאונג. אַ לאַנגע צייט נאָך מוזן מיר דערווארטן, אַז די רעגולירונג פון דער עמיגרציע וועט באשטיין אין דעם, וואָס ווי אירע קאָנצענטרירנדיקע, אזוי אויך אירע צווייענדע טענדענצן וועלן דורך די רעגולירונג דערלייכטערט ווערן. מען קען ניט זאגן סתם, אַז די עמיגרציע צווייט זיך פון זיך אַליין: ניין, זי צווייט זיך און זי קאָנצענטרירט זיך אין איין און דינעלכע צייט: דאָס הייסט זי קאָנצענטרירט זיך אין דאָס פּאַרטיקולאַרע צענטער. אַט אַ די צווייטיקייט פון דער אידישער וואַנדערונג, איר פאַליצענטריום, ברענגט דערצו, וואָס אויך די רעגולירונגס-אָרגאניזא-ציע וועט פאַר זיך האָבן אַ ברירה פון די צוויי טענדענצן: די רעגולירונגס-

ארגאניזאציע קען שטרעבן וואָס מער צו דערלייכטערן און צו באַפרייען די צווייענדע טענדענצן פון דעם עמיגראַציאָנס־שטראָם, זי קען אָבער אויך זיך סטאַרען צו באַניגנסטיקן די קאָנצענטרירנדע טענדענצן. פאַר יעדן טעריטאָריאַליסט איז קלאָר, אַז עס איז ווינשנסווערט די רעגולירונגס־אָרגאניזאציע זאל זיך שטעלן אויף דעם צווייטן וועג.

אויב יא, אויב די רעגולירונגס־אָרגאניזאציע קען יא מיטוירקן צו די קאָנצענטרירונגס־טענדענצן פון דעם וואַנדערונגס־שטראָם, מעג מען זיך פאַרם אויסמאַלן, אַז זי וועט מיט דער צייט אויך קענען זוכן נייע איינ־וואַנדערונגס־ערטער. און אין דעם פּרט וועט זי אויך מוזן פאַלגן דעם סטיכיאַישן גאַנג פון דער וואַנדערונג, און וועגן אפּווענדן אים אין גאָר נייע לענדער קען נאָטירלאַך קיין רייד ניט זיין. די אָרגאניזאציע מוז גאָר זיין אויף אַזוי ווייט פאַראַוויסזיכטיק, זי זאל קענען צווישן יענע לענדער, וואוהין עס צעשפּרייט זיך די וואַנדערונג, אויסגעפינען דעם פאַסנדסטן צענטער, יענעם, פאַר וועלכן די צוקונפּט איז אַם מיסטן. די אָרגאניזאציע מוז פייאַק זיין פאַראַוויסצווען, מוז האָבן דעם מוט צו היסטאָרישע ווייטזיכטיקייט, און דעם שכל אויסצומידן דערביי אויך יעדן אומטאָפּזם. צי קען אַ רעגולירונגס־אָרגאניזאציע זיין אויף אַזוי פיל קלוג און קרעפטיק, איז אַ גרויסע פּראָגע; יעדנפאַלס, איז דאָס דער מאַקסימום, וועלכן זי קען דערגרייכן. זוכנדיק די נייע צוקונפּטס־לענדער פון דער אידישער עמיגראַציע, ניט כּדי די וואַנדערונג צו צווייען, גאָר כּדי זי ווי ווייט מעגלאַך צו קאָנצענטרירן, דערגייט די אָרגאניזאציע ביז דער העכסטער מדרגה פון דער רעגולירונג, און אויף אַזא אופן קומט זי צו יענעם שטריק, וועלכער טיילט אָפּ די עמיגראַציע פון דער קאָלאָניאַציע. די לעצטע אָבער געהערט שוין בשום אופן ניט צו דעם טעטיקייטס־פעלד פון די רעגולירונגס־איינריכטונגען: דורך זייער טעטיקייט אין דער ווייטער צוקונפּט וועלן זיי אפּשר אימשטאַנד זיין אינדירעקט צו העלפן דער קאָלאָניאַציע, דורך דעם וואָס זיי וועלן זיך סטאַרען צו דערלייכטען די איינוואַנדערונג אין דאָס קאָלאָניאַציאָנס־לאַנד, אָבער אַנפירן די קאָלאָניאַציע וועלן זיי ניט קענען.

ציניסטישע אויסזיכטן פון רעגולירונגס־אַרבעט.

דאָס איז אַלץ גערעדט געוואָרן אַבסטראַקט, מיר האָבן אין אַלגעמיין אָנגעגרייט דעם גרעניץ ביז וועלכן עס קען גיין די עמיגראַציאָנס־רעגולירונג, עס איז אָבער אויך אין דער קאָנסקרעטער ווירקלאַכקייט גאַנץ מעגלאַך, זי זאל טאָקע דערגיין אַט ביז דיון גרעניץ, און די רעגולירונגס־אָרגאניזאציע זאל טאָקע מיט דער צייט געצוואונגען ווערן זיך ווענדן צו ענערגישער קאָנצענטרירונגס־טעטיקייט. דאָס וועט פאַרקומען ביי פאַלגנדיק צוויי באַדינגונגען: פון איין זייט דאַרפן אַלע פריערדיקע לענדער פון דער אידישער איינוואַנדערונג פאַרמאָכן זייערע טויערן פאַר אונזערע עמיגראַנטן, און פון דער צווייטער זייט דאַרף אַ נייעם לאַנד אַרויסווייזן

זיין פיאיסיקייט אריינצונעמען אין זיך דעם אידישן וואנדערער-שטראם. די ערשטע באדינגונג וועט צווינגען די רעגולירונגס-ארגאניזאציע צו זוכן נייע לענדער, און די צווייטע באדינגונג וועט איר געבן די מעגלאכ-קייט אזא לאנד צו געפינען. קיינע פון די ביידע באדינגונגען געניגט ניט איינע אליין, כדי צו דערפירן די רעגולירונגס-ארבעט ביז צו ענערגישער און פלאנמעסיקער קאנצענטראציע. ווען אלע ביזאהעריקע איינוואנדערונגס-לענדער וואלטן שוין פארשלאסן געווארן פאר אונז, הייסט דאס נאך, אז די רעגולירונגס-ארגאניזאציע וואלט מוזן אנהויבן טראכטן מכה נייע לענדער, אבער געפינען זיי אליין וואלט זי ניט קענען: ווי מיר האבן פריער געזאגט, קען די רעגולירונגס-ארגאניזאציע ניט אפירעווען די וואנדערונג אין נייע ערטער, זי איז אימשטאנד נאך דערליכטערן דעם גאנג פון דער עמיגראציע אין יענע לענדער, וואוהין זי פליסט פון זיך אליין. ביידע באדינגונגען ליגן אויסערהאלב פון דעם אידישן עמ-גראציאנס-פראצעס, מיט וועלכן די רעגולירונגס-ארגאניזאציע באשעפטיגט זיך. אליין ארויסרופן אין לעבן אדער פארבארייטן די צווייטע באדינגונג קען זי אויך ניט. אלזא, בלייבט אונז אויסצואווארטן, ביז וואנען די סטיכיאישע אנטוויקלונג וועט אליין צו שטאנד ברענגען ביידע אונגע-וויזענע תנאים. דא הייסט, מיט אנדערע ווערטער, אז די רעגולירונגס-ארגאניזאציע דארף פארוואנדלונג פון פארוויס דעם צוועק — צו זוכן נייע איינוואנדערונגס-לענדער, זי דארף זיך כעתחילה באשעפטיקן נאך מיט דער רעגולירונג אלס אזעלכער. אבער די געשיכטע קען זי מיט דער צייט ברענגען אויך צו א ברייטערער ארבעט, וועלכע וועט שוין גרעניצן גלייך מיט דער קאלאניזאציע.

דערווייל וואלט דאס זיין לגמרי שעדלאך, ווען מיר וואלטן פראוואן שטעלן דער עמיגראציאנס-ארגאניזאציע אזוינע ווייטע און צווייפלעכאפטע (פראבלעמאטישע) אויפגאבן, ווי אנ'ערד, די באהערשונג פון דער עמיגרא-ציע אדער די פארוואנדלונג פון עמיגראציע אין קאלאניזאציע. די וואנד-דערונג באדירט ברענענדיקע אלטעגלאכע אינטערעסן פון פאלק, און די רעגולירונגס-ארבעט דארף אויף זיי געבן א תשובה. מיר מעגן סטארן זיך, אז די רעגולירונגס-ארגאניזאציע זאל אכטונג געבן אויף אלע ריכטונג-גען אין וועלכע עס פליסט דער אידישער וואנדערער-שטראם: מיר מעגן פאדערן, אז די ארבעט פון דער ארגאניזאציע זאל זיך ניט באשרענקען מיט יענעם גרויסן רוב עמיגראנטן, וואס פאָרן נאך אמעריקע, נאך זי זאל זיך אויך באציען אויף יענעם קליינעם צווייג, וועלכער גייט אין דעם גאנצן מורח און ספעציעל אין פאלעסטינע: מיר מעגן פארויסזען און פארויסזאגן, וואוהין די דאזיקע ארבעט וועט מיט דער צייט פירן, וועלכע נאציאנאלע פערספעקטיוון זי עפנט פאר'ן פאלק, אבער שטעלן דער רעגולירונגס-ארגאניזאציע טעריטאריאליסטישע אדער ציוניסטישע צוועקן טארן מיר ניט, ווייל דאס וואלט זי אפגעצויגן פון איר דירעקטן וועג

פון אלטענלאכער ארבעט אויף דעם וועג פון פריצייטיקע עקספערימענטן
און אוואנטורן.

דעמאקראטיע און פילאנטראפיע אין דער רעגולירונג פון דער
אידישער עמיגראציע.

וועדליק מיר האָבן געשילדערט אין די ביזהעריקע אויספירונגען.
אין קלאָר, אז מכה אַ ריין־קאפיטאליסטישער רעגולירונגס־אַרגאַניזאַציע
קען ניט זיין קיין רייד, ווייל אזא מין פרייע אַרגאַניזאַציע דאַרף שטרעבן
ניט צו ריוח, נאָר צו דעם וואויל פון די וואַנדערנדע מאַסן. זי ברויכט
האַבן אזא באַגייסטערונג און באַזיצן אזא צוטרוי מצד די מאַסן, וואָס
פאַר אַנ׳עקספּלאַטאַטאָרישער געזעלשאַפט איז דאָס נאָר אוממעגלאַך.
וועגן דעם טראכט טאַקע ביי אונז קיינער ניט. ביי אונז רעדט מען אָבער
זייער פיל מכה אַ „דעמאָקראַטישער עמיגראַציאָנס־פּאַליטיק“; און אין
דעזעלבער צייט ווייסן מיר, אז ביי אַינעם האָט נאָך אונזער דעמאָקראַטיע
נאָר נישט געמאָן צוליב רעגולירן די עמיגראַציע און אַלץ וואָס איז נאָר
געמאַכט געוואָרן אין דער הינזיכט, שטאַמט דאָס פון די פילאַנטראָפּן,
פון די אידישע „קולטוס־געמיינדן“ (קהילות) אין אויסלאַנד, פון אונזערע
„רייכע מומעס“ ווי די אַליאַנס, די יִס״א, יט״א א. ז. וו. אַריבערגעגיינדיק
צו דער פראַגע, ווי אַ זוי דאָרף געבויט ווערן
די פרייע רעגולירונגס אַרגאַניזאַציע, מוזן
מיר זיך פאַנאָדערקלייבן אין דעם, וואָס קענען אין דעם פּרט דערגרייכן
די אידישע דעמאָקראַטיע און די אידישע פילאַנטראָפּיע, מיר דאַרפן
אַנאַליזירן די אינטערעסן און די קרעפטן, ווי פון דער ערשטער אַזוי
אויך פון דער צווייטער. און דאָן ערשט וועלן מיר זען, וועלכע פאַר
בינדונג און קאָמבינירונג פון אונזערע געפּעלשאַפטלאַכע קרעפטן איז נויטיק,
כדי איינצואַדרענען אַ פאַרניכטליכע עמיגראַציאָנס־פּאַליטיק.

צי קען די עמיגראַציאָנס־אַרגאַניזאַציע זיין ריין־דעמאָקראַטיש?

די, וואָס שרייען ביי אונז אַזוי פיל וועגן „דעמאָקראַטישע עמיגראַציע
ציאָנס־פּאַליטיק“, האָבן נאָר ניט געפרואוּט זיך קלאָר צו מאַכן, וואָס
הייסט דעמאָקראַטיע בכלל. „דעמאָקראַטיע איז קודם כל זעלבסט־הילף,
זעלבסט־טעטיקייט, זעלבסט־אַרגאַניזירונג“* — אַט דאָס מוזן מיר געדענקען,
אויב מיר ווילן פאַרניכטליכע ריידן מכה עמיגראַציאָנס־פּאַליטיק.
דעמאָקראַטיש איז נאָר דאָס, וואָס ס׳ווערט אָנגעפירט דורך די פאַר
אינטערעסירטע גופא; דעמאָקראַטיע באַדייט ניט הילף, נאָר זעלבסט־
הילף, ניט רחמנות, נאָר קאַמף, זי באַדייט, אז ניט איינער זאָרגט וועגן
אַ צווייטן, איין שיכט, איין קלאַס וועגן אַ צווייטן שיכט, נאָר דער

* אפרים בלומענפעלד, וועגן ווינער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס („דאָס פרייע
וואָרט“ 2, ז. 15).

פאראינטערעסירטער פאלקס-עלעמענט זארגט וועגן זיך אליין. דער, וועגן וועמען מען זארגט, דארף זיין דער זעלבער, ווער עס זארגט, כדי עס זאל מעגלאך זיין א דעמאקראטישע טעטיקייט; אין דער דעמאקראטיע פאלן צוזאמען דער סוביעקט מיט דעם אביעקט פון דער געזעלשאפטלאכער טעטיקייט. דאָרט אָבער, וואו אַזאַ צוזאַמענפאַלונג איז אוממעגלאַך, קען וועגן דעמאקראטיע קיין רייד נישט זיין. ווער בילדעט אָבער מיט זיך דעם אביעקט פון דער עמיגראציע-רעגולירונג? נאטירלאך, די עמי-גראנט-מאַסע, וועגן איר דארף זארגן די רעגולירונגס-ארגאניזאציע. צי קען אָבער די דאָזיקע מאַסע זיין אויך דער סוביעקט פון דער דאָזיקער רעגולירונג, צו קען די עמיגראנטן-מאַסע זיך אליין רעגולירן? די דאָזיקע פראגע שטעלן זיך קיין מאל נישט יענע, וועלכע האלטן אין איין אַגיסירן פאַר אַ דעמאקראטישער עמיגראציע-אָנספּאַליטיק. זייערע קעגנער לייקענען אַנטשירן די פראגע: אַזוי, זאָגט ה. וו. מעדעם, אַז „די עמי-גראנטן קענען זיין נאָר דער אביעקט פון דער רעגולירונג, אָבער נישט איר סוביעקט“ (*). און דעריבער דערלויבן זיך נאָר „ראַמאנטיקער“ צו ריידן מכת דעמאקראטישער רעגולירונג. אין דעם ענין איז מעגלאַך נאָר פילאנטראפיע, ה. וו. מעדעם באַגייט דעם זעלבן פעלער, ווי די „ראַמאנטיקער“, ווי ער רופט זיי אַז (צ. ב., ה' בערטאָלדי), דערמיט וואָס נישט ער, נישט זיי אַנאַליזירן נישט טיפער דעם באַשטאַנד פון אַט דער עמיגרירנדער מאַסע.

די צוזאַמענשטעלונג פון דער עמיגרירנדער מאַסע.

פון וועמען זשע באַשטייט די עמיגרירנדע מאַסע? ריכטיקער גע-זאָגט וועלכע עמיגראציע-אָנספּאַליטיק קען מען אין איר אויסטיילן? ערשטנס, זיינען דאָס די עמיגראנטן אין ענגן זין פון וואָרט, ד. ה. מענטשן, וועלכע האָבן זיך שוין אויפגעהויבן פון אַרט, שוין געזעצט זיך אין באַן אָדער נאָר אויפ'ן שיף, און נאָך נישט אָנגעקומען אויפ'ן אָרט. אייגנטלאַך, זיינען עס די פאַסאזשירן — דער ערשטער טייל פון דער עמיגרירנדער מאַסע. צווייטנס, געהערן צו איר יענע מענטשן, וועלכע האַלטן אין קלייבן זיך אין וועג אָדער וועלכע זיינען שוין אָנגעקומען אויפ'ן אָרט, אָבער נאָך נישט איינגעאָרדנט זיך דאָרט; דאָס זיינען עמיגראנטן אין ברייטערן זין פון וואָרט. דריטנס, קען מען אָהער צורעכענען אויך יענע אַלע, ווער עס וועט נאָר מיט דער צייט אפשר פאָרן, ווייל זיינע לעבנס-יסודות אין דער אַלטער היים האָבן זיך שוין פאַנאָדערגעשאַקלט, הגם דערווייל האַלטן זיי זיך גענוג פעסט, כדי נאָך נישט צו טראַכטן מכת עמיגרירן. דאָס זיינען פאַטערנליכע עמייגראנטן. עס זיינען פאַרזאָרגט אויך פילע אַזוינע, וואָס וואַלטן גערן אַוועקגעפאַרן, אָבער זיי האָבן נישט די נויטיקע

(*) וו. מעדעם, וועגן דער רעגולירונג פון דער עמיגרציע („יעוור. אַבאָרעניע“ 1910, 9, ז. 5).

מיטלען — אזוינע געהערן אויך צו די פאטענציעלע עמיגרנטן. ווען ה' בערטאָלדי רערט, אנ'ער, וועגן דער דעמאָקראטישער עמיגראציאָנס־פאָליטיק מיינט ער, אז דאָס גאנצע פאָלק קען גלייך צוגעצויגן ווערן צו דער רעגולירונגס־טעטיקייט, ד. ה. ביי אים באשטייט דאָס גאנצע אידישע פאָלק פון פאטענציעלע עמיגרנטן. אלזא, זיינען אידן אַן עמיגרנטן־פאָלק, איז שוין קלאָר, אז די עמיגראנט־מאַסע קען זיין דער סוביעקט פון דער רעגולירונג, זי קען זיך אליין רעגולירן. אויף אזא אופן פאר־ברייטערט ער צו־שטארק דעם באגריף „עמיגרנט“, אזוי, אז דיווער באגריף פאָלט צוזאַמען מיט דעם באגריף „איד“. ה' וו. מערעס, פארקערט. פאר־שטייט דעם באגריף „עמיגרנט“ צו ענג, פאר אים איז נאָר אַ פאַסאזשיר אַנ'עמיגראַנט*), און ווי אַנ'אַמט'ער בעל צדקה מיט אַ פילאַנטראָפ־פישן קוק אויף די עמיגראציע, שטעלט ער זיך גאָר ניט פאַר, אז די רעגולירונג זאָל זיין אנדערש ווי אויף פילאַנטראפישע יסודות.

די דעמאָקראטישע אינטערעסן אין דער עמיגראציע.

ווען מיר פארשטייען אָבער דעם באגריף עמיגראַנט און די ווירקונגן גען פון דער עמיגראציע רעאליסטיש, ניט אומאָפטימיש און ניט פילאַנטראפיש, דאַן מוזן מיר אונטערשיידן גלייך מיט די פארשידענע עמיגראציאָנס־שטופן (פאַסאזשיר, סתם עמיגרנט און פאטענציעלער עמיגרנט) אויך פארשידענע גראדן פאַראַינטערעסירט און פאַרשידענע גראדן קראפט אין דער רעגולירונג פון דער עמיגראציע און פארשידענע גראדן קראפט צו פארזאָרגן דיווע אינטערעסן. נאטירלאך זיינען די „פאַסאזשירן“, די עמיגרנטן, וואָס געפינען זיך אין וועג, אַם אוממיטלכאַרסטן פאַראַינטערעסירט אין דעם רעגולירן די וואַנדערונג. זיי זיינען אָבער אומפּיאַק צו וועלכער ניט איז אָרגאַניזאַטאָרישער איניציאַטיוו אָדער צום קאַמף פאַר זייערע אינטערעסן. דער אינטערעס איז ביי זיי דער שטאַרקסטער, אָבער אין קראַפט זיינען זיי די שוואַכסטע פון דער גאַנצער וואַנדערער־אַרמיי. זיי קענען וועגן זיך אליין ניט זאָרגן, זיי מוזן אַנדערע באַזאָרגן. די „פאַסאזשירן“ אַלס אַזעלכע קענען זיין נאָר דער אָביעקט, אָבער ניט גלייכצייטיק דער סוביעקט פון דער רעגולירונג. די „אָרגאַניזאַציע פון פאַסאזשירן“ איז, בלי ספק, אַ פוסטער חלום. דאָס גרעסטע, וואָס זיי וואַלטן זיין אים שטאַנד דורכצופירן, איז איין מאָל אין אַ שמיטה אַ סטרייק אין דער עמיגראנט־קאנטאַר אָדער אויפ'ן שיף; איז אויך פאַדערט זיך צוליב אזא סטרייק אזוי פיל עמפּערונג, סאַלידאַריטעטס־געפיל און מוט, דאָס די עמיגרנטן זיינען קוים פּיאַק אים אויסצוהאַלטן און צו געווינען. ווען די גאַנצע עמיגראציאָנס־רעגולירונג זאָל באשטיין בלויז אין באַזאָרגן די וואַנדערער אין וועג, די „פאַסאזשירן“, וואַלט דאָ געוויינטלעך

(*) פאַרגלייך וועגן דעם אינטערעסאַנטעם אויספירונגען פון ה' ב. ב. ראַטנער „די עמיגראציאָנס־פראָגען“, (יעוור. אָבאָר, 1910, 13).

ניט געווען קיין שום רייד מכת דעמאָקראַטישער פּאָליטיק. ווי דעמאָ-
קראַטיש זאָלן אפילו ניט געבויט ווערן יענע עמיגראַציאָנס-איינריכטונגען,
וואָס וואָלטן זיך באַשרענקען נאָר מיט דער באַזאָרגונג פון די „פּאַסאַ-
זשירן“, דאָך וועט אין זיי מוזן הערשן אַ פּילאַנטראָפּישע געזינג, ווייל
דער עמיגראַנט וועט תמיד אַהין קומען מיט זיין פּסיכאָלאָגיע פון אַפּ-
הענגיקייט און הילפּסלאָזיקייט, און אפילו די בעסטע טוער וואָלטן זיך
מיט דער צייט צוגעוויינט צו באַהאַנדלען די עמיגראַנטן אויפ'ן פּילאַנט-
טראָפּישן שטייגער.

אַבער ווי די עמיגראַציאָנס-פּראָגע, אזוי דאָס דירעקטע רעגולירונגס-
פּראָגראַם, ווי אויך די טעטיקייט כּנוגע צו אינדירעקטער רעגולירונג—זיינען
פיל ברייטער פאַר דער פּשוט'ער פּאַסאַזשירן-נויט. ניט נאָר פּאַסאַזשירן,
ניט נאָר סתם עמיגראַנטן, נאָר אונדז די פּאַטענציעלע עמיגראַנטן און אפילו
דאָס נאַנצע אידישע פּאָלק זיינען דירעקט אָדער אומדירעקט פאַראַנטע-
רעסירט אין דער עמיגראַציע און אין איר פאַרגינגעליכער רעגולירונג.
— און דוקא דערפאַר, ווייל די עמיגראַציע איז ניט קיין פּאָלקס-צורה,
נאָר אַ פּאָלקס-ברכה. די עמיגראַציע זאָל נאָרמאַליזירט ווערן, פאַר-
קלענערט ווערן, דאָרט וואו זי איז שוין צו גרויס, מחמת צופעליקע סבות,
דערלייכטערט ווערן דאָרט וואו זי שטאַמט פון טיפע און דויערנדיקע
אורזאָכן. — אין דעם זיינען פאַראַנטערעסירט די נאַנצע אידישע פּאָלקס-
מאַסן. דער אינטערעס איז דעם איין, אַלזאָ, אַ ריין דעמאָקראַטישער, דאָס
איז דער אינטערעס, די באַדערפעניש פון פרייער אַנטוויקלונג פון אַ בריי-
טער מאַסן-דערשיינונג, וועלכע ברענגט אויסלייזונג פאַר אַ גרויסן טייל
פון די פּאָלקס-נויטן. נאָטירלאך איז שוין דער אינטערעס פון די בריי-
טע, ניט דירעקט עמיגרירנדע מאַסן, דערביי פיל שוואַכער, ווי די פאַר-
אינטערעסירטקייט פון די פּאַסאַזשירן אַלס אַזעלכע, פון די עמיגראַנטן
סתם און פון די פּאַטענציעלע עמיגראַנטן: דערפאַר איז אַבער דאָ די
אָרגאַניזירונגס-פּיאַיאַקייט און די ווירקונגס-קראַפט שוין אַ גוזמא גרע-
סער. בכלל איז דאָס אזוי אין דער עמיגראַציאָנס-פּראָגע, ווי אויך אין
פילע אַנדערע פּראָגן: וואָס גרעסער עס איז די פאַראַנטערעסירטקייט
פון אַ געוויסער שיכט, אַלץ ווייניקער קראַפט באַזיצט דינע שיכט צו באַשיצן
אירע אינטערעסן. דאָך איז דער אינטערעס פון פּאָלק אין דער הינזיכט
גענוג שטאַרק און ברענענד, און, ווען אַ געוויסע רעגולירונגס-אָרגאַניזאַציע
זאָל זיך ניט באַגרעניצן מיט באַדינען די פּאַסאַזשירן, וואָלט דינע אָר-
גאַניזאַציע געוויס קענען צוציען צו זיך די סימפּאַטיע און די מיטוויר-
קונג פון די ברייטסטע שיכטן. אַלזאָ איז אין דער עמיגראַציאָנס-פּאָליטיס
דער גראַד דעמאָקראַטיזירונג אַפּהענגיק פון דער ברייטקייט פון אירע
אויפגאַבן און פון דעם, ווי ווייט ווערן דורך דער רעגולירונגס-אַרבעט
באָרירט די אינטערעסן פון די מאַסן. ווען דאָס פּאָלק זאָל אויף זיך נע-
מען די רעגולירונג פון דער עמיגראַציע וואָלט דאָס ניט הייסן, אַז איין
שיכט וועט זאָרגן וועגן דער צווייטער, נאָר אַז דאָס פּאָלק וועט וועגן

זיך אליין זאָרגן און זיך אליין באַדינען. דאָ וואָלט קענען צוזאמען-פאלן דער סוביעקט מיט דעם אָביעקט פון דער רעגולירונגס-טעטיקייט, דאָס וואָלט געווען באמת אַ זעלבסטטעטיקייט, אַ זעלבסטהילף. די דירעקטע עמיגראַציאָנס-רעגולירונג, ווען זי ווערט געשטעלט אויף אזוינע יסודות, דאָרף מען באַטראַכטן ווי אַ מין קעגנזייטיקע הילף און קעגנזייטיקע אַסע-קוראנץ פאר עמיגראַציע, קודם כל מצד די פאָטענציעלע עמיגראַנטן און ווייטער אויך פון יענע אומגעהויערע פאָלקס-שיכטן, וועלכע עמיגרירן אליין ניט, זיינען אָבער אינדירעקט פאראינטערעסירט אין דער נאָרמאַליזירונג פון די עמיגראַציאָנס-פראָצעסן.

אידעאל און ווירקלאַכקייט אין דער עמיגראַציאָנס-פאָליטיק.

אין דעם זין וואָלט געווען, אַבסטראַקט גערעדט, גאנץ באַגרייפלאַך אַ דעמאָקראַטישע עמיגראַציאָנס-פאָליטיק. דאָ זעען מיר ווידעראַמאָל די אַנאַלאָגיע צווישן דער וואַנדערונגס-און דער אַרבעטסלאָזן-פראָגע. פונקט אזוי ווי די פאַסאָזשירן און סתם עמיגראַנטן זיינען אויך די אַרבעטסלאָזע אומפּייאק זיך פעסט צו אָרגאַניזירן און זיך אליין צו באַזאָרגן; דאָס הייסט אָבער ניט, אז אין דער אַרבעטסלאָזן-פראָגע איז מעגלאַך נאָר פילאַנטראָפּיע, נאָר צדקה, פאַרקערט, ווייל אין דער אַרבעטסלאָזן-פראָגע זיינען ברענענד פאראינטערעסירט ניט נאָר די אַרבעטסלאָזע, נאָר אויך די באַשעפטיקטע אַרבעטער, און ניט נאָר דערפאַר ווייל יעדער אַרבע-טער איז פאָטענציעל אַרבעטסלאָז, נאָר אויך אַ דאנק פילע אַנדערע אינ-טערעסן-פאַרבינדונגען, דוקא דערפאַר איז גאנץ מעגלאַך אַ דעמאָקראַטישע אַרבעטסלאָזן-פאָליטיק מצד די פראָפעסיאָנעלע פאראיינען, וועלכע באַ-שטייט אין קעגנזייטיקער הילף און קעגנזייטיקער אַסעקוראַנץ; דערפאַר קען אויך נעמאָלט ווערן אַ דעמאָקראַטישע אַרבעטסלאָזן-פאָליטיק מצד דער מלוכה.

אונזער דירעקטעס רעגולירונגס-פראָגראַם, וואָס מיר האָבן אויבן פאַ-נאָדערנעוויקלט, איז גענוג ברייט, כדי צו באַפרידיקן דעם ברייטסטן אינטערעסן-קרייז, וועלכער איז פאַרבונדן מיט דער עמיגראַציע. אויפ'ן גרונט פון דעם פראָגראַם וואָלט מעגלאַך זיין אַ דעמאָקראַטישע עמיגראַ-ציאָנס-פאָליטיק. ליידער אָבער איז אזא פאָליטיק מעגלאַך נאָר ביי גרוי-סער דערפאַרונג, איינפלוס און קאפיטאַלן, וועלכע אונזער דעמאָקראַטיע באַזיצט ניט און קען ניט באַזיצן. ריזיג-דעמאָקראַטישע עמיגראַציאָנס-פאַ-ליטיק איז באַגרייפלאַך על פי שכל הישר, זי איז אָבער אין דער ווירק-לאַכקייט אוממעגלאַך, און ניט נאָר ביי אונז, נאָר אויך ביי אַנדערע פעל-קער. ווען זי איז אויך שוין גאָר דעמאָקראַטיש, איז דאָס נאָר דאן, ווען זי ווערט געפירט דורך די פראָפעסיאָנעלע פאראיינען. אָבער מיר האָבן געזען, ווי אומגעניגד איז יענער טייל פון דעם רעגולירונגס-פראָגראַם, וועלכן זיי זיינען בכח אויף זיך צו געמען. אין אַלגעמיין אָבער קען מען אָן דעם אַנטייל פון קאפיטאַל און פון די קאפיטאַליסטן ניט דערפילן די ריזיקע

אויפגאבן פון דער עמיגרציע־אגנס־רעגולירונג. א פרייע געזעל־שאפט לאזט ארגאניזאציע, וועלכע זאל אימ שטאנד זיין צו רעגולירן די עמיגרציע, קען ניט זיין ריין־דעמאקראטיש. נאך א מלוכה אדער די פאליטישע ארגאנען פון נאציאנאלער זעלבסטפאר־וואלטונג, ווען זיי וואלטן זיין גענוג דעמאקראטיש, וואלטן אויך קענען דעמאקראטיש אוועקשטעלן א ברייטע עמיגרציע־רעגולירונג; און דערפון זעען מיר ווידער טאק, אז אונזערע הייסע מגידים פון דער „דעמאקראטי־שער“ עמיגרציע־אגנס־פאליטיק“ וואלטן דארפן עטוואס מער זיך אינטערעסירן אויך מיט דער בירגערלאכער און נאציאנאלער עמאנציפאציע פון דעם אי־דישן פאלק אין די גלות־לענדער. דיזע עמאנציפאציע איז א נומיקער תנאי פאר דער פארנינפטויקער פאליטיק ניט נאר אין דער אינדיקעטער, נאר אויך ווי מיר זעען איצט, אין דער דירעקטער עמיגרציע־אגנס־רעגולירונג.

די בהדרגה־דיקע דעמאקראטיזירונג פון דער עמיגרציע־אגנס־פאליטיק.

ווי מיר האבן געזען, וואססן די דעמאקראטיזירונגס־אויסזיכטן אין אונזער ענין צוזאמען מיט דעם אומפאנג פון יענעם רעגולירונגס־פראגראם וועלכער ווערט באזארגט דורך דער עמיגרציע־אגנס־ארגאניזאציע. דערפון איז שוין אין אלגעמיין, אן ווייטערדיקע פרטים קלאר, אז די דעמאקראטי־טישע עמיגרציע־אגנס־פאליטיק קען זיך ניט איינארדענען מיט א מאל, עס פאדערט זיך א לאנגע צייט ביז די פונקציעס פון דער רעגולירונגס־אגנס־שטאלט וועלן אויסוואקסן ביז דעם גאנצן שטח פון יענע פאלקס־אינטער־רעסן, וואס ווערן בארירט דורך די עמיגרציע. די דעמאקראטיזירונג פון די פרייע רעגולירונגס־ארגאניזאציעס וועט אלווא פארקומען בהדרגה־דיק, שטופנווייז און דער אפפאנג מוז זיין גאר ווייניק דעמאקראטיש, ווייל פון אנהויב מוז מען ערשט באזארגן די נויטן פון די פאסאזשירן אין וועג, אין בעסטן פאל פון יענע עמיגראנטן (סתם עמיגראנטן) וועל־כע זיינען שוין גרייט אויפהויבן זיך פון ארט. דאס זיינען עלעמענטן, וועלכע קענען זיך אליין ניט אויסהאלטן און מוזן אנקומען צו פרעמדער שטיצע. דעריבער איז די ערשטע צייט א דעמאקראטישע פירונג פון די רעגולירונגס־אגנס־שטאלטן לגמרי אוממעגלאך. די גאנצע ארבעט מוז דא ליגן אין פילאנטראפישע הענט. די דעמאקראטיע קען דא, העכסטנס, סטאדען זיך צו קאנטראלירן אזוי אדער אנדערש די טעטיקייט פון די פיר־לאנטראפישע חברות, אבער דאס וועט זי אויך ניט לייכט דערגרייכן, ווייל עס איז דאך פארט שווער צו באקומען א קאנטראל איבער אזא געביט, וואו מען ארבעט אליין ניט און וואו מען קען אליין גאר ניט ארבעטן. אויסערדעם איז טאקע די פילאנטראפיע פיל גלייכער און פיל פאסאנדער איידער די דעמאקראטיע אומעטום, וואו עס האנדלט זיך וועגן הילף און ניט זעלבסטהילף, ווייל דאס דירעקטע טעטיקייטס־פעלד פון דער ארגאניזאציע.

זירטער דעמאָקראַטיע איז קאמף, און ביי איר הערשן תמיד די אינטער-
רעסן פון קאמף איבער די ענינים פון הילף, פון צדקה.

מיר זעען טאקע, אז די אָרגאניזירטע דעמאָקראַטיע איז פשוט אומ-
פיאיק אָנצופירן וועלכע ניט איז הילפס־אָקציע, און אז זי נעמט זיך
שוין יא פאר איר, טוט זי אָן צרות, אָדער זי פארבאפט דויע אקציע אין
די הענט פון איינצלע פארטייען און סטארעט זיך אַרויסצושטויסן די
פארטייאישע קעגנער. די דעמאָקראַטיע איז קיין מאָל ניט גאנץ אייניק,
זי איז צוטיילט לויט קלאסן — די קליין־בירגערלעכע און די סאָציאַליסטי-
שע דעמאָקראַטיע, און אפילו די לעצטע טיילט זיך אויך אין פיינטלעכע
לאַגערן לויט פארשידענע פראָגראַמען. פראוואו אַקאָרשט אַוועקצושטעלן
די פארטרעטער פון אונזער דעמאָקראַטיע, זיי זאלן באַזאָרגן די הילף
פאר די נשרפים, צי וועט דערפון אַרויסקומען אַ גרויסע פעולה? קיינעם
וואָלט גאָר ניט איינפאלן אזא זאך. אַן ענלאַך בילד שטעלט מיט זיך
פאַר אויך די עמיגראַציאָנס־פראַגע. אין אויסלאַנד עקזיסטירן „קאָמי-
טעטן“ פאר אידישע עמיגראַנטן, אָנגעפירט דורך די מערב־איראָפּעאישע
קהילות און קאפיטאַליסטי־פילאַנטראָפן, און עס עקזיסטירן אויך אין פאַר-
שידענע שטעט „עמיגראַנטן־קאָסן“ וואָס ווערן אויסגעהאַלטן פון די „רר-
סישע“ (ד. ה. הויפטזאַכלאך אידישע) סטודענטן און אַרבעטער. די ער-
שטע זיינען געבויט פילאַנטראָפיש און ביוראָקראַטיש, די צווייטע —
דעמאָקראַטיש. אָבער ווער פון די רוסישע אידן אין אויסלאַנד ווייסט
ניט, אז אויב אַנ'עמיגראַנט, אָן אונטערשיד פון פארטיי און פאָליטישער
איבערצייגונג, וויל באַקומען וועלכע ניט איז שטיצע, דאַרף ער זיך ווענדן
צו די פילאַנטראָפישע „קאָמיטעטן“. אָבער ניט צו די סטודענטישע
„קאָסן“? ווארום די „קאָסן“ אונטערשטיצן ניט אלע עמיגראַנטן, גאָר מיט
באַשטימטע איבערצייגונגען, און ווען זיי זיינען שוין „אומפארטייאיש“,
פאלן זיי דאָך אַריין צו דער אָדער יענער פארטיי, און ווערן פון איר
אויסגענוצט.

די אַלוועלטלעכע אידישע פילאַנטראָפיע.

אויב אין דער ערשטע צייט מוז די פילאַנטראָפיע האָבן די גאַנצע
ממשלה איבער די דירעקטע עמיגראַציאָנס־רעגולירונג, וועט זי אויך שפּע-
טער, ביי דער גרעסערער דעמאָקראַטיזירונג פון דער אַרבעט, דאָך ניט
קענען אָפּגעשאַפן ווערן, ווייל די דעמאָקראַטיע וועט קיין מאָל ניט באַ-
זיצן אזוי פיל ידיעות, איינפלוס און קאפיטאַלן (קרעדיט), זי זאָל קענען
אַליין באַשטיין, אָן דער הילף פון דער גרויסער בורזשואַזיע. דערווייל
אָבער ליגט די גאַנצע זאך אין די הענט פון דער פילאַנטראָפיע און אונ-
זערע דעמאָקראַטישע אָרגאניזאַציעס האָבן זיך גאָר ניט באַשעפטיקט
און גאָר ניט אינטערעסירט מיט דער רעגולירונג פון דער עמיגראַציע
און מיט דער טעטיקייט פון יענע חברות און קאָמיטעטן, וועלכע האָבן

געארבעט אין דעם ענין. מכה דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגרצ-
ציע איז בכלל נאך כמעט גאר ניט געטאן געווארן, אבער דאס ביסל,
וואס מען טוט יא, שטאמט פון אינווערע פילאנטראפן. ווער זשע זיי-
נען זיי, און וועלכע אינטערעסן זייערע ווערן בארירט דורך די עמי-
גראציע? ה' א. ליטוואק מיינט, אז דאס איז די „אידישע אינטערנאציא-
נאלע גרויסקאפיטאליסטישע פילאנטראפיע“* — זי שאפט אט די אלע
עמיגראציאנס-קאמיטעטן און „רעגולירט“ די עמיגראציע פון די מזרח-איי-
ראפייאישע אידן. אבער וועלכע אינטערעסן באוועגן די דאזיקע „אינטער-
נאציאנאלע“ חבריא, אויף דעם שטעלט זיך ה. ליטוואק ניט אפ, און דער-
פאר קומט ביי אים אויס די גאנצע אידישע פילאנטראפיע גאנץ גלייך
אין דער גאנצער וועלט, ער אונטערשיידט ניט אירע פארשידענע טיילן,
פונקט אזוי ווי ה' מעדעם אדער ה' בערטאלרי אנאליזירן ניט די צוזא-
מענשטעלונג פון דער עמיגרירנדיקער מאסע. ווען די דאזיקע „אינטער-
נאציאנאלע אידישע פילאנטראפיע“ וואלט מיט זיך אין דער אמת'ן פאר-
געשטעלט אזא איינארטיקע און אייניקע מאסע, ווי וואלט מען דאס קע-
נען דערקלערן, פאר וואס זי איז צוטיילט אין פארשידענע חברות און
געזעלשאפטן, וועלכע קאנקורירן צווישן זיך גאנץ אפט זייער אומ'ברחמנות'
דיק, און באמיען זיך איינע מער אויספיינען זיך פאר'ן עולם, ווי די צוויי-
טע? און זאגן מיר, אז די גאנצע חבריא איז באהערשט פון א ריין-
פילאנטראפישן אינטערעס, פון וואנען זשע, ווידער טאקע, נעמט זיך אט
די דאזיקע קאנקורענץ? מילא די באצאלטע דינער און באאמטע פון אט
די פארשידענע געזעלשאפטן קאנקורירן דערפאר, ווייל זיי זיינען בלוטיק
פאראינטערעסירט אין דעם דערפאלג פון יענע איינריכטונגען, וואו זיי
דינען. מילא די אנגעשטעלטע קאנקורירן פאר עולם הזה; ניט שוין-זשע
קאנקורירן זייערע בעלי בתים, די גרויסע גבירים און בעל צדקות, נאך פאר
עולם הבא?

די נאציאנאלע אינטערעסן פון דער אידישער בורשוואזיע.

ביי די אומות העולם איז דער גרויסער קאפיטאל פעסט פארבונדן מיט
דעם גאנצן לעבן פון זיין נאציאן, ער הערשט איבער דאס פאלק און
פארטרעט אים מיט זיך; ער באזיצט די גאנצע פאליטישע און עקא-
נאמישע מאכט און דעריבער איז ער אוממיטלבאר פאראינטערעסירט, אז

*) א. ליטוואק, וועגן עמיגראציאנס-קאנגרעס („צייט-פראגן“ 1, ז. 77).
דאסזעלבע מיינט אויך ה' בערטאלדי אין זיין ארטיקלען-סעריע „פאראייניקן
אדער בויען“ („פריינד“, 1909, באזונדערס, קאפ. 3; „אלוועלטלאכע אידישע
פילאנטראפיע און אלוועלטלאכע אידישע דעמאקראטיע“, „פריינט“ 1909, 138)
ה. בערטאלדי באמייט זיך ניט צו אנאליזירן די סאציאלע צוזאמענשטעלונג ניט
פון דער פילאנטראפיע און ניט פון דער „דעמאקראטיע“. ער באטראכט יעדע
באזונדער ווי אן איינהייטלאכע גרויס, דאס איז דער געוויינטלעכער פעלער
פון די עמיגראציאנס-פובליציסטן.

די מאכט און דאָס אָנזען פון זיין נאציאָן איז דער וועלט זאָל וואַקסן אָן אַ ברעג. כדי צו פאַרמונקלען און פאַרטויבן די קלאַסן־קעגנזאצן אין דער נאציאָן, מוז דער קאפיטאַל באַזונדערס שטאַרק אונטערשטרייכן די כלומרשטע נאציאָנאַלע איינהייט, די בורזשואַזיע איז מער נאציאָנאַל, מער שאַוויניסטיש, מער מיליטאַריסטיש פאַר די איבעריקע קלאַסן און גרופן פון פּאָלס. דער ענגער עקאָנאָמישער צוזאַמענהאַנג צווישן דער בורזשואַזיע מיט די אַנדערע קלאַסן פון דער געזעלשאַפט דערקלערט אונז זייער לייכט די נאציאָנאַלע פּאָליטיק פון דעם גרויסן קאפיטאַל ביי אַנדערע פעלקער; אַ דאַנק אַט דעם עקאָנאָמישן אינטערעסן־צוואַר־מענהאַנג, אַ דאַנק דער שטאַרקייט און לעבעדיקייט פון דיזע אינטערעסן טראַגט די טעטיקייט פון די הערשנדיקע קלאַסן ביי אַנדערע פעלקער אַ נאציאָנאַליזם און פּאָליטיק אין שוין באַראַקטער. די כלל־טעטיקייט פון דער גרויסער אידישער בורזשואַזיע איז אָבער גאָר אַנאָנ־דערע, זי טראַגט אַ רעליגיעזן און פּאָליטישן אַנדרע פון אַנדערע אומות שטייט באַראַקטער. בשעת ביי די הערשנדיקע קלאַסן פון אַנדערע אומות שטייט די אמונה גאָר אויף דעם צווייטן פּלאַן אין פאַרגלייך מיט דער נאציאָן, און די פּילאַנטראָפּיע ד. ה. דער „אַרגאַניזירטער רחמנות“ שפּילט גאָר אַ קליינע ראָלע, טרעטן אַרויס די פאַרעהלטישן ביי אידן אין דעם דירעקטן היפּך פון דעם: ביי אידן שטייט די נאציאָן גאָר אויף דעם צווייטן פּלאַן אין פאַרגלייך מיט דער אמונה, און די פּאָליטיק פאַרנעמט כמעט גאָר קיין פּלאַץ נישט אין דער כלל־טעטיקייט פון אונזערע פּני. דאָס שטאַמט דערפון, וואָס דער אידישער גרויס־קאפיטאַל גייט אַרײַן אַלס עלעמענט כמעט אויסשליסליך אין די נישט־אידישע פּראָדוקציאָנס־צווייגן, וועלכע האָבן נישט צו טאָן מיט דעם אידישן אַרבעטער און מיט דעם אידישן קאָנסומענט. דעריבער איז דער אידישער גרויס־קאפיטאַליסט פיל שטאַר־קער און פיל אָפּטער פאַרבונדן ווירטשאַפּטליך מיט די אַרומיקע פעל־קער, ווי מיט דער אידישער נאציאָן; אויף זיין פאַבריק אַרבעטן זייער זעלטן אידן, אין זיין קראָם אָדער באַנק דינען חוץ אידישע אַננעשטעלטע גאַנץ אָפּט אויך נישט־אידישע: זיין קונד, זיין קליענט איז אָפטמאָל אָדער גאָר מערסטנסטייל דער „גוי“; מיט „גויים“ פירט ער געשעפטן, מיט „גויים“ האַנדלט ער, זיין אידעאַל איז, וויסנדיק אָדער נישט וויסנדיק, כּמזיר צי בשונג, צו ווערן אַנאָנימענער“ אויף דעם „גוי־אישן“ מאַרק און אין דער „גוי־אישער“ געזעלשאַפט. די אידישע מאַסן מיט זייער שפּראַך און מנהגים זיינען אים פרעמד. עס איז לחלוטין אויסגעשלאָסן, אַז ביי אַ אידישן גביר זאָל זיין אַ ריינער נאציאָנאַל־אידישער אינטערעס, און אַז דיזער אינטערעס זאָל באַהערשן זיין באַוואוסטזיין און זיין לעבן, ווי מיר זעען דאָס מיט די נאציאָנאַלע אינטערעסן און אידעאָלאָגיע ביי דער גרויס־בורזשואַזיע פון אַנדערע פעלקער. דער נאציאָנאַל־אידישער אינ־טערעס ביי אונזערע גבירים איז אין בעסטן פאַל גאָר אַ טיילווייזער, אַ זייטיקער און אַ שוואַכער, אויב ער פעלט נישט אינגאַנצן; און ווען ער איז שוין דא, איז ער אויך שטענדיק פאַרבונדן מיט אַ צווייטן אַנטר־

נאציאנאלן אינטערעס. דער אידישער קאפיטאליסט מעג פילן און דענקען נאציאנאל, האנדלען וועט ער תמיד אין די אָדער יענע וויכטיקע הינזיכטן אַנטי־נאציאנאל. דער נאציאנאלער אינטערעס פאַרבינדט אים זייער שוואַך מיט דעם אידישן פּאָלק, און דער אַנטי־נאציאנאלער אינטערעס זיינער טרייבט אים פון פּאָלק, צווינגט אים צו זוכן ווי ווייט מעגלעך צו צע־רייסן יענע פּערדים, וועלכע פאַרבינדן אים נאָך מיט דעם אידישן פּאָלק.

די קוועלן, פאַרמען און שטופן פון די נאציאנאלע אינטערעסן בוי די אידישע גבירים.

די אידישע איסטערעס־ספּערע פון אונזער גביר נעמט זיך פון אַ גאַנץ פאַרפלאַנטערטן סכום פאַרהעלטנישן. ערשטנס, ווערט אונזער גביר צוגעבונדן צו זיין פּאָלק דורך די רעליגיעזע טראַדיציע פון געמיינזאמען גלויבן און מנהגים. דיון פאַקטאָר קאָן מען אָנרופן פ א ז י ט י ו , אָבער ער ווערט אַלץ מער אָפּגעשוואַכט דורך דער אַסימילאַציע. צווייטנס, ווירקט דאָ אַנ'אנדערער פּאָזיטיווער פאַקטאָר, — דאָס איז יענער ע ק אַ - נ א מ י ש ע ר צ ו ז א מ ע נ ה א נ ג , וועלכער עקזיסטירט אין די אידישע ווירטשאַפּט־געביטן, אין דעם אידישן האַנדל און אינדוסטריע: אויף וויפיל דער אידישער גרויס־קאפיטאַל האָט צו טאָן מיט אידישע אַרבע־טער, מיט אידישע האַנדלס־אַנגעשטעלטע און מיט אידישע קונדן און קליענטן, אויף אזוי פיל זיינען אויך די מאַטעריעלע אינטערעסן פון דעם אידישן גביר געוויסערמאַסן פאַרבונדן מיט דעם שיקזאַל פון דעם אידישן פּאָלק. ווי מיר ווייסן, איז אָבער דער דאָזיקער פאַקטאָר גאַנץ שוואַך, און ער וואָלט דורך די אַסימילאַציע אויך אינגאַנצן פאַרשווינדן, ווען גיט אַ דריטער, ר י י - נ ע ג א ט י ו ו ע ר מאַמענט, וועלכער שטאַמט פון דעם אַ נ ט י ס ע מ י ט י ז מ . די אַנטוויקלונג פון דעם אַנטי־סעמיטיזם און פון דעם אידן־האַס בכלל ווירקט נאציאנאַליזירנד אויף אַלע שיכטן פון דעם אידישן פּאָלק, און מער פון אַלץ אויף דער אינטעליגענץ. דער אַנטיסעמיטישער דרוק אויף אונזערע גבירים איז טאַקע אַליין גאַנץ אומבאַדייטנד, מיט אים קען מען שוין ווי גיט איז אויסקומען, אָבער דער אינטעליגענט, דער מעדיקער, דער יוריסט, אינזשענער, דער שריי־בער און געלערנטער, דער קינסטלער און דער קאנדידאַט אויף פאַרשיי־דענע שטעלן און ווירדן — זיי פילן זייער שאַרף די פאַראַכטונג און שנאה פון די „גוים“, זיי ליידן אין זייערע ברענענדסטע נויטן פון דער רעכט־אָזיקייט אָדער פון נייט־גלייכבאַרעכטיקונג, פון גזירות און באַי־קאָטן. די ליידן פון די פּאָלקמאַסן דערגייען זייער ווייניק צו די אווערן און אויבן, צו דעם האַרצן און קעשענע פון אונזער גביר, אָבער מיט דעם אידישן אינטעליגענט שטייט ער אין ענגער פאַרבינדונג, און די נאָ־ציאנאַליזירנדע ווירקונג פון דעם אַנטיסעמיטיזם גיט זיך אַריבער פון דער אידישער אינטעליגענץ צו דעם אידישן גרויס־קאפיטאַל.

נאטירלעך, ווירקן אָט די אלע פאקטאָרן ניט אין קיין גלייכער מאָס אויף פאַרשידענע טיילן פון דער אידישער גרויס-בורזשואַזיע. קודם-כל קומט דאָ די גרויסע טיילונג צווישן די מזרח-און מערב-אידן: אין אלגעמיין ווירקן אלע אָנגעוויזענע פאקטאָרן פיל שטאַרקער אין מזרח, איידער אין מערב; אָבער דאָ קומען אויך ווייטערדיקע טיילונגען. יענער טייל מזרח-אידן, וועלכער האָט עמיגרירט איבער'ן ים, האָט מיט זיך אַהין אַריבערגעבראַכט אויך די נאַציאָנאַליזירנדע קרעפטן פון לעבעדיקער טראַדיציע, פון ענגערן עקאָנאָמישן צוזאַמענהאַנג און פון הייסן נאַציאָנאַלן געפיל, און דאָס האָט געבראַכט דערצו, אַז אונזער גרויס-בורזשואַזיע זיט אין אַמעריקא זאָל אַזוי טיף לעבן מיט אידישע אינטערעסן, ווי דאָס איז נאָר בכלל געלאָזט ביי אונזערע גבירים. אויך אין מזרח זיינען ניט אלע שיכטן פון דער אידישער אינטעליגענץ און בורזשואַזיע גלייך באַדירט פון די נאַציאָנאַליזירנדע טענדענצן, און ניט נאָר אין גאַלציעזן אָדער רומעניען, נאָר אויך אין רוסלאַנד און אַמעריקא איז דער נאַציאָנאַלער תהום (א חוץ דעם סאַציאַלן) צווישן די נגידים מיט די מאַסן זייער גרויס. דאָך, בלי ספק, באַשעפטיקן זיך אונזערע פני אין מזרח אייראָפּע, טערקיי און אַמעריקא פיל ענערגישער מיט די אידישע כלל-ענינים, ווי אין מערב-אייראָפּע.

אומאַפהענגיק פון די דאָזיקע אונטערשידן, קענען מיר באַמערקן פילע געמיינזאַמע זייטן אין דער כלל-טעטיקייט פון אונזערע אדירים אין פאַרשידענע לענדער. דער אלגעמיינסטער שטריך פון זייער טעטיקייט איז, — אַז זיי שטרעבן און האָבן טאַקיי די מאַכט צו פאַרטרעטן מיט זיך די כלל-ישראָל-אינטערעסן: זיי זיינען די „פּני“, זיי האָבן די הענעל-מאַניע איבער די אידישע ענינים, זיי האַלטן אין זייער רשות די אידישע געמיינדע, זיי באַזאָרגן די אידישע אַמונה און אירע מנהגים, זיי פירן די אידישע צדקה-גדולה, זיי זיינען זיך משתדל פאַר די אידישע „רעכט“, זיי „קעמפּן“ קעגן דעם אַנטיסעמיטיזם. און ווייל ביי אידן פעלט דאָס נאַציאָנאַל-פּאָליטישע לעבן, טראָגט זייער טעטיקייט ניט קיין פּאָליטישן באַראַקטער. דאָס, וואָס ביי אַנדערע אומות נעמט אויף זי די מלוכה, דאָס פירט דורך ביי אידן די קהלה און די פרייע איניציאַטיוו פון די פּני. און ווייל די שטאַרקסטע אינטערעסן פון אונזערע נגידים ליגן דאָך אוי-סערהאַלב דעם אידנטום, ווייל זיי זיינען צו שוואַך פאַרבונדן מיט די אידישע מאַסן, ווייל זייער אידישער אינטערעס איז צו קליין, דעריבער נעמען אָן זייערע באַציאָנונגען צו די אידישע מאַסן אַ פּיִלֶּאָנְטֶר אַ פּיִשֶׁעס אָוּסערלאַכן שיינ: אין דער ווירקלאַכקייט ווערט די טעטיקייט פון אונזערע בעל-צדקות געטריבן דורך ווירקלאַכע אינטערעסן, דאָס איז ניט רחמנות, ניט באַדמהאַרציקייט, נאָר דער פאַרפּלאַנטעטער סכום פון טראַ-דיציע, ווירטשאַפּטלאַכן צוזאַמענהאַנג און פחד פאַר'ן אַנטיסעמיטיזם — דער שורש פון אונזער באַרימטער צדקה-גדולה. דער אומגליק איז אָבער,

וואָס די טרייבנדיקע אינטערעסן זיינען צו-שוואַך, ווירקן ניט אומאונטער-בראָכן, ווירקן ניט טיף און פּלאַנמעסיק, און דעריבער ווייזט זיך אויס, אז מיר האָבן צו טאָן מיט פּילאַנטראָפּיע, מיט צדקה-געפּילן, מיט ניט-פאַראינטערעסירטקייט.

ווען דיזע כלל-מאָכער „זאָרגן“ וועגן די אידישע מאַסן, באַציען זיי זיך באַמט'ן מיט פאַראינטערעסירט און גלייכגילטיק צו דעם גורל פון די אידישע מאַסן, זיי „זאָרגן“ אומגערן, געצוואונגענערהייט, אָן אַ ברעקל ליבע און חשק צו דער זאך פון פּאָלק; נאָר דאָס אויך אויף אַ פאַרשיד-דענעם אופן. דער גרעסטער רוב מערב-אייראָפּיאישע מאַגנאַטן פון משה רבינאָ'ס גלויבן איז כמעט אינגאַנצן אַסימילירט. זיי אַרן גלמרי מיט די נויטן פון די פּאָלקס-מאַסן. און פון דעם אויבאנגעוויזענעם צווייזייטיקן נאַציאָנאַל-אידישן אינטערעס ווירקט אויף זייער „צדקה-טעטיקייט“ מיט די נאַציאָנאַליזירנדיקע, נאָר די אַנטי-נאַציאָנאַלע זייט. זיי ווילן פטור ווערן פון די אידישע מאַסן מיט זייערע נויטן, זיי שטרעבן דורך „צדקה“ שטיל מאַכן די אידנפראַגע; דערלאַנגענדיק אַ קליינע נדבה דעם „שאַנאָ-רער“ פון מזרח, מיינען זיי יוצא זיין פאַר זייער גאַנצער אידישקייט. זייער אינטערעס איז אַנטינאַציאָנאַל און זייער באַציאָנונג צום אידישן פּאָלק איז אַנטיסעמיטיש, זיי האַסן און פאַראַכטן די מאַסן, וועלכע קור מען אָן צו זייער הילף, זיי וואָלטן וועלן מיט זייער צדקה פאַרניכטן דעם פּאָלק. און ווייל זיי זיינען, דיזע מאַגנאַטן, אויסגעצייכנט „לאַיאַל“ צו זייערע רעגירונגען, ווייל זיי זיינען פאַרביסענע „פאַטריאַטן“ פון זייערע פאַרשידענע „פּאָטערלענדער“, שטרעבן זיי דורך זייער צדקה דורכ-פירן די אימפּעריאַליסטישע „ציוויליזאַטאָרישע“ באַשטרעבונגען פון דיזע פאַרשידענע „פּאָטערלענדער“. אזוי בלאַנצט איין אומעטום די פראַנצויז-זישע „אַליאַנס“ דעם פראַנצויזישן איינפלוס און דינט טריי דער עקס-פאַנסיאָנס-פּאָליטיק פון פראַנקרייכ'ס קאַפיטאַל; פאַרקערט, דער דייטשער „הילפספאַראיין“ טרייבט איבעראַל אַ דייטשע אימפּעריאַליס-טישע פּאָליטיק. די אַליאַנס וויל אַלע מזרח-אידן מאַכן פאַר עכטע פראַנ-צויזן, דער הילפספאַראיין פאַר עכטע דייטשן. און דינענדיק טריי יעדע איר „פּאָטערלאַנד“, מוזן דיזע פּילאַנטראָפּישע חברות קעמפן צווישן זיך, אָנפירן אַ פאַרביסענע קאָנקורענץ.

עס זיינען אָבער אויך דאָ פילע אנדערע שאַטירונגען, און מיט נאָר פאַרשידענע שאַטירונגען לויט זייער אונטערשיד אין נאַציאָנאַלער שטיי-מונג, בילדן זיך אויס צו פאַרשידענע קעגנערישע חברות, נאָר אויך אינער-האַלב פון יעדער חברה זיינען פאַרטראַטן שיכטן מיט גאַנץ פאַרשידענע נאַציאָנאַלע אינטערעסן. אזוי איז צ. ב. דער „הילפספאַראיין“ פון די דייטשע אידן“ מער נאַציאָנאַל, ווי די „אַליאַנס“. די אויסלענדישע „יקאַ“ איז בפרוש אַנטינאַציאָנאַל און כמעט אַנטיסעמיטיש, בעת איר רוסלענדישע אַפּטיילונג „יקאַ“, טראַגט אַן ערלאַכן נאַציאָנאַלן פרצוף. אַט די אַלע שטופן און שאַטירונגען, מיט זייערע אַלערהאַנט געזעלשאַפטן

שטעלן מיט זיך צונויף צוזאמען די „אלוועלטלאכע אידישע פילאנטראפֿ-
פיע“, ווייל דער אלוועלטלאכער כאראקטער פון דער אידן-פראגע און
פון דעם אידנטום צווינגט דיזע חברות צו פארשפרייטן זייער טעטיקייט
אויף אלע לענדער פון דער וועלט, אדער לכל הפחות צו קאאָרדינירן
זייער טעטיקייט, פארגעסנדיק, ווי ווייט מעגלאך, זייער קאנקורענץ פאר
דעם פראנצויזישן אָדער דייטשן „פאטריאָטיזם“.

די עמיגראַציאָנס-פּאָליטיק פון דער אידישער גרויס-בורזשואַזיע.

אָט די דאָזיקע צדקה-אַרבעט פון אונזער בורזשואַזיע ווערט אָנגע-
ווענדט אויך צו דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע. די עמי-
גראַציע איז די וויכטיקסטע פון יענע קרעפטן, וועלכע מאַכן פון דער אידן-
פראגע אַ וועלט-פראגע. די עמיגראַציע איז איינע פון די גרעסטע שטערונגען
פאַר דער אַסימילאַציע, איינער פון די מעכטיקסטע נאַציאָנאַליזירונגס-פאַק-
טאָרן אין דעם אידישן לעבן. אויך אין דעם, ווי אַזוי פאַרשידענע טיילן
פון דער אידישער בורזשואַזיע באַציען זיך צו דער עמיגראַציאָנס-פראגע,
ווירקן פאַרשידענע אינטערעסן. אין מזרח-אייראָפּע מאַכט די עמיגראַ-
ציע די אידישע מאַסן עטוואָס שיטערער, און ווייל פאַר דעם גביר איז
ווינשנסווערט, אידן זאָלן ניט צו געריכט לעבן, מוז דער מזרח-אייראָפּעאיש-
שער נגיד אין תוך אַריין סימפּאָטיזירן מיט דער עמיגראַציע, ער מוז
אויף איר קוקן מיט אַ שטיקל האַפנונג, אַז דורך איר וועט אַ טייל
אידן פאַרלאָזן די מזרח-לענדער און די אידן-פראגע וועט אָפגעשוואַכט
ווערן. דעריבער איז דער מזרח-אידישער גביר פאַראַינטערעסירט אין דעם,
די עמיגראַציע אין איר גאַנצן אומפאַנג צו דערלייכטערן, באַזאָרגן ניט
נאָר יענע זייטן פון דער עמיגראַציאָנס-פראגע, וואָס באַרירן די עמיגראַנטן
אין ענגן זין פון וואָרט („פּאַסאַזשירן“ און „סתם עמיגראַנטן“), נאָר אויך
די אינטערעסן פון דער פּאָטענציעל-וואַנדערנדיקער מאַסע; ער וואָלט
זיך ניט אָפּזאָגן אויסצופירן דאָס דירעקטע רעגולירונגס-פראָגראַם אין זיין
גאַנצן אומפאַנג, ווען עס וואָלט ניט פאָדערן צו פיל מי. פאַרקערט, פאַר
די מערב-אייראָפּעאישע אידן איז די וואַנדערונג אַ ביטערע צרה, ווייל
צוזאַמען מיט איר פּעקלט זיך אַריבער קיין מערב די אידישע נויט, די
קאנקורענץ פון די אידישע קליינע הענדלער און בעלי מלאכות מיט די
ניט-אידישע, צוזאַמען מיט איר קומט די סכנה פון שטאַרקן עקאָנאָמישן
אַנטיסעמיטיזם. דער גביר פון מערב-אייראָפּע שטרעבט קלענער צו
מאַכן די אידישע וואַנדערונג, און דאָ פאַלט אַריין זיין אינטערעס אין
אַ שאַרפער סתירה מיט זיך אַליין: ווירקן אויף דער עמיגראַציע קען
דער אידישער מאַגנאַט נאָר דורך דירעקטע רעגולירונג, די לעצטע אָבער
האַט די אומאנגענומע טבע צו דערלייכטערן די עמיגראַציע און ממילא
האַט דאָס שוין די טענדענץ זי צו פאַרגעסערן... וויזשע קען ער זיך
אויסהעלפן אַנטקעגן דער דאָזיקער מכה? נאָר דורך דעם, וואָס ער וועט

די עמיגרציע טאקע רעגולירן, אבער נאך אזוי זי רעגולירן, אז די גאנצע רעגולירונג זאל טויגן אויף כפרות. ווייל די עמיגרציע פארפעסטיקט יענעם גאנצן אלץ צוזאמענהאנג מיט דעם אידנטום, פון וועלכן דער מערב'ישער נגיד חל'ש'ט פטור צו ווערן. דערפאר טרייבט אים זיין קלאסן-אינסטינקט צו שוואכער און נישטיקער רעגולירונגס-פאליטיק. זיין רע-גולירונגס-אינטערעס איז זייער ענג, אים ארט גאך ניט, וואס דער עמי-גראנט האט געהאט אויסצושטיין פון אָנפאַנג ריזע, און וואס וועט אים באשערט זיין אין דער נייער היים. אים קימערט דער עמיגראנט נאך כל-זמן דער לעצטער געפינט זיך אויף דער ריזע אין די דורכוואנדער-רונגס-לענדער פון מערב-איראָפּע: דאס הייסט, פון דעם אומגעהויערן סכום עמיגרציע-אינסטיטערעסן באהירן דעם מערב-איראָפּיאישן גביר דער עיקר די נויטן פון די „פּאַסאַזשירן“, און דאָס גאנצע איבעריקע רעגולירונגס-פראָגראַם גייט אים גאָר קנאַפּ אָן. אין די איינוואַנדערונגס-לענדער זיי-נען שוין די רעגולירונגס-אינטערעסן ביי דער אידישער בורזשואזיע פיל ברייטער; כדי ניט צו דערלאָזן זיך איינצואוואַרצלען דעם אידישן דלות, וואָס שרעקט מיט דעם אַנטיסעמיטיזם און מיט אַנדערע צרות, מוז מען באַזאָרגן די איינוואַנדערער מיט שטעלעס א. ד. גל. מען מוז אלץ שטיצן דעם עמיגראנט אַ לאַנגע צייט נאָך דעם, ווי ער איז שוין געוואָרן אויס פּאַסאַזשיר. מען מוז אויך זען, ווי ווייט מעגלאַך, צו צעווייזן די אידישע איינוואַנדערונג, ווייל דורך דעם, וואָס זי קאָנצענטרירט זיך אין אייניקע גרעסערע שטעט, אַנטשטייען נייע געמאַס, נייע נעסטן פון אי-דישע פראַגן און פון אַנטיסעמיטיזם. וועלנדיק אויסמיידן דאָס אַלעס, מוז דער אַמעריקאַנער אידישער מאַגנאַט שטרעבן צו אַזאָ עמיגרציע-אינסטערעס-לירונג, וועלכע זאל אַרומנעמען אַ ברייטן טייל פון דעם רעגולירונגס-פראָגראַם, און דערצו נאָך צוגעבן אַ ספּעציעלע שטרעבונג — די וואַנ-דערונג צו צעווייזן.

דער דאָזיקער אונטערשיד פון די אינטערעסן ווייזט זיך בולט אַרויס אין דער טעטיקייט פון די עמיגרציע-אָנס-חברות אין פאַרשידענע לענדער. בשעת די „קאָמיטעס“ אין מערב-איראָפּע האָבן אין זינען נאָך דעם עמיגראַנט אַלס פּאַסאַזשיר און באַגרעניצן זיך מיט דעם, וואָס זיי גיבן אים עטוואָס צושטייער אויפ'ן בילעט, אָדער זיי באַזאָרגן אַ געוויסן שוץ פאַר די אידישע פּאַסאַזשירן (אז אָך און ווי צו דעם שוץ!) — שטעלן זיך די רוסלענדישע עמיגרציע-אָנס-געזעלשאַפֿטן, ווי די „אי.קא“ און „י.טא“, פיל ברייטערע און פיל ערנסטערע אויפגאבן. קוקט דורך, אַן ערד, די טאָגעס-אַרדנונג פון דעם ליבויער צוזאמענפאַר פון דער „י.קא“, און איר וועט גלייך זען, אַז זי שטרעבט צו פאַרווירקלאַכן אַ באַדייטנדן טייל פון דעם די-רעקטן רעגולירונגס-פראָגראַם. זי דענקט צו באַזאָרגן ניט נאָר „פּאַסאַזשירן“, נאָר אויך עמיגראַנטן בכלל, און אפילו נאָך ברייטערע אינטערעסן, וואָס זיינען פאַרבונדן מיט דער עמיגרציע: די טאָגעס-אַרדנונג רעדט אפילו פון „אַפּציען די עמיגראַנטן פון איבערפּולטע צענטערן“. נאַטירלאַך,

אלס געטרייע און לאַזאלע רוסישע פאטריאטן, אָרדנט מען איין דעם צוזאמענפאַר אין ליבוי, און מען טראַכט צו אונטערשטיצן די פּאָטער-לאַנדישע (ליבויער) שיפּפּאַרט.

אַלזעלטלאַכע פּילאַנטראָפּישע רעגולירונגס-טעטיקייט.

ווי די גאַנצע כלל-ישראל-טעטיקייט פון די אידישע קאפיטאַליסטן, אזוי טראַגט אויך זייער עמיגראַציאָנס-רעגולירונג אַ פּילאַנטראָפּישן כאַ-ראַקטער, און ווידער טאָקע ניט דערפאַר, ווייל דאָס איז אַן אַנטערעסנ-לאָזע פּאָליטיק, נאָר ווייל די אינטערעסן אַליין זיינען צו שוואַך און קע-נען ניט נורם זיין צו אַנ'עכט-פּאָליטישער טעטיקייט. אויך דאָ סטאַרען זיך די צדקה-חברות און קאָנקורירן צווישן זיך ניט פאַר עולם הבא נאָר טאָקע פאַר עולם הזה, אָבער דער טרייבנדיקער אינטערעס איז אזוי בלאָס און אזוי בלוט-אַרים, אַז ער זעט אויס ווי פּשוט'ע גלייכגילטיקייט, און דעריבער ווי פּילאַנטראָפּיע. וואָס פעסטער עס איז אָבער דער נאַציאָנאַלער צוזאמענהאַנג (דורך טראַדיציע, דורך די ווירטשאַפּטלאַכע לאַגע און אַנטיסעמיטיזם) צווישן דעם אידישן קאפיטאַל מיט דער אידישער מאַסע, אויף אזוי פיל ערנסטער איז דער רעגולירונגס-אינטערעס, און אויף אזוי פיל ווייניקער לאָזט זיך פילן פּילאַנטראָפּישע גלייכגילטיקייט אין דער רעגולירונגס-אַרבעט. ווידער טאָקע איז דער ריין-פּילאַנטראָפּישער שיין שטאַרקער ביי די מערב-אַייראָפּעאישע פּני, ווי ביי די רוסלענדישע און אַמעריקאַנישע. און דאָך, ניט קונדיק אויף אַט די פאַרשידנהייטן, לאָזן זיך דיזע אינטערעסן לייכט האַרמאָניש קאָאָרדינירן, און די רעגולירונגס-טעטיקייט פון דער אידישער גרויס-ברוזשואַזיע, פון די רייכע קהלות מיט די „רייכע מומעס" פון דער גאַנצער וועלט, קען זיך צונויפ-בינדן צו איין אַלזעלטלאַכע „פּילאַנטראָפּישע" וואַנדערונגס-רעגולירונג. ווען איין און דיזעלעכע אַלזעלטלאַכע רעגולירונגס-אַרגאַניזאַציע זאָל זיך שטעלן דעם צוועק — אי צו דערלייכטערן די עמיגראַציע פון רוסלאַנד, גאַליציען, רומעניען, אי ניט לאָזן די וואַנדערער זיך אָפּצושטעלן און באַ-זעצן זיך אויפ'ן וועג אין די גרעסערע צענטערן פון מערב-אַייראָפּע, נאָר שטופּן זיי ווייטער איבער'ן ים, אי ניט צולאָזן די אַנזאַמלונג פון נייע אידישע מאַסן אין די איבערפולטע געטאָס פון אַמעריקע — וואָלט זי צופרידגעשטעלט די וואונשן פון די כל'ערליי טיילן פון דער אידישער גרויס-ברוזשואַזיע אין אלע לענדער. און גלייכצייטיק וואָלט אַזא רעגולירונגס-אַרגאַניזאַציע דערפולט אַ היפּשן טייל פון דעם דירעקטן רעגולירונגס-פּראָגראַם, באַזאָרגט די ברענענדסטע באַדערפנישן פון אלע באַ-שטאַנדטיילן פון דער אידישער עמיגרירנדיקער מאַסע. אַ פּראַוואו פון אַזא אַלזעלטלאַכער עמיגראַציאָנס-רעגולירונג שטעלט מיט זיך פאַר די „יט'א", נאָר איר אַרבעט האָט זיך ביז איצט באַשרענקט מיט איין גאַלזעסטאַ-נישער איינוואַנדערונג און האָט אונמיטלכאַר געדינט נאָר דעם וואונש פון די אַמעריקאַנער אידישע מיליאָנערן — צו צווייען די עמיגראַציע. אין

דער לעצטער צייט לאָזן זיך באַמערקן פאַרזוכן צו קאָררירירן און אפילו פאַראייניקן די פאַרשידענע, צווישן זיך קאָנקורירנדיקע עמיגרציע־אַנס־חברות צו איין אַלגעמלעכער פילאַנטראָפישער רעגולירונגס־טעטיקייט. די דאָזיקע פאַרזוכן פאַרבירן זיך לע"ע מיט דער אַנטיטאָציע פאַר אַנ'עמיגראַ־ציע־אַנס־קאָנגרעס. מיר מיינען אָבער, אַז יעצט איז נאָך ניט געקומען די צייט פאַר אזאָ אַלגעמלעכער פאַראייניקונג, און איינפאַך דערפאַר, וואָס די אידישע גרויס־בורזשואַזיע איז דערווייל נאָך צו גלייכגילטיק צו דער עמיגרציע־אַנס־פראַגע, צו שוואַך אין איר פאַראינטערעסירט. הגם דיזער אינטערעס איז ביי די מזרח־איראָפּיאישע פּני פיל ערנסטער און ערלאַכער, ווי ביי זייערע מערב־איראָפּיאישע „גלויבנסגענאַסן", דאָך זיי נען זיי אלע אייניק אין דעם באַוואוסטזיין, אָדער ווייניקסטנס אין דעם געפיל, דאָס די עמיגרציע איז אַ סטיכיאישער פראַצעס, וועלכן צו באַ־הערשן פאַדערט זיך אזוי פיל געלט און מ', אַז עס לוינט אפּשר גאָר ניט דער גאנצער עסק. דער אינטערעס איז דאָ; אָבער די אויפגאבע איז פאַר אַט דעם אינטערעס צו ברייט און צו שווער. און כדי די ברייט־קייט פון דער אויפגאבע זאָל אויפהערן אָפּצושרעקן דיזע לייט, מוז זייער אינטערעס צו דער עמיגרציע־אַנס־פראַגע מער אויסוואַקסן, עס מוז רייפער ווערן זייער אומצופרידנקייט מיט דעם איצטיקן צושטאַנד פון דער אי־דישער וואַנדערונג, עס מוז זיך פאַרפעסטן און פאַרטיפּן זייער נאַציאָ־נאַלער צוזאַמענהאַנג מיט דעם אידישן פאָלק.

די נאַציאָנאַלע אַרגאניזאַציע צוליב דער רעגולירונג פון דער
אידישער עמיגרציע.

מיר זעען, אַז די פרייע געזעלשאַפטלעכע אַרגאניזאַציע צו רעגולירן די אידישע וואַנדערונג קען ניט געבויט ווערן אויף ריין דעמאָקראַטישע יסודות, און אויך ניט אויף ריין פילאַנטראָפישע. צוליב דער עמיגראַ־ציע־רעגולירונג איז ביי אונז נויטיק די דערפאַרונג, איינפלוס און קאָ־פיטאַל (אָדער קרעדיט), וועלכע פעלן לגמרי ביי דער אידישער דעמאָ־קראַטיע, און וועלן איר אויך תמיד פעלן, ווי אַרגאַניזירט, ווי סאָלידאריש און קרעפטיק זי זאָל ניט ווערן מיט דער צייט; פון דער צווייטער זייט אָבער פאַדערט די עמיגרציע־רעגולירונג טיפע און ברייטע פאַראינ־טערעסירטקייט אין דער עמיגרציע־אַנס־פראַגע, הייסע באַגייסטערונג און איבערגעבנהייט, אָפּפערעווייליקייט, וועלכע פעלן לגמרי ביי דער אידישער פילאַנטראָפיע, און וועלן איר פעלן שטענדיק, ווי נאַציאָנאַליזירט, ווי ערנסט זי זאָל ניט ווערן מיט דער צייט. ווי גייט מען אַרויס פון אַט־דעם פאַר'כשוּפֿטן קרייז? ווי שאַפט מען אָפּ די דאָזיקע איינזייטיקייט פון דער פילאַנטראָפיע אוו פון דער דעמאָקראַטיע? אויף דיזער פראַגע איז מעגלעך נאָר איין ממשות'דיקער ענטפער, אז אים האָבן געגעבן ה' בער־טאָלדי מיט זיינע פריינט (און דאָס איז טאַקע איינער פון זייערע גרעס־טע פאַרדינסטן): דאָס איז דער געדאַנק מ כ ח פ א ר -

אייניקן און קעננזייטיק דערנאנצן די קרעפטן און די מעלות פון דער פילאנטיאָפיע מיט דער דעמאָקראַטיע. דאָס הייסט: שאַפן ניט קיין „רעמאָקראַטישע“, ווי די ס״ס רופן דאָס אָן, נאָר אַ נאַציאָנאַלע עמיגראַציאָנס-פּאָליטיק, דורך אַ נאַציאָנאַלע רעגולירונגס-אָרגאַניזאַציע. ס׳איז נויטיק, אַז די דעמאָקראַטיע וואָל אין דער עמיגראַציאָנס-רעגולירונג אַרבעטן צוזאַמען מיט דער פּילאַנטראַפיע. און נאָטירלאך קען אַזאַ מין מיטאַרבעט ניט זיין דעמאָקראַטיש, ווייל די פּילאַנטראַפיע, וועלכע האָט אין איר רשות די נויטיקע אָביעקטיווע קרעפטן פון דער רעגולירונג, דעם איינפלוס און דאָס געלט, וועט תמיד באַזיגן די אויבער-האַנט איבער דער דעמאָקראַטיע. נאָר מענטשן, וועלכע באַטויבן זיך און צוטומלען דעם עולם מיט שרייענדיקע פּראָזן, מענטשן, וואָס האָבן קיינמאָל ניט געפרואוּט אַריינטראַכטן זיך אין דעם, וואָס זיי ריידן, קענען דאָ איינזען אַ „דעמאָקראַטישע“ עמיגראַציאָנס-רעגולירונג.

אַט ווי עס רעדט אַן אָפטימיסטישער אַוטאָפּיסט, וועמעס מח איז באַהערשט פון דעם וואָס ער מאַלט זיך אויס אַלס שיין און געהויבן, און האָט דעריבער פאַרלאָרן יעדן ווירקלאַכקייטס-געפיל: „אַט האָבן מיר די פעטערברונגער געזעלשאַפט, אַט האָבן מיר די יט״א און אפילו די יק״א... ווער זאָגט אונז, אַז זיי וועלן זיך אַרויסזאָגן קעגן אַן עפנטלאַכן קאָנטראָל?... ווער זאָגט אונז, אַז די קיעווער עמיגראַציאָנס-געזעלשאַפט וועט זיין קעגן דעמאָקראַטיזם, קעגן אַ פּאָקטישן קאָנטראָל און אַ פּאָקטישן איינפלוס פון דער אידישער עפנטלאַכקייט איבער איר אַרבעט?“ (פריינט 1910, נומ. 162, בערטאָלי וואָלט זיין אַ ברעקל קאָנסעקווענטער, רעגולירונג 4). ווען ה' בערטאָלי וואָלט זיין אַ ברעקל קאָנסעקווענטער, וואָלט ער אונז דאַרפן איינריידן „אַז אַט די אַלע פּילאַנטראַפישע געזעל-שאַפטן וועלן ניט נאָר צולאָזן אַ קאָנטראָל איבער זיך, נאָר מער, זיי וועלן זיך בעטן רחמים — קומט און קאָנטראָלירט אונז!... דער פעסימיסט דענקט אויך ניט מער רעאַליסטיש. אַזוי טענה'ן ה' א. ליטוואַק און ה' פ. ליב-מאַן אין איין קול, אַז „די אידישע דעמאָקראַטיע האָט ניט קיין שום מיטל לען, ניט קיין פּאָליטישע און ניט קיין עקאָנאָמישע, צו ווירקן אויף די שיר'ס מיט די ראַטשילדס. פאַר דער אידישער געזעלשאַפטלאַכער מיינונג ווערן די דאָזיקע געלטיגקע געוויס ניט נתפעל...“ אַ מענטש האָט קיין מאָל ניט געזען קיין איין פאַרווד מצד דער דעמאָקראַטיע צו ווילן אויף די פּילאַנטראַפישע גדולים, און ביי אים איז רעכט אַ זאָג צו טאָן, אַז „מיר האָבן קיין שום מיטלען ניט“. אַז די געזעלשאַפטלאַכע מיינונג קען ניט האָבן קיין שום שליטה איבער אונזערע חברה-לייט. קענטיק אַז אונזערע „סאַציאַל-דעמאָקראַטן“ האַלטן ניט באַזונדערס שטאַרק פון אידישער דעמאָקראַטיע... און אין דערזעלבער צייט איז עס רעכט ביי ה' ליט-

(*) א. ליטוואַק אין „צייט פּראָגן“ נומ. 1, ז. 78; דאָסזעלבע פ. ליבמאַן אין „צייט פּראָגן“ נומ. 2, ז. 70.

וואס צו שמועסן מכה דעם „מאַראַלישן (!) וועקסל“, וועלכן „אונזערע פאַלקס-מאַסן וועלן שוין וויסן ווי אויפצומאַנען“ פון די קאָוונער רעדל-פירער, און דערוועלבער ה' ליטוואק ווערט אַקאַרשט ניט נתפעל פון דער וואונדערמאכט פון דעם דאָזיקן „מאַראַלישן וועקסל“.. איבעריקס קאַנסעק-ווענט איז ה' ליטוואק, אַ דאַנק דעם רבש"ע, ניט, און אים פאַלט גאָר ניט איין, אַז אויב מען קען „מאַראַליש“, „דריקן אויף די פירער פון דער קהלה“ איז רוסלאַנד, קען מען שוין, דורך די רוסלענדישע פּני, דריקן אויך אויף זייערע מערב'ישע גוטע פריינט, אויף די שיה'ס מיט די ראַט-שילד'ס. ה' ליטוואק מיט זיינע פריינט האָבן ניט קיין באַגריף וועגן דעם נאַציאָנאַלן אינטערעסן-צוזאַמענהאַנג פון דעם אידישן גרויס-קאפיטאַל מיט דעם אידישן פּאָלק. דער דאָזיקער צוזאַמענהאַנג איז טאַקע זייער שוואַך, אָבער ער עקזיסטירט פאַרט, און דאָרט, וואו עס זיינען פאַראַן אינ-טערעסן, ווי שוואַך זיי זאָלן ניט זיין, איז אויך מעגלאַך צו דריקן אויף די דאָזיקע אינטערעסן.

ווי מיר האָבן ביזאָהער געזען, זיינען דינע אינטערעסן ביי די אידישע גבירים ניט גלייך אינטענסיוו; יענע טיילן פון דער גרויס-בורזשואַזיע, וועלכע זיינען מער נאַציאָנאַל לויט זייערע אינטערעסן. לאַזן זיך לייכטער באַאיינפלוסן פון דער געזעלשאַפטלאַכער מיינונג, איידער די מער אַסי-מילירטע, מער אָפּגעריסענע טיילן; און דורך די מער פאַראינטערעסירטע קען מען שוין ווירקן אויף די ווייניקער פאַראינטערעסירטע, אַזוי, אַז סוף כל סוף, ווען נאָר די אידישע געזעלשאַפטלאַכע מיינונג וואָלט זיין גוט אָרגאַניזירט, וואָלט זי קענען צווינגען אונזערע פּני צו רעכענען זיך מיט איר. געוויס, הייסט דאָס ניט, אַז די „דעמאָקראַטיזאַציע“ וועט זיך אונז איינגעבן אַזוי לייכט, ווי עס הלומ'ט זיך אַ ה' בערטאָלדי, אָבער די לאַגע איז אויך ניט אַזוי ביטער, ווי עס קומט אויס לויט ה' ליטוואק, און עס איז נאָר ניט ריכטיק, אַז ווען ניט די קמיעה פון „מאַראַלישע וועקסל-לען“, בלייבן מיר שוין גאָר אויסגעשטעלט.

ווירקן אויף דער פּילאַנטראָפּיע, דערשלאָגן זיך צו אַ קאַנטראָל און צו אַן איינפלוס איבער דער עמיגראַציאָנס-רעגולירונג וועט די דעמאָקראַ-טיע קענען, ווען זי וועט זיין גענוג שטייף אָרגאַניזירט און ווען דער נאַציאָנאַלער אינטערעסן-צוזאַמענהאַנג פון דער אידישער גרויס-בורזשואַ-זיע מיט דעם פּאָלק וועט זיך אַזוי ווייט פאַרשטאַרקן, אַז ער זאָל זיין בכח צו צווינגען די ערשטע זיך צוהערן צו דער שטים פון פּאָלק. און דאָס וועט טאַקע קומען מיט דער צייט. די אַלץ שטייגנדע פאַרשאַר-פונג פון דער אידן-פּראַגע און פון דעם אידן-האַס מצד דער קליין-בור-זשואַזיע און דער רעגירונג אין אַלע לענדער, ווי אויך די שטענדיקע אי-דישע וואַנדערונג וואָלן אַלץ טיפּער פאַרבינדן די אידישע קאפיטאַליסטן מיט זייער נאַציאָן; דער קאפיטאַל וועט זיך נאַציאָנאַליזירן, זיין אידישע כלל-מעטיקייט וועט דעריבער מוזן אָננעמען אַלץ מער אַנ'ערנסטערן פּאָלי-טישן און נאַציאָנאַלן כאַראַקטער. אויב אפילו די אידישע גרויס-בורזשואַ

אזיע וועט טאקי אין גלות קיין מאָל נישט ווערן אזוי ענג פארבונדן מיט איר פאָלק, ווי מיר זענען דאָס ביי אנדערע, טעריטאָריאַלע פעלקער, דאָך וועט די באַציאונג נאָרמאַלער ווערן. שוין איצט זענען מיר, ווי גרויסע אידישע בעל־צדקות הויבן אָן, זאגנאָר אין די מערב־לענדער, מנדב זיין נישט אויף פילאַנטראָפיע, נאָר אויף נאַציאָנאַלע צוועקן; עס טרעפט זיך שוין פון צייט צו צייט, אַז אַ גביר שפּענדעט, אנשטאָט פאַר אַ שול אָדער אַ שפּיטאַל, אויף נאַציאָנאַל־פּאָנד, אויף אַ אידישן גימנאַזיום אין פּאַלעסטינע, אויף אַ אידיש־נאַציאָנאַלן וואַל־פּאָנד. עס לאָזן זיך שוין ווען נישט ווען מערקן נאָך בולט'ערע סימנים פון נאַציאָנאַלער שטימונג, ווי צ. ב. אייניקע קאָפיטאַליסטן אין עסטרייך (לויטען ברונער א. אנד.), וואָס טרעטן אַרויס עפנטלעך פאַר די רעכט פון דער אידישער שפּראַך, פאַר „מאַמע לשון“. און די קליינע סימנים ברענגען אונז די ידיעה פון דער ווייטערער צוקונפט, ווען די אידישע פילאַנטראָפיע וועט זיך אַליין מער און מער „דע־פילאַנטראָפּיזירן“.

נאָך שנעלער פאַר דיווער דעפילאַנטראָפּיאַציע פון דער אידישער פיר־לאַנטראָפיע וועט גיין די נאַציאָנאַליזירונג פון אַלע אנדערע שיכטן פון אידישן פאָלק, די פאַרפעסטיקונג פון די דעמאָקראַטישע און ספּעציעל אַרבעטער־אַרגאַניזאַציעס, און די מאַסן וועלן באַקומען אַלץ מער מאַכט צו ווירקן אויף דער אידישער פילאַנטראָפיע, צו נאַציאָנאַליזירן די צדקה גדולה. ווען נישט די „דעמאָקראַטישע“. איז דאָך די נאַציאָנאַלע עמיגראַציע אַנאָס־פּאַליטיק וועלכע וועט פאַראייניקן די מעלות פון דער פילאַנטראָפיע (דערפאַרונג, איינפלוס און קאָפיטאַל) מיט די מעלות פון דער דעמאָקראַטיע (הייסער אינטערעס, ליבע, באַגייסטערונג), נישט קיין טרוים, נישט קיין בלאָף, נאָר אַ היסטאָרישע זאַך, וועלכע מוז קומען מיט דער צייט, און וועלכע מען מוז שוין איצט אָנהויבן פאַרצובאַרייטן.

די אויפגאַבן און וועגן פון אַ נאַציאָנאַלער עמיגראַציע־אָנס־פּאַליטיק.

די איניציאַטיוו צו אַזאָ פאַרבלינדונג פון דער אידישער פילאַנטראָפיע מיט דער דעמאָקראַטיע קען נישט אַרויסגיין פון דער פילאַנטראָפיע. די לעצטע קען זיך אַליין באַשטיין אין דער עמיגראַציע־אָנס־פּראָגע, ווי אין אַלע אנדערע, און אַליין וועלן די גבירים קיין מאָל נישט פאָלן אויף דעם געדאַנק, צו דערנענטערן זיך מיט די מאַסן, נאָר פאַרקערט, זיי וועלן זיך נאָך לאַנג ברעקלען און איינשפּאַרן, ביז וואַנען דער דעמאָקראַטיע וועט זיך איינגעבן צו נושאַ חז' זיין אין די אויגן פון די גדולים בישראל. די דערנענטערונג וועט אויך נישט זיין קיין פאָלקאָמע, ווייל שליסן שלום וועלן ביידע צדדים קיין מאָל נישט קענען. אַלזאָ מוזן מיר זיך דיווע צוזאַמענאַרבעט פאַרשטעלן גיכער ווי אַ שטענדיקן קאַמף, איידער ווי אַ פּרילאַנצע קאָאָרדינירונג. כל זמן אָבער די דעמאָקראַטיע איז נישט אימ־שטאַנד צו צווינגען די בעל־צדקות נוטה צו זיין צו דער געמיינזאַמער

ארבעט, וועט די לעצטע ניט צו שטאנד קומען; נאָר דורך אומאונטער-
בראָכענעם דראַנג, נאָר דורך אָנגעשטרענגטן קאמף וועט די וואַקסנדיקע
דעמאָקראַטיע באַווייזן צו מנצח זיין די גלייכגילטיקייט פון דער פילאַנ-
טראַפיע, איר העזה און עקשנות. צו דעם איז אַלזאָ נויטיק אַ ברייטע
און אינטענסיווע פּאָלקס-באַוועגונג, וועלכע זאָל אַרומכאַפּן אַלע שיכטן
פון דעם פּאָלק און גרייט זיין אויסצושטיין האַרבע מלחמות מיט די איינ-
גע'עקשנ'טע פילאַנטראָפּן. מיט גוטן וועט מען ביי זיי ניט אויסנעמען.
נאָר דורך אַ פּאָלקס-באַוועגונג, וועלכע זאָל זיך שטעלן דעם צוועק צו
דערגרייכן אַ פאַרנינפטיקע עמיגראַציאָנס-רעגולירונג און צו שאַפן אַ נאָ-
ציאָנאַלע רעגולירונגס-אָרגאַניזאַציע, נאָר פון אזא באַוועגונג און ניס
פון פובליציסטישע שמועסן מיט דיפּלאָמאַטישע הינטערנענג, קען שטאַ-
מען אַנ'ערפּאָלגרייכע איניציאַטיוו צו דער שאַפונג פון אזא נאַציאָנאַלער
אָרגאַניזאַציע. דער איינציקער מיטל פון אזא פּאָלקס-באַוועגונג וועט
זיין די ערשטע צייט ניט דער אינערלאַכער, דיפּלאָמאַטישער דראַנג אויף
די צדקה-חברות, נאָר דער דראַנג פון אויסן, דורך ברייטע מאַניפעסטאַ-
ציעס און קאמף, דורך דעם איינפלוס פון דער געזעלשאַפטלאַכער מיינונג,
דורך עפנטלאַכן באַיקאָט און פּראָטעסטן קעגן די איינגעשפּאַרטע כלל-
טוער.

דאָ קומען אָבער די „ניכטערע“ פובליציסטן פון פילאַנטראַפּישן לאַ-
גער, זאָל זיין מצד פון די „סאַציאַל-דעמאָקראַטישע“ פילאַנטראַפּן, און
טענה'ן, אז אזא מין פּאָלקס-באַוועגונג איז לגמרי אוממעגלאַך. ה' וו.
מערעם אַרגומענטירט, אז אַ פּאָלקס-באַוועגונג איז אוממעגלאַך אָן אַ
ווייטן פּרינציפּיעלן צוועק, אַ פּאָלקס-באַוועגונג נויטיקט זיך אין פּער-
ספּעקטיוון, און היות די עמיגראַציאָנס-רעגולירונג איז ניט מער, ווי אַ
פּאָליאַטיוו און זי עפנט ניט קיינע ווייטע נאַציאָנאַלע אויסזיכטן, איז
ממילא ניטאָ וואָס צו ריידן מכה אַ פּאָלקס-באַוועגונג. אַ ניכטערער
מענטש איז ה' וו. מערעם! און אַ הייסער ליבהאַבער פון צדקה. אין
אז „איינזאַמן טעט-אַ-טעט“ מיט די ס. ס. וויל ער פאַר קיין גליקן ניט;
ער וויל ניט אַנדערש, ווי זיצן ביי איין טיש מיט די פילאַנטראַפּן, מיט
די „רעזעלע מענטשן“, און ניט מיט דעמאָקראַטישע אינגלאַך. בכבוד'קע
חשוב'ע בעל צדקות — נאָר פאַר זיי האָט ער אָפּשיי... אָבער ער פאַר-
נעסט, אז ברייטע פּאָלקס-באַוועגונגען אַנטשטייען אין דער געשיכטע
אַרום גאַנץ קנאַפע צוועקן מיט נאָר שמאַלע אויסזיכטן; ער פאַרגעסט
הפנים פון דער קאָאָפּעראַטיווער באַוועגונג, וועלכע האָט אין מערב-אייראָ-
פּע טאַקע געליטן אַ גרויסע מפּלה, ווען זי האָט זיך געשטעלט ווייטע
אומאַפיסטישע אויפגאַבן, און איז, פאַרקערט, אויסגעוואַקסן צו אַ פרעכ-
טיקער וואונדערבאַרער פּאָלקס-אָרגאַניזאַציע באַלד ווי זי האָט זיך גע-
שטעלט אויף דעם רעזעלן פּראָקטישן באַדן. ווידער מיינט ער מן הסתם,
אז יעדע פּאָלקס-באַוועגונג מוז אָננעמען אַ געשטאַלט פון אַ געשלאָסע-
נער פאַרטיי; אַ באַוועגונג אָן אַ פאַרטיי, אַ באַוועגונג פון פאַרשידענע

פאַרטייען, וועלכע קעמפן פאַר אַ נעמיינזאַמע זאַך, — דאָס קען נישט פאַרטראָגן זיין פאַרטיי-פאַטריאָטישע נשמה. ער מיינט אַ באַוועגונג צוליב אַריינטראָגן אַ ברעקל נחמה אין דעם עמיגראַנטס שווערן גורל; יא, אזא באַוועגונג איז אוממעגלעך, ווייל דאָס פאָלק האַנדלט קיין מאָל נישט פילאַנטראָפיש. אָבער די רעגולירונג פון דער עמיגראַציע הייסט ווייט ווייט מער, איידער די באַרמהאַרציקע פאַרזאָרגונג פון שיפס-קאַרטן און באַגאָזש פאַר אומגליקלעכע וואַנדערער. ה' וו. מעדעם האָט טאַקע אַ גוט האַרץ, פול מיט רחמנות צו די ליידנדיקע עמיגראַנטן, אָבער דעם תוך פון עמיגראַציאָנס-רעגולירונג פאַרשטייט ער נישט בעסער, ווי דעם תוך פון אַ פאָלקס-באַוועגונג. די עמיגראַציאָנס-רעגולירונג פאַרענטפערט אַ גרויסע פאָלקס-פראָבלעם, זאָל זיין כאַטש מיט פאָליאָטיק; דערפאַר איז אַרום דער עמיגראַציע מעגלעך אַ פאָלקס-באַוועגונג, און אַ ברייטע פאָלקס-באַוועגונג, וואו עס וועלן זיך באַטייליקן פאַרשידענע פאַרטייען און אָרגאַניזאַציעס גלייכצייטיק.

IV. דער אַלגעמלעכער אידישער עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס

די איצטיקע אויפגאַבע פון דער אידישער דעמאָקראַטיע אין דער עמיגראַציאָנס-פאָליטיק.

מיר האָבן געזען, פון וואָס עס ליידעט ביי אונז די איצטיקע עמיגראַציאָנס-רעגולירונג, פאַר וואָס זי טראָגט אַ פילאַנטראָפישן, און נישט קיין נאַציאָנאַלן כאַראַקטער, פאַר וואָס זי ווערט געפירט אזוי שוואַך, אזוי צעוואָרפן. די סבה איז — די נישט אָרגאַניזירטקייט פון דער אידישער דעמאָקראַטיע און די גלייכגילטיקייט פון דער אידישער פילאַנטראָפיע צו דער עמיגראַציאָנס-פראָגע. מיר האָבן אויך דערפון אַרויסגענומען, אז כדי צו שאַפן אַ נאַציאָנאַלע רעגולירונגס-אָרגאַניזאַציע זיינען בויטיק צוויי תנאים: די פעסטע אָרגאַניזירונג פון דער אידישער דעמאָקראַטיע און די נאַציאָנאַליזירונג פון אונזער גרויס-בורזשאַזיע; ביי דיזע באַדינגונגען וועט די דעמאָקראַטיע ערשט פאַרמאָגן די מאַכט צו צווינגען די בעל צדקות צו רעכענען זיך מיט איר און צוצולאָזן זי צו אַ ווירקלעכער קאָנטראָל איבער די עמיגראַציאָנס-אַרבעט. ווי מיר ווייסן, וועט דיא פילאַנטראָפיע נישט קענען און בשום אויפן נישט וועלן נעמען אויף זיך די איניציאַטיוו פון קאָאָרדינאַציע מיט דער דעמאָקראַטיע, די דאָזיקע איניציאַטיוו מוז שטאַמען פון אַ ברייטער פאָלקס-באַוועגונג אין וועלכער עס

דערפן זיך באטייליקן אלע אידישע פראלעטארישע פארטייען און אנדערע דעמאקראטישע ארגאניזאציעס. פרעגט זיך אלוא די קשיא: פון וואנען זאל מען איצט אנהויבן? וואס זאל איצט אונטערנעמען די אידישע דערמאקראטיע? פון אונזערע אויספירונגען איז שוין קלאר, אז די נאענטסטע אויפגאבע פון אונזער דעמאקראטיע איז דעם איצטיקן מאמענט איז — ארגאניזירן זיך אליין, פאראייניקן אדער לכל הפחות דערנענטערן און קא-ארגינירן אלע דעמאקראטישע און קודם כל פראלעטארישע קרעפטן אין אונזער פאלק, כדי צווישן פילע אנדערע געמיינזאמע ארבעטן אויך אויפ-הויבן א ברייטע פאלקס-באוועגונג צוליב דער נאציאנאלער עמיגרצאָנס-רעגולירונג. אזא באוועגונג וועט מיט דער צייט צווינגען די פילאנטראָ-פיע אפצוטערטן פון אירע פאר'עקשנ'טע ביוראקראטישע גענג און צו שאפן צוזאמען מיט דער דעמאקראטיע א נאציאנאלע רעגולירונגס-ארגא-ניזאציע. דאס איז דער איינציקער וועג פון א ווירקלאך דעמאקראטישער עמיגרצאָנס-פאליטיק.

דער דיפלאמאטישער וועג פון דער עמיגרצאָנס-פאליטיק.

ליידער אבער האט מען אין דער ווירקלאכקייט אויסגעקליבן נאך אנ'אנדערן וועג, דורך וועלכן מען האפט צו פאראייניקן די פילאנטראָפיע מיט דער דעמאקראטיע צוליב געמיינזאמער עמיגרצאָנס-טעטיקייט. דאס איז דער וועג פון דעם „אלעוולטלאכן עמיגרצאָנס-קאָנגרעס", וועגן וועלכן מען טומלט אין דער אידישער פרעסע שוין זייט צוויי יאָר. דאָ הויבט מען אן ניט פון ארגאניזירן די דעמאקראטיע, נאר מיטאמאל טאקע פון פאראייניקן ביידע צדדים, און פאראייניקן וויל מען ניט דורך אפער-נעם ערלאבן קאמף, נאך דורך דיפלאמאטישע המצאות. און אזוי ווי לע"ע איז נאך אונזער פילאנטראָפיע אליין דעזארגאניזירט און צוטיילט אויף קאנקורירנדיקע חברות, וויל טען גלייכצייטיק מיט איין שלאג דער-גרייכן אויך א צווייטן צוועק: צונויפפירן און פאראייניקן דינע חברות, ד. ה. ארגאניזירן די פילאנטראָפן גופא. אונזערע עמיגרצאָנס-פובלי-ציסטן ריידן איין דעם עולם, אז נאך אזוי וועט מען דערגרייכן א „דעמא-קראטישע עמיגרצאָנס-פאליטיק". ווען מיר וועלן זיך ניט לאָזן באַטויבן פון דעם געפילדער, וואס מען האט אויפגעהויבן אין דער פרעסע, וועט אונז קלאר זיין א גאנצע סדרה סתירות, וואס שטעקן אין דעם גאנצן פלאן.

קודם כל מוז א פארניגפטיקע רעגולירונגס-ארגאניזאציע פאראייניקן די מעלות, ווי פון דער דעמאקראטיע, אזוי אויך פון דער פילאנטראָ-פיע: פון דער ערשטער מוז זי נעמען איר הייסע פאראינטערעסירטקייט און באגייסטערונג, פון דער צווייטער — דערפארונג, איינפלוס און קא-פיטאלן. דאָ וויל מען אבער נאך פאראייניקן די חסרונות פון ביידע. מען וויל די גלייכגילטיקייט פון דער איצטיקער פילאנטראָפיע דערגאנצן

דורך די רעזאגאנציוזירטקייט פון דער איצטיקער דעמאקראטיע. און צו דיון משונה'דיקן גראנק קומט נאך צו א פאלקאמאן אינגארירן פון דער פילאנטראפישער פסיכאלאגיע; כדי אן קאמף צו דערשלאגן זיך פאר דער דעמאקראטיע א ווירקלאכן איינפלוס אין די עמיגראציעאנס-ענינים, מוז מען פאראויסזעצן איינס פון די צוויי: אדער אונזערע בעל-צדקות זינען שוין לכתחילה אזוי דעמאקראטיש געשטימט, זיי זאלן פרייוויליג דערלאזן אג"עפנטלאכן קאנטראל איבער זייער ארבעט, אדער זיי זינען אזוי פיל נאך איין און אזוי נאריש תקיף ביי זיך, אז זיי זאלן גאר ניט באמערקן ווי מען נארט זיי אריין דיפלאמאטיש אין זאק און ווי מען גיט אפ דער דעמאקראטיע די שליטה איבער זייער ארבעט. נאך א מענטש מיט אזא „שעפערישער“ פאנטאזיע ווי אן ערד הער בערטאלרי, קען גלויבן אין דיוע צוויי זאכן. דעם גאנצן פלאן וויל מען דורכפירן גראד יעצט, ווען אונזער דעמאקראטיע איז אבסאלוט דעזארגאניזירט, ווען מיט איר רעכנט מען זיך אין אונזערע אידישע „הויכע פענסטער“ נאך ווייניקער, ווי אין די אמאליקע יארן.

איין אלגעמיינעם כלל מוז מען געדענקען אין דער גאנצער פראגע: אין דער עמיגראציעאנס-רעגולירונג איז די פילאנטראפיע דער אם ווייניקסטן פאראינטערעסירטער צד און גלייכצייטיק פארמאגט זי די גרעסטע נוי-טיקע קרעפטן צוליב דער רעגולירונגס-מעטיקייט. די דעמאקראטיע איז, פארקערט, דער פאראינטערעסירטסטער צד. איז דען ניט קלאר, אז דער שוואכער מוז אפהענגען פון דעם שטארקן און דער מער פאראינטערע-סירטער פון דעם מער אינדיפערענטן.

דאס איז אבער ניט קלאר פאר אייניקע עמיגראציעאנס-פובליציסטן. פון אונזער דעזארגאניזירטער דעמאקראטיע קען ממילא ניט שטאמען די איניציאטיוו פון צונויפירן דעם עמיגראציעאנס-קאנגרעס; די איניציאטיוו געהערט טאקע גאר ניט וועלכער ניט איז פאליטישער פארטיי, נאר פשוט איינצלענע יחידים. זיי, די פאר יחידים, שטעלן זיך דעם צוועק — מנצח צו זיין דעם אינדיפערענטן פון די גראבע קעשענעס, צונויפפירן די שיריים פון דער דעמאקראטיע מיט די שטאלצע „רייכע מו"מ ע"ס", און קודם כל — די „מומעס" מיט די „פעטערס" צווישן זיך צונויפפירן. אט דאס איז דער דיפלאמאטישער, — ריכטיקער געזאגט, שדכנ'ישער וועג, אויף וועלכן עס האבן זיך געשטעלט די דאזיקע יחידים. דאס איז, נאטירלאך, ניט די דיפלאמאטיע פון שטארקייט, וועלכע שטעלט דעם צווייטן צד פאר שוין פארווירטלאכטע מעשים, פאר פאקטן, מיט וועל'כע ער ווערט געצוואונגען זיך צו רעכענען; ניין, דאס איז דיפלאמאטיע פון שוואכקייט. דיוע יחידים האבן עס צונויפגעקלאפט דאס ווינער אי-ניציאטיוו-קאמיטע. זיי באמיען זיך עס צו שאפן א פאלקס-מאנראט פאר די ווינער קהל'ניקעס און אסימילאטאָרן. דער גאנצער ליאָרם מכה דער „דעמאקראטישער עמיגראציעאנס-פאליטיק" קען האָבן נאָר דעם פּועל יוצא, וואָס די פּאָלקס-מאַסן וועלן דורך די שיינע רייד פון ה' בערטאלרי באַקו-

מען דעם ציטרויען צו די ווינער „פני“, און וועלן מיינען, אז די אסימילא-טארישע פילאנטראפן ווילן טאקי ווירקלאך באגליקן דאס אידישע פאלק. ווען די אָנמעכטיקסטע דיפלאמאטיע-טרייבעריי פארהילט זיך אין אַ מאַנטל פון דעמאָקראַטישער פראָזעאַלאָגיע, איז באַמט שוין שווער זיך אויסצומאַלן נאָך אַ גרעסערע סכנה פאַר דער ווירקלאַכער דעמאָקראַטיע.

וואָס קען אויפמאַן דאָס ווינער „איניציאַטיוו-קאָמיטע“

אַ דאַנק די וואונדערבאַרע דיפלאמאטישע פיאיאקייטן פון אונזערע עמיגראַציאָנס-פובליציסטן זיצט איצט אין ווין אַ „איניציאַטיוו קאָמיטעט“, וועלכער וועט, אים ירצה השם ומומע יק"א, צונויפרופן דעם עמיגראַציאָנס-קאַנגרעס. דער ברייטער עולם, אויפגעוודערט דורך די הייסע קאַנגרעס-דרשות פון ה' בערטאָלדי מיט זיינע פריינט, אינטערעסירט זיך נאָטיר-לאַך צו וויסן, ווי האַלט עס מיט דעם קאַנגרעס, צי וועט ער טאָקע פאַר-קומען, צי וועט דאָס זיין ווירקלאַך אַ פּאָלקס-קאַנגרעס אָדער בלויז אַ נישטיקע קאַנפערענץ פון עטלאַכע „פני“, וואָס וועלן קומען פאַרבריינגען אין ווין אַ פאַר שיינע אונטן? דער אידישער המון האָט דאָס רעכט זיך צו אינטערעסירן ניט נאָר מיט דעם, וואָס ה' בערטאָלדי מאַלט זיך אויס אין זיין „שעפּערישער“ פאַנטאַזיע וועגן דעם קאַנגרעס, נאָר אויך, וואָס דער קאַנגרעס וועט זיין אין דער ווירקלאַכקייט; ווייל, ווי באַוואוסט, רעכנט זיך די ווירקלאַכקייט גאנץ קנאַפּ מיט דער שעפּערישער פאַנטאַזיע און מיט אירע שיינע חלומות. אָבער כּדי צו קענען זאָגן אַ דעה אין אַט די פראַגן וואַלט מען דאַרפן גענוי וויסן די איצטיקע רעאַלע געזעל-שאַפטלאַכע קרעפטן, דעם געגעבענעם מענטשלעכן מאַטעריאַל, און די פאַר-שידענערהייט צונויפגעפלאַנטערטע אינטערעסן פון כל-ערליי גרופן, גרופּע-לאַך און גלאַט חשוב'ע פּערזאָנען. אין דיווער הניזוכט טרייבן די איניציאַט-טאָרן פון קאַנגרעס אזא פּאָליטיק, אז דאָס פובליקום זאָל זיך פון גאָר ניט דערוויסן, ווייל דאָס קאָן חלילה „שאַטן דעם קאַנגרעס“; דעריבער ווייסן מיר ניט גענוי, ווער זיינען זיינע פריינט און ווער זיינען זיינע שונאים. אַלץ ווערט געטאן און געשפּראַכן בחדרי חדרים, הינטער די קוליסן, וואוהין דער נישט-פאַרטרויטער טאָר ניט אַריינקומן. נאָר פון צייט צו צייט דער שיינט עפעס אין דער פרעסע אַ האַלב-אַפיציעלער רמז, אז דער אָדער יע-נער פון די „פני“ האָט זיך אַרויסגעזאָגט פאַר דעם אַנטייל אין קאַנגרעס, אז די אָדער יענע „רייכע מומע“ האַלט יא אָדער ניט פון דעם שדוך. צי וועט אזא מין טאַקטיק פירן ווירקלאַך צו „דעמאָקראַטישער עמיגראַ-ציאָנס-פּאָליטיק“, מעג מען שטאַרק צווייפלען. ווייל דער איניציקער וועג צו אָרגאַניזירן די דעמאָקראַטיע איז — באַשאַנט צו מאַכן דאָס פּאָלק מיט דעם אַמת. דאָ אָבער ציטערט מען פאַר דעם אמת, ווי פאַר סם המות. די רעדל-פירער, ווי אויך דער גרעסטער טייל פון דער אידישער פרעסע האַלטן זיך פאַר דעם פרינציפּ: „היטן דעם קאַנגרעס“, עס זאָל אים

חליה ניט געשען קיין עין הרע, גלייך אזוי, ווי ביי דער צווייטער מלוכה-דומע האָבן די סאָדעטן אַרויסגעגעבן דעם לאַזונג „היטן די דומע“. איר מיין אָבער, אז דער אמת קען דעם פאָלס ב ש ו ם א ו פ ן נ י ט ש א ט ן , און האָב ניט מורא אַרויסצוזאָגן אפילו וועגן דעם עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס דאָס, וואָס איר האַלט פאַר ריכטיק.

באַטראַכטנדיק אַלע טאַטזאַכן, וואָס אנבאַלאַנגט די דיפּלאָמאַטישע טאַקטיק פון אונזערע עמיגראַציאָנס-פּובליציסטן, דעם טומל וואָס זיי האָבן אויפּגעהויבן, און די אומבאַשטימטע, גלייכגילטיקע האַלטונג פון די ווינער קהל'ניקעס, וועלכע האָבן אויף זיך גענומען צונויפרופן דעם קאָנגרעס, מוז מען מסכים זיין, אז דער ע מ י ג ר א צ י אָ נ ס - ק אָ נ ג ר ע ס איז פון אַנפאַנג אַז אַר י י נ ג ע פּאַ ל ן א י ן ש ו ו אַ כ ע און אומפּרייאַיקע הענט. און ווי דער טאַקע זיינען דערין שולדיק ניט די יחידים, וועלכע האָבן זיך מיט אַזאַ התלהבות גענומען צו דער זאַך, נאָר די נייטאָרגאָניזירטקייט פון אונזער דעמאָקראַטיע און דער אינדעפּערענטיזם פון אונזער פּילאַנטראָפּיע. דורך דיזע צוויי פאַקטאָרן ווערט געבילדעט אַ פּוסטער רוים אַרום דער טעטיקייט פון דעם ווינער קאָמיטעט, וואָס רופט צונויף דעם קאָנגרעס, און איז אַ געזעלשאַפּטלאַכער פּוסטקייט קען ניט אויסוואַקסן קיין ממשות' - דיקע געזעלשאַפּטלאַכע טאַט. ווען אַלע פּראָלעטאַרישע פּאַרטייען אויף דער אידישער גאַס, האָנט ביי האָנט מיט אַלע דעמאָקראַטישע עלעמענטן, וואָלטן אפילו געמאַכט די גרעסטע אנשטרענגונג, וואָלטן זיי אויך אין בעסטן פאל אפשר געקענט זיך דערשלאָגן צו אַ מער-ווייניקער דעמאָקראַטישער פּאַרטעטונג אויפ'ן קאָנגרעס, דאָס וואָלט נאָך אָבער זיין זייער ווייט פון „דעמאָקראַטישער“, אָדער לבל הפחות נאַציאָנאַלער ע מ י ג ר א צ י אָ נ ס - פּ אָ ל י ט י ק . איר האָב דאָ ניט קיין פּלאַץ זיך איינצור-לאָזן אין פאַרשידענע השערות מכח די מעגלעכע רעזולטאַטן פון דער יעצטיקער אַגיטאַציע; קלאָר איז אָבער יעדנפאַלס, אז כל זמן מיר האָבן צו טאָן מיט דער גלייכגילטיקייט פון אונזער גרויס-בורזשואַזיע צו די עמיגראַציאָנס-ענינים, הענגט אָפּ דער גורל פון דער גאַנצער אונטער-נעמונג ניט פון די וואונשן פון אונזערע דעמאָקראַטישע שיכטן, נאָר פון די אינטערעסן פון אונזערע „פּני“: וועט זיי לוינען צוצולאָזן די דעמאָ-קראַטיע צו דער עמיגראַציאָנס-טעטיקייט, וועלן זיי צונויפרופן אַ ווירק-לאַכן קאָנגרעס; אַ ניט, איז בכלל נאָך אַ גרויסע קשיא, צי וועלן די ווי-נער אַסימילאַטאָרן נומה זיין צו ברעכן זיך דעם קאַפּ איבער די עמי-גראַציאָנס-ענינים.

דער פּלאַן פון אַן עמיגראַציאָנס-באַנק

אָבער די סטראַטעגן פון דעם עמיגראַציאָנס-פּובליציסטישן לאַגער האָבן אַ „פּלאַן“, מיט וועלכן זיי מיינען גלענצענדיג דורכצופירן די גאַנ-

צע קאמפאניע; דאס איז דער פלאן פון א עמיגרציע־אגנס-באנק, וועלכער וועט זיך געפינען אין די הענט פון פאלק, ווי עס פארזיכערט אונז ה' בערטאלדי מיט זיינע פריינט. ווי אזוי קענען אָבער די פאלקסמאסן באקומען דעם צוטריט צו דעם באַנק? גאנץ איינפאך — דורך אַקציעס: יעדער, ווער עס באַזיצט אַנְאַקציע, האָט אַ שטיקל דעה אין דער פירונג פון דעם פינאַנץ-אינסטיטוט. דערביי פאַרשטייען ניט אונזערע עמיר גראַציאַנס־פינאַנסיסטן נאָר איין קלייניקייט, — אַז אויב די אידישע גבירים און די צדקה־חברות וואָלטן שוין יאָ איינגיין דערויף, צו גרינדן אַזאַ מין אינסטיטוט אויף אַקציעס, וואָלטן זיי אויך זאָרגן וועגן דעם, אַז די מערהייט פון די אַקציעס זאָל זיין קאָנצענטרירט אין זייערע איי־גענע הענט, און ניט ביי דעם פאלק. מען דאַרף זיין צו שטאַרק נאָאויז, כדי צו האָפן, אַז די בורשוואַזיע זאָל מסכים זיין צוצולאָזן די פאלקס־מאַסן צו אַ ווירקלאַכן איינפלוס אויף אירע פינאַנציעלע אָפּעראַציעס.

נאָר פון דער ריין פינאַנציעלער זייט באַשטייט די זאַך נאָך ערגער. אַ באַנק איז בכלל מעגלאַך נאָר פאַר אזוינע אונטערנעמונגען, וועלכע פאָדערן פיל גרונט־קאָנדיטאָנעס, און עס האָט אין אַלגעמיין קיין זין ניט צו גרינדן אַ באַנק צוליב אזוינע פונקציעס, וועלכע זאָלן פאָדערן הויפּטזאַכלאָך צירקולירנדעס קאָנדיטאָנעס. דאָרט, וואו געלט גייט אַוועק יעדע מינוט און קערט זיך ניט אום דורך די זעלבע אָפּעראַציעס, נאָר מוז שטענדיק צופליסן פון אַלץ נייע און נייע קוועלן און מוז פאַרשטעקן אַלץ נייע און נייע לעכער, דאָרט קען מען בכלל ניט ריידן וועגן אַ „באַנק“ אָדער וועגן „אַקציעס“. לאָמיר זיך אָבער צוקוקן, אין וואָס וועט באַשטיין די מעטיקייט פון בערטאַל־די'ס „עמיגרציע־אגנס־באַנק“. מיר האָבן שוין אויבן בקיצור אויסגעציילט זיינע פונקציעס, און פון יענעם איבערבליק (קאפ. 1) איז אַרויסצוגעמען, אַז דער דאָזיקער פינאַנץ־אינסטיטוט וועט ניט קענען אויסהאַלטן קיין דויערנדע אונטערנעמונגען מיט אַ געוויסן גרונט־קאָפיטאַל, ער וועט נאָר באַזאָרגן לויפנדע נויטן פון שטענדיק פליסנדן מענטשן־מאַטעריאַל. די עמיגרציע איז אַ שטראָם, דאָס געלט פון די עמיגראַנטן איז אַ געלט־שטראָם, און פון אַ געלט־שטראָם קען מען בשום אופן ניט אויסמאַכן קיין „פּיסקו“, פּעסטו, גרונט־קאָפיטאַל. אין דעם דאָזיקן פינאַנץ־אינסטיטוט מוז מוז דאָס געלט פאַרווענדעט ווערן, דער עיסר, אויף קורץ־דויערנדע, שנעל זיך פאַרווירקליכנדע אָפּעראַציעס, פון וועלכע יעדע איינצלענע קען זיך ניט שטעלן ווייטע אויסזיכטן און צוועקן, סיידן מיר זאָלן רעכענען, אַז אונזער „באַנק“ וועט בויען אייגענע עמיגראַנט־היימען, אייגענע ווערק־שטאַטן און אייגענע שיפן. אפשר מיינט טאַקע בערטאַלדי אַזאַ מין באַנק; צום אומגליק אָבער פאַרמאָגן אונזערע בעל צדקות ניט אַזאַ דרייסטע „שעפּערישע“ פאַנטאַזיע.

וועט אונזער פינאַנץ־אינסטיטוט נעמען אויף זיך די קאָמיסיע צו פאַרמיטלען דעם פאַרקויף פון שיפסקאַרטן, וועט ער עקספּעדירן באַ-

גאָזש, איבערשיקן געלט, פאַרסטראַכירן די אויסוואַנדערער אויפ'ן פאל פון צוריקגעשיקט ווערן, וועט ער צאלן די עמיגראַציאָנס-אינספּעקטאָרן און אויסהאַלטן פאַרשידענע ביוראָס, הויפטזאַכלאך צוליב אינפאַרמאַציע, — דאָס אַלץ איז פליסענדעס, צירקולירענדעס קאַפיטאַל, צו דעם זיינען ניט נויטיק אַקציעס, און אויף דעם קען ניט געבויט ווערן אַ באַנק. אַנ'עמיגראַציאָנס באַנק, וואָס זיין הויפט-אויפגאַבע זאָל זיין צו באַדיר-נען אַזאַ פליסער און וואַנדערנדן מאַטעריאַל — דאָס איז גלאַט אַן אוממעגלאַכע זאַך.

אזאַ מין פינאַנץ-אינסטיטוט קען מען זיך פאַרשטעלן, אויב מיר ווילן בלייבן אויפ'ן גרונט פון נישטערע רעאַלע באַטראַכטונגען, אין צוויי אופנים: אָדער ער וועט זיין גאַנץ זעלבסטשטענדיק, דאָמאַלס איז עס ניט קיין באַנק, נאָר אַ מין עמיגראַנטן-קאַסע פאַר קרעדיט און פאַרזיכערונג אין גרויסן מאַסשטאַב, אָדער דער אינסטיטוט זאָל זיין נאָר אַנ'אַפּטיילונג פון אַנ'אַנדער פינאַנציעלער אונטערנעמונג, וועלכע האָט פיל ברייטערע צוועקן, ווי באַזאָרגן עמיגראַנטן, נאָר באַשעפטיקט זיך אַנג אויך מיט וואַנדערונגס-ענינים. אין דעם צווייטן פאל קען דאָס זיין אַנ'אַפּטיילונג פון אַ באַנק, אָבער דאָך ניט קיין באַנק פאַר זיך; און חוץ דעם, טאַקי נאָר אַ קליינע, ווייניק וואָס באַדייטנדע אָפּ-טיילונג אין דעם ברייטן סכום פון די באַנק-פונקציעס. לאָמיר זיך פאַרט צוערשט אָפּשטעלן אויף דעם דאָזיקן צווייטן פאל. כּדי אים צו פאַר-ווירקלאַכן, ברױכן מיר לכתחילה באַזיצן וועלכן ניט איז נאַציאָנאַלן באַנק; אַזעלכן אָבער האָבן מיר ניט, סײַדן מיר זאָלן מיינען, אַז דער ציוניסטי-שער קאָלאָניאַליזאַציאָנס-באַנק וועט מעגן, וועט קענען און וועלן נעמען אויף זיך אויך די רעגולירונג פון דער גרויסער אידישער וואַנדערונג אויסער-האַלב פלשטינאַ מיט אירע שכני'שע לענדער. ללייבט אונז נאָר צו גרינדן נאָר אַ נייע נאַציאָנאַלע באַנק, וועלכע זאָל זיך אויך אַנג באַ-שעפטיקן מיט עמיגראַציאָנס-ענינים, אַנ'ערד נאָך אין אַ ברייטערער מאַס, ווי דאָס טוט יעצט דער טשעכישער נאַציאָנאַלער באַנק „באַהעמיאַ". איך פאַרשפּאַר אַנצואַווייזן, אַז אויפ'ן סמך פון די עמיגראַציאָנס-אינטערעסן אַליין איז דאָס אידישע פּאָלק נאָר ניט מסוגל צו דער ריזיקער קרעפּטן-אַנשטערענונג, וואָס פּאָדערט זיך, כּדי צו שאַפן אַ נאַציאָנאַלן באַנק; און אויב עס איז אפילו יאָ מעגלאַך, מיר זאָלן מיט דער צייט באַזיצן אַזאַ באַנק, אַזוי ווי דאָס געפינען מיר ביי די פּוילן און טשעכן, דאָך בלייבט אונז נאָך אַ היבשער מהלך ביז צו יענער צייט.

אַ אידיש-נאַציאָנאַלע עמיגראַנטן-קאַסע

פאַרבלייבן מיר, הייסט דאָס, דערווייל ביי אַ מין נאַציאָנאַל-לערעמיגראַנטן-קאַסע: דאָס איז דער מאַסימאָם, פון וועלכן מען מעג שמעסן לע"ע. איך חזר איבער

און באטאָן, אז דאָס איז דער מאַקסימום. אזא מין קאסע עקזיסטירט אין איטאַליען, וואו די רעגירונג נעמט פון יעדן עמיגראַנט אַ געוויסע מליינע שטייער (אַנ'ערד אָנדערהאַלבן רובל), כדי אויסצוהאַלטן די עמי-גראַציאָנס-אינספּעקציע א. ד. גל. ווען די אידישע עמיגראַציאָנס-אַרגאָניזאַציע זאָל זיך אַוועקשטעלן אויף שטאַרקע פּים און דערווערבן צוטרוי ביי די מאַסן, וואָלט זי אויך קענען אַוועקלייגן אויף די עמיגראַנטן אַ געוויסן שטייער צו דעקן אירע הוצאות. דיזער שטייער קען נאטירלאך גענומען ווערן פון עמיגראַנטן אין ענגסטן זין פון וואָרט, ד. ה. פון „פאַ-סאָזשירן“; הויז דעם קענען נאָך די אינדירעקט פאַראַינטערעסירטע פאַלקס-שיכטן אויך בייטראָגן צו דער נאָנצער אָרגאַניזאַציע זייערע מיטגלידס-שטייערן, און דאָס וואָלט געוויס זיין אַ וועג צו דעמאָקראַטיזירן די טע-טיקייט פון דער רעגולירונגס-אָרגאַניזאַציע. אויף אַזוי פיל זיינען גע-רעכט ה' בערמאַנדי, ה' דאָוידאוויטש און אַנדערע, וועלכע פאַרנעמען זיך מיט דעם פלאַן פון אַן עמיגראַציאָנס-פּינאַנץ-אינסטיטוט, און אין דעם באַשטייט טאַקע, גאַנץ אומאָפּהענגיק פון זייערע אומאָפּטייטש אי-בערמייכענע האַפּנונגען, זייער צווייטער גרויסער פאַרדינסט אין דער עמיגראַציאָנס-פּראָגע.

זייערע האָפנונגען זיינען אָבער איבערטריבן, אויף וויפיל זיי ווילן זיי
 ניט רעכענען מיט די שוועריקייטן פון דעם פלאַן. די רעמאָדאָטיע, אַלס
 אַזעלכע, איז ניט אימפּשטאַנד צו גרינדן אַזאַ קאַסע, און נאָר די אידישע
 קאַפיטאַליסטן מיט זייערע „רייכע מומעס“ קענען נעמען אויף זיך דורכ-
 צופירן די זאַך אין לעבן: ווייל גלייך מיט אַמאָל קען ניט אַ נייע פּי-
 נאַנציעלע איינריכטונג אזוי שטאַרק צוציען צו זיך די סימפּאָטיעס פון
 אַנזערע אָרימע פּאָלקס-מאַסן, אַז זיי זאָלן פּיאָיאַס זיין קומען מיט צאָל-
 רייכע מיטגלידס-בייטראַגן א. ד. גל. לכתחילה וועט דער נייער פינאַנץ-
 אינסטיטוט נאָך האָבן גאָר ווייניק מיטגלידער און פאַרמאָגן גאָר קליינע
 קאַפיטאַלן, און וועט אומבאַדינגט מוזן אָנקומען צו דער הילף פון די
 גראַבע קעשענעס. מען דאַרף דערביי אָבער אויך געדענקען דעם אונ-
 טערשיד צווישן קאַפיטאַליסטיש-סוחר'ישער און שווינדלע-
 שווינדלעריש-רובערשער עקספּלואַטאַציע: די עמי-
 גראַנטן ווערן פון פאַרשידענע פריוואַטע קאַנטאַרן און אַנענטן איינגעטלאָד
 ניט עקספּלואַטירט, גאָר פשוט באַרײַבט און באַשווינדלט, און אויב מיר
 זאָלן באַווײַזן אינגאַנצן צו באַזייטיקן דיזע אַנענטן מיט זייערע שווינדלען,
 וואָלט דערמיט אויך באַזייטיקט געוואָרן אַ גרויסער טײל ריוח פון זייערע
 מאַכטאַנציעס. די אַנענטן באַדינען ניט ווי געהעריק די נויטן פון די וואַנ-
 דערער, אַלזאָ, האָבן זיי בײַ זייער „אַרבעט“ גאַנץ ווייניק הוצאות און זיי
 קוועטשן אויס דורך כל'ערליי שווינדל אַן אומגעהויערן פּראָפּיט: די רע-
 גלירונגס-אַרגאַניזאַציע, צי ער זאָל זיין רײן-פּילאַנטראָפּיש, צי נאַציאָנאַל,
 מוז, פאַרקערט, האָבן גרויסע הוצאות, ווייל זי וועט שטרעבן ווירקלאָד צו
 באַפרידיקן די עמיגראַנטן-נויטן. און אין דערזעלכער צייט מוז זי אויך

שטרעבן וואָס ווייניקער צו עקספּלאַטירן דעם עמיגראַנט, וואָס בליקער געבן אים אירע דינסטן. און טאָמער וועט דער פינאַנץ-אינסטיטוט דער-לייגן צו זיינע אָפּעראַציעס און ער וועט זיך אליין ניט קענען אויס-האַלטן: די דעפיציטן מוזן שטענדיק געדעקט ווערן פון זייטיקע קוועלן. איז דערפון געדרונגען, אז די שליטה איבער דאָס געלט און איבער די פונקציעס פון אונזער נאַציאָנאַלער עמיגראַנט-קאָסע וועט דאָך פאַר-בלייבן ביי אונזערע „רייכע מומעס“, וועלכע וועלן זי ניט נאָר גרינדן, נאָר אויך שפּעטער אונטערשטיצן.

* * *

איד רעזומיר: עס איז נאָך ניט געקומען די צייט פאַר אַ ברייטער נאַציאָנאַלער אָרגאַניזאַציע צו רעגולירן די אידישע וואַנדערונג, נאָך ניט געקומען די צייט צו פאַראייניקן די מעלות פון דער דעמאָקראַטיע מיט די מעלות פון דער פּילאַנטראָפּיע, ווייל ניט רייף זיינען נאָך ביי-דע מיט זייערע קרעפטן. איך האָב געשטרעבט קלאָר צו מאַכן דעם אונטערשיד פון דעם ריין פּילאַנטראָפּישן שטאַנדפּונקט, אז מען מוז וואָס גיכער איילן צו הילף די אומגליקלאַכע עמיגראַנטן, און דעם ריין נאַציאָנאַלן שטאַנדפּונקט, אז מען דאַרף שאַפן אַ רעגולירונגס-אָרגאַניזאַציע אויף אַ ברייטן געזעלשאַפּטלאַכן יסוד. לע"ע זיינען זיך נאָך ביי-דע שטאַנדפּונקטן שטאַרק סותר איינער דעם צווייטן, ווייל, כל-זמן אונז-זער דעמאָקראַטיע איז דעזאָרגאַניזירט און די פּילאַנטראָפּיע גלייכגיל-טיק, קען ניט אַנטשטיין אַ נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע, און מען מוז זיך באַנוגענען מיט דעם, וואָס א ו נ ז ע ר ע וואַנדערער זאָלן באַקומען וואַרניט-וואו וואָסערע ס'איז הילף. איך האָב געשטרעבט קאָמבליטיס צו אַנאַליזירן די טענדענצן פון דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג; און פון מיין אַנאַליז איז אַרויסצונעמען, אז מיט דער צייט וועט זיך די דאָזי-קע סתירה ביסלאַכטוויז אויף אַזוי פיל אויסגלייכן, אז ביידע שטאַנד-פונקטן וועלן זיך קעגנזייטיק דערגאַנצן און עס וועט מעגלאַך ווערן אַ פרוכטבארע קאָאָרדינירונג פון אַלע אידישע געזעלשאַפּטלאַכע קרעפטן. אַט דאָס איז דער ט ע אַ ר ע ט י ש ע ר סך-הכל פון מיין בראָ-שור.

אין וואָס באַשטייט אָבער איר פּראָטעסט? פּעל-יוצא? דאָ טאָר מען אויך ניט פאַרוועקסלען דעם פּילאַנטראָפּישן שטאַנד-פונקט מיט דעם נאַציאָנאַלן, ווי דאָס טוט, למשל, הער בערטאָלדי, וועל-כער שמועסט איין דעם עולם, אז דער עמיגראַנטיס-קאָנגרעס וועט ברענגען אַ ישועה אונזער עמיגראַנט-מאַסע, און אַן אומענדלאַכע ברכה אונזער דעמאָקראַטיע. דאַרפן מיר אינגאַנצן פאַרוואַרפן דעם שטאַנד-פונקט פון ריינעם רחמנות? דאַרפן מיר געלאָסן צוקוקן די ליידן פון די וואַנדערנדע ברידער, וואָס דיזע ליידן קענען ניט היינט-מאַרגן ווערן אויך די ליידן פון יעדן איינצלענעם פון אונז? דאַרפן מיר רואיק וואַרטן, ביז ס'וועט קומען אַ גינסטיקערע צייט, ביז די דעמאָקראַטיע וועט זיין

אַרגאַניזירט און די גרויס-בורזשואזיע מער נאַציאָנאַליזירט? נאַטירלאך, ניין. דער מחבר פון דיעזער בראַזשור איז גאר ניט קיין קעגנער פון דעם געפלאַנטן עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס: אדרבה, ער באַגריסט דיעזע אונטער-נעמונג, ווייל אזא קאָנגרעס איז דאָס בעסטע מיטל עפעס יאָ צו מאַכן צוליב דער אידישער עמיגראַציע. איך בין אַ קעגנער ניט פון דעם קאָנגרעס, נאָר פון די אומגעלומפערטע דרשות. מײן כוונה איז ניט מער, ווי אַפּצוקילן די האָפּנונגען, כדי צו פאַרהיטן פאַר גרויסע און שעדלעכע אַנטוישונגען.

פון דעם דעמאָקראַטישן שטאַנדפּונקט אָבער איז די זאַך ניט אזוי איינפאַך. איך בין אַ אַנטשידענער קעגנער פון יענעם פּילאַנטראָפּיש-פּעסימיסטישן קוק, וועלכער לייקנט יעדע פּאָלקס באַוועגונג אויפ'ן פּעלד פון עמיגראַציאָנס-פּאָליטיק (וו. מערעס, א. ליטוואַק און זייערע פריינט). אָבער מיר האָבן פאַר זיך גאָר איין איינציקן וועג פאַר אזא פּאָלקס-באַ-וועגונג, און דאָס איז דער וועג פון אַרגאַניזירן די דעמאָקראַטיע. און אַרום דעם עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס, אַלס אַ זעלכן, קאָזט זיך דערווייל די אידישע דעמאָקראַטיע ניט אַרגאַניזירן. מחמת דער דיפּלאָמאַטישער פאַרשווייגונגס-טאַקטיק פון די איניציאַטאָרן פון קאָנגרעס, קען מען בכלל נאָך גאָר ניט וויסן, אויף וועלכער וועלט ער איז, און צי וועט ער ווירקלאך צונויפּערופן ווערן. אויב אָבער יאָ — און דאָס וואָלט געווען זייער ווינטשנסווערט פאַר די עמיגראַנטן — אזוי וועט ער לכתחילה געבן נאָר אַ קליינעם שטויס דער דעמאָקראַטיע צו אַרגאַניזירן זיך אַרום דער עמיגראַציאָנס-אַרבעט. יעדנפאַלס וועט דער עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס העלפן צו אַרגאַניזירן זיך אויך דער פּילאַנטראָפּיע, און די לעצטע וועט דורך דעם מער געווינען ווי די דעמאָקראַטיע.

איך בין אויך אויסן געווען אַנצואווייזן אויף די גרויסע סכנות פון דעם דיפּלאָמאַטישן וועג, מיט וועלכן עס גייען אַצינד אייניקע יחידים, וואָס געהערן אַליין צו דעם דעמאָקראַטישן קאָגער און פאַרשטייען אָבער ניט די ווירקלעכע אינטערעסן פון דער דעמאָקראַטיע. דיעזע עמיגראַ-ציאָנס-פּובליציסטן באַמיען זיך צו געווינען דאָס פאַרטרויען פון די פּאָלקס-מאַסן פאַר עטלעכע ווינער „פּני“, וועלכע אינטערעסירן זיך מיט דעם עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס, צו שאַפן אַ פּאָלקס-מאַנדאַט פאַר די ווינער קהל-ניקעס. אַ דאָנק דעם דיפּלאָמאַטישן פאַרשווייגן פון דעם אמת דורך די „דעמאָקראַטישע“ עמיגראַציאָנס-פּובליציסטן, באַקומען די מאַסן אין רוסי-לאַנד און אַמעריקע אַ צו גרויסן און געפערלאַכן צומרוי צו די אומ-ריינע און ווייט ניט פּאָלקספריינטלעכע מערב-אייראָפּיאישע מאַגנאַטן.

* * *

צולעצט אַ פּאָר ווערטער *pro domo mea*, פאַר מיינע אייגענע, פאַר

דער משפּחה, צו וועלכער איך געהער.

וועגן דער אידישער עמיגראַציאָנס-פּאָליטיק איז פאַר די לעצטע צוויי יאָר אויסגעוואַקסן אזא גרויסע ליטעראַטור, וואָס מיט די גע-

שריבענע בלעטער וואָלט מען געוויס געקאנט אויסשפרייטן דעם גאנצן וועג פון קיעוו ביז גאלוועסטאָן... און מיט מיין באַשור בין איך נאָר ניט אויסן צו העלפן נאָך לענגער מאַכן דעם דאָזיקן פאַם פאַפיר און דערפירן אים אַזש ביז אויסטראַליען... ניין. אַזוי ווי די אידישע פרע-סע האט זיך געלאָזט פאַרפירן און זוכט צו פאַרבאָרגן דעם אמת מכח די געזעלשאַפטלאַכע קרייזן, וועלכע גרופירן זיך אַרום דעם געפלאַנטן עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס, — געפין איך פאַר נויטיק צו וואַרענען, מען זאָל ניט איבערטרייבן די אויסזיכטן פון דער עמיגראַציאָנס-דעגולירונג און ניט ארייננארן דאָס פאָלק אין דער נעץ פון די אַסימילאַטאָריש-פילאַנ-טראַפישע טרייבערייען.

מיר ווילן אַלע, אַז דער עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס זאָל זיך וואָס גיכער צונויפקומען. אָבער מיר ווילן אויך אַלע, מען זאָל אונז ניט בלענדן די אויגן.

דעריבער מוזן מיר זיך שאַרף צוקוקן און צוהערן צו דעם, וואָס ס'ווערט איצט געטאָן. מיר מוזן זען, ווי ווייט מעגלאַך, אויסצונוצן די אַניטאַציע פאַר דעם עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס, פאַרשטאַרקן די דעמאָקראַטישע פאַרטרעטונג אויף דעם קאָנגרעס, פאַרגרעסערן אונזער איינפלוס אויף זיין אַרבעט. און בשעת אייניקע דיפלאָמאַטישע יחידים זוכן דורך פשרות און פאַרשווייגונג צו פאַראַינמערעסירן די אידישע פילאַנטראָפיע, מוזן מיר אנשטרענגען אַלע קרעפטן, כדי אָפן צו אָרגאַניזירן די אידישע דעמאָקראַטיע. נאָר דורך דעם וועט פאַרשווינדן די געזעלשאַפטלאַכע פוסטקייט, וועלכע רינגלט אַרום דעם עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס מיט זיינע איניציאַטאָרן, און נאָר אויף אַזא אופן וועט געעפנט ווערן אַ נייע שיטה אין אונזער עמיגראַציאָנס-פאָליטיק.

די אַנטי-ציוניסטישע קאָנצענטראַציע

1.

דער געזעלשאַפטלאַכער באַראַמעטער פון אַלע גלות־לענדער זאָגט אָן, אַז עס קומט אַ שטורם. דער געוואַלדיקער יקרות אויף די לעבנס־מיטלען, וואָס האַלט אומעטום די מאַסן אין שטענדיקער אויפֿרעגונג, די קאָלאָסאַלע פאַרשווענדונגען פון אַלע מלוכות אויף מיליטאַריסטישע צוועקן, די פיכער־האַפטע און ערפּאָלגלאָזע אָנשטרענגונגען פון דער דיפּלאָמאַטיע אַיינ־צוהאַלטן די אָנגעזאַמלטע מלחמה־געפּילן, דער אַלץ וואַסנדיקער עול פון די שטייערן, די אַלגעמיינע העכערונג פון קאַפיטאַל־פּראָצענטן און די אָנגעשראַקענע שטימונג אויף דער בערזע — דאָס אַלץ באַווייזט, אַז עס איז נאָנט דער סוף פון דער אינדוסטריעלער אויפֿלעבונג, וואָס האָט אָנגעהאַלטן די לעצטע יאָרן. אין דער פּערספּעקטיוו זעט זיך אַ קריזיס, וועלכן עס וועלן ניט קאָנען פאַרמיידן קיינע מינים אונטערנעמער־פאַר־אייניקונגען, אָן אַלגעמיינער קראַך, אַלגעמיינע אומרוען. אין דער לופט שמעקט מיט אַנטשיידענע געשעענישן, מיט אומ'ברחמנות'דיקן קאַמף און מיט פּראַנק און פרייער התלהבות. עס קומט אַ נייער אַקט אין דער וועלט־געשיכטלאַכער דראַמע, און די גרעסטע קרענקלאַכע דערשיטערונגען איז באַשערט, ווי עס שיינט, צו איבערלעבן די לענדער מיט אידישע מאַסן־באַפעלקערונגען: מזרח אייראָפּע און צפון אַמעריקע.

ניכטערע מענטשן וועלן ניט דערוואַרטן, אַז די אָנקומענדיקע גע־שעענישן וועלן שוין ברענגען צום „לעצטן אַנטשיידענעם קאַמף“, אַז מיט דעם נייעם בלאַט וועלט־געשיכטע, וואָס עפנט זיך איצט, וועט זיך שוין פאַרענדיקן די אַלגעמיינע נאָלע, די העכסטע שטופע פון דעם מענטשלאַכן גו ערז אויף דער ערד. מיר גייען נאָך ניט אַנטקעגן דעם לעצטן נצחון פון אנורא־מאָדא איבער אנגרא־מיינוס'; עס זיינען נאָך ניט רייף געוואָרן די באַפרייאַונגס־כחות פון די פעלקער פאַר'ן נצחון איבער דער סאַציאַלער סטיכיע.

לחיפור — די פאַרשטייענדיקע תקופה פון אַלגעמיינעם ענטוויאָזם און משיח־האַפנונגען וועט זיך נאָך ענדיקן מיט'ן צוואַמענברוך פון די אילוזיעס און אַ נייער ירידה. דאָס וועט זיין ניט מער חי אַ דערפרייענ־דיקער און פיינלאַכער עטאַפּ אין דער אַנטוויקלונג און אין דעם צעפאַל פון דער קאַפיטאַליסטישער געזעלשאַפט. אָבער ווי איינע פון די שטורם־כוואַליעס, וואָס קומען פאַר דעם זיגרייכן ניינטן וואָל, וועט אויך דאָס איבערלאָזן טיפּע ריסן אין די כוואַליע־שניידער פון דער אַלטער וועלט. און אין דעם טאַקע שטעקט זיין היסטאָרישער זין און ווערט.

דער אומרו, וואָס כאַפט אַרום אַלע געזעלשאַפטלאַכע שיכטן און

אלע פעלקער, פירט צו דער קאָנצענטראַציע פון די קרוב'ישע, צווישן זיך נאָענטע גרופן. די קאָנצענטראַציע קומט פאַר לויט די האַריוואַנטאַלע קלאַסן-ליניען פון דער מענטשהייט און לויט די ווערטיקאַלע — נאַציאָנאַלע — שניטן.

וועלכע איבערגרופירונגען פון די אינערלאַכע כחות קאָנען מיר דערוואַרטן אין אונזער פאַלק? וואָס פאַר אַ שנויים אין דער געזעל-שאַפטלאַכער פסיכאָלאָגיע פון אידנטום וועלן אַרויסרופן אַט אַ די פראַגעסן?

פאַר דעם נאָכדענקענדן מענטשן וועלן די דאָזיקע פראַגן ניט דער-שיינען איבעריק.

* *
*

אין תקופות פון געזעלשאַפטלאַכן אויפשוואונג און חורבן לעבט איבער דאָס אידנטום, אַלס שוואַכסטער און באַדנלאָזער צווישן די זיך צונויפ-שטויסנדע עלעמענטן, די שטאַרקסטע דערשיטערונגען און ברענגט די גרעסטע צאָל קרבנות אויפ'ן מזבח פון „פראַגרעס“. דעריבער דריקט זיך אויס די קאָנצענטראַציע אינ'ם אידנטום אין העכסט נערוועזע, פיבער-האַפטע איבערלעבונגען און נעמט אָן ספּעציפישע פאַרמען.

ביי אַנדערע פעלקער פון אונזער צייט קומט פאַר די קאָנצענטראַציע אין אַזעלכע פאַלן לויט דער קלאַסן-ליניע. עס דערנענטערן זיך די הערשנדיקע שיכטן, בילדענדיק אַ רעאַקציאָנערן בלאַק; עס דערנענטערן זיך אויף אַ נעמיינזאַמער רעוואָלוציאָנערער פלאַטפאָרם די צעזייטע און צע-שפרייטע גרופן פון דער אונטערדריקטער באַפעלקערונג.

די קאָנצענטראַציע איז אַפט ניט גאַנץ, די פאַראייניקונג געלינגט ניט שטענדיק, עס פאַרבלייבן מיינונגס-פאַרשידנהייטן און רייסערייען, אָבער די נטיה פון קלאַסן-עלעמענטן זיך צונויפבינדן איז קלאַר. אויך איצט זעט מען די דאָזיקע נטיה אין פאַרשידענע לענדער. ביי די אידן אָבער קומט די קאָנצענטראַציע פאַר ניט לויט די קלאַסן-ליניען, נאָר לויט נאַציאָנאַלע שטראָמע. אין אונזער פאַלק צעפלאַקערט זיך ניט קיין קאמף צווישן פראַלעמאָריאַט און בורזשואַזיע אָדער צווישן דער שטאַמט-באַפֿעלקערונג און גרויסן אַגראַריער, נאָר צווישן דעם ציוניזם און די צום גלות צוגעבונדענע גרופן פון אלע קלאַסן. און פריער פאַר אַלץ הויבט זיך אָן די קאָנצענטראַציע אין די רייען פון די אַנטי-ציוניסטן.

מיט דעם וויל איך בשום אופן ניט זאָגן, אַז ביי אידן איז ניטאָ קיין קלאַסן-קאמף, להיפוך: ביי אונז קומט פאַר דער דאָזיקער קאמף מער אַנ-געשטרענגט און פאַרכאַפט פיל ברייטערע מאַסן, ווי ביי אַנדערע פעלקער. אָבער דער קלאַסן-קאמף אינ'ם אידישן פאַלק האָט אַ קנאַפן סאָציאַלן תוכן, איז אַרעם אין היסטאָרישע פערספּעקטיוון. ביי אונז איז זייער שטאַרק

דער עקאנאמישער קאמף צווישן די קלאסן. אזוי, למשל, זיינען אין משך פון 5 יארן (1900—1904) צווישן די אידישע ארבעטער אין תחום-המושב פארגעקומען 1780 סטרייקס אין צענדליקער טויזנטער ווערקשטאטן פון האנטווערקער, האנדלס-אונטערנעמונגען און פאבריקן.* פאר די זעלבע 5 יאר האט די אפיציעלע סטאטיסטיק פאררעגיסטרירט אין גאנצן אייראפעאישן רוסלאנד סך הכל 481 סטרייקס (פון פארשידענע נאציעס) אין 1030 פאבריק-אונטערנעמונגען: אין בעלגיע זיינען אין משך פון די זעלבע 5 יאר פארגעקומען ניט מער ווי 487 סטרייקס, אין דער שווייץ זיינען אין משך פון 41 יאר (1861—1900) פארגעקומען ניט מער ווי 1001 סטרייקס. פאר די דערמאנטע 5 יאר האבן געסטרייקט דורכ-שניטלאך 5 יאר אויף יעדע 1000 ארבעטער: אין דייטשלאנד — 11 מאן, אין בעלגיע — 14, אין גרויס-בריטאניע — 15, עסטרייך — 21, פראנקרייך — 30, אין אייראפעאישן רוסלאנד — 26, און ביי די אידן פון „תחום המושב“ — 58.

מ'קאן אויך ניט זאגן, אז דער קאמף איז געווען ניט געלונגען פאר די אידישע ארבעטער. להיפוך! בשעת אין בעלגיע האבן נאך 7.5 פראצענט סטרייקנדיקע ארבעטער אפגעהאלטן א פולן נצחון איבער די בעלי-בתים, אין עסטרייך — 9 פראצענט, אין פראנקרייך — 13 פראצענט, אין גרויס-בריטאניע — 30 פראצענט, אין דייטשלאנד — 49.5 פראצענט, אין אייראפעאישן רוסלאנד — 26 פראצענט, האבן ביי אידן פון „תחום“ אפגעהאלטן 63.5 פראצענט פון די סטרייקנדיקע א פולשטענדיקן זיג, 22.5 פראצענט — א טייל-ווייז דערפאלג און נאך 14 פראצענט האבן געליטן א פולע מפלה.

זייער גרויס איז אויך די אנגעשטרענגטקייט פון די עקאנאמישע קאנ-פליקטן צווישן די ארבעטער און ארבעטגעבער אין תחום-המושב. דאס קאן מען זען אפילו ווען מ'פארגלייבט די „ווידערשטאנדס-קאָעפיציענטן“ פון די סטרייקס. למשל, אין משך פון די דערמאנטע 5 יאר איז אויסגע-קומען אין גאנצן אייראפעאישן רוסלאנד דורכשניטלאך 4.7 פארלאָרענע ארבעטס-טעג אויף יעדן איינעם פון די סטרייקנדיקע ארבעטער, און ביי אידן פון תחום-המושב — 9.5 טעג, ד.ה. דער ווידערשטאנדס-יכח פון די צדדים אין די צוזאמענשטויסן ביי אידן איז צוויי מאל גרעסער, ווי ביי די ארומיקע פעלקער.

אלזא, אויפ'ן עקאנאמישן געביט שטייט, ברוך-השם, אונזער קלאסן-

* די ציפערן וועגן סטרייקס פון אידישע ארבעטער ברענג איז אויפ'ן יסוד פון א סטאטיסטישער פארשונג, וועלכע איז האב ספעציעל אונטערגענומען און וועלכע איז נאך נים פארעפנטלאכט (די דאזיקע חשבונות-ויכטיקע ארבעט איז ארויסגעגעבן געווארן אין יאר 1923 אין בערלין אונטערן נאָמען: „די אידישע ארבעטער-באוועגונג אין ציפערן.—ב, ל.). די מאַדנע באַהויפטונג פון י. לער-שציינסקי, אז די אידישע ארבעטער זיינען ווייניקער פון אנדערע גענויגט צו סטרייקס, שטייט אין א שרעקלאכן ווידערשפרוך צו די אלעמען באַקאנטע פאַקטן און באַזירט דורכאויס אויף מיספאַרשטענדנישן.

קאמף לגמרי ניט אָפּ פון אנדערע פעלקער. אין דעם זין זיינען מיר זיי אפילו „פארלאָפּן דעם וועג“.

אָבער סטרייטס, באַיקאָטן, לאַקאָטן, כלערליי מינים פון סאבאָטאָש. אַטאָ די אַלע צאָללאָזע גרויסע און נישטיקע אויסדרוקן פון עקאָנאָמישע אַנטאָגאָניזמען אין דעם תחום־המושב — זיינען די איינציקע פאָרם פון קלאַס־קאָמף א י נ ע ר ה א ל ב פון דעם אידישן פאָלק. דאָגעגן אָבער אויף אנדערע געביטן פון קלאַס־קאָמף באַשטייט ביי אונז דער ענין נאָר ניט גלענצנדיק.

ביי אונז איז ניטאָ — און ביי די געוויינלאַכע גלות־תנאים אין עס אוממעגלאַך — ק י י פ א ל י ט י ש ע ר ק ל א ס ו - ק א מ פ , ווייל דאָס אידישע פאָלק, אַלס גאַנצעס, איז אָפּגערופן פון מלוכה־בוי און פון פאָליטישער הערשאַפט. אונזערע קלאַסן, יעדער פון זיין באַזונדערן שטאַנדפונקט, נעמען אַנטייל אין דעם פאָליטישן קאמף פון די אַרומיקע פעלקער. דער אידישער פראָלעטאַריאַט קאָן אַרויסטרעטן קעגן דער בור־זשאַווע בכלל און ב ת ו כ ה קעגן דער אידישער בורזשאַווע. אָבער דאָס איז ניט קיין קאמף פאַר הערשאַפט אינערהאַלב פונ'ם אידנטום, ווייל דאָ איז ניטאָ ביי וועמען אָפּצונעמען די הערשאַפט, און ס'וואָלט ניט געווען וועמען איבערצוגעבן זי אינ'ם פאָל פון נצחון. נאָר די עקאָנאָמישע קלאַסן־אַנטאָגאָניזמען צעשפילן זיך אינערהאַלב פון אידישן פאָלק, די פאָליטישע סכסוכים אָבער צילן פאַרביי און געפינען אָנהאַלטס־פונקטן אין דרויסן.

אמת, ביי אונז עקזיסטירט א ק ה ל ה מיט אירע איינריכטונגען, און מיר שטרעבן צוצוגעבן איר פאָליטישע פאַרמען; מיר חלומ'ען, סוף כל סוף, פון אַ נאַציאָנאַל־פאָליטישער אויטאָנאָמיע אין גלות. אָבער די נאַציאָנאַל־פאָליטישע אויטאָנאָמיע פאַרניינט טאַקע דעריבער פּרניציפיעל אונזער צעזיט־און צעשפּרייטקייט, ווייל כּדי צו דערגרייכן איר, איז נויטווענדיק די אַנטוויקלונג פון פאָליטישן קלאַס־קאָמף אינערהאַלב פון פאָלק. און דאָס קומט פאַר, טראָץ דעם, וואָס אונזערע „סימיסטן“ האָבן אזוי ניט אויפּמערקזאַם איבערגעשריבן פון די עסטרייכישע סאַציאַל־דעמאָקראַטן, כּפּרט ביי שפּרינגער'ן...

איך וועל גערן צוגעבן, אַז ווען מיר דערגרייכן נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע אין גלות, באַקומען מיר אויך אַ וועלכע ס'איז שטיצפֿעלעכע פאַר'ן פאָליטישן קלאַס־קאָמף אינערהאַלב פון אידישן פאָלק. אָבער די דאָזיקע פלעכע וועט זיין צושמאַל און צוואַרעם מיט סאַציאַלע מאַמענטן, און דעריבער וועט אויך אונזער פאָליטישער קאמף אינערהאַלב און אַרום די אויטאָנאָמע־איינריכטונגען פונ'ם אידישן פאָלק אונז ניט קאָנען פאַרבייטן יענעם מקור און צענטער פון פאָליטישן לעבן, וועלכן אנדערע פעלקער האָבן אין זייער טעריטאָריאַלער קאָנצענטראַציע.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם איז קיין וואונדער ניט, וואָס ביי אונז איז איינגעטלאַך ניטאָ קיין קאמף פון ק ל א ס ו - א י ד ע א ל אַ ג י ע ס . די קלאַסן פון אונזער פאָלק האָבן, געוויס, אַ פאַרשידנאַרטיקע פּסיכיק

און פיינטלאכע אידעאלן, אָבער זייער קלאַסן-אינהאַלט קומט ניט פונ'ם אירישן, נאָר פונ'ם אַרומיקן לעבן. די דאָזיקע אידעאלן זיינען — אין קעגנזאץ צו די באַהויפטונגען פון אונזערע נאַציאָנאַליסטישן-באַשולדיקער — ניט אַבסטראַקט, ניט קיין פראָדוקטן פון קאַפּ, פון ראַציאָנאַלן באַראַקטער; ניין, — זיי זיינען ניט זעלטן פול מיט לעבעדיקן, אַקטיוון און שעפּערישן אינהאַלט, ווייל זיי שטאַמען פונ'ם לעבן: אָבער דאָס לעבן, פון וועלכן מיר נעמען אונזער סאָציאַליזם, ראַדיקאַליזם, ליבעראַליזם, קלעריקאַליזם, — איז ניט דאָס אירישע לעבן. דאָס איז דאָס לעבן פון אנדערע פעלקער, וואָס שפּילט זיך אָפּ אין אונזערע אידעאָלאָגיעס, ווייל מיר קומען מיט אים אין באַרירונג, מיר באַטייליקן זיך אין אים.

און אזוי אַרום האָבן מיר אינערהאַלב פון אירישן פאָלק אַנשטאָט די אָפּוועזנדע פאַרמען פון קלאַסן-קאַמף אַ אידעאישן — טיילווייז אויך אַ פאָליטישן — קאַמף צווישן נאַציאָנאַלע שטרעמונגען. אַמאָל איז דער דאָזיקער קאַמף געווען צווישן השכלה און אַרטאָדאָקסן, שפּעטער צווישן ציוניזם און אַסימילאַציע, איצט — צווישן ציוניזם און דעם צובונד צום גלות בכלל. עס איז ניט נויטיק צו דערווייזן, אַז ביי היינטיקן טאָג האָט די אַסימילאַציע, אַלס אַזעלכע, פאַרלאָרן יעדע אידעאָלאָגיע. פון איר געוועזענעם אידעאישן מאַנטעלע זיינען אפּשר געבליבן רעשטלאך און שטאַטעס, וועלכע ווערן אָן סיסטעם און אומגעלומפערט אָנגעשטעפּעט אויף אנדערע, ווייניקער נייע, מער פראָגרעסיװע אידעאָלאָגיעס. אויב מיט 15—20 יאָר צוריק זיינען אַלע שונאים פון ציוניזם, אָן חילוק פון קלאַסן, געשטאַנען אויפ'ן באָדן פון פרינציפיעלן אָפּזאָג פון דער נאַציאָנאַלער אינדיװידואַליטעט פונ'ם אירישן פאָלק, שטייט איצט קעגן דעם ציוניזם אַ שונא, וואָס אונטער זיין פאָן קומען זיך צונויף טרעגער פון פאַרשידענע, אָבער מערסטנטייל דאך נאַציאָנאַל-אירישע אידעאָלאָגיעס. דאָ זעט מען די סאָציאַל-דעמאָקראַטישע אידעאָלאָגיע פון דער „זשאַרגאָן“ קולטור און אויטאָנאָמיע, דאָ איז אויך דער בירגערלאַכער ראַדיקאַליזם פון אַלע ניואָנס און דער שטרענג-נאַציאָנאַלער סיימיזם, און אפילו דער צע-שוואומענער טעריטאָריאַליזם פון מענטשן, וואָס ליידן אויף אַ פאַרעלטער-טער שנאה צו ארץ-ישראל. וואָס איז דאָ אַלגעמיינעם אין אַטאָ-דעם געמיש פון פערזאָנען און ריכטונגען? — איין גענאטיווער פאַקט פון שנאה צום ציוניזם.

שוין דער לויפּנדער מאַמענט האָט אונז געבראַכט אַ תּהום פון פאַקטן, וואָס באַשטעטיקן, אַז אין יענעם לאַגער קומט פאַר אַ קאָנצענטראַציע. און כ'מיו, אַז די אָנקומענדיקע תקופה פון סאָציאַלע דערשיטערונגען ביי די אַרומיקע פעלקער און ביי אירן וועט נאָך פאַרשטאַרקן די אַנטי-ציוניסטישע קאָנצענטראַציע.

אין די קומענדיקע פרקים וועט די דאָזיקע קאָנצענטראַציע באַקומען אַ גענויע סאָציאַל-פּסיכאָלאָגישע באַלייכטונג.

2.

די פארמען פון דער אַנטי-ציוניסטישער קאָנצענטראַציע.

צו דער צייט, ווען דער ציוניזם איז אַנטשטאַנען אַלס מאָדערנע פּאָליטישע אידעאָלאָגיע (חבֿת־ציון און שפּעטער הערצליוס), זיינען אין אידנטום געווען צוויי אידעאָלאָגיעס: די אַרטאָדאָקסישע אידעאָלאָגיע פון נאַציאָנאַלער אויפֿריכטונג ער־פי נס, — דער משיח־נעדאַנסק, — און די השכלה־אידעאָלאָגיע פון צופאַסן דעם אידן צו דער אַלמענטשלאַכער קול־טור. מיר האָבן זיך שוין לאַנג אויסגעלערנט צו אונטערשיידן אַסימילאַציע אַלס פּאַקט און אַסימילאַטאָרישקייט אַלס אידעאָלאָגישע באַרעכטיקונג פון דעם פּאַקט. עמבריאָניש אָדער טיילווייז האָט די אַסימילאַציע אַלס פּאַקט, אַלס ממשות'דיקער פּראָצעס, אָנגערירט אַלע גרופּן פונ'ם אידישן פּאָלק, און אויסנאַם. אין איר פּולער פאַרענדליכער פאַרם אָבער איז די אַסימילאַציע דער באַקוועמער און מיט עולם־הזה רייכער וועג פון יענע יחידים־איבער־לויפֿער, וואָס האָבן גאָרניט קיין אינטערעס אינ'ם אידישן פּאָלק. להיפּוך — די אידעאָלאָגיע פון אַסימילאַטאָרישקייט וווייזט אַמאָל אַרויס אַ גרויסן, אַפט אויך אַן אַל־דורכדרינגענדן אינטערעס צום גורל פונ'ם אידישן פּאָלק, כאָטש מערסטנטייל דינט זי נאָר אַלס באַגרינדונג פון קאָלטער באַציאונג צום אייגענעם פּאָלק. אַ איד, וואָס איז למעשה אַסימילירט אין פיל הינזיכטן, קאָן זיין אַ פאַרברענטער שונא פון אַסימילאַטאָרישער אידעאָלאָגיע, און אַ טיפּישער איד, וואָס האָט איינגעהיט אַלע אינדיווידועלע אייגנשאַפטן פונ'ם אידישן פּאָלק, קאָן זיין איר פאַרברענטער אָנהענגער. קורץ, מיר ריידן וועגן דער אַסימילאַטאָרישער אידעאָלאָגיע אַלס איינער פון די מעגלעכע לייוונגען פון דער אידישער פּראָגע.

אַטאָ די לייוונג, וואָס איז אויסגעאַרבעט געוואָרן דורך די השכלה־לייט אין אָנגעשטרענגטן קאַמף קעגן דער אַרטאָדאָקסיע, איז געווען ביז'ן אַנטשטיין פונ'ם ציוניזם די איינציקע אידעאָלאָגיע פון די אויבערשטע טיילן פון דער נאַציע, וואָס זיינען אַממערסטן געקומען אין דירעקטע פאַר־בינדונגען מיט די ענלאַכע שיכטן פון די אַרומיקע פעלקער. דאָס איז געווען אַ דירעקטער המשך פון אַל־מאָדישן אידישן שתדלן — און די ערשטע אַסימילאַטאָרן האָבן זיך, כאַמת, געפילט אַלס פאַרטרעטער פונ'ם אידישן פּאָלק, אַלס זיינע פאַרטיידיקער ביי די מאַכטהאַבנדע, אָדער ביי דער אינטעליגענטישער געזעלשאַפט פון דער הערשנדער באַפעלקערונג. די מאַסן־אידן זיינען פאַרבליבן פולשטענדיק פרעמד דער דאָזיקער אידעאָלאָגיע און אַן אַ חלק אין דער דאָזיקער פּאָליטיק.

די השכלה האָט געהאַט גרויסע פאַרריכטן ביים אידישן פּאָלק און זי טאַקע האָט אָפּגערייניקט דעם באַדן פאַר די שפּעטערדיקע וועלטלאַכע באַוועגונגען אין אידנטום. אָבער דער ציוניזם האָט — מיט'ן אויפלעבן די איינגעדערעמלטע אָפּנונגען פון די אידישע מאַסן — זיך אומדערוואַרט

אריינגעריסן אין דער משכיל'ישער אידיליע. די גלייכצייטיק מיט אים אנטשטאנענע עמיגרציע-באוועגונג, און שפעטער אויך די ארבעטער-באוועגונג, האבן אנגעהויבן סטיכיש אונטערצורייסן די אזוי אויך גאנץ שוואכע יסודות פון דער אסימילאציע. די אסימילאציע, וואס האט ביז דאן געהאט דעם מאנאפאל אויף „מאדערניזם“, „איראָפּעאִיזם“ און „פראַג-גרעס“ אינ'ם אידנטום, האט זיך פלוצלונג אנגעשטויסן אויף מעכטיקע קולטור-שטראָמען, וואס זיינען געפלאָסן פארביי איר אין אירישן פאלקס-לעבן. די סטעארינ'ליכטל פון משכיליזם האט זיך אנגעהויבן צו טונקלען ביים שיין פון דער נייער פרימאָרגן-זון פון דער ברייטער אויפקלערונג, וועלכע איז געקומען אויף דער אירישער גאס א דאנק דער אגיטאציע פונ'ם ציוניזם, דער ארבעטער-באוועגונג און דער עמיגרציע.

דער ציוניזם האט איבערנעמט אויף א שפראך פון ערדישן שאפן דאס, וואס דאס פאלק האט ביז דאן אויפגענומען אלס טראנסעידענטע, הימלישע צוזאגן, ער האט די אירישע מאסן באלויבטן דעם תוך פון זייער עבר און זייערע צוקונפטיקע וועגן אויף דער ערד. די ארבעטער-באוועגונג האט צוגעצויגן די מאסן צו די אלעמענטשלאכע אידעאלן, צונויפפאלעכטנדיק זייער לעבן מיט די האפנונגען און קאמף, וואס האבן באאומרוויקט די גרויסע וועלט. די עמיגרציע-פראָצעסן האבן מיט זייערע פיכערהאפטע איבער-לעבענישן און בולט'ע לעקציעס באלערנט די סאמע אָפּגעשטאנענע גרופן, מעכטיק עפנענדיק פאר זיי ברייטע וועלט-האָריוָאָנטן. וואס פאר א באַ-דייטונג האט דען די קינסטלאַד-אויסגעהאָרעוועטע קולטור-טרעגערן פון דער השכלה-אינטעליגענץ אין פארגלייך מיט אַטאָ דער סטיכישער. און לעבעדיקער מאסן-קולטור!

די לופט-שליסער פון דער אסימילאציע, וועלכע האבן זיך געהאלטן נאך א דאנק דעם פאקטישן מאנאפאל, האבן אנגעהויבן צעפאלן. צום אָנהויב פון דער רוסלענדישער רעוואָלוציע איז די דאָזיקע אידעאָלאָגיע שוין געלעגן אין חורבות, און איר לעבעדיקער קערנדל — די צוגעבונדנ-קייט צום גלות — איז אריבער בירושה צו אנדערע שמרעמונגען. די פריערדיקע גלייכגילטיקייט צום אירישן כלל האט אָפּגעטראָטן איר פלאץ דעם אייגנארטיקן גלות-נאַציאָנאַליזם, וועלכער האט זיך אין 1905 שוין פארעכטיקט אין דער אירישער געזעלשאפטליכקייט אין רוסלאַנד, טייל-וויין אויך אין גאליציען. אויף די שיפן פון די אטלאנטישע געזעלשאפטן האט ער אנגעהויבן איבערוואַנדערן אויך קיין אמעריקע.

מען דארף אונטערשיידן צווישן די דריי פארמען פון גלות-נאַציאָנאַ-ליזם. אין דער ערשטער ריי — האבן מיר דא א ניט-קאנסעקווענטע אסימילאטארישקייט, וועלכע באמייט זיך מיט א פוסטן ווארט „נאציע“ צודעקן די אָפּוועזנהייט פון וועלכן ס'איז נאַציאָנאַלן תוך; דאס איז — דער אויטאָנאָמיזם פון דער בונדישער אינטעליגענץ אין דער ערשטער שטופע פון זיין אנטוויקלונג (ביז 1907—1908) און דער איצטיקער רייז-ווערטלאכער נאַציאָנאַליזם פון די אייבערשטע פון דער אירישער אינטעליגענץ (למשל,

די לייט פון „נאָווי וואַסכאָד“, אָדער די ה"ה ביקערמאן, מאַרגאַלין א. א. : צווייטנס, קומט זייער אָפט דער גלות-נאַציאָנאַליזם, באמת, אַלס אַ ניט-קאַנסעקוענטער, אַ ניט-דערטראַכטער ציוניזם : אַזוי זעט אויס דער קעמפּערישער נאַציאָנאַליזם פון די לעצטע 2—3 יאָר מיט זיינע לאָזונגען : „אידישע שפּראַך, קולטור און אויטאָנאָמיע.“*) ענדלאַך — אַהער מוז מען אויך צורעכענען דעם אַבסטראַקטן טעריטאָריאַליזם, פאַר וועלכן די גאַנצע אידישע פּראָגע און דאָס גאַנצע לעבן פונ'ם אידישן פּאָלק שעפט זיך אויס מיט דער עמיגראַציע. ווי טיף אונזערע טעריטאָריאַליסטן זאָלן ניט פיינט האָבן דעם גלות, זיינען זיי דאָך מיט דער גאַנצער נשמה צוגעבונדן צום גלות. אין גלות פייניקט זיי נאָר דער באַיקאַט, פאַגראַמען, עמיגראַציע. זייער פאַרשטיין דעם אידישן פּראָבלעם איז ניט נאַציאָנאַל און ניט היסטאָריש, אפילו ניט עקאָנאָמיסטיש, נאָר פשוט געאָגראַפיש. ווער ס'דערפירט דאָס אידישע פּראָבלעם צו אַ פּראָגע וועגן אַ נחלה, באַדן, ערגעץ-וואו ביי די אַנטיפאָדן, יענער האָט נאָך ניט פאַרענדיגט די חשבונות מיט'ן גלות. דאָס צושטיין פון אידישע מאַסן צו דער אַלמענטשאַכער באַוועגונג, זייער אַרויסטרעטן אויפ'ן ערשטן פלאַן פון געזעלשאַפּטלאַכן אינטערעס — האָט אָפּגערייניקט די אידעאָלאָגישע אַטמאָספּערע פון דער אידישער גאַס, און אין דער תקופה פון דער רעוואָלוציע זיינען אויפ'ן שלאַכט-פּעלד פאַר-בליבן צוויי אידעאָלאָגיעס : ציוניזם און — צוגעבונדנקייט צום גלות, פאַרפּוצט אין בונטע קליידער פון נאַציאָנאַליזם.. די קאַנצענטראַציע פון גלות-האַפּנונגען אין די רעוואָלוציאָנערע יאָרן איז טאַקע געווען דער ערשטער נסיון פון דער אַנטי-ציוניסטישער קאַנצענטראַציע. אָבער די אינ-ווייניקסטע קעגנזאָצן און די באַאָטישע כחות פון דער היינטיקער אָרדנונג, פון איין זייט, און פון אידישער צעזייטיקייט, פון דער צווייטער, האָבן דער דאָזיקער קאַנצענטראַציע ניט דערלאָזן צו קומען צו שטאַנד. די קאַנצענטראַציע איז ניט קיין צונויפשמעלצונג, זי איז קיינמאָל ניט געווען און קאָן ניט זיין פּולקאַם, אָבער די טענדענץ איז אויבן-אויף.

פון די פאַרשידענע פאַרמען פון אַנטי-ציוניסטישער קאַנצענטראַציע וועלן מיר קודם-כָּל פאַרצייכענען די אַליאַנץ אויפ'ן פּאָליטישן באַדן. אין משך פון דער גאַנצער פאַרבאָרייטונגס-תקופה פון דער רוסלענדישער רעוואָלוציע און בעת דער רעוואָלוציע גופא האָבן מיר געזען אַ בונד צווישן די אידעאָלאָגן פון גלות אין די פּראָלעטאַרישע און בירגערלאַכע קרייזן. דער „בונד“ האָט געהאַלטן זיין קאַמף מיט אַלע מיטלען קעגן ציוניזם — פאַר-לוימדונג איינגעשלאָסן — כמעט פאַר זיין הויפּט-אויפגאַבע און פאַרדינסט : און מיר האָבן אויך געזען, ווי ענע-גיש די אַסימילאַטאָרישע און האַלב-אַסימילאַטאָרישע קרייזן פון דער אידישער ברוזשואַזיע האָבן געגעבן מאָראַל-לישע און מאַטעריעלע אונטערשטיצונג זייער פּראָלעטאַרישן קרוב, פאַקטיש

*) אַלס ניט-קאַנסעקוענטן ציוניזם מוז מען אויך באַצייכענען דעם „גויס-טיקן נאַציאָנאַליזם“ פון ה' ש. דובנאָוו מיט זיין טיפּזיניקן פּראָוואו צו באַגרינדן די נאַציאָנאַלע אידעאָלאָגורונג פון גלות.

רעכענענדיק זי מיט אים, אלס מיט דעם „איינציקן פאַרשטייער“ פון די אידישע ארבעטער. אַ נײַט גאָר געלונגענעם פּראָוו צו שאַפן אַן אַלגעמיינעם בלאָק פון דיזעלבע עלעמענטן, אָן אונטערשיד פון קלאַסן, האָבן מיר געזען בשעת דעם וואַל־קאָמף צו דער צווייטער דומע. די קעגנזייטיקע סימפּאַטיעס לאָזן זיך פילן אויך איצט. די גרופּיסטן, באַפּולמעכטיקטע פון קאָוונע (באַראַטונג*), און ווי זיי הייסן דאָרט, פּרעטענדירן צו זיין די „איינציקע פאַרטרעטער“ פון די אידן אין „תּחום־המוש״ב“. אָבער אַן איינציקער קאָן מען דאָך נישט זיין זאָלבעצווייט. פון דאָנען קומט דאָך אַרויס דער לעבנס־געזעץ: איינציקע פון אַלע קלאַסן, דערנענטערט אייד . . .

אין גאַליציע, וואו דאָס פּאָליטישע לעבן ברענט אויף כמעט אויס־שליסלאַך בשעת וואַל־קאָמפּן, האָבן מיר געזען, אין 1907 און באַזונדערס אין 1911, דעם סאָלידאַרישן אויפטריט פון די נמינע־אַסימילאַטאָרן מיט די חסידים און סאַציאַל־דעמאָקראַטן. אין ביידע פאַלן האָבן זיך אין אַטאָ דער פארנעמער געזעלשאַפט באַטייליקט מיט גרויס אויפער די גאַליצישע בונדיסטן, און דער בלאָק איז געווען געווענדעט קעגן דעם ציוניזם. אלס רעזולטאַט פון דעם פאַרוואַל־האַנדל זעען מיר איצט אַ ווייטערדיקן שריט פון אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע: די אַקאַרשט פאַרגעקומענע פאַר־אייניקונג פון גאַליצישע בונדיסטן מיט די שאַרפּסטע קעגנער פון דער אַר־דישער נאַציאָנאַלער אויפלעבונג, וואָס האָבן ביז איצט געבילדעט די „אידישע סעקציע“ ביי די פ. פ. ס.

אַ סך ווייניקער לאָזט זיך מערקן די קאָנצענטראַציע פון אַנטי־ציוני־סטישע עלעמענטן אויפ'ן געביט פון געזעלשאַפטלעכער טעטיקייט. דאָך איז נישטאָ קיין ספק, אַז אַזעלכע אָרגאַניזאַציעס פון אידישע כּחות, ווי „איקא“, מפיצי־השכלה, לייז און שפּאַר־קאַסעס, די פאַרשטאַרבּענע ליטעראַרישע געזעלשאַפט, אינפּאַרמאַציאָנס־ביראָ פאַר עמיגראַנטן — שטעלן מיט זיך פאַר די צענטרען, אַרום וועלכע ס'גרופּירן זיך די פאַר־שידנאַרטיקסטע עלעמענטן; און דאָ קומט פאַר אַ שטומער, אָבער אַנגעשטרענגטער קאָמף פאַר אויבערהערשאַפט צווישן די אַנטי־ציוניסטישע גרופּן, וואָס האָבן דאָרט ביז איצט רעגירט, און די ציוניסטן, וואָס הויבן זיך אַן באַווייזן דאָרט. דערווייל הערשט אין די דאָזיקע איינריכטונגען אַ בולט'ער גייסט פון שנאה צום ציוניזם. סיי ביי די אָנפירער פון די אינסטיטוציעס — ביי די איינפלוסרייכע פילאַנטראָפּן און „עסקנים“ — אַזוי אויך ביי די באַאמטע און פּראָווינץ־טוער גיט אַן דעם טאָן די גלות־אידעאָלאָגיע. אונזערע געזעלשאַפטלעכע ענינים ווערן נאָך אַלץ אַזוי אוועקגעשטעלט, פונקט ווי דער גורל פון די אידישע מאַסן איז לעולם־ועד פאַרבונדן מיט'ן גלות־לעבן, פונקט ווי שטאַרקן און אָרגאַניזירן דעם

(*) גרופּיסטן — אַנהענגער פון דער האַלב־אַסימילאַטאָרישער בורזשואַזער פאַרמיז אין רוסלאַנד, „פּאַלקס־גרופּע“, די קאָוונער באַראַטונג — אַ באַראַטונג פון אַ גרופּע קוינעס נישט פאַראַנטוואָרטלעכע רוסיש־אידישע כלל־טוער, וואָס איז פאַרגעקומען אין קאָוונע און גערעדט אין נאָמען פון כל ישראל. — ב. 5.

גאנצע אידישע פראגע און דאס גאנצע לעבן פונ'ם אידישן פאלק שעפט זיך גלות-אירנטום איז די איינציקע אויפגאבע פון אונזער אינטעליגענץ. די הערשנדע אידייע פון דער אינטעליגענץ, וואס גרופירט זיך ארום אונזערע קהל'שע ענינים, איז — די דערגרייכונג פון גלייכבארעכטיקונג. אויך אויף אַטעדעם געבט זעען מיר שטילשווייגנדיקע „קלאסן-מיטארבעט“.

מיטקאנצע זיינען די פארמען פון אַנטי-ציוניסטישער קאנצענטראציע אויפ'ן געבט פון ליטעראטור. די מחוץ פון ציוניזם שטייענדיקע בורזשואזע און ארבעטער-עלעמענטן האבן, אזוי ווי צונויפגערעדט זיך, נאך מיט א פאר יאָר צוריק געפירט מיט א זעלטענער איינמוטיקייט א קאמף קעגן דעם ציוניזם אין דער אָדער יענער פארם. עס איז באצייכנסווערט, אז אַטדי קלאסן-„קעגנער“ מירן אויס ביז היינט אַנצופאלן איינער אויפ'ן צווייטן. דער גאנצער אידיעאישער אָנגריף פונ'ם „בונד“ קעגן דער אידי-שער „בורשואזיע“ האָט נאָר אין זינען — דעם ציוניזם. פונקט ווי בור-זשואזיע און ציוניזם זאלן זיין סינאנימען. קאמישער פון אלץ האָבן גע-קלונגען די אפלאדיסמענטן פון די בירגערלאכע אַסימילאַטאָרן פאר אַטדער אידיענטיפיצירונג. אמת, דורכ'ן סיסטעמאַטישן באפאלן דעם ציוניזם האָבן זיך פון צייט צו צייט דורכגעריסן נאָטן קעגן דער בורזשואזיע בכלל, אפילו דער אַסימילאַטאָרישער. אָבער די בורזשואזע פארבינדעטע פונ'ם „איינציקן פארטרעטער“ האָבן גרויסמוטיק געקוקט אויף זיינע אַרויסטרע-טונגען, פארשטייענדיק אויסגעצייכנט, אז אזעלכע שטיפערייען זיינען נאָר „פראַ פארמא“, נאָר צוליב'ן „גענפער פחד“, קיינמאל זיינען די אַסימילאַ-טאָרן און די גלות-נאַציאָנאַליסטן פון דעם „בעלי-בתישן“ קרייז ניט בא-פאלן זייער פראַלעטאָרישן מיטקעמפער, זיי האָבן מער ווי שוואַך אָפגע-שלאָגן זיינע אַטאקעס. אייניקע פרעסע-אָרגאַנען האַלטן זיך נאָך ביז היינטיקן טאָג אָן דער טאַקטיק.*

עס איז כדאי צו באַמערקן, אז אויפ'ן ליטעראַרישן געבט איז פיל שווערער דורכצופירן די קאנצענטראציע, ווי אויף אלע אנדערע געבטן. אין דער פאליטיק טוט מען און אין ליטעראטור — רעדט מען. מ'קאן פירן אזעלכע עסקים, וואס האָבן גארניט געמיינזאמעם מיט'ן קלאסן-קאמף, אָבער ריידן וועגן קלאסן-קאמף דאָרף מען דאָך. מ'קאן ניט פאָרוואַרפן די אידיעאָלאָגן פון גלות-נאַציאָנאַליזם, אז זיי האָבן ניט גענוג געדולד צו די רייד פון זייערע מאַרקסיסטישע פריינט; זיי וואַלטן געווען גרייט צו געבן די לעצטע — פארשטייט זיך נאָר אויף וויפיל ס'דערלויבן די אומשטענדן — די פולע פרייהייט פונ'ם וואָרט אין זייער פרעסע. אזא קאמבינאַציע איז אָבער ניט אָנגעמבאָר דוקא פאר זייערע „אַרטאָדאָקס סאַלע“ פארבינדעטע. ביי פרייהייט פון געדורקטן וואָרט וואַלט נאָר קיין רייד ניט געקאָנט זיין וועגן דער איצט צו-שטאַנד-קומענדער פאראייניקונג פון אזא פארשידנפארטיקן עולם אונטער איין ליטעראַרישן דאָך.

דאס אידישע פאלק איז קליין איז צאל, איז נישטיק מיט זיין פאר-

(*) מ'וואַלט געקאָנט ברענגען פיל פאקטן פון אַטדער מערקווירדיקער סביבה.

העלמניסמעסיקער סאָציאַל־פּאָליטישער וואָג. דעריבער קומען אויס אלע זיינע לעבנס־פּראָצעסן ניט באַדייטנד. די פּאָסטן פון אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע, וואָס מיר האָבן דאָ דערמאָנט, קאָנען אויך אויסזען אלס אזעלכע, אויף וועלכע ס'לוינט זיך ניט אָפּצושטעלן. אָבער, ערשטנס, דורך דאָס נישטיקע און נישט־אָמערקבארע ברעכט זיך דורך אַ וועג די געשיכטע. דאָס, וואָס אונזער געשיכטע אין גלות גלאַנצט ניט אַרויס מיט איר העלקייט, פאַרקלענערט ניט אַבסאָלוט די היסטאָרישע באַדייטונג פון די דערמאָנטע דערשיינונגען פאַר'ן אירישן פּאָלק. צווייטנס, דאָרף מען נאָך אַ טראַכט טאָן, וואָס פאַר אַ השפּעה אויפ'ן פּאָלקס־לעבן עס האָט אונזער אַנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ, כּדי צו באַגריפּן, וואָס פאַר אַן אַנטשיידנדע באַדייטונג זי קאָן האָבן פאַר אונזער גאַנצן עתיד. די דאָזיקע אינטעליגענץ האָט פאַר זיך אַליין גענומען די אַרבעטער־באַוועגונג און די עמיגראַציע־רעגולירונג. זי רעגירט אין דער קהלה און אין אַנדערע איינריכטונגען, זי דערשיינט אומעטום, וואו מ'טרעט צו צו וועלכע ס'איז שריט פון זעלבסטאָרגאַניזאַציע און זעלבסט־הילף. און דערפּאָלג האָט זי, ווייל זי איז סאָלידאַריש, ווייל אפילו יענער חלק אירער, וועלכער האַלט זיך אין איין שווערן מיט'ן קלאַס־קאַמף, פראַקטיצירט אין דער אמת'ן קלאַס־קאָאָפּעראַציע. די אַנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ האָט ניט קיין מורא פאַר קלאַס־פאַרשידנהייטן, זי סאַנקציאָנירט זיי גאַנץ גערן, זי לאָזט צו אין אירע רייען קריטיק־פרייהייט, אבי נאָר צו גאַראַנטירן אַקציאָנס־איינהייט. אַטאָ דער קעגנזייטיקער טאַקט אַנטפּלעקט באַשיינפערלאָך. אז די פאַרבנדעטע פאַרטיידיקן דאָ געמיינזאַמע, ביידן טייערע ווערטן אינ'ם אירישן לעבן, אז זיי זיינען יעצוואונגען געמיינזאַם צו פאַרטיידיקן די פּאָליציעס, וואָס זיי האָבן שוין פאַרגומען.

אין דעם קומענדיקן פרק וועלן מיר באַטראַכטן די מאַטעריעלע יסודות פון דער סאָלידאַריטעט.

3.

דער קאַמף פאַר הערשאַפט אין מאַדערנעם אידנטום

אין מיינע באַטראַכטונגען האָב איך אין זינען דעם מזרח־אידנטום. דאָס מערב־אידנטום איז אָפּגעריסן פון עצם קאָלעקטיוון לעבן פון אונזער פּאָלק. דעריבער קאָן ער אויפנעמען פון די איצטיקע אירעאָלאָגיעס אין אידנטום אדער די אומבאַדינגטע אַסימילאַציע, אדער אַן אַבסטראַקטן, לעבנס־לאָזן ציוניזם. די פראַבלעמען פון אַ נאַציאָנאַלן קאָלעקטיוון לעבן, זיין אַנטוויקלונג אין גלות — זיינען כמעט גאַנץ פּרעמד דעם אידן פון מערב. דעריבער געפינט אין דער סביבה ניט קיין באַדן אפילו דער גלות־נאַציאָנאַליזם.

מיט וואָס, אייגנטלאַך, קאָן מען דערקלערן די טיפע שנאה צווישן ציוניזם און די אַזוי־גערופענע גלות־יסטן פון אלע פאַרבן אין רוסלאַנד און אין גאַליציע? די שנאה איז פיל שאַרפער, ווי פון געוויינלאַכע

אידעאישע אונטערשידן. ס'וואָלט געווען זייער נאָאָו צו מיינען, אַז די אומאויפהערלעכע אַטאַקעס אויפ'ן ציוניזם מצד די בונדיסטן, אָדער דער ווילדער קאַמף פון די פאַראייניקטע גמינע-לויט, חסידים און סאַציאַל-דעמאָקראַטן אין גאַליציע קעגן דעם ציוניזם ציען זייער יניקה נאָר פון טעאָרעטישע מיינונגספאַרשידנהייטן. דאָס בלוט, וואָס איז פאַר-גאַסן געוואָרן אויף די גאַסן פון דראָהאַביטש,* איז דער שטאַרקסטער פראָטעסט קעגן אַזאַ אומשולדיקן פירוש אויף דעם קאַמף, וואָס קומט פאַר אויף דער אירישער גאַס.

עס איז קלאָר, אַז דאָס איז אַ קאַמף פאַר הערשאַפט, פאַר רעאַלער מאַכט אין לעבן, אַ פאַרביטערטער קאָנפליקט פון מאַטעריעלע אינטערעסן. אָבער עס איז פונקט אַזוי קלאָר, אַ מיר האָבן דאָ צו טאָן מיט אַ צוואַ-מענשטום ניט פון קלאַסן-אינטערעסן, נאָר פון עפעס אַנדערש. דער ציוניזם אַליין האָט ניט קיין איבער-קלאַסן-כאַראַקטער, אָבער דער קאַמף צווישן אים און, אויב מ'קאָן אַזוי זאָגן, גלות'יזם טראָגט פונקט אַזאַ איבער-קלאַסן-כאַראַקטער, ווי דער קאַמף פון פריידענקעריי קעגן קלעריקאַליום ביי די פעלקער פון איראָפּע; טראָץ דעם, וואָס די פריידענקעריי פון דער ראַדיקאַלער בורזשואַזיע און פונ'ם באַוואוסטזיניקן פראָלעטאַריאַט איז ווייט ניט איינס און דאָסעלבע.

עס איז ניטאָ נאָך אַזאַ פּאָלק אין דער וועלט, וואו די יחידים זאָלן זיין אַזוי פיזיק, אַזוי פלינק, עקשנות'דיק, בויגזאַם און פילזייטיק אין קאַמף פאַר פערזענלעכע קיום, ווי אידן. און עס איז ניטאָ אין דער וועלט נאָך אַזאַ פּאָלק, וואָס זאָל זיין אַזוי שוואַך און צעקראַכן, ווייך און ניט-שטאַנדהאַפטיק אינ'ם קאַמף פאַר נאַציאָנאַלער באַפעסטיקונג, ווי אידן. אויסער געווינלעכער כח פון פרט און ביי-שפיללע אַזע שוואַכקייט פונ'ם כלל — דאָס איז איינע פון די סתירות פונ'ם אירישן פּאָלק אין גלות. צי קאָן מען דען אויסמעסטן דעם תהום פון ענערגיע, וואָס איז פאַרבאָרגן אין די טיפּע-נישן פון די אירישע מאַסן? אָבער דאָס איז די ענערגיע פון פערזענלעכע טאַלאַנטן און צעברעקלעכע אַנשטרענגונגען, וועלכע אונזער פּאָלק ווייסט, ווי צו פאַרוואַנדלען אין דער ענערגיע פון קאָלעקטיוון שאַפן. אויף אַטאָ דעם פרט, וואָס איז דורכגעדרונגען מיט'ן ניט-באוואוסטזיניקן קאָ-ריעריזם, וואָס דורשט צו באַקומען פאַר זיך „אַ באָדן“ אפילו פאַר'ן פרייז פון צערייסן מיט'ן שלים-מולדיקן, אַרימען און באַדנאָזן קאָלעקטיוון, — אויף אים שפאַרט זיך עס אָן די אַסימילאַציע-אידעאָלאָגיע אין אַלע אירע נוסחאות. פון דער אַנדער זייט איז קלאָר, אַז דער אירישער קאָלעקטיוון אַלס גאַנצער, וואָס ווערט איבערגעלאָזן אויף הפקר פון דעם פרט, וועלכער האָט זיך אַרויסגערופט אַ דאַנק זיין געלאָפּט נאָך פערזענלעכע דערפאַנג, אַז אַטדער קאָלעקטיוון נויטיקט זיך, מ'זאָל אים שטאַרקן, אויסגלייכן,

פאראייניקן און מאכן זעלבסטשטענדיק. און אויפ'ן דאזיקן קאלעקטיוו האלט זיך טאקע די ציוניסטישע אידעאלאגיע אין אלע אירע שאטירונגען. אטאָדאָ, אין דעם שטומען אנטאָנאָניזם צווישן שיער דעם דערפאלגרייכן יחיד און דעם אומגליקלאכן פאלק, דאָרף מען זוכן די „מאטעריעלע“ אינטערעסן-קעגנזאצן, וואָס רופן אַרויס דעם צוזאמענשטויס פון איידעלגאנצניעס ביידן.

די אסימילאציע איז זיך קיינמאל נישט געווען באוואוסט פון דעם אנטאָנאָניזם צווישן פרט און כלל. אָבער ווען דער ציוניזם האָט גערופן מקריב צו זיין פערזענלאכע קאריערעס צוליב דער נאציאָנאַלער אויפֿלעבונג, האָבן די אסימילאטאָרן אינסטינקטיוו דערשפירט די סכנה פון דער אַנטימאָציע און האָבן זיך באוואָפנט מיט'ן גאנצן אַרסענאַל פון שרעקווערטער („רע-אַקציע“, „שאַוויניזם“, „ענגקייט“ א. א.), כדי אָפצוהיטן די קאריעריסטישע רעכט פון פרט. דער ציוניזם האָט זיך סומד געווען, אויך נישט אַלעמאַל בולט, אויף אַטדער סתירה צווישן יחיד און כלל און האָט פון איר געשעפט זיין אידעאַליזם. דער גלות-נאציאָנאַליזם פרובירט, אַליין נישט וויסנדיק עס, צו מאַכן שלום צווישן דעם פרט און כלל אין אידנטום.

דער פרט, וועלכן ס'שמיכלט צו „אַ ברייטער פעלד“ — פאַר דער-פאַלג, פאַר אַנטוויקלען זיין טאַלאַנט אַדער פאַר עקספּלאַטאַציע — אין דער אויסערלאַכער וועלט, וויל זיך נישט אָפרייסן פונ'ם איינגעוועסענעם פלאַץ, פאַר אים איז דער גלות — די היים, די נישט-אידישע סביבה — דאָס פאַטערלאַנד. אָבער דאָס אידישע פאַלק, אַלס היסטאָרישער אָרגאַניזם, אַלס מאַטעריעלע און גייסטיקע טראַדיציע, אַלס לעבנס-שטייגער און קולטור-פסיכאָלאָגישער טיפ — דריקט דאָך אויף יעדן פרט. אמת, אינ'ם אידישן פאַלק איז דאָ זייער ווייניק פון אַ פעסטער מאַטעריעלער פריערדיקע דורות, ווייניק לעבנסשטייגער, וואָס זאָל זיך אַליין אַנטוויקלען. — ווייניק אייגנאַרטיקייט; און מיר פאַרמאָגן דאָ גאַרניט פון דעם כח פון באָדן, פון שוואַרצערדיקער צוציאונגס-קראַפט. דערפאַר אָבער האָבן מיר מער קולטור-טראַדיציעס — אין דעם גייסטיקן וועזן, אין די געדאַנקען-געוואוינהייטען, טעמפעראַמענט און אידעאלישער ירושה. די דאָזיקע טראַדיציע לאָזט זעלבן אַרויס אַ יחיד פון אירע איינ-קלאַמערנדע אָרעמס. אין אַלגעמיין און אינגאַנצן גענומען, קומט אויס דעם אידישן פרט מיט אַלע זיינע קאריעריסטישע האָפנונגען צו בלייבן שטעקן אינערהאַלב פון פאַלק. פון דאָנען שטאַמען די אינווייניקסמע סתירות פון דער אסימילאציע.

פון דער אַנדער זייט — הערשט אויך איבער'ן אידישן קאלעקטיוו די נויטווענדיקייט זיך צו פאַרפעסטיקן, לאָזן וואַרצלען אין דער אַרומיקער סביבה, צוזאַמענבינדן זיך מיט דער אינערטער שוואַרצערד פון די שכנות-

דיקע פעלקער. אַ גאַנץ פּאָלק קאָז ניט לעבן, ווי אין אַן אַכסניה. פון דאַנען שטאַמען די אינערלאַכע סתירות אינ'ם ציוניזם.

די אַסימילאַציע האָט באַוווּזן שנעלער און עפּעס אומבאַמערקבאַרער, ווי דער ציוניזם, זיך אַן עצה צו געבן מיט דער דערמאָנטער סתירה; נאָכדעם ווי די אידעאָלאָגן פון דער אַסימילאַציע האָבן זיך איבערצייגט אין דער אוממעגלאַכקייט צו באַקומען אַ באַדן אונטער די פיס דורך ריין אינדווירדועלע אָנשטרענגונגען, האָבן זיי אָנגעהויבן אינסטינקטיוו אַנ-צוטאָפּן יענע וועגן, אין וועלכע ס'גייען די מאַסן אין זייער סטיכישן שטרעבן, זיך צו באַפּעסטיקן אין גלות. די אַסימילאַטאָרן — די דירעקטע יורשים פון די אַלטע איינפלוסרייכע שפיצן פון אידישן פּאָלק, פון די אידישע גבירים און קהל-לייט, ווי אויך פון דער ישיבה-בחור'ישער נאָעמטיקייט — זיי האָבן מיט'ן כח פון היסטאָרישן איבערגאַנג געפונען פאַר זיך אַפּן אַלע וועגן צו די אידישע מאַסן, צו די אַנטשטאַלטן און אָרגאַניזאַציעס פון אונזער פּאָלק. די טאַמעס האָבן געהערשט אין די קהלות, אין דער צדקה-גדולה, אין חנוך; זייערע קינדער און אייניקלאַד טאַקע האָבן פאַרכאַפט די מאָדערנע „געזעלשאַפטן“, זעלבסטהילף-אָרגאַניזאַציעס און אַרבעטער-פאַרבאַנדן. די קינדער האָבן באַוווּזן אויסצונוצן די אָרגאַניזאַטאָרישע געוואוינהייטן, וועלכע זיי האָבן באַקומען בירושה, כדי צו פאַרשטאַרקן זייערע אייגענע פּאָזיציעס אינ'ם אידישן פּאָלק, און אויף אַזאַ אופן, אַלס „אינציקע פאַרטרעטער“ פון גאַנצן אידישן פּאָלק, אָדער פון איינצעלנע פון זיינע קלאַסן, האָבן זיי זיך דערשלאָגן די אָנערקענונג מצד די אַנטשפּרעכנדע גרופּן פון אַנדערע פעלקער.

ניט האָבנדיק לכתחילה קיין שום ווילן צו דינען דעם אידישן פּאָלק, קומענדיק צום פּאָלק נאָר אַ דאַנק דעם דורכפאַל פון דער פּערזענלאַכער, קאַריעריסטישער אַסימילאַציע, האָט אַט-די אינטעליגענץ, טאַלאַנטירט און אַקטיוו, געבראַכט די אידישע מאַסן, אין אַ באַשטימטער מאַס, אַ די-רעקטן, ממשות'דיקן נוצן. זי האָט אָרגאַניזירט צדקה, ביליקן קערעטן, בילדונג, סטאַטיסטישע אַנקעטן, עמיגראַציע-אינפּאָרמאַציע און זי האָט אויך אָנגעפירט ס ט ר י י ק ס און פּאָליטישע אַרבעטער-אַרויסטרע-טונגען. זי האָט כמעט מאָנאָפּאָליזירט די אידישע קהל'שע עסקים — לויט דער היסטאָרישער חזקה פון ערשטן פאַרכאַפּ. און דאַס אַלץ נאָר צוליב איין ציל — זיך דערשלאָגן די אַנערקענונג פון דעם אַלץ נאָר צו די אַרומיגקייט פון דער דורכמאַכן, זיך שטיצנדיק אויפ'ן אידישן פּאָלק, דעם אומדירעקטן וועג צו פּערזענלאַכער „אינוואַרצלונג“ אין גלות.

אונזער גלות'יסטישע אינטעליגענץ, וועלכע איז אין דער נשמה פאַר-בליבן, ווי פריער, טיף-גלייכגילטיק צום גורל פונ'ם פּאָלק, האָט אַזוי אַרום באַוווּזן צו דינען דער אידישער געזעלשאַפטלאַכקייט, ניט ברענגענדיק קיין סרבנות פאַר'ן קאַלעקטיוו. אדרבה — די פּערזענלאַכע קאַריערע האָט זיך דאָ אויף אַ גליקלאַכן אופן צונויפגעפלאַכטן מיט'ן נוצן פון קהל.

דאָס ווערטפולע, וואָס די דאָזיקע אינטעליגענץ האָט מיט איר טעטיג-
קייט געבראַכט די אירישע מאַסן, איז געווען ניט פעסט, אויבערפֿלעכלאך,
ווייל איר טעטיקייט איז געווען צוגעפאַסט צו די גלות-גרעניצן. זי באַפֿרי-
דיקט נאָר די נאָענטסטע לויפֿנדע נויטן, און ניט די מאַסן אין זייער כלל,
נאָר באַזונדערע גרופֿן און איינצלענע ייִחדים; זי באַשרענקט זיך אויף
קליינלאַכער טאָגטעגלעכקייט. אין דער דאָזיקער גאנצער טעטיקייט —
סיי פֿון דער בורזשואַזער און סיי פֿון דער פֿראַלעטאָרישער אינטעליגענץ
— איז ניטאָ קיין אידעאל און סיסטעם, ווייל דער אויסגאנגס-פֿונקט איז
ניט דער נאָציאָנאַלער קאָלעקטיוו, נאָר די ראַגה פֿאַר אַ פֿערזאָן און
פֿון מאַמענט.

די מאַסן ניט עס עפעס דאָך, און אונזער גלות'יגמישע אינטעליגענץ
דאַרף ניט מער, ווי הערשן איבער די מאַסן, זיך באַנוצן כאַטש טיילווייז
מיט זייער צוטרוי, און ניט אזוי דעם אַמת'ן פֿאַרטרויען, זוי דאָס רעכט
צו רעקלאַמירן דעם דאָזיקן צוטרוי כלפי דער אויסערלאַכער וועלט. די
דאָזיקע אינטעליגענץ האָט באַשאַפֿן אויף דער אירישער גאס אַן אומ-
אנגענעמע אַטמאָספֿערע פֿון שרייענדיקער רעקלאַמע און פֿאַרטייאַישער
שמוץ-קאָנקורענץ. אַט פֿאַרוואָס זי איז אזוי אויבערפֿלעכלאך אין איר
אידעאָלאָגיע, מיידט זי אויס אזוי אַרגאָניש יעדן פֿראַוואו צו פֿאַרטיפֿן
זיך אין די יסודות פֿונ'ם אירישן לעבן, גיט זי זיך אזוי פֿאַנאַטיש אָפֿ
דער פֿעלשונג פֿון די אידעאָישע ווערטן פֿונ'ם אירישן פֿאָלק, מורא האַבנדיג
דיס צו קוקן דעם גרויזאָמן אַמת גלייך אין די אויגן. מ'דאַרף דאָך זיין
די „איינציקע פֿאַרטערטער“ כלפי דער שטאַרקער און צוציענדיקער אויסער-
לאַכער וועלט, און צוליב דעם איז נויטיק — אז „אין דעם אירישן פֿאָלק,
וואָס איז אַנפֿאַרטרויט אונזער אויפֿזיכט, זאָל אַלץ זיין בשלום“.

די עקסטרעמע לייכטקייט און ניט-אידעאָישקייט פֿון אַט דער אידעאָ-
לאָגיע האָט מעגלעך געמאַכט פֿאַר דער אינטעליגענץ, וועלכע האָט זי געשאַפֿן,
זיך אַפֿצוזאָגן מיט אַ לייכטן האַרץ פֿון דער אַסימילאַציע. דאָ האָט דער
חורבן פֿון דער אַסימילאַציע ניט אַרויסגערופֿן קיין טרערן און ביינקשאַפֿטס-
זכרונות, האָט ניט צעשלאָגן קיין פֿערזענלעכע לעבנס און קאַריערעס.*
ניט אומזיסט פֿאַראַייניקט דאָ אזוי גלענצענד דער פֿרט זיין פֿערזענלעכע
ערפֿאַלג מיט די געזעלשאַפֿטלעכע ענינים. די דאָזיקע אינטעליגענץ באַ-
שטייט פֿון „פֿראַקטיקער“ און „דיפֿלאַמאַטן“, לויט ירושה און באַרוף.
אייניקלאַך פֿון די שתדלנים און קהל'שע קאבלעפֿל, זיינען זיי — אַלץ איינס
אינ'ם בורזשואַז און פֿראַלעטאָרישן לאַגער — געבוירענע פֿראַזעאָלאָגן און
אַפֿאַרטוניסטן.

מיט איר אייגנאַרטיקער פֿלינקייט האָט די אינטעליגענץ נאָך פֿאַר
דער רוסלענדישער רעוואָלוציע זיך איבערגערוקט פֿון אַסימילאַטאָרישקייט

(*) די טרערן אויפֿן זעקסטן ציוניסטישן קאָנגרעס וועלן פֿאַרבלויבן אַן
אויבוקער סימן פֿון דער טיפֿיקייט פֿון ציוניסטישע איבערלעבונגען, פֿון דער
טראַגעדיע פֿון קאָלעקטיווע געפֿילן און האַפֿנונגען.

און „קאסמאפאליטיזם“ צו ניט־אויפריכטיקן, האלביקן גלות־נאציאנאליזם. דער ציוניזם, דאגעגן, האט דורכגעמאכט אן אנדער עוואלוציע. ער איז געשאפן געווארן דורך דעם עמפֿינדלעכן טייל פון דער אידישער אינ־טעליגענץ, וועלכע האט אונטער'ן דרוק פון די גרויזאמע קלעפ פון געזעל־שאפטלעכן און מלוכה־אנטיסעמיטיזם טיף דערשפירט, אז מען קען ניט צונויפבינדן גליק פונ'ם פאלק מיט פערזענלעכן קאריעריזם. זי האט שארף אפגעווארפן דעם גלות, איינזעענדיק אין אים די הויפט־סיבה פון די אידישע ליידן און די פרוכטלאזיקייט פון אידישן שאפן. די ציוניסטישע אינטעליגענץ האט זיך אין איר ראדיקאליזם ארויסגעוויזן בלינד און טויב צו דעם פאזיטיוון, וואס האט זיך געשאפן אין טאג־טעגלעכן לעבן פון די אידישע מאסן! אומאפֿיסטיש צוגעשמידט צום אויפלעבונגס־אידעאל אין אייגענעם לאַנד, האט זיך דער בליק פון די דאזיקע אידעאלאגן אויפגעהויבן הויך איבער די לויפנדיקע מאמענט־באדערפנישן. די ערשטע 20 יאר איז פאר די ציוניסטן געווען פֿכעמד יעדער געדאנק פון פארקאפן און פאר־פעסטיקן די פאזיציעס אין די גלות־לענדער, פון א נויטווענדיקן צוזאמענ־בונד צווישן פערזענלעכער פאראינטערעסירונג און די כלל ענינים. אויף דעם, וואס עס טוט זיך אין גלות, און אויף אלע גלות ערשיינונגען — דעם עקאנאמישן קאמף פון די ארבעטער, דעם קאמף פאר בירגערלעכער פריי־הייט, דער אנטוויקלונג פון דער אידישער שפראך, עמיגראציע — האבן די ציוניסטן געקוקט ווי אויף עפעס פרוכטלאזעס, פרעמדעס. ווייל, אלץ וואס מען דארף טאן, איז — דארטן, אין דער היסטארישער היים פון אידישן פאלק, דארט — ציון, דא — גלות. און וואס קאן זיין גוטס פון גלות?

דערווייל האבן די אַנטי־ציוניסטישע עלעמענטן אלץ מער און מער אריינגענומען אין זייערע הענט די ארגאניזירטע אויסדרוקן פון געזעל־שאפטלעכן לעבן, און די עקסטרעמע פלאכקייט, ממש דלות פון געדאנק, האט זיך ביי זיי פאראייניקט מיט א גרויסן פראקטישן חוש און ארגאניז־זאציאנעלער געשיקטקייט. דער ציוניזם ווידער, דוקא ערב די סאמע שווערע דערשיטערונגען, וועלכע עס האט איבערגעלעבט דאס אידנטום אין אונזער צייט, — האט זיך ארויסגעוויזן קראנק אויף ארגאניזאציאנעלער אנמאכט, טראץ דער דרייסטקייט און דורכדרינגלעכקייט פון געדאנק.

אין פריערדיקן ארטיקל האבן מיר געזען, אז די רעוואלוציאנערע יארן האבן אונז געבראכט דעם ערשטן, ניט גאנץ געלונגענעם נסיון פון אַנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע.

יעדע תקופה פון סאציאלע דערשיטערונגען אין דער ארומיקער וועלט עפנט פאר'ן אידישן פאלק נייע ד ע ר ש י ט ע ר ו נ ג ע ז — און נייע ה א פ נ ו נ ג ע ז, גרויסע געפארן — און רייצענדע פ ע ר ס פ ע ק ט י ו ו ז. . . דער ציוניזם האט זיך געשטיצט אויף אַט די סכנות און דאנות, בעת דער גלות'יזם האט זיך געשטיצט אויף די פערספעקטיוון און האפנונגען...

לכתחילה האט דער ציוניזם זיך באמיט צו אינגארירן די דאזיקע

האפנונגען און פערספעקטיוון, ר'האט מיט א קרענקלאכער פרייד אונטער-געכאפט אלץ, וואס איז געווען טראגיש און גרויזאם אין די פאלקס-איבער-לעבונגען, כדי צו נישט צו מאכן די דאזיקע האפנונגען. זיינע שונאים האבן דאגעגן אונטערנעשאצט די סכנה, האבן באגעגנט די דערשיטערונגען מיט א בייזווייליקן געלעכטער און זיך געקליגלט אין בארואיקנדער זעלבסט-נאדעריי: דאס איז ניט געווען מוטיקייט, וואס אנערקענט די אחריות, נאר לייכטזין, וואס פארמאכט די אויגן ביים ברעג פון תהום. און קיינער, קיינער אין דער אידישער גאס האט ניט א געשריי געטאן: מיט א הויך-געהויבענעם קאפ גייען מיר באגעגענען דאס, וואס ס'דערווארט אונז!

און דער ציוניזם האט זיך געגריזשעט, געפירט א אידעאישן קאמף אין א צייט, ווען זיינע שונאים האבן געבויט פעסטונגען אינ'ם לעבן. דאן — אין אטדי פונסטערע, און דאך ליכטיקע, שטראלנדיקע יארן — זיינען אפגעפאלן פונ'ם ציוניזם איינער נאכ'ן צווייטן די לעבעדיקסטע און אנטוויקלטסטע עלעמענטן. פון דעם ציוניזם האט זיך אפגעטיילט א נייע פאָרם פון גלות-נאציאנאליזם, א טיפערע, דרייטערע און אויפליכטיקערע ווי דער ווערטער-נאציאנאליזם פון די האלב-אסימילאטאָרן. אַרבעטער, וואס זיינען געבליבן אינ'ם ציוניזם, זיינען מיט דער נשמה אוועק פון זיינע מעשים, זוכנדיק אויף זייער אייגענעם באזונדערן קלאס-וועג די פאר-אייניקונג פון די באפרייאונגס-אויפגאבן פון דעם מאָמענט מיט'ן אידעאל פון אויפלעבן דאס פאלק אין זיין אייגן לאַנד. ענדלאך, ווען די אלגעמיינע אויפלעבונג האט מיט זיך אוועקגעשלעפט די סאמע ראדיקאלע און נישטערע, האט זיך אויך דער הויפטקארפוס פון דער ציוניסטישער אַרמיי אַ לאַז געטאן אין קאמף פאר מעגליכע פאזיציעס אין גלות. די העלסינגפארסער פראגראם אין רוסלאנד און די פארמירונג פון א אידישער נאציאנאלער פארטיי אין עסטרייך באצייכענען מיט זיך א נייע ריכטונג אין דער ציוני-סטישער פאליטיק.

אזוי אַרום האט דער ציוניזם סוף-כלי-סוף אנגעהויבן באהערשן די אינווייניקסטע סתירה פון זיין ראלע. אנשטאט דעם אומאָפּשן הלום, מיט איין שפּרונג — מיט איין וואונדערפולן גלגול — געזונט צו מאכן דעם פאלקס-קאלעקטיוו, האט דער ציוניזם איינגעשלאָסן אין קרייז פון זיינע שטרעבונגען די אויפגאבע צו פארשטארקן דעם אידישן ישוב אין די גלות-לענדער.

דער ציוניזם איז געוואָרן סינאָטיש און אינטערגראַל, ר'האט אומ-געפאסט די אנטוויקלונג פון אידישן כלל אין אלע ריכטונגען, אין גלות און אין ארץ-ישראל, היינט און מאָרגן.

אַבער אטדי אויפגאבע איז געווען פסיכאלאגיש אזוי ניי פאר דער מערהייט ציוניסטן, אז זיי זיינען איז מישך פון די לעצטע עטלאכע יארן קוים צוגעטראָטן צו איר לייזונג. דאָ זיינען, אַדאָי, ניט ווייניק שולדיק אויך די נייטיגסטיקע אויסערלאכע תנאים — הויפטזעכלאך אין רוס-לאַנד, און אויך דאס, וואס אומעטום האבן די וויכטיקסטע פאזיציעס אין

דער אידישער געזעלשאפטלאַכקייט געהערט די שונאים פון ראדיקאַלן אויפֿלעבן פון אידישן פּאָלק. נאָר מער פון אלץ דאַרף מען עס פאַרשרייבן אופֿי'ן חשבון פון דער פּסיכאָלאָגישער ניט־צוגעפאַסטקייט פון די ציוניסטן צו דער נייער לאַגע. די ציוניסטן, אויב מ'זאָל ניט רעכענען די פּועלי־ציון, וועלכע האָבן עס שוין לאַנג פאַרשטאַנען און בויען געהעריק זייער טאַקטיק, — האָבן זיך נאָך ניט צוגעוואוינט צום געדאַנק, אז דעם ציוניזם שטייט פאַר אַ קאַמפּאַרמאַט נאָר אַ טאָט אינערהאַלב דעם לעבן פון די מאַסן, פאַר דער הערשאַפט אין דער אידישער געזעלשאפטלאַכקייט. אַ דאַנק דעם קאַמפּאַינסטינקט, וועלכער איז אזוי געוויינלאַך ביי אַרבעטער, האָט דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם פון זיין התחלה אָן גראַד־ליניק פאַרפּאָלגט איין ציל: באַהערשן אלע פּאָליציעס אינ'ם אידישן פּראָלעטאַריאט און שאַפן נייע. און אויב זיין אויפגאַבע האָט זיך ניט איינגעגעבן ביז איצט, איז עס לכתחילה צוליב דער גוואַלדיקער צעשפּלייטערונג אין זיינע רייען (ס.ה., סיימיסטן, פּועלי־ציון). און איצט, ווען דאָס לעבן האָט די צעשפּלייטערונג געמאַכט צו נישט, שטערן שווערע אויסערלאַכע תנאים. מ'דאַרף ניט פאַרגעסן, אז דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם עקזיסטירט אין גאָר דער וועלט מיט אייגענע כחות, ניט ווי דער „איינציקער פאַרטערטער“ מיט זיין מיוחס'דיקער משפּחה, דער אידישער און ניט־אידישער.

מיט איין וואָרט, דער ציוניזם דאַרף אַריינכאַפן אין זיינע הענט דאָס, מיט וואָס זיינע שונאים באַנוצן זיך לרעה דער אויפֿלעבונג פון דער אידישער נאַציע. די פּאָליציעס, וואָס די אַנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ האָט פאַרגומען, זיינען דאָך ניט אָפּגענומען געוואָרן ביים ציוניזם, זיי זיינען פשוט קיינמאָל ביי אים ניט געווען. און מערקווירדיק — דאָרט, וואו דער ציוניזם מאַכט פּרואוו אַריינצודרינגען אין דער לעבעדיקער אידישער פּראַקטיק — באַגעגנט ער כּסדר אַ וואַרימען מאַסן־אָפּקלאַנג. אזוי איז עס געווען אויך ביי דעם וואַלקאַמף צו דער ערשטער און צווייטער דומע, און אין גאַליציע — דאָס יאָר און מיט פיר יאָר פריער. דער ציוניזם האָט אָבער ביז איצט ניט געקאָנט אויסנוצן דאָרטן יענע ענערגיע פון מיטגעפיל, וועלכע איז פאַרבאָרגן אין די ברייטע אידישע מאַסן.

אויפֿ'ן שוועל פון דעם נייעם פרק פון דער אלעוולטאַכער און אירי־שער געשיכטע, ווען דאָס אידישע פּאָלק דערוואַרטן נייע שווערע סכנות און נייע רייזנדע פּערספּעקטיוו, שטייען מיר פאַר דער פּראַגע: ווי אזוי באַזיגט מען די אַרגאַניזאַטאָרישע שוואַכקייט פונ'ם ציוניזם? ווי אזוי אַנטוויקלט מען דעם מאַסימום פון פּרוכטבאַרער טעטיקייט פון יענע טיפע סימפּאַטיעס, וועלכע דער אידעאַל פון אויפֿלעבונג אין דער אייגענער היים באַגעגנט אין די פּאָלקס־מאַסן?

די תשובה איז: גאַנצ־אַנאַלע קאַנצענטראַציע
קעגן דער אַנטי־ציוניסטישער קאַנצענטראַציע.
טראַציע.

די שוועריקייטן פונ'ם פועל-ציוניזם

1.

אויף א יובל-אָוונט פון דער פועל-ציוניסטישער אָרגאניזאציע אין ווארשע האָט זיך אן אַלטער טוער פון דער באַוועגונג, אן איבערגעגעבענער אַרבעטער, געקלאָגט: אוי, ווי שווער איז צו זיין א פועל-ציון! שוין גרינגער צו זיין א ס. ס., א סאַציאַליסטער־מאַריאַליסט, נאָך גרינגער א בונדאָוועץ, א זש. פ. ס. אָוועץ, דאָס איז אזוי גרינג. דאָ דאַרף מען ניט טראַכטן, דאָ פאַרשפּאַרט מען צו לערנען זיך, אָבער א פועל-ציון, אוי ווי שווער און אַהריות/דיק דאָס איז!

מיר אַלע פילן דאָס אָפטמאָל, מיר קאָנען אינגאנצן פאַרשטיין די קלאָג פון אונזער געטרייען חבר, נישט קוקנדיק אויף דער שוועריקייט אין ער דאָך געווען און געבליבן א פועל ציון, און ער באַצאָלט אַצינד זיין פאַרטייאַיבערגעבנקייט מיט א לעבנסלאַנגער פאַרשיקונג קיין סיביר. און מיר אַלע שטייען פעסט ביי אונזערע פרינציפן, ניט קוקנדיק אַניף זייער שוועריקייט. אין וואָס־זשע באַשטייט אַט די צרה און אַט דער גליק אונזערער, וואָס אונזער אויפגאַבע איז אזוי שווער, אזוי קאָמפּליצירט און 'אזוי טייער' פאַר אונז אַלעמען?

פאַראַן א געזעץ אין דער נאַטור — דאָס געזעץ פון קראַפט־פאַר־שפּאַרונג: איטלאַכע באַשעפּעניש שטרעבט צו דערגרייכן מיט וואָס וויי־ניקער קראַפט־פאַרלוסט, מיט וואָס קלענערע אָנשטרענגונגען וואָס א גרעסערן דערפאלג. דאָס דאָזיקע געזעץ הערשט איבער דער גאַנצער לעבדיקער (אָרגאַנישער) וועלט, און אפשר אפילו איבער דער טויטער (אַנאָרגאַנישער) וועלט (אויב מ'זאָל אזוי אויסטייטשן האַמילטאָנס ענערגיע־טעזישן גרונטגעזעץ איבער דעם קלענסטן אינטערגראַל ביי דער באַוועגונג פון מאַלעקולן). יעדנפאַלס פירט זיך די גאַנצע לעבעדיקע וועלט לויט אַט דעם דאָזיקן כלל פון קראַפט־פאַרשפּאַרונג; אי דער וואוקס פון די פלאַנצן, אי די פאַרשפּרייטונג פון זייערע וואָרצלען, אי די באַוועגונגען פון די מיקראַסקאָפישע בריאות, אי די געפילן און אינסטינקטן פון די חיות, אי דאָס אומבאַוואוסטזיניקע, אי דאָס באַוואוסטזיניקע לעבען פונ'ם מענטשן. אין דער גאַנצער מענטשאַכער קולטור, אין דער אַנטוויקלונג פון דער אַרבעטס־מעכניק, פון דער וויסנשאַפט, מאַראַל און קונסט, אין דער געשיכטע פון די אירענע־שטרעמונגען און געזעלשאַפטלאַכע באַוועגונגען, אין די פארמען פון נאַציאָנאַלן קאמף און קלאַס־קאמף, — איר מעטום זעען מיר די ווירקונג פון דעם מעכאַנישן געזעץ: די מענטשהייט

שטרעבט אויף אלע געביטן פון איר טעטיגקייט צו דערגרייכן וואָס גרע-
סערע רעזולטאטן מיט וואָס קלענערער פארשווענדונג פון ענערגיע.

די דאָזיקע שטרעבונג צו דער אָפּשפּאַרונג פון קראַפט איז אַלײן
פאַר זיך נישט קיין איינפאַכע, נאָר אַ קאָמפּליצירטע דערשיינונג, ס'איז
נישטאָ קיין אַבסאָלוטע מאָס פון אָפּשפּאַרונג, איר גרויס הענגט אָפּ פון
די באַדינגונגען. אַז אײַך מוז דורכמאַכן אַ מהלך צווישן צוויי פונקטן, איז.
אַבסטראַקט גערעדט, דער קורצסטער וועג, ווען אײַך זאָל זיך לאָזן אויף אַ
גראַדער ליניע, גלייך צום צוועק. דאָס איז אָבער אַזוי נאָר אין דער
הױלער אַבסטראַקציע, אָפּגערײסן פון דער פאַרפּלאַנטערטער ווירקלעכקייט.
שטעלט זיך פאַר, אַז צווישן ביידע פונקטן געפינט זיך אַ מכשול, אַ שטיי-
גער אַ באַרג אָדער אַ טײַך: קלאָר, אַז דעמאָלט איז די גראַדע ליניע
נאָר נישט דער קורצסטער און נאָר נישט דער גרינגסטער וועג, — און
כדי צו פאַרשפּאַרן אומנויטיגע אָנשטרענגונגען, מוז אײַך מאַכן אַנ'אומוועג,
אָדער נאָר דורכגראַבן אַ טונעל, אַוועקלייגן אַ בריק. דאָס הייסט, מיט
אַנדערע ווערטער, אַז איינפאַכקייט איז נישט תמיד דער אמת'ער וועג
צו פאַרשפּאַרן קראַפט, אַז איינפאַך און אמת זיינען ווייט נישט איינס און
דאָסעלביקע. אדרבא, די לעבנס-באדינגונגען פונ'ם יחיד און פונ'ם כלל
זיינען אַזוי פאַרדרייט און פאַרפּלאַנטערט, אַז מיט איינפאַכע פשוט'ע
וועגן קען מען כמעט קיין שום פעולה נישט דערגרייכן, חוץ דעם איינציקן
תכלית, וואָס מ'צעברעכט זיך די האַלז נאָך איידער מ'קומט צום צוועק.

פונדעסטוועגן, אַ דאנק דאָס געזעץ פון קראַפט-אָפּשפּאַרונג שטרעבט
דער מענטש קודם כל זיך ווי ווייט מעגלאַך איינפאַכער צו מאַכן די אַר-
בעט, ער זוכט פון אָנהויב צו גיין מיט'ן קורצסטן וועג, מיט'ן גראַדן
דרר, און אים דוכט זיך, אַז אַטאָט דערגרייכט ער זיינע צילן. און ערשט
שפעטער לערנט אים די לעבנס-דערפאַרונג אלץ מער און מער צוצופאַסן
זיך צו די קאָמפּליצירטע באדינגונגען, אָנצואווענדן אלץ פיינערע, קלוגע-
רע, פאַרשידנאַרטִיגערע מיטלען צו די צוועקן. איטלאַכע זאָך איז אַזוי
אין דער געשיכטע פון יחיד און כלל. אַמאָל האָט דער מענטש געזוכט
גובר צו זיין דעם שטח פון דער ערד מיט די איינפאַכסטע מיטלען
פון טראַנספּאָרט, דורך פערד, קעמלען, און זעגל־שיפן. איצט איז אָבער
די טראַנספּאָרט־טעכניק אַזוי פאַרפּלאַנטערט און דיפערענצירט געוואָרן דורך
איינזכאַנען, דאַמפּשיפן, אויטאָמאָבילן און עראָפּלאַנען, אַז קיין מענטשלאַ-
כעס לעבן וואָלט נישט קלעקן, זיך כאַטש — אויסצולערנען אַט די אלע
מיטלען צו באַהערשן. אלץ, אלץ ווערט קאָמפּליצירט, פאַרפּלאַנטערט.
דערפון האָבן מיר אַ וויכטיקע מסקנה: די אַנטוויקלונג פון
דער מענטשלאַכער קולטור דריקט זיך אויס
נישט אין דער פאַראַינפאַכונג, נאָר אין
פאַרפיינערונג און דיפערענצירונג פון די
אַרבעטס- און דענק־מעטאָדן: איינפאַכקייט פון געדאַנק
און איינפאַכקייט פון קאמפּליצירטקייט איז אַ באַווייזן פון אָפּגעשטאַנענקייט.

דערצו קומט נאך אבער נאך א צווייטע זייט פון דערזעלבער פראגע, דער געזעץ פון קראפט-פארשפארונג באטייט נישט נאר וואס ווייניקער קרעפטן אפצושפארן, נאר אויך וואס מער רעזולטאטן צו דערצילן. די איינפאכסטע און אם מערסטן אבסטראקטע פארם וואלט געווען די : דאס איינפאכסטע טאן איז גארנישט טאן, דאס איינפאכסטע דענקען איז גאר-נישט דענקען. אזוי וואלטן מיר זיך ווירקלאך אפגעשפארט די גאנצע ענערגיע. שטרעבט מען אבער צו וועלכע ניט איז צוועקן, ווערט דער מאס פון אפשפארן באדעכנט לויט דעם צוועק. און דער אידעאל פון דער מענטשלעכער טעטיגקייט איז : מינימום פון אנטשטערנעגונג ביי מאקסימום פון פראדוקטיוויטעט. אטדי ביידע אונטערגעשטראכענע זייטן פונ'ם אלגעמיינעם לעבנס-געזעץ האט דער מארקסיזם אויסגעדריקט אין זיין בא-קאנטן כלל, אז די געשיכטע פון דער מענטשהייט שטיצט זיך אויף דער אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו-קרעפטן.

ווי געזאגט, האט זיך אונזער חבר באקלאגט אז ס'איז שווער צו זיין א פועל-ציוניסט. אוראי איז גרינגער צו זיין א ס. ס. ראוועץ, אדער א זש. פ. ס. — ווייל דער פועל-ציוניסטישער געדאנק און די פועלי ציוניס-טישע פראקטיק זיינען מער קאמפליצירט, מער פארפיינערט און דיפערענ-צירט, איידער די געדאנק- און קאמף-מעטאדן פון די איבעריגע אידישע פארטייען. לויט דעם איצטיקן היסטארישן מאמענט פונ'ם אידישן לעבן, צוגעפאסט צו די פארפלאגטערטע באדינגונגען פונ'ם גלות און פון דער אידישער אויפלעבונג, שטעלט מיט זיך פאר דאס פראגראם פון די פועלי ציון, דעם מעגלאכסטן מינימום פון אנטשטערנע-גונג ביי א מאקסימום פון פראדוקטיוויטעט. אוראי זעצט פאראויס, זאגן מיר דאס בונדיסטישע פראגראם א קלענערע אנטשטערנעגונג פון די נייטיקע און פיזישע כחות פונ'ם אידישן פראלעטא-ריאט, דערפאר אבער באנוגענען זיי זיך מיט א נאך פיל קלענערן מאס פון פראדוקטיוויטעט. מיר ווילן דאס אידישע לעבן, די אידישע ארבעט און אידישע ענערגיע מאכן פראדוקטיוו אויף אלע געביטן פון דער מענטשלעכער קולטור. מיר ווילן זיך ניט באנוגענען מיט יענע רעזולטאטן, וואס קאנען דערגרייכט ווערן בלויז אין די ראמען פונ'ם גלות-לעבן. אבער אויך דא אין גלות אנטפלעקן מיר פאר דעם אידישן ארבעטער פיל ווייטערע הארי-זאגטן, איידער די איבעריקע אידישע פארטייען. ביי די ס. ס. הויבן זיך אן און עס ענדיקן זיך די אידישע גלות-פראבלעמען מיט דער עמיגררא-ציאנס-פראגע ; ביי די בונדיסטן איז דאס גלות אפילו אן ערך ברייטער ווי ביי די ס. ס. דאך לעבט זיך אויס זייער פראגראם און זייער טעטיג-קייט מיט יענע קאמף-מעטאדן, וועלכע קאנען דריקן דירעקט אויף דער ברוזשואזיע אדער אויף דער מלוכה-מאכט. די ס. ס. טוען פאזיטיווע ארבעט נאר בנוגע צו די אידישע עמיגרנטן, און די בונדיסטן נאר בנוגע סטרייקנדע אידישע ארבעטער. די פועלי ציון להיפך, נישט קוקנדיס אויף זייערע דערווייל שוואכע כחות, באמיען זיך צו טאן פאזיטיווע ארבעט

בנוגע צו אלע ווירטשאפטלאכע, קולטורלע און פאליטישע באדערפנישן פון אידישן פראלעטאריאט. און אויב מיר פארנלייכן די פאזיטיווע ארבעט פון די פועלי ציון מיט די פאזיטיווע ארבעטן פון אנדערע פארטייען, זעען מיר, אז די קאמפליצירטקייט פון אונזער פראגראם שארט לחלוטין נישט צו זיין לעבנס-פייאגקייט. וויפיל ס. ס. רידן וועגן רעגורלירונג פון דער עמיגראציע, דאך לאזן זיי איבער די גאנצע פראקטישע ארבעט אויף דעם געביט צו די בירגערלאכע טעריטאריאליסטן און אסימילאטארן. בעת די פועלי-ציון באנוגענע זיך ניט מיט הוילער אניטאציע און האבן שוין אליין — פאר א קורצער צייט — עפעס דאך אויפגעטאן מיט זעלבסטשטענדיגע מיטלען (פאלעסטינא-ארבעטער פאנדר, אינפארמאציע-אנס-ביורא אין יפו). וויפיל די בונדאוועס האלטן אין איין אנטיסירן פאר דער אידישער שפראך, ליטעראטור און פאלק שול, זינט זיי עקזיסטירן אלס ארגאניזירטע פארטיי, האבן זיי דאך פאר דער לאנגער צייט ניט אויפגעטאן קיין צענט'חלק דערפון, וואס די יונגע פועלי-ציון אויף אלע געביטן פון אידישער קולטור, וויסנשאפט און דערציאונג.

דאס אלץ איז א באווייז, אז צווישן אלע אידישע פארטייען, סיי בירגערלאכע, סיי פראלעטארישע, שטעלן מיט זיך פאר די פועלי ציון דעם העכסטן אנטוויקלונגס-טיפ, וואס איז מעגליך אין דעם היינטיקן מאמענט אין דער אידישער געשיכטע. דעריבער איז טאקע אזוי שווער צו זיין א פועלי ציוניסט. ניט נאר דער פועלי-ציוניסטישער געדאנק, נאר אויך די פראקטיק, וועלכע וואקסט אויס פון אים און צו וועלכער ער פאסט זיך אלץ מער און מער צו, פארלאנגען פון דעם אידישן ארבעטער די גרעסטע אנשטרענגונג פון זיינע גייסטיגע און מאטעריעלע כחות; דאך איז די דאזיקע אנשטרענגונג מינימאל, אין פארגלייך מיט יענער אלצדינג ארומגעמערדיגער פראדוקטיוויטעט פון אידישן לעבן, צו וועלכע די פועלי ציון שטרעבן. די פראקטישע שוועריגקייטן פון אונזער טאקטיק און ארגאניזאציע וועלן מיר לאזן אויף אן אנדערש מאָל, דערווייל אבער לאָמיר זיך אָפּשטעלן אויף די טעאָרעטישע שוועריגקייטן פון אונזער פראַגראַם.

2.

דער פרימיטיווער, ניט גענוג אנטוויקלטער געדאנק שטעלט זיך פאר, אז דער אמת מוז זיין איינפאך. קאמפליצירטע, גענויבאגרינדעטע געדאנקען מאכן אויף דעם אומגעבילדעטן מאן דעם איינדרוק פון קאפ-דרייענישן און סכאלאסטיק. דא קומען מיר צו דער פראגע וועגן דער אזויגערופענער „קאנסעקווענץ“ אין פראגראם און טאקטיק פון געזעלשאפטלאכע באוועגונגען. דער איינפאכער, ווייניג באוואוסטזיניקער אידישער ארבעטער שטעלט זיך פאר, אז קאנסעקווענץ איז איינס פון די צוויי: אדער דא אדער דארט, אדער גלות אדער ציון. פאראייניקן ביידע זאכן, הייסט ביי אים טאנצן אויף צוויי התונות. דאס אידישע פאלק האט א גלייכווערטל וועגן דעם באגריף פון קאנסעקווענץ: אז איינער זאגט היינט

אזוי און מארגן אזוי, איז ער קאנסעקווענט; זאגט ער אבער היינט אזוי און מארגן אזוי איז ער נישט קאנסעקווענט. ווייזשע איז אבער דער דין, אויב איינער זאגט היינט אזוי און אזוי און מארגן אזוי און אזוי? מכה דעם האט דאס פאלק זיין תשובה ניט געגעבן. ס'קומט אבער אפט אויס, דוקא אויף אזא אופן קאנסעק-ווענט צו זיין. אט איז למשל דער וויסנשאפטלאכער סאציאל־זיסם קאנסעק-ווענט אין דעם דאזיקן זין, און די אנארכיסטן, וואס ווילן פאראיינפאכן די ארבעטער־באוועגונג באשולדיקן דעם וויסנשאפטלאכן סאציאל־זיסם, אז ער איז נישט קאנסעקווענט. ווען די סאציאל־דעמאקראטיע וואלט היינט זאגן „סאציאלע רעוואלוציע“ און מארגן זאל זי זאגן „סאציאלע רעפארם“, וואלט זי געוויס געווען נישט אויסגעהאלטן און די אנארכיסטן וואלטן געווען גערעכט אין זייער קריטיק. זי פארבינדט אבער אין איר פראגראם אי די רעוואלוציאנערע פראפאגאנדע אי דעם קאמף פאר אלטענלאכע רעפארמען; אויף אזא אופן איז דער וויסנשאפטלאכער סאציאל־זיסם אוראי מער קאמפליצירט איידער די אנארכיסטישע „טעאריע“ און די פשוט'ע מוחות קענען אפשר אזא קאמפליצירטקייט ניט משיג זיין, פונדעסטוועגן בלייבט זי אויסגעהאלטן און קאנסעקווענט. אויך דער וויסנ-שאפטלאכער סאציאל־זיסם שטייט תמיד פאר דער הארבער שאלה, מכה דער בריק צווישן דער רעפארם און דער רעוואלוציע, אויך ער האט זיין פראגע מכה „דא און דארט“, און דערביי איז אויך ביי אים דער „דא“ אין דער געגנווארט און דער „דארט“ אין דער צוקונפט. פונקט אזוי ווי ביי די פועל־ציון שטייט פון לאנג די הארבע שאלה מכה דער בריק צווישן דעם גלות און ציון; פונקט אזוי איז דער פועל־ציוניסטישער פראגראם שטארק קאמפליצירט און פונדעסטוועגן הערט ער נישט אויף צו זיין קאנסעקווענט.

דאס גאנצע מוז זיין רייכער אין עלעמענטן און אויך אין שוועריג-קייטן, איידער זיינער א טייל. דער סאציאל־זיסם גייט אריין אלס א טייל אין דעם גאנצן סכום פון דעם פועל־ציוניסטישן פראגראם, וועלכער בא-שטייט אייגנטלאך פון צוויי חלקים: סאציאל־זיסם און ציוניזם. דעריבער איז קלאר, אז אלע שוועריגקייטן פון דער סאציאל־זיסטישער אידעע גייען אריין אינגאנצן אין דעם פועל־ציוניזם, און דערצו קומען נאך דארט אריין די שוועריגקייטן פון דער ציוניסטישער אידעע. דער וויסנשאפטלאכער סאציאל־זיסם פארלאנגט פון אונז, אז אלע אונזערע אידעאלן און פאדער-רונגען זאלן אויפגעבויט ווערן אויף די אביעקטיווע טענדענצן פון דער ווירקלאכקייט, ד. ה. עס איז נישט גענוג, עפעס צו וועלן, צו עפעס צו שטרעבן. ניט גענוג, אז די יחידים אדער אפילו די מאסן זאלן פילן א באדערפעניש אין עפעס, נאר ס'איז נויטיג אז די באדערפענישן און וואונשן וואס גייען אריין אין פארטיי־פראגראם זאלן זיין בהסכם מיט דער היסטא-רישער ווירקלאכקייט. אט א יענע אביעקטיווע טענדענצן, אויף וועלכע עס ווערט געבויט א געשיכטלאכער אידעאל, רופן זיך אן „די היסטארישע

נויטווענדיקייט פון דעם דאָזיקן אידעאַל". אין דעם זינען פאַרלאַנגט פון אונז דער וויסנשאַפֿטלאַכער קוק, אַז ביי דער אויפֿלעבונג פון די אידישע מאַסן אין גלות, ביי זייער נייעם לעבן אין פאַלעסטינא זאָלן זיין „היסטאָרישע נויטווענדיקייטן". ד. ה., אַז זיי זאָלן אַנטשפּרעכען ניט נאָר אונזערע וואונשן, נאָר אויך די פאַקטן פון דעם אידישן לעבן. און דערמיט האָבן מיר די ערשטע גרויסע שוועריקייטן פון דעם פּועלי ציוניסטישן פּראָגראַם : דער אידישער אַרבעטער, וואָס שטעלט זיך אונטער דער פּאָן פון פּועלי ציון, מוז זיין גענוג איבערצייגט, אַז דער סאָציאַליזם און ציוניזם, דאָס סאָציאַלע פּראָגראַם דאָ און דאָס נאַציאָנאַלע פּראָגראַם דארט, זיינען נישט נאָר שיינע אידעאַלן, נאָר אויך ווירקלאַכקייטן אדער לכל הפחות אַביעקטיווע מעגלאַכקייטן.

איצט שטעלן מיר זיך פאַר, וואָס דער וויסנשאַפֿטלאַכער סאָציאַליזם פאַרלאַנגט פון יעדן איינציקן פּועלי ציון : ער מוז זיך קלאַר מאַכן פון איין זייט די באַדינגונגען, אין וועלכע עס לעבט די סאָציאַלע באַוועגונג פון אונזער צייט, ער מוז קודם פאַרשטיין, אין וואָס עס באַשטייט די היסטאָרישע נויטווענדיקייט פונ'ם סאָציאַליזם, און פון דער אַנדערער זייט מוז ער גאנץ גענוי באַגרייפן די עקאָנאָמישע און קולטורעלע לאַגע פונ'ם אידישן אַרבעטער־קלאַס און די באַדינגונגען פון זיין אויפֿלעבונג. פון דער דריטער זייט אָבער מוז דער פּועלי ציוניסט גלייכצייטיג זיך גענוי פאַנאָדערקלייבן אין דער נאַציאָנאַלער פּראָגע פון אונזער צייט בכלל און אין דער אידנפּראָגע בפרט. ווי איר זעט, פאַרלאַנגט דער פּועלי־ציוניזם נישט קיין קלייניגקייט פון זיינע טרענער. דאָס מיינט אָבער נישט, אַז אַ פּועלי־ציון מוז זיין אַ גאון פון וויסנשאַפֿט און אַ גוואַלדיקער טעאָרעטיקער. אויך דער סאָציאַליזם אַליין פאַר זיך זעצט פאַראויס אַ ריזיקע גייסטיקע אַרבעט ביי אימלאַכן פּראָלעטאָריער, וואָס שטעלט זיך אונטער זיין פּאָהן. פונדעסטוועגן הייסט עס נישט, אַז יעדער איינצלער פּועלי ציוניסט מוז קענען אויף אויסווייניק די גאַנצע סאָציאַליסטישע ליטעראַטור און די גאַנצע פּועלי־ציוניסטישע און אַנטי־פּועלי־ציוניסטישע ליטעראַטור און זיין אַ מומחה אין אַלע פּראָגן פון סאָציאַליסטישן לעבן און פון דער פּועלי־ציוניסטישער באַוועגונג פון אַלע איינצלע פּעקטער און לענדער. דורך דעם אַליין, וואָס דער אַרבעטער באַטייליקט זיך אין דער סאָציאַליסטישער פאַרטיי, אין איר פּראָפּאָגאַנדע און אירע אַקציאָנען, בילדט זיך אויס אין אים אַ סאָציאַליסטישער אינסטינקט און אַן אַלגעמיינן סאָציאַליסטישן באַוואוסט־זיין, וואָס איז וויכטיקער פאַר טויזנטער ליטעראַטור. אַט אין דעם באַ־שטייט דער מהות פון דער אַזוי־גערופענער סאָציאַליסטישער דערציאונג, און דער פאַקט, אַז די מאַסן באַטייליקן זיך אין דער סאָציאַליסטישער דער־ציאונג, און וואָס זי פאַרשפרייט זיך אַלץ וווייטער און טיפּער, איז שוין פאַר זיך אַ באַווייז פון איר היסטאָרישער נויטווענדיגקייט. די היסטאָרישע נויטווענדיגקייט פונ'ם סאָציאַליסטישן אידעאַל קען נישט באַ־וויזן ווערן מיט אַ מאַטעמאטישער גענויקייט, דאָס מענטשלאַכע וויסן איז

נאך נישט אזוי ווייט געקומען, אז מיר זאלן קאנען פאראויסזען היסטארי־
שע אנטוויקלונגען מיט דערזעלבער גענויקייט ווי צוויי מאָל צוויי איז פיר.
ס'איז א טעות צו רעכענען אז מאַרקס אָדער אַן אַנדערער טעאָרעטיקער
האַט באַוווּזן מיט באַשיינפערלאַכע ראיות די גאַנצע היסטאָרישע נויטווענד־
דיגקייט פון דעם סאָציאַליזם. ביכער און טעאָריעס זיינען בכלל נישט
מסוגל די היסטאָרישע נויטווענדדיגקייט צו באַווייזן. זיי קענען
ניט מער, ווי אַיִלֹס טרירן זי, גענויער דערקלערן און צוגעבן
צו דעם פאַרשידענע פירושים. וואָס די טעאָריע קאָן נישט טאָן, טוט דאָס
לעבן גופא. דער ווייזן, אז די קלאַסן־סכסוכים און סתירות
צווישן אַרבעטער און קאַפיטאַליסטן מוזן ווערן אַלץ שאַרפער אין אַלע
לענדער, קענען נישט אפילו טויזענטער בענדער, אָבער דאָס לעבן גופא
זאָרנט וועגן אַזא באַוווּז; דער באַוואוסטזיניקער אַרבעטער שפּירט אויף
שריט און טריט מיט זיין סאָציאַליסטישן אינסטינקט ווי די קלאַסן־
סכסוכים ווערן אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער. און פונקט אזוי זאָרנט
אונזער באַוועגונג פאַר דער פועל־ציוניסטישער דערציאונג פון אירע מיט־
גלידער, און עס אַרבעט זיך אויס אַ פועלי ציוניסטישער אינסטינקט און
אַ פועל־ציוניסטישער באַוואוסטזיין, וועלכע קענען בעסער ווי טויזנטער
ביכער באַזיגן די טעאָרעטישע שוועריגקייטן פון אונזער פראָגראַם.

באַווייזן די היסטאָרישע נויטווענדדיגקייט פונ'ם פועלי ציוניזם
וועלן נישט קענען אפילו טויזנטער ביכער, גלייך ווי טויזנטער ביכער קענען
עס נישט טאָן כּנוגע דעם סאָציאַליזם. די פועלי ציוניסטישע ליטעראַטור
קען אונזער פראָגראַם נישט מער ווי אַיִלֹס טרירן, גענויער
דערקלערן און צוגעבן צו אים פאַרשידענע פירושים. דער פאַקט
אַליין, וואָס אונזער באַוועגונג וואַקסט און פאַרשפּרייט זיך אַלץ ברייטער
און טיפּער, דאָס איז שוין פאַר זיך דער בעסטער באַוווּז פון איר
היסטאָרישער נויטווענדדיגקייט. הכלל די היסטאָרישע נויטווענדדיגקייט
באַשטייט ניט אין טעאָריעס, באַווייזן די פאַקט, ווי זיין פון די
אַביעקטיווע טענדענצן, נאָר אין די פאַקטן פון לעבן גופא.
דער וואַקס פון דעם גאַנצן באַוואוסטזיין ביי די אידישע מאַסן, דער
שטייגנדיקער שטאַלץ פון דער אידישער פערזענלעכקייט, די באַוועגונג
פאַר אידישע רעכט, וועלכע שטאַרקט זיך אַלץ מער און מער אין אַלע
לענדער; ווייטער, די פאַרפעסטונג פון די אידישע אַרבעטער־פּאָזיציעס
אין פאַלעסטינאַ, — דאָס אַלץ זיינען אַביעקטיווע פאַקטן, ווירקלעכע טענ־
דענצן, וואָס דריקן זיך אויס טעאָרעטיש אין אונזער פועל־ציוניסטישן
פראָגראַם פונ'ם אַלגעמיינען אידישן פראַלעטאַריאַט. די טעאָריע מוז
נאָר די דאָזיקע פאַקטן זאַמלען, גענויער דערקלערן און פאַרבינדן איינעם
מיט'ן צווייטן. אַ שווערע אויפגאַבע, אמת שווערער, ווי ביי אַלע אַנדערע
פאַרטייען, וואָס באַנוגענען זיך מיט שטאַלערע אויסזוכטן און אַרימערע
קאַמפּן, אָבער ניט קיין אוממעגלעכע אויפגאַבע, ווייל הינטער דער טעאָריע
שטייט דאָס לעבן און די אַרגאָניזירטע פראַלעטאַרישע פראַקטיק. די טעאָר־

ריע איז ניט מער, ווי אַ שפיגל און ווערקצייג פון דער פראַקטיק. פונקט ווי דער סאַציאַליזם, וועט אויך דער פּוּעלי ציוניזם גובר זיין זיינע טעאָרע-טישע שוועריגקייטן אין דעם מאָס, אין וועלכן ער וועט פאַרשטאַרקן, פאַר-ברייטערן און פאַרטיפערן זיין פראַקטיק. און די צען-יאָריקע געשיכטע פון אונזער עלטסטן אָרגאַן, פּונ'ם „אידישן אַרבעטער“ זאָגט אונז עדות, אַז אפשר איז טאַקע שווער צו זיין פּוּעלי-ציוניסטיש, אָבער מעגלעך איז דאָס דאָך.

וואס קען מען טאן קעגן דער ארויסשמויסונג ?

דאס איז שוין אנ'אלטע צרה, אז אידישע ארבעטער און ארבעטאָ-רינס, וואס האבן אָפגעהארעוועט זייערע יאָרן אויף דער אויפבויוונג פון א אידישער אינדוסטריע, זעען זיך אין א שיינעם פרימאָרגן ארויסגע-שטויסן פון דער פאבריק, וואס איז דורכגעוויקט מיט זייער שווייס און בלוט, און דערוויסן זיך, אז די באַלעבאָטים נעמען צו קריסטן אויף זייער אָרט. דאָס פאָסירט הויפטזאָכלאך, כּשעת דער פאָבריקאַנט הע-כערט די טעכניק פון דער פראָדוקציע און פאָרבייט האַנט-אַרבעט אויף מאַשין-אַרבעט. עס האָט זיך אפילו איינגעשטעלט א בלל, אז אידן זיינען ניט זוכה צו דערלאָזן ווערן צו די מאַשינען און אז זייער גורל איז בלויז די אָפגעשטאַנענע און אפּשטאַרבנדיקע האַנט-פראָדוקציע.

עס עקזיסטירט צווישן די אידישע ארבעטער א שטרעמונג, וועלכע האָט שוין מיט צען יאָר צוריק אויפּמערקזאַם געמאַכט אויף דער דאָזיקער דערשיינונג און האָט גערופן ערנסט א טראַכט צו טאן מכה דעם, וואָס אידישע ארבעטער ווערן אַרויסגעשטויסן פון די העכערע פראָדוקציע-פאַרמען. און עס איז געווען ביי אונז א פיינטלאַכע שטרעמונג, וועלכע האָלט זי נאָך עד היום פאַר דער איינציקער פאַרטרעטערין פונ'ם אידישן פראָלעטאַריאַט. זי האָט תמיד אויסגעלאַכט די ערשטע שטרעמונג, גע-זאָגט זלזולים אויף אירע געדאַנקען און טעטיקייט. נאָך דאָס לעבן האָט באוויזן, אז מיר זיינען גערעכט, און האָט געצוואונגען אפילו קעגנער זיך אַביסל נענטער צוקוקן צו דער ווירקלאַכקייט. און אַזינר, ווען די אַרויס-שטויסונג פון אידישע ארבעטער האָט אָנגענומען א סכנה'דיקע גרויס פון א מאַסן-עפירעמיע, בעת פון אַלע זייטן קומען שרעקלאַכע ידיעות וועגן אי-דישע וועבער, קאמאשנמאַכער און טאַבאַק-אַרבעטער, וואָס ווערן אַרויס-געוואָרפן אויף דער גאַס — איצט ערשט האָט מען זיך אויפגעכאַפט פון שלאָף און אָנגעהויבן זיך אינטערעסירן מיט דער אַלטער מכה פון דעם אידישן פראָלעטאַריער. און זעלבסטפאַרשטענדלאַך, די מענטשן וואָס האָבן אַט ערשט דערזען די וואונד, האָבן געמוזט נשתומם און צעטומלט ווערן. זיי פאַרשטייען ניט זיך פאַנאָרדערצוקלייבן אין די סבות פון דער אַנ-געוויזענער קראַנקהייט און אין מיטלען, ווי אַזוי זי צו היילן.

1

פון וואָנען שטאַמט אַט די טראַגישע דערשיינונג אינ'ם אידישן אַר-בעטער-לעבן, וואָס אידישע הענט ווערן ניט צוגעלאָזן צו די מאַשינען און צו דער גרויסער אינדוסטריע ? מען האָט שוין פון לאַנג גע-זוכט דאָס צו דערקלערן דורך א גאַנצע סדרה אורזאַכן. אונזערע אָפּטיי-

מיסטן, וועלכע זוכן פון אלע אידישע צרות צו מאכן א קלייניקייט, האָבן זיך, נאטירלאך, מיט גרויס חשק אָפגעשטעלט אויף אומבאָדייטנדיקע און זייטיקע סבות. אזוי טענה'ען פילע אָפטימיסטן, אז די אורזאך איז דער מאַנגל פון פראָפּעסיאָנעלער בילדונג, די אָפּהיינג פון די אידן פאַר שווערער אָנגעשטרענגטער פיזישער אַרבייט וכדומה און זיי באַהויפטן, אז ווען מען זאָל בעסער אויסבילדן די אידישע אַרבעטער אין פראָפּעסיאָנעלע שולן, וואָלטן שוין מער קיין מניעות ניט געווען פאַר אונז אַריינצודרינגען אין די העכערע פראָדוקצאַנס-צווייגן. יענע פובליציסטן און כלל-טוער, וואָס מיינען אזוי, האָבן פשוט ניט קיין שום השגה, סיי מכה דער גער שיכטע פון דעם אידישן אַרבעטער-קלאַס, סיי מכה די געזעצן פון דער קאָפיטאַליסטישער אַנטוויקלונג. ערשטנס איז א גרויסער טעות, אז צוליב מאַנגל פון פאַד-קענטעניש ווערט מען ניט אויפגענומען אין א פאַבריק — זיינען דען יענע פויער-יב-חורים און מיידלאך, וואָס פילן אַז די גרויסע פאַבריקן, גרויסע קענער און ספּעציאַליסטן? פאַרקערט, די מאָדערנע מאַשינען האָבן געבראַכט דערצו, אז אומעטום פאַדערן זיך גאָר אומאַנטוויקלטע פראָסטע אַרבעטער-קרעפטן און נאָר די מייסטערס מיט די טעכניקער מוזן זיין אַפריער צוגעגרייט צו זייער פאַך. צווייטנס, זיי נען אידישע פראָלעטאַריער ניט פון דער הוילער הויט געוואָרן לויף אַרבעטער, נאָר עס דויערט שוין הונדערטער און טויזנטער יאָרן, וואָס אינ'ם אידישן געטאָ עקזיסטירן בעל-מלאכות מכל המינים און ביי זיי זיינען תמיד געווען לער-יונגלאך און געזעלן און אפילו האָבן ביי אידן אינ'ם אלטן זעלבסטשטענדיקן פוילן עקזיסטירט צעכן (חברות) מיט שטרענגע תקנות, פונקט ווי ביי די אומות העולם. אקוראט די זעלבע פאַרבילדונג אין זיין פאַך, ווי עס האָט א דייטשער שוסטער, שניידער, בוכבינדער אָדער מעבל-מאַכער, האָט אויך גענאָסן דער אידישער בעל-מלאכה. און לאַנגע דורות פון אידישער אַרבעט האָבן אויך אויסגעאַרבעט געוויסע טראַדיציעס פון מלאכה און פון האַנט-טעכניק. אי, וואָס די אידישע אַרבעטס-טראַדיציע האָט זיך מער צוגעפאַסט צום געטאָ און ווייניקער צו דער אויסערער וועלט, וואָס דער אידישער וועבער האָט געלערנט אין די פאַרגאַנגענע דורות צו וועבן א טלית, דער אידישער שניידער צו נייען א קאַפּאַטע און ניט קיין פראַק, דער אידישער קירושנער צו מאַכן א ספאַ-דיק אָדער א יאַרמולקע און ניט קיין הוט פון א טשינאַוויק — דאָס באַ-ווייזט נאָך ניט, אז אידישע אַרבעט האָט ניט קיין טראַדיציע און קיין היסטאָרישע געוואוינהייט. ווען אונזערע כלל-טוער וואָלטן ווייניקער גע-רעדט און מערער געפאַרשט, וואָלטן זיי געוואוסט, אז אויך אין מערב איי-ראָפּע קלאַנן זיך אלע, אז דער מאָדערנער האנדווערקער איז ניט צוגע-פאַסט צו דער פאַבריקאַרבעט און אז קיין שום פראָפּעסיאָנעלע בילדונג העלפט אים ניט אפילו אין די פאַרטגעשריטנסטע לענדער.

מער ממשות האָט שוין א צווייטע טענה, אז דער ש ב ת שטערט די אידן אָנצוקומען אין די גרויסע פאַבריקן; און דעריבער טאָקי האָבן

זיך אונזערע אָפּטימיסטן מיט אזא חשק אָנגעכאַפּט פאַר'ן שבת. זיי פאַרשטייען אָבער נישט, אז שבת ביי אונז אידן איז נישט נאָר אַ רעליגיעזע איינריכטונג, נאָר אויך אַ טיף איינגעוואָרצלטער מנהג פון געזעלשאַפּט-לאַכן און ווירטשאַפּטלאַכן לעבן, און דער שבת וואָלט דעריבער אינגיטלאַך געמוזט זיין אַ מעלה און נישט קיין חסרון פון אידישן אַרבעטער. דער אידישער בעל-הבית איז דאָך אויך געוואוינט צו רוען אים שבת און ווען ער וואָלט נישט האָבן קיין באַזונדערע שנאה צום אידישן אַרבעטער, וואָלט ער דאָך אים צוגעמען מיט מער חשק. אלא, וואָס, דער מייסטער און ווערקפירער איז מערסטנסטייל אַ קריסט פון אויסלאַנד און דעריבער איז דער בעל הבית „געצוואונגען“ צו לאָזן די פאַבריק אַרבעטן שבת און רוען צוליב דעם ווערקפירער, זונטאָג. איז, ערשטנס, דער מייסטער נישט קיין האַר איבער'ן בעל הבית און צווייטנס, שפּאַרן זיך די אידישע אַרבעטער גאָרנישט איין דוקא צו רוען שבת. וויפיל פאַלן זיינען שוין פאַרגעקומען, ווען אידישע אַרבעטער זיינען מסכים געווען צו אַרבעטן אום שבת און דאָך האָט עס גאָרנישט געהאַלפּן.

אַ דריטע סבה גיט מען אָן, וואָס אידישע אַרבעטער זיינען מער קולטורעל איידער די פויערים, זיי פאַדערן מער לויז און בעסערע באַהאַנדלונג, און דער עיקר, וואָס אידישע אַרבעטער זיינען די גרויסע סטרייקערס. דערפאַר זאָל דער אידישער קאפיטאַליסט מורא האָבן צו באַשעפּטיקן ביי זיך אידן, ווייל זיי סטרייקן צו אָפּט און ער ליידט פון דעם גרויסע היזקות. ס'איז טאַקע ריכטיק, אז אידישע אַרבעטער סטרייקן מער, ווי אלע אנדערע אַרבעטער: דאָס ווייסן אַלײן די אידישע אַרבעטער און זייערע נישט אידישע חברים און די בעלי בתים גופא (נאָר יעקב לעשטשינסקי ווייסט דאָס נישט. אויפ'ן גרונט פון לחלוטין מיספאַרשטאַנענע ציפערן דוכט זיך אים, אז רואיקער און דערשלאָגענער, ווי אַ אידישער אַרבעטער איז שוין גאָר נישטא אין דער וועלט...). אזוי, למשל, אין די פינף יאָר 1900-1904 האָבן אין דורכשניט פון 1000 אַרבעטער געסטרייקט: אין דייטשלאַנד 55, אין בעלגיע 70, ענגלאַנד 75, אין פראַנקרייך 150, גאַנץ רוסלאַנד 130. ביי אידן אָבער (אין רוסלאַנד) 240; קומט אויס, אַלזא, אז אונזערע בעלי בתים זיינען גערעכט, ווען זיי קלאָגן זיך אויף זייערע „סטרייקערס“? ניין, ווייל דאָס רוב „סטרייקער“ זיינען ביי אידן בעלי מלאכות - אַרבעטער - און נישט קיין אַרבעטער אין דער גרויס-אינדוסטריע. דאָס זעט מען פון פאַלגנדיקע ציפערן: אינ'ם האַנטווערק זיינען 81 פראָצענט פון די סטרייקן אַרױסגערופן געוואָרן פון די אַרבעטער גופא (אַנגריפּס-סטרייקן) און נאָר 17,5 פראָצענט פון די אַרבעטער זיינען אַרױסגערופן אין די סטרייקן דורך די בעלי בתים (אַפּווערסטרייקן). אין דערזעלבער צייט אָבער זיינען אין די קלענערע און מיטערע פאַבריקן 50 פראָצענט פון די סטרייקן אַרױסגערופן געוואָרן דורך די בעלי בתים און אין די גרעסערע פאַבריקן

(איבער 200 אַרבעטער) זיינען דורך די שולד פון די בעלי בתים אַרויס אין סטרייק גאַנצע 67,5 פּראָצענט פון די סטרייקער אידישע אַרבעטער, און נאָר 25 פּראָצענט פון זיי האָבן זיך באַטייליגט אין אַנגריפֿס־סטרײַק*) און דער דערפֿאַלג פון די אידישע „סטרייקער“ איז ניט גלייך ביי בעלי מלאכות און אין די פאבריקן: בשעת ביי די האַנטווערקער זיינען 72.7 פּראָצענט פון אַלע סטרייקן פּאַלשטענדיק געלונגען פאַר די אַרבעטער און נאָר 7,9 פּראָצענט זיינען געווען אין גאַנצן פאַרשפּילט, האָבן ביי די קליינע פאַבריקאַנטן (20 ביז 50 אַרבעטער) די אַרבעטער געוואונען אין 68.7 פּראָצ. פון די סטרייקן און פאַרשפּילט 14.9 פּראָצ., ביי די מיטעלערע פאַבריקן (51 ביז 200 אַרבעטער) געוואונען נאָר 56.9 פּראָצ. און פאַרשפּילט 20.7 פּראָצ. און אין די נאָר גרויסע פאַבריקן (איבער 200 אַרבעטער) האָבן 27,6 פּראָצ. פון די סטרייקער געוואונען און פאַרשפּילט האָבן גאַנצע 41.7.

פון די דאָזיקע ציפערן איז אַרויסצונעמען, ווי פאַלש זיינען די יללות פון אונזערע גרויסע קאפיטאַליסטן, אַז זיי קענען ניט אויסהאַלטן די „חוצפה“ פון די אידישע אַרבעטער, וואָס האַלטן כלומרשט אין איין סטרייקן. אויב עמיצער וואָלט זיך שוין יאָ מעגן באַקלאָגן, איז דאָס דער קליינער בעל־הבית, דער האַנטווערקער, ווייל ביי אים סטרייקן טאַקע די אידישע אַרבעטער זייער אָפט. דער גרויסער גביר אָבער מעג זיך שעצן גליקלאַך אין דער הינזיכט. פונדעסטוועגן זעען מיר, אַז דער האַנטווערקער לעבט מיט דעם אידישן אַרבעטער, הגם דער לעצטער איז א „סטרייקער“. דער בעל הבית לויפט טאַקע יעדע מינוט צו דער פאַרליצוי, ער ליידט אויך היזקות פון די סטרייקן, און דאָך פאַרבייט ער ניט דעם אידישן אַרבעטער אויף אַ קריסט. און ווער שטופט אַרויס דעם אידישן אַרבעטער? דאָס איז אונזער גביר, דער „הער פאַבריקאַנט“. ער באַרופט זיך דאָס אויף דעם עקאָנאָמישן קאַמף פון די אידישע אַרבעטער, כדי צו באַרואיקן דאָס נאַציאָנאַלע געוויסן פון דער אידישער געזעלשאַפט.

2

וויילן מיר דערגיין די אמת'ע סבות פון אַט דער דערשיינונג, מוזן מיר קודם כל פאַנאָדערשיידן אין איר צוויי זייטן: ערשטנס, האָבן מיר דאָ צו טאָן מיט אַנ'אַלגעמיינעם כלל, אַז אידישע אַרבעט אין היסטאָריש אָפגעריסן פון דער נאַטור (לאַנדווירטשאַפט) פון דער אורפּראָדוקצאַן

*) די דאָזיקע ציפערן באַציען זיך צו די אידישע סטרייקן אין רוסלאַנד אין 4-1900 יאָר און זיינען אַרויסגענומען פון אַ ספּעציעלער אונטערזוכונג איבער דעם עקאָנאָמישן קאַמף פון די אידישע אַרבעטער, אויף וועלכער דער מחבר אַרבעט זייט 7 יאָר. די דאָזיקע אונטערזוכונג איז נאָך ניט פאַרעפנטלעכט געוואָרן. (זע באַמערקונג זייט 155—ב. 5).

(בארגבו, וואלדווירטשאפט) און פון יענער אינדוסטריע, וואו עס ווערן אויסגעארבעט די פראדוקציע־און טראנספארט־מיטלען (מעטאלגיסע־ריי, מאשינענבוי, דאמפשיפן און באנענבוי). די אידן זיינען דורך יאָר־הונדערטער דערווייטערט פון די אורשפרינגלאכע וויכטיקסטע פראדוקציע־אנשטאלטן צווייגן אויף וועלכע עס שטיצט זיך דער גאנצער בנין פון דער מענטש־לאכער ווירטשאפט; און די אידן זיינען קאנצענטרירט נאָר אין די שוואכסטע פראדוקציע־אנשטאלטן צווייגן, וואָס ליגן אויף דער אויבערפלאַך פון דעם ווירטשאפטלאַכן בנין — אין דער פראדוקציע פון געברויכטע מיטלען. בנוגע צו דער דערשיינונג לאָזט זיך ניט ריידן מכה אַרױסשטױסונג. אידן זיינען ניט אַרױסגעשטױסן געוואָרן פון מעטאלגיסעריי צו שלאָסעריי, פון באנענבוי צו בעל־עגלות, פון לאנדווירטשאפט צו שניידעריי, שוסטע־ריי, טאבאק אינדוסטריע, פון וואלדווירטשאפט צו שוועבעלאך־אינדוסטריע, ניין, זינט עס עקזיסטירט דער גלות זיינען אידן פשוט ניט געווען אין דער אור־פראדוקציע. און דאָס איז שולדיק ניט דער שבת און ניט דער עקאָנאָמישער קאמף פון די אידישע אַרבעטער, נאָר די גאנצע אייגנארטיקע געשיכטע פון דעם אידנטום אין די גלות־לענדער.

די אַפגעריסנקייט אונזערע פון דער נאטור און פון די גרונט־סטאדיען פונ'ם פראדוקציע־פראצעס איז די הויפט־איינטימלאַכקייט פונ'ם עקאָנאָמישן אידישן לעבן אין אלע גלות־לענדער. אָבער אין די קאפיטאליסטישע לענדער זענען מיר אויך אַ צווייטע זייטיקע אַנאָמאַליע, אַ חלאת פון צווייטן גראַד, וועלכער באַשטייט אין דער אויבאנגעוויזענער אַרױסשטױסונג. אפילו אין יענע פראדוקציע־אנשטאלטן צווייגן, וואו אידן געפינען זיך פון תמיד אָן, וויל מען זיי ניט צולאָזן צו די העכערע, אַנטוויקלטע פארמען פון דער מאָדערנער טעכניק. אַט די דאָזיקע צווייטע דערשיינונג איז שוין גארניט שולדיק די צווייטזונטיגריקע וואנדערונגען, וועלכע האָבן גורם געווען צו דער ערשטער הויפט־אַנאָמאַליע. ביידע דערשיינונגען מישט מען שמענדיק צונויף, און דעפּו שטאַמען גרויסע מיספארשטענדניסן. מיר וועלן אונטערשיידן ביידע דערשיינונגען דורך דעם, וואָס די ערשטע וועלן מיר אָנרופן א י ז א ל א צ י ע פון די אידישע מאַסן און די צווייטע וועלן מיר רופן איינפאך א ר ו י ס ש ו י ס ו נ ג.

די סבה פון דער איזאלאציע ווייסן מיר שוין, וואָס איז אָבער די סבה פון דער צווייטער, זייטיקער דערשיינונג? דאָס איז נאָר די אַס י מ י ל אַט אַר י ש ע ט ע נ ד ע נ י פּוּן ד ע ר א י ד י -ש ע ר ג ר ו י ס ב ו ר ז ש ו א ז י ע. דער אידישער פאַבריקאַנט, ווען ער קלייבט זיך צו ווערן נאָר אַ גרויסער גביר, וויל ער וואָס גיכער און וואָס שאַרפער צורייסן מיט דער אידישער סביבה, פון וועלכער ער איז אויסגעוואקסן. דאָס איז אים נויטיק צוליב צוויי טעמים: ראשית שטרעבט ער באהערשן דעם „גויאישן“ מאַרס און ער וויל זיין אויפ'ן מאַרס גלייך צו זיינע „גויאישע“ קאָנקורענטן. זיין „אידנטום“ איז אין דעם פרט אַ

שווערע מניעה, מ'ווייל אים ניט אנערקענען פאר גלייך צו „לייטן“ און ער חלשט ממש צו דערווייזן זיין „גויאישן“ פאטריאָטיזם און עכט-בלומיג-קייט. צווייטנס, אויף וויפיל ער איז טראַדיציאָנעל פאַרבונדן מיט דעם אידישן פּאָלק, זוכט ער אויסנוצן זיין איינפלוס, כדי צו „פארטרעטן“ דאָס אידנטום פאַר דער אויסערער וועלט, זיין איינפלוס אין דער קהלה, אין די צדקה-חברות און אז. וו. באַנוצט ער, אום צו פאַרניכטן דאָס אידנטום און צוטרעטן מיט די פיס די פּאָלקס-מאַסן און די געזעלשאַפט-לאַכע מיינונג. און וואָס ווייניקער ער וועט זיין פאַרבונדן געזעלשאַפטלאַך מיט אידן, אַלץ ווייניקער מעג ער מורא האָבן פאַר דעם קאָנטראָל פון די אידישע מאַסן. אַט ווייל ער וויל ווערן „גלייך צו גוים“ און זיך לגמרי באַפרייען פון דעם אידישן קאָנטראָל — מחמת דעם, שטרעבט ער צו האַלטן ביי זיך קריסטלאַכע אַרבעטער, קריסטלאַכע אָנגעשטעלטע און אריינצוגיין אין געשעפט ווי ווייט מעגלאַך נאָר מיט „גוים“. פאַר אידן האָט ער נדבות און אמונה, „געשעפט“ וויל ער אָבער פירן נאָר מיט קריסטן, אָדער מיט אַזוינע אידן-אַסימילאַטאָרן ווי ער אַליין.

דערפאַר פאַרבייט ער טאַק אַידישע אַרבעטער אויף ניט אירי-שע, ווי באַלד ער ווערט „גרויספאַבריקאַנט“, ד. ה., ווי באַלד ער שטעלט אַריין ביי זיך אַ דאַמף-מאַשין. און דאָ נוצט ער אויס אַלערליי פאַר-וואַנדן. ער איז בכלל אַ שונא פון אידישן אַרבעטער, ווערט ער נאָך מער מלא רציחה, ווען דער לעצטער דערלויבט זיך צו פראַטעסטירן, אָדער גאָר סטרייקן. ער וויל בכלל ניט הערן פון אידישע אַרבעטער, דערפאַר טשע-פעט ער זיך צו צום שבת, אָדער צו דער כלומרשטער ניט-דערפאַרנקייט און פיזישער שוואַכקייט פון די אידישע אַרבעטער. דאָס אַלץ מיינט ער גאָרניט ערנסט, ערנסט וויל ער פשוט פטור ווערן פון אידן, פון דער אידישער סביבה, און ווען אונזערע „איינציקע פאַרשטייער“ מיט זייערע בירגערלאַכע קרובים גלויבן דעם קאָפיטאַליסט אויף זיין נאמנות, אַז ער מיינט ערנסט מיט'ן שבת און מיט די סטרייקן — איז דאָס נאָר אַ באַווייז, ווי ווייט קורצזיכטיק, ווי אַבערפּלעכלאָך זיי זיינען און ווי ווייט זיי שטייען פון דער אידישער ווירקלאַכקייט.

3

אַלזאָ, ווייסן מיר די אורזאַכן פון חלאת, אָבער ווי אַזוי זאָל מען אים היילן? דאָ מוז זיך יעדער דענקנדער אידישער אַרבעטער אָפּגעבן אַ קלאָרן דינ וחשבון — וואָס פאַר אַ חלאת דאַרף ער היילן און אין וועלכן גראַד ער דאַרף אויסגעהיילט ווערן.

חלאת'ן האָבן מיר געזען ניט איינעם, נאָר צוויי — די אינזאַלאַצ-ציע און די אַרויסשטויסונג, און היילן קען מען זיי אויך אויף צוויי אופנים: מ'קען געברויכן „קאַלטע רפואות“, פּאַליאַטיוון, „גיכע הילף“ אָדער מען קען זוכן אַ גרינדלאַכע, ראַדיקאַלע, לאַנגדויערנדיקע היילונג. וואָס אָנבאַלאַנגט די אינזאַלאַציע, איז דאָס אַ היסטאָרישע קרענק

פונ'ם אידישן פאלק. אין איר איז שולדיק דער גלות, אונזער אפגעריסן-קייט פון דער נאטור, אונזער שמענדיקע עקאנאמישע אפהענגיקייט פון די ארומיקע פעלקער, וועלכע מאנאפאליזירן דעם באדן און די נאטור און וועלן אונז ניט צולאזן צו די דאזיקע אורקוואלן פון אלע רייכטימער. קארל מאקס פלעגט זיך בארופן אויף דעם שפּרוד פון וויליאם פעטי: „די ערד איז די מוטער און די ארבעט — דער פאטער פונ'ם רייכטום“. אָט צו דער „מוטער“ פונ'ם רייכטום קען דאָס אידישע פאלק אין גלות בשום אופן ניט צוקומען, דאָס וועט מעגלאַך זיין נאָר ווען עס זאָל פאַרקומען אַ טיפּע מהפּכה אין אלע ווירטשאַפּטלאַכע יסודות פונ'ם אידישן לעבן, ווען דאָס אידישע פאלק זאָל באַהערשן אַנ'אייגענעם באַדן אין זײַן אייגן לאַנד — קעגן דער איזאָלאַציע איז דאָ נאָר איין רפואה — דאָס איז דער ציוניזם; מיט פאליאטיוון — אין די גלות לענדער וועט מען דאָ גאָרניט העלפן.

גאָר אנדערש איז דאָס מיט דער ארויסשטויסונג. דאָ וויל מען אונז באַרײבן יענע פּאַזיציעס, וואָס מיר האָבן זיך דערוואַרבן דאָ אין די גלות־לענדער מיט אונזער שוויים און בלוט, דאָ וויל מען אונז פאַרטרייבן פון דארט, וואוהין מיר זיינען אַריינגעדראַנגען אַ דאָנס אונזער ענערגיע, מיט אונזער אייגענער קראַפּט. דאָס טאָרן מיר ניט דערלאָזן. ווערן שוואַכער, איידער מיר זיינען געווען ביז אַהער — דאָס ווילן מיר ניט זיין און מיר וועלן זיך אַנטקעגן דעם שיצן. האָבן מיר געקאנט דערווערבן אונזערע פּאַזיציעס אינ'ם עקאנאָמישן לעבן פון לאַנד, און ווי שוואַך די פּאַזיציעס זאָלן ניט זיין, דאָך האָבן מיר מסתמא די מיטלען זיך צו באַפּעסטיקן אויף זיי. און מיר מוזן ברעכן די אידנפיינטלאַכע אַנטי־סעמיטישע כּונות פון אונזערע גבירים.

אלוא, דאָ מוז זיך יעדער דענקדער אידישער אַרבעטער אָפּשמעלן און אַ טראַכט־טאָן: וואָס ווילן מיר? צי ווילן מיר ה ע ל פ ן די אַרױס־געשטויסענע אידישע אַרבעטער, אָדער ווילן מיר די אַרױסשטױסונג ב א - ק ע מ פ ן, אומעגלאַך מאַכן? צי ווילן מיר ש נ ע ל ע ה י ל ף פאַר די אומגליקלאַכע, אָדער זוכן מיר אַ ראַדיקאַלן מיטל צו שטאַרקן אונזער ווירטשאַפּטלאַכע לאַגע?

לעת עתה איז די שטימונג ביי די ברייטע מאסן אזוי געדריקט, אז אלע בענקען נאָך אַ קליין שטיקל ישועה, און דערפאַר געפינט ביי זיי אַ גינסטיקן באַדן די אַגיטאַציע פאַר „קאַלטע רפואות“, פאַר קליינינקע אפילו דעמאָראַליזירנדיקע פאליאטיוון, און פאליאטיוון האָבן מיר כּחול הים, פון אלע זייטן קומען צו אונז רחמנים, באַגליקער צו ראַטעווען די אַרױסגעוואַרפענע אויפ'ן גאָס אידישע אַרבעטער. דאָ קומען די בירגער־לאַכע נאַציאָנאַליסטן מכל המינים מיט נאַציאָנאַל־פּיאַנטראַפּישע המצאות און עס רייסן זיך אַריין אין טומל אויך בונדיסטישע אַפּוטרוּפּסיס מיט סאַציאַל־פּיאַנטראַפּישע דרשות. די נאַציאָנאַליסטן האַלטן אין מוסר'ן די פאַבריקאַנטן וואָס זיי זיינען שלעכטע אידן, וואָס זיי זיינען זיך ניט

מרחם אויף די אַרימע אידישע אַרבעטער, זיי אַפּעלירן צום נאַציאָנאַלן יושר פון די קאָפיטאַליסטן, און „כלל-טוער“ פּועלן אַנ'אַנדערש מאָל, אַז ביים בעל הבית זאָל „ווייכער“ ווערן דאָס האַרץ און ער זאָל צוריקנעמען אַ פּאָר אידישע אַרבעטער. און די בונדיסטן מאַכן אַ כּשר פּראָלעטאַריש פנים און זאָגן מוסר די פּוילישע אַרבעטער, פאַר וואָס זיי זיינען שלעכטע מאַרקסיסטן, זיי אַפּעלירן צום סאָלידאַריטעטס-געפיל, שרייבן חניפה'דיקע בריוו צו די פּוילישע חברים, בעטן זיך ביי זיי קלאַסן-יושר און... פּועל'ן גאָרניט. און די טאַקטיק פון ביידע צדדים איז לעכערלאַך און שעדלאַך.

יא, העלפֿן — העלפט עס אַנ'אַנדערש מאָל, אויב מען שטיצט זיך אויף נאַציאָנאַלן רחמנות, אָדער אויף קלאַסן-פּילאַנטראָפּיע. מוסר ווירקט אין אַ געוויסער מאָס אויף אַ געוויסער צייט. ווען דער פאַבריקאַנט ווערט נתפּעל פון צייטונגס-דרשות און עס דערוועקט זיך אין אים „דאָס פינטעלע איד“, קען טרעפֿן, אַז ער זאָל צונעמען עטלאַכע אידישע אַרבעטער, נאָר ווי איז דעמאָלט די פּסיכאָלאָגיע פון אַרבעטער לגבי דעם בעל הבית? אין דעם פאַל איז דאָך דער בעל-הבית אַ „בעל-טובה“. ער איז דער „שיינער“, דער „ערלאַכער“ איד — און דער אַרבעטער וועט אים שוין מוזן באַצאָלן טאַקע זיין יושר מיט ביטערע פּראָצענטן. דער אַרבעטער איז אַצינד שוין ניט קיין מענטש, וואָס איז שטאַלץ אויף זיין אַרבעט. ניין, ער איז אַנ'איינגעבעטער אורח, וועלכן מען האָט אַריינגעלאָזן אויס רחמנות און דאָס רחמנות פונ'ם בעל הבית וועט זיין דאָס בעסטע מיטל צו ברעכן דעם מוט און די ענערגיע פון די אידישע אַרבעטער.

דורך סאָציאַליסטישן רחמנות קען מען אויך עפעס פּועל'ן. אַזוי האָבן די אידישע וועבער אין ביאַליסטאָק געפּועל'ט ביי די קריסטלאַכע חברים — זיי זאָלן צוגעלאָזן ווערן אין די פאַבריקן. אָבער מיינט ניט, אַז מען האָט צוגעלאָזן אידן סתם, ניין, די קלאַסנרחמנות'דיקע פּוילישע אַרבעטער האָבן אַינגעפירט פאַר אידן... אַ פּראָצענט נאָרמע. ביז אַהער האָבן מיר געהאַט אַ פּראָצענט נאָרמע פאַר אידן אין די שולן, מיר וועלן זיי האָבן אין דער שטאָטישער זעלבסטפאַרוואַלטונג, און די „קלאַסן-סאָלידאַריטעט“, ווי די בונדיסטן פאַרשטייען זי, האָט אונז באַגליקט מיט אַ פּראָצענטנאָרמע אין די פאַבריקן... אַ גלענצנדער נצחון. און דער „איינציקער פאַרשטייער“ האָט טאַקע מיט וואָס זיך צו רימען.

מיר מוזן פאַרשטיין איינמאָל פאַר אַלע מאָל, אַז ווער ס'האָט ניט קיין געפיל פון נאַציאָנאַלער זעלבסטווירדע, קען אויך ניט האָבן קיין אמת'ן חוש צו קלאַסנזעלבסטווירדע. יענער וואָס קלייבט נחת פון דעם גרויסן זיג, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין ביאַליסטאָק און וואָס קען זיך דערנידעריקן צו בעטן זיך יושר ביי זיינע קלאַסנחברים (ווי די שוים-טער אין וואַרשע) — יענער איז ניט פייאיק צו פאַרטיידיקן זיין עהרע און האָט פאַרלאָרן יעדן מוט צום קאָמף פאַר זייע אינטערעסן. אָט דיזע דעמאָראַליזאַציע טראָגן אַרײַן די „איינציקע פאַרשטייער“ אין די אידישע אַרבעטער-מאַסן.

דריטע אפטיילונג :

וועלט-מלחמה און רעוואָלוציע

פארבאמערקונג

די ארבעטן, וואָ גייען אַרײַן אין דער אָפּטײלונג, קען מען אײַנטיילן אין דרױ קאַטעגאָריעס.

אין דער ערשטער גױט אַרײַן בלױז די קלײנע שרײַפט „די עקאָנאָמישע אָנטי-ווײַקלונג פֿון אײַדישן פֿאָלק“, אַ מױסטער-ווערק פֿון קאַנצענטרירטקײט און סיסטעמאַטיק. די שרײַפט איז דער אָפּשלוס פֿון באַראַכאָנוֹס סטאַטעטישער אַרבעט אויפֿ'ן געביט פֿון דער אײַדישער עקאָנאָמיק. מען קען זי רואַיק שמעלן אין אײַן שורה מיט די בעסטע טײַלן פֿון „אונזער פֿלאַטפֿאָרם“ און „די אײַדישע אַרבעטער-באַוועגונג אין ציפֿערן“.

אין דער צווייטער קאַטעגאָריע (זײַט 203-273) גױט אַרײַן אַ קלײנער טײַל פֿון די צאָלרײַכע אַרבעטן, וואָס באַראַכאָו האָט געשריבן אײַנ'ם קאַמף אַרום דעם אײַדישן קאַנגרעס אין אַמעריקע און אַרום די אײַדישע שלום-פֿאַדערונגען. הגם דער גרעסטער טײַל פֿונ'ם מאַטעריאַל פֿון דעם דאָזיקן אינטערעסאַנטן פֿעריאָד האָט געמוזט אָפּגעלײגט ווערן פֿאַר אַ שפּעטערן באַנד, זײַנען אָבער די געצײלטע בלעטער, וואָס מיר דרוקן דאָ אײַבער, גענוג, כדי צו באַראַקטערײַזירן באַראַכאָנוֹס ראַע אין יענעם קאַמף אַלס דענקער און קעמפֿער, אַלס לערער און שטראָפֿער. מיט אַן אויסערגעוויינלאַכער ביקאות באַלויבט ער די פֿאַרפֿלאַנטערטסטע שטאַטס-רעכטלאַכע פֿראַבלעמען, וואָס זײַנען פֿאַרבונדן מיט'ן קאַמף פֿון די אײַדישע מאַסן אין אַלע לענדער פֿאַר נאַציאָנאַלע רעכט און אויטאָנאָמיע. און מיט אַ ברענענדיקן פֿאַטאַס קעמפט ער פֿאַר די דאָזיקע רעכט, פֿונקט ווי פֿאַר דער פֿאַדערונג פֿון אַ אײַדישער הײַם אין אַרײַזראַל. די פֿײַלן פֿון זײַן סאַרקאַסטישן שפּאַט שלײַדערט ער קעגן דער פּחדנות און האַלבקײט פֿון די אַמעריקאַניש-אײַדישע פּני און זײַערע נשוא־כּײַם אין דער אַרבעטער-גאַס, וואָס שמעלן זיך אַנטקעגן דער דעמאָקראַטישער אַרגאַניזירונג פֿונ'ם פֿאָלק און זוכן צו מײַנמאַלזירן זײַנע פֿאַדערונגען אין השגות. ס'וועט געוויס נישט זײַן קײן פֿאַרקלענערונג פֿון באַראַכאָנוֹס ביז דעמאָליטיקער באַזײמונג, אויב מיר וועלן זאָגן, אַז אין דעם דאָזיקן קאַמף איז באַראַכאָו נאָך ווייט אויסגעוואַקסן און אַז זײַנע אײַדעען זײַנען נאָך מער פֿאַר-פֿונדעוועט און פֿאַרטיפֿט געוואָרן. דעם העכסטן פֿונקט האָט די דאָזיקע אָנטי-ווײַקלונג דערגרייכט אין זײַן באַרימט-געוואָרענער רעדע אויפֿ'ן פּועליציוניסטישן צוזאַמענפֿאַר אין קיעוו (1917), אין וועלכער ער פֿראַקלאַמירט פֿײַערלאַך זײַן באַניטן און פֿאַרברייטערטן סאָציאַליסטישן און נאַציאָנאַלן אַנימאַמין.

צום סוף (זײַט 274-300) ברענגען מיר עטלעכע אַרטיקלען, וואָס באַלויבטן די חילוקי־דעות צווישן באַראַכאָנוֹ און דער פֿאַרטיי-מערהײַט אין אַמעריקע, וועלכע האָבן אין יאָר 1916 אָפּילו געפֿירט צו אַ צײַטווײַליקן קאַנפֿליקט. די דאָזיקע אַרטיקלען ברענגען מיר אַ וועלכן ס'איז שניי. ווי ס'איז צו זען אײַנ'ם אַרטיקל „אײַבערגעשאַצט אַלע ווערטן“, האָט באַראַכאָו — אַלנפֿאַלס שפּעטער — באַטראַכט די דאָזיקע חילוקי־דעות פֿאַר בלױז מאַקטישע, און אָפּילו כּוונע דעם צײַנסיסטישן קאַנגרעס און שקל האָט ער זיך אַלס דיסציפּלינירטער סאַלדאַט אונטערגעוואָרפֿן דעם באַשלוס פֿון דער פֿאַרטיי. (אין דעם דאָזיקן אַרטיקל, אין וועלכן באַראַכאָו פֿירט שײַן דאָ דעם קאַמף פֿון דער פֿאַרטיי קעגן זײַנעם אַ צו-„קאַנסעקווענטן“ אָנהענגער, האָבן מיר געקירצט עטלעכע ווערטער, וואָס טראָגן אַ באַזונדערע שאַרפֿקײט קעגן דעם דיסקוסיע-פֿאַרטער און זײַנען נישט עיקר־דיק פֿאַר'ן עצם ענין.) מיר האָבן נאָך צוגעגעבן גאַנץ צום סוף דעם אַרטיקל „פֿון באַסטאַן ביז פֿילאַדעלפֿיע“, וואָס וואָרפט אַ קלאַר ליכט אויף דער שטעלונג פֿון באַראַכאָנוֹ, דעם אַנטי-קאַנגרעסיסט, צום בירגערלאַכן צײַנזיס.

די עקאנאמישע אנטוויקלונג פון אידישן פאלק.

1.

צוזאמען מיט'ן גאנצן איבערבוי פון דער וועלט ווירטשאפט איז אין משך פון לעצטן יאָרהונדערט אָנגעגאנגען אויך אַ גוואַלטיקע רעוואָלוציע אינ'ם עקאָנאָמישן לעבן פון אידישן פאלק. פון אַ פארמיטלער און הענדלער פאלק וואָסט אויס אַ פאלק פון פראדוקטיווע אַרבעטער און שאַפער. די פראדוקטיוויזירונג פון דער אידישער אַרבעט — דאָס איז דער אַלגע-מיינער לויף, די אויסגעשפראַכענע טענדענץ פון דער אידישער עקאָנאָ-מיק.

נאָר לאַמיר קודם פעסטשטעלן, מיט וואָס דאָס עקאָנאָמישע לעבן פון די אידן צייכענט זיך אויס פון די אַלע אומות העולם, — לאַמיר פאַרמולירן און אויסטייטשן אין וואָס ס'באַשטייט די אַ נאָמאַל י. ע. די אומנאַרמאַלע לאַגע פון אידישן ווירטשאַפטס־לעבן. ס'לוינט זיך גיט צו פאַלעמיזירן מיט יענע אייגענע עקסנ'טע גלות פאַרטיידיקער, וועלכע האַלטן אין איין פאַרמאָכן די אויגן אויף דער אומנאַרמאַלער לאַגע. מענ-טשען וואָס מאַכן זיך נישט זעענדיק און גיט הערנדיק די דייטלאַכע און די זיכערסטע ווירקלאַכקייט, וועלן שוין קיינע אַרגומענטן נישט איבער-מאַכן. נאָר די שטימע פון די גלות־אָפטימיסטן האָט שוין פאַרלאָרן איר אַמאָליקע פעסטקייט, און היינט צו טאָג געפינט זיך גיט קיין איינציקער ערנסטער באַאָבאַכטער פון אידישן לעבן, וועלכער זאָל גיט איינזען, אַז די עקאָנאָמישע יסודות פון דער אידישער עקזיסטענץ זיינען גיט נאַרמאַל. אין וואָס באַשטייט די דאָזיקע אַנאָמאַליע, — דאָס איז נאָך ווייט גיט קלאַר פאַר די פאַרשער. ס'טרעפט, אַז אַ מענטש איז יאָרן־לאַנג קראַנק און ליידט פאַרשיידענע יסורים נאָר די דאָקטוירים קאָנען פאַרט גיט באַשטימען, וואו ליגט די סבה פון די קראַנקשאַפטע סימפּטאָמען. אַז מיר האָבן צו טאָן מיט אַ חולה, — איז קיין שום ספק, נאָר די קראַנק-הייט אַנטוויקעלט זיך, און דער אַרגאָניזם אַרבעט אויס אליין פון זיך די לעבעדיקע זאַפטן, וואָס זאָלן די קראַנקהייט באַקעמפן. אזוי ענדערט זיך וואָס אַ יאָר דאָס בילד פונ'ם חלאת. ס'בייטן זיך די סימפּטאָמען און די דאָקטוירים גיט זיך גיט איין אַוועקצושטעלן אַ באַשטימטע דיאָגנאָזע. אזוי איז אויך מיט דעם אידישן פאלקס־חולה, — ער איז גיט קיין פאַסיווער אָפהענטיקער קראַנקער, וואָס לאָזט זיך באַהערשן און פאַרניכטן פון דער חלאת. דאָס אידישע פאלק האָט, פאַרקערט, פון זיך אַליין אַנטוויקלט

יענע אינערלאכע כחות, וואס שטרעבן צו באזייטיקן די קראנקהייט און צוריקברענגען דעם ארגאנישן גלייכגעוויכט. דערמיט דערקלערט זיך, פאר וואס דאס בילד פון דער קראנקהייט האלט אין איין בייטן זיך, און וואס די סאציאלע „דאקטוירים“ פון אונזער פאלק האבן אין פאר- שידענע צייטן געשטעלט אזוינע פארשידענע דיאגנאזן.

א יאָר דרייצן-פערצן צוריק איז ביי א טייל אידישע סאציאליסטן געווען אין דער מאָדע די אזוי-גערופענע „ניט-פראַלעטאָריזירונגס“-טעאָריע. די טעאָריע האָט אין זיך א קערענדל געזונטן אמת, נאָר אין איר אור- שפּרינגלאַכער פאָרם האָט זי געהאַט א צו-פרימיטיוון און האַמעטנעם אויס- זען, מיט וועלכן זי האָט זיך ניט געקענט לאַנג האַלטן. פון אַנפאַנג האָט עס געהייסן, אַז „דער אידישער פראַלעטאָריאַט קאָן זיך ניט פראַלעטאָריזירן“. דער גריַלצנדיקער ווידערשפּוד, וואָס שטעקט אין די ווערטער גופא, האָט אין גיכן געבראַכט דערצו, אַז די פּועליציוון, וועלכע האָבן די ערשטע די טעאָריע אַרויסגעפונען, האָבן זיך פון איר באַלד אַפּגעזאָגט. פון אַלע פראַלעטאָריש-ציוניסטישע ריכטונגען זיינען די ציוניסטיש-סאציאליסטן (די „ס.ס.“) לענגער פאַרבליבן ביי דער אומלאָגישער טעאָריע, נאָר אויך זיי האָבן געפּראַווט אַפּצושלייפן אירע שאַרפע עקן, אזוי אַז זי איז עטוואָס לייטישער איבערגעניצעוועט געוואָרן אין דער „ניט אינדוסטריאַליזירונגס“ טעאָריע.

„דער אידישער אַרבעטער קאָן זיך ניט אינדוסטריאַליזירן“, — דאָס איז געווען די טעמע, אויף וועלכער דער טיפּסטער סאציאַלע-קאָנאָמיסט פון די ס.ס., יעקב לעשטשינסקי, האָט געשריבן זיין בוך „דער אידישער אַרבעטער אין רוסלאַנד“, א בוך פול מיט וויכטיקע געדאַנקען און ניט ווייניקער וויכטיקע פעלערן.*

עס איז אַן אומזין צו זאָגן, אַז אידישע אַרבעטער אָרער פראַלעטאָריער „פראַלעטאָריזירן זיך ניט“. ממה נפשך: זיינען זיי שוין אַרבעטער, הייסט עס אַז זיי האָבן זיך נאָך פריער פראַלעטאָריזירט, געוואָרן אויס אייגנטימער און אַוועק אויפ'ן מאַרק פאַרקויפן זייער אַרבעטס-קראַפּט; און אויב זיי קענען זיך ניט פראַלעטאָריזירן, קאָנען זיי אויך קיין לויף-אַרבעטער ניט ווערן. אַ ווייטערדיקער אומזין איז, ווען אַ אידישע און סאציאַליסטישע

(*) דאָ איז דער אָרט צו באַמערקן, אַז דער ערשטער באשאַפער פון דער „ניט פראַלעטאָריזירונגס“ טעאָריע איז געווען — אין 1902 יאָר — דר. ח. ד. הורוויץ, וועלכער האָט זיך דערנאָך אַפּגעזאָגט פון איר, ווי אויך פונ'ם ציוניזם בכלל. וועגן דער „אַרויסשטויסונג“ פון די אידן פון זייערע עקאָנאָמישע אַפּזיציעס האָט נאָך פאַר אים געשריבן ס. פעוונזנער אין דער „בּודזשעטשנאָסט“. איך וועל דאָ אויך באַטאָנען, אַז איך האָב קיינמאַל ניט געהאַלטן פון דער דאָזיקער טעאָריע אין אַלע אירע שאַטירונגען; אַזוי ווייט, אַז ווען די רוסישע פּועליציוון האָבן זיך אַ קורצע צייט מיט איר אַרומגעטראָגן (אין 1903 ביז 1905) האָב איך זיך מחמת דעם גרונט דערווייטערט פון די פּועליציוון, וועלכע איך האָב אַליוו געהאַלטן גרינדן אין 1900-1902 יאָר. יעדנפאַלס, האָט די משונה'דיקע טעאָריע ניט געהאַט ביי די פּועליציוון קיין אַפּזיציעלן עקזיסטענצירעכט.

און אן ארבעטער־פארטיי דערקלערט, אז אירע אייגענע ארבעטער קאנען ניט זיין קיין פראלעטאריער אינ'ם אייגנטלאכן און סאציאליסטישן זינען פון ווארט.

אומריכטיק איז עס ווען מען מיינט, אז די אידישע ארבעט קאן זיך ניט „אינדוסטריאליזירן“. דער באקאנטער, בכלל זייער ערנסטער עקאנאמיסט י. לעשטשינסקי, האט זיך באקלאגט אין זיין אויבן־דערמאנטן בוך, וועגן די אידישע ארבעטער (1906 יאר), אז אין 1897 יאר און אפשר אויך איצט איז אין גאנץ רוסלאנד ניט געווען קיין איינציקע פאבריק, וואו עס זאלן זיין באשעפטיגט טויזנט אידישע ארבעטער. די דאזיקע טענה איז אבער ניט באגרינדעט אויף די פאקטן: אין דעם זעלבן סטאטיסטישן זאמלבוך פון דער יק"א, אויף וועלכן י. לעשטשינסקי האט זיך מייסטנס געשטיצט, וואלט ער געקענט געפינען (ב. 2, ז. 77) א אידישע טאבאק־פאבריק אין גראדנע (שערעשעווסקי'ס פאבריק), וועלכע האט אין 1898-1899 יאר געציילט 1594 אידישע ארבעטער; די דאזיקע פאבריק האט געהאט א דאמף־מאשין פון 36 פערד־קערפטן. אין דער רייכער און ווייט־פארצווייגטער ליטעראטור פון דער אידישער, ווי אויך פון דער אלגעמיינער רוסלענדישער ארבעטער־באוועגונג זיינען אין משך פון לאנגע יארן גע־דרוקט געווארן אויספירלאכע קארעספאנדענצן וועגן אומצייליקע סטרייכס פון אידישע ארבעטער אין דער רוסישער „טשערמא“. שטודירנדיק די דאזיקע אומלענאלע ליטעראטור טרעפט מען דאָרט אַן אין די יארן 1900-1905 אַ מאַסע גרויסע אידישע פאבריקן, ניט ווייניקער ווי 50 גרויסע אונטערנעמונגען, וואו עס זיינען געווען באשעפטיגט ניט ווייניקער ווי צו הונדערט אידישע ארבעטער אין איטלאכער פאבריקן. אזוי ווערט דאָרט פארציילט: די אַט ערשט דערמאנטע טאבאק־פאבריק אין גראדנע מיט כמעט 2000 ארבעטער, א גאלאנטע־ריי־פאבריק אין ווארשע מיט 1000 ארבעטער, א טאבאק־פאבריק מיט 500 ארבעטער, א פארצעליי־פאבריק (אין שטעטל פאלאנאיע) מיט 400 אידישע ארבעטער, און אזוי ווייטער.

2.

עס איז קיין ספק ניט, אז די עמיגרציע קיין אמעריקע האט געעפנט פאר דעם אידישן ארבעטער אין געוויסע הינזיכטן נאך ברייטערע פער־ספעקטיוון, איידער די אנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע אין דער אלטער היים. מיר האבן ניט קיין סטאטיסטיק פון אידישע פאבריקן אין די פאראייניקטע שטאַטן, נאָר איין זאך ווייסן מיר מיט זיכערקייט; הגם די אידישע ארבעט האט דאָ באקומען א פיל איינזייטיקערע אנטוויקלונג, ווי אין רוסלאנד, הגם די אידישע ארבעט איז דאָ קאָנצענטרירט כמעט אויס־שליסלאך אין דער נאָדל־אינדוסטריע, בעת אין רוסלאנד איז זי גלייכמעסיק פארטיילט איבער פארשידענע אינדוסטריעס, דאָך האט זי אָנגענומען אַ דייטלאכן גרויס־קאפיטאליסטישן כאראקטער. אין פעטערסאן, צ. ב.,

זיינען פאַראַן גרויסע וועבערייען מיט אידישע אַרבעטער. ראָזענוואַלד'ס באַקאַנטע ריוויקע קליידער-פאַבריק אין שיקאַגאָ ציילט עטלעכע טויזנט אידישע אַרבעטער.

נאָר ניט קוקנדיק אויף די אַלע פאַקטן איז אויך ריכטיק, אַז די אידישע אינדוסטריעס אַנטוויקלען זיך ניט אַזוי אינטענסיוו, ווי די ניט-אידישע. דער פאַרנעם אַפילו פון דער גרעסטער אידישער פאַבריק קען זיך ניט פאַרגלייכן מיט די אונגעהויערע דימענסיעס פון די ניט-אידישע אונטערנעמונגען. אַזוינע גוואַלדיקע אונטערנעמונגען ווי דער פּוטילאָוו-זאַוואָד, קרופ'ס און סקאַראַס אַייזן-גיסערייען, פאַרד'ס פאַבריקן, זיינען ביי אידן ניט בנמצא. מיר קענען אַפילו ניט חלומ'ען וועגן עפּעס אַזוינס, און די אידישע אַרבעטער האָבן צו אַזוינע גראַנדעזע אונטערנעמונגען דעם קנאַפּסטן צוטריט, אָדער גאָר קיין צוטריט ניט.

די אידישע מאַסן „פּראָלעטאַריזירן" זיך. די אידישע אַרבעט „אינ-דוסטריאַליזירט" זיך, נאָר דער טעמפּ איז ביי אונז אַ לאַנגזאַמער און די אַנטוויקלונג אַ באַשרענקטע און אַן איינזייטיקע.

אויסער דעם לאָזט זיך ניט לייקענען, אַז די אידישע אונטערנעמער האָבן אַ טענדענץ צו פאַרקלענערונג פון דער פּראָדוקציע, וואָס דער באַ-קאַנטער עקאָנאָמיסט מ. א. מאַרגאָלין האָט אָנגערופן די „אינדיווידואַלי-זאַציע" פון דער אינדוסטריע. אַ איד אַנטשליסט זיך צו ווערן אַ בעל-הבית פאַר זיך, ביי אַזעלכע מאָגערע מיטלען און ביי אַזעלכע אָרימע אויסזיכטן, ווען אַ קריסט וואָלט דאָס קיינמאָל ניט געוואָלט. מיט דעם נישטיקן „קאַפיטאַל" עפנט אַ איד אַן אייגענע אונטערנעמונג און ווערט אַ „קאַ-פיטאַליסט", בשעת אַ קריסטלעכער אַרבעטער, וואָס האָט אַפּשן אַפּ-געשפּאַרט מער פון אים, בלייבט זיין גאַנץ לעבן אַ שקלאַף פאַר אַן אַנדערן. דער איד פאַרמאָגט אַ שטאַרקן אונטערנעמונגס-גייסט, ער וויל ניט בלייבן קיין פּראָלעטאַריער און באַנוצט די מינדעסטע געלעגנהייט אַרופּצוקלעטערן העכער אויף דעם סאָציאַלן לייטער.

דער דראַנג אַרויף, כאַראַקטעריזירט די אידישע אַרבעטער-מאַסן. שניידער, שוסטער, ציגאַרן-מאַכער וואַרפן זייער מלאכה, און מיט די גרעסטע אָנשטרענגונגען, מיט די ביטערסטע קרבנות שטרעבן זיי צו „תכלית", צו ווערן פאַרייכערונגס-אַגענטן, דענטיסטן, דאָקטוירים, אַד-וואָקאַטן, און נאָך אָפטער אייגענע „געשעפטסלייט", פאַר זיך. עס פליסט און באַוועגט זיך כסדר דער מענטשלעכער באַשטאַנד פון אידישן אַרבעטער-קלאַס : טויזנטער רייסן זיך אַרויס, נייע טויזנטער קומען אַריין. דאָס איז די פּוֹלֵסֶטֹו אַ צייע פון אידישן אַרבעטער אין אַלע פאַכן און אין אַלע פאַראיינען.

אַט די אַלע אייגנאַרטיקע דערשיינונגען פון אידישן אַרבעטער לעבן האָבן זייערע וואַרצלען אין די אַלגעמיינע היסטאָרישע אייגנשאַפטן פון אונזער עקאָנאָמיק.

אין וואָס-זשע באַשטייט די אייגנאַרטיקייט פון דער אידישער עקאָ-

נאָמיק? כדי צו פאַרמולירן די דאָזיקע דערשיינונג דארפן מיר זיך ווענדן צו דער אלטער פועלי-ציוניסטישער ליטעראטור אין רוסלאנד מיט אריבער 10 יאָר צוריק, אָדער נאָך בעסער און נאָך עלטער, צום גרעסטן דענקער פונ'ם גריכישן אלטערטום, — צו א ר י ס ט אָ ט ל. דער לעצטער איז ניט נאָך געווען אַ גאנצישער פילאָזאָף, נאָר אויך אַ גרויסער פאָליטיקער און אַ טיפּזיניקער עקאנאָמיסט. ניט אומזיסט ווערט אַריסטאָטל מיט אַזאַ אַכטונג צימירט פון קאַרל מאַרקס. איך וויל דאָ אָבער צימירן אַריסטאָטל'ס אַ געדאַנק, וואָס די מאַרקסיסטן האָבן ביז איצט אינגאַנצן פאַרגעסן און פאַרנאַכלעסיקט, און דאָס איז זיין לערע וועגן צוויי מינים פרנסה: די פּרנסה פון נאטור (קטעסיעס קאטא פיסין) און די פּרנסה פון מענטשן (קטעסיעס קאטא אפי אנטהראָ-פאָן). דער אַקערבויער, דער בערג-אַרבעטער, דער פישער קריגן זייער חיונה פון דער נאטור; דער סוחר, דער באַנקיר, דער מעדיקער, דער יוריסט קריגן זייער פרנסה פון מענטשן.

וואוהין געהערן די אידישע פרנסות? אַריסטאָטל'ס קלאַרע צעטיילונג ניט אונז תיבה די תשובה: צום אונטערשייד פון אלע אנדערע פעלקער, וועמענס עיקר פרנסה איז פון דער נאטור, לעבן די אידן דורכאויס פון פּרנסות פון מענטשן.

כדי דאָס גענויער אויסצומייטשן, וועלן מיר זיך נאָך באַנוצן מיט דער אינטערעסאַנטער מאָדערנער עקאנאָמישער טעאָריע פון אַטאָעפערז, וועלכער צעטיילט די מענטשלאַכע פראָדוקציע לויט דעם, וויפיל אין איר באַטייליקן זיך דער באַדן און די אַרבעט. ווי שווער עס זאָל ניט האָרעווען דער פויער איבער זיין אַקערפּעלד, פאָרט וועט זיך דער באַדן מער באַטייליקן אינ'ם פראָדוקט, איידער די מענטשלאַכע אַרבעט. די אַרבעט באַשטייט דאָ אין מיסטיקן, אויסבעסערן דעם באַדן, אַקערן אים און פאַרזייען די זריעה, דערנאָך אַראָפּנעמען די תבואה. די עיקר פראָדוקציע פון דער תבואה ווערט אָבער באַזאָרגט פון דעם נאטיר-לאַכן באַדן גופא. און פאַרקערט, ווי קליין עס זאָל ניט זיין די אַרבעט פונ'ם אידישן שניידער איבער'ן שטיק וואָלענע סחורה, פאָרט איז דאָ דער חלק פון דער מענטשלאַכער אַרבעט אַ סך גרעסער איידער דער חלק פונ'ם באַדן, פון דער נאטור: די נאטור האָט פראָדוצירט די שעפּסן, די וואָל אויף זיי, און דאָס איבעריקע טוען שוין פאַרשידענע מענטשן. זיי שערן די שאָף, באַארבעטן די וואָל, שפינען זי, פאַרבן און וועבן זי, ביז עס ווערט דערפון אַ שטיק שטאָף. אין אַט דעם שטיק סחורה ליגט שוין אַ מאַסע מענטשלאַכע אַרבעט און נאָר אַ קנאַפּער חלק פון דער נאטור. דערנאָך קומט דער שניידער און גייט פון דער סחורה אַ מלבוש, אַזוי אַז אין דעם פאַרטיקן מלבוש שטעקט שוין נאָר דער מינימאַלסטער חלק פון באַדן מיט אַ גרויסן טייל מענטשלאַכער אַרבעט.

נמצא, אַז אין דער אידישער פראָדוקציע איז דער חלק פון באַדן, פון נאטור, פאַרשווינדנדיק קליין, בעת דער חלק פון מענטשלאַכער

הילפס-מאטעריאלן, אינסטרומענטן; (2) פארקערס-מיטלען, ד. ה. וועגן, באנען, וואגנס, שיפן, טעלעגראף, טעלעפאן; (3) גע-ברויכס-מיטלען, ד. ה. נארונג, קליידונג, הייזער, מעבל, געשיר, באלייכטונג, ביכער, מוזיק-אינסטרומענטן, בילדער א. ד. גל. נאך די דריי קאטעגאריעס לאזן זיך טיילן נאך ווייטער, לויט זייער נאנטקייט אדער ווייטקייט פון דער נאטור. כדי, צום ביישפיל, צו פראדוצירן א פארשידן-מוז די מענטשלעכע ארבעט דורכגיין די פארשידנסטע שטאפלען פון אג-ווענדונג, דהיינו:

קודם ארבעט דער פויער, האדעווענדיק די פיה אויף דער פאשע. — האבן מיר לאדווייטשאפטלאכע אור-פראדוקציע (וויידנבוי און פיה-צוכט); דאן קומט דער שוחט, וואס שעכט די בהמות; דאן דער נאסער גארבער, וואס ווייכט די פל, און דער טרוקענער גארבער, וואס באארבעט זי. דערנאך די פארשידענע פאכן פון דער לערער-אינדוסטריע, און ענדלאך דער שוסטער, וועלכער לאזט ארויס א פארטיקע פאר שיד.

לאמיר איצט אנרופן „די ערשטע סטאדיעס פון פראדוקציע“, יענע, וואס שטייען צום נאענטסטן צו דער נאטור. דאס וועלן זיין: אקערבוי, גערטנעריי און פיה-צוכט. דא איז דער עלעמענט „באדן“ דער גרעסטער און דער עלעמענט „ארבעט“ זייער קליין אין פאר-גלייך מיט'ן באדן. שוין אביסל ווייטער פון דער נאטור שטייט „די אינ-דוסטריעלע אור-פראדוקציע“, ד. ה. בערגבוי, שטיין-אינדוסטריע, און וואלד-ווירטשאפט מיט זייערע ווייטערע צווייגן. דא איז שוין דער עלעמענט „ארבעט“ גרעסער, ווי אין דער פריערדיקער קאטעגאריע. נאך ווייטער פון דער נאטור געפינען זיך די „סעקונד-דערע מיטעלע סטאדיעס פון פראדוקציע“, דהיינו: מעטאל-אינ-דוסטריע, וועבעריי, בוי-אינדוסטריע. שוין גאר נאענט צום פארברויכער און גאר ווייט פון דער נאטור וועלן זיין די „טעריעריע מיטעל-ערע סטאדיעס“, וואוהין עס גייען אריין אזוינע באקאנטע אידישע מלאכות, ווי האלץ-אינדוסטריע, כעמישע אינדוסטריעס, לערער און פאפיר-פראדוקציע. צולעצט קומען די „לעצטע פראדוק-ציאנס-צווייגן“, וואס דינען דירעקט דעם פארברויכער, דאס איז דער רוב מנין און רוב בנין פון טראדיציאנעלע אידישע פרנסות: נאדל אינדוסטריע, בעקעריי, טיפאגראפישע און אנדערע אזוינע מלאכות, פון וועלכע דער עלעמענט „באדן“ איז שוין אינגאנצן ווי פארשוואונדן, און די גאנצע פראדוקציע באשטייט פונ'ם עלעמענט „ארבעט“.

היינט וואס זאגט אונז די סטאטיסטיק? אין דער טאבעלע 1 (זע זייט 196) זיינען אויפ'ן גרונד פון דער רוסישער פאלקס-ציילונג פון 1897 יאר און פון דער עסטרייכישער פון 1900 יאר, צעטיילט געווארן די אידישע פרנסות לויט זייער דערווייטערונג פון דער נאטור און לויט דעם פראצענט, וואס זיי פארנעמען צו דער אלגעמיינער באפעלקערונג פון לאנד.

די דאזיקע טאבעלע דערציילט אונז פאלגנדעס:

(א) אז די אידישע ארבעט איז לחלוטין דערווייטערט פון דער נאטור. אין דער לאנדווירטשאפט בילדן די אידן עפעס מער ווי איין האלב פראצענט אין רוסלאנד, און אנדערטהאלב פראצענט אין גאליציע;

(ב) אז דער פראצענט פון די אידישע פרנסות וואקסט אלץ מער און מער אין דעם מאָס, ווי די פראדוקציע דערווייטערט זיך פונ'ם באָדן. אין דער אינדוסטריעלער אור-פראדוקציע בילדן די אידן ס"ה 9—8 פראצענט צווישן די ניט-אידן: און די סעקונדערע מיטעלערע סטאדיעס הויבט זיך שוין דער אידישער פראצענט ביז 20—15, אין די טערציערע מיטעלערע סטאדיעס בילדן שוין די אידן א פערטל און אפילו א דריטל צווישן די ניט-אידן;

(ג) אין די לעצטע סטאדיעס פון דער פראדוקציע בילדן שוין די אידן כמעט א העלפט צווישן די ניט-אידן, — ד. ה. גראד דאָרט, וואו מען האָט שוין אבסאָלוט ניט צו טאן מיט'ן באָדן, וואו עס פעלט איטלאכע באַדירונג מיט דער מוטער-נאטור;

(ד) די גרויסע מערהייט ניט-אידן שעפט די חיונה פון דער נאטור (פון קלאס 1 און 2, ד. ה. פון דער אור-פראדוקציע אין לאנדווירטשאפט און אינדוסטריעס), און די גרויסע מערהייט אידן לעבט פון מענטשן. אין רוסלאנד און גאליציע זיינען 70 ביז 80 פראצענט פון אלע אידן פארנומען אין די לעצטע צוויי קלאסן, אין די פארלעצטע און לעצטע פראדוקציאָנס-סטאדיעס. 70 ביז 80 פראצענט ניט-אידן מאַכן אַ לעבן פון דער נאטור, בשעת 70 ביז 80 פראצענט אידן מאַכן אַ לעבן פון מענטשן.

די ציפערן זיינען געקומען פון דער אָפיציעלער מלוכה-סטאטיסטיק, וועלכע האָט מסתמא ניט געהאט אין זינען קיין שום ציוניסטישע טעאָריעס און בכלל ניט געדאג'ט זיך וועגן אידישע פראָבלעמען. די צעטיילונג אויף קלאסן האָב איך דאָ געמאכט, און אזוי ווי מ'זעט צעטיילונג איז אַ גאנץ אנדערע, ווי אין דער מלוכה-סטאטיסטיק, און חוץ דעם ווערן די פרנסות אין רוסלאנד אנדערש געטיילט ווי אין עסטרייך, זיינען אין געוויסע רובריקן אַפּטמאָל אַרײַנגעפאלן אויך אזוינע מלאכות, וואָס געהערן לויט אונזער שטאַנדפונקט צו אַן אנדער קלאס. אָט נעמט, למשל, די „מעטאָ-אינדוסטריע“, ווי זי ווערט פאַרצייכנט אין דער אָפיציעלער סטאטיסטיק. דאָ ווערן אַרײַנגערעכנט סיי די גרויסע מעטאָאָרגישע אינדוסטריע, וואָס געהערט צום קלאס 3, סיי אויך די קליינע מעטאָאָל-מלאכות, ווי שמידעריי, שלאָסעריי, בלעכעריי וואָס וואָלטן גאָר געדארפט גערעכנט ווערן צו קלאס 5.

ווען די אָפיציעלע סטאטיסטיק וואָלט ניט געוואָרפן אַלצדינג אין איין באַרג וואָלט זיך די אידישע לאַגע נאָך קלאָרער אויסגעדריקט אין די ציפערן. נאָר אזוי איז אויך די לאַגע גאנץ קלאָר: דער געזעץ פון דער אידישער עקאנאָמיק שלאָגט זיך מעכטיק אַדורך, דורך די פאַרמישונגען פון דער אָפיציעלער סטאטיסטיק, — דער געזעץ, אז וואָס מער אַ געוויסע

פרנסה דערווייטערט זיך פון דער נאטור, אלץ מער קאנצענטרירט זיך דוקא דאָרט די אידישע אַרבעט.

אזוי ווי אַן עקשנות'דיגע היסטאָרישע בייטש וואָלט די אירן גע-
טריבן אלץ ווייטער און ווייטער פון ערד און נאטור, אלץ העכער און
העכער אין דער שיטערער סאָציאלער לופט; אזוי ווי אַ ביטערע היס-
טאָרישע פאַרשווערונג וואָלט האַלטן די אידישע מאַסן אין די קייטן פון
עקאָנאָמישער באַדנאָזיקייט, — טרייבן ווייטער, ווייטער פון באַדן...

די טרוקענע ציפערן פון טאבעלע 1 מיינען צו זאָגן, אז די אירן
זיינען דערווייטערט גראַד פון די וויכטיקסטע, פון די זיכערסטע, פון די
איינפלוסרייכסטע צווייגן אין פראָדוקציע, — פון יענע צווייגן, אַרום
וועלכע עס דרייט זיך דער ראַד פון דער געשיכטע. אָנשטאָט אַריינצו-
דינגען אינ'ם געזונט, קרעפטיקן צענטער פון עקאָנאָמישן לעבן, פאַר-
שפרייטן זיך די אידישע מאַסן אויף זיין פערפערע, אויף זיין אויבער-
פלאַך... דער גורל פון דער געזעלשאַפט הענגט קיין ברעקל ניט אָפּ פון
דער נאָדל-אינדוסטריע, פון דער בעקעריי, פון דער טאבאק-פראָדוקציע.
אַלע פּערדן פון אַרבעט און אַנטוויקלונג ציען זיך פון די צענטראַלע
מלאכות... פון לאַנדווירטשאַפט, פיה-צוכט, פון די מינען, אייזנבאַנען, ים-
שיפּעריי, — אַהין ווייט צו דער אויבערפלאַך פון סאָציאַלן לעבן, צו דעם
מאַרק פון די פאַרטיקע אינדוסטריע-פראָדוקטן.

די טרוקענע ציפערן באַקלאַנגן זיך, אז די אידישע ווירטשאַפט מוז
בלייבן אַן אָפּגעשטאַנענע, אז די אידישע קולטור מוז בלייבן אין געפאַל-
קייט, אז דער פאָליטישער גורל פון אידישן פאָלק מוז הענגען אין שטענ-
דיקער אָפהענגיקייט, — אזוי לאַנג ווי דאָס אידישע פאָלק וועט לעבן
ווייט פון נאטור און באַדן, ווייט פון דער אור-פראָדוקציע. די ציפערן
זאָגן ערות, אז דער אידישער סאָציאַליזם, דער אידישער קלאַסנקאַמף, די
אידישע רעוואָלוציע וועלן שפילן פונקט אזא נישטיקע ראָל אינ'ם סאָציאַ-
ליזם, קלאַסנקאַמף און רעוואָלוציע פון די אַרומיקע פעלקער, וויפיל די
אידישע נאָדל, דער אידישער פּרעס-אייזן האָבן אַ ווערט אין פאַרגלייך
מיט'ן ניט-אידישן אַקער-אייזן, מיט דער ניט-אידישער דאַמף-מאַשין,
מיט'ן ניט-אידישן טראַנספארטאַנט.

אַט דאָס איז די היסטאָרישע קראַנקהייט פון דער אידישער עקאָנאָמיק,
און פאַראייביקן די קראַנקהייט ווילן אַלע יענע, וועלכע שטרעבן צו-צו-
שמירן דאָס אידישע פאָלק צו דער שיטערער לופט פון גלות, אַלע יענע,
וואָס זוכן דאָס פאָלק איינצואווייגן מיט גלות-נגונים און גלות-האַפּנונגען.

אַט דאָס איז די היסטאָרישע קראַנקהייט פון דעם אידישן ווירט-
שאַפטס-לעבן, ווי מיר האָבן זי געפרוואוּט אויסדרוקן אין די מאָדערנע
עקאָנאָמישע באַגריפן, נאָר לאַמיר נאָך פרובירען צו באַלייכטען אַט די
ערשיינונג מיט'ן ליכט פון דער מאַרקסיסטישער תורה.

4.

דעם גאנצן מאָדערנעם קאפיטאל טיילט מאַרקס אַינן אין צוויי קאַטעגאָריעס: (1) דער קאָנסטאַנטער (שטענדיקער) קאַפּיטאַל, וואָס באַשטייט פון פּראָדוקציע-אַנס-מיטלען, מאַטעריאַלן און ענלאַכע אָביעקטיווע פּראָדוקציע-אַנס-אומשטאַנדן, ווי באָדן-רענט, פאַבריקס-געביידעס, פאַרקערס-מיטלען, רוי-מאַטעריאַלן, קוילן, מאַשינען, אינסטרומענטן, א.ד.נל; (2) דער וואַריאַבילער (פאַרענדערלאַכער) קאַפּיטאַל, וואָס באַשטייט פון דער מענטשאַכער אַרבעטס-קראַפּט. ווען אַן איינצלנער קאפיטאַליסט אינוועסטירט קאפיטאל אין אַ געוויסער אונטערנעמונג, דאַרף מען, לויט קארל מאַרקס, דעם דאָזיקן קאפיטאל באַטראַכטן אַלס אַ סומע פון צוויי חלקים: וואָס דער אונטערנעמער אינוועסטירט אין רענטע, אין מאַשינען, אין קוילן, אייזנבאַן-פראַכט א.ד.נל, דאָס אַלץ איז דער קאָנסטאַנטער טייל פונ'ם אינוועסטירטן קאפיטאל; און וואָס דער קאפיטאַליסט צאָלט אויס אין שכירות די אַרבעטער און אַנגעשטעלטע, דאָס ביזדעם דעם וואַריאַבלען טייל פונ'ם אינוועסטירטן קאַפּיטאַל. דאָס זעלביקע מיט דער גאַנצער סומע קאפיטאַל, וואָס די גאַנצע מענטשהייט אינוועסטירט אין אַלע ווירטשאַפּטלאַכע אונטערנעמונגען: דער גאַנצער קאפיטאַל פון דער וועלט באַשטייט פון אַ קאָנסטאַנטן און אַ וואַריאַבלען חלק.

דער קאפיטאַל פאַלט ניט אַראָפּ פון הימל און וואַקסט ניט פאַר-טיקערהייט אויף בוימער, נאָר ווערט געשאַפּן דורך שווערער מענטשאַכער אַרבעט. סיי דער קאָנסטאַנטער, סיי דער וואַריאַבלער קאפיטאַל ווערן פּראָדוצירט פון מענטשן. היינט איז קלאָר, אַז אַינדרן פּראָדוקציע-גאָרניט נישט קיין קאָנסטאַנטן קאַפּיטאַל, ווייל זיי פּראָדוצירן ניט קיין געביידעס, מאַשינען, פאַרקערס-מיטלען, קיין רוי-מאַטעריאַלן, א.ד.נל. די אידישע אַרבעט באַטייליקט זיך בכלל ניט אין דער שאַפונג און אין דער פאַרטיילונג פונ'ם קאָנסטאַנטן קאפיטאַל. די גאַנצע אידישע אַרבעט ווערט אַריינגע-לייגט אין דער פּראָדוקציע פונ'ם וואַריאַבילען קאַפּיטאַל. און אויך דאָ האָבן די אידן אויסצושטיין די קאָנקורענץ פון די ניט-אידישע אַרבעטער.

ווייטער מוז באַמערקט ווערן, אַז ביידע חלקים פון קאפיטאַל האַלטן אין איין וואַקסן. נאָר דער קאָנסטאַנטער קאפיטאַל וואַקסט שנעלער פון דעם וואַריאַבלען. וואָס מער עס אַנטוויקלט זיך די טעכניק, אַלץ מער ווערט די אַרבעט געטאָן דורך דער מאַשין אנשטאָט דעם מענטשן. אַמאָל האָט איין אַרבעטער פּראָדוצירט אין דערזעלביקער צייט פינף, צען, צוואַנציק מאָל ווייניקער אַרבעט, איידער ער טוט דאָס איצט מיט דער הילף פון דער מאַשין. היינט באַגייט מען זיך ביי דער מאַשין מיט אַ

קליינער צאָל אַרבעטער דאָרט, וואו מען האָט אַמאָל געברויכט צענדליקער אָדער הונדערטער אַרבעטער. וואָס מער פּוּלַקאָם די מאַשינען, אַלץ ווייניקער מענטשן ברויכט מען צו זיי. עס וואַקסט די צאָל מאַשינען זייער שנעל, און אין פאַרגלייך דערמיט פאַרפלענערט זיך אַלץ מער די צאָל אַרבעטער. נמאָ, אַז דער קאַנסטאַנטער קאַפיטאַל וואַקסט אױפֿן חשבון פונ'ם וואַריאַבילען קאַפיטאַל. דאָס איז איינער פון די וויכטיקסטע געזעצן פון קאַרל מאַרקס'ס תורה.

קאַרל מאַרקס באַווייזט, ווי אזוי די מאַשין שטויסט אַרויס דעם אַרבעטער, — און דער וואַריאַבילער קאַפיטאַל ווערט אַרויסגעשטויסן דורכ'ן קאַנסטאַנטן קאַפיטאַל. און אזוי ווי מיר האָבן געזען, אַז די אידישע אַרבעט איז אינגאנצן פאַרטאָן אין פּראָדוצירן דעם וואַריאַבילען קאַפיטאַל, איז דערפון געדרונגען, אַז די אידישע אַרבעט ווערט וואָס ווייטער אַלץ מער אַרויסגעשטויסן דורך דער ניט-אידישער אַרבעט.

דאָס איז אַ קלאָרער לאַגישער שלום פון מאַרקס'עם עקאָנאָמישע אַנט-דעקונגען, און אויב אונזערע אָפּיציעלע „מאַרקסיסטן“ זעען דאָס ניט איין, איז עס בלויז דערפאַר, ווייל זיי איז אין דער ווירקלעכקייט פּרעמד יעדער וויסנשאַפּטלאַכער בליק אויף דער אידישער עקאָנאָמיק.

די אידישע אַרבעט ווערט אַרויסגעשטויסן און מוז אַרויסגעשטויסן ווערן מיט דעם פּראָגרעס פון דער טעכניק. די אידישע אַרבעט מוז זיין טעכניש אָפּגעשטאַנען, ווייל די מאַשין איז איר גרעסטער שונא, און דאָס שטאַמט אַלץ פון דערזעלביקער סיבה — וואָס די אידן זיינען אָפּגעריסן פון דער נאַטור, פונ'ם גרונט און באָדן.

די אַרויסשטויסונג פון אידישער אַרבעט איז, צום גליק, ניט קיין מאַמענטאַלער נאָר אַ פאַרצויגענער פּראָצעס. אידישע וועבער, שוסטער, מעבל-מאַכער, טאַבאַק-אַרבעטער, נאַפּט-גרעבער ווערן נאָר ביסלאַכווייז אַרויסגעשטויסן אין אייראָפּע דורך ניט-אידישער אַרבעט. אידישע וועבער זיינען אין לאָדז און ביאָליסטאָק שוין כמעט פאַרשוואונדן פון דער פּראָ-דוקציע דורך דעם, וואָס דער דאַמף-וועבער-שטול איז אַהין אַריינגעדראָנגען און געבראַכט מיט זיך קריסטלאַכע אַרבעט אױפֿן פּלאַץ פון דער אידישער. די שוך-מאַכעריי אין וואַרשע און אָדעס האָט דורכגעמאַכט אַן ענלאַכע עוואָלוציע: דער איבערגאַנג פון האַנט אַרבעט צו מאַשין אַרבעט האָט אויך געבראַכט צום איבערגאַנג פון אידישער אַרבעט צו קריסטלאַכער. די גרויסע טאַבאַק-פאַבריקן אין רוסלאַנד זיינען אַריבער כמעט דורכאויס צו קריסטלאַכע אַרבעטער. די אידישע אַרבעטער זיינען פאַרטריבן געוואָרן פון די נאַפּט-גריבער אין באָריסלאָו, נעבן דראַהאָביטש, אין גאַליציע. נאָר גלייכצייטיק זוכן אַויס די אידן נייע באַשעפטיקונגען, עמיגרירן צו דעם צוועק אין אַלע עקן וועלט און בויען דאָרט אַויס נייע אינדוסטריעס.

אָבער אויך אין די נייע איינוואַנדערונגס-לענדער יאָגט אונז אַן דער אייגענער געזעץ פון אַרויסשטויסונג. מיר האָבן אין ענגלאַנד געשאפן אַ גרויסע נאָדל-אינדוסטריע אויפ'ן פּרינציפּ פון „געטילטער אַרבעט“, און צום סוף ווערן דאָרט די אידישע אַרבעטער פאַרביטן דורך קריסטלאַכע מיידלאַך. אין אמעריקע איז די גאַנצע נאָדל-אינדוסטריע אויסגעוואקסן פון אידישן שווייס, און דער רעזולטאַט איז, וואָס זי גליטשט זיך שוין אַרויס אַלץ מער פון די אידישע הענט. פאַמעלאַך, שריט ביי שריט ווערט אַלץ קלענער דער פּראָצענט אידישע אַרבעטער אין דער אמעריקאַנער נאָדל-אינדוסטריע און עס וואַקסט די צאָל איטאַליענישע, פּוילישע, ליט-ווישע און סירישע אַרבעטער.

ביז איצט האָבן מיר געזען, אַז די אידישע עקאנאָמיק ליידט פון אַ קראַנקהייט, — פון דער אָפּגעריסנקייט פון דער נאַטור. דאָס איז אַ היסטאָרישער און דעריבער אַ כראָנישער, שטילער חלאת. מיט אַ כראָנישן חלאת קאָן אַן אָרגאַניזם לעבן אַ לאַנגע צייט; דער אידישער פּאָלקס-אָרגאַניזם האָט זיך ווי ניט איז איינגעלעבט מיט דער כראָנישער אַנאַמאַליע, וואָס מאַטערט אים שוין באַלד צוויי טויזנט יאָר. נאָר דער מאַרקסיסטישער אַנאַליז פון דער קראַנקהייט האָט אונז געבראַכט צו נאָך אַן ערגערן רע-זולטאַט. ער האָט אונז באַוווּן, אַז אין דער מאָדערנער קאַפיטאַליסטישער אָרדנונג ווערט די אידישע קראַנקהייט נאָר קאָמפּליצירט, פאַרפּלאַנטערט און פאַרערגערט דורך דער אַרױסשטױסונג. דער טױזנט-יאָריקער חלאת איז שוין מער ניט קיין שטילער און כראָנישער, נאָר אַ שאַרפּער און פּיכערער פּערטער.

די היסטאָרישע אוממעגלאַכקייט פון אידישן גלות-לעבן איז דער עקסטרעמער אַריאליזם, — דאָס פעלן פון אַ טעריטאָריע, די אָפּגעריסנקייט פון נאַטור און באַדן, און אַט די אייגנטימלאַכקייט און אומנאָרמאַלע, קראַנקשאַפטע דערשיינונג, האָט אין דער סביבה פון קא-פיטאַליסטישער קאָנקורענץ געמוזט אָננעמען דעם כאַראַקטער פון אַ פיכערשאַפטן חלאת.

די טאַבעלע 2 (זע זייט 196) וועט אונז צייגן, ווי אזוי דאָס אידישע פּאָלק באַמיט זיך מיט זיינע אייגענע מיטלען בייצוקומען דעם דאָזיקן חלאת. וואָס זאָגט אונז די דאָזיקע טאַבעלע?

אייטאַליע, דאָס לאַנד וואָס האָט אזא קנאַפע צאָל אידן און וואו אידן שטייען אזוי גוט עקאנאָמיש, פּאָליטיש און קולטורעל, אפשר בעסער ווי אין אַלע אנדערע לענדער פון נאָר דער וועלט; דאָס לאַנד פון אידן-מיניסטאָרן, אידן-געלערנטע און אידן — פּאָליטישע פירער, צייגט אונז די אומפּראָדוקטיווסטע, אומגלייכסטע צעטיילונג פון פרנסות. מיט לאַנדווירטשאַפט האָבן דאָרט די אידן אזוי גוט ווי גאָרניט געמיינזאַמס. פון אינדוסטריע לעבן קנאַפע ניין פּראָצענט איטאַליענישע אידן, און דאָס אויך ניט אַלס אַרבעטער און אָנגעשטעלטע, נאָר בלויז אַלס רייכע אונטער-נעמער. אַ העלפט איטאַליענישע אידן מאַכן אַ לעבן פון מסחר. כמעט

אלע איטאליענישע אידן מאכן א לעבן פון דעם, וואָס זיי עקספּלואַטירן פּרעמדע אַר-בעט, און דערצו עקספּלואַטירן זיי אויף אַ העכסט אומפּראָדוקטיוון אופן.

כמעט דאָס זעלביקע אין דייטשלאַנד. דאָ זיינען די אידן צוועלף מאָל גרעסער אין צאָל, איידער אין איטאַליע, און בכּן אויף אַ סך ווייניקער פּריי, פאַרנעמען דורכאויס אַ נידעריקערן פּלאַץ אינ'ם פּאָליטישן לעבן פון לאַנד. זעען מיר אָבער, אז די דייטשע אידן זיינען שוין אין זייערע פּרנסות אַ סך מער פּראָדוקטיוו, איידער אין איטאַליע: 22 פּראָ-צענט דייטשע אידן לעבן פון אינדוסטריע. פאַרט בלייבט די אידישע ראָל אין דייטשלאַנד די ראָל פון עקספּלואַטירנדיקן קאפיטאַל.

אין עסטרייך איז די צאָל אידן צוויי מאָל גרעסער ווי אין דייטשלאַנד: אין גאַליציע, בוקאַוויע, בוקאַוויע און אין ווין וואוינען די אידן אין געדיכטע מאַסן. דאָ זעען מיר שוין דעם דייטלאַכן דראַנג פון די מאַסן צו מער פּראָדוקטיווע, מער נאַטור-נאָענטע פּרנסות. שוין מער ווי אַ פערטל אידן פאַרנעמען זיך אין דער אינדוסטריע, — אידן גיבן שוין אַ העכערן חלק אין דער אינדוסטריע, איידער די אַרומיקע באַפעלקערונג. און עפּי רוב זיינען עס ניט קיין קאפיטאַליסטן, נאָר האָרעפּאַשנע קליין בעלי-מלאכות און לוי-אַרבעטער. אַ גרויסע טייל עסטרייכישע אידן לעבן אינ'ם שוויים פון זייער פנים. כמעט דרייצן פּראָצענט אידן אין עסטרייך ציען זייער חיונה שוין פון דער לאַנדווירטשאַפט, ד. ה. מער ווי אַ צענט-חלק אידן איז אין דעם לאַנד אַריינגעדונגען אין די ערשטע, נאַטור-נאָענטסטע, באָדן-פּעסטע סטאַדיעס פון אור-פּראָדוקציע.

אין רוסלאַנד אַנדערשט מיר אויך אַ דייטלאַכערן פּראָצעס, ווי די אידישע מאַסן שטרעבן צו פּראָדוקטיווער אַרבעט. בעת אין אלע אַנדערע לענדער פון אייראָפּע לעבן אידן מער פון האַנדל, איידער פון אינדוסטריע, — איז אין רוסלאַנד דער היפּוך דערפון: דאָ זיינען שוין די אידן מער פאַרטאָן אין דער אינדוסטריע, ווי אין מסחר. און ניט קונדן אויף די שרעקלאַכע רעכטלאַכע באַגרעניצונגען, אויף דער „טשערטאַ“, אויף דעם פאַרבאָט צו וואוינען אין די דערפער, מיען זיך די אידן פאַרט דורכצושלאָגן זיך אַ וועג צו דער נאַטור, צו דער ערד.

א גוואַלדיקער פּראָצעס קומט פאַר ביי אידן. אַ לאַנגזאַמע עקאָנאָמישע רעוואָלוציע, — דער איבערגאַנג פון אונזערע מאַסן צו פּראָדוקטיווער און מער נאַטור-נאָענטער אַרבעט. דעם שפּיץ פון אָט דעם פּראָצעס זעען מיר אין דער עמיגראַציע. די ציפּערן מכה אַ מער רי קע באַווייזן אונז, אז דאָ אין לאַנד איז שוין די פּראָדוקטיווע אַרבעט געוואָרן כמעט דער גאַנצער יסוד פון אידישן לעבן, און דער אַרבעטס-פּראָלעטאַריע איז געוואָרן דער ריכטיקסטער פאַרטערטער פון אידישן טיפּ.

מיר האָבן ניט קיין ציפּערן מכה ארץ ישראל און אַרגענטינע, נאָר עס איז גאָר קיין ספק ניט, אז דאָרט, אין די נייע אידישע קאָלאָניעס

און אין די שטעט, וואָס זיינען מיט די קאַלאָניעס פאַרבונדן, איז די אידישע אַרבעט נאָך פּראָדוקטיווער, נאָך נאָענטער געוואָרן צו דער נאַטור, נאָך פּעסטער איינגעפונדעוועט און איינגעוואַרצלט אינ'ם באָדן, איידער אין די פאַראייניקטע שטאַטן פון אַמעריקע. און עס איז ווייטער קיין ספק ניט, אז אין ארץ ישראל זיינען די אידישע פּאָליציעס נאָך פּעסטער, נאַטירלאַכער, ווייניקער אָפּהענגיק פונ'ם צופאַלס-שפּיל, איידער אַפילו אין אַרגענטינע, מיט איר פאַרדאָרבענער און אפּשר שוין באַנקראַטירטער יק"א-קאַלאָניזאַציע.

דאָס אידישע פּאָלק האָט אַ גאַנץ יאָרהונדערט בלינדערהייט געזוכט זיין וועג צוריק צו דער נאַטור, צוריק צום באָדן. און ענדלאַך האָט עס דעם וועג געפונען. דער ציוניזם איז דער וועג. דער ציוניזם איז דער לאַגנישער, דער נאַטיר-לאַכער רעזולטאַט פון דער עקאָנאָמישער רעוואָלוציע, וואָס האַלט אָן שוין הונדערטער יאָרן אין די אידישע מאַסן. שוין אין גלות שטרעבט אונזער פּאָלק מיט אַלע כּחות צו דער פּראָדוקטיוו-וויזירונג און נאַטוראַליזירונג פון זיין אַרבעט, פון זיינע פּרנסות. נאָר די סביבה אין גלות איז צו ענג, צו אומגניציק פאַר דעם דאָזיקן ראַדיקאַלן איבערבוי. דעריבער איז די שטרעבונג בל'נר, סטיכיאיש, פול מיט אינערלאַכע סתירות, מיט שוואַנקונגען, מיט יסורים. אָט ווערט דער אימיגראַנט אַ פּראָדוקטיווער אַרבעטער, און אָט ציט אים ווידער צו זיין טראַדיציאָנעלן מסחר, צו פערלעריי, צו לייכטן לעבן אויפ'ן חשבון פון אַנדערע, צו עקאָנאָמישער בטלנות, צו עקספּלאַטאַציע.

דער ציוניזם איז די איינציקע באַוועגונג, וואָס איז בכת אַרייַנצו-טראָגן אַהערצו ליכט פון באַוואוסטזיין, סיסטעם און פּלאַנמעסיקייט. דער ציוניזם איז די עקאָנאָמיש-היסטאָרישע נויטווענדיקייט פאַר'ן אידישן פּאָלק.

נאציאנאלע אָנמאכט און נאציאנאלע זעלבסט-הילף

1.

די וויכטיקסטע פראגע פון דעם היינטיקן היסטארישן מאמענט פאר'ן אידישן ארבעטער איז: ווי אזוי צו פארזיכערן אונזער פאלק גענו דער ווידערהאלונג פון אזוינע שוידערלאכע פארפאלגונגען און טראגישע סיטואציעס, אין וועלכע ער פאלט אזוי אפט אריין אין פארשידענע לענדער? לאמיר קודם פארשטיין די באזונדערקייט פון דער אידן-פראגע. אלע פעלקער ליידן מער אדער ווייניקער פון פארשידענע טראגישע אומשטענדן. די איטאליענער זיינען קיינמאל נישט געזיכערט גענו שרעקלאכע ערדציטער-נישן, די כינעזער גענו פארפלייצונגען, די אינדיער גענו אומגערעטענישן, כאלערא און פעסט. דאס זיינען אבער קאטאסטראפס פון דער נאטור, און גענו זיי איז דא א מיטל: צו פארטיפן די מענטשלעכע וויסנשאפט און אויסנוצן אירע מעכטיקע מיטלען נישט פאר בלוטפארגיסונג און אונטערדריקונג, נאר פאר קאמף קעגן די בלינדע נאטור-עלעמענטן.

א סך פעלקער ליידן פון דויערנדיקער אונטערדריקונג: אירלאנד און אינדיען אונטער דעם בריטישן יאך, גאנץ רוסלאנד אונטערן יאך פון צאריזם. אבער די דאזיקע ליידן קומען דערפון, וואס די פעלקער זיינען דערווייל נישט גענוג באוואוסטזיניק און נישט סאלידאריש ביי זיך — קאנען זיי זיך נישט אוועקשטעלן מיט דערפאלג קעגן די אונטערדריקער.

אייניקע פעלקער זיינען חרוב געווארן דורך דער היינטיקער וועלט-מלחמה, הגם זיי אליין זיינען אין דער מלחמה נישט שולדיק און האבן זי נישט געוואלט. דאס זיינען די סערבן, די בעלגיער, די פאליאקן, לאט-ווישן, ארמענער. פונדעסטוועגן האבן די דאזיקע פעלקער אויך א גרויסן טרייסט אין זייערע יסורים. דער טרייסט איז א דאפלטער: ערשטנס, זיינען זיי נישט איינזאם, נישט פון אלעמען פארלאזט און פארפאלגט — נאר זיי האבן דעם אדער יענעם צד, וואס שטעלט זיך איין פאר זיי. פאר די סערבן האט זיך אייגענשטעלט א האלבע וועלט, פאר די בעלגיער אויך, פאר די ארמענער שטעלט זיך כלומר'שט רוסלאנד איין. צווייטנס, און דאס איז דער עיקר, האבן די דאזיקע פעלקער גרויסע אויסזיכטן, אז זיי קאנען סוף-כל-סוף קריגן א באליבונג און אנטשעדיקונג פאר זייערע קרבנות. ז י י ק ע מ פ א ר ז י י ע ר א י י ג ע - נ ע ר נ א צ י א נ א ל ע ר ז א ד, און אויב אפילו זיי וועלן פאר-לירן, איז דאס אויך נישט אויף אייביק: ווייל זיי בלייבן דאך אויף זייער אייגן לאנד און קאנען שטענדיק ווארטן די געלגנהייט צוריק צו דערקאכערן זייער רעכט.

מיט איין וואָרט, די פארשידענע יסורים פון אנדערע פעלקער זיי-נען טראגיש, אבער נישט האפנונגסלאז. זייער טראגעדיע איז א צייט-

ווייליקע, אָבער ניט קיין שמענדיקע. זיי קעמפן פאַר זייער אייגענער זאך און זיי ליידן פאַר זייערע אייגענע אינטערעסן.

די גללות-לאגע פון אידישן פאָלק איז ניט נאָר טראַגיש, נאָר אויך האָפּנונגס-לאָז. אונזער גללות-טראַגעדיע איז ניט קיין צייטווייליקע, נאָר אַ דויערנדיקע. מיר קעמפן ניט פאַר קיין אייגענער אי-דישער זאך און מיר ליידן פאַר פרעמדע אינטערעסן. מיר באַזיצן ניט קיין איי-גענעם באָדן און זיינען איינזאַם אין דער קאלאָסאַלער וועלט, וואָס האָט אירע אייגענע דאָנות. מיר האָבן ניט קיין צד, מיט וועמען צו האַלטן אין דער מלחמה. די וועלט איז אָדער פיינטלאַך צו אונז, פירט אַ פאַרניכטונגס-קאַמף, אַן אויסראַטונגס-קאַמף קעגן אונז, — אָדער, אין בעסטן פאַל, איז די וועלט צו אונז גלייכנילטיק. אונזער שיקזאַל ווערט כסדר באַשטימט דורך דעם שיקזאַל פון אַנדערע פעלקער.

ווי גייט מען אַרויס פון אַט-דער אויסעראָרדנטלעכער לאַגע? איז זי ווירקלאַך לחלוטין האָפּנונגסלאָז, אָדער איז פאַראַן אַ האָפּנונג און אַ וועג, ווי די האָפּנונג צו פאַרווירקלאַכן?

דער אידישער אַרבעטער שטעלט זיך די פראַגע און באַקומט אויף איר גאַנץ פאַרשידענע תשובות. איין טייל אידישע סאָציאַליסטן לייגט זיין גאַנצע האָפּנונג אויף דער אַסימילאציע אָדער אויף דעם אַלגעמיינעם פאַרלאָרען פאַרלאָרען. אַן אַנדער טייל, — און דאָס זיינען מיר, די נאַציאָנאַלע סאָציאַליסטן, — זיינען איבערצייגט, אַז אונזער באַפרייאַונג הענגט אָפּ קודם-כל פון דער נאַציאָנאַל-לער זעלבסט-הילף פון די אידישע מאַסן. און די גייעסטע, שרעקלעכסטע פון אַלע אידישע קאטאָסטראָפּעס האָט באַשטעטיקט אונזער בליק.

2.

אסימילאציע וואָלט געווען די ראַדיקאַלסטע רפואה, אזוי ווי דער מייט און זעלבסטמאָרד זיינען די ראַדיקאַלסטע מיטלען קעגן איטלעכער קראַנקייט. אַז ס'וואָלט קיין אידן ניט געווען, וואָלטן זיי פאַרשפּאַרט צו ליידן פון דער אידישער טראַגעדיע און הילפּלאָזיקייט. פונדעסטוועגן האָט נאָך קיין מעדיקער אין דער וועלט ניט געהייסן היילן קראַנקע דורך פאַרמינען זיי. און קיין ערלעכער פּאָליטיקער, קיין אידעאָליסט אין דער וועלט האָט נאָך ניט געפרוּווט צו ליידן, אַ שטייגער, די פּוילן-פראַגע דורך דעם, אַז דאָס פּוילישע פּאָלק זאָל אויפהערן עקזיסטירן. און מיט וואָסערע אויגן וואָלטן די בעלגיער געקוקט אויף איינעם, וואָס וואָלט זיי איצט, אין זייער נאַציאָנאַלער גייט, געגעבן די גוטע עצה,

אז זיי זאָלן זיך אויסמישן מיט די דייטשן און אויפהערן צו זיין א בא-
וונדער פאָלק?

נאָר ביי אונז אידן האָט מען די חוצפה, די אומפאַרשעמטקייט צו
פרעדיקן נאַציאָנאַלן זעלבסטמאָרד פאַרן גאַנצן פאָלק. ס'איז אונטער
דעם כבוד, אונטער דער זעלבסטווירדע פון אונזער גרויסן העלדישן מאַר-
טירער-פאָלק צו נעמען ערנסט די אַסימילאַטאָרישע אומטאָפיעס און די
אַסימילאַטאָריש-שקלאַפּערישע הכנעה. דאָס אירישע פאָלק לעבט און
וועט לעבן. אַנדערע פעלקער קאָנען אונז ליב האָבן אָדער האָסן אונז,
נאָר פאַרניכטן אונז האָט זיך קיינמאָל ניט איינגעגעבן, ניט דורך פאַר-
פאָלגונג און ניט דורך אַסימילאַציע.

פונדעסטוועגן וואָלט מען נאָך אפשר געקאָנט דיסקוטירן וועגן אַסימי-
לאַציע, אויב די לעצטע וואָלט געווען אַ מעגלעכקייט. דער אמת איז
אָבער, אז די אַסימילאַציע איז ניט מער, ווי אַ שעדלעכע אומטאָפיע. די
ברייטע אירישע פאָלקסמאַסן אַסימילירן זיך נאָר ביז אַ געוויסן גראַד, —
זיי נעמען איבער העכסטנס די אַוויסער אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע
ש אַ פ ט ון פון די אַרומיקע פעלקער: די מלבושים, די שפּראַך, געווי-
סע מאכלים און אַנדערע מידות; בלייבן אָבער אין נייט אינערלאַך
פרעמד דער אַרומיקער קולטור. אפילו די אַסימילירטסטע אידן קאָנען
זיך ניט אויסמישן מיט די שכנים, פירן שטענדיק אַ באַוונדער איריש
לעבן, בלייבן אָפגעוונדערט.

און דאָס קאָן אַנדערש ניט זיין. כל-זמן נאַציאָנאַלע עקזיסטירן,
וועט לעבן אויך דאָס אירישע פאָלק. אַ טייל פון דער אירישער אינטע-
ליגענץ און אַ טייל פון דער אירישער גרויס-בורשוואַזע מאַטערן זיך צו
באַניין נאַציאָנאַלן זעלבסטמאָרד. נאָר די אירישע פאָלקסמאַסן, דער
אירישער אַרבעטער-קלאַס, און די פאָלקסמאַסן פון די אַרומיקע פעלקער
ווילן ניט און דערלויבן ניט, אז די אידן זאָלן פאַרשווינדן אין די פרעמדע
פעלקער און פרעמדע קולטורן.

3.

פּראָגרעס פון דער מענטשהייט איז
א שיינע אידעע, נאָר מכה איר פאַרווירקלעכונג מוז מען
שטענדיק קלאָר זיין אין איין זאך: דהיינו, אז ניט דער פראָגרעס שאַפט
דעם מענטשן, נאָר די מענטשהייט שאַפט דעם פראָגרעס. דער פראָגרעס
אַנטשטייט ניט פון זיך אַליין, נאָר מוז אויף שריט און טריט אויסגע-
קעמפט ווערן פון די פאָלקס-מאַסן. אמת, ס'קומט פאַר אַ טעכנישער,
א וויסנשאַפטלעכער, אַן עקאָנאָמישער פראָגרעס פון דער מענטשהייט,
זי ווערט אַלץ קליינער, פלינקער און געניטער אין דער באַהערשונג פון
דער נאַטור. דאָס אַלע אַלע איז אָבער נאָך ניט גענוג, כדי דער
באַראַקטער זאָל ווערן מענטשלעכער, די געפילן איידעלעך און די מידות
ריינער. די פאָליטישע איינריכטונגען ווערן נאָך פון זיך אַליין ניט

פרייער, און די סאָציאַלע גערעכטיקייט וואָסס נאָך ניט אויס דערפון אַליין.

די סאָציאַלע און פאָליטישע גערעכטיקייט אנטוויקלט זיך בלויז דורך ביטערן קאמף, פון די קרעפטן-באַציאָנונגען. אונטערדריקונג הערשט אזוי לאַנג, ווי די אונטערדריקטע האָבן ניט קיין מאַכט אַראָפּצואַוואַרפן דעם יאָך און איינצושטעלן אַ נייעם גלײַכגעוויכט פֿון קרעפטן. דער מאָראַלישער פראָגרעס פון דער מענטשהייט איז ניט מער, ווי אַ רעזולטאַט פון דעם ביטערן קאמף פאַר דער גלייכגעוויכט פון קרעפטן. אומעטום, וואו ס'באַגעגענען זיך מאַכט און אָנמאַכט, וועט אומבאַדינגט אַנטשטיין אַ דרוק, אַ פאַרגוואַלטיקונג. דער איינציגער קער שוין פאַר די שוואַכע, פאַר די, וואָס באַזיצן ניט, באַשטייט אין זייער אייגענער אָרגאַניזירונג, אינ'ם קאמף פאַר די אייגענע אינטערעסן. דאָס געזעץ, די פאָליציי, די יוסטיץ — שטעלן זיך איין, העכסטנס, פאַר אומשולדיק-ליידנדע יחידים, אָבער ניט פאַר גאַנצע אונטער-דריקטע גרופּן און פּעלעקער. איטלאַכער געזעץ, איטלאַ-כע יוסטיץ ווערט געמאַכט און קאָנטראָלירט פון די מעכטיקע, און זיי נוצן אויך אויס דעם טעכנישן פראָגרעס פאַר זייערע הערשאַפט-צוועקן. די געזעצן, די רעכט און די יורדישע פראַקטיק קאָנען פאַרבעסערט ווערן צו נונסטן פון די אונטעריאָכטע קלאַסן און פעלקער ניט אַנדערש, סיידן דורך זייער אייגענעם קאמף.

די היינטיקע מלחמה האָט קלאָר דערווייזן, אז די בעסטע מענטשן אין דער וועלט וועלן זיך ניט אָפּשטעלן פאַר דער אונטערדריקונג פון אַ שוואַכערן, אויב דאָס איז זיי נויטיק פאַר זייערע לעבנס-אינטערעסן. דאָס האָט באַשטעטיקט די האַלטונג פון דער דייטשער סאָצאַל-דעמאָ-קראַטיע, וועלכע האָט געגעבן איר הסכמה דערצו, אז דאָס דייטשע מילי-טער זאָל פאַרגוואַלטיקן די נייטראַליטעט פון לוקסעמבורג און פון בעל-גיע. די דייטשע סאָציאַל-דעמאָקראַטן זיינען דאָך געוויס גוטע סאָ-ציאַליסטן און גוטע פרייהייטס-קעמפער. נאָר אז ס'האָט זיך זיי אויס-געוויזן, אז ס'איז נויטיק צו ברעכן די נייטראַליטעט פון די שוואַכע שכנים, האָבן זיי קיין איין מינוט ניט געשוואַנקט דאָס צו טאָן. ניט אַנדערש האָבן געהאַנדלט, אין תוך גענומען, די בעלנישע און פראַנ-צויזישע סאָציאַליסטן.

מיט איין וואָרט, דער שוואַכער עלעמענט, ווער ס'זאָל ניט זיין, אַ קלאַס, אָדער אַ פאָלק, טאָר זיך ניט פאַרלאָזן אויף דער הומאַניטעט, אויפן יושר פונם שטאַרקן. דאָס איז די וויכטיקסטע תורה פון סאָציאַליזם, אז די באַפרייאַונג פון דעם אַרבעטער מוז זיין דאָס ווערק פון זיינע אייגענע הענט, פון זיין אייגענעם קאמף. אַ פיינעם פנים וואָלטן די אַרבעטער געהאַט, ווען זיי זאָלן זיך פאַרלאָזן אויף דעם מאָראַלישן פראָגרעס פון די קאפיטאַליסטן, אז די לעצטע וועלן ביסלאַכווייז אויפהערן צו עקספּלואַטירן די אַרבעטער!

4.

און איז דען ניט נאאיוו צו האָפּן, אז די אידן וועלן אַמאָל אויפֿ-
הערן צו ליידן און וועלן געזיכערט ווערן קעגן קאטאסטראָפּן, ווייל די
אומות-העולם וועלן זיך אלץ מער אויסמענטשלען און וועלן אליין אויפֿ-
הערן דעם אידן צו פארפאלגן? ניין, מיר, אידן, טאָרן זיך אויף קיינעם
ניט פארלאָזן, חוץ אויף זיך אליין. די באַפרייאונג פונם
אידישן פאלק מוז זיין דאָס ווערסטע פון
זיינע אייגענע הענט.

די איינציקע לייזונג פונם אידישן פראָבלעם איז — צו שאַפן אַזא
גלייכגעוויכט פון קרעפטן, ביי וועלכן אנדערע
פעלקער זאלן ניט קאָנען מער אַזוי לייכט, אַזוי אומבאַשטרעפּט אונז
פארפאלגן. די באַזונדערקייט פון דער אידישער טראַגעדיע שטאַמט
דערפון, וואָס אידן האָבן ניט קיין אייגן לאַנד, און דעריבער ווערן די
אידישע אינטערעסן און נויטן פון קיינעם ערנסט ניט רעספעקטירט.

נעמט אַ קליינע מדינה, ווי סערביען, מיט אירע אַרימע פיר מיליאָן
איינוואוינער, אָדער נעמט אַזא מיניאַטור-מלוכה, ווי מאָנטענעגראָ: ס'ד
הכל זיינען דאָס אַ פערטל מיליאָן מענטשן, אַרימע, האַלב-וויילדע, אָן
אַ ברעקל איינפלוס אויף דער וועלט-ציוויליזאַציע; און שטעלט אַוועק
קעגן זיי דאָס אידישע פאלק, אַ גרויסע אומה פון דרייצן מיליאָן קולטור-
רעלע מענטשן, מיט אַ טויזנטיאָריקער הויכער גייסטיקער קולטור, אַ פאלק
פון גרויסע קאָפיטאַליסטן און גרויסע רעוואָלוציאָנערן, פון ראַטשילדס,
פאַזנאַנסקיס און שיפס, פון מאַרקסעס, לאַסאַלס און גערשונים; אַ
פאלק, וואָס האָט אומעטום מיסיאָנערן, פאַליטיקער, זשורנאַליסטן, קינסט-
לער, דיכטער, לערער און פירער; אַ פאלק מיט גוואַלדיקע פעאיקייטן,
מיט אַ גרויסאַרטיקן איינפלוס אויף דער ציוויליזאַציע פון דער גאַנצער
וועלט...

מיט וועמעם אינטערעסן וועט מען זיך מער רעכענען, מיט די
דרייצן מיליאָן הויך-קולטורעלע אידן, אָדער מיט דעם פערטל מיליאָן
האַלב-וויילדע מאָנטענעגרינער? וועמעם קול וועט העכער קלינגען אינ'ם
קאָלאָסאַלן פרידנס-קאָר פון די פעלקער? די תשובה איז קלאָר: די
מאָנטענעגרינער זיינען מער פיזיק פאַר זיך צו קעמפן, איידער די אידן.
מיט די מאָנטענעגרינער וועט מען זיך מער רעכענען.

דאָס איז דערפאַר, ווייל די מאָנטענעגרינער פארלאָזן זיך ניט אויף
אַסימילאַציע און אַלעמענטשאַכן פראָגרעס, נאָר אויף זייערע אייגענע
קליינע כחות אין צוועקמעסיקן צוזאַמענהאַנג מיט די גרויסע קרעפטן-
פאַרהעלטניסן אין דער וועלט. דאָס דאַרף אויך זיין דער לאָזונג פון
די אידישע אַרבעטער אין זייער נאַציאָנאַלער פאַלעס-פאַליטיק:

אַרגאַניזירטע נאַציאָנאַלע זעלבסט-
הילף. פאַראייניקן זיך צום קאמפאַר
אַן אייגענער אידישער צוקונפט.

(„אידישער קאָנגרעס“, ניו יאָרק, 6טן אויגוסט, 1915)

אין קאמף פאר אידישע רעכט

א בליק אין דער אידישער רעכטלאזיקייט און אין דער געשיכטע פון דער
אידישער עמאנציפאציע-אָנס-באוועגונג

פאָרוואָרט

די וועלט-מלחמה האָט אין זיך פאָרוויקלט אַ גאַנצע מאַסע אָנגע-
ווייטאַקטע פראַגן, נאַציאָנאַלע, סאָציאַלע און וועלט-פאָליטישע, וואָס האָבן
שוין לאַנג געוואַרט אויף אַ געהעריקער לייוונג. ס'איז ניט אויסגעשלאָסן,
אַז די גרויסע איבערקערענישן, וואָס מ'קען דערוואַרטן נאָך דער מלחמה,
זאלן ברענגען אַ טיילווייזע אָדער אפילו אַן ענדגילטיקע לייוונג פאַר
אייניקע פון אַטרי פראַגן.

צווישן די פראַבלעמען, וואָס האָבן שוין לאַנג געדאַרפט געלייזט ווערן
און וואָס די מלחמה האָט מיט העלישן פייער באַלויבטן פאַר דער וועלט
אין זייער גאַנצן טראַגישן ערנסט, פאַרנעמט די אידן-פראַגע איינעם פון
די ערשטע פלעצער. איינער פון די וויכטיקסטע מלחמה-טעאָמעס פאַר-
שפרייט זיך איבער אַ קאָלאָסאַלער טעריטאָריע, וואו אַ וויכטיקן טייל
פון דער באַפעלקערונג בילדן די אידישע מאַסן. ניין מיליאָן אידן וואוינען
אין יענע געגענדן פון רוסלאַנד, ליטא, קורלאַנד, פוילן, פרייסן, גאַליציען,
בוקאָווינא, אונגאַרן און טערקיי, וואָס בילדן דעם מזרח-טעאָטער פון דער
מלחמה. דער שווערסטער און קאטאַסטראָפאַלסטער טייל פונ'ם וועלט-
קריג שפילט זיך פאַנאַנדער דירעקט אויף די פלייצעס פון אידישן פאָלק.
דער עקאָנאָמישער חורבן, די פאָליטישע רעכטלאָזיקייט, די מיליטערישע
הפּקרות, אלץ האָט זיך פאַראייניקט צו פאַרוואַנדלען דאָס לעבן פון די
אידישע מאַסן אין אַן אמת'ן גהינם, פול מיט איבער-מענטשלאַכע יסורים,
פיזישע און גייסטיקע.

קיינמאָל האָט נאָך די אומנאַרמאַלע לאַגע פון אידישן פאָלק ניט
באוויזן איר צעוואַנדערעוועטן פנים מיט אַזאַ שרעקלאַכער אָפּמיט, ווי
אין אַט די שוואַרצע יאָרן פון וועלט-שרפּה, און קיינמאָל האָט נאָך די
שוידערלאַכע אידן-פראַגע ניט אָנגענומען אַזאַ אויסגעשפראַכענעם כאַראַק-
טער פון אַ וועלט-פראַבלעם, פון אַן אינטערנאַציאָנאַלן אומגליק, ווי אַצינד.
אויף די אידן פון די נייטראַלע לענדער, און באַזונדערס אויף די דריי
מיליאָן אידן פון די פאַראייניקטע שטאַטן, איז איצט אויסגעפאַלן די
אויפגאַבע אַרופּצוברענגען דאָס אידישע פראַבלעם אויף דער טאַגס-
אָרדנונג פון דער וועלט-פאָליטיק און צו פאַרלאַנגען פון דער מענטשהייט,
אַז די אידן-פראַגע זאָל איין מאָל פאַר אַלע מאָל געלייזט ווערן אויפ'ן

מעגלאכסט ראדיקאלן אופן. די אמעריקאנער אידן האבן אויף זיך דעם גרויסן היסטארישן חוב צו זארגן דערפאר, אז דאס אידישע פאלק זאל ענדלאך באפרייט ווערן פון זיין ביישפיללאזער אומגארמאלער לאגע: עס מוז ענדלאך געשאפן ווערן א גארנאטיע קעגן דעם, וואס יעדע קאטאסטראפע פון דער געשיכטע שטעלט אונזער פאלק ביים ראנד פון אונטערגאנג און וואס יעדעס מאל ווערט אונזער פאלק דערשיטערט מיט פער און געפערלאכער, ווי אלע אנדערע פעלקער.

צו דעם צוועק מוז דאס אמעריקאנער אידענטום קודם כל האבן א קלארעם בילד וועגן דער אידישער לאגע אין די מלחמה-לענדער. און אזוי ווי די אידן-פראגע קען אוועקגעשטעלט ווערן אויף דער פאליטישער טאגס-ארדנונג הויפטזעכליך פון דער רעכטלאכער זייט, מוז קודם כל באליכטען ווערן די רעכטלאכע פאלקס-פאליטישן פאלק אין פארשידענע לענדער. דא שטויסן מיר זיך אן אויף דער פילזייטיקער און פארשידנארטיקער רעכטלאזיקייט פון אידישן פאלק, און די ערשטע זאך, וואס מיר קענען מאנען ביי די פעלקער פון דער ערד, איז, אז די רעכטלאזיקייט פון אונזער פאלק זאל אומעטום אפגעשאפט ווערן. די אידן, אלס פערזאנען, די אידן, אלס בירגער, און די אידן, אלס פאלק, מוזן אומעטום אוועקגעשטעלט ווערן אין א גלייכער רעכטלאכער לאגע מיט אלע אנדערע פערזאנען, בירגער און פעלקער.

דאס קומט אונז, אלס עלעמענטארער יושר. דאס קומט אונז אלס קאמפּענסאציע פאר די קרבנות, וואס מיר האבן געבראכט און וועלן נאך ברענגען בעת מלחמה און נאך איר פאר דער מאכט און דעם גליק פון אלע לענדער. דאס קומט אונז אין די אינטערעסען פון דער רעכטס-ארדנונג פון יענע לענדער, וואו מיר וואוינען, — קומט אונז, ענדליך, אין די אינטערעסען פון דעם פארטשריט פון דער גאנצער מענטשהייט.

די דאזיגע בראשורע באהאנדלט די אידן-פראגע אויסשליסלאך פון איר רעכטלאכער, יורדישער זייט. ניט ווייל מיר וואלטן מבזה געווען די אנדערע זייטן פון אונזער נאציאנאלער עקסזיסטענץ, ווי: די שווערע אנאמאליען פון אונזער עקאנאמישן לעבן, די קולטורעלע חלאת'ן, די עמיר-גראציע, דעם געזעלשאפטלאכן אנטיסעמיטיזם, די היסטארישע צוקונפטס-האפנונגען פון אידישן פאלק, אדער דעם דירעקטן חורבן, וואס די מלחמה האט אונז געבראכט. ניין, אט די אלע זייטן זיינען פאר זיך ניט ווייניקער וויכטיק, איידער די רעכטלאכע זייט. נאך, ווי געזאגט, קען פאר די פעלקער היינט-צו-טאג אוועקגעשטעלט ווערן הויפטזאכלאך די רעכטלאכע זייט פון אונזער פראגע, און אין איר מוזן מיר הויפטזאכלאך קלאר ווערן... נאך א באמערקונג, און מיר זיינען פארטיק מיט דער הקדמה. דער אידיש-נאציאנאלער ארבעטער-פארבאנד האט א באשטימטן קוק אויף דער צוקונפט פון דער גאנצער מענטשהייט און פונ'ם אידישן פאלק: דאס איז די סאציאלע און אידיש-נאציאנאלע וועלט-אנשוואונג. אבער די דאזיגע בראשורע איז געשריבן געווארן פאר אלע קלאסן פון אידישן פאלק מיט'ן

צוועק צו געבן זיי די נויטיקע פאליטישע א י נ פ א ר מ א צ י ע .
 בכּו האבן מיר זיך אנטשלאסן אין די אינפארמאטיווע טיילן פון דער
 בראַשורע אויסצומיידן איטלאַכע פארטייאישע באַלייכטונג פון דעם ענין,
 אזוי, אַז יעדער לעזער, אָן אונטערשיד פון פארטיי, זאָל זיך קענען רואיק
 באַנוצן מיט די ידיעות, וואָס מיר בריינגען דאָ.

בלויז אין דעם נ א כ ו א ר ט , וואו מיר פארבינדן די פראַגן
 פון אידישער עמאַנציפאַציע מיט אַ ווייטערער היסטאָרישער פערספּעק-
 טיווע, האָבן מיר זיך שוין ניט געקענט און ניט געמאָרט באַגיין אָן
 אונזערע סאַציאַלע און נאַציאָנאַלע פרינציפּן.

רעכט און דער האַמף פאַר רעכט

די אידיען פון גערעכטיקייט און רעכט בייטן זיך אינאיינעם מיט
 די פאַרמען פון דער געזעלשאַפט. ניטאָ קיין רעכט פאַר זיך, קיין „נאַ-
 טירלאַכעס“ און „אייביקער“ רעכט און קיין „לאַגישעס“ רעכט, וואָס
 זיינע וואָרצלען זאָלן ליגן אין דער „אייביקער נאַטור פונ'ם מענטשן“. די
 פאַרמען פון רעכט זיינען אזוי פאַרשידנאַרטיק, ווי די פאַרמען פון מענטש-
 לאַכע אינטערעסן — ווייל איטלאַכס רעכט האָט דעם איינציקן צוועק
 צו רעגולירן די באַציאונגען פון די מענטשלאַכע אינטערעסן און אויסצור-
 גלייכן די קאָנפליקטן פון מענטשלאַכע אינטערעסן.

דאָרט, וואו מענטשן האַרמאָנירן איינער מיט'ן צווייטן אין זייערע
 אינטערעסן, ברויכט מען קיין רעכט ניט, ווייל דאָרט זיינען אלע צור-
 פרידן. אזוי לאַנג ווי לופט און זונען-ליכט איז פאַר אלעמען גענוג געווען,
 איז קיינעם ניט איינגעפאַלן צו פאַדערן אַ רעכט אויף לופט, אַ רעכט
 אויף ליכט, — די מענטשלאַכע אינטערעסן בנוגע צו לופט און ליכט
 זיינען געווען האַרמאָניש און ס'איז ניט פאַרגעקומען קיין אינטערעסן-
 קאָנפליקטן אין דעם פרט. היינט אָבער, ווען די קוביק-פוטן לופט אין
 די וואוינונגען זיינען געוואָרן אַלץ קנאַפער און קנאַפער פאַר די פּאָלקס-
 מאַסן, און די זונען-ליכט ווערט אַלץ מער פאַרשטעלט פון פילגאָרנדיקע
 הייזער, פונ'ם רייד און גאָס-שטויב, — אַנטשטייט שוין די פראַגע פון
 רעכט אויף לופט און רעכט אויף ליכט. אזוי האָט אויך אַמאָל קיין
 רייד ניט געקאָנט זיין פון רעכט אויף ערד, אויף גרונט און באָדן, אזוי
 לאַנג ווי די מענטשן האָבן נאָך ניט פאַרכאַפט די ערד און ניט צוטיילט
 זי אין פריוואַטע נחלאות.

פון די אויביקע ביישפּילן זעען מיר אָבער נאָך אַ צווייטע זייט
 פון רעכט: די פאַרווירקלאַכונג פון רעכט הענגט אָפּ פון די פאַקטישע
 מאַכט-פאַרהעלטניסן. ווער ס'האָט מאַכט — אין פאַרם פון מזומנ'ע
 געלט, — צו קריגן גענוג פרישע לופט און ליכט, דער וועט דערגרייכן
 זיין רעכט אויף אַט די קעגנשטאַנדן. קוים אָבער באַזיצט ער ניט די
 מאַכט, איז אויך זיין רעכט ווייניק וואָס ווערט אָדער גאָר ניט ווערט.
 לאַמיר נעמען נאָך אַ וויכטיק רעכט, וואָס איז באַזונדערס אינטע-

רעסאנט פאר אונזער ענין. לויט די מאָדערנע באַגריפן האָט איטאַלעכער מענטש אַ „נאַטירלאַכעס און אומפאַרלעצלאַכעס“ רעכט צו זיין געזיכערט מיט זיין לעבן קעגן יעדן אַטענטאט מצד אַן אַנדער מענטשן. אין פֿלוג, וואָס קאָן זיין נאָך נאַטירלאַכער, לאַגישער און הייליקער פאר אַט דעם רעכט, וועלכעס איז אפילו פראָקלאַמירט געוואָרן אין די עשרת הדברות העכער דריי טויזנט יאָר צוריק „לא תרצח“? די געשיכטע און די קעגנ-וואַרט באַווייזן אָבער, אַז דאָס הייליקע רעכט פון פערזענלאַכער אומ-באַרירלאַכקייט הענגט לחלוטין אָפּ פון די אינטערעסן-קאָנפליקטן און פון די מאַכט-פאַרעהעלטניסן.

געווען צייטן, און געדויערט האָבן זיי פילע טויזנטער יאָרן נאָכאַנאַנד, ווען דאָס מענטשלאַכע לעבן איז געלעגן אין רשות פון די געטער אָדער פון די הערשער. לויט'ן וואונש פון די געטער האָט מען זיי געמוזט ברענגען מענטשלאַכע קרבנות. אויפ'ן קאפּריו פון אַ געקרוינטן מענטשן האָבן טויזנטער אַנדערע מענטשן געמעגט פאַרניכטעט ווערן אין איין מינוט אָן אַ פאַרוואָס. רייכע פריצים פלעגן מיט'ן פלייש פון זייערע קנעכט האַדעווען זייערע געליבטע הויז-חיות. היינט וואָלטן מיר געוואָרן אויפגעבראכט: ס'אַראַ שרעקלאַכע רעכטלאַזיקייט, ס'אַראַ באַרבאַריזם. נאָר אין יענע צייטן איז קיינעם נישט איינגעפאלן צו זען אין דעם אַ פאַרברעכן קעגן רעכט. פשוט דערפאַר, ווייל דעמאָלט האָט נאָר דער הערשער געמעגט האָבן אַנערקענטע אינטערעסן און דאָס לעבן פון זיינע שקלאַפן איז באַטראַכט געוואָרן אַלס זיין אינטערעס, און נישט אַלס זייער אינטערעס. די שקלאַפן אַליין האָבן געוואוסט, אַז אזוי דאַרף עס זיין, זיי האָבן נישט פראָטעסטירט קעגן דעם.

ערשט דעמאָלט, ווען יעדע פערזאָן איז קלאָר געוואָרן, אַז איר לעבן איז איר פערזענלאַכער אינטערעס און נישט יענעמס, נישט דער געטש-קעס און נישט דעם הערשערס, האָט געקאָנט אַנטשטיין די מצוה „לא תרצח“ און דאָס רעכט אויף אומפאַרלעצלאַכקייט פון פערזאָן. און זעען מיר דען נישט, אַז אפילו היינטיקע צייטן, קוים דערוועקט זיך אין דער רעגירונג דער אינטערעס צו שאַפן זיך מיט'ן לעבן פון אירע אונטער-טאַנען, ווערט תיכּה אָפּגעשאַפט דאָס רעכט אויף לעבן, און מענטשן ווערן געשיקט פאַרניכטן איינער דעם צווייטן? אין צייט פון מלחמה, פון גאַסן-אומרוען, פון רעוואָלוציעס וועגט איבער דער אינטערעס פון שטאַט די אינטערעסן פון יחיד, און עס ווערט אָפּגעשאַפט דאָס „נאַטירלאַכע, דאָס הייליקסטע“ פון אַלע רעכט.

האָבן מיר, אַלאָ, די פאַלגנדע אויספירונג מכת רעכט און רעכט-לאַזיקייט:

א. דאָס רעכט איז אַזא געזעלשאַפטלאַכער אינסטיטוט און אַזא פאַרם פון באַוואוסטזיין, וועלכע האָבן דעם צוועק צו רעגולירן די קאָנפליקטן צווישן מענטש-לאַכע אינטערעסן.

ב. די פארמען פון רעכט זיינען אפהענגיק פון די פארמען, אין וועלכע די מענטשלעכע אינטערעסן קאנען זיך צוזאמענשטויסן. די פארמען און אירען פון רעכט ענדערן זיך און ענטוויקלען זיך צוזאמען מיט דער אנטוויקלונג פון די מענטשלעכע אינטערעסן און פון די געזעלשאפטס-פארמען.

ג. די פארווירקלאכונג פון איטלאכן רעכט הענגט אפ פון דער מאכט, וועלכע ס'באזירט די פאראינטערעסירטע צידדים.

3. דאס רעכט ווערט פארווירקלאכט נישט דורך זיך אליין, נאר דורך א קאמף פון אינטערעסן און פון געזעלשאפטלעכע כחות, דורך דעם קאמף פאר רעכט. און די מעטאדן פונ'ם קאמף פאר רעכט אנטוויקלען זיך צוזאמען מיט דער אנטוויקלונג פון די געזעלשאפטלעכע און פאליטישע פארמען.

פארעם נאך היינט צו טאג אזוינע לענדער, וואו ס'עקזיסטירט בכלל נישט קיין באגריף פון מענטשן-רעכט, ד.ה. פון רעכט, וואס געהערן דעם מענטשן, אלס אזעלכן, און טארן נישט פארלעצט ווערן. אזוינע לענדער און שטאטן, וואס ווערן געוויינטלאך גערופן „בארבאריש“, ווערן רעגירט פון א געטלאכן רעכט, פון א רעליגיעזן רעכט, פון א געוואלטיגייטס-רעכט אדער פונ'ם קאפריז פון די הערשער, נאר קיין מענטש פארמאגט דאָרט נישט קיין שום געזעצלאך-גאראנטירטע רעכט. אין אזוינע לענדער עקזיסטירט, פארקערט, פריווילעגיעס, באזונדערע הנחות פאר געוויסע קלאסן פון דער באפעלקערונג, נאר ס'איז נישטאָ קיין שום באגריף פון גלייכקייט פאר'ן געזעץ. אזוינע לענדער זיינען, צום ביישפיל, אביסיניען און מאראקא.

דאָרט, אויב א מענטש מעג זיך פריי באוועגן און קאן זיך פילן מערווייניקער זיכער מיט זיין לעבן און אייגנטום, ווערט דאָס באטראכט נישט פאר זיין אומבאדירטלעכע רעכט, וואס געהערט צו אים, אלס מענטשן און אלס בירגער, נאר פאר א פריווילעגיע, וואס די געטלאכע אָדער קיינער-לאכע מאכט האָט אים געגעבן צום אונטערשיד פון אנדערע מענטשן. אין אזוינע לענדער קאן מען נישט ריידן וועגן רעכטס-באשרענקונגען, נאר בלויז וועגן פארפאלגונגען און אויסנאָמס-געזעצן. ס'קאן לייכט טרעפן, אז אין אזא לאַנד זאלן דוקא די אידן קריגן געוויסע פריווילעגיעס אנטקעגן אנדערע גרופן פון דער באפעלקערונג. נאר על פי רוב ווערן דאָרט די אידן אונטערגעוואָרפן די ערגסטע פארפאלגונגען און גזירות.

דאָס איז געווען דער יסוד פון דער רעכטלאכער לאגע פון די אידן אין מיטלאלטער. פילע פון די מענטשלעכע רעכט, וואס מיר באטראכטן לעת עתה אלס עפעס זעלבסטפארשטענדלעכעס, ווי צ.ב., דאָס רעכט אויף לעבן, איז אין מיטלאלטער באטראכט געוואָרן נאר אלס פריווילעגיע, און ווער ס'האָט נישט געהאָט די פריווילעגיע, יענעמס לעבן איז

געווען הפקר לויט'ן דין. ווען די אידן פלעגן קומען אין אַ לאַנד, פלעגן זיי זיך אויסוויקלן פון דעם קעניג אָדער פירסט אַ פּריווילעגיע, וואו ס'איז בפירוש געזאָגט געוואָרן, צווישן אנדערע זאַכן, אז פאַר דער דער-מאָרדונג פון אַ אידן קומט אַ געוויסע מאָס שטראַף. די מענטשן זיינען ניט געווען גלייך פאַר'ן געזעץ, און נײַער לעבן פלעגט זיך אויך אָפּשאַצן ניט גלייך. פאַר דערמאָרדן אַ פּראָסטן פויער האָט געקומט אַ קליינע שטראַף, פאַר דערמאָרדן אַ פּריץ איז אוועקגעלייגט געוואָרן אַ גרויזאַמע שטראַף. איז דאָס, פאַרשטייט זיך, באַטראַכט געוואָרן פאַר אַ גרויסער פּריווילעגיע, ווען, צ. ב., די פּוילישע הערשער האָבן זיך פאַרפליכטעט פאַר די אידן, אז דער מערדער פון אַ אידן וועט קריגן דיזעלביקע שטראַף, ווי דער מערדער פון אַן אַדעליקס.

נאָר דאָס אַלגעמיינע בילד פונ'ם אידישן לעבן אין מיטאַלטער איז אַ בילד פון שטענדיקע פאַרפאַלגונגען און גזירות. עַל פּי רוב זיינען זיי געווען רעכטלאָז אין פולן זינען פון וואָרט, און די גאַנצע האַפנונג איז געווען אויף די פּריווילעגירטע הערשער פון די אומות העולם, טאָמער וועלן זיי געפינען פאַר נויטיק איינצושטעלן זיך פאַר'ן אידן. די אינ-טערעסן פון די אידן האָבן ניט עקזיסטירט פאַר'ן געזעץ, און זיי זיינען באַהאַנדלט געוואָרן ווי דאָס אייגנטום פון דעם קעניג. די פינאַנציעלע אינטערעסן פונ'ם קעניג זיינען געווען יענע מאכט, וואָס האָט דעם אידן געשיצט, דער וויכטיקסטער און אַפּטמאַל דער איינציקער קוואַל פון אי-דישע רעכט.

ווי געזאָגט, הערשט נאָך היינט-צוטאָג אזא צושטאַנד אין סאַראַקאָ און אין אַביסיניען. די דאָרטיקע אידן זיינען אַכסאָלומ רעכטלאָז. כמעט דאָסזעלביקע אויך אין אַראַביען און פערזיען.

נאָר די פאַרמען פון די מענטשאַכע רעכט האָבן זיך ענטוויקלט צוזאַמען מיט דער בירגערלאַכער געזעלשאַפט און דורך דעם האָט זיך אויך געמוזט ענדערן די רעכטלאַכע לאַגע פון די אידן. אין דער נײַער צייט האָבן זיך נייע רעכט-פּרינציפּן דורכגעשלאָגן אַ וועג אין דער געזעצ-געבונג פון אייראָפּע און אַמעריקע, און צוזאַמען מיט זיי האָט געמוזט פריער אָדער שפעטער קומען אויך די ענדערונג אין דער רעכטלאַכער לאַגע פון די אידן.

אויב דער רעכטלאַכער יסוד פונ'ם מיטאַלטער איז באַשטאַנען אין פּריווילעגיעס און הנחות, האָט די מאָדערנע רעכטס-אַרדנונג פּראָקלאַמירט אַלס איר יסוד די גלייכקייט פון אַלע מענטשן און ספּעציעל פון אַלע בירגער פאַר דעם געזעץ פון לאַנד. זינט די אַמעריקאַנער „דעקלאַריישאָן אָו אינדעפּענדענס" און די פּראַנצויזישע „דעקלאַראַציע פון די רעכט פונ'ם מענטשן און בירגער" האָבן אָנגעקלייבט אַס דעם נייעם פּרינציפּ, איז די רעכטלאַזע לאַגע פון די אידן געקומען אין ווידערשפּרוך מיט די נייע בירגערלאַכע אינטערעסן און מאכט-פאַרהעלטניסן אינ'ם שטאַט,

און ס'איז דערפון אנטשטאנען דער קאמף פאר אידישע רעכט.

אידן און ניט־אידן האָבן זיך באַטייליקט אין דעם קאמף, און ניט נאָר זיינען געשטאנען אידן, פאַדערנדיק זייער רעכט, קעגן די אויסער־לאַכע כחות פון דער רעאַקציע, נאָר שטענדיק איז אויך געווען אַ טייל ניט־אידן, וואָס האָבן געשטיצט דעם אידישן קאמף, און אַ טייל אידן, פון דער אַנדער זייט, וואָס שטערן מיט אַלע כחות דעם אידישן קאמף פאר רעכט.

היות אַז רעכט ווערט פאַרווירקלאַכט דורך מאַכט, הייסט דאָס אַז רעכט לאַזי קייט באַדייט מאַכט לאַזי קייט. אין מיטלאלטער זיינען די אידן געווען אַבסאָלוט מאַכטלאָז, האָבן ניט געהאט קיין דירעקטן איינפלוס אויף די געזעלשאַפטלאַכע כחות, און אין זייער קאמף פאר די אַדער אַנדערע פרווילעגיעס, קעגן די אַדער אַנדערע גזירות, האָבן זיך די אידן ניט געקאָנט באַנוצן מיט קיין שום אַנדער מיטל, חוץ שתדלנות ביי די מעכטיקע פון דער ערד. אין דער נייער צייט האָבן זיך געמוזט ענדערן אויך די מעטאָדן פון אידישן קאמף פאר רעכט. דעם פלאַץ פון שתדלנות האָט געמוזט פאַרנעמען דער פּאָליטישער קאמף, וועל־כער באַנוצט דעם דירעקטן איינפלוס פון די אידן אויף די אינטערעסן פון די פאַרשירענע קלאַסן אין דער געזעלשאַפט.

דער ערשטער און נאָענטסטער צוועק פונ'ם אידישן רעכטס־קאמף איז געווען די בירגערלאַכע עמאָניציפאציע, ד.ה. די דערנרייכונג פון גלייכע פערזענלאַכע און בירגערלאַכע רעכט. דער צוועק פונ'ם קאמף איז אַלאַז געווען, אַז דער אַלגעמיינער גרויסער פרינציפ פון דעם היינטיקן רעכט, — די גלייכקייט פון אַלע בירגער פאר דעם געזעץ, — זאָל אויך אָנגענוענדעט ווערן צו די אידן, עס זאָלן אָפגע־שאפט ווערן אַלע רעשטן פון דער אַמאָליקער רעכטלאַזיקייט, ד.ה. די אויסנאָמס־געזעצן קעגן אידן.

און נאָך דעם, ווי די אידן האָבן אין זייער שטרעבן צו ליכט און פרייהייט שוין גובר געווען די אויסערלאַכע און אינערלאַכע מניעות, ווען די אידן האָבן שוין געהאָגן צוגעזאָגט פולע רעכט, — ערשט דאָן הויבט זיך אָן אַ נייע סדרה פון קאמף פאר רעכט. שטיק נאָך שטיק קומט אויס אַרויסצורייסן ביי די הערשער די פאַרווירקלאַכונג פון דער צוגע־זאָגטער גלייכבאַרעכטיקונג; און ווי אָפט טרעפט עס, אַז דער צוזאָג ווערט בטול ומבוטל, און די אידן פאַרבלייבן פאַררירט! און טאָמער זיינען שוין אַלע רעכטס־באַשרענקונגען אָפגעשאַפט געוואָרן אין געזעץ, איז דערמיט נאָך אויך דער קאמף ווייטווייט ניט פאַרענדיקט. דאָ דאַרף מען ערשט זאָרן, אַז דאָס געזעץ זאָל ווירקלאַך אָפגעהיט ווערן, זאָל ניט אויסגעטייטשט ווערן קעגן די אידישע רעכט, ס'זאָלן ניט אַריינגע־בראכט ווערן נייע געפערלאַכע דריידלאַך און אינטערפערעטאציעס.

דער קאמף פאר אידישע רעכט אין מזרח-אייראָפּע

אין די קלאַסישע לענדער פון אידישער רעכטלאָזיקייט, אין רוס-לאַנד (פוילן און פּינלאַנד איינגערעכנט) און רומעניע, ווערט געפירט אַ קאמף פאר אידישע רעכט, נאָר ביז'ן היינטיקן טאָג האָט דער קאמף נישט געבראכט צו קיין שום פאזיטיווע רעזולטאַטן.

א. פּוילן. נישט לאַנג פאר דער צווייטער צעטיילונג פון פוילן (אין 1793 יאָר) האָט זיך דאָס פוילישע פאָלק געהאַט אויפגעכאַפט צו אַ ראַדיקאַלער ענדערונג און באַנייאונג פון זיין פאַנאָדערגעשטאַקלטן פּאָליטישן אָרגאַניזם. די בעסטע פוילישע פאַטריאָטן און הומאַניסטן, ווי טשאַצקי, בוטרימאָוויטש און אנד., האָבן זיך געמיט צו פאַרשפּרייטן אַ גערעכטן קוק אויף דער אידן-פּראָגע, כּרי דער סיים האָט דעם 22טן יולי 1790 באַשטימט אַ ספּעציעלע קאָמיסיע צו באַטראַכטן די רעכטלאַכע לאַגע פון רעכט און אַסימילאַציע. זייער אַגיטאַציע פאר אידן-רעכט האָט געפירט דערצו, וואָס דער פוילישער סיים האָט דעם 3טן מאי, 1791, האָט מיט קיין איינציק וואָרט נישט אָנגעריירט די אידישע רעכטלאָזיקייט. די אידן, פון זייער זייט, האָבן זיך געמיט צו פאַרדינען די עמאַנציפאַציע דורך דעם, וואָס זיי האָבן גענומען אַן ענערגישן אַנטייל אין דעם לעצטן קאמף פון אומאָפּהענגיקן פוילן: בערעק יאַסעלעוויטש מיט זיין חייל און אַנדערע אידישע רעוואָלוציאָנס-העלדן. נאָר די טעג פון אומאָפּהענגיקן פוילן זיינען שוין געווען געציילטע, און די קאָנסטיטוציע האָט קיין סיום נישט געהאַט. צוזאַמען מיט'ן אומאָפּהענגיקן פוילן זיינען הרוב געוואָרן די ערשטע האָפּ-נונגען אויף דער אידישער עמאַנציפאַציע.

אין די קליינע רעשטן פון פוילישן ענניגרייך, וואָס האָבן שפּעטער, בעת נאַפּאָלעאָנ'ס מלחמות און נאָך דעם ווינער קאָנגרעס, אויפגעלעבט אויף אַ קורצער צייט, ד. ה. אינ'ם וואַרשעווער הערצאָגטום און אינ'ם „פוילישן צאַרענרייך“ זיינען די אידן באַהאַנדלט געוואָרן אויף דעם ערנסטן אופן. נאָר דערביי האָט זיי אָבער די קאָנסטיטוציע פון 1815 פאַרשפּראַכן, אַז מיט דער צייט וועט זייער רעכטלאַכע לאַגע פאַרבעסערט ווערן. די רעוואָלוציאָנערע רעגירונג פון רוסיש-פוילן פון 1864 יאָר האָט פּראָקלאַמירט פולע בירגערלאַכע גלייכבאַרעכטיקונג פאר אידן, נאָר קיין וויכטיקע רעזולטאַטן האָט דאָס נישט געקאָנט האָבן: די צאָרישע אַרמיען האָבן אינגליכן צעטראָטן די צאַרטע בלום פון פוילישער פּרייהייט. נאָך דעם איז פוילן געוואָרן אַ פּראָווינץ פון רוסלאַנד, און די רעכט לאַכע לאַגע פון די אידן איז געקומען אין ענגער פאַרבינדונג מיט דער פּאָליטיק פון דער רוסישער רעגירונג בנוגע צו די רוסישע אידן. פונ-דעסטוועגן האָבן די אידן אין פוילן פאר דער וועלט-מלחמה געהאַט עפּעס

מער רעכט, איידער זייערע ברודער פון די רוסישע גובערניעס. ביי יענע רעוואלוציאנערע פוילישע פארטייען, וואָס קעמפן פאר דער פולער פאליטישער אומאפהענגיקייט פון פוילן, פארנעמט די אידן-פראגע א זייער חשוב'ן פלאץ אין זייער פראגראם, און זיי האבן שטענדיק גע-פאָדערט בירגערלאכע גלייכבאָרעכטיקונג פאר די אידן. נאָר דערביי איז שטענדיק פאראויגעזעצט געוואָרן, אז די עמאנציפאציע דארף ברענגען צו פולשטענדיקער נאציאנאלער אסימילאציע און די אידן מוזן זיך אינגאנצן אָפּזאָגן פון זייערע נאציאנאלע אייגנטימלאכקייטן, אונטער-גיין אין דער פוילישער נאציאן. די בירגערלאך-דעמאָקראטישע פארטיי אין פוילן איז צוערשט אויך געשטאנען אויף דעם שטאנדפונקט, נאָר די רוסישע רעוואלוציע האָט איר געגעבן א שטארקן שטויס צוריק, זי האָט זיך אָפּן פארוואנדלט אין א רעאקציאנערער פארטיי: מיר מיינען די זייער איינפלוסריכע אזוי גערופענע „נאראָדאָווא דעמאָקראציע“, וועלכע איז מיט א צייט צוריק געווען זייער ראדיקאל אין אלע פראגן, אויך אין דער אידישער, האָט אָבער פון יאָר 1905 קאפיטולירט פאר דעם רוסישן צאָריום. די נאראָדאָווא דעמאָקראציע איז מנוגל געוואָרן אין א פאָרביסן רעאקציאנערער און אַנטיסעמיטישער פארטיי, זי האָט עס אַרויסגערופן און אָרגאניזירט דעם באַרימטן באַיקאָט קעגן אידן. פונדעסטוועגן האָט זי נאָך ביז איצט אָפּציעל נישט אַרויסגעשטראָכן פון איר פראַגראַם דעם פונקט וועגן אידישער גלייכבאָרעכטיקונג, נאָר זי שטעלט די אידן א פאָדערונג: קורם אסימילאציע, און דערנאָך גלייכע רעכט.

אזוי האבן פאר דער וועלט-מלחמה די גאנצע פוילישע געזעלשאפט און אלע פארטייען געשטעלט א פארבינדונגס-צייכן צווישן אידישער עמאנציפאציע און אידישער אסימילאציע. דער אונטערשייד צווישן די סאציאליסטישע און די בירגערלאכע פארטייען דערביי איז נאָר אין דעם, וואָס ביי די ערשטע קומט די עמאנציפאציע פריער און די אסימילאציע אַלס אומבאדינגטער רעזולטאט, ביי די צווייטע אָבער איז די אסימילאציע דער אולטימאטיווער תנאי, און די גלייכע רעכט וועלן אפשר קומען דערנאָך (דאָס אויך ווייט נישט זיכער...) (*).

די וועלט-מלחמה האָט אַריינגעבראַכט א שרעקלאכן פלאַנטער אין דער אזוי אויך קאמפליצירטער פראגע וועגן דער אידישער עמאנציפאציע

(*) די גערעכטיקייט פאראַלאַנגט צו באַמערקן, אז איינע פון די סאציאליסטישע פארטייען (פּויל. סאַצ. פאַרטײ „פּראָלעטאַריאַט“) און איינע פון די בירגערלאכע (די „פּראָגרעסײַוו-דעמאָקראַטישע פאַרטײ“) האָבן געפאָדערט גלייכע רעכט פאר אידען אונטער אלע אומשטענדען און קיין שום באדינגונגען וועגען אסימילאציע נישט געשטעלט. זיי זיינען אפילו געניגט געווען אַנצודערקענען די נאציאנאלע אינדיווידואליטעט פונ'ם אידישן פאָלק און דאָס רעכט פון די פוילישע אידן צו אַנטוויקלען זייער נאציאנאלע אייגנטימלאכקייט. נאָר ביידע פארטייען זיינען געווען צו אומבאדייטנדיג אין צאָל און נישט געהאט קיין שום אינפלוס אויף די אידיש-פוילישע באציאונגען.

אין פוילן. נאך אויך צווישן די פאליאקס שלאגט זיך דורך ביסלאכוויין די איינזענעניש, אז צו דער קאמפליצירטער פראגע קען מען ניט צוגיין מיט די פריערדיקע פאראיינפאכטע מעטאדן, און אז ס'איז ניטא קיין רעכטלאכע פארבינדונג צווישן אסימילאציע און עמאנציפאציע. א קליינער טייל פון די פויליש-בירגערלאכע פאליטיקער הויבט אן צו רעכענען זיך מיט דער נאציאנאלער אינדוידואליטעט פון דער אידישער באפעלקערונג.

די אידישע מאסן אין פוילן, אָנגעפירט הויפטזאכלאך פון די אידיש-סאציאליסטישע פארטייען („בונד און „פועלי ציון“) פאָדערן שוין איז משך פון די לעצטע פופצן יאָר פולע בירגערלאכע און נאציאנאלע גלייכ-בארעכטיקונג. די ברייטע שיכטן פון אידישער ברוזשואזיע שטיצן אונטער די דאָזיקע פאָדערונגען. נאָך אַ קליינער טייל פון פוילישן אידן טום, נעמלאך די פארטרעטער פון גרויסן קאפיטאל, די וואָס רופן זיך „פאליאקס פון משה רבינו'ס גלויבן“, פירן אָן אַ פארביסענעם קאמף קעגן די נאציאנאלע פאָדערונגען פון אידישן פאָלק. אין זייער שנאה צו דער נאציאנאלער אינדוידואליטעט פון יענעם פאָלק, וועמען זיי פאר-דאנקען זייער אייגענעם אורשפרונג, זיינען זיי פארנאָנען אזוי ווייט, צו מאַכן יד אחת מיט די אַנטיסעמיטן: די מנהיגים פון דער איד-שער קהלה אין וואַרשע האָבן געקעמפט אפילו קעגן דער בירגער-לאכער גלייכבארעכטיקונג. זיי האָבן געשיקט צו דער רוסישער מלוכה-דומע קיין פעטערבורג ספעציעלע שליחים צו פאָדערן ביי די רוסישע ליבעראַלן, אז די לעצטע זאָלן איינגיין אויף נייע באשרענקונגען פון די אידן אין דער שטאַט-פארוואַלטונג פון פוילן. וועלכע ענדערונגען די מלחמה וועט אריינבריינגען אין זייער שטעלונג, איז נאָך שווער צו זאָגן.

ב. רוסיאנער. די רוסישע רעוואָלוציאנערן פון די דעקאבריסטן (1825 יאָר) ביז דער „נאָרדנאָיאַ וואָלאַ“ (1848—1878 יאָר) האָבן זיך זייער ווייניק אָדער גאָר ניט אינטערעסירט מיט דער באַזונדערער לאַגע פון די אידן, נאָך זיי פלעגן זי פארענטפערן כלאחר יד דורך דער אַלגע-מיינער פאָדערונג פון גלייכע בירגערלאכע רעכט פאַר דער גאַנצער באַפעלקערונג. מ'מוז דאָ באַמערקן, אז אפילו נאָך דער באַפרייאונג פון די פויערים (אין 1861 יאָר) איז רוסלאַנד פאַרט געבליבן ביי דער מיטלאַלטערלאכער אָרדנונג פון שטאַנד-פריווילעגיעס. ביז דער רעוואָלוציע פון 1905 יאָר זיינען די צענדליקער מיליאנען רוסישע פויערים און פאַבריק-אַרבייטער אַלץ געבליבן בירגער פון דריטער קלאַס אָן די רעכט פון אַנדערע קלאַסן (פון די שטאַט-בירגער, „מיעשטשאַניעס“, און פריצים, „רוואָיאַניעס“). די רוסישע פויערים ווערן נאָך עד היום געהאַלטן אין רעכטלאַזיקייט און געפינען זיך אונטער דער ברומטאלער השגחה פון די פריצים. צווענדריק די רעכטלאַזיקייט פון זייער אייגענעם פאָלק, האָבן די רוסישע רעוואָלוציאנערן, נאָטירלאַך, ניט געקענט שטענען די געהעריקע

אויסמערקצאמקייט דער אידישער רעכטלאזיקייט, כפרט נאך ווען די רור שישע פרייהייטס-קעמפער פון יענע צייטן זיינען אליין נאך געווען פול מיט טראדיציאנעלע פאראורטיילן קעגן אידן: געקוקט אויף די אידן, ווי אויף די „עקספּלאטאטאָרן“ און „פאַראַזיטן“. נאך אין 1881 יאָר האָט אַ גרופּע פון דער סאַציאַליסטישער-וואָלוציאַנערער פּאַרטיי „נאַראַדנאַיאַ וואָלאַ“ אַרויסגעלאָזט אַן אויפּרוף צום רוסישן פּאָלק, אז ער זאָל מאַכן פּאַנאַמען אויף גלחים, פּריצים און אידן, — און אָנהויבן זאָל זיך דער פּאַנאַם פון די אידן.

ביי אַזאַ באַציאונג מצד אפילו די בעסטע עלעמענטן אין לאַנד, פון די אינטעליגענטן און פרייהייטס-מאַרטירער, האָבן די אידן, נאָ טירלאַך, ניט געקאַנט און ניט געוואנט צו ריידן וועגן גלייכע רעכט. חוץ דעם איז צווישן די אידן גופא נאך אַ לאַנגע צייט ניט געווען קיין אייניקייט אין אַט דער פּראַגע. אַזוי ווי די גלייכבאַרעכטיקונג איז פאַרבונדן געווען מיט אייראָפּעאִיזאַציע און אויפּקלערונג, מיט „אפיקורסות“, פלעגן די רעליגיעזע עלעמענטן, באַזונדערס די חסידישע רביים, האַרט נעקיק קעמפן קעגן דער אידעע פון גלייכע רעכט און פרייהייט. און בעת די ערשטע רוסיש-אידישע משכילים האָבן זיך אין צייט פון קייסער אלעקסאַנדער דעם ערשטן משתדל געווען וועגן דער פאַרבעסערונג פון דעם רעכטלאַכן מצב פון די אידן, האָבן, פאַרקערט, די חסידישע קרייזן אַרום שניאור-זלמן ליאַדער אָנגעווענדעט זייער שתדלנות ביי די רעגירונגס-אַר-גאַנען, אז קיין האָר זאָל ניט געמינערט ווערן פון דער אידישער רעכט-לאַזיקייט.

די ערשטע קעמפער פאר אידישע רעכט זיינען געווען די ערשטע משכילים, און זיי האָבן געגלויבט באמונה שלמה, אז די אידישע רעכט-לאַזיקייט שטאַמט דערפון, וואָס די רעגירונג פאַראַכט די אידן פאַר זייער אומוויסנקייט. קוים וועלן די אידן אַראָפּוואַרפן פון זיך די פאַרשימלטע מיטלאַלטערלאַכע מנהגים, די קאַמישע קליידונג, די „נאַ-רישע“ אָפּגעזונדערטקייט און וועלן ווערן „מלא דעה“ דורך דער „השכלה בת השמים“, וועט די רעגירונג און די געזעלשאַפט פון די אַרומיקע פעל-קער באַד איינזען, אז די אידן זיינען געוואָרן צו מענטשן גלייך, און ממילא וועלן שוין אָפּגעשאַפן ווערן די באַשרענקונגען פון די אידישע רעכט.

די דאָזיקע אידעע פון ע מאַנציפּאַציע דורך ה ש כ ל ה ציט זיך אין דער געשיכטע פון די רוסישע אידן אין משך פון כמעט אַכציק יאָר, אָנהויבנדיק פון געוואַכאָוויטש (דעם מחבר פונ'ם „ווירנעשריי פון דער טאַכטער פון יהודה“ אין רוסיש, — דעם ערשטן אויפּרוף צו אידישער „אויפּקלערונג“ און צו דער „פאַרבעסערונג פונ'ם אירישן מצב“) און ווייטער דורך ריב'ל (יצחקבער לעווינזאָן), מ. ליליענ-טאַל, ל. מאַנערעלשטאַם, א. אַרשאַנסקי, ביז די „משכילים“ פון די 70-ער יאָרן, ווי י. ל. גאַרדאָן, ל. לעוואַנדא, ליליענבלום, פינסקער און אַנדערע.

די איינצלנע פראגרעסיווע רוסן, וואס האבן געשענקט מער אויפמערק-
זאמקייט דער אידן-פראגע, ווי אלעקסאנדער דעם ערשטנס בעל-יועץ ספע-
ראנסקי, גראף סאוואראָוו, פיראָנאָוו און אנדערע זיינען אויך אינגאנצן
געשטאנען אויף אַט-דעם שטאַנדפונקט פון עמאַנציפּאַציע דורך אויפֿקלע-
רונג פון די אידן גופא.

די רעגירונג האָט זיך פון צייט צו צייט אויך גענייגט צו אַט דעם
שטאַנדפונקט, נאָר על פי רוב פלעגט זי נאָר אויסנוצן די נאָטיווע
איבערגעבנקייט פון די אידישע משכילים, כדי נאָך פעסטער צו פאַר-
ציען דעם שטריק אויפ'ן אידישן האַלז. ענדלעך האָבן די משכילים פאַר-
שטאַנען, אַז די צאָרישע רעגירונג איז אַן אייביקער שונא פון אידישן
פאָלק, און פון די זעכציקער יאָרן הויבט אַן אַריינצודרינגען אין דער
אידישער אינטעליגענץ די נייע אידעע, אַז די גלייכבאַרעכטיקונג קאָן קור-
מען בלויז אַלס רעזולטאַט פון דער אַלגעמיינער באַפרייאונג פון רוס-
לאַנד. (*) פון אָנהויב איינצלנע מענטשן, און וואָס ווייטער אַלץ מער
האָבן פאַרשטאַנען, אַז כדי צו דערגרייכן גלייכע רעכט, מוזן זיך די אידן
באַטייליקן אין דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג, העלפן אַראָפּוואַרפן דעם
צאָריום.

די רעגירונג האָט זיך אַליין צוגעאַיילט אַט די אידעע צו באַ-
שטעטיקן, ווען, נאָך די פּאָגראַמען פון די אַכציקער יאָרן און די נייע
גרושים און באַשרענקונגען פון וואוינ-רעכט, האָט זי נאָך אַרויסגעלאָזט
אירע „צייטווייליקע רעגלען“ וועגן דער פּראָצענט-נאָרמע פאַר אידן אין די
לעראַנשטאַלטן. פאַרווערנדיק דער אידישער יוגנט דעם צוטריט צו דער
בילדונג, האָט די רעגירונג בפירוש באַוויזן, אַז אויפֿקלערונג אַליין איז
נאָר ניט קיין סגולה צו עמאַנציפּאַציע, און אַז פאַר דעם אויפֿגעקלערטן
אידן האָט זי נאָך מער מורא, ווי פאַר דעם ניט-געבילדעטן.

בכלל האָבן די פּאָגראַמען אויך די רדיפות פון די אַכציקער יאָרן
אויף לאַנג אָפּגעשטעלט דעם קאַמף פאַר אידישע רעכט, און ערשט די
אַרבייטער-באַוועגונג פון די 90ער יאָרן נעמט ווידער אויף דעם קאַמף.
דער אין 1897 יאָר געגרינדעטער „בונד“ („אַלגעמיינער אידישער אַרביי-
טער בונד אין ליטא, פּוילן און רוסלאַנד“) האָט דער ערשטער פּראָ-
קלאַמירט די פּאָדערונג פון גלייכע רעכט פאַר אידן, — צוערשט בלויז
פון בירגערלאַכע רעכט, שפעטער האָט דער „בונד“ צוגעגעבן אויך די
פּאָדערונג פון נאַציאָנאַלע רעכט. חוץ די אַלע אנדערע היסטאָרישע
פאַרדינסטן, וואָס דער „בונד“ האָט אין יענע יאָרן געהאַט פאַר דעם
אידישן פאָלק און פאַר'ן אידישן אַרבייטער-קלאַס, קומט דעם „בונד“ נאָך
די אנערקענונג, וואָס ער האָט דער ש ט ע ר אַרויסגערופֿן די אידישע
מאַסן אין קאַמף פאַר בירגערלאַכע רעכט און נאַציאָנאַלע רעכט
ע מ א נ צ י פ א צ י ע. ס'מוז אַבער אויך באַמערקט ווערן, אַז דער

(*) דאָס איז געווען די גרונט-אידעע פון א. אַרשאַנסקי, ווייטער אַנט-
וויקלט אין די זשורנאַלן „ראַסווייעט“ און „וואַסאָבאָד“.

„בונד“ האָט זייער אומגערן אויפגענומען די פאָדערונג פון נאָציאָנאַל-
לע רעכט און בכלל האָט ער זיך צו איר קיינמאָל ניט באַצויגן מיט
דעם גאַנצן ערנסט און מיט דער נויטיקער קאָנסעקווענץ.

די רעוואָלוציאָנערע טעטיקייט פון „בונד“ האָט נאָך געהאַט אַ צווייטע
גינציקע ווירקונג אויף דעם אידישן קאמף פאר רעכט אין רוסלאַנד:
צווענדיק דעם ברייטן שוואונג און דעם קאמפס-מוט פונ'ם אידישן פראָ-
לעטאריאַט, האָבן די רוסישע רעוואָלוציאָנערן און אפילו די בירגערלאַכע
ליבעראַלן אליין געמוזט ענדערן זייער באַציאונג צום אידישן פאָלק.
זיי האָבן שוין מער ניט געקאָנט בלייבן גלייכגילטיק צו דער אידן-
פראַגע, זיי האָבן גענומען אַ מער ענערגישע שטעלונג קעגן דער אי-
דישער רעכטלאָזיקייט. די רעוואָלוציאָנערע אַרויסטרעטונגען פון „בונד“
האָבן געצוואונגען די רוסישע פרייהייטס-קעמפער אוועקצושטעלן די
אידן-פראַגע אויף דער פאָליטישער טאַגעס-אָרדנונג. אָבער נאָך מער האָט
אין דער ריכטונג געווירקט די רעגירונג גופא, וועלכע האָט מיט'ן גרוי-
זאַמען פאָגראַם אין קישינעוו (אַפריל 1903) געעפנט אַ נייע פאַרבינדונג
צווישן דער אידן-פראַגע און דעם אל-רוסישן פרייהייטס-קאמף. פאר די
רדיפות פון די אַכציקער יאָרן האָט די רעגירונג געהאַט אַן אויסרייד, אַז
די אידן זיינען „עקספּלאָאטאַטאָרן“, „בלוט-צאַפּערס פון דער איינגעוואַרצל-
טער באַפעלקערונג“. פון קישינעוו אָן בייט זי שוין אירע תירוצים,
זי זאָגט, אַז די אידן זיינען אַ רעוואָלוציאָנערער עלעמענט, וועלכער
שטערט די אָרדנונג אין דער מלוכה.

דורך דער סיסטעמאַטישער און גוט-אָרגאַניזירטער אידן-העצע מיט
זיך די רעגירונג צו קאמפראַמייטירן די פרייהייטס-באַוועגונג ביי די גרוי-
סע מאַסן פון רוסישן פאָלק, פאַרצושטעלן אלע פרייהייטס-פאָדערונגען
און באַוועגונגען, אַלס אַ „אידישן אויפטו“. די אידן זוכן, הייסט דאָס,
אַראַפּצוואַוואַרפן די היסטאָרישע מאַכט פון צאָרזיס, כדי צו פאַרכאַפן
אין זייערע אידישע הענט די „ממשלה איבער דעם רוסישן פאָלק“. מיט
אַט דער פאָליטיק האָט די רעגירונג געצוואונגען אלע פרייהייטלאַכע עלע-
מענטן אין רוסלאַנד פאַנאָדערצובינדן דעם קנויל פון רעאַקציע און אידן-
האַס, אויפצולערן דעם רוסישן פאָלק דעם „אַמת וועגן די אידן“ און
מאַכן די אידישע זאָך פאַר זייער אייגענער זאָך.

פאַר דער רעוואָלוציע פון 1905—1906 יאָר אין, אַלזאָ, די אידן-
פראַגע געוואָרן איינער פון די וויכטיקסטע שיידונגס-פונקטן צווישן דער
רעאַקציע און דער רעוואָלוציע. אלע סאַציאַליסטישע פאַרטייען פון אי-
דישן אַרבייטער-קלאַס, „בונד“, „פּועלי ציון“, „ס.ס.ס.“ און „סערפ“
האָבן געקעמפט פאַר בירגערלאַכער און נאַציאָנאַלער גלייכבאַרעכטיקונג
פון אידישן פאָלק, און די קאַמף-מעטאָדע זייערע איז געווען: די פאַר-
בינדונג פון די אידישע פאָדערונגען מיט דער רעוואָלוציאָנערער באַווע-
גונג פון אַרבייטער-קלאַס פון גאַנץ רוסלאַנד. די „פּועלי ציון“, וועלכע
זיינען ענטשטאַנען שפּעטער פאַר'ן „בונד“, האָבן מיט מער אַנטשלאַסנ-

קייט פאר אים אנטוויקלט די נאציאנאלע זייט פון דער גלייכבארעכטיקונג. אנשטאט ענגער „קולטור־אויטאָנאָמיע“ פון „בונד“, האָבן זיי פארלאנגט אַ ברייטע „נאציאנאל־פאליטישע אויטאָנאָמיע“ אין אַלע נאציאנאלע ענינים, סיי קולטורעלע, סיי אויך פאליטישע און סאציאל־עקאָנאָמישע (ווי די רעגולירונג פון דער עמיגראציע, פארזיכערונג קעגן פאָרגאָמען א. ד. גל“), און, חוץ דעם, קהלה־אויטאָנאָמיע און פולע נאציאנאלע גלייכבאַרעכטיקונג. די בירגערלאכע גרופּן פון אידישן פאָלק האָבן אין 1905 יאָר געבילדעט אַ „פארבאנד פאר דער דערגרייכונג פון פולבארעכטיקונג“, וועלכער האָט זיך אין פאליטישע פראגן געשטעלט אין פארבינדונג מיט דער רוסישער קאנסטיטוציאָנעל־דעמאָקראטישער פארטיי און מיט אנדערע נאך ראדיקאלערע פארטייען פון רוסישן פאָלק, נאָר ניט מיט די סאציאַליסטן. דאָס פראָגראַם פונ'ם „פארבאנד פאר פולבארעכטיקונג“ האָט אַנטהאַלטן די פאָדערונגען פון בירגערלאכער און נאציאנאלער גלייכבאַרעכטיקונג און נאציאנאלער אויטאָנאָמיע.

די דאָזיקע פאָדערונגען זיינען אויך אויפגענומען געוואָרן פון די רוסישע סאציאַליסטישע פארטייען, נאָר די סאציאַל־דעמאָקראטישע פארטיי האָט זיך נאָך ביז'ן היינטיקן טאָג ניט אַנטשלאָסן אָפן צו פארמולירן די נאציאנאלע פאָדערונגען און ספּעציעל אָנצואווענדן זיי צו די אידן. די סאציאַליסטיש־רעוואָלוציאָנערע פארטיי, פארקערט, האָט שטענדיק ענערגיש אונטערשטיצט די נאציאנאלע פאָדערונגען פון אידישן אַרבייטער־קלאַס.

נאָך אַ וויכטיקע ספּעציפיש־רוסישע זייט פון אידישן רעכטס־קאָמפּאָזיציע מוז דאָ דערמאָנט ווערן: דאָס איז דער באַוואָסער זעלבס־טראַכטן פאָגראַמען. אין די פאָרגאָמען פון די אַכציקער יאָרן האָט זיך די רעגירונג לפנים געהאַלטן „אומפארטייאיש“: זי פלעגט דעם פאָרגאָם בשתיקא אָרגאַניזירן, נאָר אַליין באַהאַלטן זיך הינטער די פאָרגאָמשיקעס און דערנאָך אין אַ געוויסער צייט, פון איין ביז דריי טאָג, פלעגט זי אַרויסשיקן מיליטער קעגן די רויבער־באַנדעס און אפילו באַשטראָפן זיי. נאָכ'ן קישינעווער פראָגראַם האָט זי זיך שוין אפילו ניט געפרוואווט צו פארבאַהאַלטן: ביים סאַמע אָנהויב פאָרגאָם פלעגט זי שיקן מיליטער צו באַוואַכן און באַשיצן די רויבער. דאָס האָט גע־צוואונגען די אידישע רעוואָלוציאָנערן אַליין איבערצונעמען דעם שוץ פון דער אידישער באַפעלקערונג. די ערשטע „סאַמאָאָבאָראָנע“ פון דעם מין איז געגרינדעט געוואָרן כּשעת דעם קליינעם פאָרגאָם אין יעקאַטע־רינאָסלאַוו אין אַפּריל 1901, פון דער דאָרטיקער סאציאַליסטישער אָרגאַניזאַציע פּועל־ציון, נאָר די נאַנצע פאליטישע באַדייטונג פון אידישן זעלבס־טראַכטן, אַלס פאָרם פון רעוואָלוציאָנערן קאָמפּאָזיציע איז קלאַר אַרויסגע־

(*) די פארטיי ס. ס. אין רוסלאנד האָט קיין נאציאנאלע רעכט פאָר אידן אין גלות ניט אָנערקענט. די אידעע פון נאציאנאל־פאליטישער אויטאָנאָמיע האָט צום שטאַרקסטן באַטאָנט און פראָפאגירט די פארטיי „סערפ“.

קומען ערשט אין סעפט. 1903, בשעת די האַמלער אָרגאַניזאַציע פון „בונד“ האָט געשטעלט אַ ווידערשטאַנד קעגן די רויבעריבאַנדן און סאַל-דאַטן.

בעת די קאָלאָסאַלע פּאָגראַמען פון אָקט. 1905 האָט די סאַמאַ-אַבאָראַנע געשפּילט אַ גרויסע ראָלע אין אַ סך שטעט און שטעטלעך. חוץ די סאַציאַליסטיש-אידישע פּאַרטייען (בונד, פּועל-ציון, ס. ס.) האָבן זיך אויך קריסטלעכע רעוואָלוציאַנערן טיילווייז באַטייליקט אינ'ם שוץ פון די אידן.*

דער מאַניפעסט פון 17 (30) אָקט. 1905, האָט, צווישן אנדערע קאנסטיטוציאַנעלע פרייהייטן, צוגעזאָגט אויך גלייכע רעכט פאַר אַלע פעלקער און רעליגיעזע פרייהייט. ניקאַלאַי דער צווייטער האָט קיינ-מאַל ניט דערפּוּלט זיין פאַרשפּרעכן, נאָר די ערשטע צייט נאָך דעם האָבן די אידן גלייך דערפּילט אַ סעריע דערלייבטערונגען: די גירושים האָבן אויפגעהערט, די אידן האָט מען געלאָזט וואוינען מחוץ דער „טשער-טא“, די פּראָצענט-נאָרמע פאַר דער שטודירנדיקער יוגנט איז ניט אָפּגעהיט געוואָרן א. ד. גל. נאָך דער שטאַטס-שטרייך פון דער צאָרישער רע-גירונג דעם 3טן יוני 1907 האָט געמאַכט אַ סוף צו אַט דער „פּאַרנאַכ-לעסיקונג פון געזעץ“. נאָך אַ קורצער הפסקה איז ווידער אוועק אַ „הבה נתחכמה“ קעגן די אידן אין די רעגירונגס-ספּערן אויף אַלע שטופן פונ'ם ביוראָקראַטישן לייטער, פון אויבן ביז די סאַמע נידעריקסטע באַאמטע. די אידישע לאַגע איז וואָס אַ טאָג געוואָרן אַלץ מער אומדערטרעגלעך.

בעת דער רעוואָלוציע האָט מען פעסט געגלויבט, אז די קאנסטיטור-אירנדע פאַרזאַמלונג פון דער גאַנצער מלוכה וועט מיט אַמאָל אָפּשאַפן די גאַנצע אידישע רעכטלאָזיקייט. נאָך דעם זיג פון דער רעאַקציע איז דאָס געוואָרן אוממעגלעך, און זינט יענער צייט באַמיען זיך די אידישע דומא-דעפוטאַטן, אונטערגעשטיצט פון די סאַציאַליסטן און קאנסטיטוציאַנעלע דעמאָקראַטן, אָפּצושאַפן לבל הפחות איינציטווייז די ערנסטע און וויכ-טיקסטע רעכט-באַשריינגונגען. די אידישע דומא-דעפוטאַטן (2 אין דער דריטער רומע און 3 אין דער פערטער) מאַכן פון צייט-צו-צייט אינטער-פעלאַציעס צו דער רעגירונג מכה די באַזונדערס חוצפ'ה-דיקע רדיפות קעגן אידן, און עטלעכע מאל האָבן זיי געפרוואווט אוועקצושטעלן אויף דער טאַנעס-אַרדננג די פּראָגע וועגן אָפּשאַפן די „טשערטא“, נאָר אַלעמאל האָט די רעאַקציאָנערע דומא-מערהייט ברוטאַל נידערגעשטימט די אידישע

*) מיר דערמאָנען דאָ נאָך דעם טראַגישן טויט פונ'ם רוסישן סטודענט בלונאַוו אין דער זשויטאָמירער סאַמאַבאָראַנע, די גרוזינישע סטודענטן אין דער סאַמאַבאָראַנע בעת'ן פּאָגראַם אין אָדעס, די טעראַריסטישע אָקטן פון אייניקע רוסישע רעוואָלוציאַנערן קעגן די הויכגעשטעלע אָרגאַניזאַטארן פון אידישע פּאָגראַמען. אין פאַלשאַווע האָט אַ וואָך פון סאַציאַל-דעמאָקראַטישע אייזנבאַן-אַרבייטער צוזאַמען מיט דעם זעלבסטשויך פון די „פּועלי ציון“ אינגאַנצן פאַר-היט די שטאָט פון אַ פּאָגראַם אין אָקטאָבער, 1905.

פראטעסטן און פאָרענונגען.

די אידישע דומאדעפוטאטן האָבן אַנטוויקלט אַן אינטענסיווע טע-
טיקייט, באַקעמפּענדיק דעם באַקאַנטן געזעץ־פּראָיעקט פון דער רעגירונג
אַריינצופירן שטאַטישע זעלבסט־פאַרוואַלטונג אין פּוילן. די רעגירונג האָט
די אידן געגעבן אַ באַשרענקטע פאַרטערשאַפט אין די פּוילישע
מוניציפאַליטעטן: אין יענע שטעט, וואו אידן בילדן אַ מערהייט פון
60 פּראָצענט פון דער באַפֿעלקערונג, זאָלן זיי האָבן אין דער פאַרוואַלטונג
בלויז 20 פּראָצענט פון די שטימען, און אין די איבעריקע שטעט בלויז 10
פּראָצענט פון די שטימען. ווייטער טאָרן די אידן ניט ווערן געוויילט
אויף פאַראַנטוואָרטלעכע שטעלן. קיינע פּראָטעסטן האָבן אָבער ניט גע-
האָלפן, די פּוילישע „קאָלאָ" אין דומע איז געגאַנגען האַנט־אין־האַנט מיט
דער רעגירונג, און די שענדלעכע באַשרענקונגען פאַר די אידן זיינען אָנגע-
נומען געוואָרן פון דער דומא.

גאָר אומגעריכטערהייט איז אין דער רוסישער דומע דורכגעגאַנגען אַ
געזעץ, וועלכעס איז דוקא גינציק אויך פאַר די אידן און גראָד פאַר זייער
נאַציאָנאַלער אַנטוויקלונג. דאָס געזעץ דערלויבט אַלע נאַציאָנאַליטעטן צו
גרינדן פּאָלקסשולן, וואו כמעט אַלע למוּדים קומען פאַר אין דער מוטער־
שפּראַך פון יעדער נאַציע. אָט דער שולן־געזעץ איז אַריין אין קראַפט
סאַמע ערב דער היינטיקער מלחמה, און פון אים וועלן, צוגלייך מיט אַלע
פעלקער פון רוסלאַנד, אויך די אידן עפעס פּראָפּיטירן.

אַ נייע ווענדונג האָט די באַוועגונג פאַר אידישער עמאַנציפאַציע גע-
נומען ביים בייליס פּראָצעס, וועלכער איז אויף אַזא מיטעל־אַלטערישן און
סקאַנדאַליעזן אופן אָרגאַניזירט געוואָרן פון דער רעגירונג. מיט דעם
בלוט־בלבול זוכט די רעגירונג צו קרוינען איר פּאָליטיק פון פאַרלוימדן
און פאַררעצן די אידן און דורך דעם צו פאַרלוימדן די פרייהייטס־באַווע-
גונג פון רוסישן פּאָלק. נאָר דער עפעקט פון בייליס־פּראָצעס איז געווען
פונקט דער היפּוך דערפון, וואָס די רעגירונג האָט געציילט. אַנשטאַט צו
פאַרלוימדן די אידן פאַר'ן רוסישן פּאָלק, האָבן די נידערטרעכטיקע
און אומגעלומפערטע מאַכנאַציעס פון דעם באַשולדיגונגס־צד אַנטפלעקט
פאַר'ן רוסישן פּאָלק די גאַנצע צעפּוילטקייט און אויסגעלאַסנקייט פון
דער רעגירונג. אַנשטאַט צו שאַפן באַרוהיקונג ביי די ברייטע פּאָלקס־
שיכטן, האָט דער בייליס פּראָצעס גראָב באַליידיקט דאָס געוויסן פון דעם
רוסישן פּאָלק און אַרויסגערופן די גרעסטע אויפּרעגונג. די ליבעראַלע
רוסישע פרעסע האָט נאָך קיינמאַל ניט געהאַט אַזא פאַרגרעסערטע צירקו-
לאַציע, ווי ביי דעם בייליס פּראָצעס. דאָרפישע דינסט־מידלדאָך, דוואָרני-
קעס („דזשעניטאָרס") און מאַרק־הענדלער, פון פאַבריקס־אַרבעטער שוין
גאָר אָפּגערעדט, האָבן מיט אומגעהויערן אימפעט פאַנגאָנדערגעכאַפט די
„עקסטראַס" און זייערע פּנימ'ער האָבן געשיינט פאַר פרייד, ווען די
עקסטראַס האָבן דערציילט, אַז בייליס איז פרייגעשפּראַכן.

און, ענדלעך, אַנשטאַט ריינצואַוואַשן די רוסישע רעגירונג פאַר דער

ציוויליזירטער עפנטלעכקייט פון אייראָפּא און אמעריקא, האָט דער בייליס־פּראָצעס אַראָפּגעריסן די לעצטע מאַסע פון דער רוסישער הויז־קאמערילע און געוווּן אלע אַנשטענדיקע מענטשן אין דער וועלט, וואָס פאַר א סכנה פאַר דער מענטשלעכער קולטור ס'שטעקט אין די רוסישע רעגירונגס־מעטאָדן. די גרעסטע אַנטריסטונג האָט געהערשט אין אלע עקן וועלט, און די אידן פראַגע האָט באַקומען די באדייטונג פון אַן אינטערנאַציאָנאַלער אַננעלענדיגקייט (*).

די ציונוט באַקאנטע אויסראַטונגס־פּאָליטיק פון דער רוסישער רעגירונג קעגן די אידן האָט אָבער דערגרייכט די העכסטע מדרגה אין דער וועלט־מלחמה, און דערמיט נאָך פאַרגרעסערט די אינטערנאַציאָנאַלע באדייטונג פון דער אידן־פראַגע אין רוסלאַנד. אויף דער רוסישער רעגירונג גופא איז ניטאָ און קען ניט זיין קיין שום האַפנונג. אזוי לאַנג, ווי דער צאָריום בלייבט הערשן, וועט די אידישע רעכטלעזיקייט ניט אויפהערן און וועט אפילו ניט געלינדערט ווערן אויף קיין האָר. דאָס זעט מען אפילו פון דער מעטאָדע, מיט וועלכער די רעגירונג האָט מסכים געווען אויף דער כלומרשט'ער פאַרברייטערונג פון דער „טשערטא“, נאָך דעם ווי די דייטשע עראַבערונג האָט די טשערטא סייווי פאַקטיש אָפּגעשאַפּט. דאָס האָט אויך אָפּן מודה געווען דער אינערן מיניסטער מאַקלאַקאָוו אין געשפרעך מיט א אידישער דעפוטאציע. „איך ווייס, האָט ער געזאָגט, אַז די אידישע רעכטלעזיקייט איז א צעפּוילטע וואַנט, זי מוז פריער אָדער שפּעטער איינפאלן, — נאָר איך וויל זי ניט לאָזן פאלן, ווייל זי וועט מיר באַגראַבן אונטער אירע חורבות.“ דאָס איז א ציניש־אָפּענע באַשטעטיקונג, אַז דער צאָריום שטיצט זיך אויף דער שרעקלאַכער טראַגעדיע פון די רוסישע אידן.

ג. אַנדערע לענדער פון מזרח־אייראָפּע. אַזאָנדרבאַרן פאַל פון אידישער רעכטלעזיקייט שטעלן מיט זיך פאַר די מער־פרייהייטלעכע לענדער פּינלאַנד און רומעניע. צום שפּאַט קעגן איר אייגענעם נאַציאָנאַלן אומגליק, אין שוידערלאַכן ווידערשפּרוך צו איר פרייהייטלאַד־דעמאָקראטישער קאנסטיטוציע, האָלט פּינלאַנד די אידן אין דער ביטערסטער פאַרשקלאַפונג. אין לאַנד, וואו עס הערשט דאָס אַלגעמיינע גלייכע און פראַפּאַרציאָנעלע וואַלרעכט, מיט אלע „לעצטע אימפּראַוועמענטס“, מיט פרויען־שטימערעכט, מיט א גרויסער סאָציאַל־דעמאָ־קראטישער פאַרטיי, ווערן די אידן לויט'ן געזעץ באַהאַנדלט ניט ווי בירגער, ניט ווי מענטשן, נאָר ווי שעדלעכע חיות. די קליינע צאָל אידן, וואָס וואוינען דאָרט פון דורי דורות, טאָרן זיך ניט באַוועגן איבער'ן לאַנד, זי איז פאַרשפּאַרט אין די געטאָס, קיין נייע אידן ווערן ניט צוגעלאָזן.

(*) באַראַקטעריסטיש איז די שטעלונג, וואָס די לאַנדאָנער „טאימז“ האָט פאַרגומען צום בייליס־פּראָצעס. די דאָזיקע רוסן־פּרוינטיאלע ציוטונג האָט אָפּן געפּרעגט, אויב ענגלאַנד קאן נאָך אַנהאַלטן דיפּלאָמאטישע פּרוינדישאַפּט מיט דער רוסישער רעגירונג, וואָס בלאַטירט זיך אויף אַזאָ מיטל־אַלטערלאַכן אופן.

און דאס איינציקע מיטל פון פרייהייטס־קאמף, וואָס בלייבט דעם הייפל פארער, זיינען פעטיציעס צום פארלאמענט („לאנדטאג“). נאָר דער פאר־לאמענט מאכט זיך סיסטעמאַטיש ניט וויסנדיק פון דער אידישער לאַגע. טרויעריק איז געווען דאָס בילד, ווען די רוסישע שוואַרצע מאה האָט אריינגעלייגט די טומאה אין דער יראה און איינגעשטעלט זיך פאר דער אידישער קריווע אין פינלאַנד (אין יאָר 1909). אָבער אויך דער פאטש אין פנים האָט ניט אויסגעניכטערט דאָס פינישע פאָלק.

אין רומעניען ווערן די אידן אויך באַטראַכט פאר ניט קיין בירגער, נאָר אויסלענדער, און דערצו נאָך אויסלענדער אָן פרעמדן שוץ. די אידן אַליין זיינען צו אָנמעכטיק צו קעמפן קעגן דער רעכטלאָזיקייט. די אריינמישונג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער עפנטלעכקייט (דורך דעם בערלינער טראַקטאַט 1878 יאָר) איז ניט געגאנגען ווייטער פאר פאַפירענע רעזאָלוציעס. דאָס רומענישע פאָלק גופא איז כמעט איינשטימיק אין זיינע פיינטלעכע געפילן צו די אידן. דיזעלביקע געוועזענע „סאַציאליסטן“, ווי צ. ב. דער סאַציאליסט־פירער נאדעזשא, וואָס האָבן נאָך א געוויסע צייט אנטיירט פאר די אידן, זיינען שפּעטער אַליין געוואָרן די פארביסנסטע אַנטיסעמיטן. די „קאנסערוואטיווע“ פארטיי פרעטענדרט כלומרשט צו באַשיצן די אידן, נאָר קוים באַקומט זי די מאַכט, האַלט זי ניט איין אירע פאַרשפרעכונגען. די „ליבעראַלע“ פארטיי „פון די דריי ברידער“ (בראַטיאַנו) איז אויסגעשפראָכן אידן־פיינטלעך.

די אידן האָבן זיך אָרגאניזירט אין א „פארבאנד פון איינגעוואָרצלעטע אידן“ („אוינונע יעוורעליאַר פאַמינטעני“), וואָס פירט אָן אן אַג־טאַציע פאר דער אידישער גלייכבאַרעכטיקונג. זיין פאָדערונג איז, אז א געזעץ זאָל ערקלערן אַלע אידן פאַר רומענישע בירגער. זיין אַגטאַציע פירט דער פארבאנד אָן דורך די קנאַפּע פראַגרעסיוור־רומענישע בלעטער („אדעוורול“), דורך דעמאָנסטראַציעס און פעטיציעס צום פארלאמענט. זי ווערט אונטערשטיצט פון דער נייער סאַציאַל־דעמאָקראַטישער פארטיי. נאָר די גרעסטע שטערונג באַשטייט אין דעם, וואָס די רומענישע עפנטלעכקייט אינטערעסירט זיך ניט מיט די פראַגן פון אידישע רעכט. א געוויסן שטויס צו הויבן אַזאַ אינטערעס האָט אין יאָר 1913 געגעבן דער סקאַנדאַל אַרום דעם אַנדענקען פון ראַנעטי־ראַמאַן*). בעת דער מאַביליזאַציע אינ'ם צווייטן באַלקאַן־קריג קעגן בולגאַריען האָט די רעגירונג געלאָזט דורך אירע אָפּיציעלע צייטונגען אַ נישט־אָפּיציעלן קלאַנג, אַז די מאַביליזירטע אידישע סאָלדאַטן וועלן

*) ראַנעטי־ראַמאַן איז געווען א גרויסער רומענישער דיכטער, אַ איד. נאָך זיין טויט האָט מען ביי אַ יאָר צייט אויפגעפירט זיין פאַרטידיקונגס פּיעטע פאר אידן „מנשה“, און געוואַלט שטעלן אים אַ דענקמאַל אין בוקאַרעשט. קעגן דעם האָבן די אַנטיסעמיטן אויפגעהויבן א סעריע סקאַנדאַלעזע דעמאָנסטראַציעס, און די אַנגעלעגנהייט האָט אויף אַ געוויסער צייט געחויבן דעם עפנטלעכן אינטערעס צו דער אידן־פראַגע.

נאטוראליזירט ווערן און קריגן בירגער־רעכט. נאָר צום סוף פון דער מלחמה איז די לאנגע געבליבן ווי געווען, און אפילו די בולגארישע אידן, וואָס זיינען צוזאמען מיט דער פראָווינץ דאָברודזשא אריבער אונטער רומעניע'ס הערשאפט, האָבן דורך דעם פארלאָרן זייערע פריערדיקע בירגער־רעכט.

דער אידישער רעכט־קאמף אין גאליציען געהערט ניט צום פרק פון בירגערלאכער עמאנציפאציע, ווייל בירגערלאכע רעכט זיינען דאָרט פאר די אידן גאראנטירט דורך דער קאנסטיטוציע פון דער גאנצער עסט־רייכישער מלוכה. דער קאמף דאָרט שטעלט זיך דעם צוועק פון גאליציע'ס נאָרעמאנציפאציע און וועט ארומגערעדט ווערן אין דעם שייכות־דיקן קאפיטל.

אין דער טערמינאליזירט די אידן באקומען גלייכע רעכט, פער־זענלאכע, מענטשלאכע און גאליציע'ס, כמעט פולשטענדיקע גלייכ־בארעכטיקונגען נאָך מיט הונדערטער יאָרן צוריק און אָן שום אָנשטרענג נונג אָדער קאמף פון זייער זייט. דורך דער קאנסטיטוציע האָבן זיי געקראָגן אויך פולע בירגערלאך־פאליטישע רעכט.

רעכט און דער קאמף פאר רעכט

אין עסטרייך זיינען זינט 1867 יאָר אלע בירגער גלייכבארעכטיקט און קיין שום באַשרענקונגען פאר אידן, אלס אזעלכע, עקזיסטירן ניט אינ'ם געזעץ. אידן געניסן פולע פערזענלאכע פרייהייטן און בירגערלאך־פאליטישע רעכט צוגלייך מיט אלע אנדערע בירגער פון לאַנד.

פאקטיש האָט דער אַנטיסעמיטיזם באַוויזן צוריק צו באַשרענקען די אידישע רעכט אין געוויסע פרטים, באַזונדערס אין דער שטאַט ווין און אין דער פראָווינץ גאליציען; פאקטיש האָט די אידן־פיינטלאכע פראקטיק פון דער גאליצישער אַדמיניסטראציע אין די לעצטע צען־פופצן יאָר געבראכט די אידן אָן א שיעור שאָדן און זיי אָפטמאָל עקאָנאָמיש רואינירט, קולטורעל דערנידעריקט און פאליטיש באַשרענקט. נאָר אינ'ם געזעץ אַלס אַזעלכע בלייבן די אידן, ווי פריהער, גלייכ־בארעכטיקט. בלויז איינמאָל איז געמאכט געוואָרן א פארווירט אויך אָפּווייטשיג צו באַגרעניצן די אידישע רעכט: סך הכל מיט אַכט יאָר צוריק האָט דער אַנטיסעמיטישער דעפוטאט פון רייכסראט (רייכס־פארלאָ־מענט) שמירט אריינגעבראכט דעם פאַרשלאָג איינצופירן א פראָצענט־נאָרמע פאר דער אידישער שול־יונגנט. דער פאַרשלאָג איז שיער ניט אָנגענומען געוואָרן. נאָר איין קלייניקייט האָט געפֿעלט, אז עסטרייך זאָל מאַכן אַן אָנהויב און נאָכמאַכן די רוסישע „פאַריאָדקעס“: בלויז מיט א פאַר שטימען מערהייט איז גערעטעט געוואָרן דער פרינציפ פון אידישער גלייכבארעכטיקונג. דערווייל געניסן די אידן, אַלזאָ, גלייכע בירגערלאכע רעכט.

דערפאר אָבער לײַדן אירן אין עסטרייך פון נאַציאָנאַלער רעכט לאַזיגקײַט. אין אַט דעם לאַנד, וועמעס פּאָליטיק שטעלט פאַר אַ קלאַסישן ביישפּיל פון נאַציאָנאַלע קאָנפּליקטן, — וואו ניין פאַר-שידענע פעלקער האַלטן אין איין רײסן זיך, שוין באַלד זיבעציק יאָר, פאַר נאַציאָנאַלע רעכט, נאַציאָנאַלע פּרווילעגיעס און איינפלוס, איז דאָס אידישע פּאָלק, צום אונטערשייד פון אלע אנדערע, ניט פאַררעכנט פאַר קיין פּאָלק און טאָר ניט פרעטענדירן אויף דער באַפּרידונג פון זיינע אינטערעסן. נאָר לאַמיר קורס זען, ווי אזוי די נאַציאָנאַלע פּראַגע ווערט בכלל פאַרענטפּערט אינ'ם עסטרייכישן געזעץ.

אין דער „אָסטראַיאַרטער“ קאָנסטיטוציע פון 7 מערץ 1849, וועלכע איז שפּעטער געוואָרן די גרונטלאַגע פון דער עסטרייכישער מלוכה, ווערט, אגב, פּראָקלאַמירט: „אלע פּאָלקסשטאַמען זיינען גלייכבאַרעכטיקט און יעדער פּאָלקסשטאַם האָט אַן אומפאַרלעצלאַכעס רעכט אויפצוהאַלטן און צו אַנטוויקלען זיין נאַציאָנאַליטעט און שפּראַך“. אַט אַ די ווערטער זיינען אַריין אין דער היינטיקער קאָנסטיטוציע, אין פאַראַגראַף 19 פונ'ם „שטאַטס־גרונד־געזעץ איבער די רעכט פון די שטאַטס־בירגער“. אינטערעסאַנט איז אָבער, וואָס ביז איצט איז נאָך ניט געלונגען אַט דעם שיינעם פאַראַגראַף 19 צו פאַרוואַנדלען אין אַ ווירקלאַכן סיסטעם פון נאַציאָנאַלע באַציאונגען. פאַקטיש איז נאָך אין עסטרייך אַלץ ניטאָ קיין פולע נאַציאָנאַלע גלייך-באַרעכטיקונג, אלע פעלקער ווערן דאָרט מער אָדער ווייניקער באַשרענקט, און דאָס אידישע פּאָלק איז, אין שרייענדיקן ווידערשפּרוך צו דער קאָנסטיטוציע, אינגאַנצן באַרױבט פון זיינע נאַציאָנאַלע רעכט.

עסטרייך איז צעטיילט אין אויטאָנאָמע פּראָווינצן („קרוינלענדער“), יעדע פּראָווינץ געניסט ברייטע זעלבסטפאַרוואַלטונג אין די ענינים פון פּאָלקס־בילדונג און קולטור, פון לאַקאַלער־ווירטשאַפּט, ווי צ. ב. די באַנוצונג פון וועלדער און בערג, די דורכפירונג פון וועגן און אייזענבאַנען, פון קאנאַלן א. א. ו. אָן דער שפּיץ פון יעדער פּראָווינציעלער פאַר-וואַלטונג שטייט אַ געזעצגעבערישער לאַנדטאָג, גלייך ווי די לעדזשיסלאַטיו-טשורם פון יעדן שטאַט אין אַמעריקא, און אַ שטאַטהאַלטער מיט זיינע אונטערבאָאָמטע. דער לאַנדטאָג ווערט געקליבן פון דער באַפעלקערונג דורך אַ פאַרפּאָלאַנטערטן און העכסט אַנטי־דעמאָקראַטישן וואַהל־סיסטעם, און דער שטאַטהאַלטער ווערט פונ'ם קייסער באַשטימט. בכלל איז נאָך דער פאַרלאַמענטאריזם אין עסטרייך זייער שוואַך אַנטוויקלט, און דאָס אַלגעמיינע וואַלרעכט איז דערווייַל דורכגעפירט געוואָרן בלויז אינ'ם צענטראַלן פאַרלאַמענט, דעם „רייכסראַט“. די עסטרייכישע דעמאָקראַטיע געפינט זיך נאָך אין די וויקעלאַך, און די פּראָווינציעלע אויטאָנאָמיע האָט דאָרט מיט דער דעמאָקראַטיע נאָך גאָר ניט צו טאָן. אין אלע פּראָווינצן געהערט די הויפּט־מאַכט צו די פּריצים (לאַנדבאָזער) און צו די העכערע גלחים, זיי בילדן די מערהייט אין די לאַנדטאָגן, און די שטאַטהאַלטערס ווערן אויך שטענדיק באַשטימט פון זייער מיט.

ס'פארשטייט זיך ממילא, אז אטרי פארעלטערטע אָרדנונג ניט די מעגלאכקייט דער נאציאנאלער מערהייט פון איטלאכער פראווינץ צו אונ-טערדריקן די נאציאנאלע מינדערהייט, און ס'באקומט זיך א שרעקלאכער פלאנטער פון נאציאנאלע תביעות און סכסוכים, ווייל גראַד א פאָלק, וואָס האָט די מאַכט אין איין פראווינץ, איז צופעליק א מינדערהייט אין דער צווייטער פראווינץ. אזוי ווערן די דייטשן אונטערדריקט אין טשעכען, און די טשעכן, צוריק, פון די דייטשן אין נידער-עסטרייך; די פאָליאקן הערשן אין גאליציען און ווערן בע'עו'לט אין שלעזיען; די איטאליענער הערשן אין דאָמאָציען (דוקא איכער א פויערשער מערהייט פון סלאָווענער) און לייַדן צרות פון די דייטשן אין טיראָל. און דער גאנצער מיט-מאָש פון די פראווינציעלע פארלאמענטן טראָגט זיך אריבער אינ'ם צענטראלן פארלאמענט. דאָס שאַפט אומאויפהערלאכע שטערונגען פאר דעם גאנצן לעבן פון דער מלוכה און פארעאליזירט אַפּטמאַל דאָס צענטראלע סיסטעם פון דער פאָליטיק אין עסטרייך. כדי צו באַ-רויאקן די נאציאנאלע אַפּעטיטן וואָרפט צו די צענטראל-עגירונג פון צייט צו צייט א הנחה דער אָדער יענער נאציאנאלער גרופע. איין נאציע קריגט אַן אוניווערסיטעט, אָדער זי קומט אַפּ בלוז מיט א צוזאָג פון אַן אוניווערסיטעט אויף לעתיד לבוא, א צווייטע נאציע קריגט אירן א מיניס-טער אין קאבינעט, אירן א שטאַטהאלטער אין דער פראווינץ א. ד. גל. דאָס דעמאָראליזירט נאָך מער די פאָליטישע מדות פון לאַנד, ווייל דאָס פירט צו א שטענדיקן שאַכער-מאַכער צווישן דער רעגירונג און די בירגערלאַך-נאציאנאלע פארטייען.

אזוי איז דאָס, פארשטייט זיך, אויך אין די „אידישע“ פראווינצן, ווי גאליציען און בוקאוויןע: צוזאמען מיט די ברייטע שיכטן פון דער אַלגעמיינער באַפעלקערונג זיינען אויך די אידישע מאַסן באַרױבט פון וואַרעכט און האָבן ניט קיין ברעקל איינפלוס אויף דער לאַנד-פאַר-וואַלטונג. די קליינע הייפל אידישע קאפיטאליסטן און גרונדאזיצער, וועלכע איז אויסגעקנעפלט מיט די קריסטלאכע פריצים, געניסט אויך איר חלק פון די פריצישע און קאפיטאליסטישע פריווילעגיעס און קאָן אזוי אָדער אנדערש פארטיידיקן אירע אינטערעסן.

מיט איין וואָרט, אויב די אידישע מאַסן אין עסטרייך זיינען פאקטיש באַרױבט פון פאָליטישע רעכט, איז דאָס בלוז א רעזולטאַט פון דער אַלגעמיינער פאָליטישער רעכטלאָזיקייט פון די גרויסע פאָלקס-מאַסן, און דאָס האָט ניט צו טאָן מיט קיין שום ספּעציעלער אידישער לאַגע.

אין עסטרייך איז אָבער נאָך ביז'ן היינטיקן טאָג ניטאָ קיין פול-שטענדיקע רעליגיאָנס-פרייהייט. ס'זיינען נאָך עד היום פאַרבאָטן גע-מישטע חתונות פאַר מיטגלידער פון פאַרשידענע רעליגיעזע גרופן: עס איז פאַרבאָטן א געמישטע הייראַט צווישן קריסטן און אידן, קריסטן און מוסולמאַנער א. א. ו. דערפאַר אָבער איז אָנערקענט דאָס רעכט אַרויסצוטרעטן פון איטלאכער רעליגיעזער געמיינשאַפט און צו דערקלערן

זיך פאר „קאנפעסיאָנסלאָז“, ד. ה. ניט רעליגיעז. א סך וויכטיקער איז אָבער, וואָס די קאטוילישע קירך האָט א גאנצע סעריע פאָליטישע פריוויר לעניעס אין פארגלייך מיט אנדערע רעליגיעס: די קאטוילישע בישאָפּ און ערציבישאָפּ קריגן אַ באַזונדערע פאַרטערטונג אין דער אויבערשטער געזעצגעבונגס־קערפערשאפט פון דער אימפעריע (אינ'ם „הערעדהויז“) און אין די פראָווינציעלע לאַנדטאָגן. די אידישע רעליגיע געניסט ניט פון דער פריווילעגיע. אין די אוניווערסיטעטן זיינען פאַראַן ספּעציעלע קאטויליש־טעאָלאָגישע פאַקולטעטן, אויסגעהאלטן פון דער רעגירונג, בעת די אידיש־טעאָלאָגישע לעראַנשטאַלט ווערט בלוז אין אַ קליינער מאַס סובסידירט פון דער רעגירונג.

נאָר דאָס וואָלט שוין געווען פון די קלייניקייטן, ווען די אידישע גאָס צווייטע וואָלט אנערקענט געוואָרן, אַלס אַזעלכע, צוגלייך מיט אלע אנדערע פעלקער. דער באַגריף „אידישעס פאַלק“, „אידישע שפּראַך“, „אידישע קולטור“ עקזיסטירט ניט פאַר'ן עסטרייכישן געזעץ, וועלכעס רעכנט זיך דאָך מער אַדער ווייניקער מיט אלע אנדערע שפּראַכן און קולטורן. די אידן ווערן מיט גוואָלט צוגערעכנט צו אנדערע גאַציאָנען, און ספּעציעל צו יענע, וואָס האָבן די מאַכט אין דער אַדער יענער פראָווינץ. פאַר יעדער פראָווינץ ווערן אנערקענט צו צוויי אַדער דריי „לאַנדעס־איבליכע שפּראַכן“. די מייסטע אידן וואוינען אין גאַליציע, בוקאַווינע און ווין. אין גאַליציע זיינען „לאַנדעס־איבליך“ די פוילישע און די אוקראַינישע (רומענישע) שפּראַך, אין בוקאַווינע די דייטשע, די רומענישע, די פוילישע און די אוקראַינישע, אין ווין בלוז די דייטשע. אידיש ווערט אין ערגעץ ניט אנערקענט פאַר „לאַנדעס־איבליך“, ד. ה. אַנגענומען אינ'ם געברויך פון דער פראָווינץ.

צווישן אלע ניין פעלקער פון עסטרייך פאַרגעמען די אידן לויט זייער צאָל (א מיליאָן מיט אַ פערטל) דעם פינפטן פּלאַץ, א סך א גרעסערן פּלאַץ ווי די איטאַליענער, רומענער און סלאָווענען, נאָר קיינער רעכנט זיך ניט דערמיט. יעדע „לאַנדעס־איבליכע“ שפּראַך האָט גרעסערע אַדער קלענערע רעכט אין דער פאַלקס־שול, אין עפנטלאכער פאַר־וואַלטונג, אין געריכט. די אידישע שפּראַך איז רעכטלאָז. דאָקומענטן אין אידיש (און העברעאיש) האָבן ניט קיין שום יורדישע קראַפט, א וועקסל, געשריבן אין אידיש, ווערט אַבסאָלוט ניט אנערקענט. אלע שטאַטס־פאַראַרדנונגען אין גאַליציע, צ. ב. ווערן פאַרעפנטלאַכט אין פויליש און אוקראַיניש, און א איד, וועלכער קאָן ניט לעזען קיין אנדער שפּראַך, חוץ אידיש, קאָן די פאַראַרדנונגען ניט פאַרשטיין. יעדע גאַציע דאַרף לויט'ן געזעץ קריגן א געוויסע פראָפּאָרציע צווישן די באַזאָממע פון לאַנד; עס מוזן זיין פוילישע און אוקראַינישע באַזאָממע, נאָר ניט קיין אידישע, ווייל די אידן זיינען דאָך קיין גאַציע ניט. ווען א איד ווערט געשטעלט צו געריכט, מוז ער אָפּגעבן זיין פאַרטיידיקונג אין אַ פרעמדער שפּראַך, ניט אין אידיש, בעת אַן אוקראַינער, א רומענער, א סלאָווענער קאָנען

זיך פארטיידיקן אין זייער מוטער־שפראך. ס'איז לייכט זיך פארצושטעלן, ווי שערלאך דאס רופט זיך אפ אויף די אינטערעסן פון א אידישן אָנגער־קלאָגטן, ווען ער מוז זיך פארשטענדיקן מיט די ריכטער אין א פרעמדער, אומגעוואוינטער און נײַט־היימישער שפראך, בשעת זיין קעגנער אין דעם זעלביקן געריכט קאן פריי אויסדריקן זיינע געדאנקן אין דער היימישער שפראך.

א דאנק דער נאציאנאלער פארשידנארטיקייט פון דער באפעלקער־רונג שפילט אין עסטרייך א גרויסע ראָלע די רובריק פון „אומגאנגס־שפראך“ ביי דער פאָלקס־ציילונג. אלגעמיינע פאָלקס־ציילונגען ווערן געמאכט אלע צען יאָר, און שטענדיק זיינען די אידן געצוואונגען אָנגעבן א פרעמדע שפראך, — פארשטייט זיך, די שפראך פון דער הער־שענדיקער מערהייט. די אַכט הונדערט טויזנט אידן פון גאליציען ווערן מיט אמאָל „פאָליאקן“, און דערמיט ווערט געפעלשט דער גאנצער פאָקטישער צושטאנד פון דער פראָווינץ. באמת'ן וואוינען אין גאליציען אוקראינער כמעט אזוי פיל, וויפיל פאָליאקן. נאָר אז מ'רעכנט צו אלע אידן צו די פאָליאקן, קומט דעמאלט אויס, אז די פאָליאקן זיינען די מערהייט, און זיי קומען גרעסערע פריווילעגיעס, קריגן די פאָליאקן שוין „על פי יושר“ די מערהייט שטימען אין דער רעגירונג. אזוי ווערן די אידישע מאסן באנוצט פון די שטארקע און פריווילעגירטע, כדי נאָר מער צו אונטערדריקן די שוואכערע פעלקער. אין מעהרען ווערן די אידן צוגערעכנט צו די דייטשן, כדי צו באשרענקען די רעכט פון די טשעכן. און דאָס גיט צו נייעם שטאַף פאר אַנטיסעמיטישע העצעס.

ניט האָבנדיק קיין אייגענעם זעלבסטשטענדיקן נאציאנאלן ווערט, פארוואנדלען זיך די אידן ממילא אין אַן אַנטינאציאנאלן מיטל פאר אונטערדריקונג. און דורך דעם ווערט פארשארפט די באציאונג צווישן אידן און נײַט־אידן, דער אַנטיסעמיטיזם שעפט נייע שפייז פון אַט דער אומגעזונטער לאַגע. די אידן ווערן אַן אַביעקט פון אלגעמיינער שנאה און פאַראכטונג.

אין אַ לאַנד, וואו די לופט איז אָנגעזאפט מיט נאציאנאלע געפילן און מיט נאציאנאלע טענות, האָט בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג אַליין בלויז אַ בעשרענקטן ווערט. אַ בירגער קאן ניט האָבן די אמת'ע ווערדע פון אַ בירגער, ווען ער געהערט צו אַ פאָלק, וואָס האָט ניט קיין פולע ווערדע פון אַ פאָלק. אויב זיינע פערזענלאכע און בירגערלאכע רעכט זיינען ניט באשרענקט טעאָרעטיש אויפ'ן פאפיר, ווערן זיי באשרענקט פראַקטיש אין לעבן. און דער טרויעריקער אמת איז, אז די אידן אין עסטרייך ווערן, ניט קוקנדיק אויף בירגערלאכער עמאנציפאציע, דאָך אַלץ פאַרפאָלגט סיי פון דער רעגירונג, סיי נאָך אַ סך מער פון דער אַרטיקלער אַדמיניסטראציע און פון דער קריסטלאכער באפעלקערונג.

די אַנטיסעמיטישע אַדמיניסטראציע פון נידער־עסטרייך, האָט אין לויף פון יאָרן דורך דראסטישע צירקולארן געמאכט אַ תל פון אַ גאנצער

סעריע אידישע פרנסות, דאָס לעבן פון טויזנטער אידישע פאקטורענער („הויזער“) איז פארוואנדלט געוואָרן אין אן אומענדלעכן גיהנום; די אידישע שטאָט-באָאָמטע זיינען אלע אָפּגעזאָגט געוואָרן פון זייערע שטעלעס, די פראָסטע אידישע אַרבעטער ביי די אייזענבאָנען, און ביי די עלעקטרישע שטאָט-טראַמווייען זיינען אלע אַרויסגעוואָרפן געוואָרן אויפ'ן גאָס; נייע שטרענגע געזעצן וועגן אָבליגאטאָרישע פאָדגענאָססן-שאַפטן (צעכן) ווערן באַנוצט, גדי צו שטערן די אידן דאָס רעכט צו פארנעמען זיך מיט האַנדל און מלאכה. אידן ווערן ניט צוגעלאָזט צום מאָנאָפאָליזירטן טאַבאַק-האַנדל א. א. וו.

אין גאליציען אונטערשטיצט דער סעים (לאַנדטאג) מיט פינאַנציע-לע מיטלען (וואָס ווערן גענומען אויך פון די אידישע שטייער צאָלער) א גאנצע סעריע אַנטיסעמיטישע קאָאָפּעראַטיוון, וועלכע שטרעבן אַרויסצו-שטופן דעם אידן פונ'ם האַנדל. דער קרעדיט אין דער רעגירונגס-באַנק איז ברייט אָפּן פאַר יעדער אַנטיסעמיטישער אונטערנעמונג און פאַר-שלאָסן פאַר די אידן. דער סעים האָט אין יאָר 1910 פלוצלונג צוגענומען ביי טויזנטער אידן די „פראָפינאַציע“, ד. ה. די פאטענטן צו האַנדלען מיט בראַנפן און אָפּגעגעבן עס צו זייערע קריסטלעכע קאָנקורענטן. אין יאָר 1913 האָט דער סעים פלוצלונג קאָנפּיסירט ביי די הענדלער (ד. ה. בעיקר ביי די אידן) דעם גאנצן פאַרראַט שוועבעלאַד, אויף דעם ווערט פון עטליכע מיליאָן קראָנען: דער אויסרייד איז געווען, אז די דאָזיקע שוועבעלאַד זיינען שעדלאַך פאַר'ן געזונט. די שטרענגע געזעצן וועגן זונטיקרו ווערן באַנוצט, כדי צו שעדיקן די אידישע הענדלער און בעלי-מלאכות. — מיט איין וואָרט, ניט האַבנדיק קיין מאַכט צו באַשרענקען ער פי געזעץ די פערזענלעכע און בירגערלעכע רעכט פון די אידן, מען זיך די פּוילישע הערשער פון גאליציען דורך פאָליצייאישער פראַקטיק צו רואינירן די אידן עקאָנאָמיש און צו דערנידעריקן זיי מאַראַליש.

דאָס לאַנד מיניסטעריום פון פאָלעס-בילדונג (לאַנדעס-אויסשוס) אין גאליציען פאַרשפרייט אין די שולן אַזוינע לערביכער, וואָס אַנטהאַלטן אַנטיסעמיטישע העצעס און אַנצוהערענישן, שטעלט אָן אַנטיסעמיטן פאַר לערער אין די שולן. קאטוילישע מאָנאכן גנב'ען צו אידישע קינדער, פאַרשפאַרן זיי אין די קלויסטערס און שמד'ן זיי דאָרט אָפּ. אַזוינע פאלן טרעפן כמעט יעדע וואָך, און לית דין ולית דיין. ס'העלפט ניט קיין קלאָגן זיך פון די עלטערן, אבי די גלחים דערקלערן, אז דאָס קינד האָט זיך גע'שמד'ט מיט זיין גוטן ווילן... געריכטלעכע פראַצעסן מיט עליט דעם זיינען אויך ניט אומבאקאַנט אין עסטרייך: גענוג נאָר צו דער-מאָנען דעם שענדלעכן פראַצעס אין פאלנא, וואו דער איד הילזנער איז צוויי מאל פאַראורטיילט געוואָרן צו טויט-שטראַף.

און קיינער איז ניטאָ אין לאַנדטאג און אין צענטראַלן פאַרלאַמענט, ווער ס'זאָל זיך פאַר די אידן איינשטעלן. די אַסימילאַטאָרישע אידן האָבן אפילו שוין פון לאַנג א פאַרבאַנד פאַר רעכט-שוין, „די עסטרייכיש-

איזראעליטישע אונגאן, נאך די לעצטע האָט ניט דערגרייכט קיין שום וויכטיקע רעזולטאטן, ווייל זי האָט מורא צו באַטאָנען די נאציאנאלע זייט פון דער אידן-פראגע. אזוי ווי די אידן ווערן פאררעכנט צו די אנדערע פעלקער, וואָלטן עס פאר יושר געדארפט אָט די פעלקער זיך איינ-שמעלן פאר זייערע אידן. איז אָבער די צרה, וואָס סיי דער פוילישער קלוב, סיי דער דייטש-נאציאנאלער פארבאנד אין פארלאמענט זיינען איינער דעם צווייטן ווערט מיט זייער אַנטיסעמיטיזם. די רעגירונג, צוריק, רעכנט זיך ניט מיט קיין שום אָנפראגע און פאָדערונג, וואָס ווערט ניט אונטערשטיצט פון אַ באדייטנדר פארטיי אין פארלאמענט. בלייבט, אַלזא, די סאציאַל-דעמאָקראטישע פארטיי. די לעצטע איז ניט אַנטיסעמיטיש, חלילה, זי איז נאך אזוי זיך אָנגעהויבט פון אידן-פארזאכטונג. זי דערקלערט, אַז זי וויל ניט ווערן קיין „שווייטערע פאר אידן“... אינ'ם געזעץ-פראיעקט, וואָס איז אריינגעבראכט געוואָרן פון דער סאציאַל-דעמאָקראטישער פארלאַ-מענטס-פראקציע צו געבן רעגירונגס-שטיצע פאר די מינאריטעטס-שולן (אין יאָר 1912), זיינען אויסגערעכנט געוואָרן ביים נאָמען אלע פעלקער, נאך בכיון ניט די אידן. די אָפיציעלע פירער פון דער עסטרייכישער סאציאַל-דעמאָקראטיע האָלטן ניט די אידן פאר קיין נאציע.

קיין חידוש ניט, וואָס אידן ווערן ניט אנערקענט ביי די פראַווינציעלע וואַל-רעפארמען, וואָס ווערן געמאכט אין משך פון די לעצטע צען יאָר. אין יאָר 1907 האָט מען אין מעהרען געבילדעט צוויי וואַלקוריעס, אַ דייטשע און אַ טשעכישע, וואו יעדע נאציע מוז באזונדער אויסוויילן אירע רעפוטאטן אין לאַנדטאג. די ציוניסטן האָבן פארלאנגט אַ אידישע קוריע, נאך מ'האָט זיי אַנטזאגט, און די אידן מוזן שטימען אין דער דייטשער קוריע.

אין בוקאווינע וואוינען פינף נאציאנען, און פון זיי זיינען די אידן די דריטע לויט דער צאָל, א סך מער, איידער דייטשן און פאליאקס. ביי דער וואַל-רעפארם צום בוקאווינישן סעים אין יאָר 1909 האָט דער סעים אליין באשלאָסן, אַז צווישן די נאציאנאלע קוריעס זאָל אויך זיין אַ אידישע. נאך די אידישע אַסימילאטארן האָבן זיך משתדל געווען אין ווין ביי דער צענטראַלער רעגירונג, אַז די לעצטע זאָל ניט צולאָזן קיין אידישע קוריע, און די רעגירונג האָט זיי געפאָלגט: די אידן ווערן אין דער בוקאווינע צוגערעכנט צו די דייטשן. דאָס איז אפילו שערדאך פאר די דייטשן גופא, ווייל זיי ווערן אין דער „דייטשער“ קוריע איינפאד בטל בששים צווישן די אידן, און כמעט אלע רעפוטאטן ווערן גע-וויילט פון די אידן. נאך אפילו די דייטשע פראַטעסטן העלפן ניט: ווין וויל ניט אנערקענען קיין אידישע נאציע.

די ערשטע וואָס האָבן פארשטאנען דעם צוזאמענהאנג צווישן דער נאציאנאלער און דער בירגערלאכער גלייכבארעכטיקונג, זיינען געווען אין עסטרייך די פועל-ציון (די אידישע סאציאַליסטישע אַרבייטער-פארטיי פועל-ציון). מיט צוועלף יאָר צוריק האָבן זיי די ערשטע פארמולירט

די פאָדערונגען פון נאַציאָנאַלער גלייכבאַרעכטיקונג און נאַציאָנאַלער אויטאָ-
נאָמיע. ערשט שפּעטער זיינען די פאָדערונגען אויפגענומען געוואָרען
אפיציעל פון די אַלגעמיינע ציוניסטן און נאָך אַלץ ניט אָפיציעל און ניט
קאָנסעקוענט פון דער „איד. סאַצ. דעמ. פּאַרטיי“ (דעם גאַליצישן „בונד“).
בשעת דער וואַלדערפּאַרם צום פּאַרלאַמענט אין יאָר 1905 און 1906 האָבן
די פּועליציון אויפגעהויבן אַ ברייטע פּאָלקס-באַוועגונג אין גאַליציען צו
פאַרלאַנגען פּראָפּאַרציאָנעלעס וואַל-רעכט פאַר די אידן. ווען דער אַסי-
מילאַטאָרישער פירער ע. ביק האָט אַראָנזשירט אין לעמבערג אַ צוזאַמענ-
פאַר צו באַקעמפן די אידישע פאָדערונגען, זיינען די פּועליציון באַפאַלן
דעם פאַרזאַמלונגס-זאַל און געצוואונגען שליסן דעם צוזאַמענפאַר. באַלד
נאָך דעם האָבן זיי אין פאַרבינדונג מיט די ציוניסטן צונויפגערופן אין
איינ אונט 250 פּאָלקס-פאַרזאַמלונגען איבער גאַנץ גאַליציען, און 250
פּעטיציעס זיינען געשיקט געוואָרען קיין ווין צו פאָדערען אַ אידישע פאַר-
טרעטערשאַפט אין פאַרלאַמענט.

אַ געוויסן דערפאַלג האָט די באַוועגונג דאָך געהאַט: די רעגירונג
איז געצוואונגען געווען אויסצוטילן אין גאַליציען זעקס וואַל-קרייזן מיט אַ
אידישער מערהייט, און ביי די נעקסטע וואַלן זיינען אויסגעקליבן געוואָרן
דריי ציוניסטן. צוזאַמען מיט'ן דעפוטאַט פון טשערנאָוויץ, בענא
שטרויכער, האָבן זיי געבילדעט דעם ערשטן „נאַציאָנאַלן אידישן קלוב“
אין פאַרלאַמענט. ביי די צווייטע וואַלן אין פיר יאָר אַרום האָט די
רעגירונג געשלאָסן אַ געהיימן אָפּמאַך מיט די פּוילישע סאַציאַל-דעמאָ-
קראַטן צום צוועק צו פאַרניכטן די אידיש-נאַציאָנאַלע קאַנדיראַטן. דאָס
האָט געבראַכט דערצו, אַז אַלע ציוניסטן זיינען דורכגעפאַלן ביי די וואַלן,
אַ דאָנק דעם אומגעהערטן טעראָריזם פון דער אַרמיניסטראַציע און די
וואַל-פּעלשונגען, און דער שפיץ פון טעראָריזם איז דערגרייכט געוואָרן
ביי דעם באַקאַנטן בלוטבאַד אין דאָהאַביטש. (בעת די וואַלן, 1911. ב. ל.).

ביי דער לעצטער פּאָלקס-ציילונג פון 1910 יאָר האָבן די פּועלי-
ציון אויפגעהויבן אַ גרויסע פּאָלקס-באַוועגונג, צו פאַרשרייבן אין די סטאַ-
טיסטישע בויגנס די אידישע „אומנאָנגס-שפּראַך“. צו די פּועליציון
זיינען אין דעם פּרט צוגעשטאַנען אויך די בונדיסטן און די ציוניסטן,
און הונדערטער טויזנטער אידן האָבן געפאַלגט דעם רוף. נאָך די גאַלי-
צישע רעגירונג האָט אָנגענומען די שאַרפסטע מיטלען צו צווינגען די
אידן, זיי זאָלן זאָגן אַ ליגן און אָנגעבן פּויליש אַלס זייער שפּראַך. יעדן
אידן, וואָס האָט אָנגעגעבן „אידיש“. האָט מען באַשטראַפּט מיט 40 קראָ-
נען אָדער מיט 4 טאָג אַרעסט, און די רעגירונגס-באַזאַמטע האָבן סיסטע-
מאַטיש מיט די אייגענע הענט אויסגעשטראַכן „אידיש“ פון די ליסטן און
פאַרביטן אויף „פּויליש“.

ביי דער וואַלדערפּאַרם צום גאַליצישן סעים אין די לעצטע פאַר
יאָר פאַר דער מלחמה האָבן די פּועליציון און די ציוניסטן אַרויסגע-
שטעלט די פאָדערונג פון אַ באַזונדערער אידישער קוריע, ווייל די רעפּאַרם

האט אורשפרינגלעך געוואלט שאפן בלוין צוויי קוריעס, די פוילישע און די אוקראינישע און די אידן צורעכענען צו די פאליאקסן. קעגן דער פאדערונג פון א אידישער קוריע זיינען ארויס די אסימילאטאָרן און די בונדיסטן. אבער דער פראיעקט פון קוריעס בכלל איז אינגיכן פאר-ווארפן געווארן, און די אידישע באוועגונג האט אנגעווארן איר לאַזונג און איר קראפט ביי אַט דעם פונקט. דער רעזולטאט איז, וואָס מ'האט אויסגעטיילט צוויי סארטן נאציאָנאַלע וואל-קרייזן: פוילישע וואל-קרייזן מיט א פוילישער מערהייט און רוטענישע וואל-קרייזן מיט א רוטענישער מערהייט. פאר די אידן איז מען יוצא געווען דערמיט, וואָס מ'האט אויסגעטיילט זעקס אידישע שטעט, און אויך דאָרט געמאכט דאָס וואל-סיסטעם אזוי, אז די אסימילאטאָרישע קאפיטאליסטישע „משה רבינו'ס פאליאקסן“ זאָלן פארוואַרנט ווערן מיט זייערע ביזאייצטיקע פרווילעגיעס. ס'איז נאך נויטיק צו געבן אַן אַלגעמיינע שילדערונג פון דער איד-שער קהלהאַרדנונג אין עסטרייך.

אַלע רעליגיעס ווערן געזעצליך קאנסטיטואירט אויפ'ן יסוד פון קהלהאויטאָנאָמיע. יעדע קהלה („קולטוסגעמיינדע“) האט דאָס רעכט אויסצואַרבעטן פאר זיך אירע אייגענע אַרדנונגען, און די לעצטע דארפן באשטימט ווערן פון דער רעגירונג. די קהלות געניסן פולע רעכט פון צוואנג בנוגע צו זייערע מיטגלידער. ביססו א איד, מוזטו געהערן צו דער אידישער קהלה פון דיין שטאָט, און די קהלה לייגט אויף דיר אַרויף שטייערן, וועלכע ווערן אויפגעמאָנט דורך די רעגירונגס-אַרגאַנען. די איד-דישע קהלה ווערט פארוואַלטעט פון א געוויילטן קאמיטעט („קולטוס-פאָר-שטאַנד“), און די קהלה קאָן ביי זיך איינפירן אפילו אַלגעמיינעם וואלרעכט, דעמאָקראטישע אַרדנונגען און פראַגרעסיווע שטייער אויף די הכנסות.

די קהלה באזירט אויף ריין רעליגיעזע יסודות, נאָר, אויב זי וויל, מעג זי אויף זיך נעמען דעם פולן קאנטראָל איבער גרויסע סאָציאַלע און נאציאָנאַלע באַדערפענישן. זי קאָן איבערנעמען די צדקה-אַנשטאַלטן פאר אירע מיטגלידער, די קולטורעלע און דערציאונגס-אַרבעט, די רעגור-לירונג פון דער עמיגראַציע, די גרינדונג פון „עמפלאַימענט-אַפּיסעס“ (צו זוכן אַרבעט פאר אַרבעטסלאָזע), די פארמיטלונג אין קאנפליקטן צווישן קאפיטאליסטן און אַרבעטער, די גרינדונג פון קאָאפּעראַטיווע געזעלשאַפטן, סטאַטיסטישע פאָרשונגען א.א.וו. נאך מער. די קהלות פון אַלע שטעט האבן דאָס רעכט צו פאראייניקן זיך אין איין פאַרבאַנד פאר דער גאַנצער עסטרייכישער אימפעריע. הקצור, דאָס געזעץ גיט די אידן די מעגלעכ-קייט צו שאפן זיך פריי מיט אַלע זייערע נאציאָנאַלע ענינים, עס דאַרף בלוין טראָגן דעם נאָמען פון רעליגיעזע ענינים. ווען די מנהיגים פון עסטרייכישן אידענטום וואָלטן נאָר געוואָלט, האָבן זיי די פולע מעג-לאַכקייט צו שאפן א נאציאָנאַל-אויטאָנאָמען פאַרבאַנד פון אַלע אידן אין לאַנד, אויף סאָציאַלע, נאציאָנאַלע און דעמאָקראטישע יסודות. די רעגירונג וואָלט דאָס, אפשר, ניט דערלויבט, דערוויל אַבער פלעגט זי נאָר

ניט שטעלן קיין מניעות פאר דער אנטוויקלונג פון אידישן קהלה-לעבן. אזוי איז דאָס געזען. פאקטיש אָבער איז די לאַגע פונקט דער היפוך. די אסימילאַטאָרישע און קאפיטאַליסטישע „פירער“ פון עסטרייכישן איי-דענטום זיינען אויך פאקטיש די גאנצע דעה-זאגער פון דער קהלה-פאַר-וואַלטונג. זיי האָבן אין אַלע קהלות איינגעפירט וואל-פּריווילעגיעס פאַר די רייכע און האָבן צוגענומען דאָס וואל-רעכט ביי די ברייטע פּאָלקס-מאַסן. קיין שום נאַציאָנאַלע טעטיקייט לאָזן זיי ניט צו, זייער גאנצע אַרבעט טראַגט אַ קאזיאַנעם, ביוראקראטישן כאַראַקטער און באַשרענקט זיך מיט „רעליגיאָן“ און „פילאַטראַפיע“. די נאַציאָנאַלע באַוועגונג צוויי-שען די אידן אין עסטרייך האָט אין זיינען אויך צו רעפּאַרמירן די קהלה: דאָס עסטרייכישע געזעץ גיט די מעגליכקייט דאָס צו טאָן, נאָר די פירער פון דער קהלה האַלטן די מאַכט זייער פעסט און לאָזן ניט אויסנוצן דאָס געזעץ לטובת די נאַציאָנאַל-אידישע באַדערפּענישן. די אידישע סאָציאַל-ליסטן פון אסימילאַטאָרישער און בונדיסטישער שאַטירונג גייען אויך אין דעם פרט האַנט-ביי-האַנט מיט די קאפיטאַליסטישע אסימילאַטאָרן און שטערן יעדן פאַרזוך צו דעמאָקראַטיזירן די אידישע קהלה.

אינ'ם פראַגראַם און קאמף פון די פּועלי ציון און ציוניסטן אין עסטרייך, פאַרנעמט די רעפּאַרם פון דער קהלה אַ חשוב'ן פּלאַץ, און ווען זייערע פאַדערונגען זאָלן פאַרווירקלאַכט ווערן, וואַלט די קהלה געוואָרן דער גרונט-שטיין, אויף וועלכן עס זאָל אויסוואַקסן די געביידע פון נאַציאָנאַל-אידישער אויטאָנאָמיע, די פרייע אומגעשטערטע און ווירדיקע נאַציאָנאַלע אנטוויקלונג פון די אידישע מאַסן.

* * *

אין באַסניען - הערצאָגווינא ווערן געזעצלאַך בכלל קיינע נאַציעס ניט אַנערקענט, דערפאַר אָבער געניסן די פיר רעליגיעזע גרופּן פון דער באַפעלקערונג, די מוסעלמאַנען, די גריכיש-אַרטאָדאָקסן, די אידן און קאטאָליקן, פאָליטישע גלייכבאַרעכטיקונג און זיי בילדן באַזונדערע „רעליגיעזע קוריעס“ ביי די וואַלן צום לאַנדטאג. באַסניען-הערצאָגווינא איז, בזה האופן, דאָס איינציגע לאַנד אין דער וועלט, וואו דער פּרינציפ פון אַ אידישער וואל-קוריע איז דורכגעפירט געוואָרן אין געזעץ. חוץ דעם זיינען די אידן בכלל גלייכבאַרעכטיקטע בירגער פון לאַנד. די אַלע רעכט און פּריווילעגיעס שטאַמען נאָך פון דער טערקישער עפאָכע, ווען באַסניען און הערצאָגווינא האָבן געהערט צו דער טערקיי (ביז 1878 יאָר).

וועגן אונז אַרן מיט איר גרויסער אידישער באַפעלקערונג (אַ מיליאָן אידן, וואָס בילדן אַזאַ גרויסן פראָצענט פון דער באַפעלקערונג, ווי אין עסטרייך און אין רוסלאַנד) איז כמעט ניטאָ וואָס צו זאָגן. פער-יענלאַכע און בירגערלאַכע גלייכבאַרעכטיקונג האָבן דאָרט די אידן זינט 1868 יאָר, אַ רעגירונגס-אַנטיסעמיטיזם לאָזט זיך דערוויל ווייניק-וואָס

פילן, קיין נאציאנאלע רעכט פארלאנגען די אידן ניט, דאס אינערלאכע לעבן איז ביי זיי פרימיטיוו, און רעליגיעזע אויטאנאמיע האבן זיי אין פולן מאָס. נאָר אַ סך סמנים באַווייזן, אַז פריער אָדער שפעטער וועט פאַרקומען אַן ענדערונג, אַז די לאַגע אין אונגאַרן וועט ווערן ענלאַך צו דער לאַגע אין עסטרייך (אונגאַרן איז אויך אַ נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט, מיט אַלץ וואַססנדיקע סמנים פון נאַציאָנאַלן קאַמף), און די לאַגע אין די גע- דיכט־אידישע פראַווינצן, מאַרמאַראַש, טראַנסילוואַניען, וועט ענלאַך ווערן צו דער לאַגע אין גאַליציען.

בירגערלאכע גלייכבאַרעכטיקונג

לאָמיר רעזומירן די פאַרשיידענע פאַרמען פון רעכטס־באַשרענקונגען, פון וועלכע די אידן ליידן אין די פאַרשיידענע לענדער. פאַראַן לענדער, וואו די אידן זיינען באַשרענקט אפילו אין די עלעמענטאַרסטע מענטשלאכע רעכט, וואו לױט'ן געזעץ אָדער לױט די אָנגענומענע געזעצן פון געוואוינהייטס־רעכט („קאמאן לאָאָ“) מעג מען דעם אידן באַהאַנדלען ווי אַ רעכטלאָזע חיה, זיין לעבן און זיין פאַרמעגן ווערן אַב־סאָלוט ניט געשיצט פונ'ם געזעץ. אזוי איז דאָס אין מאַראַקאָ, אַביסיניען, אַראַביען און פערסיען. אביסל העכער איז די רעכטלאכע לאַגע פון די אידן אין פינלאַנד און רומעניען, וואו אונזערע ברידער דאַרפן, לױט'ן געזעץ, באַהאַנדלט ווערן אַלס מענטשן, דאָס לעבן און אייגנטום פונ'ם אידן ווערט אָפּציעל געשיצט פון געזעץ גלייך, ווי דאָס לעבן און אייגנטום פון אַלע מענטשלאכע וועזנס. נאָר די אידן ווערן ניט אָנערקענט פאַר בירגער פון לאַנד און האַבן, אַלזאָ, אַבסאָלוט קיינע בירגער־רעכט ניט. ניט קוקנדיק דערויף, וואָס זיי טראָגן אויף זיך אַלע בירגער־פליכטן, ווי די שטייערן און מיליטער־פליכט. חוץ דעם זיינען די פינאַלענדישע און רומענישע אידן באַשרענקט אין וויכטיקע מענטשלאכע רעכט, ווי דאָס רעכט אויף בילדונג און אויף פרייער באַוועגונג און באַשעפטיקונג. אביסל העכער, ווי אין רומעניען, איז טעאָרעטיש די רעכטלאכע לאַגע פון די אידן אין רוסלאַנד. דאָ ווערן שוין די אידן, על פי געזעץ, אַנערקענט אי פאַר מענטשן, אי פאַר בירגער אפילו. און דאָס רוסישע גרונט־געזעץ זאָגט כפּירוש, אַז „פאַר'ן געזעץ זיינען אַלע בירגער גלייך“, נאָר דאָס מיינט מען נאָר דאָס קרימינעלע געזעץ: על פי דין דאַרף דאָס לעבן און אייגנטום פון די אידן געשיצט ווערן פונקט אזוי, ווי דאָס לעבן און אייגנטום פון אַלע אנדערע מענטשן.“* אַ טייל בירגערלאכע רעכט האַבן די

* מיר מוזן נאָך אַמאָל באַמערקען, אַז לױט'ן בוכשטאַב פון געזעץ טאָר מען אפילו אין רוסלאנד ניט מאַכן קיין פאַגראַמען אויף אידן פונקט, ווי מ'טאָר בכלל קיין פאַגראַמען ניט מאַכן. דער אומגליק איז נאָר, וואָס דאָס געזעץ בלייבט אַ מוטיקער בוכשטאַב...

אידן יא אין רוסלאנד, נעמלאך דאס וואלרעכט צו דער שטאטס-דומע, און אפילו א שטיקל נאציאנאלע רעכט אין א קאפויערדיקן זין, נעמלאך, די אידישע וואל-קוריע פון געוויסע שטעט א. ד. גל. נאך דאס געזעץ באטראכט אידן פאר בירגער פון צווייטן קלאס און באשרענקט זיי אין כמעט אלע בירגערלאכע און אפילו פערזענלאכע רעכט, ווי די וואוינונגס-און באווע-גונגס-פרייהייט, דאס רעכט אויף בילדונג און פרייער באשעפטיקונג.

אין עסטרייך, צוריק, זיינען די אידן, לויט'ן געזעץ, בירגערלאך גלייכ-בארעכטיקט, זיינען אבער אינגאנצן בארובט אפילו פון יענע נאציאנאלע רעכט, וואס זיינען שוין אנערקענט פאר אנדערע פעלקער פון לאנד. אין דער טערקיי האבן אידן פולע מענטשלאכע, פלע בירגערלאכע און אין א גרויסן מאס אויך נאציאנאלע רעכט, נאך די לעצטע זיינען ניט אזוי ברייט, ווי ביים הערשנדיקן פאלק פון לאנד.

פון דער איבערזיכט זעען מיר, אז די אידישע רעכטלאזיקייט, אויף וויפל זי איז אנטהאלטן טעאָרעטיש אינ'ם געזעץ גופא, האט פארשיידענע פארמען און קאן גרופירט ווערן אין דריי הויפט-קאטעגאריעס:

- א. די באשרענקונגען פון מענטשלאכע און פערזענלאכע רעכט.
- ב. די באשרענקונגען פון בירגערלאכע אדער פאליטי-טישע רעכט, און

ג. די באשרענקונגען פון נאציאנאלע רעכט.*

א. מענטשלאכע און פערזענלאכע רעכט

די געזעצגעבונג פון אלע מאָדערנע לענדער, וואו די שקלאפערין איז שוין אָפגעשטאפט געוואָרן דורכ'ן געזעץ, אנערקענט אז אלע מענטשן זיין נען גלייך פאר דעם קרימינעלן געזעץ. די הויפט-פרינציפן פון קרימינאל-

* די מערמינאָלאָגיע איז אפילו אין דער יורדישער וויסנשאַפט נאָך ניט גאנץ פעסטגעשטעלט, כל שכן אין דער פאָליטישער פובליציסטיק. פאר מענטשן, וואָס זיינען מער-ווייניקער באַהאָונט אין דער רעכטס-וויסנשאַפט, מוזן מיר דאָ מאַכן אַ פאַר באַמערקונגען. דעם אויסדרוק „פערזענליכע רעכט“ אין מערצאל דאַרף מען ניט פאַרמישן מיט דעם באַגריף „פערזענליכעס רעכט“ אין איינצאל, דאָס דייטשע „רעכטע“ מיט — „רעכט“. „פערזענלאכע רעכט“ חייבט אַזוינע רעכט, וואָס געהערן דער פערזאָן, אַלס פערזאָן און ניט אַלס בירגער פון אַ שטאַט אָדער אַלס מיטגליד פון אַ נאַציע. אַזוינע פערזענלאכע רעכט קאָנען זיין אי „פערזענלאך“ אי „זאָכלאך“, און זייער גוט מוען יענע יוריסטן, וואָס געברויכן אַנשטאָט „פערזענלאכעס און אַביעקטיוועס רעכט“ די מער באַשטימטע אויסדרוקן „סוביעקטיוועס און אַביעקטיוועס רעכט“. ווייטער, דער אונטער-שייד צווישן פערזענלאכע און בירגערלאכע (פאליטישע) רעכט איז, איינגעמלאך דערזעליקער, ווי דער אונטערשייד צווישן-פריוואַט-רעכטלאכע און עפנטלאך-רעכטלאכע באַצוינגען. אין טעקסט גופא וועלן מיר דערקלערן, פארוואס מיר מאַכן ניט קיין אונטערשייד צווישן בירגערלאכע און פאליטישע רעכט. און ענדלאך, וואָס אַנבאַלאַנגט די בירגערלאכע רעכט, דאַרף מען זיי ניט פאַרוועקסלען מיט'ן ציוויל-רעכט (אזא פאַרוועקסלונג קומט אַפט פאַר אין די ראַמאַנישע און סלאווישע שפראַכן) און די נאציאנאלע רעכט מיט'ן שטאַטס-רעכט.

רעכט זיינען: איין מענטש טאָר דעם צווייטנס לעבן און געזונטקייט ניט שעדיקן דורך דירעקטע האַנדלונגען, טאָר אים ניט פארשאַפן קיין קער- פערלאַכע שמאַרצן, טאָר ניט שטעלן אין געפאַר אָדער פאַרניכטן דאָס לעבן פון אַן אַנדער מענטשן, טאָר ניט באַליידיקן דעם ער-געפיל פון אַ צווייטן, טאָר אים ניט פאַרשקלאַפן, באַשרענקען זיין געזעצלאַכע האַנדלונגס-פרייהייט און באַוועגונגס-פרייהייט, און יעדער מענטש מוז רעספעקטירן דאָס פּריוואַט-אייגנטום פון אַ צווייטן.

אין אַלע אייראָפּעאישע און אַמעריקאנישע לענדער אָן אויסנאָם ווערן אַט די רעכט אַנערקענט פאַר אַלע מענטשן, קיין חילוק, אויב בירגער אָדער אויסלענדער, אייגענע אָדער פּרעמדע. אין די דאָזיקע עלעמענטאַרע רעכט ווערן די אידן באַשרענקט לויט'ן געזעץ בלויז אין מאַראָקאָ, אַבי-סיניען, פּערזיע און אַראַביען, — און דאָס אויך ניט לויט'ן געשריבענעם געזעץ פון קאַראַן (אָדער עוואַנגעליום אין אַביסיניען), וועלכער פריידיקט מענטשלאַכע רעכט פאַר אַלעמען, נאָר לויט דעם ניט געשריבענעם געוואוינ-הייטס-רעכט, ד. ה. לויט די טראַדיציאָנעלע מידות, וועלכע באַהאַנדלען די אידן אַלס נידעריקערע וועזנס.

נאָר אויב ניט נאָכ'ן געזעץ, ווערן אַבער אונזערע ברידער פאַקטיש באַרויבט פון זייערע מענטשלאַכע רעכט דורך דער רעגירונג אין אַזוינע לענדער, ווי רוסלאַנד און רומעניען. די פאַדערונג פון גלייכע מענטשלאַכע רעכט באַציט זיך ניט נאָר צו די באַרבאַרישע לענדער פון אַפריקא און אַזיען. נאָר אויך צו די אויביקע כלימרשט „ציוויליזירטע“ לענדער פון אייראָפּע. דורך זייער פּראַקטיש דערלויבן אַט די רעגירונגען זייערע אונטערטאַנען צו פאַרניכטן די אידישע לעבנס, צו פאַרגוואַלטיקן די אידישע ערע (אין פאַרגאַמען), צו רויבן אידישעס אייגנטום, און דורך בלוט-בלבלים, צו באַליידיקן דעם אידישן נאָמען.

אן אַנדער זאך איז אַבער, ווען די רעגירונגס-אַרגאַנען, אַלס אַזעלכע, באַשרענקען די פרייהייט פון זייערע אונטערטאַנען, ווי אין רומעניען, פינלאַנד און רוסלאַנד ווערט באַשרענקט די באַוועגונגס-פרייהייט, די באַ-שעפטיקונגס-און בילדונגס-פרייהייט פון די אידן. דאָ האָבן מיר שוין צו טאָן ניט מיט די קרימינעלע באַציאונגען פון מענטש צו מענטש, נאָר מיט יורדישע באַציאונגען פון די רעגירונגס-אַרגאַנען צו די איינצאלע פּערזאָנען. אַזוינע רעכט רופן זיך דעריבער פּערזענלעכע רעכט. אין אַ ציוויליזירטן שטאַט קאָן קיין מענטשלאַכעס רעכט ניט באַשרענקט ווערן. פאַגראַמען, בלוט-בלבלים קאָנען, דעריבער, אויך ניט אָנגערופן ווערן „באַשרענקונגען“ : זיי זיינען, פאַרקערט, דירעקטע פאַרברעכנס, פאַר-לעצונגען פון מענטשלאַכע רעכט, און יענע רעגירונג, וואָס דער-לויבט דאָס, שטעלט זיך דערמיט אַליין אויסערהאַלב יעדן געזעץ. דאָס עלעמענטאַרע גערעכטיקייטס-געוויסן פון אונזער צייט פאַרלאַנגט, אַז אַזאַ רעגירונג זאָל אַראָפּגעזעצט און באַשטראָפּט ווערן.

כּוננע צו פּערזענלאַכע רעכט, ווי די באַוועגונגס-פרייהייט א. ד. גל., קאָן יאָ זיין אַ רייד וועגן באַשרענקונגען : די „טשערטאָ“, די פּראָצענט-

נאָרמע, די פאַרשיידענע געזעצן קעגן אידן זיינען, אַלזאָ, באַשרענקונגען פון זייערע פערזענלעכע רעכט. דאָס באַראַכטערסטישע פון די פערזענלעכע רעכט באַשטייט אין דעם, וואָס אזוי לאַנג ווי זיי זיינען ניט באַשרענקט דורך די רעגירונגס־אָרגאַנען, קאָנען זיי אויך ניט פאַרלעצט ווערן. אין דעם מאַמענט, ווי די „טשערטאָ“ ווערט אַראָפּגענומען, וועט קיינער ניט קאָנען פאַרווערן אַ אידן צו וואוינען וואו ער וויל. ווערט אָפּגעשאַפט די פּראָצענט־נאָרמע, וועט קיין רעגירונג־שול ניט קאָנען פאַרהאַטן אירע טירן פאַר אידישע קינדער מחמת דעם איינציקן גרונט, וואָס זיי זיינען אידן.

פון דער פאַקטישער אומפאַרלעצלאַכקייט פון די פערזענלעכע רעכט נעמט זיך זייער צווייטע וויכטיקע אייגנשאַפט: די פערזענלעכע רעכט זיינען די גאַראַנטירטע פאַר די מענטש־לאַכע רעכט, און, פאַרקערט, די באַשרענקונגען פון פערזענלעכע רעכט ברענגען צו פאַרלעצונגען פון די מענטשלאַכע רעכט. דאָס פערזענלעכע רעכט פון אַ מענטשן איז אַ באַשטעטיקונג, אַז ער איז אַ פערזאָן, אַ סוביעקט פון רעכט, און אַז דאָס געזעץ אליין באַטראַכט אים פאַר אַזעלכן. קיינער קאָן ניט זיין זיכער מיט זיינע מענטשלאַכע רעכט אזוי לאַנג, ווי ער ווערט ניט באַטראַכט פאַר אַ גלייכבאַרעכטיקטער פערזאָן. ספּעציעל איז דאָס ריכטיק, ווען אַ געוויסע גרופּע פון דער באַפֿעלקערונג אָדער אַ גאַנצן פאָלק ווערט דורך דעם געזעץ באַהאַנדלט, ווי אַ גרופּע פון צווייטן ראַנג, ווען דאָס געזעץ זאָגט אָפּ אַ נאַנצן פאָלק אין די אַלגעמיינע פערזענלעכע רעכט. דערקלערנדיק די אידן פאַר ניט קיין גלייכבאַרעכטיקטע בירגער, גיט דאָס געזעץ דערמיט אַנצור הערעניש, אַז אויך אַלס מענטשן שטייען די אידן נידעריקער פאַר דער גאַנצער באַפֿעלקערונג. די רעכטס־באַשרענקונגען האָבן אַ דעמאָראַליזירנדיקע ווירקונג אויף דער אַרומיקער באַפֿעלקערונג: רעספּעקטירנדיק דאָס געזעץ, מוז די באַפֿעלקערונג ממילא פאַראַכטן יענע מענטשן, וועלכע ווערן פונ'ם געזעץ פאַראַכטעט.

די רעכטס־באַשרענקונגען קעגן אידן דערציען אין דער אַרומיקער באַפֿעלקערונג אינסטינקטן פון האַס און אומטאָלעראַנץ און געוואוינען זי צו צום געדאַנק, אַז מיט דעם אידן מעג מען טאָן אַלצדינג, אַז דער איד איז „פּויגל־פּריי“, ער ווערט פונ'ם געזעץ ניט געשעצט און ניט געשיצט. דאָס שאַפט אַ גינציקן באָדן פאַר פאַגראַם־אַנטיסאַציע און בלוט־בלבוליים, ווי בכלל פאַר אַלע אַנטי־סאַציאַלע אויסערונגען פון אַנטיסעמי־טישע געפילן.*

(*) זאָל מען אונז ניט פאַלש אויסטייטשן: מיר ווילן ניט זאָגן, אַז דער האַס צו אידן שטאַמט פון דער אידישער רעכטלאָזיקייט. ס'פאַרשטייט זיך, אוראין די רעכטלאָזיקייט שטאַמט פונ'ם האַס און איז אַ פאַלגע פון אים. נאָר מיר ווילן בלויז זאָגן, אַז די פאַלגע ווירקט אליין אויף איר אורזאך און פאַרשטאַרקט זי נאָך מער: די רעכטלאָזיקייט סאַנקציאָנירט דעם האַס און די פאַראַכטונג צו אידן.

בכן איז אונזער ערשטע און עלעמענטארסטע פאָדערונג צו די רע-
גירונגען פון די רעכטלאָזע לענדער: עס זאל אפגעשאפט
ווערן אלע יענע באשרענקונגען פון פער-
זענלאכע רעכט, וועלכע זיינען געריכטעט קעגן אידן און
ניט טיילווייז, נאר אלע מיט אמאל זאלן די באשרענקונגען בטל ווערן.
ווייל דער עיקר איז ניט נאר דער דירעקטער שאַדן, וואָס אידן ליידן פון
דער געבונדנקייט און פון די קייטן, נאר אויך דער מאָראַלישער שאַדן:
אפילו די קלענסטע רעכטס-באשרענקונג דעמאָנאָליזירט די אַרומיקע באַ-
פעלקערונג און שפּייזט די פאַראַכטונג צו אידן און די הפקרות.

ב. בירגערלאכע רעכט

אויב קיין ציוויליזירטע לאַנד פאַרדינט ניט דעם נאָמען אזוי לאַנג,
ווי ס'ווערן דאָרט באַשרענקט די פערזענלאכע רעכט פון גאנצע גרופן פון
דער באַפעלקערונג, איז אַ קאָנסטיטוציאָנעלע לאַנד ניט מעגליך אזוי
לאַנג, ווי דאָרט באַזיצן ניט אלע בירגער קיין גלייכן אַנטייל אין דער
פּאָליטיק פון לאַנד. לויט דעם מאָדערנעם דעמאָקראַטישן רעכטס-באַ-
גריף איז דער בירגער אַן אָרגאַנישער טייל פון שטאַט. דער שטאַט
דאַרף ניט האָבן קיין אַנדער אויפגאַבע, ווי צו רעגולירן און צו שיצן
די געזעצלאכע אינטערעסן פון אלע בירגער. דער בירגער איז בזה האופן
ניט קיין פּאַסיווער אָביעקט פון דער שטאַטלאַכער טעטיקייט, נאר איר
אַקטיווער סוביעקט, ער באַטייליגט זיך אין דער טעטיקייט פונ'ם שטאַט
אויף גלייכע יסודות מיט אלע אַנדערע בירגער.* גלייכע רעכט און גלייכע
פליכטן פאַר אלע בירגער, איז דער פרינציפ פון מאָדערנער געזעלשאַפט-
לאַכקייט. דערביי מאַכט דאָס געזעץ נאָר אַן אויסנאַם פאַר ניט פּאָליטיש-
פּיאַקע עלעמענטן: ד. ה. פאַר קינדער, שוואַכזיניקע, פאַרברעכער; און
אין דער מערהייט לענדער ווערן גרויסע אויסנאַמען און רעכטס-באַשרענקונג
גען נאָך געמאַכט פאַר פרויען.

בירגערלאַכע (אָדער פּאָליטישע) רעכט באַטייטן אַלזאָ דאָס רעכט
אויף פּאָליטישער און געזעלשאַפטלאַכער טעטיקייט: דאָס רעכט צו וויילן
און געוויילט צו ווערן אין אלע פאַרטערעטונגס-קערפערשאַפטן פון לאַנד,
און צו פאַרנעמען אלע עפנטלאַכע עמטער און רעגירונגס-שטעלן. חוץ
דעם, האָט יעדער בירגער דאָס רעכט באַשיצט צו ווערן אין אַ פרעמדן
לאַנד דורך די פאַרטערטער פון זיין רעגירונג. — כדי צו געניסן אַט די

(*) דאָ איז ניט דער פלאַץ פאַר אַ ויכוח מיט יענע רעאַקציאָנערע אָדער
האַלב-רעאַקציאָנערע, האַלב-קאָנסטיטוציאָנעלע יוריסטן, וואָס באַטראַכטן דעם
שטאַט פאַר אַ מין לויטן, וועלכער דאַרף איינשלינגען אלע בירגער און באַזיצן
זיך צו זיי, ווי צו פּאַסיווע אָביעקטן פון זיין סאָווערענעם ווילן. אפילו
אזוינע טעאָרעטיקער פון שטאַטס-רעכט לויקענען ניט, אַז דער שטאַט דאַרף גלייך
באַהאַנדלען אלע זיינע בירגער.

אלע רעכט, מוז מען זיין אַ בירגער פון לאַנד; אויסלענדישע שטאטס-
בירגער קאנען נישט קריגן אזוינע רעכט, סיידין אין אַן אויסנאָמס־פאַל,
אלס אַ באַזונדערע פריווילעגיע. דעריבער הייסן אָט די רעכט — ביר-
גער־לאַכע, צום אונטערשייד פון די מענטשלאַכע רעכט און פערזענ-
לאַכע פרייהייטן: מענטשלאַכע רעכט טאָרן בכלל ביי קיינעם נישט פאַר-
לעצט ווערן, ס'מעג זיין אַ בירגער אָדער אַן אויסלענדער, און פערזענלאַכע
רעכט קאנען אין דער מאָדערנער פראַקטיק באַשרענקט ווערן בלויז פאַר
אויסלענדער.*

אויך דאָ איז כדאי צו באַטאָנען אַז די מענטשלאַכע און פערזענלאַכע
רעכט זיינען ביי דעם היינטיקן פרינציפ פון גלייכקייט פאַר'ן געזעץ ענג
פאַרבונדן מיט בירגערלאַכע רעכט. די אומגלייכקייט פון בירגערלאַכע
רעכט טיילט די באַפעלקערונג אין בירגער פון פאַרשיידענעם ראַנג און
דעמאָראַליזירט זי, דערציט הכנעה אָדער אומצופרידנקייט ביי די בירגער
פון נידעריקערן ראַנג און הפסדות ביי די פריוויליגירטע עלעמענטן. די
בירגער־לאַכע (אָדער פאַליטישע) גלייכבאַרעכט י-
קונג איז דערמיט אַ גאַראַנטירטע פאַרדיי-
מענטשלאַכע און פערזענלאַכע רעכט, און די
לעצטע בלייבן אָן דער ערשטער אַ ווייניק־וואָס רעספּעקטירטער אָדער
סתם טויטער כוכשטאָב. די בירגערלאַכע גלייכבאַרעכטיקונג פאַר אידן
וועט צוגעוואוינען די אַרומיקע באַפעלקערונג און אויך די רעגירונגס-
אַרגאַנען צו אַכטן דעם אידן, ווייל דער איד ווערט געאַכטעט פונ'ם געזעץ.
די אידעע פון „מענטשלאַכע און בירגערלאַכע רעכט“ איז צוערשט
דעפינירט געוואָרן אין דער אַמעריקאַנער „דעקלאַרישאָן אָון אינדעפּענד-
ענס“ און אין דער פראַנצויזישער „דעקלאַראַציע פון די רעכט פון מענטשן“.
די לעצטע האט אבער שטאַרק פאַרמישט די באַגריפן „מענטש“ און
„בירגער“, און אין לויף פון דער ווייטערדיקער פאַליטישער אַנטוויקלונג
פון אייראָפּא איז געשאפן געוואָרן דער נייט־קלאַרער טערמין „בירגערלאַ-
כע“.

(*) לויט דער מאָדערנער יורדישער פראַקטיק דערלויבן זיך אפילו די
פרויסטע לענדער צו באַשרענקען די פערזענלאַכע פרייהייטן פון אויסלענדער,
צ. ב., די אַיינזאַנדערונגס־געזעצן אין אַמעריקע אַנטהאַלטן אין זיך וויער
שטרענגע באַשרענקונגען פון פערזענלאַכע רעכט, אָבער בלויז פאַר אויסלענדער.
דערפאַר קאָן מען דאָס נישט פאַרגלײַכן מיט דער רוסישער „טשערטאַ“, ווייל
אַמעריקע האָט דאָס רעכט אַנצוגעמען געזעצן קעגן אויסלאַנד, און קעגן אויגענע
בירגער טאָר מען אזוינע געזעצן (ווי די „טשערטאַ“) נישט שאַפן. כּונגע צו די
פערזענלאַכע רעכט פון אויסלענדער ווערט אָפט פראַקטיצירט דער פרינציפ פון
קעגנזייטיקייט („רעסיפּראַסיטי“): אויף וויפּל דו באַשרענקסט מיינע בירגער
ביי זיך אָדער דו גיסט זיי פרייהייט, אויף אַזוי פיל וועל איך ביי מיר באַ-
שרענקען דינע בירגער אָדער זיי פרייהייט לאָזן. פון אָט די באַמערקונגען
קאנען מיר שוין באַגרייפן דעם גאַנצן יעזואיטיזם פון רומעניען, ווען זי האָט
דערקלערט אידן פאַר „אויסלענדער“ און באַהאַנדלט זיי לויט'ן פרינציפ פון
„רעסיפּראַסיטי“: וואָס די רומענער מעגן טאָן אינ'ם אידוישן לאַנד, דאָסזעלביקע
מעגן די אידן אין רומענישן לאַנד...

כע גלייכבארעכטיקונג, וועלכער נעמט ארום אלע דריי קאטעגאריעס: די מענטשלעכע רעכט, וואס געהערט צו אלעמען, סיי בירגער, סיי אויס-לענדער; די פערזענלעכע פרייהייט, וואס געהערן צו אלע בירגער (יעדנ-פאלס, אין פרינציפ) און אפטמאל אויך צו אויסלענדער; און די בירגער-לאכע רעכט, וואס געהערן, אין פרינציפ, צו אלע פאליטיש-פיזיקע בירגער און נאר צו זיי.

אינ'ם קאמף פאר אידישער עמאנציפאציע האט מען שטענדיק גע-האט צו טאן מיט באשרענקונגען פון בירגערלאכע און פערזענלעכע רעכט, ווייל די פערזענלעכע רעכט ווערן דאך ממילא נישט באשרענקט דאָרט, וואו ס'איז אנערקענט די בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג. אין אלע לענד-דער האָבן די אידן געליטן אונטער באשרענקונגען נישט נאָר פונ'ם רעכט צו פארנעמען עפנטלעכע עמטער, נאָר אויך פונ'ם רעכט אויף באוועגונג, באשעפטיקונג און בילדונג.

פילנדק, אז דא איז פאראן א רעכטלאכער אונטערשייד און נישט קאנענדיק אים יורדיש פארמולירן, האָבן די פובליציסטן זיך אָנגע-כאפט פאר דעם יורדישן אויסדרוק „פאליטישע רעכט“. דערפון איז ארויסגעקומען דער אונטערשייד, וואס מ'מאכט געוויינטלאך צווישן ביר-גערלאכע און פאליטישע רעכט. דאס איז אָבער א גרייז: צווישן די בירגערלאכע און פאליטישע רעכט איז קיין שום חלוק נישט, דאס איז איינס און דאסעלביקע: ווייל „בירגער“ איז דאך, קודם כל, א פאליטישער באגריף. דער ווירקלאכער אונטערשייד ליגט צווישן די בירגערלאכע און פערזענלעכע רעכט.*

הכלל, מיר דארפן ביי די רעגירונגען פון די רעכטלאזע לענדער פא-דערן גלייכע און פולע בירגערלאכע רעכט פאר אידן. געוויינטלאך ווערן דאס פארמולירט אין די גרונט-געזעצן, אין דער קאנסטיטוציע פון לאַנד, דורך דער דערקלערונג, אז קיין בירגער קאן נישט אויסגעשלאסן ווערן פונ'ם רעכט צו פארנעמען עפנטלעכע עמטער א. א. וו., כלזוי אויף דעם איינ-ציגן גרונט פון זיין רעליגיע אָדער פון זיין פאלקס-שטאם.

ס'דארף נאך באמערקט ווערן, אז יורדיש און פאקטיש טאָר מען נישט פארמישן די באגריפן „בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג“ און „רעלי-גיאנס-פרייהייט“, הגם בנוגע צו אידן ווערן זיי אָפט פארמישט, און מיר

(*) ווען פרויען-בירגערנס, צ. ב., ווערן אויסגעשלאסן פון ירושה-רעכט, הויסט עס, אז זיי זינען באשרענקט אין זייערע פערזענלעכע (אביעקטיווע) רעכט. ווען די זעלביקע פרויען-בירגערנס ווערן אָבער אויסגעשלאסן פון וואל-רעכט, הויסט עס, אז זיי זינען באשרענקט אין זייערע בירגער-רעכט: זיי געניסן נישט די פולע בירגער-רעכט, נאָר כלזוי א קליינעם טייל פון זיי. בכך האט נישט קיין זינען צו פאנאדערטיילן בירגערלאכע און פאליטישע רעכט, סיידן ווען מ'באטראכט די פאליטישע רעכט אלס א טייל פון די בירגער-רעכט, ווי די יוריסטן טוען אפטמאל. הכלל, פאָדערנדיק פולע בירגערלאכע רעכט פאר אידן, פאָדערן מיר שוין ממילא דורך דעם אליין אויך די פאליטישע רעכט, און ס'איז נישט נויטיג דאס אויסצוטוילן.

האַבן געזען ביישפילן, ווען די רומענישע רעגירונג, א שטייגער, האָט געפרואוואָט צו נאָרן די עפנטלעכע מיינונג, אז ביי איר איז פולע רעליגיאָנס-פרייהייט וכן האָבן זיך די אידן ניט וואָס צו באַקלאָגן. רעליגיעזע פרייהייט געהערט נאָר צו די פערזענלעכע רעכט, און ניט צו די בירגער-לאַכע, דערצו איז דאָס ניט מער ווי א י י נ ס פון די פערזענלעכע רעכט. היינטיקע צייטן קאָן מען געניסן פולע רעליגיאָנס-פרייהייט אין א רעכט-לאָזן לאַנד און דאָך באַהאַנדלט ווערן ווי א פארירער. אזוי איז עס טאָקע מיט די אידן אין רומעניען און אין פינלאַנד.

די פאָרוועקסלונג שטאַמט פון דער פּעאַדאַלער צייט, ווען די רעליגיע איז געווען א הערשנדיקע מאַכט אין פאָליטישן לעבן, און יעדע אמונה איז געווען פאָליטיש אָרגאַניזירט אין א קירך. די היינטיקע קאָנסטיטוציאָ-נעלע אָרדנונג אַנערקענט אָבער דעם גלויבן פאַר א סוביעקטיוון צושטאַנד פון פערזענלעכע געוויסן, אָדער פאַר א געוויסער קאָמבינאַציע פון גלויב-געזאָגנענע פערזאָנען אין פאַרם פון א רעליגיעזער געמיינדע. ביי אידן איז אין דער פּעאַדאַלער צייט די רעליגיע געווען דער סימן פון זייער נאַציאָנאַליטעט. היינט האָט די אידישע נאַציאָנאַליטעט אַנדערע סמנים. און דאָ קומען מיר צום באַגריף פון נאַציאָנאַלע רעכט.

נאַציאָנאַלע פראַגע און נאַציאָנאַלע רעכט

וועגן פערזענלעכע און בירגערלעכע רעכט איז ניט געווען קיין סך צו זאָגן, ווייל ביידע באַגריפן האָבן שוין אַליין לאַנג געקראָגן בירגער-רעכט אי אין דעם פאָליטישן לעבן אי אין דער יורדישער וויסנשאַפט. די אידעע אָבער פון נאַציאָנאַלע רעכט איז א גאַנץ נייע, א סך פראָגער-סיווע פארטייען און מענטשן ווייסן נאָך נאָך ניט פון איר וויכטיקייט, און מיר דאַרפן זיך אויף איר גענויער אָפּשטעלן.

ווי מיר האָבן געזען, דינט דאָס רעכט צו רעגולירן די קאָנפליקטן צווישן אינטערעסן. דאָס רעכט דערגרייכט דעם צוועק דערמיט, וואָס עס גרעניצט די אינטערעסן פאַרנאָנדען און צייכנט אָן פאַר יעדן אינטערעס די גרעניצן פון זיין קאָמפּעטענץ, וואָס ווייטער פון זיי טאָר דער אינטערעס ניט גרייכן. יעדע פאַרלעצונג פון א רעכט איז אַ הסגת גבול, אַן איבערשרייטונג פון די גרעניצן. די מענטש-לאַכע רעכט גרעניצן פאַנאָדער די אינטערעסן פון איינצלענע פערזאָנען. די פערזענלעכע רעכט ליגן אַ גרעניץ צווישן דער קאָמפּעטענץ פון שטאַט און די פרייהייטן פון פערזאָנען. די בירגערלעכע רעכט גרעניצן פאַנאָדער דער די פאָליטישע אינטערעסן און די פאָליטישע טעטיקייט פון די ביר-גער.

די נאַציאָנאַלע רעכט שאַפן אַ גרעניץ צווישן די אינטערעסן פון שטאַט און די אינטערעסן פון נאַציע.

כדי צו פארשטיין די זאך, דארפן מיר אלזא קלאר ווערן, וואס הייסט נאציאנאלע אינטערעסן. א נאציע איז א היסטאריש-אויסגעבילדעטער קבוץ מענטשן, וואס האבן א געמיינזאמע פארגאנגענהייט, וועמעס עקאנאמישעס לעבן האט זיך אנטוויקלט אונטער געמיינזאמע פראדוקציע-אנס-באדינגונגען און וועמעס גייסטיקעס לעבן האט דעריבער אָנגענומען די גע-שטאלט פון א געמיינזאמער קולטור.* די אינטערעסן פון א נאציע קאנען זיין דעריבער פונקט אזוי פארשיידנארטיק, ווי די אינטערעסן פון א יחיד: א נאציע קאן האבן עקאנאמישע, קולטורעלע און פאליטישע אינטערעסן. א נאציע קאן פונקט אזוי באזיצן א קאלעקטיוועס פאר-מען, ווי א יחיד זיין פריוואט-פארמען. נאך פונקט ווי א יחיד דער-קענט מען ניט נאך זיינע מאטעריעלע רייכטימער, נאך דורך די קערפער-לאכע און גייסטיקע אייגנשאפטן זיינע, אזוי ווערט אויך א נאציע דער-קענט דורך אירע אנטראפאָלאָגישע און גייסטיקע אייגנטימלאכקייטן. די סמנים פון א יחיד זיינען: זיינע געזיכטס-שטריכן, זיין וואוסס, מאַנירן, כאַראַקטער, זיין אינטעליגענץ, פיזיקייט א. ד. גל. די סמנים פון א נאציע זיינען אירע פיזישע אייגנשאפטן (פארב פון הויט און האַר, דורכ-שניטלאכער וואוסס, קראַניאָמעטרישע פראָפאָרציעס א. ד. גל.) און די גייסטיקע אייגנשאפטן — שפראך, מרות, קולטור-אוצרות.

בכן איז פאלש צו מיינען, אַז נאציעס האָבן בלויז קולטורעלע אינ-טערעסן. די קולטור איז נאך דער דייטלאַכסטער און בכן דער וויכטיק-סטער סימן פון א נאציע, אָבער ווייט ניט דער גאַנצער אינהאַלט פון איר לעבן. נאציאנאלע אינטערעסן זיינען אַלע יענע אינטערעסן, וועלכע טיילן אָפּ איין נאציע פון דער צווייטער. אויב די נאציע פארמאָגט אַן אייגענע טעריטאָריע, האָט זי טעריטאָריאַלע אינטערעסן. אויב זי האָט קיין טעריטאָריע ניט, אָדער די אייגענע קלעקט ניט פאר איר, און זי שמרעבט צו פארשאפן זיך אַ נייע טעריטאָריע, דאַן האָט זי קאָלאָ-ניזאַציע-אָנס-אינטערעסן, אָדער, יעדנפאלס עמיגראַציע-אָנס-אינטערעסן. נאך אזוי ווי דער דייטלאַכסטער סימן פון א נאציע איז איר שפראך און קולטור, דעריבער פארנעמען די קולטורעלע און שפראכלאכע אינטערעסן דעם אויבן-אָן אינ'ם נאציאנאלן אַלץ לעבן פון א פאָלק.

די אינטערעסן פון א יחיד האָבן אַ רעכטלאכע ווערדע בלויז דאַן, ווען דער יחיד איז בנוגע צו די דאזיקע אינטערעסן באַוואוסטזיניק. אַן אַמאָליקער שקלאַף האָט אוראיי געהאט אַ סך באַדערפענישן, וואָס ניט די הערשער זיינע, ניט ער אַליין האָבן געוואוסט דערפון. האָבן זיינע אינ-טערעסן ניט געהאט קיין רעכטלאכע קראַפט. דאָסעלביקע מיט אַ נא-ציע: אזוי לאַנג, ווי זי האָט אַבסאָלוט ניט דאָס באַוואוסטזיין פון אירע באַדערפענישן, קאן קיין רעדע ניט זיין מכח נאציאנאלע אינטערעסן און

* ז' ב. באַראַכאָו, „קלאַסן-אינטערעסן און נאציאנאלע פראָגע“, פּועלי-ציון שריפטן, ערשטעס בוך, און אַטאָ בוינער, „די נאציאנאלישעס-פראָגע און די סאציאַל-דעמאָקראַטיע“, ווין 1907.

נאַציאָנאַלע רעכט. ניט מיט אַמאָל קומט אַ יחיד צום באַוואוסטזיין פון זיינע אינטערעסן; ער הויבט אָן צוביסלאַכווייז פאַרשטיין צוערשט די דייטלאַכסטע אינטערעסן זיינע, יענע, וואָס לאָזן זיך שאַרפער פילן, און מיט דער צייט ווערט דער קרייז פון זיינע אינטערעסן אלץ ברייטער און אָנגעשפאַנטער. אַט אזוי איז עס אויך מיט אַ נאַציע: צוערשט קומט אַ קליינער טייל פון איר, די אינטעליגענטסטע און עמפּינדלאַכסטע שיכט אירע צום באַוואוסטזיין פון די נאַציאָנאַלע באַדערפענישן, און דערוויייל נאָך ניט פון אלע, נאָר בלויז פון אַ טייל באַדערפענישן, פון די וויכטיקסטע, פון די, וואָס לאָזן זיך שטאַרקער פילן. ערשט כוואַליעסווייז פאַרשפּרייט זיך דאָס נאַציאָנאַלע באַוואוסטזיין צווישן די קינדער פון פּאָלן, זייערע נאַציאָנאַלע אינטערעסן ווערן אליין אויך אלץ רייכער, ברייטער און אינ-טענסיווער.

ווען אַ נאַציע, אָדער לפחות אַ באַדייטנדיקער טייל פון איר, שטרעבט צו באַפרידיקן אירע נאַציאָנאַלע אינטערעסן, און ווען דאָס רופט אַרויס קאָנפליקטן מיט אַנדערע נאַציעס אָדער מיט דער מלוכה, — אין אזא פאַל אַנטשטייט אַ נאַציאָנאַלע פּאַרטיי. יענע טעטיקייט, די אינערלאַכע (צווישן די אייגענע מיטגלידער) און די אויסערלאַכע, וואָס די נאַציע אַנטוויקלט, כדי צו באַפרידיקן אירע אינטערעסן, רופט זיך אָן — נאַציאָנאַלע פּאַרטיי. ווען די נאַציאָנאַלע פּאַרטיי שטויסט זיך אָן אויף דער פּאַרטיי פון שטאַט, קומט דערפון אַרויס דער קאָמפּאַריאָניזם פאַר נאַציאָנאַלע פּאַרטייעס.

כּונגע צו דער נאַציאָנאַלער פּראָגע דאַרף מען אונטערשיידן דריי קאַטעגאָריעס פון שטאַטן: נאַציאָנאַל-שטאַטן, נאַציאָנאַל-נאַציאָנאַלע פּאַרטייעס, און נאַציאָנאַל-פּאַרטייעס. נאַציאָנאַל-שטאַטן זענען די פּאַרטייעס, וואָס זענען פּאַרטייעס פון שטאַטן.

אויב אונטער אַ שטאַט לעבט בלויז איין איינציקע נאַציע, רופט מען אזא שטאַט — נאַציאָנאַל-שטאַט. אויב אָבער אונטער איין שטאַט לעבן עטלעכע נאַציעס און ס'אַנטשטייט דורך דעם אַ נאַציאָנאַלע פּראָגע, רופט מען עס נאַציאָנאַל-פּאַרטייעס. נאַציאָנאַל-פּאַרטייעס זענען, צ. ב., פּראַנקרייך, איטאַליען, בולגאַריען, שפּאַניען, האַלאַנד, די דריי סקאַנדינאַווישע מלוכות. נאַציאָנאַל-פּאַרטייעס זענען, צ. ב., ענגלאַנד, רוסלאַנד, דייטשלאַנד, עסטרייך-אונגאַרן, טערקיי, בעלגיען, קענעדע. אויב פּוילן זאָל צוריק ווערן אַ זעלבסטשטענדיקע מלוכה, וועט זי זיין אַ נאַציאָנאַל-פּאַרטייעס-שטאַט, ווייל דאָרט לעבן, הויז די פּאַליאַקס, אויך אידן, ליטווינער, אוקראַינער, דייטשן.*

אַ מלוכה, וועלכע איז אַ לאַנגע צייט געווען אַ רייכער נאַציאָנאַל-שטאַט, קאָן אָבער שנעל פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ נאַציאָנאַל-פּאַרטייעס-שטאַט, אויב זי נעמט אין זיך אַרײַן, דורך אַ גליקלאַכער מלחמה, נייע פּראָווינצן מיט אַ פרעמדער באַפֿעלקערונג. אזוי איז רומעניען, צ. ב., ביז'ן יאָר 1913 געווען אַ נאַציאָנאַל-שטאַט; נאָך דעם אָבער, ווי זי האָט איינגענומען די בולגאַרישע דאָברודזשאַ, איז

אין א נאציאנאל־שטאט הערשט פולע האַרמאָניע צווישן די אינ־טערעסן פון דער נאציע און פון שטאַט, ווייל דער שטאַט איז דאָך איר שטאַט און זי קאָן אים צופאַסן צו אירע נאציאנאלע אינטערעסן. אין א נאציאנאליטעטן־שטאַט נעמיט זיך דער שטאַטס־מעכאַניזם געוויינטלעך אין רשות פון איין פּאַלק, — דעם הערשן די קי פּאַלק, און די איבעריקע פעלקער זיינען מער אָדער ווייניקער אָפּגעשטויסן פון דער מאכט און פונ'ם איינפלוס אויפ'ן שטאַטס־מעכאַניזם. דאָס הערשנדיקע פּאַלק איז, פאַרשטייט זיך, יענעם, וואָס האָט אַלע איבעריקע פעלקער איינגע־נומען, און אין לויף פון אַ לאַנגער געשיכטע אויסגעבויט דעם שטאַט איבער די רוקנס פון אַלע פעלקער פון לאַנד.

אין די נאציאנאל־שטאַטן איז קיין נאציאנאלע פראַגע ניטא און קאָן ניט זיין. אין די נאציאנאליטעטן־שטאַטן דריקט דער פּאַליטישער מעכאַניזם, אין די אינטערעסן פון דער הערשנדיקער נאציע, אויף די אינטערעסן פון די איבעריקע פעלקער. דערפון אַנטשטייט א נאציאנאלע פראַגע און א קאמף פאר נאציאנאלע רעכט. ס'זיינען אָבער אויך פאַראַן שטאַטן, וואו ס'לעבן א סך פעלקער, נאָר זיי האָבן ניט קיין נאציאנאלע אינטערעסן, ד. ה. זיי זיינען ניט באַוואוסטזיניק אין זייערע נאציאנאלע באַדערפענישן, און דערפאַר איז דאָרט קיין נאציאנאלע פראַגע ניטא. לאַמיר אַנרופן אַזוינע שטאַטן נאציאנאל־אינדיפּענדענט־טע שטאַטן. אַ ביישפּיל דאָרף מען ניט ווייט זוכן: די פאַראַייניקטע שטאַטן פון אמעריקע. דאָ וואוינען אויסגעמישט צענדליקער פאַרשיידענע פעלקער־גרופּן, נאָר מחמת די ספּעציעלע באַדינגונגען פון איינוואַנדערונג באַגעגענען זיי דאָ שוין אַ פאַרטיקע און מעכטיקע קולטור, די אַמעריקאַנישע קולטור, צו וועלכער זיי פאַסן זיך אַלע צו מיט דער גרעסטער גרייטוויליקייט. בכּן איז אין אַמעריקע ניטא קיין נאציאנאלע פראַגע און קיין נאציאנאלע פּאַליטיק, און דאָ קאָן קיין רייד דערווייל ניט זיין פון נאציאנאלע רעכט.*

די פראַגע פון פערזענלעכער און בירגערלעכער גלייכבאַרעכטיקונג האָט צו טאָן מיט אַלע לענדער און אַלע שטאַטן, די נאציאנאלע רעכט אָבער האָבן צו טאָן בלויז מיט נאציאנאליטעטן־שטאַטן. און אויב מיר ריידן

רומעניען פאַרוואַנדלט געוואָרן אין א נאציאנאליטעטן־שטאַט. דאָס אומגעקערטע קאָן אויך טרעפן מיט דייטשלאַנד אָדער ענגלאַנד, זיי זאָלן ווערן פון נאציאנאליטעטן־שטאַטן צוריק נאציאנאל־שטאַטן, אויב פון זיי זאָלן אָפּפאלן אַלע פרעמד־שטאַמיקע פּראָווינצן.

(*) אויב דאָס וועט שטענדיק אַזוי בלויבן, איז נישט דאָ דער פּלאַץ פאַר נביאות. פאַראַן אַ מיינונג, אַז אַמעריקע וועט מיט דער צייט ווערן אַ נאציאנאליטעטן־שטאַט, אַזוי ווי ס'איז אויך פאַראַן אַ מיינונג, אַז אין דער ווייטער צוקונפּט וועלן גאָר אַלע שטאַטן פון דער גאַנצער וועלט ווערן נאציאנאל־אינדיפּענדענט.

ספעציעל וועגן אידן, מוזן מיר דאָס אזוי פאַרמולירן: אידן נויטיקן זיך אין גלייכע נאַציאָנאַלע רעכט און אלע יענע שטאַטן. וואו די נאַציאָנאַלע פראַנזעשטייט אויף דער טאַגס-אָרדנונג פון דער שטאַטס-פאליטיק, און וואו די אידן וואוינען אין אַ באדייטנדיקער צאָל. אזוינע לענדער זיינען: רוסלאַנד, פוילען, עסטרייך, אונגאַרן, טערקיי, און אפשר אויך רומעניע.

אַלע אנדערע פאַרמולירונגען פון נאַציאָנאַלע רעכט פאַר אידן דער-גרייכן ניט דעם צוועק פון קלאַרקייט. ווען מ'זאָגט, צ. ב., „נאַציאָנאַלע רעכט פאַר אידן אין אזוינע לענדער, וואו נאַציאָנאַלע רעכט ווערן בכלל אַנערקענט“, האָט עס צו טאָן בלויז מיט עסטרייך, טערקיי און בעלגיע; רוסלאַנד און, מעגליך, פוילן אַנערקענען ניט קיין נאַציאָנאַלע רעכט. זאָגט מען ווידער, „אין אזוינע לענדער, וואו נאַציאָנאַלע רעכט ווערן אָדער דאָרפן ווערן אַנערקענט“, אַנטשטייט ערשט די פראַגע, וואו זשע דאָרפן די נאַצ. רעכט אַנערקענט ווערן און ווער דאָרף זאָרגן פאַר זייער אַנערקענונג? די גאַנצע פראַגע באַצט זיך בלויז צו די נאַציאָנאַליטעטן-שטאַטן, און דער גאַנצער קאָנפליקט קומט גראַד דערפון, וואָס אזוינע שטאַטן ווילן ניט אַנערקענען קיין נאַציאָנאַלע רעכט.*

נאָך די גרויסע בירגערלאכע רעוואָלוציעס האָבן זיך אלע שטאַטן געבויט לויט איין און דעמזעלביקן פרינציפ פון צענטראַליסטישן ליבעראַל-ליזם, וועלכער באַהאַנדלט דעם בירגער, אַלס אַן אַטאָם, א ייש פאַר זיך, און בינדט צונויף מעכאַניש אלע אַטאָמען אין איין צענטרום: דער רעגירונג.

* ווען די דאָזיקע באַשורע האָט זיך שוין געפונען אין דרוק, האָט אַ טייל אַמעריקאַנער אידן, וואָס קעמפט קעגן די נאַציאָנאַל-אידישע פאַדערונגען, זיך פאַראייניקט אין אַ „קאָנפערענץ פון אַמעריקאַנער אידישע אָרגאַניזאַציעס“ און אינ'ם פראַגראַם פון אידישע פאַדערונגען האָט די קאָנפערענץ (אין האַטעל אַסטאָר אין ניו יאָרק, דעם 16טן יולי, 1916) אַריינגעשטעלט אַ פונקט פון „גרופּן-רעכט פאַר אידן אין אזוינע לענדער, וואו די גרופּן-רעכט זיינען אַנערקענט פאַר אַנדערע פעלקער און וואו די אידן פאַרלאַנגען דאָס פאַר זיך“. זאָג פאַרמולע איז די אומגעראַמנסטע און אומלאָגישסטע, וואָס מ'קאָן זיך נאָר פאַר-שמעלן. וואָס הייסט „גרופּן“ און וואָס מיינט „גרופּן-רעכט“, און וואָס פאַר אַ שייכות האָט דאָס מיט די נאַציאָנאַלע אינטערעסן און מיט דער נאַציאָנאַלער פראַגע? קיין יוריסט און קיין פאליטיקער וועט דאָס גיט אויסמישן. אַנ-שטאַט לאַגיק און אויפריכטיקייט, איז דער קאָמישער באַגריף „גרופּן-רעכט“ פול מיט פאליטישער היפאָקריזיע און דיכט בלויז צו פאַרמונקלען די קלאַרע פאליטישע פראַגן. דאָס איז ניט קיין פאליטישער באַגריף און ניט קיין יוריס-דישער, נאָר אַ מהיפּות'דיקער. זיין פאליטישער ווערט איז גלייך נול, פונקט ווי דער פאליטישער ווערט פונ'ם רוסישן אויסדרוק „קאָנסטיטוציאָנעלע זעלבסט-הערשאַפט“, און דער גייסט פון אומוויסנהייט, פון אומזיניקן קאָמפראַמיס און פאליטישן דאָפּל-שפּיל שטעקט אין אַ גלויכער מאָס ביי די אויטאָרן פון „קאָנסטי-טוציאָנעלער סאָמאָדערושאַוויע“, סיי ביי די דערפינדער פון אידישע „גרופּן-רעכט“.

דאס לעבן פון שטאט דריקט זיך אויס אין זיין פארוואלטונג: ער פאר-
וואלטעט איבער די בירגער דירעקט און פארטראגט נישט קיין אנדער מאכט
צווישן זיך און דעם בירגער. די ליבעראלע שטאטס-אידעע האט נאך
אויף אזוי ווייט געמאכט הנחת דעם בירגער, אלס אטאם, אלס אפגעזונ-
דערטער שטויבעלעך, וואס זי האט אים דערלויבט צו פארבינדן זיך מיט
אנדערע אזוינע שטויבעלאך און קערפערשאפטן, ווירטשאפטלאכע, רעלי-
גיעזע, פארטייאישע. אין די נאציאנאליטעטן-שטאטן האט אבער די
ליבעראלע אידעע דעם העלפאנט נישט כאמערקט, אדער געמאכט זיך נישט
זענדיק אים: דער העלפאנט איז די נאציע, וואס פארקניפט די בירגער-
שטויבעלאך אין לעבעדיקן היסטארישן ארגאניזם. אפילו דער ליבעראלער
נאציאנאליטעטן-שטאט האט אינגאנצערט די נאציאנאלע באדערפנישן פון
די בירגער; א פשיטא שוין אזא בארבארישער נאציאנאליטעטן-שטאט,
ווי רוסלאנד. דער שטאט האט פארגעסן, אז דער ארגאניזם פון א נאציע
איז פיל לעבעדיקער, נאטירלאכער, פעסטער, ווי דער מעכאניזם פון א שטאט;
אז שטאטן קאנען קינסטלאך און שנעל צוזאמענגעשטוקעוועט ווערן, ווי,
א שטייגער, דורך שדוכים פון זייערע הערשער, דורך ירושה, דורך דעראבע-
רונג, און קאנען פונקט אזוי שנעל און קינסטלאך צעשמעטערט ווערן, דורך
מלחמות, דורך רעוואלוציעס, אדער דורך א פשוט'ן אפמאך צווישן די
ארוםקע שכנים. אט איז, צ. ב., דאס קעניגרייך פוילן צונויפגעשטעלט
געווארן דורך א שדוך פון א פוילישער פרינצעסין מיט א ליטווישן פירשט,
און צעבראכן געווארן דורך אן אפמאך צווישן רוסלאנד, פרייסן און
עסטרייך. א נאציע אבער לעבט מיט אירע אינערלאכע קאעקסטיווע כחות,
קאן נישט קינסטלאך אויפגעריכט ווערן און נישט קינסטלאך פארניכטעט ווערן,
און עס טוט שמערצלאך ווי דעם צאפליקן ארגאניזם פון א נאציע,
ווען מ'צעשניידט זי אויף שטיקער אדער מ'צעשטויבט זי אין איינציקווייזע
בירגער-אטאמען.

די לעבעדיקע כחות פון די נאציעס האבן ענדלאך רעוואלטירט קעגן
דער ברוטאלער צענטראליסטישער פאליטיק פון שטאט, און ס'האט זיך פא-
גאנדערנעפלאקערט אין בעלגיען און אירלאנד, אין עסטרייך און אונגארן, אין
רוסלאנד און טערקיי א ביטערער נאציאנאלער שטרייט, וועלכער שטערט
די פאליטישע אנטוויקלונג פון דער גאנצער מלוכה, דעמאראליזירט די
פארוואלטונגס-מאשין און פלאנצט א ווילדע העצע צווישן פארשידענע
פעלקער פון לאנד. די אונטערדריקטע פעלקער זיינען ארויס קעגן דעם
הערשנדיקן פאלק און געריסן זיך אויך צווישן זיך איינער מיט'ן
צווייטן. דאס אלץ האט ענדלאך געצוואונגען די נאציאנאליטעטן-שטאטן,
מער פאר אלץ בעלגיען און עסטרייך, צו שטעלן זיך אויפ'ן וועג פון
נאציאנאלע רעפארמען.*

(*) די מערקוי איז: לכתחילה געווען פריי פון צענטראליזם, ווייל איר
שטאטס-ארגאניזם איז בכלל אן אנדערע, פון איין זייט פראגרעסיווער, פון דער
אנדער זייט פרימיטיווער, איידער אין אייראפע.

די אנטוויקלונג פון די נאציאנאלע רעפארמען גייט אין דריי ריכטונגען: אין דער ריכטונג פון פראווינציאלער זעלבסטפארואלטונג, אין דער ריכטונג פון דער גלייכבארער עלטער-טויקונג פון שפראכן, און אין דער ריכטונג פון נאציאנאל-נאטורלער אויטאנאמיע. אזוי ווי די טעטיקייט פון שטאט דריקט זיך אויס אין דער פארוואלטונג, איז די ערשטע פאָדערונג פון א נאציאנאלע פירט נאציאנאלע פאליטיק: אפצוגרעניצן די פארוואלטונג פון שטאט און איבערגעבן א טייל פארוואלטונג צו דער נאציאנאלער יענעם טייל, וואס האט צו מאַן מיט די נאציאנאלע אינטערעסן פון די בירגער, און קודם כל מיט זייער שפראך, דערציאונג און קולטור. די פארוואלטונג איבער אט די אנגעלעגנהייטן דאָרף איבערנעמען אָדער די נאציאנאלע פראווינץ, אויב אזא איז פאראן (ד. ה. אויב די גאנצע נאציאנאלע וואוינט איינע אליין אין א באשטימטער פראווינץ: דאָס פאסירט זייער זעלטן); אָדער די רעגירונג אליין דאָרף אָנשטעלן אין איר פארוואלטונג באאמטע פון פארשידענע נאציאנאלע באנוצן אין פארוואלטונג, און געזעצגעבונג און אין געריכט אלע שפראכן פון אירע בירגער: אָדער די פארוואלטונג פון די נאציאנאלע אינטערעסן דאָרף איבערנעמען די נאציאנאלע נופא, אלס אן עפנטלעך-עכטלאכע קערפערשאפט, א פארבאנד פון אלע קינדער פון פאָלק, און דאָס לעצטע רופט זיך נאציאנאלע אויטאנאמיע.

אין עסטרייך, און נאך מער אין דער שווייץ איז ברייט דורכגעפירט דער פרינציפ פון פראווינציאלער זעלבסטפארואלטונג, אין בעלגיען דער פרינציפ פון שפראכן-גלייכבארעכטיקונג, און אין טערקיי — דער פרינציפ פון נאציאנאלער אויטאנאמיע.* וואו וואסער א פרינציפ דאָרף מער אָנגעווענדט ווערן, — אויף דעם איז קיין כלל נאך ניטא, ווייל די גאנצע פראנץ איז נאך גאנץ יונג. איין זאך קאן אָבער פעסטגעשטעלט ווערן מיט זיכערקייט, אז דאָרט, וואו פארשידענע נאציאנאלע זיינען צווישן זיך שטארק אויסגעמישט און וואוינען ניט אין קיין שאַרף אָפגעגרינצטע פראווינצן, וועט די פראווינציאלע זעלבסטפארואלטונג אָן נאציאנאלער אויטאנאמיע זיין א זיכערער דורכפאל. דאָס האט אומצווייפלהאפט באוויזן די געשיכטע פון עסטרייך.

(*) אַט די פאקטישע ביישפילן באווייזן, אגב, ווי אומבאגרינדעט איז די טענה פון אלע צענטראליסטישע פאליטיקער, אז ס'טאָר און ס'קאָן ניט זיין קיין נאציאנאלע זעלבסטפארואלטונג, ווייל זי וואָלט געווען „א שטאַט אין א שטאַט“ און „א נאציאנאלע אין א נאציאנאלע“. דאָס וואָרט „נאציאנאל“ האט צוויי באדייטונגען: די עלטערע, די ענגליש-פראנצויזישע (נאציאנאל) מיינט די שטאַטליך-אָרגאַניזירטע באפעלקערונג פון דער גאַנצער מלוכה; די מאָדערנע מוזרח-אויטאנאמישע מיינט יעדעס פאָלק, אלס א היסטאָרישן אָרגאַניזם. אין טערקיי ווערן ביידע באדייטונגען דויליך פאַנגערעגשויט: „דעוולעט“ הויסט נאציאנאל-שטאַט, און „מילעט“ — נאציאנאל-פאָלק. אונטער איין אָסמאַנישן „דעוולעט“ לעבן, אויף ברייטע אויטאנאמישע יסודות, עטלאכע „מילעטען“, און די איינהייט פון דער גאַנצער מלוכה לויט פון דעם אויף קיין האָר ניט. אויב די טערקיי איז שטאַרק

בנוגע צו די אידישע רעכט (אין די גלות-לענדער) קאן, פארשטייט זיך, קיין רעדע ניט זיין מכת פראווינציעלער זעלבסטפארוואלטונג; בלייבן, הייסט דאס, פאר אונז די גלייכבארעכטיקונג פון שפראכן און די נאציאנאלע אויטאנאמיע.

די גלייכבארעכטיקונג פון שפראכן

אלע געזעצן און פארארדנונגען, און בכלל אלע אפיציעלע אקטן פון דער רעגירונג ווערן באקאנט געמאכט דער באפעלקערונג אין אלע שפראכן פון לאנד; די רעגירונג ביי זיך באנוצט זיך מיט דער שפראך פון דער מלוכה, ד. ה. פון דער הערשנדיקער מערהייטס-נאציע (אין רוס-לאנד איז די מלוכה-שפראך רוסיש, אין פוילן — פויליש, אין עסטרייך — דייטש, אין אונגארן — מאדאריש, אין אסמאניען — טערקיש), נאר צו דער באפעלקערונג דארף די רעגירונג ריידן אין דער מוטער-שפראך פון דער באפעלקערונג.

די פארהאנדלונגען אין געריכט ווערן געפירט אין דער שפראך פון די צדדים, וואס באטייליקן זיך אין פראצעס. די באצמטע מוזן קענען די שפראכן פון דער באפעלקערונג פון זייער געגנד.

חוץ דעם קומען נאך די פערזענלעכע שפראך-פרייהייטן, וואס אלע בירגער מעגן זיך פריי באנוצן מיט זייער שפראך אין פריוואט-פארקער, מינדלאך, שריפטלאך אדער טעלעגראפיש, אין עפנטלעכע פארזאמלונגען און אין דער פרעסע.

צו דער נאציאנאלער גלייכבארעכטיקונג געהערט נאך די אוינפירונג פון נאציאנאלע וואל-קוריעס, וואו יעדע נאציע זאל, לויט דער צאל פון אירע מיטגלידער, באזונדער וויילען אירע דעפוטאטן און רעגירונגס-באצמטע. אזוינע קוריעס עקזיסטירן אין אייניקע פראווינצן פון עסטרייך, נאך ס'איז נאך דערווייל אן אפענע פראגע, אויף וויפיל דאס איז צוועק-מעסיג.

אין אלע נאציאנאליטעטן-שטאטן מוזן אלזא די אידן פארלאנגען גלייכבארעכטיקונג און פרייהייט פאר זייער מוטער-שפראך, ד. ה. פאר דער אידישער שפראך.

די נאציאנאלע אויטאנאמיע

יעדע נאציע ווערט קאנסטיטואירט אין א פארבאנד, וואס פארואל-טעט זעלבסט זיינע אינערלעכע ענינים און באזיצט די רעכט פון א יוריד-שער פערזאן, ד. ה. דער נאציאנאלער פארבאנד קאן דערווערן אייגענטום,

צערסן געווארן און פארלארן גאנצע פראווינצן, איז דערין שולדיק גאר ניט די נאציאנאלע אויטאנאמיע פון אירע העלקער, נאר אויסשליסלאך די אינטער-נאציאנאלע אינטריגן פון די אויטאריטעט גרויסעכטע.

שאפן זיך מיט אים, קאן שליסן קאנטראסטן מיט אנדערע יורדישע און פריוואט פערזאנען, קאן פירן פראצעסן אין זיין אייגענעם נאמען, פאר-טידיקנדיק די אינטערעסן אָדער דעם כבוד פון דער נאציע.

יעדער בירגער פון לאַנד מוז געהערן, לויט זיין אייגענעם פרייען אויסקלייב, צו וועלכן ניט איז נאציאנאלן פארבאנד, און מוז צאלן דעם פארבאנד יענע שטייערן, וואָס דער פארבאנד לייגט אויף אים ארויף.

אלע מיטגלידער פון נאציאנאלן פארבאנד, וואָס זיינען רייף דערצו, אָן אונטערשייד פון געשלעכט, מוזן האבן גלייכעם שטייג-און וואַל-רעכט אין אלע אנגעלעגנהייטן פון זייער נאציע, וועלכע זיי האבן זיך פרייוויליק אויסגעקליבן. יעדער בירגער האָט דאָס רעכט ארויסצוטרעטן פון זיין נאציאנאלן פארבאנד און אריינטרעטן אין א צווייטן, אויב מ'נעמט אים אריין אהין.

דער נאציאנאלער פארבאנד פארוואַלטעט די נאציאנאלע שולן, עלעמענטארע, מיטעלע און העכערע, ביבליאטעקן, מוזעען א. א. וו., שטיצט טעאטערן און אנדערע קולטורעלע אונטערנעמונגען, פירט א נאציאנאלע סטאטיסטיק, באַזאָרגט די צדקה-אָנשטאַלטן פון זיין נאציע, רעגולירט די אויסוואַנדערונג און פארטרעט די אינטערעסן פון דער נאציע פאר דעם שטאַט.

קיין שום אנדערע און ברייטערע פונקציעס קאן דער נאציאנאלער פארבאנד ניט האָבן, ער געפינט זיך אונטער דער השגחה פון שטאַט, דאָס געריכט געפינט זיך אין די הענט פון שטאַט, גלייך ווי די פאָסט, דאָס געלד-סיסטעם א. א. וו. דאָס פאָליטישע, ווירטשאפטלעכע לעבן פון לאַנד און די אינטערנאציאנאלע באציאונגען צו אנדערע לענדער מוזן פאר-שטייט זיך, געהערן צום שטאַט און נאָר צו אים.

אַט דאָס איז דער אינהאַלט פון דער נאציאנאל-פאָליטישער אַוויטאַנאַמיע, אַזוי ווי זי איז פאַרמולירט געוואָרן צוערשט פונ'ם עסטרייכיש-אידישן פאָליטיקער און רעוואָלוציאַנס-פירער, אַדאָלף פּי ש ה אָ פּ און גענוי באַגרינדעט געוואָרן פונ'ם עסטרייכישן סאָציאַל-דעמאָקראַט קאַרל רענער (געשריבן אונטער די פסעוודאָנימען סינאָפטיקוס און רודאָלף שפּרינגער). די פרטים פון דער נאצ. אויטאָנאָמיע זיינען נאָך ניט אויסגעארבעט, אָבער אין פּרינציפ איז זי שוין אַרייַן גענומען אין די פּראָגראַמען פון דער עסטרייכישער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פּאַרטיי, פון דעם אידישן „בונד“ אין רוסלאַנד, פון די פּעל-ציון אין רוסלאַנד און עסטרייך, פון דער רוסישער פּאַרטיי סאָציאַליסטן-רעוואָלוציאַנערן און פון איר אידישער אָפּטיילונג „סערפּ“. די פּאָדערונג פון נאציאנאלער אויטאָנאָמיע ווערט ארויסגעשטעלט אויך פון דער אלגעמיין ציוניסטישער פּאַרטיי אין רוסלאַנד און עסטרייך, פון די דעמאָקראַטישע און רעוואָלוציאַנערע פּאַרטייען ביי די רוסישע אוקראַינער, גרוזינער, ארמעניער און אנדערע פעלקער.

ביז איצט האָבן מיר אויסגעטייטשט אין יורדישע טערמינען, וואָס

עס הייסט „נאציאנאלע זעלבסטבאשטימונג“ און מיר ווילן דאס איצט אָנווענדן צו די אידן. אין יענע לענדער, וואו פארשיידענע פעלקער פירן א נאציאנאלע פאליטיק און קעמפן פאר נאציאנאלע רעכט, האט די בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג אליין פאר זיך זייער א קנאפע באדייטונג. דאָרט באשטייט די ווערדע פונ'ם מענטשן שוין ניט מער אין זיינע „סימיון פייפערס“, נאָר אין דעם כח פון זיין פאָלק. א קינד פון א רעכטלאָזן פאָלק וועט ניט קאָנען אויסנוצן זיינע רעכט, און וועט ניט קאָנען געשיצט ווערן אַקעגן רעכט פארלעצונגען, אויב נאָר זיין פאָלק האט ניט די מאַכט צו דריקן אויף דער רעגירונג, אז די לעצטע זאָל זיך רעכענען מיט אים. דעם בעסטן באַווייז האָבן מיר שוין געזען אין דער אידישער לאַגע אין עסטרייך. זייענדיק דאָרט יודיש באַרויכט פון נאציאנאלע רעכט, האָבן זיי אויך פאַקטיש זייער ווייניק פון די פער-זענלאכע און בירגערלאכע רעכט, וואָס זיינען אזוי פייערלאך אויסגעשטעלט אויפ'ן פאַפיר, אין דער טעאָריע. כּרי צו צווינגען די באַפעלקערונג און די אַדמיניסטראַציע צו רעכענען זיך מיט די אידישע אינטערעסן, בלייבט דאָס איינציקע מיטל: אוועקצושטעלן דאָס אידישע פאָלק אין אַזאַ רעכטלאַכער לאַגע, ווי די איבעריקע פעלקער. דאָס הייסט, מיט אַנדערע ווערטער, אַז אין די נאציאנאלע ליטעטז-שטאַטן איז די נאציאנאלע גלייכבארעכטיקונג אַ גאַר אַנטווערטיק פאַר בירגערלאכע, פערזענלאכע און מענטשלאכע רעכט.

אַבער אויך דירעקט ליידן די אידישע מאַסן אומצויליקן שאָרן פון זייער נאציאנאלער רעכטלאָזיקייט. זיי דינען, אַ דאָנק איר, אַלס אַן אונטערדריקונגס-מיטל אין די הענט פון די הערשנדיקע נאַציעס, שפּילן אַן אומסימפּאַטישע ראָלע אין די קאָנפליקטן צווישן די שכן'ישע פעלקער, ווערן קולטורעל פאַרנאַכלעסיקט, מאַראַליש דעגראַדירט, בלייבן אין אומ-וויסנקייט, האָבן דורך דער אומוויסנקייט גרויסע שוועריקייטן אינ'ם עקאָנאָמישן קאמף פאַר דער עקזיסטענץ. די שטייערן, וואָס זיי צאָלן, ווערן אינגאַנצן פאַרווענדט אויף צו שפּייון פרעמדע קולטורן: די אידישע שול, טעאַטער, ליטעראַטור ווערן ניט אונטערגעשטיצט און דער-הויבן, ווי ביי אַנדערע פעלקער, נאָר זיי פירן אַן עלנטע עקזיסטענץ און דעגרידיריקן דעם קולטורעלן מצב פון פאָלק. דאָס אידישע פאָלק דאַרף האָבן דאָס רעכט זיך קולטורעל אויסלעבן און אויפהויבן אין זיין איי-גענער שפּראַך, אין אידיש, פונקט ווי אַלע אַנדערע פעלקער. די גרויסע פינאַנציעלע מיטלען, וואָס ס'פאַרמאָגן די פאַרמעגלאכע אידישע עלטעמענטן, דאַרפן באַנוצט ווערן אין די קולטורעלע אינטערעסן פון זייער אייגענעם פאָלק, אויף וויפיל זיי האָבן זייער פאַרמעגן פון זייער אַרבעט געמאַכט. די געוואלטיקע אידישע עמיגראַציע גייט סטיכיאַויש, ווי אַ פאַרניכט-דיקער שטורם, און קיינער זאָרגט ניט זי איינצואַרדנען און פראָדוקטיוו צו מאַכן. קומט אַ פאַגראַם, אַ בלוט-בלבל, איז ניטאָ קיין אינסטיטוט

וועלכער זאָל האָבן די געזעצלאכע פּולמאכט צו ריידן אין נאָמען פון אידישן פּאָלק צו מאַנען דעם שאַרן פאַר די לייַדנדיקע אידן, צו פאַר-טיידיקן דעם כבוד פון אידישן נאָמען.

דאָס אַלעס קאָן טאָן בלויז אַן אַוויטאָנאַמיע, וואָס איז אנערקענט פונ'ם שטאַט און פאַרטרעט דאָס אידישע פּאָלק פאַר'ן שטאַט. זאָל ער הייסן אידישער נאַציאָנאַלער סעים אָדער אידישער נאַציאָנאַל-דאָט, דער עיקר איז, אַז ער זאָל געניסן אַ טייל פון דער אָפיציעלער קאָמפּעטענץ פון שטאַט, זאָל קאָנען אַרױפֿלייגן אַבליגאַטאָרישע שטײערן אויף זײַנע מיטגלידער, אויס-האַלטן שולן, רעגולירן די עמיגראַציע א. א.וו. די אונטערשטע אָרטיקע זײלן פון אַזאַ אינסטיטוט דאַרפֿן זײַן נאַציאָנאַל-אידישע קהלות, וואָס טראָגן ניט קײן רעליגיעזן נאָר אַ נאַציאָנאַלן כאַראַקטער.

און כּדי דאָס פּאָלק זאָל ווירקלאַך געניסן פון זײַן אויטאָנאָמיע, מוז זי געבויט ווערן אויף דעמאָקראַטישע יסודות: אַ דעמאָקראַטישע נאַציאָ-נאַלע קהלה און אַ דעמאָקראַטישער נאַציאָנאַלער פאַרבאַנד אויפֿ'ן יסוד פון אַלגעמיינעם וואַלרעכט.

צו אַלע נאַציאָנאַליטעטן-שטאַטן, וואו אידן וואוינען אין געדיכטע מאַסן, שטעלן מיר אָט די פּאָדערונג. און אויב פּוילן וועט צוריק ווערן אַ זעלבסטשטענדיקע מלוכה, וואָס מיר ווײַנטשן דעם פּוילישן פּאָלק פון גאַנצן האַרצן, אַפילו ווען פּוילן קריגט נאָר אויטאָנאָמיע, פאַר-לאַנגען מיר אין פּוילן אידיש-נאַציאָנאַלע רעכט. קײן ערנסטער אידישער פּאָליטיקער האָט ניט געוואַגט צו ריידן וועגן אַ „יודע-פּאָלאַניאַ“, ווי די פּוילישע אַנטיסעמיטן וואַרפֿן אונז פאַר, — מיר ווילן, אַז פּוילן זאָל זײַן זעלבסטשטענדיק און די רעגירונגס-שפּראַך אין פּוילן קאָן ניט זײַן קײן אַנדערע, ווי פּויליש. נאָר אין אירע באַצײאונגען צו דער איר-דישער באַפֿעלקערונג דאַרף זי זיך באַנוצן מיט דער אידישער שפּראַך, די אידישע שפּראַך דאַרף זײַן די אונטערריכטס-שפּראַך אין אַלע אידישע שולן. מיר קאָנען ניט אָנפאַרטרויען די באַקאָמיסטן, זיי זאָלן זיך שאַפֿן מיט אונזערע אינערלאַכע נאַציאָנאַלע ענינים. די אינטערעסן פון גאַנצן לאַנד, די אינטערעסן פון דעם אַנדישן פּאָלק און די פּרינציפּן פון דעמאָ-קראַטיע פאַרלאַנגען, אַז די אינערלאַכע אידישע אַנגעלעגנהייטן זאָלן פאַר-וואַלטעט ווערן פון אַ נאַציאָנאַל-אידישן אינסטיטוט.

נאָכוואָרט

די געשיכטע פונ'ם עמאַנציפּאַציאָנס-קאַמף האָט אונז באַוווּן, אַז די אידישע עמאַנציפּאַציע איז ניט קײן איינציקער אָקט פון געזעצעבונג און אַפילו ניט קײן סעריע פון אָקטן, נאָר קורס בל, אַ לאַנגער און פאַרוויקל-טער היסטאָרישער פּראָצעס. די רעמטלאַכע לאַגע פון די אידן אין פאַר-שײַדענע לענדער האָט אונז געלערנט, אַז די דעמאָקראַטישע פּרייהייטן פון

א לאנד זיינען אליין פאר זיך ניט גענוג, אום אידן זאלן דארט זיין גלייכברעכטיקט. מיר האבן געזען, אז דאס העכסט דעמאָקראַטישע פּינ-לאַנד איז צו אונז ברוטאַל, און די מאָנאַרכיסטישע טערקיי איז דאָס קלאַ-סישע לאַנד פון אידישער גלייכהייט און פרייהייט. מיר האבן געזען צוויי שכנים-לענדער פון גלייכער פאליטישער אַנטוויקלונג, אונגאַרן און רומע-ניע: דאָס ערשטע — אַ לאַנד פון אידישער גלייכהייט, דאָס צווייטע — דער שוידערלאַכסטער גיהנם פאַר אונזערע ברודער. אויך האבן מיר גע-זען, אז אונזערע האָפנונגען קאָנען מיר ניט בויען אויסשליסלאַך אויף דער פרייהייטלאַכער טראַדיציע פון אַ לאַנד: וואָס דאַרף מען שוין מער מענטשלאַך און רעכטלאַך, ווי די היסטאָרישע טראַדיציע פון דער באַ-ציאונג פון פּוילישן שטאַט צו די אידן — און היינט איז פּוילן דער שרעק-סימבאָל פאַר'ן אידישן פּאָלק! *

די היסטאָרישע דערפאַרונג ווייזט אונז' אַלואַ, אז די ערשטע זאַך — איז אונזער אייגענער קאמף פאַר אונזערע רעכט, און אז אין דעם קאמף קאנען מיר נאָר טיילווייז רעכענען אויף די גערעכטיקייטס-געפילן ביי די פעלקער. אַ סך מער דאַרפן מיר זיך שטיצן אויף די אייגענע פּוילישע אומות העולם, און די קעמפער פאַר אַ מאָדערנעם שטאַט זיינען פאַראַינטערעסירט אין דער גלייכהייט פון אַלע בירגער פאַר'ן געזעץ. ווייטער, קאנען אונז באַהילפיק זיין די אינטערנאַציאָנאַלע אינטערעסן, ספּעציעל נאָך דער היינטיקער וועלט-מלחמה. אין אונזער קאמף פאַר רעכט אין רוסלאַנד וועט אונז גרינגער זיין צו פאַראַינטערעסירן די עפנטלאַכע מיינונג פון דער וועלט, ווייל די רוסישע רעגירונג האָט אליין געזאַרגט דערפאַר, אז די אידן-פראַגע זאָל פון אַן אינטערפּאָליטישער אנגעלעגנהייט ווערן אַן אינטערנאַ-ציאָנאַלער סקאַנדאַל און אַ סכנה פאַר דער גאַנצער ציוויליזאַציע. די פּאָ-גראַמען, די סטיכיאַישע עמיגראַציע, דער בייליס-פּראָצעס און, ענדלאַך, די מיליטערישע פאַרניכטונג פון גאַנצע אידישע קהלות האבן כסדר געווירקט אין אַט דער ריכטונג. די פּוילן-פראַגע איז אליין פאַר זיך געוואָרן אַ ברענענדיקער אינטערנאַציאָנאַלער ענין, און דאָס קאָזט אונז האַפּט, אז די פּויליש-אידישע באַציאונגען וועלן געפינען אַ געהעריקע אויפ-

*) אַ רירנדע לעגענדע דערציילט, אז ווען די ערשטע אידישע קאָלאָניסטן זיינען געקומען קיין פּוילן, האָבן זיי געפרעגט ביי דעם סעיס, אויב מ'וועט זיי ניט מאָרדן, ווי אין אַנדערע לענדער. אַן ענטפער האָט מען זיי געגעבן — „פּאָלסקאַ שלאַכטאַ ניע מאָרדויע“ (די פּוילישע שלאַכטע מאָרדעט נישט). גע-פרעגט האָבן זיי ווייטער, אויב מ'וועט ביי זיי ניט רויבן זייער גוטס, און דער ענטפער איז געווען: „פּאָלסקאַ שלאַכטאַ ניע ראַבּויע“. ווייטער דערציילן אונז פּאָלס-לעגענדן, אז אידן פלעגן שפּילן אַ גרויסע ראָלע אין דער רעגירונג פון פּוילן, און אפילו אויסגעקליבן געוואָרן אויף דעם פּוילישן קעניגס-טראָן. די לעגענדן זיינען היסטאָריש ניט ריכטיק, נאָר דערפאַר זייער כאַראַקטעריסטיש פאַר דער גליקלאַכער לאַגע פון די אידן אינ'ם אַמאָליקן פּוילן.

מערקאמקייט בעת די פרידנס-אונטערהאנדלונגען.

מיר האבן געזען, אז דאס מיטלאַטער האָט געהאַט זיין פאַרם פון פאַרטיידיקן די אידישע אינטערעסן: דאָס איז געווען ש ת ד ל נ ו ת — די פאַרם אָנגעמאַסטן צו דער דעמאָליטיקער וועלט פון פּרווילעניעס און הנחות. אין דער היינטיקער וועלט פון גלייכהייט פאַר'ן געזעץ איז שתדלנות ניט מער, ווי אַ ירושה פון מיטלאַטער. זי ווערט ביי אונז פראַקטיצירט נאָר פון די אָפּגעלעבטע און רעאַקציאָנערע שיכטן. דאָס מאַדערנע מיטל צו פאַרטיידיקן אונזערע אינטערעסן איז — פּאָליטישער קאמף און אַ ברייטע דעמאָקראַטישע אָרגאַניזאַציע פון אידישן פּאָלק. דאָס מיינט אַן אַל וועלטלעכע אידן אידן קאָנגרעס אַזוי פֿאַר דעמאָקראַטישע יסודות.

מיר דאַרפן זיין גרייט און אָרגאַניזירט צו זאָגן אונזער וואָרט מיט דער נויטיקער פעסטקייט אין דער ריכטיקער צייט, און צו אונטערשטיצן דיזעס וואָרט דורך מאַסן-דעמאָסטראַציעס. מיר דאַרפן שטיין אויף דער וואַך, אַז ס'זאָל זיך ניט ווידערהאָלן דער סקאַנדאַל מיט'ן בערלינער טראַקטאַט אין רומעניען, וואו דורך יעזואיטישע דריילאך איז בטל גע-וואָרן די אינטערנאַציאָנאַלע אַריינמישונג צו אונזער טובה. מיר דאַרפן זיין אָרגאַניזירט ניט אויף אַ ווילע, נאָר אויף אַ שטענדיקן, וויל דער קאמף פאַר רעכט איז ניט קיין קאמף אויף אַ ווילע, נאָר אויף שטענדיק, און אין פּראָצעס פון קאמף וואָסן אונזערע אינטערעסן, עס פאַרבלייבט זיך אונזערע רעכטס-פאַרלאַנגען, ס'פּענענען זיך פאַר אונז אַלץ נייע און נייע פערספּעקטיוון. ס'איז ניט גענוג אויסצוקעמפן זיך דאָס רעכט אין טעאָריע, מ'זאָגט אים אויף שריט און טריט נאָך אויסקעמפן, פאַרווירקלאַכן, פאַרטיידיקן אַזוי דער פאַרשטייט. דער קאמף פאַר אידן איז שוין דער פאַרשטייט פאַר אונזערע אָרגאַניזאַציע פון אידן פאַר אַלע.

אין דער פראַקטיק איז אַ רעכט געזיכערט בלויז דאָן, ווען אויסערהאַלב אַט דעם רעכט זיינען פאַראַן געוויסע גאַראַנטיעס. מיר האָבן געזען, אַז די מענטשלעכע רעכט ווערן גאַראַנטירט דורך פערזענלעכע רעכט; אַז די פערזענלעכע רעכט ווערן גאַראַנטירט דורך בירגערלעכע רעכט; אַז אין די נאַציאָנאַליטעטן-שטאַטן ווערן די בירגערלעכע און אַנדערע רעכט גאַראַנטירט דורך נאַציאָנאַלע רעכט. נאָר מיר האָבן אויך געזען, אַז רעכטס-אָרעגולירט יט שטאַמט פון מאַכטלעכע אַזוי קייט, און מיר קאָנען זיין זיכער, אַז אפילו די נאַציאָנאַלע אַנערקענונג און נאַציאָנאַלע עמאַנציפּאַציע וועלן אונז ניט געבן די פולע גאַראַנטיע אַזוי לאַנג, ווי דאָס אידישע פּאָלק איז מאַכטלאָז אין דער וועלט, און פאַרמאָגט ניט קיין אייגן לאַנד, קיין אייגענעם שטיצפונקט אויף דער ערד-קוגל אַזוי לאַנג, ווי מיר זיינען אַ באַדנאַזע אויסנאַם צווישן אַלע פעלקער. די אידישע רעכטלעכע אָרעגולירט וועט וועט ניט אָפּגעשאַפט ווערן

ענדנליטיק און פולשטענדיק אזוי לאנג, ווי עס וועט פארבלייבן די אירישע היימלאַזיקיט.

אָט די אַלע פראגן, די אַלע פאזן פון אירישער עמאַנציפאַציע שטייען אויף דער טאגנעס-אַרדננג אינ'ם היינטיקן שיקזאַל-שווערן היסטאָרישן מאַמענט, אינ'ם מאַמענט, ווען די צייט איז טראַגעדיק מיט נייע וועלטן און גרייט זיך צו געבוירן אין איבערמענטשלאַכע יסורים. אַלע אָט די פאזן פון בירעגערלאַכער און נאַציאָנאַלער רעכטלאַזיקייט, פראגן פון אונזער געפאַלנקייט און היימלאַזיקייט שטייען און מוזן שטיין אויף דער טאגנעס-אַרדננג פון דער אירישער אָרגאַניזאַציאָנס-באַוועגונג און פונ'ם אירישן קאַנגרעס.

נאָר מיר האָבן אויך געזען, אַז שטענדיק, אין אַלע פאזן פון אונזער הונדערט-יאָריקן קאמף פאר רעכט, שטענדיק האָבן זיך אין אונזער אייגענער מיט, צווישן דעם אירישן פאָלק, געפונען נאָצען שיכטן פון אינערלאַכע פיינט, און זיי האָבן מיט אַלע מיטלען געקעמפט קעגן די רעכט פון זייער פאָלק, מיט אַלע מיטלען געשטערט אונזער עמאַנציפאַ-ציאָנס-קאמף. אירישע רעאַקציאָנערן האָבן די אירישע באַוועגונג גע-שעדיקט אין יענער צייט, ווען אונזער פאָלק האָט געקעמפט פאר בירגער-לאַכער עמאַנציפאַציע. און היינט שטעלן זיך אויף די אינערלאַכע קעגנער פון אונזער פאָלק און אָרגאַניזירן זיך צו שטערן דעם היינטיקן שטרייט פאר נאַציאָנאַלער עמאַנציפאַציע און פאר אַז אייגענער היים.

אַזוי היסטאָריש שרייט ביי שריט ווערט דער אירישער עמאַנציפאַ-ציאָנס-קאמף ברייטער אין פערספעקטיוון, און אַלץ אויף נייע פאָזיציעס קלייבן זיך אַריבער די אינערלאַכע פיינט פון אירישער פרייהייט און גלייכהייט.

אונזער עמאַנציפאַציע דאַרף אויסגעקעמפט ווערן ניט נאָר אין דרויסן, נאר אויך אינווייניק, אינ'ם אירישן פאָלק גופא: איצט, אזוי ווי אין די אמאָליקע צייטן. דער קאמף פון אירישע רעכט ווערט פאָרוואַנדלט אין אַ לאַנגן און שווערן קאמף קעגן אסימילאַציע און קעגן הפקדות. דער קאמף פאר רעכט ווערט פאָרוואַנדלט אינ'ם קאמף פאר נאַציאָנאַלן שטאַלץ אין נאַציאָנאַלער אומאָפּהענגיקייט.

מיט'ן פנים צו דער ווירקלאכקייט

דער ציוניזם שטייט מיט דעם פנים צו דער ווירקלאכקייט, בשעת די שונאי ציון קערן זיך אָפּ פון איר מיט'ן רוקן.

וואָס מיר האָבן פאַראויסגעזאָגט מיט פופצען, מיט צוועלף און מיט צען יאָר צוריק, און באַזונדערס ביים אָנהויב פון דער וועלט־מלחמה, איז איצט געוואָרן אַ פאַקט: אַ געזיכערטע אייגענע היים, פאַר'ן אידישן פּאָלק אין ארץ ישראל איז אַ וועקגעשטעלט געוואָרן אויף דער טאַגערס־אַרדנונג פון דער וועלט פאַליטיק. דאָס איז דערווייל אַלץ, ניט מער, נאָר אויך ניט ווייניקער.

דאָס איז אונזער זיג, אַן אומצווייפֿלהאַפּטער זיג. אונזערער, פון אַלע ציוניסטן, ווייל ווען ניט די צוואַנציק־יאָריקע אינטענסיווע פּראָפּאגאנדע פון ציוניזם, און ווען ניט די צען־יאָריקע פּראַקטישע רעוואָלוציאָנס־אַרבעט פון ציוניזם אין ארץ ישראל, וואָלט די פּראַגע קיינמאָל ניט באַטראַכט געוואָרן ערנסט און וואָלט ניט אויפגעקומען אויף דעם גרינעם טיש פון די דיפּלאָמאַטן. בלויז מענטשן מיט אַ קינדערשן בליק אויף וועלט־געשעענישן און אויף פּאָליטישע פּראַגן קאָנען זיך מאַלן, אַז די פּראַגע וואָלט אַרויפגעבראַכט געוואָרן, ווען עס וואָלט ניט געווען קיין ברייטע ציוניסטישע באַוועגונג. פאַרקערט, די ציוניסטישע באַוועגונג האָט אין דער פּראַגע ניט קיין קלענערן חלק, איידער אַפילו דער בריטישער מאַרש אין ארץ ישראל. עס וועט זיין זעהר גוט, ווען אונזערע פריינט וועלן דאָס ניט פאַרגעסן, און עס וואָלט זיכער ניט געשאַדט, אַז אונזערע ניט־פאַרגינער זאָלן דאָס אויך פאַרשטיין.

קיין רעכט־פּראַגע וועט קיינמאָל ניט אויפגעהויבן ווערן, אַזוי לאַנג ווי די אוממיטלכאַר פאַראינטערעסירטע פאַרלאַנגען עס ניט. אַזוי איז עס אויך מיט די אידישע רעכט. די גאנצע געשיכטע באַווייזט אונז, אַז די אידן האָבן געקראָגן רעכט נאָר דאָן, ווען זיי האָבן עס פאַרלאַנגט, און נאָר אין דער מאַס, אין וועלכער זיי האָבן פאַר די רעכטן געקעמפט. די ענגלישע און האַלענדישע רעוואָלוציעס פון 17טן יאָרהונדערט האָבן ניט געבראַכט קיין גלייכע רעכטן פאַר אידן, ווייל זיי האָבן עס ניט פאַרלאַנגט. די ערשטע פּראַנציוזישע רעוואָלוציע האָט קיין פּולע גלייכ־באַרעכטיקונג פאַר אידן ניט געבראַכט, ווייל זיי האָבן זיך צו־שפּעט געכאַפט צו מאַנען, וואָס זיי קומט. פאַר דער רעוואָלוציע פון 1848־טן יאָר איז אייראָפּע איז ביי אידן די עמאַנציפּאַציאָנס־באַוועגונג געווען זייער שוואַך, און דערפאַר האָט יענע רעוואָלוציע טאַקע ניט געבראַכט קיין גרויסע

דערלייכטערונגען פאר אידן.

אויב די גרויסע רוסישע רעוואָלוציע האָט תיכף אַראָפּגעריסן די קייטן פון דעם אירדישן פּאָלק, איז דאָס דערפאר, ווייל עס איז פאַרגאַנגען פּופּציק יאָר פון אירישער עמאַנציפּאַצאַנס-באַוועגונג.

די רוסישע אידן האָבן אין זייער היינטיקער פרייהייט ניט קיין קלענערן חלק איידער די רעוואָלוציע אליין. אויב אונזערע הערצער זיינען פול מיט דאנק צום רוסישן פּאָלק, צום רוסישן אַרבעטער-קלאַס פאַר דעם עמאַנציפּאַצאַנס-אַקט, דאַרפן מיר ניט פאַרגעסן, אז אַ גלייכער באַ- גייסטערטער דאנק און אנערקענונג קומט די אירישע משכילים פון די 60ער און 70ער יאָרן, און שפּעטער דעם „בונד“ און די ציוניסטישע סאַציאַליסטן, וועלכע האָבן מיט זייער קאַמף ערשט מעגלאַך געמאַכט אַט דעם ליכטיקן רעזולטאַט.

איך גיי נאָך ווייטער. די אויסערלאַכע ענדערונגען און געשעענישן קאָנען אַמאָל האָבן נאָך אַ קלענערן ווערט, איידער דער קאַמף פון די פאַראינטערעסירטע גופא. יעדע באַפרייאונג איז קודם כל די זאך פון די פאַרשקלאַפטע גופא. אזוי איז דאָס מיט'ן אַרבעטער-קלאַס, און ניט ווייניקער איז עס אויך מיט די אונטערדריקטע פעלקער. די בירגערלאַך- אירישע גלייכבאַרעכטיקונג אין צענטראַל איראָפּע אין 1867-1870 יאָרן איז געקומען גאָר אָן אַ רעוואָלוציע, נאָר אַלס רעזולטאַטן פון האַרטגעקעמטע קאַמפּע פאַר רעכט, צוגלייך מיט דער באַפעסטיקונג פון די קאָנסטיטוציאָנעלע פרינציפּן אין עסטרייך, אונגאַרן און דייטשלאַנד.

גלייך ווי עס איז געווען מיט דער אנערקענונג פון די בירגערלאַכע רעכטן פון די אידן, אזוי איז עס אויך און וועט זיין מיט דער אנערקענונג פון די נאַציאָנאַל-פּאָליטישע רעכטן פון אירדישן פּאָלק אויף ארץ ישראל און מיט די נאַציאָנאַל-אויטאָנאָמע רעכטן פון די אירישע מאַסן אין די גלות-לענדער. צו עראָבערן אַט די רעכטן, איז, נאַטירלאַך, נויטיג אַ גי- ציקע אויסערלאַכע סיטואַציע, — אָבער קודם כל, אַ שטאַרקע באַוועגונג ביי די אידן גופא, וועלכע זאָל וועקן דאָס אירישע פּאָלק, ווי אויך דאָס געוויסן און די אינטערעסן פון די אומות העולם; אַ באַוועגונג, וועלכע זאָל אויסנוצן איטלאַכע גינציקע לאַגע פון די אַרומיקע כחות און איטלאַכע פּאָסיקע קאָמבינאַציע פון פרעמדע אינטערעסן.

די פראפאגאַנדע אליין איז אין פּאָליטישער הינזיכט אַ סך ווייניקער פּראָדוקטיוו, איידער פּראָקטישע מעשים. שאַפט פּאַסטן, פּאַסטן און אָבער אַ מאָל פּאַסטן — דאָס איז דער ווינקלשטיין פון פּאָליטישער ווייזהייט. פּאַסטן איבערצייגן בעסער ווי געדאַנקען. מעשים ווירקן שטאַרקער פאַר לאַזונגען. קרבנות אַגיתירן בעסער איידער רעוואָלוציעס. דערפאַר איז זיכער, אז למשל דער „בונד“ האָט אין דער עמאַנציפּאַציע פון די רוסישע אידן אַ גרעסערן חלק, איידער די גאַנצע אַגיטאַציאָנס-ליטעראַטור פאַר אירישע רעכטן, וועלכע איז אין משך פון פּופּציק יאָר געשאַפן געוואָרן פון די בירגערלאַכע „דערגרייכער“. דער „בונד“ האָט זיך ניט באַנוגנט

מיט די רייד, נאָר ער האָט געקעמפט און געבראכט קרבנות, — דאָס הייסט, ער האָט געשאפן פאָליטישע פאָסטן, קליינע, אינדיווידועלע, יעדער איינער פאַר זיך אָן פאָליטישן ווערט, נאָר צוזאַמען בילדן זיי איין גרויסן פאָסט, וואָס האָט איצט געבראכט זיין פרוכט.*

אזוי איז אויך מיט'ן ציוניזם. די פראַקטישע קאָלאָניאַציאָנס־אַרבעט אין ארץ ישראל מיט אירע ערפארונגען, אומפאַרמיידלעכע פעלערן און קרבנות האָבן געשאפן יענע פאָליטישע פאָסטן, וועלכע האָבן צוגעגרייט דעם היינטיקן רעזולטאַט. ווי קליין און שוואַך עס זאָלן דערוויילע ניט זיין די אידישע קאָלאָניעס, ווי פעלערהאַפט די סיסטעמען פון קאָלאָני־זאַציע, און ווי יונג די ציוניסטישע אינסטיטוטן דאָרט, האָבן זיי דאָך אַ סך מער אופגעטאָן פאַר דער אויפקלערונג פון אידישן פאָלק און פון דער נאַנצער וועלט, איידער טויזנטער שיינע פראָגראַמען און דיפלאַמאַטישע פאַרהאַנדלונגען. איין געפאַלענער וועכטער האָט אין דער פאַרווירקלעכונג פון ציוניזם אַ גרעסערן חלק, איידער אַלע אונזערע דעקלאַראַציעס.

די בעסטע גאַראַנטיע פון דעם ציוניזם ליגט פאַרט אין דער ציוניסטישער באַוועגונג, און ניט אין אַ טשאַרטער. די גאַראַנטיע ליגט, קודם כל, אין דער אָרגאַניזאַציע פונ'ם אַלגעמיינעם ציוניזם און פונ'ם סאָציאַליסטישן ציוניזם. דאָס האָב איך געזאָגט מיט פופצען און צוועלף יאָר צוריק; און איך וועל ניט מיד ווערן עס איבער'חזר'ן אפילו היינט, ווען דער עולם ווערט אזוי שוין צושטאַרק באַגייסטערט פון די פאָליטישע און דיפלאַמאַטישע ניס. איך האָב ניט מורא פאַר דער באַגייסטערונג, און אפילו ניט פאַר דער אַנטווישונג, וואָס קען שפעטער קומען, — נאָר שערדאָך איז די פאַרמישונג פון די יוצרות, מען זאָל ניט פאַרזען די בוימער מחמת דעם וואַלד. דער שיינער וואַלד פון פאָליטישע פערספעקטיוון פאַר דעם ציוניזם האָט נאָר אַ קוים דורך זיינע בוימער — דורך די פראַקטישע מעשים פון דער ציוניסטישער באַוועגונג.

דערווייל איז דער ערפאָלג נאָך ניט קיין רעאַלער, ער איז אייגנטלעך

* רייזנדיק פון „בונד“, מיין איך, נאָמירלאַך, נאָר דעם פאָזיטיוו־טויל פון זיין אַמאָליקער מעטיקוויט. דער היינטיקער „בונד“ איז פונקט אזוי ווייט פון דעם אַמאָליקן, און פונקט אין דערזעלבער ריכטונג ווייט, ווי דער היינטיקער „פאַרווערטס“ פונ'ם אַמאָליקן. אויב אב, קאַהאַן מעג ניט מערקן זיין ירידה, מעג דאָס אַ בונדיסטישער „בן־יחיד“ אויך. אָבער אויך אַמאָל איז דער „בונד“ ניט געווען כלל קאַמף, ניט כלל אידעאָלאָגישע דערעלעמענט פון ענגהאַרציקייט און אויבערפלעכלאַכקייט האָט אויך דעמאָלט געגעבן אים ווייט ניט קיין פויגעם ריח. נאָר דער הייסטאָרישער פאַרדינסט מוז דעם „בונד“ צוגעגעבן ווערן אין פולער מאָס. דעם פאַרדינסט האָבן מיר, איבערגעגעבן, אים מודה געווען נאָך מיט פופצען יאָר צוריק. אין 1906 האָב איך, צ. ב., געשריבן: „דער אידישער אַרבעטער־קלאַס וועט אַוועק־שטעלן דעם „בונד“ פאַר זיינע פאַרדינסטן אַ פראַכטפולן דענקמאַל — אין ירושלים.“

נאָר אין דער מחשבה. איך וויל דאָ זאָגן און טאָקע אונטערשטרייכן אַ זעלבסטפאַרשטענדלאַכקייט: מיר האָבן נאָך נישט אַרץ-ישראל. אלע פאַרשטייען עס, נאָר ס'שאַדט נישט צו דערמאָנען. מיר האָבן נאָך אַפילו נישט קיין אָפּיציעלן צוזאָג צו געבן אונז ארץ ישראל. נאָר עס איז שוין קלאַס אַל דער פאַקט אַליין, וואָס דער ציוניזם איז ענדלאַך געוואָרן אַן ערנסטער ענין פאַר דער גרויסער פּאָליטיק אין דער וועלט. דאָס, אַליין פאַר זיך, איז אזא זיג פאַר דער ציוניסטישער באַ-וועגונג, וואָס וועט ברענגען זיינע גוטע פּאָליטישע פּראָצעסן אין דער צוקונפֿט, ווען אַפילו דערווייל זאָל זיך אויסלאָזן, חלילה, אַ מיסערפּאָל. די ערשטע רוסישע רעוואָלוציע איז געווען אַ שמערצלאַכער דורכפאַל, אָבער אירע פּרוכט האָט זי געבראַכט שפּעטער, און ווי געבראַכט. דעם אמת'ן טויט-קלאַפּ דעם צאָריום האָט זי געגעבן, יענע טראַגישע רעוואָלוציע מיט איר טראַגישער אַנטווישונג. און דעם גרעסטן טויט-קלאַפּ דער גאַנצער גלות-אידעאָלאָגיע, דעם רעאַקציאָנערן אַנטי-ציוניזם, דער בלינדער, וויסער הפּקות פון די שונאי ציון האָט געבראַכט אַט דער לעצטער זיג אונזערער.

די שנאה צום ציוניזם איז מאָראַליש דערשלאָגן געוואָרן אויף אייביק. איצט זעט די גאַנצע וועלט, אַז זי האָט מער נישט קיין געזונטן פּסיכאָלאָגישן און סאָציאלן יסוד, אַז זי איז צופּוילט דורך און דורך, אַז זי איז — די רעאַקציע און דער אָבסעקוראַנטיזם אין דער אידישער וועלט. די שונאי-ציון, וועלכע האָבן זיך מיט אַזוי פיל חוצפה אוועקגעשטעלט מיט'ן רוקן צום לעבן, צו דער פּרייהייט, זעען נישט, מיען זיך נישט צו זען, אַז דאָס לעבן האָט זיי געענטפּערט מדה כנגד מדה: האָט זיך מיט'ן רוקן אָפּגעקערט פון זיי, ווי פון אָפּגעשמיסענע הושענות.

און אַט דער רעזולטאַט, זאָג איך, וועט בלייבן אַפילו ווען די היינטיקע דיפּלאַמאַטישע סיטואַציע זאָל נישט ברענגען צו קיין פּאָזיטיוון רעזולטאַט.

לאָמיר האָפּן, אַז די געשעענישן וועלן זיך אַנטוויקלען אַזוי, ווי עס פּאָרען די העכסטע אינטערעסן פון דער מענטשהייט און פּונ'ם אידישן פּאָל און די לאַגיק פון דער מלחמה. די וועלט-מלחמה גייט איצט אַריבער פון איר אימפּעריאַליסטישער סטאַדיע אין איר לעצטער, רעוואָלוציאָנערער סטאַדיע. און בכן לאָמיר האָפּן, אַז זי וועט זיך אויסלאָזן נישט מיט קיין ווייטערער אונטערדריקונג, נאָר מיט דער באַפֿרייאַונג פון אלע פעלקער. עס איז כמעט ווי זיכער, אַז די ענגלענדער וועלן נאָך האָבן גענוג צייט איינצונעמען ארץ ישראל, מעסאָפּאָטאַמיע און סיריע. עס איז כמעט ווי זיכער, אַז אַ רעוואָלוציע וועט אַראַפּשלידערן די האָהענצאָלערנס, די האַבסבורגס און צענטראַליסטישע יונגירטערן. און אויב אַזוי וועט שוין מיט מאַטעמאַטישער זיכערקייט קומען אויך די אידישע רעפּובליק אין ארץ ישראל.

אָבער, ווער ווייסט! עס איז נאָך אַלץ נישט אויסגעשלאָסן, אַז דער גאָר פון דער געשיכטע זאָל זיך ווידער קרום אַ דריי טאָג, און דעמאָלט

וועט, צוגלייך מיט א סך אנדערע רעוואָלוציאָנערע טרוימען, אויך דער ציוניזם איבערלעבן אן אנטוישונג. און צוזאמען מיט א סך אנדערע פינסטערלינגען און רעאקציאָנערן, וועלן אויך די ריטער פון אידישער אסימילאציע און פון גלות־אפארטוניזם נאך אַמאָל אַרויפכאַפן זיך אויפ'ן זאָטל. נאָר איין פאזיטיווער רעזולטאַט וועט שוין בלייבן אויף דער צו־קונפט: איינמאָל געשטעלט אויף דער טאגעס־אָרדנונג פון דער וועלט־פאָליטיק, וועט די ארץ ישראל פראגע פון דאָרט שוין ניט אַראָפּגיין. און די ציוניסטישע באַוועגונג, ווערנדיק אַלץ ברייטער און טיפער, וועט מיט אירע פראקטישע מעשים טרייבן די פראגע אַלץ מער און מער צו איר ענדגילטיקער לייזונג, צו דער געזיכערטער אייגענער היים פאר'ן אידישן פאָלק אין ארץ ישראל.

דער ציוניזם איז א היסטאָרישע נויטווענדיקייט אין אידישן לעבן; ער וועט קומען — דורך דער ציוניסטישער באַוועגונג, דורך דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, דורך דעם פּועל־ציוניזם, דורך אונזערע אינסטיטוטן, אונזער אַרבעט און אונזער קאַמף.

ארץ-ישראל אלס א לאנד פאר אידישע מאסן

צווישן די אידישע ארבעטער ווערט אלץ מער און מער פארשפרייט דער געדאנק, אז דאס אידישע פאלק נויטיקט זיך אין אן עקאנאמיש און פאליטיש זעלבסטשטענדיקן צענטער און כמעט אלע גיבן צו, אז אויב א אידישער צענטער — וואָלט ער באדארפט זיין אין ארץ-ישראל, אָבער נאָך ניט אלע זיינען איינפארשטאנען, אז די טערטאריאלע לע-זונג פון דער אידן פראגע איז אויך מעגלאך, אז זי קען זיך פארוואנדלען פון א וואונש אין א פאקט. אָפטמאל קומט אויס צו הערן אזוינע רייד: יא, מיר זיינען מסכים, ארץ-ישראל איז נויטיק פאר'ן אידישן פאלק, אָבער צו קענען מיר קריגן ארץ-ישראל, און אויב יא, ווי אזוי וועלן מיר זי קריגן?

מ'קען באטראכטן די דאזיגע פראגע פון צוויי זייטן, ווייל דער אויס-דרוק „קריגן ארץ ישראל“ האָט צוויי באדייטונגען. ערשטנס, הייסט דאָס, באקומען דאס אָפיציעלע רעכט צו באזעצן דאָס לאַנד און צו שאַפן דאָרט אן אייגענע פאליטיש-זעלבסטשטענדיקע אידישע געזעלשאַפט. צווייטנס, הייסט דאָס, פאקטיש באזעצן גרויסע אידישע מאסן אין ארץ-ישראל און בילדן א אידישע מערהייט אין לאַנד, צוויי פראגן זיינען דאָס: צי איז מעגלאך רעכטלאך צו באקומען ארץ-ישראל, אז די מלוכות זאלן איבער-געבן דאָס לאַנד אין רשות פון אונזער פאלק? און צו איז מעגלאך פאק-טיש צו עראבערן ארץ-ישראל דורך א כרייטער אידישע קאָלאָניזציע די רעכטלאכע פראגע, וועלכע הענגט אָפּ פון דער וועלט-פאליטישער לאַגע און פון אויסנאָנג פונ'ם קריג, דאָרף באטראכט ווערן באזונדער. אין דער היינטיגער אָפּהאַנדלונג וועלן מיר זיך באשרענקן מיט דער צוויי-טער פראגע, ווי וועט ארץ-ישראל קענען ווערן א היים פאר אידישע פאלקס-מאסן.

ארץ-ישראל איז ניט אזא גרויס לאַנד, ווי דייטשלאַנד אָדער פראַנק-רייך, למשל; פונדעסטוועגן קען זי דאָך ארייננעמען א גרויסע באפעל-קערונג. דאָס לאַנד איז אין שטח אזוי גרויס, ווי בעלגיע, ווי די אינזל האאיטי. אין בעלגיע וואוינען כמעט אַכט מיליאָן מענטשן, אויף האאיטי צוויי מיליאָן, און אין ארץ-ישראל סך הכל זעקס אָדער זיבן הונדערט טויזנט. ווען די אידן זאלן זיך דערהויבן צו דער זעלבער מדרגה פון קול-טור, ווי די בעלגיער, קענען מיר אריינברענגען אין דעם קליינעם לאַנד נאָך די גרויסע מערהייט פון אונזער צווייטן פאלק, אלע רוסישע און עסטרייכישע אידן צוזאמען. אויב די אידן זאלן זיך אַראָפּלאָזן צו יענער

מדרגה פון קולטור, אויף וועלכער ס'שטייען די האאיטישע נעגערס און מולאטו, קענען מיר נאך באזעצן אין דעם לאַנד אלע אידן פון די צורא-בירטע פראווינצן פון פוילן און גאליציען.

און ווען מיר זאלן באקומען די עפנטלאך-דעכטלאכע מענלאכקייט, צו קאלאניזירן ניט ארץ-ישראל אליין, נאך אויך אירע נאכבאר-לענדער, מעסאפאטאמאיען און על-עריש, קענען מיר, בא דער קולטור, אינטעליגענץ און ארבעטספייאניקייט פון נעגערס אדער מאנטענערגינער, געפינען דאָרט גענוג פלאץ פאר דעם גאנצן אידישן פאלק מיט אלע קינדס-קינדער אין משך פון הונדערטער יאָרן.

די נאטירלאכע באדינגונגען פון קלימאט און באָדן אין פאלעסטינא, זיינען לויט דער מיינונג פון די בעסטע ספעציאליסטן, ווי פראפ. אַמאָ ווארבורג, אוהאנען און פילע אנדערע — זייער גינציק פאר א גרויסע מאסן-קאלאניזאציע. דער קלימאט פון לאַנד איז אין אלגעמיין א געזונטער, נאך ער ווערט געשטערט דורך געוויסע אַרטיגע קראנקהייטן. דאָס זיינען אָבער שטערונגען, וואָס קענען און ווערן שוין אַזינד סיסטעמאַטיש באזייטיקט דורך ציוויליזאטאָרישע און סאניטאָרישע אונטערנעמונגען. א סך קאלאניעס אין ארץ-ישראל, וואָס זיינען געווען זומפן מיט דרייסיק יאָר צוריק, זיינען אַ דאנק אזוינע מיטלען געוואָרן בליענדע גערטנער און קוראָרטן. וואָס דער מענטשלאַכער שכל האָט געקאָנט דערגרייכן אין שטאט פלאָרידא, אויף דער קובאַ-אינזל, אין בראַזיליען, אין פאנאַמאַ, וואו ס'פלעגן אויך הערשן מאַלאַריאַ מיט אנדערע מגפות, דאָס וועלן אויך די אידן קענען באווייזן.

דער באָדן אין פאלעסטינא איז בטבע אַ רייכער און אַ פרוכטבאַרער, ווי דאָס באווייזט דער פאקט. אז בעת דער אידישער זעלבסטשטענדיקייט פלעגן זיך אין לאַנד מפרנס זיין עטלאַכע מיליאָן נפשות. דאָס לאַנד איז אָבער איצט אויך שטאַרק פאַרלאָזט און פאַר'יתום'ט. דאָ דאַרף קומען די מאָדערנע וויסנשאַפט מיט אירע וואונדערבאַרע מיטלען צו באַפֿרוכטפערן אַ פאַר'יתום'טן באָדן. דורך באוואַסערונג, פרוכט-וועקסל, אויך דער באָדן פון איטאַליע און די באַלקאַן-לענדער איז געלעגן פאַר-וויסט הונדערטער יאָרן, ביז די מענטשן האָבן זיך פאַר אים גענומען און אין לויף פון עטלאַכע צענדליגער יאָרן פאַרוואַנדלט די וויססענישן אין וועלדער, פערלער און בליענדע שטעט.

דאן, די אינדוסטריע, וואָס קען רייך מאַכן אפילו די אַרימסטע, פאַר-וואַרפנסטע ווינקלאַך! אינדוסטריע הענגט אָפּ סיי פון די אַרטיקע נאַטור-באדינגונגען, סיי פון דעם אונטערנעמונגס-גייסט ביי דער באַפעלקערונג. ס'זיינען שוין דאָ אייניקע אייזנבאַנען אין לאַנד, נאָר די אידישע קאלאניזאציע וועט דאָרט ערשט אויפבויען אַ געדיכטן געץ פון באַנען. ס'איז אַ סכרה, אַז אין לאַנד געפינען זיך באַגראָבן אונטער דער ערד פלאַך אַ סך וויכטיקע מעטאַלן און מינעראַלן. אויב אָבער אין ארץ-ישראל איז זאפילו נימא קיין קוילן אדער קיין נאפט (געצאלאָגן זאָגן, אַז ס'איז

יא פאראן) — האבן מיר דאך דעם ביישפיל פון איטאליע און די באל-קאלענדער, וואס באזיצן אויך ניט קיין אייגענע קוילן און נאפט, דאך אנטוויקלען זיי אן אייגענע אינדוסטריע. ווייטער, באזיצט ארץ-ישראל א גרויסע קראפט פונ'ם וואסער-שטראם פון ירדן, וואס קען פארזארגן מיט ענערגיע דאס גאנצע לאנד.

צווישן די באדינגונגען פון אידישער קאלאניזאציע אין באזונדערס וויכטיק דער פאקט, וואס ארץ-ישראל איז ענג פארבונדן מיט'ן וועלט-מארק: פון אלע טערקישע פראווינצן איז דאס די לעבעדיקסטע אין זינען פון וועלט-האנדל, פון ארויספיר און אריינפיר. דאס קומט פון דער אידישער קאלאניזאציע. פאר אלץ, וואס אידן פראדוצירן אין ארץ-ישראל, האבן זיי א פארטיקן מארק אין די גלות-לענדער. און דורך די פארמיט-לונג פון די אידן אין די גלות-לענדער קענען די פראדוקטן פון ארץ-ישראל גלייך אריינדרנגען אין'ם מארק פון פרעמדע פעלקער, ווי מיר זעען דאס שוין איצט מיט די פראדוקטן, וואס אידן פירן ארויס פון ארץ-ישראל (אראנזשן, כרמל-ווין).

ארץ-ישראל פירט אריין צו זיך פון פרעמדע לענדער א סך אזוינע סחורות, וואס אידן וואלטן געקאנט צום בעסטן באזארגן אויפ'ן ארט. זי פירט אריין קליידער פון ווין, בעת די אידן זיינען די בעסטע שניידער אין דער וועלט און וואלטן אליין געקענט פארזארגן מיט מלבושים אי ארץ-ישראל אי דעם גאנצן אריענט. ארץ-ישראל פירט אריין ציגארעטן פון מצרים, שיר פון עסטרייך, קאפעליושן פון איטאליע, כעמישע שטאפן פון מצרים און פון איטאליע, זיינערס פון דייטשלאנד און דער שווייץ. בעת אידן זיינען די בעסטע מייסטער פאר אזוינע מלאכות. גאנצע שטעט אין ארץ-ישראל קענען אויסגעבויט ווערן פון אידישע פאבריקן מיט אידישע ארבעטער.

דאס זיינען דערווייל נאר מעגליכקייטן. וואס פון דעם וועט פאר-ווירקלאכט ווערן, — דאס ווענדעט זיך אן דער ענערגיע, וואס דאס איז דישיע פאלק, און גאנץ ספעציעל די אידישע ארבעטער וועלן ארויסווייזן אין דער קאלאניזאציע. מיר וועלן אבער ניט בארארפן צו בויען אלעדינג פון ס'ניי אויף א ווילד-פרעמדן באדן, ווייל אין ארץ-ישראל איז שוין א סך אויפגעבויט געווארן אין לאנד דורך דער דרייסיק-יאריקער ארבעט פון פיאנערן. דאס איז דער נייער ישוב אין די קאלאניעס און אין די שטעט.

די פיאנערן האבן אונטער די שווערסטע, שרעקלאכסטע באדינגונגען אויפגעבויט א אידישן ישוב, וואס איז נאך ניט געזיכערט פאליטיש, האט נאך ניט קיין רעכטלאכע גאראנטיעס, שטעלט מיט זיך אבער שוין פאר א הויכן עקאנאמישן און קולטורעלן ווערט: דער קליינער ישוב, וואס מיר האבן שוין אין לאנד, איז פאקטיש אויטאנאם, אומאפהענגיק סיי פון טער-קיי, סיי פון דער אראבישער באפעלקערונג, אין זיין קולטורעלער און געזעלשאפטלאכער אנטוויקלונג. דאס איז אונזער אידישע באלעבאטיש-

קייט, — א קליינע באַלעבאַטישקייט, נאָר אַ זעלבסטשטענדיקע. אזאָ קולטורעלע און עקאָנאָמישע זעלבסטשטענדיקייט געניסן מיר אין ערגעץ ניט, אפילו ניט אין די פרייסטע לענדער פון דער וועלט. דאָס האָבן געקענט אין ארץ-ישראל שאַפן איינזאַמע פיאַנערן מיט זייערע באַשרענקטע מיטלען און אַן שום ערפאַרונג. וואָס'זשע וועט קענען דאָרט שאַפן דאָס גאַנצע געאייניקטע און אַרגאַניזירטע אידישע פאָלק?

אין משך פון די לעצטע צענדליקער יאָרן זיינען אַנטשטאַנען גרויסע קאָלאָניעס אין די אַמאַליקע וויסטע לענדער. די „וועסט“ אין די פאַר-אייניקטע שטאַטן, בראַזיליע, אַרגענטינע, דרום-אַפריקע, עגיפּטן — זיי נען געוואָרן בליענדע מדינות אַ דאַנק דער סיסטעמאַטישער אַרבעט פון פעלקער און רעגירונגען. אויך אין פאַלעסטינע קען אַנטשטיין אַ רייכער שטאַט מיט אַ וויכטיקער נאַציאָנאַלער ווירטשאַפּט. דערצו זיינען נויטיק אַרגאַניזירטע פאַלקס-קרעפּטן. מיר האָבן אַ פאָלק אַן אַ לאַנד און אַ לאַנד אַן אַ פאָלק. לאַמיר זיי צונויפברענגען צוזאַמען!

באַדענקט דאָס אידישע אַרבעטער, איר וועט איינזען, אַז ארץ-ישראל אַלס אַ לאַנד פאַר די אידישע פאָלקס-מאַסן איז ניט קיין חלום, נאָר אַ גרויסע היסטאָרישע מעגלאַכקייט. באַטראַכט דאָס, חברים אַרבעטער, און איר וועט פאַרשטיין, פאַרוואָס מיר ווילן אַ אידישן קאָנגרעס מיט דער פּלאַטפאָרם פון אַ פאָליטיש-זעלבסטשטענדיקער אידישער היים אין ארץ-ישראל.

(„אידישער קאָנגרעס“, 13טן אויגוסט, 1915.)

דער טערָאָריסט און דער וועכטער

(צום דערשיינען פון זאמל-בוך „יזכור“)

א מיטל-געוואקסענער פויערל מיט א צעשויערט בערדל און קליינע הכנע'דיקע גרויע אויגן, וואָס דערציילן פון שווערער פראצע און א האַפנונג און פון באַהאַלטענעם פראַמעסט, זיצט איינגעבויגן אויפ'ן בעטל פון געפענגניש, טראַכט, מסתמא, זיין בלייערנע מחשבה וועגן ערד און פריי-הייט. פלוצלונג, רופט ער זיך אָפּ צו מיר — איך „זיץ“ מיט אים און נאָך אנדערע „גוים“ אין איין קאמער, פאר פאליטישע פארברעכנס, אין אַ תפיסה פון דרום-רוסלאַנד — קערט ער זיך צו מיר צו :

— זאנטישע, פאניטשו, וועט מען יענע צוויי נייע געפאנגענע הענגען?
— כ'וניים ניט, מסתמא הענגען, — שלייכט זיך אַרויס פון פארקלעמ-טער ברוסט אַז ענטפער, אַז מיין ווילן און אַז מיין הסכמה.

— ווייזשע איז דאָס, פאניטשו, זיי האָבן זיך דאָך פאר אונז אַלעמען איינגעלייגט, קלעקט אונז קיין ערד ניט, דער גובערנאַטאָר האָט אונז אַלעמען געשמיסן, מיר האָבן אַלע זיי געבענטשט, אַז זיי האָבן דעם גובער-נאַטאָר געשאַסן — פארוואָס-זשע וועט מען זיי הענגען און אונז ניט? פאניטשו, איז דאָס יושר?

זיצט ער ווייטער אַז באוועגונג, און איך קענט אפאטיש געפענגניש-דאמקעס פון קאזיאָנעם שוואַץ-ברויט, צו שפילן דאמקעס מיט דעמזעלביקן פויער.

— איז זיינען זיי דאָך אונזערע העלדן! — פארענדיקט פלוצלינג דער פויער זיין דערשראָקענעם געדאַנק, און די אויגן ווערן מיטאמאָל גרעסער, די גאַנצע וואַכעדיקע פיגור פונ'ם דאַרפישן „בונטאָוושטשיק“ נאָך קלענער, נאָך מער צוזאַמענגעקאָרטשעט.

„זיינען זיי דאָך אונזערע העלדן.“ דער גוי האָט צום ערשטן מאל פארשטאַנען דאָס מאָדנע וואָרט. „טאָס וואָני-זשע נאָשי העראָאי.“ איצט ערשט ווערט אים קלאָר דאָס פרעמדע וואָרט „העראָאי“, וואָס ער האָט ערגעץ געהערט קלינגען, נאָר ס'האָט זיך ניט געקלעפט צו זיין וואַכעדי-קער דערפאַרונג.

דער נאָאיווער און פרומער אויסרוף פון יענעם פויער שוועבט די גאַנצע צייט אַז מיין זכרון ווען איך קאָרטשע זיך אַרײַן אין דעם פראַכטפול-שוידערלאַכן בוך, אין דעם „יזכור“-בוך, וואו איטלאַכע שורה און איטלאַך בילד זאָגט דיר מוסר, וואָס „יענע זיינען אונזערע העלדן“

און פאַרוואָס זיי פאלן אַ קרבן פאַר אונז.

פון יענע צוויי העלדן, וואָס מען האָט זיי געזאָלט הענגען אלס קרבן פאַר די געשמיסענע פויערים, איז איינער אַ אידישער בחור געווען. זיין יוגנטלאַכן ענטזויאַזם, זיין דורשט מפקיר צו זיין זיך פאַר דעם כלל — האָט ער אָפּגעגעבן דעם פרעמדן פאַלק, זיין לעבן האָט ער איינגעזעצט פאַר פרעמדע ערד און פרייהייט. קיין טיפּער „טעאַרעטיקער“ איז ער נישט געווען, איז קיין געהיימע דיסקוסיאָנס-פאַרזאַמלונגען פלעגט ער נישט אַרויסטרעטן: אַרויסגעוואָרפן אין שטרענגער „קאָנספּיראַטיווער“ פאַרגעסנ-הייט זיין אייגענטום נאָמען, האָט ער געטראָגען פרעמדע קריסטלאַכע נעמען, אין יעדער שטאַט אַן אַנדער נאָמען. איך ווייס נאָך עדהיום נישט זיין אידישן נאָמען, פאַר וועלכן ער האָט אזוי מורא געהאַט, נאָך געקענט האָבן איך אים נאָך „אויף דער פרייהייט“ און פלעג אַמאָל פאַרקניפן מיט אים אַ געשפרעד מכה דער אידישער לאַגע.

— עי, איר שאָוויניסטן, בורזשואַס, איר פאַרשטייט נישט, אַז אַלצדינג קערט זיך אָן דער אַגראַר-פּראָגע. נישט דעם רוסישן פאַלק זיין ערד און זיין פרייהייט, וועט קיין אידן-פּראָגע מער נישט זיין.

דער איבערצייגטער ענטפּער פלעגט אָפּקלינגען מיט גוטמוטיקער פעסטקייט. ער האָט געבליקט אויף מיר, ווי איינער, אַ רייכער מנהב, קוקט אויף אַ פאַרשייטן אַרימאָן, וועלכער איז אים מוחל די נדבה; און פון זיינע אויגן האָט אַרויסגעשיינט אַ שטומער פאַרוואורף: איר וויל דאָר אָפּגעבן מיין לעבן פאַר דער ערד און פרייהייט פאַר אַלעמען גלייך, פאַר די פויערים און פאַר דיר, און דו, נאַרישער שאָוויניסט, ווילסט אפילו מיין קרבן נישט צונעמען!

ניין, איך האָב זיין קרבן ריכטיק אָפּגעשאצט און די קרבנות פון הונדערטער אַנדערע אזוינע אידישע בחורים ווי ער, וואָס האָבן זייער פאַר-חלומ'טן קאָפּ אָפּגעגעבן פאַר יענעם. נאָר איך בין נישט געווען באַפרידיקט דערמיט. דאָס זיינען נישט אַ ו נ ז ע ר ע העלדן.

און אויסגעשטאַרבן איז דער וואונדערבאַרער דור פון יענע עטנוזיאַסטן, אויסגעלאָזט זיינע אַטעמס אונטער די הענט פון דעם צאַר'ס תּלנים. די פאַרבליבענע האָבן זיך מייב געווען אויף אַ קליגערער זאך: אָפּגעקומען אונזער חלק עולם-הבא, היינט לאַמיר געניסן פון עולם-הזה. די געוועזענע אידישע רעוואָלוציאָנערן זיינען קאַריעריסטן געוואָרן.

נאָר דער דאַרשטיקער גייסט פון אונזער אידישער יוגנט איז נישט דערשטיקט געוואָרן אין דער אַלגעמיינער יאָגעניש נאָך פאַרגעניגן און קאַריערע. געבליבן איז נאָך וואונדערבאַרער דער אידעאָליזם, געלעבט האָט נאָך אין די פאַרבאָרגענע טיפּענישן פונ'ם פאַלקס-גייסט דער דראַנג נאָך גרויסע היסטאָרישע מעשים. דאָס נאַציאָנאַלע געפיל האָט אָנגעהויבן צו פלאַקערן מיט הייליקע פונקטן פון התלהבות. און אויפ'ן אָרט פון זייערע העלדן זיינען געקומען אַ ו נ ז ע ר ע אייגענע, וואָס ליגן איין זייער לעבן פאַר אידישער ערד און אידישער פרייהייט.

דער הינגעריכטעטער אידישער טעראריסט האָט געפונען אַ ווירדיקן נאָכפאלגער אינ'ם אידישן וועכטער, אַ ווירדיקערן נאָך פאַר דעם ערשטן. דער ערשטער האָט זיין אידישן נאָמען פאַרליקנט און מיט אַ קריסטלאַכן „לייבל“ אויפ'ן שטערן צו דער תליה געגאנגען. און דער נאָכפאלגער זיינער האָט זיין וואַכעדיקן געמאָנאָמען פאַרביטן אויף אַ נאַציאָנאַלן, מיט היסטאָרישע רמזים און האָפנונגען פאַרבונדן.

ז י י ע ר ע העלדן האָבן זיך פון וועלוועלס און בערלס אין אַנטאָניס און קאָנדראָטיס איבערגעדרייט: די נייע העלדן, אַונזערע, די ארץ-ישראל'דיקע זיינען מיט נייע נעמען אַרויס, מיט נעמען פאַר אייגענער ערד און פרייהייט: שמואל, אַהודת, ראובני — הייסן זיי.

אין די הונדערטער ציילן זיי היינט און אין די טויזנטער וועלן זיי מאַרן ציילן, ווייל אַ טייל פון זיי האָט שוין אָפגעגעבן זייערע קערפערס צו באַפֿרוכפערן די אידישע ערד, מאַכן זי פעט מיט יונג בלוט און מיט יונגע מוסקלן, אַז פון איר זאָל אויסשפראַצן דער פרישער בוים פון אידישער פרייהייט.

דאָס זיינען די פאַרקעמפער פון די אידישע פעסטונגען אין ארץ-ישראל, די וועכטער פון אידישן פאַלקס-פאַרמען. און אַ טייל פון זיי איז געפאלן, דערפילנדיק די פרייוויליקע פליכט.

דער טעראריסט איז לכתחילה געגאנגען אויף מאַרד און זעלבסט-מאָרד, ווייל פאַרמאָסטן האָט ער זיך מיט זיין גליעדן האַרץ אונטערצוצינדן דעם גאַנצן בנין פון הונדערט-יאָריקן דעספאָטיזם, צו ברעכן מיט זיין אייגענעם קאַפּ די אַזיאַטישע מויערן פון שקר און פינסטערניש. דער היינטיקער אידישער קעמפער אין ארץ-ישראל גייט אָבער אַהין גיט צו צושטערן, נאָר צו בויען, גיט צו מאַרדן און געמאָרדערט צו ווערן, נאָר צו באַפֿרוכפערן די ערד דורך פרידלאַכער, ברכה-ברענגענדיקער אַרבעט. נאָר די וויסע צושטאַנדן אינ'ם פאַרנאַכלעסיקטן לאַנד זיינען פינטלאַך צו זיין פרידלאַכער אַרבעט, און ער איז געצוואונגען צו באַוואַפנען זיך קעגן די האַלב-ווילדע מענטשן. אַונזערע אידישע העלדן זיינען דער היפוך פון טעראָריזם, נאָר זיי פאַלן אַ קרבן מיט'ן פולן באַוואוסטזין פון דער נויטיקייט און אומפאַרמיידלאַכקייט פון זייער שיקאַל.

אַ נייע פראַכטפולע תפלה האָט די הינע אידישע יונגט פאַרפאַסט אויף די סברים פון די געפאַלענע אידישע אַרבעטער און וועכטער אין ארץ-ישראל, אַ תפלה פון פרייהייט און האָפנונג, פון שטאַלץ און איבער-צייגונג און געלאָזט די תפלה אין דער גרויסער וועלט אין דער מאָדערנער פאַרם פון אַ בוך. „יזכור“ הייסט דאָס בוך, דאָס שוואַרצע בוך פון זכרונות און פאַסטן. דער נייער „יזכור“ וויינט גיט אויף די „קדושים“, ער ברעכט גיט די הענט אין אוממעכטיקן טרויער פון אל מלא רחמים, נאָר מיט יראת-הכבוד איז ער מזכיר נשמות, זיי דאָס טוען קעמפער, באַ-וואונדערנדיק די מעשים פון זייערע מיטקעמפער. גיט ווי אבליים און יתומים זיינען זיי מתפלל, די אויטאָרן פונ'ם זאַמלבוך, נאָר ווי שטרייטער,

וואָס לייגן אָפּ אַ פייערלאַכע שבועה אויפ'ן קבר פון זייערע ברירער.
און דעם זונטיק וועלן זיך אויפזאַמלען די געבליבענע אַרבעטער און
זעכטער. און דאָרט וועט פארטויילט ווערן דאָס שוואַרץ-געהילטע בוך
צוזאַמען מיט דער איינציקער ירושה פון די פארשטאַרבענע: מיט זייער
אידעאליזם, וואָס זיי האָבן, אויסלאָזנדיק דעם אַטעם, אַנפאַרטרויט צו די
לעבן געבליבענע.

מיר וועלן זיך אויפזאַמלען און דערמאָנען די נעמען פון יענע יונגע-
לייט, וואָס זיינען געלאָפן פון די דוישנע שטעט און אַרימע שטעטלאַך אין
די רייכע בערג און פרייע וויסטענישן פון ארץ-ישראל. און איבער אונזערע
קעפּ וועט אויף שטילע פליגלען שוועבן דער אומשטערבלאַכער גייסט פון
די אַוועקגעגאַנגענע — דער גייסט פון פרייער אַרבעט אויף דער באַ-
פרייטער ערד.

(„וואַרהייט“, ניו יאָרק, 1916.)

אדץ ישראל אין אונזער פראגראם און טאקטיק

„נייע צייטן — נייע פויגלען, נייע פויגלען — נייע לידער“ — האָט דער דיכטער געזאָגט. אויך אויף אונז איז די צייט ניט אַריבער אָן ווירקונג, און זי האָט געמוזט ביי אונז אַרויסרופן אויך נייע ווערטער און נייע מעשים. מיט 12 יאָר צוריק זיינען מיר אַרויסגעטראָטן צום ערשטן מאל אויף דער אידישער גאָס, ווי אַן אַרגאָניזירטע פּאַרטיי. פון דאָ אָן האָט זיך שטאַרק אַנטוויקלט און רייף געוואָרן דער פּראָלעטאַריאַט בכלל, אין משך פון דער צייט איז אויך שטאַרקער און רייפער געוואָרן דער אידישער פּראָלעטאַריאַט.

אַמאל האָט דער פּראָלעטאַריאַט געשטרעבט בלויז אָפּצושאַפן די מניעות אויף זיין וועג, איצט אָבער וויל ער אויך שאַפן, בויען אַ נוי לעבן. אויך אונזערע שטרעבונגען זיינען גרעסער געוואָרן, און מיר מוזן דעריבער אויך ברייטער מאַכן אונזער פּראָגראַם.

מיר ווילן אויך רייכער און בייגזאַמער מאַכן אונזער טערמינאָלאָגיע. אַמאל האָבן מיר נאָאיורדעאַליסטיש געקוקט אויפ'ן לעבן, און בלויז פון דער רעאַלער זייט האָבן מיר אויך פאַרמולירט אונזערע פאָדערונגען. איצט האָבן זיך אָבער ביי אונז באַוויזן אויך קולטורעל-עסטעטישע באַדערפנישן, און אויך פאַר זיי ווילן מיר געפינען אַן אויסדרוק.

לאָמיר נעמען דעם סאָציאַליזם. ער האָט זיינע פאַרשידענע מאָמענטן. עקאָנאָמיש הייסט עס: סאָציאַליזאציע: פאַרגעזעלשאַפטלעכען די פּראָ-דוקצאַנס-מיטלען. פּאָליטיש: די דיקטאַטור פון די אַרבעטענדיקע מאַסן. ער האָט אָבער אויך אַ געפילס-מאָמענט. ער וויל אָפּשאַפן די ממשלה פון ענאָאיזם, מאַכן אַ סוף צו דעם תּוהו ובוהו, צו דער הפּסר'דיקער אַנאַרכיע פון דער קאָפיטאַליסטישער אָרדנונג.

דויעלביקע דריי מאָמענטן געפינען מיר אויך אין ציוניזם. עקאָנאָמיש הייסט עס: די קאָנצענטראַציע פון די אידישע מאַסן אין ארץ ישראל. פּאָליטיש: באַקומען פאַר דעם אידישן פּאָלק אין ארץ ישראל אַ טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע. און אויף דער געפילס-שפּראַך: די שטרעבונג צו אַן אייגענער היים.

אַט די באַדערפניש צו געבן אַן אויסדרוק אויך אונזערע געפילן איז ביי אונז פאַר דער לעצטער צייט שטאַרק אויסגעוואַקסן, און מיר שעמען זיך מיט איר ניט. דער חשש פון „למה יאמרו הגוים“ קימערט אונז מער ניט...

מיט 12 יאָר צוריק האָבן מיר זיך געהאַלטן אָן דעם געוויסן ווערטל פון פּראָסטן המון, וועלכער זאָגט: „בעסער אַ איד אָן אַ באָר, איידער אַ באָר אָן אַ איד“. מיר האָבן דאָ ניט געהאַלטן פון ראַמאַנטיק, אָרנאָ-

מענטן און באַפּוצונג. עס האָט אויך דאָן געמוזט זיין אזוי. מיר האָבן דאָן געפירט אַ מלחמה אויף צוויי פּראָנטן: קעגן „בונד“ פון איין זייט און קעגן די ציוניסן פון דער אנדער זייט. און כדי מען זאָל אונז נישט פאַרבייטן מיט די לעצטע, האָבן מיר זיך געמוזט שטאַרס באַמיען אויך צו זיין שטאַרק אָפּגעהיט מיט אונזער טערמינאָלאָגיע. דאָך מוז איך זאָגן, אז באַמית האָבן מיר אויך דאָן נישט שטאַרק מורא געהאַט פאַר די כלומר'שט טריפה ווערטער, און אויך אין אונזער פּראָגראַם, וואָס איז דאָן אויס-געאַרבעט געוואָרן, וועט איר געפינען אומעטום די ווערטער: „דאָס אידיש פאַלש“.

פון דעמאָלט אָן האָט זיך אָבער אַ סך געענדערט. דער חילוק צווישן אונז און די אנדערע פאַרטייען איז גענוג קלאַר און בולט געוואָרן. קיינער וועט אין אונז מער קיין טעות נישט האָבן. איצט איז אַלץ געקומען די באַדערפּניש צו רירן אין אַ נייער, רייכערער טערמינאָלאָגיע. מיר מעגן און מיר דאַרפן איצט אויך געברויכן די געפילס-שפּראַך, איצט קאָנען מיר און דאַרפן זאָגן: ארץ ישראל, אַ אידישע היים!

נאָר סוף כל סוף איז דאָס אַלץ נישט אזוי וויכטיק. דער עיקר איז אונזער פּראָגראַם, און דאָ בלייבט אַלץ ווי געווען. אונזער אויסגאַנגס-פונקט בלייבן אַלץ די קלאַסן-אינטערעסן פון אידישן פּראָלעטאַריאַט, דער צוועק צו וועלכן מיר שטרעבן — דער סאָציאַליזם, דער ציוניזם — דער מאַקסימאַלער פונקט פון אונזער מינימום-פּראָגראַם. און דער וועג צו פאַר-ווירקלאַכן אונזער פּראָגראַם — דער קלאַסן-קאַמף.

אונזער קלאַסן-קאַמף איז אָבער אַן אויסערגעוויינלאַכער און אומד-נאַרמאַלער. אים שטערן די אלגעמיינע באַדינגונגען, אין וועלכע עס גע-פינט זיך די גאַנצע נאַציע. אים שטערט דער נאַציאָנאַלער קאַמף, וועלכער שטעלט מיט זיך פאַר, ווי מיר האָבן שוין אַמאָל געזאָגט, אַ צוזאַמענשטויס פון די פּראָדוקציאָנס-כחות פון דער נאַציע און די פּראָדוקציאָנס-באַדינ-גונגען, אין וועלכע זי געפינט זיך.

שוואַך איז אַמאָל געווען דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער פּראָלעטאַריאַט. זיין קאַמף איז באַשטאַנען בלויז פון רעגולאַטיווע, באַ-פרייענדיקע מאַמענטן. ער האָט זיך נישט אינטערעסירט נישט מיט דער דיפּלאַמאַטיע, נישט מיט דער נאַציאָנאַלער פּראַגע. וואָס זעען מיר אָבער איצט? דער קאַמף אַרום דער סאָציאַליסטישער קאָנפּערענץ אין צימער-וואַלד, אַרום דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער קאָנפּערענץ אין שטאַקהאָלם ווייזט אויף אַן אָנהויב פון אַ נייער תקופה אינ'ם קאַמף פון אַלגעוועלטלאַכן פּראָלעטאַריאַט. און אַט אין דעם מאַמענט קומט דער אידישער אַרבעטער מיט זיין גרויסער התלהבות, מיט זיין געוואַלטיקער רעוואָלוציאָנערער ענערגיע. אָבער זיין ווירקונג איז און מוז בלייבן קליין, ווייל ער איז פאַרצאָמט אין ענגע ראַמען. ער איז ווי דער פּראָמעטעאוס, וועלכער איז צוגעשמידט צום פעלז... און אַט די טראַגעדיע ברענגט דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט צו פילן די נויטווענדיקייט פון אַ לאַנד פאַר'ן

אידישן פאלק. זי דארף דינען פאר'ן אידישן ארבעטער-קלאס ווי א סמרא-טעגישע באזע אין זיין קאמף, — ניין, נאכמער: א באזע פאר זיין שאפן. אמאל האבן מיר אלץ געזאגט: דער ציוניזם איז א סטיכישער פראג-צעס: מיר דארפן בלויז אפשטאפן די מניעות אויף זיין וועג, און אזוי ארום האבן מיר געלאזן די גאנצע שאפנדיקע ארבעט בלויז דער בורזשואזיע. עס זיינען אבער דא מעכאנישע און ארגאנישע סטיכישע פראצעסן. און ווען מיר האבן אמאל געזאגט, אז עס האט זיך שוין אנגעהויבן די סטריכישע עמיגראציע — איז עס ניט געווען אמת. פארלויפיק האט זיך בלויז אנגעהויבן די ארגאנישע ארבעט. אין דער הינזיכט זיינען די ציוניסטן געווען גערעכטער פאר אונז.

מיר פארשטייען אויך, פון וואנען עס האבן זיך גענומען אונזערע דאמאלסדיקע מיינונגען. דאס איז געווען א גרויסע רעאקציע קעגן דער מיינונג, וואס האט דאן געהערשט צווישן די ציוניסטן. אז אלץ איז אפ-הענגיק בלויז פון ווילן פון פאלק.

דער נסיון פון דער ארבעט אין ארץ ישראל האט אונז אבער געבראכט צו גאנץ אנדערע געדאנקען. די קאלאניזאציע איז בכלל זייער א שווערע אויפגאבע, און אין באזונדערס שווערע באדינגונגען געפינט זיך די קאלאניזאציע אין ארץ ישראל. און דאך זעען מיר, אז נאך אלע מניעות און די פעלערן, וואס זיינען געמאכט געווארן, שטארקט זי זיך וואס ווייטער אלץ מער, און אויך אירע מעטאדן ווערן אלץ פולקומער, זיי דערנענטערן זיך צום סאציאליסטישן אידעאל. איך מיינ דא די קאדאפערעאטייווע קאלאניזאציע בכלל, און בפרט די, וועלכע ווערט אנגעפירט אין ארץ ישראל, לויט אפענהיימער'ס סיסטעם. די דאזיקע קאלאניזאציע, אין וועלכער דער אידישער ארבעטער-קלאס שפילט זייער א גרויסע ראָלע, איז אויך דער וועג צו סאציאליסטישער געזעלשאפט אין ארץ ישראל. אמת, דאס איז ניט סאציאליזם, און אויך ניט דער וועג צו אים. דאס איז אבער פאר'ן אידישן פראלעטאריאט א שול פון זעלבסטהילף.

דארטן אין ארץ ישראל איז שוין איצט דא א אידיש אויטאָנאָם לעבן. דער קליינער אידישער ישוב דארטן האט שוין אפילו זיין משפט, זיין פאסט און אויך זיינע מטבעות. אין דעם דאזיקן קליינעם אויטאָנאָמען ישוב האט זיך ביסלאַכווייז איינגעוואַרצלט אונזער ארבעט. דארטן איז שוין איצט דא, אמת, א קליינער אידישער ארבעטער-קלאס, אבער, ווי איך האב שוין דערמאנט, ער שפילט דארטן א גרויסע ראָלע. אן עדות זיינען די ארגאניזאציעס און אנשטאלטן, וועלכע ער האט דארטן געשאפן, און וועלכע ווערן אנערקענט פון אלעמען, למשל, דער „השומר" און דער „פאלעסטינע-ארבעטער-פאָנד".

עס האט אויך זייער א גרויסע באדייטונג פאר אונז דאס, וואס ארץ ישראל איז א האלב אנדער לאַנד, און זי איז דעריבער צוגעפאסט פאר'ן אידישן עמיגראנט, וועלכער איז א שטאטישער איינוואוינער. ארץ ישראל שטייט אויך, אויב מען קען אזוי זאגן, אינ'ם צענטער פון דער

אידישער עפנטלאַכקייט. אלץ וואָס עס ווערט דאָרט געמאַכט — ציט צו זיך די אויפמערקזאַמקייט סיי פון פריינט, סיי פון געגנער. דאָס איז דאָך דער בעסטער קאָנטראָל איבער דער אַרבעט.

מען ווייזט אָבער אַן אויף די מגיעות, וועלכע די אידישע קאָלאָניזאַציע אין ארץ ישראל האָט באַגעגנט: די טערקישע געזעצגעבונג, ארץ ישראל איז בכלל צו קליין, און דערצו קומט צו די מאָדערנע באַשולדיקונג: מיר ווילן אונטערדריקן, פארטרייבן די אַראַבער.

ערשטנס, וויל איך אָנווייזן, אז לויט די נייע אויספאַרשונגען, למשל פון ח' בן צבי, פאַרמאָגט ארץ ישראל אין אירע ברייטערע גרענעצן ביז 80-90 טויזנט קוואַדראַטקילאָמעטער. דאָרטן קאָן לעבן אַ באַפעלקערונג פון צענדליקער מיליאָן איינוואוינער. נאָר אַפילו אין אירע ענגערע גרעניצן פאַרמאָגט אויך ארץ ישראל ביז 27 טויזנט קוואַדראַטקילאָמעטער, וואו עס קאָנען לעבן ביז 9 מיליאָן מענטשן, בעת איצט געפינט זיך דאָרט קוים אַ האַלבער מיליאָן.

פאַרשטייט זיך, אז אויך די איצטיקע טערקישע געזעצגעבונג, בכלל, די איצטיקע אָרגאָניזאַציע דאָרטן, וועלן ניט ווייטער בלייבן. נאָך דער מלחמה וועלן זיי זיך מוזן ענדערן.

ווען עס וועט אויך באַארבעט ווערן, ווי מיר האָפּן, די ערד, וואָס איז איצט וויסט, און עס וועלן איינגעפירט ווערן נייע אַרבעטס-מעטאָדן און עס וועלן אויך באַזייטיקט ווערן די אנדערע מניעות, וועלכע מיר האָבן דערמאָנט, וועט גענוג פּלאַץ זיין סיי פאַר אונז, סיי פאַר די אַראַבער. צווישן די אידן און די אַראַבער מוזן און וועלן דאָן זיין נאָרמאַלע באַ-ציאונגען.

איך אונטערשטרייך נאָכאָמאָל: מיר מוזן זעלבסטשטענדיק אָנהויבן אַרבעטן אין ארץ ישראל. ניט אזוי ווי איצט: די בירגערלאַכע ציוניסטן וועלן אַרבעטן און מיר באַנוגענען זיך בלויז מיט קאָנטראָלירן.

מען מוז אויך באַשטימען אונזערע באַציאונגען צו די פאַרשידענע אנשטאַלטן. מיר זיינען קעגן אַנטיילנעמען אין ציוניסטישן קאָנגרעס, ווייל דאָס איז אַ פאַרטיי-טריבונע. מיר ווילן און וועלן זיך אָבער באַמייליקן אין אַלגעמיינע אידישן קאָנגרעס, ווייל דאָס איז אַ פאָלקס-טריבונע. ער וועט אויך זיין כמעט אַ צוואַנגס-אינסטיטוט.

צום נאָציאָנאַל-פאָגד פאַרהאַלטן מיר זיך מיט סימפּאַטיע. מיר קענען אים אויך פרוואַט אונטערשטיצן. דאָס איז אָבער ניט אונזער אינסטיטוט. אונזער אינסטיטוט איז דער „פאָלעסטינע-אַרבעטער-פאָגד“. אים דארפן מיר שטיצן מיט אַלעס מעגליכ, ווי אויך די קאָאָפּעראַטיווע קאָלאָניזאַציע.

מיט איין וואָרט: מיר דארפן אָנהויבן אַ סאָציאַליסטישע אויפ-בויאונגס-טעטיקייט אין ארץ ישראל, און דאָן וועט דער אידישער אַרבעטער — דער פראָמעטעאוס, וועלכער איז צוגעשמירט צום פעלן, זיך באַפרייען פון די רויב-פויגל, וועלכע פייניקן און פיקן אים, און וועט ערשט אַרונטער-נעמען דאָס ליכט פון הימל פאַר זיך — פאַר'ן אידישן פאָלקס.

צוויי שטרעמונגען אין פועל-ציוניזם

1.

אין דער היינטיקער אויפגערעגט־נאציאנאליסטישער צייט מוז יעדן באוואוסטזיניקן ארבעטער און סאציאליסט אינטערעסירן די פראגע: ווי אזוי באציען זיך איינע צו דער אנדערער די צוויי גרויסע באפרייאונגס־אירעען פון אונזער צייט — די סאציאלע באפרייאונג פון דער ארבעטער מענטשהייט און די נאציאנאלע באפרייאונג פון די אומטערדריקטע פעלקער. ניט דא איז דער פלאץ ארומצורירן די פראגע אין איר גאנצער ברייט. מיר ווילן זי בלויז גענוי איילוסטרירן אויף דעם קאנקרעטן ביישפיל פון דער אידישער ארבעטער־באוועגונג.

צווישן דעם אידישן פראלעטאראט עקזיסטירט א פארטיי, וואס שטעלט זיך גלייכצייטיק בידע אויפגאבן אין א זייער ראדיקאלער פאָרם. דאס איז דער פועל־ציוניזם, אָדער פראלעטארישער ציוניזם, וואס וויל פארענטפערן די סאציאלע פראגע דורך סאציאליזם און די אידישע פראגע דורך ציוניזם. אונטער „סאציאליזם“ פארשטייט מען די פאר־געזעלשאפטלאכונג פון די פראדוקציאנס־מיטלען פון פריוואט־אייגנטום און די איינריכטונג פון קאלעקטיוון, געזעלשאפטלאכן אייגנטום אויף ערד און קאפיטאל. די ווייטערע פרטים פון דער צוקונפטיקער געזעלשאפטס־אָרגאניזאציע זיינען פארייפערט איינצעלנעם פועל־ציון: איינער מעג זיין א קאלעקטיוויזם און גלויבן, אז די ערד און פראדוקציאנס־מיטלען וועלן געהערן צו א גרויסן שטאַט, און אז אנדערער מעג זיין אן אנארכיסט און גלויבן, אז די פראדוקציאנס־מיטלען וועלן געהערן צו פרייע פאר־איינזאמלענע פון די ארבעטער, און שום צוואנג און אן פאליטישער אָרגאניזאציאנס־מאכט.

איך פערזענלעך בין אין דער דאזיקער פראגע אן אנארכיסטישער סאציאליסט. איך האלט די שטאַטס־פאליטיק און די צוואנגס־אָרגאניזאציע פאר א שוין־פאָרם פון פריוואט־אייגנטום, וואס וועט ממילא אָפגעשאפט ווערן ביי א קאלעקטיווער אָרגאניזאציע פון דער ארבעט. איך בין א מארקסיסט און דעם „צוקונפֿטס־שטאַט“. יעדנפאלס באטראכט איך אָבער די דאזיקע חלוקי דעות צווישן אנארכיסטן און סאציאליסטן פאר „צוקונפֿטס־מוזיק“, פאר א פראגע פון א גאנץ ווייטער צוקונפֿט, און צוליב דער פראגע לוינט זיך ניט צו שפאלטן די היינטיקע ארבעטער־באוועגונג. די גאנצע שפאלטונג צווישן סאציאליזם

און אנארכיזם איז, גלויב איך, דער גרעסטער אומגליק פון דער סאָציאלער באַוועגונג, די גרעסטע מניעה פאַר'ן פּראָגרעס פון רעוואָלוציאָנערן קאמף. דער סאָציאַליזם האָט פאַרכאַפט אַלע אַרגאַניזאַציעס — אַלע קאמפּאָן אינאיינאַנציק אַטאָמיזם — און דער אנארכיזם — אַלע קאמפּאָן אינאיינאַנציק אַטאָמיזם — און דער אנארכיזם — אַלע קאמפּאָן אינאיינאַנציק אַטאָמיזם. דערפון זיינען ביידע באַוועגונגען געוואָרן אינזייטיק און אומפּיאַק צו שטירצן די קאפיטאַליסטישע אָרדנונג. אַ דאָס דער אומזעליקער שפּאַלמונג זיינען ביידע צדדים געצוואונגען צוצופאַסן זיך צו דער עקזיסטירנדיקער אָרדנונג. און ביידע צדדים זיינען גלייך שולדיק אין דעם, וואָס מיר זיינען איצט ווייטער פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, איידער ס'איז געווען דער ערשטער אַרבעטער-אינטערנאַציאָנאַל.

גלייך אזוי ניט וויכטיק פאַר'ן פּועל־ציוניזם זיינען די פּילאָזאָפּישע חלוק־דעות צווישן פאַרשיידענע רעוואָלוציאָנערן. איינער מעג זיין אַ מאַטעריאַליסט, דער אנדערער אַ קאנטיאנער, איינער אַ מאַרקסיסט, דער צווייטער אַ קריטישער עמפּיריקער. איך פערזענלעך בין אַ קריטישער עמפּיריקער, האָלט ניט פון מאַטעריאַליזם און פון אידעאליזם אויך ניט, לייקן אַפּ איטאַלעכע רעליגיע, מעג דאָס זיין אין אַן אָפּענער אָדער פאַר-שטעלטער פאַרם, און לאָד זיך אויס פון איטאַלעכער מעטאָפּיזיק, אפילו ווען די לעצטע באַהאַלט זיך אונטער די אומשולדיקסטע „וויסנשאַפטלעכע“ מאַסעס. מיט אנדערע ווערטער, איך בין אַ מאַרקסיסט און „מאַטעריע“. נאָר דאָס האָט ניט קיין דירעקטע שייכות צו דער סאָציאַלער באַוועגונג, און מיינעטוועגן מעגן אַלע פּילאָזאָפּישע פראַגן רואיק דרעמלען ביז נאָך דער סאָציאַלער רעוואָלוציע.

אזוי אַרום קומט אויס, אַז צום פּועל־ציוניזם מעגן געהערן אי סאָציאַליסטן, אי אנארכיסטן, אי סינדיקאַליסטן, אי אַי־דאָבליו־דאָבליו־ניקעס; מאַטעריאַליסטן, קאנטיאנער, עמפּירישע רעאליסטן, רעוואָלוציאָנערן פון מאַרקס'עס, קראַפּאַטקינ'ס און ישעיה הנביא'ס חדר, — אַלע מעגן זיך פאַראייניקן אין איין פאַרטיי. דער עיקר איז נאָר, אַז זיי זאָלן אַקטיוו שטרעבן צו דער אָפּשאַפונג פון דער קאפיטאַליסטישער אָרדנונג און פון איטאַלעכן פּריוואַט־אייגנטום אויף ערד און פראָדוקציאָנס־מיטלען.

די זעלביקע פרייהייט הערשט ביי אונז אויך בנוגע צום ציוניזם: אויך דאָ זיינען פאַראַן אַ סך נגונים פון „צוקונפֿטס־מוזיק“, וואָס האָבן ניט קיין שייכות צו די פראַקטישע פראַגן פון דער באַוועגונג. איינער מעג מיינען, אַז דער קומענדיקער אידישער ישוב אין ארץ־ישׂראל וועט אָננעמען די פאַרם פון אַזעלכע סטשטענדריקן שטאַט („אידישטאַט“), דער צווייטער מעג זיך דאָס פאַרשטעלן, אַלס עקאָנאָמיש, פּאָליטיש און קולטורעל אַזוי אַז נאָך מעג זיך זעלשטאַט. איינער מעג זיך פאַרשטעלן די טעריטאָריע פון ארץ־ישׂראל באַגרענעצט אויף פאַלעסטינע אַליין, דער צווייטער מעג טרוימען וועגן אימפּעריאַליסטישער עקספּאַנסיאָנס־פּאָליטיק אויף די „נאַכבאַר־לענדער“, אַריינגערעכנט

מעסאפאטאמיע ביז די „הרי חושך“, אזש ביז דעם טייך סמבטיון מיט דעם לויתן און שור הבר.

דער עיקר בלייבט, אזש ס'זאל ועשאפן ווערן אן אייגענע היים פאר'ן אידישן פאלק אין ארץ ישראל.

מיט איין וואָרט, דער פועל־ציוניזם שטרעבט צו סאָציאַליזם, ד. ה., אַפּשאַפונג פון פריוואַט־אייגנטום אויף די פּראָדוקצאַנס־מיטלען (באַרן אַריינגערעכנט), און צו ציוניזם, ד. ה., שאַפונג פון אַ נאַציאָנאַלער אידישער היים אין ארץ־ישראל. אלע אנדערע פילאָזאָפישע און צוקונפֿט־פרטים ווערן דערקלערט פאר אַ פריוואַט־זאך.

2.

ס'זיינען אָבער פאַראַן אויך אַ סך פראַגן פון אַלגעמיינע ר ו ו י כ ט י ק י ט, וואָס קענען ניט פרייגעלאָזט ווערן פאַר יעדן איינעם, אַלס זיין פריוואַט־זאך. דאָס איז קודם כל, די פראַגע, ו ו י אַ ז ו י צו פאַרבינדן דעם סאָציאַליזם און דעם ציוניזם, אַז צווישן זיי זאָל קיין ווידערשפּרוד ניט זיין, און אַז ביי דע גרויסע אויפגאַבן זאָלן האַרמאָניש אונטער־שטיצן איינע די צווייטע?

דאָס פּראָבלעם איז: דער סאָציאַליזם קען פאַרווירקלעכט ווערן נאָר דורך קלאַסנקאַמף; דער ציוניזם קען פאַרווירקלעכט ווערן נאָר דורך דעם נאַציאָנאַלן קאַמף פונ'ם גאַנצן אידישן פאלק. ווי־זשע בינדן זיך ביידע ליניען פון קאַמף? דאָ גייען זיך פאַנאָדער צוויי הויפט־שטרעמונגען אינ'ם אַלגעמיינע פועל־ציוניזם. איין שטרעמונג רופט זיך „סאָציאַל־ליסטיש“, די צווייטע — „סאָציאַל־דעמאָקראַטיש“.

די „סאָציאַליסטישע“ פועל־ציון ליין דעם פּראָבלעם דורך דעם, וואָס זיי טראָגן אַריין נאַציאָנאַלע אַהדות אין סאָציאַליזם; זיי ווילן פאַר־ווירקלעכן דעם סאָציאַליזם אָן קלאַסנקאַמף.

די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע“ פועל־ציון ליין דעם פּראָבלעם דורך דעם, וואָס זיי טראָגן אַריין דעם קלאַסנקאַמף אינ'ם ציוניזם; זיי ווילן פאַרווירקלעכן דעם ציוניזם צוזאַמען מיט'ן גאַנצן אידישן פאלק, נאָר דערביי אויף איין מינוט ניט אַפּזאָגנדיק זיך פונ'ם קלאַסנקאַמף גען דער בורזשואַזיע.

ביידע שטרעמונגען קוקן דעריבער גאַנץ פאַרשיידן סיי אויף דעם סאָציאַליזם, סיי אויף דעם ציוניזם, סיי אויף דער אַרבעט אין גלות. ווי געזאָגט, מוין איך דאָ ניט פילאָזאָפישע חלוקי דעות וועגן אַלגעמיינע און צוקונפֿט־פּרינציפּן. דאָס איז, פאַרקערט, אַ שטרייט וועגן פּראַקטישע אַרבעטס־מעטאָדן, וואָס האָט עטלעכע מאָל שיער ניט געשפּאַלטן דעם וועלט־פאַרבאַנד פועל־ציון און האָט דאָ ניט לאַנג שיער ניט געבראַכט

צו א שפּאַלטונג ביי די אַמעריקאַנער פּועל־ציון, וואָס איז נאָך מיט גרויסע שוועריקייטן אויסגעמיטן געוואָרן. פון דעם שטרײט הענגט אָפּ די גאַנצע צוקונפֿט פון פּראָלעטאַרישן ציוניזם און זײן אײנפֿלוס אויף די ברייטע אַרבעטער־מאַסן.

איך געהער צו דער „סאָציאַל־דעמאָקראַטישער“ ריכטונג אין'ם פּועל־ציוניזם. מיט א קורצער צופעליקער אונטערברעכונג (אין 1904-1905טן יאָר) שטיי איך אין די רײען פונ'ם סאָציאַל־דעמאָקראַטישן פּועל־ציוניזם שוין פופּצען יאָר צײט. פונקט אזוי לאַנג עקזיסטירט אויך דער „סאָציאַל־יסטישער“ פּועל־ציוניזם, וואָס איז צוערשט באַגרינדעט געוואָרן פון נ. סירקין און דערנאָך פון די עסטרייכישע פּועל־ציון, ש. קאַפּלאַנסקי, ל. כאַזאַנאָוויטש און אַנדערע. די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע“ אַנשוואַונגען האָבן באַקומען א קלאַרע, אומצוויידייטיקע פּאַרמילירונג אין'ם פּראָגראַם און ליטעראַטור פון די רוסישע פּועל־ציון, און די דאָזיקע שטרעמונג איז די גאַנצע פופּצען יאָר פּעסט געבליבן ביי אירע הויפּט־פּרינציפּן. די „סאָציאַליסטישע“ ריכטונג, פאַרקערט, צײכנט זיך אויס מיט איר פאַר־שוואַכענדיקייט, שטענדיקע שטאַרקע שוואַכקונגען אין פאַרשידענע זייטן, און דורך גרויסע חלוקי דעות אין אירע אײגענע רײען.

איך בין טיף איבערצײגט, אז איצט, אין דער פאַרפֿאַלגטער־טראַגישער מלחמה־צײט, איז געקומען דער מאָמענט פאַר דער ענדגילטיקער זעלבסט־באַשטימונג פונ'ם פּועל־ציוניזם, ספּעציעל דאָ אין אַמעריקע. ס'מוז ענדלעך פּעססגעשטעלט ווערן זײן גײסטיקע פּיואַנאָמיע, כדי די ברייטע אידישע אַרבעטער־מאַסן זאָלן אײן מאָל פאַר אַלע מאָל אַנט־שײדן, צי זיי נעמען אַרײן דעם ציוניזם אין זײערע אידעאַלן. די וויכ־טיקסטע אויפגאַבע פון מאָמענט איז פאַר די היגע פּועל־ציון: די דער־אַבערונג פון די אַרבעטער־מאַסן פאַר דעם ציוניסטישן אידעאַל. דערפאַר טאָר די דיסקוסיע ניט בלייבן מער איז די ענגע ראַמען פון דער קלײנער פאַרטיי, וואָס עקזיסטירט דאָ. די פירער פון דער פאַרטיי האָבן אַנט־געווענדעט אַלע מיטלען, אַפילו די אויסשליסונג פון גאַנצע פאַראײנען און פון אַקטיווע פאַרטיי־מער, כדי נאָך צו דערשטיקן די דיסקוסיע. דעריבער מוזן מיר פאַראײנטערעסירן אין די דאָזיקע פּראַגן די ברייטע עפנטלעכקייט: נאָך אזוי קען מען צווינגען די קאַנסערוואַטיווע פאַרטיי־פירער צוצוהערן זיך צו אונזערע טענות און צו ענדערן זײער טאַקטיק, — יענע טאַקטיק, וואָס האָט זיך ביז איצט אויסגעלאָזט מיט דער טרויעריקסטער אומ־פּרוכטבאַרקייט.

יא, אומפּרוכטבאַרקייט! טוט נאָך אַ קוק אַרום, ווי דער בירגער־פֿאַכער ציוניזם בלייט איצט דאָ אין לאַנד! און ווי שוואַך, אומ־באַדייטנד דער פּועל־ציוניזם איז. . . אין אײן קורצן שפּאַן צײט האָבן זיך דערקלערט פאַר ציוניסטיש די גרעסטע בירגערלאַכע אָרדנען: אינדר. אָרדער ברית אברהם, אינ. אָרדער ברית שלום, גאַליציאַנער פאַרבאַנד, רומענישער פאַרבאַנד, און א. וו., א. א. וו. האָט איר געהערט, אז ס'זאָלן זיך האָבן

דערקלערט פאר פועלי-ציוניסטיש דער ארבעטער-רינג, די קלאקמאכער-
ינגאן, די „אמאלגאמיטער“, א' א. וו.?

און זאל מען ניט ענטפערן, אז דעם פועלי-ציוניזם שטערט די שטארקע
מאשין פון „פארווערטס“. אויך דער בירגערלאכער ציוניזם האט געהאט
זיינע גרויסע שטערונגען מצד דער „אמריקאן דזשואיש קאמיטע“, —
נאר ווען ס'איז געקומען די שעת הכושר פאר'ן ציוניזם, איז דער איינפלוס
פון דער „דזשואיש קאמיטע“ פארשוואנדן ווי רויך. ווען-זשע וועט קומען
די שעת הכושר פאר'ן פראלעטארישן ציוניזם, אויב ניט איצט, ניט אין
צייט פון וועלט-מלחמה, פון נאציאנאלער איבערשאצונג פון אלע שאצונגען?
און אויב דער היגער פועלי-ציוניזם איז ניט בכח אויסצונוצן אפילו אזא
מאמענט, ווי דער היינטיקער, איז וואס איז ער בכלל פיזיק אויסצונוצן
און וואס איז ער בכלל אימפוטאנד צו טאן?

א סך פון מיינע פארטיי-חברים וועלן אויף מיר זיין מלא חמה פאר
אט די פראגן. נאר אויך צווישן זיי וועלן זיך געפינען אזוינע, וואס וועלן
זיך ערנסטער באציען צו זייערע פליכטן און וועלן פארשטיין, אז נאר
איצט און ניט שפעטער איז די צייט צו שטעלן די דאזיקע פראגן. דער
אמת דארף שטיין העכער פאר פארטייאישע ריקזיכטן און „דיפלאמאטיעס“.
און דער אמת איז: לא זה הדרך!

זאל זיך יעדער פון מיינע פארטיי-חברים שטעלן די פראגע: פון
וואנען נעמט זיך אט די וואונדערלאכע שוואכקייט פונ'ם היגן פועלי-
ציוניזם אפילו אין אזא וואונדערלאך-גינציקער צייט? און זאל ער זיך
ניט בארואיקן מיט די פוילע תירוצים: „ווייניק כחות, ווייניק געלט,
ווייניק געארבעט.“ ס'דארף זיין א סבה אויך דערצו, פ א ר ו ו א ס
מ'האט אזוי ווייניק כחות, פארוואס מ'האט אזוי ווייניק געארבעט.

די סבה איז, וואס דער היגער „סאציאליסטישער“ פועלי-ציוניזם איז
ניט ערנסט אין זיין סאציאליזם און איז ווייט פון דעם אידישן ארבעטער-
קלאס. דער היגער פועלי-ציוניזם איז פרעמד דעם געדאנק און דער פראקטיק
פון קלאסנקאמף. און דערפאר איז דער ארבעטער-קלאס אזוי גלייכניגליק
צום ציוניזם.

איצט איז די צייט צו ענדערן די טאקטיק; דאס פארלאנגט די
„סאציאל-דעמאקראטישע“ שטרעמונג. גענוי וועגן דעם אין די ווייטער-
דיקע ארטיקלען. דער איינציקער צוועק פון מיינע ארטיקלען איז: צו ווייזן
דעם וועג, ווי אזוי דער פראלעטארישער ציוניזם קען ווערן א מאכט.
דערווייל איז ער אבער נאר א קלייזל. און אויב צו דעם צוועק איז נויטיק,
אז דעם קלייזל זאל אנהויבן וויי טאן און ער זאל פארלירן זיין זעלבסט-
צופרידנקייט, וועל איך זיך דערפאר ניט אפשרעקן. אויך האב איך ניט
מורא דערפאר, וואס מיינע אייגענע חברים וועלן מיר ענטפערן מיט
באקאנט און פראטעסטן, און וואס די געגנער פון פועלי-ציוניזם וועלן שלאגן
קאפיטאל פון אונזער אינערלאכער מחלוקת.

(פרייע ארבעטער-שטימע, ניו יארק, 10טן יולי, 1915.)

דער סאציאליזם פון די היגע פועל־ציון

1.

די ארגאניזאטארישע שוואכקייט פון די היגע אפיציעלע פועל־ציון שטאמט מער פון אלץ פון זייער אויבערפלעכלאכער באציאונג צום סאציאליזם.

זיי זיינען סאציאליסטן, נאָר דער סאציאליזם זייערער איז נישט פאַרברנדן מיט קלאַס נאָמף. אינ'ם אפיציעלן פארטיי־פראַגראַם רעדט זיך אפילו פון קלאַסנקאַמף, אָבער זייער ווייניק און פאַרשוואַמען. אינ'ם אלטן פראַגראַם פון 1905טן יאָר איז געשטאַנען: „אַלס סאציאליסטן נעמען מיר אַנטייל אין אלץ, וואָס פירט צו דער באַפֿרייאַונג פון די אַרבעטער־מאַסן און גייען צוזאַמען מיט אַלע סאציאליסטישע אַרגאַניזאַציעס אַזוי לאַנג, ווי זיי ווידערשפּרעכן נישט אונזערע נאַציאָנאַלע שטרעבונגען.“ אין די אָנמערקונגען דערצו שטייט, אַז „נאַציאָנאַלע סאַלי־דאַריטעט... פאַרלייכטערט דעם קלאַסנקאַמף“ (!?) און אַז „די פועל־ציון... שטרעבן פון איין זייט איינצופֿליסן אין די אידישע אַרבעטער־מאַסן זייער קלאַסן באַוואַוסטזייַן און פון דער אַנדער זייט צו דער־וועקן אין זיי דעם נאַציאָנאַלן באַוואַוסטזייַן.“ אינ'ם נייעם פראַגראַם פון 1909טן יאָר רעדט זיך וועגן קלאַסנקאַמף נאָר אין די פאַלגענדע קורצע ווערטער: „די פאַרטיי אַרגאַניזירט דעם אידישן אַרבעטער־קלאַס צוליב דעם פראַפעסיאָנעלן און פאַליטישן קאַמף געגן דעם קאַפיטאַליזם.“

נאָר נעמט, צום ביישפּיל, ב. צוקערמאַנ'ס בראַשור „דער פועל־ציוניזם“; דאָרט ווערט דאָס וואָרט „סאציאליזם“ געבויגן און געקנאַטן אויף אַלע מעגלעכע אופנים, דער סאציאליזם ווערט געהויבן ביז'ן הימל, אַלס הייליקער אידעאַל, וואָס איז איינגעבאַטן אין האַרצן ביי אַלע אידישע אַרבעטער, — נאָר אין דער גאַנצער בראַשור ווערט מיט קיין איין וואָרט נישט דערמאָנט וועגן קלאַס נאָמף; עס קומט אויס, אַזוי ווי עס וואָלטן גאָרניט עקזיסטירט קיין אַנטאַגאָניזמען צווישן קאַפיטאַל און אַרבעט. איד ווייס, ב. צוקערמאַנ'ען איז יא באַקאַנט די דערשיינונג פון קלאַסנקאַמף און ער קען אָפּשאַצן איר באַדייטונג; נאָר בעת ער רעדט וועגן פועל־ציוניזם, פאַרגעסט ער דערפון, דעמאָלט עס־זיסטירט פאַר אים נאָר אַבסטראַקטער „סאציאליזם“ און קאָנקרעטער „ציון“. ביי אים זיינען קלאַסנקאַמף און פועל־ציוניזם צוויי פאַרשידענע

זאכן. און אזוי איז די גאנצע „סאציאליסטישע“ שטרעמונג אינ'ם פועל-ציוניזם.

וויזשע שטעלן זיי זיך פאר די פארוויקלאכונג פון סאציאליזם? מכה דעם סאציאליזם אין דער גאנצער וועלט, ביי אלע פעלקער און ביי די אידן אין די גלות-לענדער — וועגן דעם מיידן זיי אויס צו ריידן, דאס איז ניט קיין פאפולערע טעמע ביי די „סאציאליסטישע“ פועל-ציון. דערפאר אבער ריידן זיי זייער גערן וועגן סאציאליזם אין ארץ ישראל. דאס איז אזא מין וואונדערלאכער סאציאליזם, וואס ווערט פארווירקלאכט מיט פירדלאכע מיטלען און דורך סאלידארישער צוזאמענארבעט מיט דער ברוזשואזיע. די מיטלען צו דערגרייכן א סאציאליסטישע אָרדנונג אין ארץ ישראל זיינען: דער שקל, דער ציוניסטישער קאנגרעס, דער בירגערלאד-סאציאליסטישער גאציאנאל-פאָנד און פאר-שירענע ארבעטער-קאָאָפּעראַציעס, ווי די „אחזה“ און פראנץ אָפּענהיימער'ס „זילונגס-גענאָסנשאַפט“, ד. ה. קאָאָפּעראַטיווע אַגראַריינדוסטריעלע קאָלאָניעס און גארטן-שטעט. נו, און וואס הערט זיך מיט'ן קלאַסנקאָמף? ענטפערט אונז נ. סירקין, אז „מיר קאָנען ניט ערלויבן קיין קלאַסנקאָמף אין דעם צוקונפטיקן ישוב אין ארץ ישראל“: און ארץ ישראל דאָרף תיכף ומיד איינגעאָרדנט ווערן אַ נון ערן פון „סאציאלער גערעכטיקייט“.

דערמיט האָט נ. סירקין שטארק אויסגענומען ביי די באַלעבאָטישע דעלעגאטן צו דער באַסטאָנער ציוניקאָנווענשאַן, גאר איד בין שטארק מסופק, צי מען קאן דערמיט אויסנעמען ביי פארנינפטיקע קלאַסן באַוואוסטע אַרבעטער. גאר דער גאנצער גאנג פון די אמעריקאנער פועל-ציון צווינגט זיי צו גיין האַנט אין האַנט מיט דעם באַלעבאָטישן ציוניזם, כדי צו געווינען אים פאר די שיינע סאציאל-קאָלאָניאַליזאַטאָרישע פלענער. דאָ אַנטוויקלען די „סאציאליסטישע“ פועל-ציון צוויי מערקווירדיקע טעאָריעס: ערשטנס, אז אָן די בירגערלאַכע ציוניסטן קאן דער פועל-ציוניזם אַליין גאָרניט אָדער זייער ווייניק אויפטאָן אין ארץ ישראל, און, צווייטנס, אז דעריבער מוז די פועל-ציון זיך באַמיען „אַריינצוטראָגן דעם סאציאלן גייסט אין דער אלגעמיינ-ציוניסטישער באַוועגונג.“

ביידע טעאָריעס מאַכן אייגנטלאַך און לחלוטין ניט נויטיק די עקס-יסטענץ פון אַ באַזונדערער סאציאליסטיש-ציוניסטישער פארטיי. אויב דער אַרבעטער-קלאַס קען אַליין אזוי ווייניק אויפטאָן אין דער ציוניסטישער קאָלאָניאַליזאַציע, און אים קומט אויס צו קנעלן „סאציאלע גערעכטיקייט“ מיט די קאפיטאליסטן, — איז דאָך די גלייכסטע זאך, אז די פועל-ציון זאָלן זיך אויפלייזן, אַלס פארטיי, און זאָלן אלע אַריינטרעטן, אַלס אַן איינפאַכע ראדיקאלע פראַקציע, אין דעם בירגערלאַכע ציוניזם. דעמאָלט איז דאָך ווירקלאַך ניטאָ קיין חילוק צווישן „פועל-ציון“ און „מזרחי“; ביידע זיינען איינפאַכע טיילן פונ'ם בירגערלאַך-ציוניסטישן גאַנצן, פראַסטע פראַקציעס, די „פועל-ציון“ מיט אַ ראדיקאַלן פראָגראַם און די „מזרחי“ מיט אַן אַרטאָדאָקסישן. מיר קערן זיך גלייכלאך אום צוריק צו

נ. סירקני'ס אורשפרינגלאכע אידעען, וואָס ער האָט אַנטוויקלט נאָך מיט פופצען און צוועלף יאָר צוריק: אַז די ציוניסטן-סאָציאליסטן דאַרפן געהערן גלייכצייטיק צו צוויי פאַרשידענע פאַרטייען — פאַר'ן סאָציאליזם דאַרפן זיי אַרבעטן אין די געוויינלאכע סאָציאליסטישע פאַרטייען, און פאַר'ן ציוניזם — אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

פאַקטיש איז דאָס טאַקע אזוי: די „סאָציאליסטישע“ פּועליציון באַטראַכטן זיך אַלס ט י י ל פּונ'ם אַלגעמיינעם ציוניזם; זיי באַציען זיך צו איטלאַכן בירגערלאַך-ציוניסטישן אויפטו, ווי צו זייער אייגענער זאך, זיי פילן זיך איינס מיט דעם אַלגעמיינעם ציוניזם, אידענטיפיצירן זיך מיט זיינע אינסטיטוטן. און וואָס לאָזט זיך אויס פון דער גרויס-אַרטיקער טעאָריע, אַז די פּועלי ציון דאַרפן „אַריינטראַגן סאָציאַלן גייסט אין דעם אַלגעמיינעם ציוניזם“? פּינ'ם „סאָציאַלן גייסט“ ביי די באַלע-באַטישע ציוניסטן לאָזט זיך אויס אַ נעכטיקער טאָג: אַ העברעאישער אַוניווערזיטעט אין ירושלים! אַ „גאַלדענער בוך“ פון נאַציאָנאַל-פּאָנדה, וואו איטלאַכער עקספּלאַטאַטאָר קאָן פאַראייביקן זיין נאָמען אין זכרון פון פּאַלעס!

לאָמיר זיך אָבער גענויער אָפּשטעלן אויף דער טעאָריע פונ'ם „סאָציאַלן גייסט“.

די „סאָציאליסטישע“ פּועלי ציון ווייזן אָן מיט שטאַלץ אויף אייניקע כלומר'שטע ערפּאָלגן פון זייער „סאָציאַלער“ קעללונג מיט די באַלעבאַטישע „געזונגנס-גענאָסן“. אויב מען זאָל זיי גלויבן אויפ'ן וואָרט, האָבן זיי דורכגעפירט אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פּאָלגענדע „סאָציאַלע רעפּאַרמען“: ערשטנס, האָט דער ציוניסטישער קאָנגרעס אין פּרינציפּ אָנגענומען אָפּענהיימער'ס פּלאַן פון קאָאָפּעראַטיווער קאָלאָניזאַציע, האָט צוליב דעם געשאַפן אַ באַזונדערן פּאָנדה און געשענקט נאַציאָנאַל-פּאָנדה-ערד פאַר אזוינע קאָלאָניעס (די קאָאָפּעראַטיווע קאָלאָניע „מרחביה“ און אַנדערע). צווייטנס, האָט מען אויף נאַציאָנאַל-פּאָנדה-ערד געבויט אַרבעטער-הייזער. דריטנס, האָט מען גע'פּועל'ט, אַז דער נאַציאָנאַל-פּאָנדה זאָל זיך אָפּזאָגן פון זיין פּריערדזשקער טאַקטיק, צו אונטערשטיצן מיט קערדיט פּריוואַט-קאָפיטאַליסטישע אונטערנעמער און צו באַשעפטיקן ניט-אַרגאַנאָ-זירטע אַראַבישע סטרייק-ברעכער, אַנשטאָט אָרגאַניזירטע אידישע אַרבעטער.

די פּועליציון רייזן זיך איין, אַז זיי האָבן דאָס אַלץ גע'פּועל'ט. נאָר דאָס איז אַ גרויסער טעות. גע'פּועל'ט האָבן דאָס ניט די פּועליציון, אַלס אָרגאַניזאַציע און אַלס פאַרטיי, נאָר אייניקע פּריוואַט-פּערזאָנען, סאָציאַל-רעפּאַרמער צווישן די ציוניסטן, ווי פּראַנץ אָפּענהיימער, דר. פאַסמאַניק און דער פּועלי-ציוניסט ש. קאַפּלאַנסקי. אזוינע פּריוואַטע סאָציאַל-רעפּאַרמער זיינען אומעטום פאַראַן גענוג, און זיי נויטיקן זיך אַבסאָלוט ניט אין דער באַזונדערער פאַרטיי פּועליציון. ווען קיין פּועלי-ציון פאַרטיי וואָלט גאָרניט געווען, אָדער ווען זיי וואָלטן ניט געהאַט

קין שום מגע ומשא מיט דעם ציוניסטישן קאנגרעס, וואָלט דער „סאציאל-לער נייסט“ ביי די בירגערלאכע ציוניסטן געווען ניט ווייניקער שטארק, ווי ער איז איצט.

אויב דער נאציאנאל-פאָנדר און דער פאָלעסטינע-אָמט רעכענען זיך אלץ מער און מער מיט די פאָדערונגען פון די אַרבעטער, איז דאָס גאָרניט דערפאַר, וואָס די פועלי ציון שרייען „הירד“ און זינגען „התקוה“ אין איינעם מיט די באַלעבאָטס; ניט דערפאַר, ווייל די פועלי ציון באַטראַכטן זיך אלס אָרגאנישער טייל פון דעם אַלגעמיינעם ציוניזם; ניט דערפאַר, ווייל זיי באַניסטערן זיך פאַר'ן נאציאנאל-פאָנדר און פאַר'ן שקל. די ווירקלאכע סכּה איז גאָר אַן אַנדערע: דאָס איז דער העפטיקער קאמף, וואָס די אידישע אַרבעטער אין ארץ ישראל האָבן מיט שטייפקייט און ענטוויאָזם געפירט ביז'ן היינטיקן טאָג, און וועלן גאָר ווייטער פירן, ניט קימערנדיק זיך וועגן נ. סירקינ'ס „נבי'אישע“ דרשות וועגן קלאַסעאָמף אין ארץ ישראל.

אידישע אַרבעטער אין ארץ ישראל האָבן געסטרייקט און געקעמפט, זיינען אויסגעשטאַנען האַרטגעקיגע לאַקאָטס מצד די באַלעבאָטס, האָבן זיך אָרגאַניזירט אין פראָפעסיאָנעלע פאַראיינען און קאָאָפּעראַציעס, האָבן געשאַפן אַן אייגענע סאציאל-דעמאָקראַטישע פרעסע, און, אַחרון אַחרון חביב, האָבן אויפגעבויט די קאמף-אָרגאַניזאַציע פון קאָלאָניאַל-וועכטער „השומר“. דער „השומר“ קעמפט ניט גאָר געגן די ניט-אָרגאַניזירטע אַראַבישע פּויערים, נאָר אויך קעגן די אידישע באַלעבאָטס מיט זייערע קליין-קרעמערדישע און קליין-פריזישע אינטערעסן. ווען ניט אָט דער אַנגעשטרענגטער לאַנגיעריקער קאמף פון די אַרבעטער-מאַסן אין ארץ-ישראל, וואָלטן גאָרניט געהאַלפן ניט ש. קאַפּלאַנסקי'ס דיפּלאָמאַטישע רעדעס און ניט נ. סירקינ'ס נביאישע פלענער.

און דער ווייז איז, וואָס אונטער דעם תירוץ פון „אַריינטראַגן סאציאַלן נייסט אין דעם בירגערלאַכן ציוניזם“, טראָגט מען גאָר אַריין... — בירגערלאַכן נייסט אין דעם פראָלעטאַרישן ציוניזם!

ווען דער אַרבעטער-ציוניסט פאָלגט די „פירער“ און באַטראַכט דעם שקל, דעם נאציאנאל-פאָנדר, די קאָלאָניאַל-באַנק, די נאציאנאל-ביבליאָטעק אין ירושלים, דעם חיפה'ר פאָליטעכניקום, און כ'ווייס וואָס, אלס זיינע אייגענע סאציאַליסטישע (!) אינסטיטוציעס — ווערט דערמיט אַריינגעבראַכט דער שערלאַכסטער פלאָנטער אין זיין סאציאַליסטישן קלאַסן-באַוואוסטזיין. דאָ פאַרשווינדט די מחיצה צווישן אַרבעטער און קאַפיטאַל-ליסט, און דער פועלי-ציוניסט לערנט זיך אויס צו טאַנצן אַזוי, ווי דער בירגערלאַכער ציוניסט פייפט. דעם בולט'סטן אויסדרוק באַקומט דאָס אין די אומציוליקע קאָלקשאַנס פאַר די כל'ערליי פאָנדרן, וואָס די בירגער-לאַכע ציוניסטן האָבן אַזוי ליב צו מאַכן אַלע מאָנטיק און דאָנערשטיק. דאָ פילט זיך דער כשר'ער פועלי-ציון, ווי ביי דער הייליגסטער צערעמאָניע:

ער אַרבעט אויף אלע כלים, ווערט אויסגעריסן, זאמלענדיק נרבות, און באגייסטערט זיך אין איינעם מיט די באַלעבאטישע ציוניסטן און פאַרנעסט ממילא אַן סאַציאַליזם, אַן קלאַסנקאַמף.

קיין וואונדער ניט, וואָס אַרגאַניזירטע און קלאַסן־באַוואוסטע אַר־בעטער באַציען זיך גלייכנילטיק אַדער פיינטלאך צו אַזאַ מין „סאַציאַליזם“. זיי פילן, אַז דאָ איז דער סאַציאַליזם אַ פראָזע, אַן ערנסטן אינהאַלט. זיי פאַרשטייען, אַז דער „סאַציאַליסטישער“ פּוּעליציון איז ניט אויסגעהאַלטן אין זיין סאַציאַליזם. און אַ סך פּוּעליציון לייקענען דאָס נאָרניט. איד האָב אַליין געהערט אַ סך פּוּעליציון זאָגנדיק: מיר זיינען קודם כל ציוניסטן, און דערנאָך סאַציאַליסטן; מיר זיינען אויף 85 פראָצענט ציוניסטן, און סך הכל אויף 15 פראָצענט סאַציאַליסטן.

אַזוי לאַנג ווי די פּוּעליציון וועלן זיך באַטראַכטן פאַר אַן אַרגאַנישן טייל פון דעם אַלגעמיינעם ציוניזם: אַזוי לאַנג, ווי זיי וועלן באַטראַכטן די בירגערלאַך־ציוניסטישע אינסטיטוטן און פאָרן פאַר זייערע אייגענע אינסטיטוטן; אַזוי לאַנג, ווי זייער „סאַציאַליזם“ איז ניט פאַרבונדן מיט'ן געדאַנק און מיט דער פראַקטיק פון לעבעדיקן קלאַסנקאַמף — אַזוי לאַנג וועלן פּוּעליציון שטענדיק בלייבן אַ קליין קלייזל, אַן געזעלשאַפטלאַכער מאַכט און אַן איינפלוס אויף די ברייטע אידישע אַרבעטער־מאַסן.

ניט נאָר דער „פאָרווערטס“, ניט נאָר דער „קאָסמאָפּאָליטיזם“, ניט נאָר די אַסימילאַציע זיינען שולדיק אין דעם. די היגע פּוּעליציון זיינען אַליין אויך שולדיק, וואָס די אידישע אַרבעטער זיינען אַזוי פּרעמד דעם ציוניזם און דער נאַציאָנאַלער באַפרייאַונגס־אידעע פון אידישן פאָלק. דאָס איז דער ביטערער אמת, וואָס איד וויל עפנטלאַך זאָגן מיינע חברים: דאָס איז אויך אייער שולד. וואָרפט ניט די גאַנצע שולד אויף די קעגנער. קוקט זיך אַרום אויף זיך אַליין, און אויב איר ווילט נאָר, הערט מיר אויס.

אויב איר וועט אויסהערן, וועט איר אפשר פאַרשטיין, אַז דאָס איז אַ געזונטער אינסטיטוט. דער אַרבעטער איז גערעכט, ווען ער דערווייטערט זיך פון אַזוינע מענטשן, וועלכע פירן שטענדיקע ענגע חב'ר'שאַפט מיט זיינע באַסעס. דער אַרבעטער, וואָס האָט אויף זיין לייב געפילט דעם טעם פון שקלאַפּעריי אין שאַפּ, פון סטריק, פון געדונגענע גענגסטערס, וועט אייך ניט געטרויען אַזוי לאַנג, ווי איר וועט האַלטן אין דעמאָנסטראַציען אַייער סאָלידאַריטעט מיט די בירגערלאַכע ציוניסטן. דער בירגערלאַכער ציוניזם איז נויטיק פאַר אונזער פאָלק — נאָר לאָזט אים איבער פאַר די בירגער. אייער אויפגאַבע איז דער פראַלעטאַרישער ציוניזם; און אים דאַרפט איר אַנטוויקלען ניט ביי די פּלעגדעס, ניט ביי די בלומען־טעג און ניט ביי די ציון־קאָנווענשאַנס, נאָר אומעטום דאָרט, וואו דער אַרבעטער ליידט און קעמפט.

2.

די צוויי ריכטונגען אין פועל-ציוניזם, וועגן וועלכע איך האב גערעדט אין די פריערדיקע ארטיקלען — די „סאציאליסטישע“ ריכטונג און די „סאציאל-דעמאקראטישע“ — גייען זיך פאנאדער אין זייער קוק אויף דעם סאציאלזם, אויף דעם ציוניזם, אויף דער ארבעט אין גלות און אויף די פארמען פון פארטיי-ארגאניזאציע און פארטיי-דיסציפלין. די „סאציאל-דעמאקראטישע“ ריכטונג הערשט אין רוסלאנד און טיילווייז אין עסטרייך און ארץ ישראל. די „סאציאליסטישע“ — אין אמעריקע און טיילווייז אין אנדערע לענדער. דא אין לאנד עקזיסטירט אויך א „סאציאל-דעמאקראטישע“ שטרעמונג, און ביי דעם גוטן וויילן פון ביידע זייטן קאנען ביידע שטרעמונגען פרידלאך און סאלידאריש ארבעטן אין איין פארטיי, אזוי ווי דאס איז ביז איצט געווען דער פאל.

די „סאציאל-דעמאקראטישע“ פועל-ציון שטייען פעסט אויף דעם שטאנדפונקט, אז קיין שום סאציאלזם און קיין שום פרייהייטס-באוועגונג איז נישט מעגליך אנדערש, ווי אויפ'ן יסוד פון קלאסנאמא. אין דעם גייען זיי זיך צונויף מיט די רעוואלוציאנערע סאציאליסטן און מיט די אנארכיסטן און סינדיקאליסטן פון אלע פעלקער. זיי אנערקענען אויך מער אדער ווייניקער פרידלאכע פארמען פון ארבעטער-באוועגונג, נעמליך, די פארלאמענטארישע מעטיקייט און די קאאפעראטיווע ארגאניזאציע. נאך זיי באשטייען דורכאויס אויף דעם, אז די דאזיקע פרידלאכע פארמען קאנען העכסטענס דערלייכטערן, גרינגער מאכן דעם קלאסן-קאמף, דינען אלס הילפס-מיטלען פאר'ן עקאנאמישן קאמף און פאר דירעקטער פאליטישער אקציע. די פרידלאכע פארמען טאגן אבער בשום אופן נישט פארבייטן דעם דירעקטן קאמף. און די דאזיקע אנשוואונג ווערן זיי און אויך צום ציוניזם. אינ'ם ציוניזם גופא קומט פאר א שארפער קאמף פון קלאסן, און וועט געדויערן אזוי לאנג, ווי דער ארבעטער-קלאס וועט זיך נישט באפרייען פונ'ם קאפיטאליסטישן יאך דורך דער סאציאלער רעוואלוציע. כדי דאס גענויער אויסצומייטשן, מוזן מיר דערקלערן, ווי אזוי די „סאציאל-דעמאקראטן“ שטעלן זיך פאר דעם ציוניזם און די אידישע פראגע בכלל. דא קאנען מיר דאס מאכן נאך בקיצור: גענויער וועט עס דער לעזער געפינען אין ר. קענדזשערסקי'ס בראשור „די גרונדלאגן פון פועל-ציוניזם“, און אין מינע בראשורן און ארטיקלען זינט דעם 1905-טן יאר.

ביי די בירגערלאכע ציוניסטן און ביי די „סאציאליסטישע“ פועל-ציון איז נישטא קיין קלארע תשובה אויף דער פאלגנדער קארדינאלער פראגע: ווערן דורך דעם ציוניזם געלייזט די

גאנצע אידן-פראגע און אלע פראבלעמען פון אירישן לעבן, אדער נאר א טייל פון זיי? די בירגערלאכע ציוניסטן מידן אויס א באשטימטן ענטפער, נאר זייער גאנצע פסיכאלאגיע זאגט עדות, אז פאקטיש זענען זיי אינ'ם ציוניזם די ענדגילטיקע און פולע לייזונג פון אלע אידישע פראגן. זיי ווילן אין גאנצן פארניכטן דעם גלות און קאנצענטרירן דאס גאנצע אידישע לעבן אין ציון. די „סאציאליסטישע“ פועל-ציון האבן נאך ווייניקער באשטימט-קייט אין דעם פונט, נאר אין אלגעמיינעם ניגן זיי זיך צו דער מיינונג, אז אין ציון וועלן פארענטפערט ווערן אלע נויטן און אלע ליידן פון אידישן פאלק.

די „סאציאל-דעמאקראטן“, פארקערט, געפינען, אז דער ציוניזם לייזט נאר איין באשטימטן טייל פון די אידישע פראגן, נעמליך, די פראגע פון דער אידישער היימלאזיקייט און באדנלאזיקייט. עס איז פאראן א גאנצע אומגעהויערע מאסע פון אידישע פראגן, און די פראגן ביטן זיך מיט דער צייט. איין טייל פון זיי זיינען די גלות-פראגן, ווייל, ווי ווייט דער ציוניזם זאל זיך ניט פארווירקלאכן, וועט דאך א גרויסער טייל פון אידישן פאלק און, מעגליך, די מערהייט פון פאלק, שטענדיק בלייבן אין דער צעשפרייטונג צווישן אנדערע פעלקער. און די דאזיקע גלות-פראגן געפינען זייער פארענטפערונג אין די פארשידענע אופנים אויסערהאלב דעם ציוניזם.

די אידן-פראגע איז זייער פארפלאגטערט, און קאן ניט געלייזט ווערן מיט איין איינציקן קורצן רעצעפט, ווי די קאלאניזאציע אין ארץ-ישראל. די אויפגאבע פון פראלעטארישן ציוניזם איז: אויסצוקעמפן גע-זונטע אנטוויקלונגס-און לעבנס-באדינגונגען פאר'ן אידישן פאלק. דאס אידישע פאלק לעבט אומגארמאל, עס ליידט דערפון, וואס עס באזיצט ניט אין ערגעץ קיין פאליטיש-זעלבסטשטענדיקע היים. שטרעבן מיר אים צו פארשאפן אזא היים, און א גאנצע רייע היסטארישע, קאלאניזאטארישע און פראקטישע טעמים פירן אונז צו דער איבערצייגונג, אז די אייגענע היים קאן אונזער פאלק האבן נאר אין ארץ-ישראל. דאס הייסט אבער בשום אופן ניט, אז מיר ווילן דאס גאנצע פאלק אומקערן אהיים. דאס איז איינע פאלק, איינע גאנצע ווינשטווערט. אלע פעלקער פארמאגן אן אייגענע היים: אפילו די אונטערדריקטע פעלקער האבן אן אייגענע היים, הנם זיי זיינען ניט קיין פולע באלעבאטים ביי זיך אין דער היים. אבער אלע פעלקער, ארויסגייענדיק פון זייער אייגענער טעריטאריע, האבן זיך צעזיט און צעשפרייט איבער דער גאנצער וועלט. די מאכט פון א פאלק באשטייט פון צוויי מאמענטן: פון זיין קאנצענטראציע ביי זיך אין דער היים און פון דער צעשפרייטונגס-קראפט, וואס טרייבט אים אין אלע עקן וועלט. ווען דאס אידישע פאלק וואלט געהאט א פאליטיש-זעלבסטשטענדיקן צענטער אין ארץ ישראל און שטארקע קאנאגנעס פארשפרייט איבער

דער גאנצער וועלט, וואלט אונזער פאלק געווארן איינע פון די שטארקסטע און געזונטסטע נאציעס.

מיט איין ווארט, די אידן-פראגע קאן געלייזט ווערן נאר דורך דער פארבינדונג פון געזונטן גלות-לעבן מיט א געזונטן צענטער אין דעם אייגענעם לאנד. דער ציוניזם פארענטפערט, אלזא, נאר טיילווייז די אידישע פראגן. דער איבעריקער טייל ווערט פארענטפערט דורך דער נאציאנאלער באפעסטיקונג אין גלות גופא. אן ציוניזם איז ניטא קיין געזונטע נאציאנאלע אנטוויקלונג, אבער אן דעם גלות אויך ניט. מיר ווילן א פעסטן ציון און א פעסטן גלות — דאס איז די פאראלע פונ'ם „סאציאל-דעמאקראטישן“ פועלי-ציוניזם.

צווישן יענע פראגן, וואס דער ציוניזם, אלס אזעלכער, קאן לייען נאר טיילווייז, געפינט זיך אויך די אידישע ארבעטער-פראגע. דורך דער שאפונג פון אן אייגענער הים פאר'ן פאלק וועט אויך די לאגע פון אונזערע ארבעטער ווערן א סך נארמאלער און דער קלאסנקאמף אויף דער אידישער גאס וועט קיינאום א סך געזונטערע פארמען. אין די גלות-לענדער זיינען פאר דער אידישער ארבעט פארשלאסן א סך וויכטיקע אינדוסטריעס, ווי די קוילן-גרובן, מעטאלורגיע, די אייזנבאנען א. ד. גל, ווי אויך די לאנדווירטשאפט; די אידישע ארבעט טראגט א ספעציפישן כאראקטער, זייענדיק קאנצענטרירט אין די שוואכסטע אינדוסטריעס, ווי די גאלד-ארבעט, די שויד-פראדוקציע, טאבאק-אינדוסטריע א. ד. גל. דאס רויבט אוועק ביי דעם אידישן ארבעטער די פיזיקייט ברייט פאנאנדערצו וויסלעך און אויסצונוצן זיין רעוואלוציאנערע ענערגיע, זיין קלאסנקאמף איז דערפאר באשרענקט און ניט גענוג פראדוקטיוו. די דאזיקע אנאמאליעס וועלן פארשווינדן אין ארץ ישראל, וואו דער אידישער ארבעטער וועט אריינדרינגען אין אלע יענע פראדוקציאנס-צווייגן, וואס זיינען ביז איצט פאר אים פארשלאסן.

אבער די עקספלאטאציע אליון, דער קאמף צווישן ארבעטער און קאפיטאליסטן, וועט אין ארץ-ישראל בלייבן אין פולער מאכט אזוי לאנג, ווי עס עקזיסטירט די קאפיטאליסטישע אָרדנונג. עס איז א שערלאכע אוטאפיע צו רעכענען, אז גראד ארץ ישראל וועט זיין אן אויסנאם פון אלע לענדער, און אז דוקא דאָרט וועט זיך איינגעבן אזא קאָלאָניאַליזאציע, וואס זאָל זיין פריי פון קאפיטאליסטישע יסודות. דאס איז די פאנטאזיע פון א סך „סאציאליסטישע“ פועלי-ציון. מיר, די „סאציאל-דעמאקראטן“, געפינען, אז די ארבעטער-פראגע, אויך אין ארץ ישראל, קען און וועט געלייזט ווערן בלויז דורך דעם קלאסנקאמף, און מיר שטרעבן דעריבער צו אָרגאַניזירן די ארבעטער גאנץ באזונדער פון דער בורזשואזיע אפילו אינ'ם ציוניזם גופא.

דער פראָלעטארישער ציוניזם האָט זיין גאנץ באזונדערע ארבעט, און ער פארשפארט אַנצוקומען צו די בירגערלאַד-ציוניסטישע אינסטיטוטן פאר זיינע אייגענע צוועקן. די „סאציאליסטן“ טענה'ן, אז די ארבעטער

קענען זעלבסטשטענדיק ניט אויפטאן פיל אין ארץ ישראל. דאס איז אמת אזוי לאנג, ווי דער פראלעטארישער ציוניזם האט ניט גענוג כחות. און כחות וועט ער באזיצן ווייניק אזוי לאנג, ווי ער וועט זיך מתחתן זיין מיט דעם בירגערלאכן ציוניזם. שטייענדיק אויף זיינע אייגענע פיס, וועט דער פראלעטארישער ציוניזם סוף כל סוף צוציען אויף זיין זייט די גרויסע ארגאניזירטע אידישע ארבעטערשאפט, און דעמאלט וועט ער האבן גענוג כחות צו דערפילן זיינע אייגענע אויפגאבן.

אנשטאט דער טעאריע פון די „סאציאליסטן“, אז פועלי-ציון מוזן כלומר'שט „אריינטראגן סאציאלן גייסט אינ'ם אלגעמיינעם ציוניזם“, — שטעלן ארויס די „סאציאל-דעמאקראטן“ א גאנץ אנדערע טעאריע: אז די פועלי-ציון מוזן אריינטראגן נאציאנאליזם און ציוניסטישן גייסט אין דער אידישער ארבעטער-באוועגונג. מיר באטראכטן דעם פועלי-ציוניזם אלס טייל און פראקציע ניט פונ'ם אלגעמיינעם ציוניזם, נאר פון דער אלגעמיינער אינטערנאציאנאלער ארבעטער-באוועגונג.

דעריבער שאצן מיר אויך גאנץ אנדערש אפ די ארבעט אין די גלות-לענדער. די „סאציאליסטישע“ פועלי-ציון נארן זיך אליין, ווען זיי ריידן וועגן „גלייכבארעטיקונג“ פון ציון און גלות, פון העברעאיש און אידיש. אין דער ווירקלאכקייט שטייט ביי זיי ציון א סך העכער, איידער דער גלות, און העברעאיש א סך העכער, איידער אידיש. איד רייד שוין ניט פון אזוינע פארביסענע העברעאיסטן און גלות-פאראכטער, ווי נ. סירקין, נאר אפילו די אפיציעלע ווארט-פירער פון די „סאציאליסטישע“ פועלי-ציון באטראכטן די גלות-ארבעט אין בעסטן פאל אלס א מיטל און פארגיסן בייטונוג פאר'ן ציוניזם (אזוי שטייט עס בפירוש, צ. ב. ש., אין ב. צוקערמאן'ס בראשור). גלות-ארבעט א מיטל, אפילו ניט דער וויכטיקסטער מיטל, נאר בלויז איינער פון די מיטלען; דער צוועק בלייבט דורכאויס ציון. עס פארשטייט זיך ממילא, אז ביים בעסטן ווילן קען מען צו א מיטל ניט פילן די אכטונג, וואס מען פילט צום צוועק. דערפון שטאמט עס, וואס בעת די „סאציאליסטישע“ פועלי-ציון גיבן זיך אפ אזוי ווארים מיט נאציאנאל-פאנדאריבעט, מיט קאאפעראציעס אין ארץ-ישראל א. ד. גל., באהאנדלען זיי די גלות-פראגן און ארבעטן כלאחר יד. אפילו אין די נאציאנאל-דאריקאלע שולן, זייער וויכטיקסטן פאזיטיוון אויפטו אויפ'ן פעלד פון גלות-ארבעט, גיבן זיי אפ צופיל פלאץ דער העברעאישער ליטעראטור.

פאר אונז, „סאציאל-דעמאקראטן“, האט די ארבעט אין גלות ניט קיין קלענערן ווערט אליין פאר זיך, אלס זעלבסטשטענדיקער צוועק, איידער די ארבעט פאר ציון. דער גלות און דער ציון זיינען ביידע א צוועק פאר זיך, און ביידע קאנען נוצן אלס מיטלען איינער פאר'ן צווייטן. געזונטער גלות-לעבן, געזונטע זעלבסטשטענדיקייט אין ארץ-ישראל, געזונטע ארבעטער-באוועגונג — דאס איז דער אידעאל פון די „סאציאל-דעמאקראטן“.

און ווען די „סאציאליסטישע“ זיינען זיך מודה, אז ביי זיי איז 85 פרא-צענט ציוניזם און בלויז 15 פראצענט סאציאליזם, דערווידערן מיר: ביי אונז, „סאציאלידעמאקראטן“, איז נאנצע 100 פראצענט סאציאליזם און נאנצע 100 פראצענט ציוניזם.
(„פרייע ארבעטער-שטימע“, 17 און 24 יולי, 1915.)

ציוניסטן און פועל־ציוניסטן

בעת ס'קומען פאר די ציוניסטישע קאנפערענצן אין באסטאן, איז כדאי זיך אפצושטעלן אויף אייניקע פראגן פון ציוניסטישער ארגאניזאציע און באוועגונג.

ס'איז א גרויסער טעות, אויב אייניקע מיינען, אז די ציוניסטן בילדן א פאליטישע פארטיי. א פאליטישע פארטיי איז אזא ארגאניזאציע, וואס פארענטפערט אויף איר שטייגער אלע וויכטיקע לעבנס־פראגן פון איר פאלק. ניט אלע פארטייען האבן באשטימטע אידעאלן און קלאר־פארמולירטע פראגראמען. אנדערע בייטן זייערע פראגראמען און פארער־רונגען פון פאל צו פאל. פאראן אויך פארטייען, וואס ווערן געשאפן צוליב איין צופעליקער אויפגאבע אויף א קורצער צייט. נאך מער, ס'טרעפן פארטייען, וואס דינען די קאריעריסטישע אדער הערשאפט־אינטערעסן פון א קליינעם הייפל פאליטיקער. נאר איין זאך מוז האבן איטלאכע פארטיי: אן ענטפער אויף אלע אקטועלע פאליטישע פראגן אין דעם געגעבענעם מאמענט.

אן אויסנעצייכנטן מוסטער פון פאליטישע פארטייען בילדן די פאר־טייען אין אמעריקע: סיי די דעמאקראטן, סיי די רעפובליקאנער, די פראגרעסיסטן און די פאפוליסטן, — אלע האבן אין דעם געגעבענעם מאמענט א באשטימטן קוק אויף די פארשידענע געזעלשאפטלאכע פראגן. נאך א שענערן מוסטער פון א פארטיי שטעלט מיט זיך פאר די סאציאליסטישע ארבעטער־באוועגונג אין אלע לענדער: זי האט אומעטום א באשטימטן פראגראם, און אין דעם סאציאליסטישן פראגראם געפינט מען אן ענטפער אויף אלצדינג, וואס רירט אן דאס געזעלשאפטלאכע לעבן. מאנכע פארטייען פארענטפערן ריכטיק די פראגן פון לעבן, מאנכע — אומריכטיק, נאר ניט אן דעם ווענדט זיך די עקזיסטענץ פון א פארטיי. דער עיקר איז, אז זי זאל זיך מיט אלצדינג אינטערעסירן, וואס ס'האט נאך צו טאן מיט פאליטיק און פאליטישן קאמף.

דערפאר בילדן די אנארכיסטן ניט קיין פאליטישע פארטיי. זיי האבן א אידעאל, פארמאגן אבער ניט קיין פראגראם, וואס זאל האבן אין זינען אלע פראגן און אלע זייטן פון פאליטישן לעבן. דערפאר זיינען אויך די ציוניסטן ניט קיין פאליטישע פארטיי. דער ציוניזם האט אין זינען נאך דעם ציון, ארץ־ישראל: מער אינטערעסירט אים גארניט.

יעדער איינציקער ציוניסט קען זיך געהערן צו וועלכער פארטיי ער וויל:
ער מעג זיין א דעמאקראט, א רעפובליקאנער, א בול-מוז'ניס, א רעאק-
ציאָנער און ראדיקאל, — דאָס שטערט אים נישט צו זיין א גוטער ציוניסט
און צו אַרבעטן אינאיינעם מיט זיינע פארטייקעגנער פאר דער צוקונפט
פון אידישן פאלק אין ארץ-ישראל.

אויך אין אידישע פראגן, אויסער דער קאָלאָניאַליזאציע אין ארץ-ישראל,
האָט דער ציוניזם נישט קיין אויסגעשפראכענע שטעלונג. דאָס אידישע
גלות-לעבן אינטערעסירט אים נישט. די קולטור-פראגע אין די גלות-לענדער
פארענטפערט ער דורך די העברעאישע שולן אין ארץ-ישראל. די עקאנא-
מישע פראבלעמען פון קאפיטאל און אַרבעט גייען אים בכלל נישט אָן. דער
ציוניזם איז א פאָלקס-באוועגונג, אָבער נישט קיין פאָליטישע פארטיי. און
אויב ער איז שוין א פארטיי, איז לכל-הפחות נישט קיין פאָליטישע.

ווי זאל זיך, אלזא, דער אידישער אַרבעטער-קלאַס שטעלן צום
ציוניזם? דאָס איז די פראגע, וואָס טיילט פאָנאָדער נישט נאָר די אַסיר-
מיליאַטאַרישע מיט די גלות'יסטישע סאָציאַליסטן, פון איין זייט, און די
פועלי-ציון, פון דער אַנדערער זייט, נאָר אויך די פועלי-ציון גופא. ביי
די פועלי-ציון זיינען פאָראן צוויי פארשיידענע שטרעמונגען אין אַטדער
וויכטיקער פראגע, און הגם ביידע שטרעמונגען וואוינען געוויינלאך אונטער
אין דאָר, פונדעסטוועגן זיינען די הלוקידעות אזוי שאַרף, אז זיי קענען
גרינג פירן צו שפאלטונגען.

די גענאָסן מכל המינים האבן שוין לאַנג אָפגע'פסס'נט, אז דער
ציוניזם איז א „בירגערלאַכע“ (בורזשואַזע) באוועגונג. זיי מיינען, אז
דער אַרבעטער-קלאַס דאַרף בכלל נישט טראַכטן פון קיין פאָטערלאַנד.
פאָטערלאַנד, טעריטאָריע — איז אַן עסק פאר קאפיטאַליסטן. און אזוי
ווי דער ציוניזם וויל שאַפן א פאָטערלאַנד פאר'ן אידישן פאלק, איז דאָס
שוין אביסל טריף-פסול. נישט דאָ איז דער פלאַץ צו קריטיקירן דעם דאָזיקן
שטאַנדפונקט: גענוג צו באַמערקן, אז אין אים דריקט זיך אויס נישט
סאָציאַליזם, נאָר שקלאַפּערישער מהיפּית-נייסט. די סאָציאַליסטן פון
די אומות-העולם פילן גוט, וואָס א פאָטערלאַנד באדייט, נאָר אונזערע
אידישע „גענאָסן“ קומען אויס אָן דעם.

דער ציוניזם אַליין פאַר זיך איז נישט בירגערלאַך און נישט פראַלע-
טאָריש. ער איז איינפאַך אידיש. אין די פראגע: צי קענען, צי דארפן
די בירגערלאַכע אידן און די פראַלעטאָרישע אידן, וואָס געהערן צום
ציוניזם, בילדן איין באוועגונג, איין אָרגאַניזאַציע, אַדער זיי דארפן האָבן
צוויי גאַנץ פארשיידענע אָרגאַניזאַציעס? אַט דאָס איז דער שטרייט-פונקט
צווישן די פועלי-ציון פון פארשיידענע ריכטונגען.

דער טראַדיציאָנעלער קוק פון די אַמעריקאַנער פועלי-ציון איז, אז
די אַרבעטער-ציוניסטן דארפן טאַקע בילדן א באַזונדערע פארטיי, נאָר
די דאָזיקע פארטיי (איד. סאַצ. אַרב. פארטיי פול-ציון) דאַרף זיך באַ-
טייליקן אין דעם אַלגעמיין-ציוניסטישן קאנגרעס און אין יענע ציוניסטישע

אינסטיטוטן, וואס פירן אן ארבעט אין ארץ-ישראל. די רוסישע פועלי-ציון באטראכטן זיך פאר א גאנץ באזונדערער פראלעטארישער ארגאניזאציע און דעם ציוניסטישן קאנגרעס מיט זיינע אינסטיטוטן פאר א רייז-בירגערלאכער ארגאניזאציע. זיי געפינען, אז נישט נאר אין די גלות לענדער, נאר אויך אין דער ארבעט פאר ארץ-ישראל גופא מוזן די ארבעטער-ציוניסטן גיין זייער אייגענעם וועג און שאפן זייערע אייגענע סאציאל-ליסטישע אינסטיטוציעס.

דאס איז נישט די פראגע וועגן באטייליקן זיך אין ציוניסטישן קאנגרעס. אפילו ווען דער קאנגרעס איז א בירגערלאכער, קענען די פועלי-ציון געפינען פאר נויטיק צו גיין אהין, מחמת טאקטישע טעמים — כדי דעם בירגערלאכען ציוניזם צו באאיינפלוסן. די דאזיקע פראגע וועגן ציוניסטישן קאנגרעס איז נישט מער, ווי א פרט. א סך וויכטיקער און פרינציפיעלער איז די אלגעמיינע פראגע: ווי זאלן זיך די פועלי-ציון שטעלן צו דער ציוניסטישער ארגאניזאציע — פאר א בירגערלאכער אדער פאר אן אלגע-מיינ-אירישער, וואס נעמט ארום אלע קלאסן פון אירישן פאלק? פראלע-טאריער קענען זיך באטייליקן אויך אין געוויסע בירגערלאכע ארגאניזא-ציעס, ווען דאס קען ברענגען נוצן דעם ארבעטער-קלאס. נאר דער גרויסער חילוק איז, אויב זיי באטראכטן די ארגאניזאציע פאר א פרעמדע און בירגערלאכע אדער פאר אן אייגענע און אלגעמיינע.

דאס הענגט אפ פון דעם קוק אויף דער ראל פון קלאסן און קלאסן-קאמף. די אמעריקאנער פועלי-ציוניסטן זיינען סאציאליסטן, נאר זייער סאציאליזם איז נישט פארבונדן מיט דעם געדאנק פון קלאסן-קאמף. זיי שטעלן זיך פאר, אז געוויסע איינצלהייטן פון סאציאליסטישער ארגאניזאציע קענען דערגרייכט ווערן אן דעם קאמף צווישן ארגאניזירטע ארבעטער און קאפיטאליסטן. אזוי מיינען די אמעריקאנער פועלי-ציון, אז שוין איצט איז מעגליך א קאלאניזאציע אין ארץ-ישראל אויף דירעקט-סאציאליסטישע יסודות. זיי גלויבן, אז פראנץ אפענהיימער'ס פלענער פון קאאפעראטיווע קאלאניעס קענען לייען די פראגע פון קאפיטאל און ארבעט אויף א פריד-לאכן וועג. זיי האלטן בכלל זייער פיל פון קאאפעראציע, און אייניקע פון זיי זיינען פאר קאאפעראציעס נאך מער באגייסטערט, איידער די רוסישע פועלי-ציון פאר קלאסן-קאמף. פיל פון זיי באטראכטן אויך דעם נאציאנאל-פאנך פאר א סאציאליסטישע אינסטיטוציע, און מאנכע מיינען אפילו, אז ווער ס'ווערט נישט באגייסטערט פאר'ן „סאציאליזם“ פון נאציאנאל-פאנך, קען נאר קיין פועלי-ציון נישט זיין.

צווישן די אמעריקאנער פועלי-ציון געפינט זיך אבער איצט א שטאר-קער ראדיקאלער פליגל, וועלכער טיילט נישט אפ סאציאליזם פון קלאסן-קאמף. ער שטיצט זיך נישט אויף שיינע פלענער, נאר אויף די שטרענגע פאקטן פון לעבן. און איינער פון די וויכטיקסטע לעבנס-פאקטן איז דער קאמף צווישן קלאסן, צווישן ארבעטער און קאפיטאליסטן. די באפרייאונג פון דער גאנצער מענטשהייט קען געשען נישט דורך פרידליכע פליטער

און געדאנקען, נאָר דורך ביטערן קאמף. דאָסזעלביקע אויך די נאַציאָנאַלע באַפֿרייאַונג. אינ'ם ציוניזם גופא זיינען פאַראַן קלאַסן, און צווישן זיי מוז אַנגיין אַ שטענדיקער שטרייט. כל־זמַן ס'עקזיסטירט די קאָפיטאַלי־סטישע אָרדנונג. דער ציוניזם איז נישט קיין פאַרטיי, נאָר אַ באַוועגונג פון אידישן פֿאָלק. און ווי אין אַלע פּראָגן פון פּאָליקס־לעבן, מוזן אויך אין ציוניזם שאַרף זיין אָפּגעטיילט די פּראָלעטאַרישע עלעמענטן פון די בירגערלאַכע. זיי קענען אַמאָל זיך פאַרבינדן צוליב געמינזאַמע צוועקן אויף אַ געוויסער צייט, נאָר דערביי וועלן זיי בלייבן יעדער צד ביי זיינע באַזונדערע אידעאַלן און באַזונדערע מעטאָדן. דער בונד צווישן בירגער־לאַכע און פּראָלעטאַרישע ציוניסטן קען זיין בלויז אויף אַ וויילע.

זיי באַטראַכטן די קאָאָפּעראַציע פאַר אַ גוטע זאַך, אָבער אויף קאָאָפּע־ראַציע שטייט נישט די וועלט. זיי געפינען, אַז קאָאָפּעראַטיווע קאָלאָניאַציע איז אַ גוטע מעטאָדע, אָבער נישט די איינציקע און יעדנפֿאַלס נישט קיין סאָציאַליסטישע. זיי רעספּעקטירן דעם נאַציאָנאַל־פּאָנר און אונטערשטיצן אים גערן פאַר זיינע גרויסע נאַציאָנאַלע צילן און פאַר זיין פּאָליקסימילאַ־כער אַרבעט; אָבער זיי ווייסן, אַז טראָצדעם בלייבט דער נאַציאָנאַל־פּאָנר אַ בירגערלאַכע אינסטיטוציע און בשום אופן נישט קיין סאָציאַליסטישע. פאַר זייערע אייגענע באַטראַכטן זיי נאָר יענע פּאָנרן און אינסטיטוציעס, וואָס געפינען זיך אין רשות פונ'ם אַרבעטער־קלאַס. אַזא פּאָנר איז דער פּאַלעסטינע־אַרבעטער־פּאָנר, וואָס איז געשאַפן געוואָרן פון אַרבעטער און געהערט דורכאויס צו די אַרבעטער.

די אָפּזיעלע פּועל־יציון באַגריסן די באַסטאַנער קאָנווענשאָן, ווי זייער אייגענע זאַך. די ראַדיקאַלע פּועל־יציון, וואָס רופן זיך „סאָציאַל־דעמאָקראַטיש“, באַגריסן אויך דעם גרויסן יום־טוב פון די אַמעריקאַנער ציוניסטן, נאָר זיי באַגריסן אין דעם אַ גרויסע, ניצלאַכע און נויטיקע בירגערלאַכע באַוועגונג, וואָס טוט באַזונדערע בירגערלאַך־ציוניסטישע אַר־בעט. מיט אַנדערע ווערטער: די אָפּזיעלע פּועל־יציון אידענטיפיצירן זיך מיט די בירגערלאַך־ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס, פילן זיך איינס מיט זיי, האַנדלען ווי אַ טייל פון זיי. די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּועל־יציון סימפּאַטזירן בלויז מיט דער אַרבעט פון בירגערלאַכן ציוניזם, נאָר גרע־ניצן זיך גלייכצייטיק אָפּ פון איר, ווייל זיי האָבן זייער אייגענע אַרבעט און אַז אייגענע אָרגאַניזאַציע.

דער בירגערלאַכער ציוניזם איז געוואָרן אַ קאָלאָסאַלע מאַכט. זאָל ער באַגליקן אין זיין וועג. זאָל דאָס גאַנצע אידישע בירגערטום צו אים צושטיין. דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם איז דערווייל אַן אָנהויב: ער וועט ווערן אַ מאַכט, ווען ער וועט זיך מתחתן זיין נישט מיט דעם בירגער־לאַכן קלאַס, נאָר מיט די מעכטיקע אָרגאַניזאַציעס פון אידישן אַרבעטער־קלאַס.

(„וואַרהייט“, 1915.)

„איבערגעשאצט אלע ווערטן“

(אן ענטפער צו חבר קענדזשערסקי*)

... אלזא, אין וואס בין איך פארט איינפארשטאנען מיט חבר קענדזשערסקי? פונקט איינס, אין דעם, אז דאס פראגראם פון די אמעריקאנער פועליציון (דאס שיקאגער פאראייניגטונגס-פראגראם פון 1909-טון יאר) איז פאר די זיבן יאר שוין געווארן אלט און ניט ריכטיק, און דארף געענדערט ווערן, כדי אים צוצופאסן צו די נייע בא-דערפנישן פון דער פארטיי. א פאראייניקונגס-פראגראם קען בכלל ניט זיין אויסגעהאלטן און מוז שנעל פארעלטערט ווערן. ביישפילן האבן מיר געזען אין דייטשלאנד און עסטרייך. די דייטשע סאציאל-דעמאקראטיע האט איר פאראייניקונגס-פראגראם אין גאטא געמוזט פארבייטן שוין אין פופצען יאר ארום אויף דעם נייערן און קאנסעקווענטערן ערפורטער פראגראם. די עסטרייכישע סאציאל-דעמאקראטיע האט אויך אנגעהויבן מיט

(*) ר. קענדזשערסקי, אן אנפירנדיקער חבר פון דער דעמאלטיקער „סאציאל-דעמאקראטישער“ גרופע אין דער אמעריקאנער פועליציון-פארטיי, האט אין יאר 1916 פובליקירט אין „אידישן קעמפער“ א סעריע ארטיקלען, „וואס וויל דער סאציאל-דעמאקראטישער פועליציוניזם“, אין וועלכער ער האט אויפגעהויבן שווערע באשולדיקונגען קעגן דער פארטיי און איר מעטיקויט.

באראכאוו, וועלכער האט מיט פופצן חדשים פריער אליון אזוי שארף קריטיקירט סיי די מעארעמיש-פרינציפיעלע יסודות, סיי די ארבעט פון דער פארטיי, האט איצט געהאלטן פאר זיין חוב, ארויסצוטרעטן קעגן קענדזשערסקי'ס אנגריפן. אין יענער צייט האט זיך שוין שטארק געהאט פאנאנדערגעפלאקערט דער קאמף ארום דעם אידישן קאנגרעס, אין וועלכן די פארטיי האט געשפילט אזא אנטישניידנדיקע ראָלע, און באראכאוו איז געווען איינער פון די ערשטע אין דעם דאזיקן קאמף. קענענדיק בעסער דאס אמעריקאנער לעבן און באקענענדיק זיך אויך נענטער מיט די שטימונגען און געדאנקען פון די חברים, האט ער אין באדייטנדיקן מאס רעוויזירט זיין שארפן אורטייל פון איבער א יאר פריער, און אויך די חילוקי-דעות, וואס זיינען פארבליבן, האט ער געהאלטן פאר ווייניקער וויכטיק, ווי דעם געמיינזאמן קאמף און די געמיינזאמע קאנקרעטע שטאט.

און ס'איז ווידער א סימן פון באראכאוו'ס אמת-פאנאמזיום און פון זיין פארטיי-איבערגעגעבנקייט, וואס קיין פרעסיוזש-מאמענטן האבן אים ניט אפ-געהאלטן פון דעם דאזיקן ארויסטריט.

אין דעם ארטיקל איז אויסגעלאזט דער באזונדערשער שארפער פאלעמישער אנהויב און עטלעכע ווייטערע שורות.

ב. 5.

א פאראייניקונגס-פראגראם (אין האינפעלד), און שוין אין ניין יאָר אַרום האָט זי דאָס פראַגראַם שטאַרק געמוזט אַמענדירן (אין בריוו), נאָך אין זעקס יאָר צייט אים שוין אינגאַנצן ענדערן (אין ווין). און דערביי באַ-דענקט נאָר, זיינען ניט פאַרגעקומען אַזוינע געוואָלדיקע ענדערונגס-פראַ-צעסן, ווי אַ מאַסן-אַיינוואַנדערונג און אַ וועלט-מלחמה; ביי אונז, פּוועלי-ציון, איז אָבער פאַר די זיבן יאָר זינט שיקאַנאָ פאַרגעקומען אַ גאַנצע רעוואָלוציע: אַ דאַנק דער אַיינוואַנדערונג און דער וועלט-מלחמה, איז די פאַרטיי אונזערע אויסגעוואַקסן פון אַ ק ל י י ז ל אין אַ גרויסער פאַל ק ס -ב א ו ו ע ג ו נ ג, פון אַ ג ר ו פ ע אידעאָליסטן אין אַ פאַל י ט י ש ע ר פ א ר ט י י. איז דאָך קלאָר לכתחילה, אַז דאָס פראַגראַם פון פאַר זיבן יאָרן קאָן מער ניט טויגן פאַר דער פאַרטיי, און איך בין אויך איינפאַרשטאַנען מיט חבר קענדזשערסקי, אַז דער גרעסטער חסרון פון יענעם פראַגראַם באַשטייט אין דעם, וואָס דאָרט איז ניטאָ קיין אָרגאַנישע פאַרבינדונג צווישן די טיילן: דער סאַציאַליזם איז דאָרט לחור, דער ציוניזם לחור און די אויפֿלעבונג אין גלות ווידער לחור. אונזער אָרגאַניש-אַנטוויקלטע פאַרטיי-טעטיקייט פאַדערט פון אונז אַן אָרגאַניש-אַנטוויקלטע פראַגראַם.

נאָר אין וואָס איך בין דערביי מיט חבר קענדזשערסקי אַבסאָלוט ניט מסכים איז, וואָס ער וויל, אַז אַ פראַגראַם רעוויזיע זאָל שוין איצט געמאַכט ווערן. ק א ט א ס ט ר א פ ן זיינען לחלוטין ניט קיין צייט פאַר פראַגראַם-דיסקוסיעס און פראַגראַם-רעוויזיעס. מען דאַרף איבערוואַרטן ביז דעם סוף פון דער מלחמה, אַז ס'וועט זיך אַיינאָרדענען אַ ביסל די אידישע לאַגע און די פּאָזיציע פונ'ם אַרבעטער-קלאַס אין דער וועלט; דעמאָלט וועלן מיר זען אויף וועלכער וועלט מיר זיינען, אַלס אידן און אַלס סאַציאַליסטן, און די צייט וועט רייף ווערן צו נעמען זיך מיט רואיטייט, מיט ישוב הדעת צו פאַרמולירן אַ נייעם מער אָרגאַנישן און מער סינטעטישן פראַגראַם.

די קומענדע קאָנווענשאָן אין באַסטאָן האָט גאָר אַנדערע ברענענדע אויפגאַבן; זי טאָר ניט אָפּגעבן איר טייערע צייט אויף אַ טעאָרעטישער דעבאַטע.

איך זע פאַראויס, די חברים וועלן מיר דערמאָנען, אַז פופצען חדשים צוריק האָב איך אַליין געוואָלט אויך, אַז דאָס פאַרטיי-פראַגראַם זאָל באַלד רעווידירט ווערן. אמת. נאָר פאַר די פופצען חדשים איז אַ סך וואַסער אַוועקגערוגען אין אונזער לעבן, און אין דער צייט איז די פאַרטיי נאָך מער און שנעלער געוואַקסן, איידער די זעקס יאָר בעפאַר. העכער אַ יאָר צייט האָט אויסגעבראַכן אַ שאַרפער קאָנפליקט צווישן דעם צ. ק. און חבר קענדזשערסקי, און איך וויל דאָ זיין אינגאַנצן אָפּן: פאַר די פופצען חדשים גרויסאַרטיקער פאַרטיי-באַוועגונג, האָט דער צ. ק. פאַר-שטאַנען, אַז ער האָט פיל וויכטיקערע אויפגאַבן, איידער דיסציפלינאַריש רעאָגירן אויף חבר קענדזשערסקי: און איך, פון מיין זייט, האָב אויך

פארשטאנען, אז איך האב אין דער פארטיי עפעס וויכטיקערס צו טאן, איידער איינצושטעלן זיך פאר חבר קענדזשערסקי...

מיט איין ווארט, איך בין ניט צופרידן מיט'ן פראגראם, נאך מיינע תביעות וועל איך ניט פארברענגען אזוי לאנג, ווי עס געדויערט די וועלט קאטאסטראפ. דערווייל איז פאר מיר גענוג, וואס די פארטיי גייט פראקטיש אויף דעם ריכטיקן וועג, וואס זי ווערט די גייסטיקע פירערין פון פאלק אין דער טראגישער צייט, און וואס עס עפענט זיך פאר איר א גלענצנדע צוקונפט. פאר מיר איז גענוג, וואס די טעטיקייט פון דער פארטיי ווערט איצט אלץ מער ארגאניש און סינטעטיש. איך וועל מוחל זיין טויזנט שענסטע פראגראמען אין דער וועלט פאר איין איינציקער פראקטיק אזא, ווי מיר האבן געפירט אין די לעצטע צוויי יארן.

פונקט צוויי. איך בין איינפארשטאנען מיט חבר קענדזשערסקי, אז אונזער פארטיי דא אין לאנד האט נאך מיט א פאר יאר צוריק ניט גע-טריבן קיין אויסגעהאלטענע פראלעטארישע פאליטיק, און דערמיט האט זי פאר זיך שווער געמאכט דעם צוטריט צו דער היגער ארבעטער-באוועגונג. איך בין אין דעם פונקט נאך פיל „ראדיקאלער“ פאר חבר קענדזשערסקי. איך האלט, אז מיר האבן גארניט צו טאן ביי די בירגערלאכע ציוניסטן מיט זייער ארגאניזאציע; איך האלט, אז דער בירגערלאכער ציוניזם איז אינגאנצן באנקראט אין דער אירישער פאליטיק און, וואס דער ציוניזם האט פארפעלט דארף ערשט דער פועל-ציוניזם אליין ממלא זיין. איך בין אפילו געגן דער באטייליקונג אין ציוניסטישן קאנגרעס, בשעת חבר קענדזשערסקי איז פאר דעם אנטייל אין קאנגרעס. נאך ערשטנס, וויל איך זיין א דיסציפלינירטער פארטיי-חבר און פינקטלאך אויספאלגן אלע פארטיי-באשלוסן, ווען איך בין אפילו מיט זיי ניט איינפארשטאנען, דאריס נעם איך א שקל און שטיץ דעם נאציאנאל-פאנד אזוי לאנג ווי די פארטיי פארלאנגט ניט פון מיר צו אנטירן קעגן מיין געוויסן. קיין עפנטלאכן ליגן קעגן מיין געוויסן וועל איך ניט זאגן, אפילו ווען די פארטיי זאל דאס ברויכן (אנב, איז דאס לעצטע געווען איינע פון די סבות פון מיין אפאזיציע פאר-אי-יארן). און צווייטנס, איז חבר קענדזשערסקי אבסאלוט אומגערעכט, ווען ער ווארפט אונז פאר, אז מיר זיינען גלייכגילטיק צו דער היגער ארבעטער-באוועגונג און „האבן זיך נאך ניט פרובירט פאר-בינדן מיט דעם פראקטישן ארבעטער-קאמף“. אדרבא, פארקערט, ווער האט עס נאך אזויפיל „געפרובירט“, ווי מיר, — נאך פרוביר היינט, פרוביר מארגן, אז די „גענאסן“ ויצו פעסט אין זאטל ווי כשר'ע שומרים פון דער מאשין, און פארהאקן פאר אונז די טירן, וואו מיר טוען זיך נאך א קער.

מיר זעען, אלזא, ווען חבר קענדזשערסקי זאגט שוין ארויס א ריכטיקן געדאנק, איז דאס אויך נאר אויף א העלפט, און די צווייטע העלפט גיט ער צו פון זיך — און פאלט אריין אין א טעות. נאך ערגער איז אבער מיט אלע אנדערע געדאנקען זיינע, וואס ער האט ארויסגעזאגט אין די

ארטיקלען: דאָ ווערט ער שוין פשוט ניט אויסצוהאַלטן. וואָס איז דאָס, ווען אַ חבר שרייבט, אָז ביי די היגע פּועל־ציון איז „דער גאַנצער ציוניזם ניט מער, ווי אַ קאָמערציעלער פּלאַן. זיי גלויבן, אַז דער ציוניזם וועט אויסגעפירט ווערן ווען פּאַלעסטינע וועט אָפּגעקויפט ווערן פון אירע איצטיקע באַזיצער... די אידן־פּראָגע איז ביי זיי אַ געל־ט פּראָגע, ניט קיין מענטשן־פּראָגע“? אפילו צום ערגסטן קעגנער דאַרף מען דאָך זיין אָביעקטיוו, בפרט נאָך צו אייגענע חברים. ווען האָבן די היגע פּועל־ציון אַזוינס געטראַכט, געזאָגט אָדער כאַטש געטאָן אין אַזאַ קאָמער־ציעלן גייסט? איד קריטיקירט אויך די באַציאונגען פון דער היגער פּאַרטיי צום ציוניזם, איד האַלט די באַציאונג אירע פאַר ניט ריכטיק. אָבער לייטיש, אידעאָליסטיש, און סאָציאליסטיש איז דאָך אונזער פּאַרטיי; יעדנפאַלס, ניט קרעמערש, ניט קאָמערציעאָנטיש. איד האָב קריטיקירט די פּאַרטיי (אין דער „פרייער אַרבעטער שטימע“), וואָס זי שטרעבט אַרייַן צוטראָגן דעם סאָציאַלן גייסט אין דעם בירעגערלאַכן ציוניזם. איד מיינט, עס איז אוממעגלעך, אַז אַרויסגעוואַרפענע אַרבעט, און שעדלעך דערצו, ווייל דורך דעם ווערט נאָר אַרייַנגעטראָגן דער בירעגערלאַכער גייסט אין פּראַלעטאַרישן ציוניזם. דאָס איז אַ פּראָגע פון פּרינציפּ, חבר קענט דזשערסקי, אָבער ניט פון קראָם, ווי איר האָט עס פאַרשטאַנען. דאָס איז אַ פּראָגע פון פּראַלעטאַרישער טאַקטיק, וואָס קען זיין ריכטיק אָדער פאַלש, נאָר קען ניט זיין סוחר'יש.

אומגערעכט איז אויך קענדזשערסקי'ס פאַרוואָרף, אַז ביי די היגע חברים „גלויבט מען ניט, אַז דאָ, אין גלות, האָבן מיר אויך אַ נאַציאָנאַלע צוקונפט, מען גלויבט, אַז דאָס אידישע פּאָלק מוז דאָ נאַציאָנאַל פאַרשווינדן.“ איד גיב צו, צווישן אונזערע חברים זיינען פאַראַן אייניקע אַזוינע, וואָס באַציען זיך פּעסימיסטיש צום גלות און צו אונזערע גלות־פאַדערונגען. נאָר, איד פאַרשפּאַר צו באַטאָנען, אַז די מאַטיוו: זייערע, פון די אייניקע חברים, זייערע אידעאָליסטישע מאַטיוו: זייער ליידנשאַפט צו זען אונזער פּאָלק געזונט, נאָרמאַל און שעפּעריש, — אַט די מאַטיוו זיינען טויזנט מאל העכער פאַר קענדזשערסקי'ס קליינלאַכער קריטיק, וועלכער טשעפּעט זיך צום אויסדרוק, און מיינט אויס די נשמה. און דער עיקר: די פּאַרטיי, אַלס גאַנצע, נעמט אויף די גלות־אַרבעט מיט דעם גרעסטן ענטוואָואָם, זי איז דאָך די שטאַרקסטע און קאָנסעקווענטסטע קעמפּערין פאַר דער נאַציאָנאַלער אידישער צוקונפט אין אַלע לענדער.

קענדזשערסקי טשעפּעט זיך צום אויסדרוק „אמת'עם פּאָלק“, „אמת'ע פּראַלעטאַריער“. נאָר, רבּנו דעלמאַ כּוּלָּהּ, ווי מעג מען זיך אַזוי לייכטזיניק שפּילן אין ווערטער? די פּאַרטיי אנערקענט דאָס אידיש פּאָלק פאַר אַן אמת פּאָלק, ניט פאַר קיין „גרופּע“ רחמנא לַצֵּלן, ווי קענדזשערסקי'ס פאַרערטע „גענאָסן“: דעם אידישן פּראַלעטאַריאַט אנערקענט זי פאַר אַן אמת'ן רעוואָלוציאָנערן קלאָס, ניט פאַר קיין בינטל־„משח'ן“, ווי די זעלביקע גענאָסן. אַלאַ וואָס, די פּאַרטיי זאָגט, אונזער פּאָלק איז ניט

נאָרמאַל, אונזער אַרבעטער־קלאַס ניט נאָרמאַל, — איז אדרבא, אפשר וועט זיך קענדזשערסקי שטעלן קעגן דעם? אפשר וויל ער האָבן, אז מיר זיינען יא אַ נאָרמאַלעם פּאָלק מיט אַ נאָרמאַלער סאָציאַלער סטרוקטור, מיט אַ נאָרמאַלן פּראָטאָריאַט, — וואוהינ־זשע איז אַהינגעקומען קענ־דזשערסקי'ס ציוניזם, הויב איך ניט אָן צו פאַרשטיין!

איך וויל מער ניט מאַרד זיין. בלויז אַ פּאַר באַמערקונגען. ווען חבר קענדזשערסקי דערציילט אונז, „די אַרבעטער־באַוועגונג ביי אַלע פעלקער (??—ב. ב.) האָט אין די לעצטע יאָרן דורכגעמאַכט אַזעלכע ראַדיקאַלע ענדערונגען, וועלכע האָבן געביטן איר גאַנצן באַראַקטער“, — איז דאָס אַ בלויזער פּראָדוקט פון זיין פאַנטאַזיע. וואו, ביי וועלכע פעלקער, אויסער דעם סינדיקאַליזם און אַ קליינעם טייל פּראָנציוזישע און איטאַ־ליענישע סאָציאַליסטן, האָט די אַרבעטער־באַוועגונג געביטן איר טעאָריע, איר פּראַקטיק און איר אָרגאַניזאַציע? טאַקע וואו? אין דייטשלאַנד אפשר? אין רוסלאַנד? אין אַמעריקע?

איך חור איבער, — איך בין ניט צופרידן מיט אַ סך זייטן פון אונזער הינער פּראָגראַם און טאַקטיק. נאָר אויב באַשולדיקן, דאַרף מען אַרויס־ברענגען עפעס פּראַקטישעס, און ניט פאַנטאַסטישע באַשולדיקונגען. און טאָר מער באַשולדיקט מען שוין יא, דאַרף מען צייגן אַן אַנדערן, אַ בעסערן וועג. דאָס האָט קענדזשערסקי ניט געטאָן: צוגעזאָגט האָט ער אונז עפעס אַ גוואַלדיקע „איבערבויאונג פון אונזער גאַנצער פאַרטיי... און איבערשאַצונג פון אַלע ווערטן“, אויסגעלאָזט האָט זיך אָבער, אז דער באַרג האָט געבוירן אַ מויז.

ווען חבר קענדזשערסקי וואָלט קריטיקירט די אָרגאַניזאַציע פון דער פאַרטיי, אָדער איר פּאָליטיק אין היינטיקן מאַמענט, וואָלט עס געווען אין פּלאַץ, ווייל דיזע פּראָגן זיינען איצט אַקטועל און שטייען אין סדר־היום. נאָר קריטיקירן טעאָרעטישע פּרינציפּן פון דער פאַרטיי — היינט, אין אַזאַ אַנענשיטערענטער פּראַקטישער צייט, הייסט עס פשוט, שטויסן וואַסער... אַ שערלאַכע באַשעפטיקונג!

(„איד. קעמפּער“, 15טן סעפטעמבער, 1916.)

פון באסטאן ביו פילאדעלפיע

(צו דער קומענדער ציוניסטישער קאנווענשאן)

די באלדיקע ניינצענטע יערלאכע קאנווענשאן פון דער ציוניסטישער פערעראציע אין פילאדעלפיע וועט, ווארשיינלאך, טראגן א מער געשעפטס-מעסיקן און פראקטישן כאראקטער, איידער די פאראייניקע קאנווענשאן אין באסטאן. א סך סמנים ריידן דערפאר, אז דער ענטוויאזם פון פאראיאן, די קאלאסאל-געהויענע שטימונג פון יענער קאנווענשאן — וועלן זיך דאס מאל ניט איבער'חזר'ן. דער ציוניסטישער עולם פאדערט איצט פראקטישע מעשים און לעבנס-פיאיקע באשלוסן, — דערפון נעמט זיך, מסתמא, די מערקווירדיקע קאלטסייט, וואס הערשט אין די היגע ציוני-סטישע קרייזן פאר דער קאנווענשאן.

ווייזער, מיר זעען דערין א גינציקן סימן. די התלהבות פון פאראיאן איז געווען אין פלאץ, ווען דער היגער ציוניזם האט אפגעריסן מיט זיין פאסיווער, אומבאדייטנדר פארגאנגענהייט און האט פלוצלינג דערפילט, אז ער איז אויסגעוואקסן צו א מאכט. כדי צו פארשטיין יענע התפעלות, דארפן מיר ווארפן א בליק אויף דער געשיכטע פון ציוניזם אין אמעריקע. ביז מיט עטלאכע יאר צוריק איז נאך די אידישע באפעלקערונג פון דעם לאנד באשטאנען כמעט דורכאויס פון ארבעטער-אימיגראנטן, קיין אידישע בורזשואזיע האט נאך אזוי גוט ווי ניט עקזיסטירט; מיר מיינען די איינגעפונדעוועטע בעלי-בתים, וואס זאלן זיך האבן דערשלאגן צו א מער-ווייניקער געזיכערטער עקאנאמישער עקזיסטענץ. די צאל ביזנעסלויט איז געווען באשרענקט, און דער אידישער באלעבאס האט זיך נאך געפילט הענגענדיק אין דער לופט. אויף אזא באדן האט זיך דער אלגעמיינער ציוניזם ניט געקאנט פאנאנדערבליען.

דער קנאפער מיטלעלאס ביי אידן, די אומבאדייטנדע „אינטעליגענץ“ פון יענער צייט איז איינפאך בטל בששים געווארן צווישן די ביידע הערשנדע כחות אין דער היגער אידישער באפעלקערונג: פון איין זייט די אנטוינאציאנאלע און ספעציעל אנט-אידישע „ראדיקאלעכץ“, וואס האט זעלבסט-הערשעריש געבאלעבאטעוועט איבער די ארבעטער-מאסן, און פון דער צווייטער זייט די נישט-ווייניקער אסימילאטארישע און אנט-אידישע יאהודים. די עס-הארצ'ישע „ראדיקאלעכץ“ און דער פילאנ-טראפישער „אמעריקאניזם“ — צווישן אט-די ביידע זומפן האט זיך פארבאלאנדזשעט דער אקארשט אויפגעקומענער אידישער ביזנעסמאן. ריידנ-

דיק הויך-לשון, באדארף מען זאגן, אז דאס אמעריקאנער אידנטום איז נאך נישט געווען גענוג דיערענצירט אין זיין סאציאלער סטרוקטור, כדי דער בירגערלאכער ציוניזם זאל דא באקומען א מערקלאכן קיום.

דער איינציקער מין פון ציוניזם, פאר וועלכן דער באדן איז געווען מער-ווייניקער צוגעפאסט, איז דער פראלעטארישער, די פועלי-ציון. די היגע פועלי-ציון האבן פארטיפט, אויפגעקלערט און געלייטערט דעם נאציאנאלן אינסטינקט פונ'ם אידישן ארבעטער, זיי האבן געקעמפט צו באפרייען אים פון „ראדיקאל-קאסמאפאליטישן“ גלות, ד. ה., פון עס-הארצות און הפקרות, פונ'ם געלן, קאזיאנעם, געדאנקענלאזן בויך-און געשלעכטס-„סאציאליזם“.

אזוי לאנג ווי דער אידישער באלעבאס איז געווען פארוואגלט צווישן דער ראדיקאלעכץ און אמעריקאניזאציע, איז ער געווען אדער סתם אן „אלרייטניק“, אדער ער האט זיך נאך ארומגעטקאנן מיט רעשטלאך און ברעקלאך פון זיין אמאליקער ראדיקאלעכץ. ווען ער האט נאך אליין געשקלאפט אין שאפ, האבן די פירער געפיטערט זיין מח מיט „אידעען“ פון קאסמאפאליטיזם און שנאה צו אלץ. וואס טראגט א אידישן נאמען. זיי האבן אהין אפילו נאך איינגעפלאנצט קערנדלאך פון ליבע — צום סאציאליזם, צו געזעלשאפטלאכן יושר. נאר, ווי דער שטייגער, וועפן זיך אויס די עלעמענטן פון ליבע א סך שנעלער, ווי די עלעמענטן פון שנאה: דער האט האט פעסטערע געגל. איז דער אויפגעקומענער ביזנעס-מאן געבליבן ביי זיין פאראכטונג צי אידישקייט ביי זיין הפקרות צו אלע אידעאלן, ביי זיין בטול און שונדיסקעפטיציזם צו אלע „באוועגאכצן“: און זיין איינציקער אידעאל איז געווארן: „אל-רייט“.

פאר די לעצטע עטלאכע יאר האט זיך די לאגע באדייטנד געענדערט: ס'איז אויסגעוואקסן א צאללרייכער מיטלעלאס ביי אידן, ער האט זיך דערפילט מער זעלבסשטענדיק: זיין „איד“ האט זיך גענומען ארויסשילן פון די פרעמדע שאלאכצן. אנגעזעטיקט אביסל זיין אויסגעהונגערטן גוף, וואס איז אין די מאגערע צייטן געלעגן צוואנציק קלאפטער אין דער אדמה, האט זיך געמוזט סוף-כליסוף דערוועקן אויך דער גייסט. דער אידישער ביזנעסמאן קומט צו זיך און ווערט א מענטש. ער דערשפירט זיין „איד“ — זיין פערזענלאכקייט, זיין סאציאלע שטעלונג, זיין מאכט אין דער געזעלשאפט און — זיין נאציאנאלן, זיין אידישן „איד“.

ביסלאכווייז איז אַטדי לייטערונג פון אונזער מיטלעלאס אנגעגאנגען נאך פאר דער מלחמה, נאר די לעצטע האט אים געגעבן א מעכטיקן שטויס. אזוי, אז מיר האבן זיך מיט פארוואונדערונג ארומגעקוקט, ווי פאר אונזערע אויגן איז אויסגעוואקסן א נייער אידישער קלאס, א נייער כח אין לאנד, א נייער טרעגער פאר נאציאנאלע אידעאלן.

ערב דער באסטאנער קאנווענשאן האט זיך דער נס אנטפלעקט פאר דער אידישער וועלט: די קאנגרעס-באוועגונג, די קאנווענשאנס פון די

אָרדערס און פערעריישאָנס, וועלכע האָבן מיט ענטוויצאָם אָנגענומען דעם באַזעלער פראָגראַם און אינדאָרסירט דעם שקל מיט'ן נאַציאָנאַל־פאַנדר. דער אָלגעמיינער ציוניזם איז געווען אינ'ם האַנקי־חודש פון זיין צוואַנצער־לעבן מיט אַמעריקע, און דערפון — די מעכטיקע, וואָלקאָנשפּאַרדריקע התלָהבות פון פאַראַיאָרן. ווי דער מנהג אין אַמעריקע, האָט זיך אויך יענע שמחה, יענע יום־טובֿ/דיקייט אויך געמוזט קאָנצענטרירן אַרום אַ פערזאָן, און די פערזאָן האָט זיך געפונען — לואיס ד. בראַנדייס. ניט די פערזאָנען מאַכן געשיכטע און ניט זיי ברענגען אַרויס די באַוועגונג, נאָר די לעצטע זאמלט זיך אַרום זיי, זי מאַכט זייער נאָמען פאַר אַ פאָן און פאַר אַ שבועה. אזוי איז דאָס אומעטום, באַזונדערס מיט די בירגערלאַכע באַוועגונגען, און ספּעציעל, טאָקע מער ווי אומעטום, איז דאָס אין אַמעריקע. בכו האָט זיך אַרום בראַנדייס'עס פערזאָן אויפגעזאַמלט דער גאַנצער ענטוויצאָם פון דער יונגער דערפאַלגרייכער ציוניסטישער באַוועגונג.

נאָר מיט ענטוויצאָם אַליין ווערן קיין באַוועגונגען ניט געמאַכט, די התלָהבות מוז זיך אויסוועפן, און אויב די באַוועגונג האָט אַ זכות הקיום, מוז זי אַרונטערשטייגן צו נישטערער פראָקטיק. דער יום־טובֿ גייט פאַריבער, אינדערוואַכנס מוז מען אַרבעטן. דער בירגערלאַכער ציוניזם דאַרף אַצינד פאַרווערטן און רעאָליזירן דעם אָנגעזאַמלטן קאָפיטאַל פון דער ציוניסטישער שטימונג אין פאַלק, ער מוז אינוועסטירן דעם קאָפיטאַל אין פראַקטישע אונטערנעמונגען. דאָס דאַרף טאָן די קומענדיקע קאָנווענשאָן אין פילאַדעלפיע.

פאַר דער באַסטאַנער קאָנווענשאָן האָבן די היגע ציוניסטן קיין פירער ניט געהאַט, ווייל ס'איז קיין ריכטיקע באַוועגונג נאָך ניט געווען. ניט לאַנג פאַר יענער קאָנווענשאָן זיינען נייע פירער צוגעקומען: בראַנדייס, שמריהו לעווין און פיל אַנדערע. די אַנטפּלעקונג פון נייע פירער האָט אויך בייגעטראָגן צו דעם גרויסן ענטוויצאָם אין באַסטאָן. די היינטיקע קאָנווענשאָן מוז שאַפן ענערע פאַרבינדונגען און אַ נאָענטערע פאַר־שטענדעניש צווישן די פירער און דער באַוועגונג, צווישן דער באַוועגונג און דעם נאָנצן אירישן מיטל־קלאַס.

דער שרייבער פון אַט־די שורות געהערט צו אַן אַנדער קלאַס־באַוועגונג, צו דער פראַלעטאַרישער. ער קען די שוואַכקייטן פונ'ם מיטל־קלאַס בכלל און פונ'ם אירישן בפרט. דערפאַר שטעלט ער ניט צו דער אָלגעמיינ־ציוניסטישער באַוועגונג קיין שום איבערטריבענע פאַדערונגען און לייגט אויף איר ניט קיין צוגרויסע האַפנונגען. מיר ריידן זיך ניט איין, אַז דער מיטל־קלאַס קען דורכגעדרונגען ווערן מיט'ן סאַציאַלן גייסט, מיט דער ענערגיע פון „אקטיוויזם“. פאַר אונז וועט זיין גענוג, אויב די פילאַ־דעלפיער קאָנווענשאָן וועט געפינען אין זיך גענוג נישטערקייט צו פאַר־ווערטן און פאַרמערן דעם נאַציאָנאַל־אידעאַל קאָפיטאַל, וואָס זי האָט באַקומען בירושה פון באַסטאָן. מיט אַט־דעם וואונש שיקן מיר אַ האַרציקע באַגריסונג צו דער קאָנווענשאָן. („וואַרהייט“, 29טן יוני, 1916.)

וויכטיקע טעותין

ווייט שורה	אָנשטאַט	דאַרף זיין
10 16 פון אויבן	אויבן-בנין	אויבער-בנין
38 8 " "	זיי	זי
55 16 " "	פאָרגעקומענע	פאָרקומענדע
65 9 " "	די	דעם
74 1 פון אונטן	אַריבערגעטראָגן	אַלס לעצטע שורה אויף זייט 112
75 מאַבעלע, לעצטע שורה, צווייטער קאַלום לינקס		844
81 18 פון אויבן	אַרויסגעוואָרפן):	אַרויסגעוואָרפן): (זע טאַבעלע זייט 82)
87 3 " "	1,8%	0,8%
103 13 " "	רוח	ריווח
112		זע קאַרעקטור זייט 74
120 8 פון אונטן	אַנגעגרייט	אַנגעדרייט
138 18 " "	וואָלט זיין אַ	„דעמאָקראַטישע עמיגראַציאָנס- ברעקל קאָנסעקווענטער ער
149 3 " "		זי
162 1 פון אויבן		אויסמעקן
169 8 פון אונטן	אינטערגראל	אינטעגראַל
175 2 פון אויבן	אַזוי	אַזוי
188 9 " "	(זייט 203-273)	(204-274)
" 6 פון אונטן	שוין דאָ	שוין
" 5 " "	ווערשער	ערשער
192 9 פון אויבן	סקאראס	סקאראס
227 17 " "	דעכט און דער קאמף	די אידישע רעכט-
	פאַר רעכט	לאָגע אין עסטרייך
235 18 " "	באַשטימט	באַשטעטיקט
238 9 פון אונטן	אַביעקטיוועס	זאַבלאַכעס
243 9 " "	(אַביעקטיווע)	(סוביעקטיווע)

